ENCHIRIDION
SYMBOLORUM ET DEFINITIONUM

QUAE DE REBUS FIDEI ET MORUM

A CONCILIIS OECUMENICIS

ET SUMMIS PONTIFICIBUS

EMANARUNT.

IN AUDITORUM USUM

EDIDIT

HENRICUS DENZINGER

WIRCEBURGENSIS PROFESSOR.

EDITIO IX.

AUCTA ET EMENDATA

AB

Ignatio Stahl

PAROCHO ET IN UNIVERS. WIRCEB. THEOL. PROFESSORE.

CUM LICENTIA ORDINARII.

WIRCEBURGI

(GERMANIAE)

SUMPTIBUS ET TYPIS STAHELII

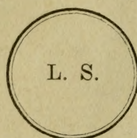
AULAE REGIAE ET UNIVERSITATIS EDITORIS

1900.

LIPSIAE: F. A. BROCKHAUS

Imprimatur.

Herbipoli die VII. Augustii 1899.

Ordinariatus Episcopalis:
v. n.
Krampf, vic. gen.

Imprimatur.

Baltimore die 25. Octobris 1899.

Cardinal Gibbons,
Arch. Baltimorensis.

AUDITORIBUS EDITOR.

Inter multa, quae temporum iniqua conditio scholis catholicis intulit mala, id potissimum studiis theologicis nocet, quod a multis positiva, ut dicunt, credendi agendique documenta, publica Ecclesiae auctoritate sancita, vel ignorentur vel negligantur, nimiumque proprio ingenio indulgeatur. Quo fit, ut sanctissimae fidissimaeque doctrinae ecclesiasticae loco ridicula et absurda hominum, qui semper discunt, nunquam vero ad scientiam veritatis perveniunt, commenta venditentur. Nos autem, dilectissimi auditores, id pro certo habeamus, Ecclesiae praescripta firmissimum illud esse fundamentum, cui omnis de divinis rebus speculatio nostra superstruenda, regiam illam viam, in qua nobis jugiter proficiendum, a qua tamen nunquam, neque ad dexteram neque ad sinistram, recedendum est; nisi velimus a christiana fide ad paganam opinandi licentiam deficere, et damnatum illud a Sancta Sede principium statuere: „rationem principem normam ac unicum medium esse, quo homo assequi possit supernaturalium veritatum cognitionem“ [1]). Hinc est, quod vobis symbola definitionesque conciliorum atque pontificum brevi compendio collectas offeramus, ut fines a patribus statutos facilius noscatis, certa mente confidentes, vos eo magis in intellectu veritatis, quantum scilicet hujus vitae conditio sinit, profectu-

[1]) Gregorii XVI. Breve de 26. Sept. 1835 adversus Hermesium.

ros, quo majori fidei pietate a magistra Ecclesia discere studueritis.

Non negamus, in seligendis documentis quandoque ambiguos nos haesisse, ne prolixi nimis essemus, neve quaedam negligeremus, quae vel ad integrum, quantum fieri poterat, doctrinae ecclesiasticae conspectum exhibendum, vel ut temporum necessitatibus consuleretur, conferre videbantur. Quo factum est, ut quaedam etiam admitterentur, quae definitivae auctoritatis non sunt (v. g. Concilium Carisiacense et Valentinum), nulla tamen, quae cordatus quisque et Ecclesiae addictus religiose non suscipiat, vel quae mundi catholici judicio momentum non habeant.

Deo revelante et Ecclesia proponente, firmiter credimus et veraciter confitemur Romanum Pontificem illam petram esse, supra quam Christi Ecclesia aedificata est, et ex qua firmitatem illam inconcussam trahit, qua portas inferi jugiter victrix superat, erroremque et peccatum a se in aevum propulsat. Cum veneranda antiquitate profitebimur, B. Petrum per suos successores loqui atque Patris coelestis revelatione edoctum, fratres suos jugiter confirmare.

Neque inde minor constitutionis cujusque est auctoritas, quod propositiones quaedam *in globo*, ut dicunt, ea prohibeantur. Nam nihilosecius omnes damnantur et singulae, neque censuras evaderet, qui vel unam ex iis quocunque modo sustineret[1]).

Id etiam probe teneatis, propositionem, quae pro vera, vi definitionis habenda est, illam praecise esse, quae damnatae contradictoria est, v. g. rejicitur propositio 5. Jansenii: „Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnium hominibus mortuum esse", quae propositio intellecta eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat praedestinatorum mortuus sit, dicitur impia. Qua ex damnatione non sequitur,

---

1) Cf. Martini V. interrogationem 11. de erroribus Wicleff et Huss.

nisi: non esse Semipelagianum dicere, Christum pro omnibus mortuum esse et Christum non pro solis praedestinatis, proinde saltem pro quibusdam aliis mortuum esse: non quod verum non sit, Christum pro omnibus omnino crucifixum, sed vi damnationis aliud definitioni non subjacet, nisi quod damnatae praecise contradicit.

Multae etiam sunt propositiones, quae, si ad verba sola respicias, sensum sanum admittant, in sensu tamen auctoris, in quo damnantur, perversae sunt atque rejiciendae. Qui sensus igitur vel ex dogmatum historia vel ex systematis damnati nexu desumendus erit.

Expositiones canonum v. g. capitula Tridentini, parentheses, rationes additae ut plurimum non cadunt sub definitionem, maximae tamen sunt auctoritatis.

Denique hae sunt notae theologicae, quibus configi solent auctorum propositiones:

1) *Haeretica*, quae *dogmati fidei* opponitur, est illa, quae veritati ab Ecclesia expresse definitae, vel quae tam aperte et notorie ab Ecclesia docetur, ut nulla id tergiversatione negari possit, *directe* et *immediate* adversatur. Sunt etiam de fide propositiones (adeoque eorum negatio haeretica), quae conclusiones sunt ex duabus de fide, vel in ejusmodi propositionibus ut pars, correlatum etc. continentur.

2) *Erronea* est propositio, quae veritati opponitur, quae, licet non sit in se formaliter et immediate revelata, tamen ex uno fidei placito et altero naturaliter certo evidenter eruitur, adeoque mediate revelata est.

3) et 4) His proximo gradu accedit propositio *haeresi* vel *errori proxima*.

5) *Temeraria* est, quae vel contra communem theologorum doctrinam, vel sine ulla ratione profertur. Hanc denique sequitur

6) *falsa*.

Aliae notae, quae qualitatem magis quam gradum certitudinis attingunt, sunt istae: *impia*, *blasphema*, *schismatica*, *scandalosa*, *piarum aurium offensiva* etc.

Si quid praeterea uberioris expositionis in singulas propositiones desideratis, habetis Dominici Viva librum: Damnatae theses ad theologicam trutinam revocatae, Stephani Dechamps opus de haeresi Janseniana (contra 5 Jansenii propositiones) et Jacobi Lafontaine: Constitutio Unigenitus theologice propugnata.

Haec igitur meditare, o homo Dei, in his esto; formam habe sanorum verborum. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui; devita profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae. Depositum custodi, fidem serva, ut detur tibi corona justitiae.

Ad editionem septimam.

Septimo prelo prodit eximium hoc cl. Henrici Denzinger opus emendatum variisque additis documentis ecclesiasticis auctum. Ratio habetur in hoc augmento desideriorum, quae viri docti in judicanda editione sexta benigne protulerunt. Eorumdem criticorum votis in tantum obsecundavimus, in quantum documentis sub n. IX et XXIV asteriscum (*) apposuimus, ut lectori benevolo pateat, haec duo documenta authentica non esse. Noluimus tamen ea expungere, ne libri aspectus alteretur. Fere omnia documenta comparavimus cum fontibus, unde desumpta sunt, praesertim ea, quorum fontes in „indice documentorum“, qui praefationem immediate sequitur, indicantur. Pari modo „indicem materiarum“ accurato exâmini subjecimus, et numeros cum textu contulimus. Hac ratione varii errores, qui per plures editiones irrepserant, corrigi poterant.

Sed quia in libro tali cupiendum est, ut textus quam exactissime exhibeantur, hoc autem in praesenti editione factum sperare vix audemus, benevolos lectores precamur, ut si quid erroris deprehenderint, nobis, sive librario, sive ei, qui hanc editionem procuravit, communicare velint.

Sic hic liber et diu post sui doctissimi auctoris obitum studia theologica et fidem et sensum ecclesiasticum fovebit et promovebit. Quod Deus dederit!

Prof. Dr. Ign. Stahl.

Ad editionem octavam.

Multo castigatior haec editio prodit, quia benevolentia variorum virorum varia menda corrigere potui. His ex animo gratias hic ago quam maximas. Votis satisfacere studui. Monente Rdo Domino Morgott n. LXVIII. articulos Nicolai de Ultricuria emendavi ad textum editum a P. Denifle in Chartulario Universitatis Parisiensis. Sed n. LXXVII. 615. viro loco vivo legendum esse, P. Lehmkuhl in periodico „Bonus pastor“ an. 11. pag. 8 evidenter ostendit. — Indicem alphabeticum necessarium esse persuadere mihi non potui, quia „index documentorum“ et „index systematicus materiarum“ sufficere videtur.

Wirceburgi, die festo S. Chiliani 1899.

Prof. Dr. Ign. Stahl.

Ad editionem nonam.

Editio nona in eo differt ab octava, quod in ea major numerus mendorum sensum mutantium correcta sunt.

Wirceburgi, 1900.

Editor.

INDEX DOCUMENTORUM.

NB. Quae ex jure canonico decerpta sunt, contulimus cum editione Richterii scl. nn. XLVII.—LII. incl., LIV, LV, LXI, LXXIV, LXXXVII et CLIV, eodem modo ea, quae ex Concilio Tridentino allata sunt; porro propositiones damnatae sub. nn. LXXII, LXXX, LXXXVI, XCI, CI et CXIV. Propositiones sub nn. XCII, XCIV, XCVII, XCVIII, C, desumptae sunt ex Viva; documenta Pii IX. ex ipsius Actis necnon ex Periodico „Acta excerpta ex iis quae apud S. Sedem geruntur", ex eodem etiam responsa S. Inquisitionis. Leonis XIII. encyclica „Immortale Dei" habetur ex editione officiali ap. Herder, cetera, quorum fontes non indicantur, ex prioribus hujus enchiridii editionibus simpliciter exscripta sunt.

 In fine habetur:

Index systematice ordinatus materiarum.

I. Symbolum Apostolorum.

Symboli apostolici, sub nomine regulae fidei, jam fit mentio apud 1
Irenaeum, contra haereses I, c. 10. n. 1, Tertullianum l. de virginibus velandis c. 1, adversus Praxeam c. 2, de praescriptionibus c. 13, Novatianum de Trinitate c. 1, 9, 29, Origenem de principiis, praef. n. 4, 5; in Joh. XXXII. 9, p. 429. ed. Ruaei.

A. Forma Romana.

Symboli apostolici forma in ecclesia Romana integra est servata, 2
testibus Ambrosio et Rufino, quorum prior l. 1. ep. 7. ad Siricium: „Symbolum Apostolorum, quod ecclesia Romana intemeratum semper custodit et servat", hic vero in expositione Symboli: „In diversis ecclesiis aliqua in his verbis inveniuntur adjecta, in ecclesia tamen urbis Romae hoc non deprehenditur factum." Formam Romanam damus ex Leone, Pseudoambrosii explanatione symboli ad initiandos, Nicetae Aquilejensis expositione symboli, Maximi Taurinensis Hom. 83, sermone 213 Augustini, denique ex Usserio, qui in opere: de Romanae ecclesiae symbolo Apostolico vetere aliisque fidei formulis Oxonii 1660, edidit: latine ex codice Bibliothecae Academiae Oxoniensis Actorum Apost. graeco-latino, majusculis literis scripto, cujus variantes subjungimus, et graece ex codice Bibliothecae Cottonianae saec. VIII., quod psalterium Aethelstani regis fuit, longe tamen ante ipsum scriptum.

Credo in Deum Patrem omnipotentem; et in Jesum Christum filium ejus unicum, Dominum nostrum [1]), qui natus est de [2]) Spiritu Sancto et [3]) Maria Virgine, sub Pontio Pilato [4]) crucifixus [5]) et sepultus, tertia die resurrexit [6]) a mortuis, ascendit in coelum [7]), sedet ad dexteram Patris, inde venturus judicare vivos et mortuos. Et in Spiritum Sanctum [8]), Sanctam Ecclesiam [9]), remissionem peccatorum, carnis resurrectionem [10]).

1) Cod. Uss. in Christo Jesu, filio ejus unico, Domino nostro. 2) Nic. ex. 3) Max. Taur.: ex; Serm. cit. Augustini: qui conceptus est de Sp. S., natus ex. 4) Ambr. sub Pontio Pilato passus; Max. Taur. Cod. Uss. qui . . . cr. est et sep. 5) Leo add. mortuus. 6) Nic. add. vivus. 7) Nic. in coelos; Cod. Uss. in coelis. 8) Cod. Uss.: in Spiritu sancto; et ita porro. 9) Nic. add. catholicam. 10) Nic. add. vitam aeternam. Defuisse autem patet ex Hieronymi ep. 61 ad Pammachium adv. Johannem Hierosolymitanum et s. Maxim. l. c.

B. Forma Aquilejensis.

Desumta est ex Rufini expositione symboli, ad quem in pluribus accedit Venantius Fortunatus in expositione Symboli (Miscellaneorum l. 11. c. 1), quae non est nisi epitome Rufinianae expositionis.

3 Credo in *Deo Patre omnipotente, invisibili et impassibili*[1]), et in *Christo Jesu*, unico filio ejus, Domino nostro, qui natus est de Spiritu Sancto *ex* Maria Virgine, crucifixus sub Pontio Pilato et sepultus, *descendit ad inferna*, tertia die resurrexit a mortuis, ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Patris, inde venturus est judicare vivos et mortuos. Et *in Spiritu Sancto*, Sanctam Ecclesiam, remissionem peccatorum, *hujus* carnis ressurrectionem.

[1]) Animadvertit et Ambr. in explanatione Symboli invisibilem et impassibilem a quibusdam contra Patripassianos addi.

C. Forma Ravennas.

Ex Petri Chrysologi sermonibus 56—62.

4 Credo in Deum Patrem omnipotentem et in *Christum Jesum*, filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui natus est de Spiritu Sancto *ex* Maria Virgine, *qui* sub Pontio Pilato crucifixus *est* et sepultus, tertia die *resurrexit a mortuis*, ascendit *in coelos*, sedet ad dexteram Patris, inde venturus *est* judicare vivos et mortuos. *Credo* in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam *catholicam*, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, *vitam aeternam*.

D. Forma Africana.

5 Ex Augustini l. imperf. de Gen. ad lit. c. 1. n. 4, Enchiridio ad Laur., Sermone de Symbolo ad Catechumenos I (T. VI. Opp.), L. de fide symb., Homiliis ejusdem 212, 214., Optato Milevitano l. 1, c. 1, Tertulliano, et ex tribus posterioribus sermonibus de Symbolo ad Catechumenos apud Augustinum, qui tamen excepta forsan prima ipsius non sunt et formam aliquantulum propriam habent. Ad hanc pertinent etiam Hom. 215. et Sermo contra Judaeos, Paganos et Arianos in App. T. VIII.

Credo in Deum Patrem omnipotentem, *universorum creatorem, regem saeculorum, immortalem et invisibilem*[1]), et in Jesum Christum, Filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui natus est de Spiritu Sancto et[2]) Virgine Maria, *passus* sub Pontio Pilato, crucifixus, *mortuus* et sepultus[3]), tertia die resurrexit a mortuis, ascendit in coelum[4]), sedet ad dexteram

Patris, inde venturus judicare vivos et mortuos. Et[5]) in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam[6]), remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, *in vitam aeternam*[7]).

[1]) Haec sex verba habentur in Homiliis 212. et 215, et Sermonibus 2, 3, 4, nisi quod Sermones 2. et 4. legant: regem coelorum, et Sermo 212: visibilium et invisibilium creatorem. [2]) Serm. 2, 3, 4: ex. [3]) Hom. 2, 3, 4: crucifixus sub P. P. et sepultus. [4]) Serm. 2, 3, 4: assumptus in coelos. [5]) Hom. 2, 3, 4: Credo et. [6]) Hom. 215: per Sanctam Ecclesiam. Hunc articulum Hom. eadem et Serm. 2, 3, 4. reponunt in finem symboli post illa verba: in vitam aeternam. Ita et Cyprianus ep. ad. Magnum n. 7. [7]) Serm. 3, 4: in vita aeterna.

E. Forma Hispanica.

Ex Etherii et Beati l. 1. adv. Elipandum c. 22. et Hildephonsi l. de cogn. bapt. c. 35. seq., porro ex Missali Mozarabico in traditione symboli, quae fit in Dominica Palmarum, (ed. Leslei T. I. p. 151.).

Credo in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum Chri- 6
stum filium ejus unicum, *Deum*[1]) et Dominum nostrum, qui natus est[2]) de Spiritu S. et Maria Virgine[3]), passus sub Pontio Pilato, crucifixus et sepultus, *descendit ad inferna*[4]), tertia die resurrexit *vivus* a mortuis, ascendit in coelos[5]), sedet ad dexteram *Dei* Patris *omnipotentis*, inde venturus judicare[6]) vivos et mortuos. *Credo* in Spiritum S., Sanctam Ecclesiam *catholicam*[7]), remissionem *omnium*[8]) peccatorum, carnis[9]) resurrectionem *et vitam aeternam*. Amen.

[1]) Ita et Novatianus de Trinitate c. 9; Miss. Moz. deest Deum et. [2]) Miss. natum. [3]) Miss. ex utero Mariae Virginis. [4]) Miss. deest descendit ad inferna. [5]) Miss. in coelum [6]) Miss. judicaturus. [7]) Miss. add. sanctorum communionem. [8]) Ita et symbolum ceteroquin formae communis in explanatione symboli apostolici ex cod. saec. XI. ap. Maium vett. scriptt. nova coll. T. IX. p. 384. [9]) Miss. add. hujus.

F. Forma Gallicana.

Ex Missali Gallicano saeculi VIII. Bobbiensi ap. Mabillon Mus. 7
Ital. T. I. p. 312, et Missali Gallicano Thomasii ap. Mabillon. Lit. Gall. L. II. p. 339, 340.

Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae. Credo[1]) in Jesum Christum, filium ejus unigenitum, sempiternum, conceptum[2]) de Spiritu Sancto, natum de[3]) Maria virgine, passum[4]) sub Pontio Pilato, crucifixum, mortuum et sepultum; descendit ad inferna, tertia die resurrexit a mortuis, ascendit ad coelos, sedit ad dexteram Dei Patris

omnipotentis, inde venturus judicare vivos et mortuos. Credo in Sanctum Spiritum, sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam aeternam. Amen.

[1]) Thom, add. et. [2]) Thom. qui c. est. — natus est. [3]) Bobb. ex [4]) Thom. passus est — crucifixus &c.

G. Alia forma media inter Gallicanam et Hispanicam.

Ad calcem Sacramentarii Bobbiensis p. 396.

8 Credo in Deum Patrem omnipotentem. Credo in Jesum Christum Filium ejus unicum, *Deum* et Dominum nostrum, natum de Maria Virgine per Spiritum Sanctum, passum sub Pontio Pilato, crucifixum et sepultum, descendit ad inferna. Tertia die resurrexit, ascendit in coelos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus judicare vivos et mortuos. Credo in Spiritum Sanctum, credo in Ecclesiam sanctam, per baptismum sanctum remissionem peccatorum, carnis resurrectionem in vitam aeternam. Amen.

H. Forma consueta.

9 Habetur in Sermonibus de Symbolo 237—244. in App. Augustini, In Psalterio Gregorii papae ap. Usserium, in Antiphonario monasterii Benchorensis saec. VII. ap. Muratori Anecdot. T. IV, et in Amalarii ep. de ceremoniis baptismi praeter variantes paucas voculas.

I. Professio fidei Marcelli Ancyrani.

Est in epistola Marcelli ad Julium papam ap. Epiphanium haer. 72. Accedit maxime ad Romanam neque ullam proprietatem formarum Orientalium habet.

Πιστεύω εἰς θεὸν παντοκράτορα καὶ εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν αὐτοῦ μονογενῆ τὸν κύριον ἡμῶν, τὸν γεννηθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, τὸν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου σταυρωθέντα καὶ ταφέντα καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀναβάντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθήμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, ὅθεν ἔρχεται κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἁγίαν ἐκκλησίαν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σαρκὸς ἀνάστασιν, ζωὴν αἰώνιον.

K. Forma Alexandrina.

10 De hac, quae nullibi integra occurrit, aliquo modo judicandum est ex Dionysii Alexandrini ep. ad Sixtum pontificem de Sabellianis (ap. Eus. VII, 6) et l. 2. Apologiae fragm. 3, ex Origene praef. l. de

principiis n. 4, 5, auctore dialogi adv. Marcionem inter opera Origenis ed. Ruaei T. I. p. 804, Alexandri epistola ad episcopos Aegypti et Lybiae (Mansi, T. II. col. 655), Athanasii expositione symboli (T. I. P. II. p. 1278. ed. Bened.), quae initio quidem symbolum Nicaenum adhibet, in fine vero ubi Nicaena forma deficit, apostolicam subjicit et in expositione ex hac quaedam supplet. Formae Alexandrinae sine dubio superstructa est interpolata quaedam fidei professio, quae habetur in Constitutionibus Pseudoapostolicis l. 7. c. 41, cum qua maxime conveniunt pleraeque Arianorum formulae, ut Philippopolitana (Mansi T. III. col. 125), Sirmiensis prima (ibid. col. 256) et tertia (ibid. col. 264), et quae habentur apud Socratem l. 2. c. 7, 14, 15. Imo professio ipsius Arii (ibid. l. 1. c. 26, Soz. l. 2. c. 27) nonnullas proprietates Alexandrinas retinuit, quae, utpote simplicior ad formam Alexandrinam quam maxime accedere quibusdam visa est. Adhiberi etiam poterit brevis quaedam fidei professio, quae in ordine baptismi ecclesiae Alexandrinae Coptitarum et in Systatica ordinationis patriarchae Alexandrini occurrit, et ex articulis de Christo, qui separatim in eadem Systatica reperiuntur. Ex his omnibus ad invicem collatis, quinam articuli in forma Alexandrina occurrerint, judicare licebit.

Πιστεύω εἰς ἕνα, ἀγέννητον, μόνον ἀληθινὸν[1] θεὸν παντοκράτορα, τὸν πατέρα τοῦ Χριστοῦ κτίστην καὶ δημιουργὸν τῶν ἁπάντων[2], ἐξ οὗ τὰ πάντα· καὶ εἰς τὸν[3] κύριον Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν[4], τὸν πρωτότοκον πάσης κτίσεως[5], τὸν πρὸ αἰώνων[6] εὐδοκίᾳ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα[7], δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο[8], τὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς, ὁρατά τε καὶ ἀόρατα[9], τὸν ἐπ᾽ ἐσχάτων ἡμερῶν[10] κατελθόντα ἐξ οὐρανῶν, καὶ σάρκα ἀναλαβόντα καὶ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας γεννηθέντα[11] καὶ πολιτευσάμενον ὁσίως κατὰ τοὺς νόμους τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτοῦ[12] καὶ σταυρωθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ ἀποθανόντα ὑπὲρ ἡμῶν[13] παὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν[14] μετὰ τὸ παθεῖν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνελθόντα[15] εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεσθέντα[16] ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καὶ πάλιν[17] ἐρχόμενον ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος[18]· βαπτίζομαι καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τουτέστι τὸν παράκλητον, τὸ ἐνεργῆσαν ἐν πᾶσιν τοῖς ἀπ᾽ αἰῶνος ἁγίοις, ὕστερον δὲ ἀποσταλὲν καὶ τοῖς ἀποστόλοις παρὰ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μετὰ τοὺς ἀποστόλους καὶ πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν[19] ἐν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ[20], εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν[21] καὶ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν[22] καὶ εἰς ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος[23].

1) Alex. μόνον ἀγέννητον. Haec tria verba apud alios desunt. Sola Sirm. 3. habet μόν. ἀληθ. 2) Or. qui creavit omnia atque composuit; adv. Marc.: καὶ κτίστην καὶ δημιουργὸν τῶν ἁπάντων. Omnes formulae Arianae habent, praeter Arium. Dion. ait, se male audisse apud quosdam, quod Deum dixerit τὸν ἁπάντων ποιητὴν καὶ δημιουργόν. 3) Alex. ἕνα. 4) Alex. Dion. 5) Orig.: ante omnem creaturam natus ex Patre; Dion.: πρωτότοκον πάσης κτίσεως. 6) Ita et Arius et formulae Arianae. 7) Alex. γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρός. 8) Or. per ipsum enim omnia facta sunt. 9) Add. et Ath. ὁρ. κ. ἀορ. 10) Alex. ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων; adv. Marc. ἐπ' ἐσχάτων καιρῶν; Or. novissimis temporibus. 11) Systatica: qui incarnatus est ex Virgine et homo factus est. Or.: seipsum exinaniens homo factus, incarnatus est . . . Corpus assumpsit . . . natum ex Virgine et Sp. S.: Dion.: τοῦ ἐνανθρωπήσαντος λόγου; adv. Marc.: ἄνθρωπον ἐκ Μαρίας ἀναλαβόντα; Alex.: σῶμα φορήσας ἀληθῶς . . . ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας; Ath.: κατελθόντα σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, τουτέστι γεννηθέντα τελείως ἐκ Μαρίας τῆς ἀειπαρθένου διὰ πνεύματος ἁγίου. In aliis non fit mentio Spiritus Sancti. 12) Alex.: ἐπιδημήσας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. 13) Alex.: σταυρωθεὶς καὶ ἀποθανών; Or.: passus est in veritate . . . vere mortuus; adver. Marc.: σταυρωθέντα; Ath,: παθόντα τουτέστι σταυρωθέντα, ταφέντα· 14) Haec add. Or. Alex., adv. Marc. Syst. 15) Or. Alex. ἀναληφθείς. 16) Ath. καθίσταντα. 17) Hanc vocem addit et Arius. 18) Haec et Ath. habet. 19) Haec et Orig. Alex. et alii simili modo longius protrahunt. 20) Ar. et professio fidei Coptici baptismi hunc articulum in finem reponit, ut Africani quidam faciunt. 21) Sic et Ar. 22) Haec et Ar. et Ath. 23) Sic et Ar.

Pars posterior symboli ex Athanasio haec est: καὶ πιστεύομεν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ οὐκ ἀλλότριον πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἀλλ' ὁμοούσιον ὂν πατρὶ καὶ υἱῷ, τὸ ἄκτιστον, τὸ τέλειον, τὸ παράκλητον, τὸ λαλῆσαν ἐν νόμῳ καὶ ἐν προφήταις καὶ ἐν εὐαγγελίοις, καταβὰν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, κηρῦξαν ἀποστόλοις, οἰκοῦν ἐν ἁγίοις· καὶ πιστεύομεν εἰς μίαν μόνην ταύτην καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν 1), εἰς ἓν βάπτισμα μετανοίας καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, εἰς ἀνάστασιν νεκρῶν 2), εἰς κρίσιν αἰώνιον ψυχῶν τε καὶ σωμάτων, εἰς βασιλείαν οὐρανῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον.

1) Alex. μίαν καὶ μόνην καθολικήν, τὴν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. 2) Alex. ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν.

Professio Arii haec est: Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, καὶ εἰς κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν ἐξ αὐτοῦ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεγεννημένον 1) θεὸν λόγον 2), δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα 3) καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα,

καὶ εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν καὶ εἰς ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καὶ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν καὶ εἰς μίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, τὴν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων.

1) Soz. γεγεννημένον. 2) Adv. Marc. τὸν ἐξ αὐτοῦ Θεὸν λόγον. ἀεὶ ὄντα; Syst. Verbum Patris. 3) Ap. Sozomenum II, 27: τὸν ἐλθόντα καὶ σάρκα ἀναλαβόντα.

In baptismo ecclesiae Alexandrinae Coptitarum et in Systatica Patriarchae forma haec est: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, et unigenitum Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, et Spiritum Sanctum vivificantem [1]), carnis resurrectionem, et in unam unicam catholicam apostolicam sanctam, quae illius est, Ecclesiam [2]). Amen.

1) Ap. Ebnassalum et in Systatica deest vivificantem. 2) In cod. Renaudotii deest: sanctam, quae illius est; ap. Ebn.: et in unam catholicam apostolicam tuam Ecclesiam; in baptismo Aethiopum: et unicam sanctam, quae super omnes est, Ecclesiam apostolicam, et credimus unum baptismum in remissionem peccatorum in saecula saeculorum. Amen. In Systatica Coptice secundum alios est: in sancta, catholica et apostolica Ecclesia.

In Systatica Patriarchae hi articuli occurrunt: . . . Jesum Christum Verbum Patris, qui incarnatus est ex Virgine et homo factus est, et passus est, et mortuus est in carne, et resurrexit tertia die a mortuis, et ascendit ad coelos, et sedet ad dexteram Patris et misit Spiritum Sanctum Paraclitum super Apostolos suos, ut perficeret eos sanctos in ordine coelestium. Et paraverunt Ecclesiam in omni loco.

L. Forma Caesareensis.

Ab Eusebio Caesareensi profertur in epistola ad ecclesiam suam apud Socr. l. 1 c. 5. ut fides, in qua baptizatus fuerit, quam in catechesi receperit et quam a suis praedecessoribus susceperit.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, τὸν τῶν 11
ἁπάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν τοῦ θεοῦ λόγον, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, ζωὴν ἐκ ζωῆς, υἱὸν μονογενῆ, πρωτότοκον πάσης κτίσεως, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ θεοῦ πατρὸς γεγεννημένον, δι' οὗ καὶ ἐγένετο τὰ πάντα, τὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα καὶ ἐν ἀνθρώποις πολιτευσάμενον, καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἥξοντα πάλιν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· πιστεύομεν καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον. Caetera desunt.

M. Forma Antiochena.

12 Exhibetur ut symbolum ad baptisma Antiochenum **in epistola clericorum Constantinopoleos ad concilium Ephesinum et a Cassiano l. 6. de Incarnatione Jesu Christi c. 3 et seq., qui eam Nestorio, ut propriam patriae ejus et fidem, in qua baptizatus fuerit, opponit.**

Credo in unum et solum verum Deum, Patrem omnipotentem, creatorem omnium visibilium et invisibilium creaturarum, et in Dominum nostrum Jesu Christum, filium ejus unigenitum et primogenitum totius creaturae, ex eo natum ante omnia saecula et non factum, Deum verum ex Deo vero, homoousion Patri, per quem et saecula compaginata sunt et omnia facta, qui propter nos venit et natus est ex Maria Virgine et crucifixus sub Pontio Pilato et sepultus et tertia die resurrexit secundum Scripturas et in coelos ascendit et iterum veniet judicare vivos et mortuos, et reliqua.

. . . Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ καὶ οἱ αἰῶνες κατηρτίσθησαν καὶ τὰ πάντα ἐγένετο, τὸν δι' ἡμᾶς κατελθόντα καὶ γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς ἁγίας τῆς ἀειπαρθένου καὶ σταυρωθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ συμβόλου.

N. Forma Hierosolymitana.

Ex Catechesibus Sancti Cyrilli Hierosolymitani.

13 Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα θεὸν ἀληθινὸν πρὸ πάντων αἰώνων, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, ἐν σαρκὶ παραγενόμενον καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα καὶ ταφέντα, ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθίσαντα ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς καὶ ἐρχόμενον ἐν δόξῃ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος· καὶ εἰς ἓν ἅγιον πνεῦμα, τὸν παράκλητον, τὸ λαλῆσαν ἐν τοῖς προφήταις· καὶ εἰς ἓν βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

II. Stephani I. decretum contra Rebaptizantes.

Si quis a quacunque haeresi venerint ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illis imponatur in poenitentiam; cum ipsi haeretici proprie alterutrum ad se venientes non baptizent, sed communicent tantum. — Quaerendum non esse, quis sit ille, qui baptizaverit, eo quod, qui baptizatus fuerit, gratiam consequi potuerit invocata Trinitate nominum Patris et Filii et Spiritus Sancti Multum proficit nomen Christi, ut quicunque et ubicunque in nomine Christi baptizatus fuerit, consequatur statim gratiam Christi. — Quod accepimus ab apostolis hoc sequimur. — [In eadem 15 epistola de episcopatus sui loco gloriabatur et se successionem Petri tenere contendebat, super quem fundamenta Ecclesiae collocata sunt, episcopum se esse episcoporum constituebat. Ita Cyprianus et Firmilianus]. 14

III. Concilii Arelatensis I. 314. can. 8. de baptismo haereticorum.

De Afris, quod propria lege sua utuntur, ut rebaptizent, 16
placuit, ut si aliquis de haeresi venerit, interrogent eum symbolum, et si perviderint eum in Patre et Filio et Spiritu S. esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum S. Quodsi interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptizetur.

IV. Synodi I. Nicaenae a. 325. decreta.

A Symbolum.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, πάντων 17
ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. Καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τοῦτ' ἔστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς. Καὶ ἐρχόμενον πάλιν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
Τοὺς δὲ λέγοντας· ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι 18

οὐκ ἦν, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν, ἢ τρεπτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ· τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

B. Canones de baptismo haereticorum.

19 *Can. 8.* De his, qui se Catharos, id est puros quandoque nominant, ad catholicam autem et apostolicam Ecclesiam accedunt, sanctae magnae synodo visum est, ut impositis eis manibus sic in clero maneant. Ante omnia autem hoc in scriptis ipsos profiteri convenit, quod adhaerebunt et sequentur catholicae Ecclesiae decreta, id est, et cum digamis communicabunt et cum iis, qui in persecutione lapsi sunt. . . .

η'. Περὶ ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς καθαρούς ποτε, προςερχομένων δὲ τῇ καθολκῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε χειροθετουμένους αὐτοὺς μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ· πρὸ πάντων δὲ τοῦτο ὁμολογῆσαι αὐτοὺς ἐγγράφως προσήκει, ὅτι συνθήσονται καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας δόγμασι· τοῦτ᾽ ἔστι, καὶ διγάμοις κοινωνεῖν καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσιν.

20 *Can. 19.* De Paulianistis, qui deinde ad Ecclesiam confugerunt, statutum est, ut ii omnino rebaptizentur. Si qui vero tempore praeterito in clericorum numero erant, si quidem a culpa et reprehensione alieni visi fuerint, rebaptizati ordinentur a catholicae Ecclesiae episcopo. . . .

θ'. Περὶ τῶν παυλιανισάντων, εἶτα προςφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος· εἰ δέ τινες ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξητάσθησαν, εἰ μὲν ἄμεμπτοι καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖεν, ἀναβαπτισθέντες χειροτονείσθωσαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου ...

V. Liberii et Siricii decreta de baptismo haereticorum.

Apud Siricium epistola 1. ad Himerium Tarraconensem c. 1.

21 Prima itaque paginae tuae fronte signasti, baptizatos ab Arianis plurimos ad fidem catholicam festinare et quosdam de fratribus nostris eosdem denuo baptizare velle: quod non licet, cum hoc fieri et Apostolus vetet et canones contradi-

cant et post cassatum Ariminense concilium missa ad provincias a venerandae memoriae praedecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant. Quos nos cum Novatianis aliisque haereticis, sicut est in Synodo constitutum, per invocationem solam septiformis Spiritus episcopalis manus impositione catholicorum conventui sociamus, quod etiam totus Oriens Occidensque custodit; a quo tramite vos quoque posthac minime convenit deviare, si non vultis a nostro collegio synodali sententia separari.

Post haec demum celeberrima illa de rebaptismate controversia ad finem tendit. Concilium Carthaginense I. sub Grato a. 348. s. 349, can. 1. rebaptismum prohibuit, Laodicenum a. 364. can. 7. et 8. Cataphrygas rebaptizandos, Novatianos vero et Quartodecimanos chrismate tantum unguendos statuit, Arelatense II. a. 452. can. 16. et 17. Paulianistas et Photinianos baptizari, Arianos et Bonosiacos cum chrismate et manus impositione recipi jubet. Extat etiam hac de re synodi Constantinopolitanae I. canon, qui tamen Trullanae videtur esse. Cf. Innocentii I decretum infra, in quo ratio differentiae inter haereses statutae exponitur.

VI. Anathematismi Damasi pp. in synodo Romana quarta anno 380 — emissi adversus Macedonianos, Apollinaristas aliosque haereticos et ad componendum schisma Antiochenum, suscepti ab universo Oriente et, ut videtur, a synodo Constantinopolitana I; laudantur pro lege a Pontificibus Coelestino et Vigilio.

Post concilium Nicaenum, et quod in urbe Roma concilium 22
congregatum est a catholicis episcopis, addiderunt de Spiritu Sancto. Et quia postea is error inolevit, ut quidam ore sacrilego auderent dicere, Spiritum Sanctum factum esse per Filium:

1. Anathematizamus eos, qui non tota libertate proclamant, 23
eum cum Patre et Filio unius potestatis esse atque substantiae.

2. Anathematizamus quoque eos, qui Sabellii sequuntur 24
errorem, eundem dicentes Patrem esse quem Filium.

3. Anathematizamus Arium atque Eunomium, qui pari 25
impietate, licet sermone dissimili, Filium et Spiritum Sanctum asserunt esse creaturas.

4. Anathematizamus Macedonianos, qui de Arii stirpe 26
venientes, non perfidiam mutavere, sed nomen.

5 Anathematizamus Photinum, qui Ebionis haeresim in- 27
staurans, Dominum Jesum Christum tantum ex Maria confitetur.

28 6. Anathematizamus eos, qui duos Filios asserunt, unum ante saecula, et alterum post assumptionem carnis ex Virgine.

29 7. Anathematizamus eos, qui pro hominis anima rationabili et intelligibili dicunt Dei Verbum in humana carne versatum, cum ipse Filius sit Verbum Dei, et non pro anima rationabili et intelligibili in suo corpore fuerit, sed nostram, id est rationabilem et intelligibilem, sine peccato animam susceperit atque salvaverit.

30 8. Anathematizamus eos, qui Verbum Filium Dei extensione aut collectione et a Patre separatum, insubstantivum et finem habiturum esse contendunt.

31 9. Eos quoque, qui de ecclesiis ad ecclesias migraverunt, tamdiu a communione nostra habemus alienos, quamdiu ad eas redierint civitates, in quibus primum sunt constituti. Quodsi alius alio transmigrante in loco viventis est ordinatus, tamdiu vacet sacerdotis dignitate, quamdiu successor ejus quiescat in pace.

32 10. Si quis non dixerit, semper Patrem, semper Filium et semper Spiritum Sanctum esse, A. S.

33 11. Si quis non dixerit Filium natum de Patre, id est de divina substantia ipsius, A. S.

34 12. Si quis non dixerit Verbum Domini Filium Dei Deum, sicut Deum Patrem ejus et omnia posse, et omnia nosse et Patri aequalem, A. S.

35 13. Si quis dixerit, quod in carne constitutus Filius Dei, cum esset in terra, in coelis cum Patre non erat, A. S.

36 14. Si quis dixerit, quod in passione crucis dolorem sustinebat Filius Dei Deus, et non caro cum anima, quia induerat formam servi, quam sibi acceperat, sicut ait Scriptura, A. S.

37 15. Si quis non dixerit, quod in carne, quam assumpsit, sedet ad dexteram Patris, in qua venturus est, judicare vivos et mortuos, A. S.

38 16. Si quis non dixerit, Spiritum Sanctum de Patre esse vere ac proprie, sicut Filius, de divina substantia et Deum verum, A. S.

39 17. Si quis non dixerit, omnia posse Spiritum Sanctum, omnia nosse et ubique esse, sicut Filium et Patrem, A. S.

18. Si quis dixerit Spiritum Sanctum facturam, aut per Filium factum, A. S.

19. Si quis non dixerit, omnia per Filium et Spiritum 40
Sanctum Patrem fecisse, id est visibilia et invisibilia, A. S.

20. Si quis non dixerit, Patris et Filii et Spiritus Sancti 41
unam divinitatem, potestatem, majestatem, potentiam, unam gloriam, dominationem, unum regnum, atque unam voluntatem ac veritatem, A. S.

21. Si quis tres personas non dixerit veras Patris et 42
Filii et Spiritus Sancti aequales, semper viventes, omnia continentes visibilia et invisibilia, omnia potentes, omnia judicantes, omnia vivificantes, omnia facientes, omnia quae sunt salvanda salvantes, A. S.

22. Si quis non dixerit adorandum Spiritum Sanctum 43
ab omni creatura sicut Filium et Patrem, A. S.

23. Si quis de Patre et de Filio bene senserit, de 44
Spiritu autem Sancto non recte habuerit, haereticus est. Quod omnes haeretici de Filio Dei et Spiritu Sancto male sentientes, in perfidia Judaeorum et gentilium inveniuntur.

24. Quod si quis patiatur, Deum Patrem dicens et 45
Deum Filium ejus et Deum Spiritum Sanctum deos dici et non Deum propter unam divinitatem et potentiam, quam credimus esse et scimus Patris et Filii et Spiritus Sancti: (Deum), subtrahens autem Filium aut Spiritum Sanctum, ita solum existimet esse Deum Patrem, dici aut credi unum Deum, A. S. Nomen namque deorum et angelis et sanctis omnibus a Deo est impositum et donatum: de Patre autem et Filio et Spiritu Sancto propter unam aequalem divinitatem, non nomen deorum, sed Dei, nobis ostenditur atque indicatur: ut credamus, quia in Patre et Filio et Spiritu Sancto solum baptizamur et non in archangelorum nominibus aut angelorum, quomodo haeretici, aut Judaei, aut etiam gentiles dementes faciunt. Haec ergo est salus christianorum, ut credentes Trinitati, id est Patri et Filio et Spiritui Sancto, in ea veram solamque unam divinitatem et potentiam ac majestatem et substantiam eandem sine dubio credamus, ut aeternam attingere mereamur ad vitam.

VII. Concilii oecumenici II. Constantinopolitani I. a. 381. decreta.

Can. 1. (damnat Eunomianos sive Anomoeos, Arianos sive 46
Eudoxianos, Semiarianos sive Pneumatomachos, Sabellianos, Marcellianos, Photinianos et Apollinaristas).

Sequitur Symbolum, quod post Synodorum Ephesinae et Chalcedonensis decreta, ne aliud componeretur, in Ecclesiae Orientalis usum liturgicum transiit, quod multo serius in Occidente factum est.

47 Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι᾽ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα· σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς¹) ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. Εἰς μίαν ἁγίαν, καὶ ἀποστολικὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

48 ¹) Additamentum „Filioque" in Hispania primum factum est, ut ex conciliis Galiciae 447, Toletano III, 589, Toletano IV, 633, Toletano VIII, XII, XIII, XV, patet. Hinc in Galliam, deinde in Germaniam mos iste transiit, ut patet ex liturgia Gallicana Monei, saeculi V. ineuntis, synodo Forojuliensi 791, Francofurtensi 794, Aquisgranensi 809, quae a Leone III. petiit, ut ab Ecclesia Romana reciperetur. Id tamen Leo, non quod dogma rejiceret, sed quod aliquid traditae formae addere religioni duceret, recusavit. Postmodum vero, cum S. Henricus a Benedicto VIII, ut symbolum Romae inter missarum solemnia decantaretur, impetravit, et additamentum receptum est. Quod denique in synodis oecumenicis, Lugdunensi II. et Florentina, a Latinis simul et Graecis admissum est.

VIII. Conciliorum Hipponensis et Carthaginensis III. a. 397. canon de Scripturis sacris.

49 *Can. 47. vel. 36.* Item placuit, ut praeter scripturas canonicas nihil in ecclesia legatur sub nomine divinarum scripturarum. Sunt autem canonicae scripturae: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Jesus Nave, Ju-

dicum, Ruth, Regnorum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Job, Psalterium Davidicum, Salomonis libri quinque, Prophetarum duodecim libri, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Judith, Esther, Esdrae libri duo, Machabaeorum libri duo. Novi autem Testamenti, Evangeliorum libri quatuor. Actus Apostolorum liber unus, Pauli Epistolae tredecim, ejusdem ad Hebraeos una, Petri duae, Joannis tres, Jacobi una, Judae una, Apocalypsis Joannis. Ita ut de confirmando isto canone transmarina Ecclesia consulatur. Liceat etiam legi passiones martyrum, cum anniversarii dies eorum celebrantur.

*IX. Concilii Carthaginensis IV. a 398. canones de ordinationibus.

Can. 2. Episcopus cum ordinatur, duo episcopi ponant 50*
et teneant Evangeliorum codicem super caput et cervicem ejus, et uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant.

Can. 3. Presbyter cum ordinatur, episcopo eum bene- 51*
dicente, manum super caput ejus tenente, etiam omnes presbyteri, qui praesentes sunt, manus suas juxta manum episcopi super caput illius teneant.

Can. 4. Diaconus cum ordinatur, solus episcopus, qui 52*
eum benedicit, manum super caput illius ponat, quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

Can. 5. Subdiaconus cum ordinatur, quia manus im- 53*
positionem non accipit, patenam de episcopi manu accipiat vacuam, et calicem vacuum. De manu vero archidiaconi urceolum cum aqua et mantile, et manutergium.

Can. 6. Acolythus cum ordinatur, ab episcopo quidem 54*
doceatur, qualiter in officio suo agere debeat. Sed ab archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, ut sciat se ad accendenda ecclesiae luminaria mancipari. Accipiat et urceolum vacuum ad suggerendum vinum in eucharistiam sanguinis Christi.

Can. 7. Exorcista cum ordinatur, accipit de manu epi- 55*
scopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi

episcopo: Accipe et commenda memoriae, et habeto potestatem imponendi manus super energumenum sive baptizatum sive catechumenum.

56* *Can. 8.* Lector cum ordinatur, faciat de illo verbum episcopus ad plebem, indicans ejus fidem et vitam atque ingenium. Post haec spectante plebe tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe et esto lector verbi Dei, habiturus, si fideliter et utiliter impleveris officium, partem cum eis, qui verbum Dei ministraverunt.

57* *Can. 9.* Ostiarius cum ordinatur, postquam ab archidiacone instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conversari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claves ecclesiae de altario, dicens: Sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quae his clavibus recluduntur.

58* *Can. 10.* Psalmista, id est cantor, potest absque scientia episcopi, sola jussione presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: Vide ut quod ore cantas, corde credas: et quod corde credis, operibus comprobes.

X. Innocentii I. decreta quaedam.

A. *Ex epistola 6. ad Exsuperium Tolosanum. c. 7.*

59 Qui vero libri recipiantur in canone, brevis annexus ostendit. Haec sunt, quae desiderata moneri voce voluisti: Moysi libri V, id est, Genesis, Exodi, Levitici, Numeri, Deuteronomii et Jesu Nave, Judicum I, Regnorum lib. IV, simul et Ruth, prophetarum libri XVI, Salomonis lib. V, Psalterium. Item historiarum, Job liber I, Tobi liber I, Esther I, Judith I, Machabaeorum II, Esdrae II, Paralipomenon libri II. Item Novi Testamenti: Evangeliorum Libri IV, Pauli apostoli epistolae XIV, epistolae Joannis III, epistolae Petri II, epistola Judae, epistola Jacobi, Actus Apostolorum, Apocalypsis Joannis.

B. *Ex epistola 25. ad Decentium Eugubinum c. 3.*

60 De consignandis vero infantibus manifestum est, non ab alio quam ab episcopo fieri licere. Nam presbyteri licet secundi sint sacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem pontificium solis deberi episcopis, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo ecclesiastica demonstrat, verum et illa lectio Actuum Apostolorum, quae

asserit Petrum et Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum. Nam presbyteris sive extra episcopum, sive praesente episcopo cum baptizant, chrismate baptizatos ungere licet: sed quod ab episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur episcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum. Verba vero dicere non possum, ne magis prodere videar, quam ad consultationem respondere.

C. Ibidem c. 8.

Sane quoniam de hoc, sicut de caeteris consulere voluit 61
dilectio tua, adjecit etiam filius meus Coelestinus diaconus in epistola sua, esse a tua dilectione positum illud, quod in beati Apostoli Jacobi epistola conscriptum est: „Si infirmus aliquis in vobis est, vocet presbyteros, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit laborantem, et suscitabit illum Dominus, et si peccatum fecit, remittet ei.“ Quod non est dubium de fidelibus aegrotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt, quod ab episcopo confectum, non solum sacerdotibus, sed et omnibus uti Christianis licet in sua aut suorum necessitate inungendum. Caeterum illud superfluum esse videmus adjectum, ut de episcopo ambigatur quod presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco presbyteris dictum est, quia episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Caeterum si episcopus aut potest, aut dignum ducit, aliquem a se visitandum, et benedicere et tangere chrismate sine cunctatione potest, cujus est ipsum chrisma conficere. Nam poenitentibus istud infundi non potest, quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi?

D. Ex epistola 2. ad Vitricium Rotomagensem c. 11.

Ut venientes a Novatianis vel Montensibus per manus 62
tantum impositionem suscipiantur, quia quamvis ab haereticis, tamen in Christi nomine sunt baptizati.

E. Ex epistola 17. ad episcopos Macedoniae c. 5.

[Ex canone Nicaeno baptizandos esse Paulianistas ad 63
Ecclesiam venientes, non vero Novatianos]: „Quod idcirco

distinctum esse ipsis duabus haeresibus, ratio manifesta declarat, quia Paulianistae in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti minime baptizant, et Novatiani iisdem nominibus tremendis venerandisque baptizant, nec apud istos de unitate potestatis divinae, hoc est, Patris et Filii et Spiritus Sancti quaestio aliquando mota est."

Auctoritates Innocentii et Zosimi de peccato originali et gratia habes in epistola Coelestini N. XIII.

XI. Canones Concilii (Milevitani II. contra Pelagianos, ab Innocentio I. (ep. 30), et Concilii) plenarii Carthaginensis a. 418, a Zosimo per Tractoriam illam celeberrimam, in totum orbem missam, probati.

101 64 Placuit omnibus episcopis, qui fuerunt in hac sancta synodo, constituere haec, quae in praesenti concilio definita sunt.

65 *Can. 1.* Ut quicunque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita, ut, sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturae, anathema sit.

Can. 2. Item placuit, ut quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro expietur, unde sit consequens, ut in eis forma baptismatis „in remissionem peccatorum" non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est quod ait Apostolus: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt: nisi quemadmodum Ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

[Additur hic in quibusdam codicibus:

66 *Can. 3.* Item placuit, ut si quis dicit, ideo dixisse Dominum: In domo Patris mei mansiones multae sunt, ut intelligatur, quia in regno coelorum erit aliquis medius, aut ullus alicubi locus, ubi beati vivant parvuli, qui sine baptismo ex hac vita migrarunt, sine quo in regnum coelorum, quod

est vita aeterna, intrare non possunt, anathema sit. Nam cum Dominus dicat: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non intrabit in regnum coelorum; quis catholicus dubitet participem diaboli fore eum, qui cohaeres non meruit esse Christi? Qui enim dextra caret, sinistram procul dubio partem incurret.]

Can. 3. Item placuit, ut quicumque dixerit, gratiam 67
Dei, qua justificamur per Jesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quae jam commissa sunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema sit.

Can. 4. Item, quisquis dixerit, eandem gratiam Dei per 68
Jesum Christum Dominum nostrum propter hoc tantum adjuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis aperitur et revelatur intelligentia mandatorum, ut sciamus, quid appetere et quid vitare debeamus, non autem per illam nobis praestari, ut quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus atque valeamus, anathema sit. Cum enim dicit Apostolus: Scientia inflat, charitas vero aedificat: valde impium est, ut credamus, ad eam, quae inflat, nos habere gratiam Christi: ad eam quae aedificat, non habere, cum sit utrumque donum Dei, et scire quid facere debeamus, et diligere ut faciamus; ut aedificante charitate scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est: Qui docet hominem scientiam, ita etiam scriptum est: Charitas ex Deo est.

Can. 5. Item placuit, ut quicumque dixerit: ideo nobis 69
gratiam justificationis dari, ut quod facere per liberum jubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam; tanquam et si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur ubi non ait: sine me difficilius potestis facere, sed ait: sine me nihil potestis facere.

Can. 6. Item placuit, quod ait S. Joannes Apostolus: 70
Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est: quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat propter humilitatem non oportere dici, nos non habere peccatum, non quia ita vere est, anathema sit. Sequitur enim Apostolus et adjungit: Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis et justus est, qui dimittat

nobis peccata, et mundet nos ab omni iniquitate. Ubi satis apparet, hoc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici. Poterat enim Apostolus dicere: Si dixerimus, quia non habemus peccatum, nos ipsos extollimus, et humilitas in nobis non est. Sed cum ait: nos ipsos decipimus, et veritas in nobis non est: satis ostendit, eum qui se dixerit non habere peccatum, non verum loqui, sed falsum.

71 *Can.* 7. Item placuit, ut quicumque dixerit, in oratione dominica ideo dicere sanctos: Dimitte nobis debita nostra, ut non pro seipsis hoc dicant, quia non est eis jam necessaria ista petitio, sed pro aliis qui sunt in suo populo peccatores, et ideo non dicere unumquemque sanctorum: Dimitte mihi debita mea, sed: dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro aliis potius quam pro se justus petere intelligatur, anathema sit. Sanctus enim et justus erat Apostolus Jacobus, cum dicebat: In multis enim offendimus omnes. Nam quare additum est „omnes“, nisi ut ista sententia conveniret et Psalmo ubi legitur: Ne intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et in oratione sapientissimi Salomonis: Non est homo qui non peccet. Et in libro sancti Job: In manu omnis hominis signat, ut sciat omnis homo infirmitatem suam. Unde etiam Daniel sanctus et justus cum in oratione pluraliter diceret: peccavimus, iniquitatem fecimus, et caetera quae ibi veraciter et humiliter confitetur, ne putaretur, quemadmodum quidam sentiunt, haec non de suis, sed de populi sui potius dixisse peccatis, postea dixit: Cum orarem et confiterer peccata mea et peccata populi mei Domino Deo nostro, noluit dicere: peccata nostra, sed: populi sui dixit, et sua, quia futuros istos, qui tam male intelligerent, tamquam propheta praevidit.

72 *Can.* 8. Item placuit, ut quicunque ipsa verba dominicae orationis, ubi dicimus: dimitte nobis debita nostra, ita volunt a sanctis dici, ut humiliter hoc, non veraciter dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem et non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labiis sibi dimitti dicit velle, et corde dicit, quae sibi dimittantur, debita non habere?

XII. Decreta Synodi Ephesinae oecumenicae III. a. 431.

A. Anathematismi Cyrilli.

Anathematismos istos synodus III. suscepit, IV. in acta retulit et epistolas Cyrilli canonicas vocavit, V. defendit.

α΄. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον· γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 1. Si quis non con- 73
fitetur, Deum esse veraciter Emmanuel, et propterea Dei genitricem sanctam virginem: peperit enim secundum carnem carnem factum Dei Verbum, secundum quod scriptum est: Verbum caro factum est, anathema sit.

β΄. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, σαρκὶ καθ᾽ ὑπόστασιν ἡνῶσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 2. Si quis non confi- 74
tetur, carni secundum substantiam[1]) unitum Dei Patris Verbum, unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul et hominem, anathema sit.

γ΄. Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συνάπτων αὐτὰς συναφείᾳ, τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν αὐθεντίᾳ ἢ δυναστείᾳ καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ᾽ ἕνωσιν φυσικήν· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 3. Si quis in uno 75
Christo dividit substantias post unitionem, sola eas connexione conjungens, quae secundum dignitatem fit, vel etiam auctoritatem et potestatem, ac non potius conventu, qui per unitatem factus est naturalem, anathema sit.

δ΄. Εἴ τις προσώποις δυσὶν ἤγουν ὑποστάσεσι, τάς τε ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διανέμει φωνάς, ἢ ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῶν ἁγίων λεγομένας, ἢ παρ᾽ αὐτοῦ περὶ ἑαυτοῦ· καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς

Can. 4. Si quis in personis 76
duabus vel subsistentiis eas voces, quae in Apostolicis scriptis continentur et Evangelicis, dividit, vel quae de Christo dicuntur a sanctis, vel ab ipso (de seipso) et aliquas quidem ex his velut homini, qui praeter Dei Verbum specialiter intelligatur, aptaverit, illas autem

μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ· ἀνάθεμα ἔστω.

77 ε΄. Εἴ τις τολμᾷ λέγειν θεοφόρον ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν, ὡς υἱὸν ἕνα καὶ φύσει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος καὶ κεκοινώνηκε παραπλησίως ἡμῖν αἵματος καὶ σαρκός· ἀνάθεμα ἔστω.

78 ς΄. Εἴ τις τολμᾷ λέγειν, Θεὸν ἢ δεσπότην εἶναι τοῦ Χριστοῦ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ Θεὸν ὁμοῦ τε καὶ ἄνθρωπον, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ λόγου κατὰ τὰς γραφάς· ἀνάθεμα ἔστω.

79 ζ΄. Εἴ τίς φησιν, ὡς ἄνθρωπον ἐνηργῆσθει παρὰ τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὴν μονογενοῦς εὐδοξίαν περιῆφθαι, ὡς ἕτερον παρ᾽ αὐτὸν ὑπάρχοντα· ἀνάθεμα ἔστω.

80 η΄. Εἴ τις τολμήσει λέγειν, τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συγχρηματίζειν θεὸν, ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ· τὸ γὰρ „Σὺν‘, ἀεὶ προστιθέμενον, τοῦτο νοεῖν ἀναγκάζει· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μιᾷ προςκυνήσει τιμᾷ τὸν Ἐμμανουὴλ καὶ μίαν αὐτῷ τὴν δοξολογίαν ἀναπέμπει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος· ἀνάθεμα ἔστω.

tanquam dignas Deo soli Dei Patris Verbo deputaverit, anathema sit.

Can. 5. Si quis audeat dicere, hominem Christum Theophorum, id est Deum ferentem, ac non potius Deum esse veraciter dixerit, tanquam filium per naturam secundum quod Verbum factum est caro, et communicavit similiter ut nos carni et sanguini, anathema sit.

Can. 6. Si quis dicit, Deum esse vel Dominum Christi, Dei Patris Verbum, et non magis eundem ipsum confitetur Deum simul et hominem, propterea quod Verbum caro factum est, secundum Scripturas, anathema sit.

Can. 7. Si quis velut hominem Jesum operante Deo Verbo dicit adjutum, et unigeniti gloriam tanquam alteri praeter ipsum existenti tribuit, anathema sit.

Can. 8. Si quis audet dicere assumptum hominem coadorandum Deo Verbo, et conglorificandum et connuncupandum Deum, tanquam alterum cum altero (nam „con“ syllaba superadjecta haec cogit intelligi) ac non potius una supplicatione veneratur Emmanuel, unamque ei glorificationem dependit, juxta quod Verbum caro factum est, anathema sit.

θ'. Εἴ τίς φησι, τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν δεδοξάσθαι παρὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ δι' αὐτοῦ χρώμενον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν δύνασθαι κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ τὸ πληροῦν εἰς ἀνθρώπους τὰς θεοσημείας, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμά φησι, δι' οὗ καὶ ἐνήργηκε τὰς θεοσημείας· ἀνάθεμα ἔστω.

ι'. Ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι Χριστὸν, ἡ θεία λέγει γραφὴ, προςκεκομικέναι τε ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ θεῷ καὶ πατρί· εἴ τις τοίνυν ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαι φησὶν οὐκ αὐτὸν τὸν ἐκ θεοῦ λόγον, ὅτε γέγονε σὰρξ καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον παρ' αὐτὸν ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικός· ἢ εἴ τις λέγει, καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προςενεγκεῖν αὐτὸν τὴν προςφορὰν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ μόνων ἡμῶν· οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθη προςφορᾶς ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν, ἀνάθεμα ἔστω.

ια'. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν συνημμένου μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν ἤγουν ὡς μό-

Can. 9. Si quis unum Do- 81
minum Jesum Christum glorificatum dicit a Spiritu Sancto, tanquam qui aliena virtute per eum usus fuerit et ab eo acceperit efficaciam contra immundos spiritus, posse et coram hominibus divina signa perficere, ac non potius fatetur ejus proprium Spiritum, per quem divina signa explevit, anathema sit.

Can. 10. Pontificem et Apo- 82
stolum confessionis nostrae factum esse Christum, divina Scriptura commemorat. Obtulit enim semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo et Patri. Si quis ergo Pontificem et Apostolum nostrum dicit factum non ipsum Dei Verbum, quando caro factum est et homo juxta nos homines, sed velut alterum praeter ipsum specialiter hominem ex muliere, aut qui dicit, quod pro se obtulisset semetipsum oblationem, et non potius pro nobis solis, (non enim eguit oblatione, qui peccatum omnino nescivit), anathema sit.

Can. 11. Si quis non con- 83
fitetur, carnem Domini vivificatricem esse, et propriam ipsius Verbi Dei Patris, sed velut alterius praeter ipsum, conjuncti eidem per dignitatem, aut quasi divinam ha-

νην θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιόν, ὡς ἔφημεν ὅτι γέγονεν ἰδία τοῦ λόγου, τοῦ τὰ πάντα ζωογονεῖν ἰσχύοντος· ἀνάθεμα ἔστω.

84 ιβ'. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον παθόντα σαρκὶ, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκὶ, καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκὶ, γεγονότα τε πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, καθὸ ζωή τέ ἐστι καὶ ζωοποιὸς ὡς Θεός· ἀνάθεμα ἔστω.

bentis habitationem, ac non potius vivificatricem esse, quia facta est propria Verbi cuncta vivificare valentis, A. S.

Can. 12. Si quis non confitetur, Dei Verbum passum carne, et crucifixum carne, et mortem carne gustasse, factumque primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est et vivificator ut Deus, A. S.

1) Versio antiqua hic can. 2. 3. vocem ὑπόστασιν per *substantiam* reddidit; idem habetur Syn. V. can. 13. Retinuimus, quod et Petavius l. 6. de Incarn. c. 17. ad anath. 2. Cyrilli tuetur. Unio hypostatica substantialis vel essentialis dicitur in quantum istae voces Nestorianorum accidentali unioni opponuntur. Est sane unio ista substantiarum, sed per subsistentiam.

85 B. [Synodus Ephesina damnavit praeterea can. 1. et 4. eos, qui cum Coelestio sentiebant h. e. Pelagianos et Massalianos.]

XIII. Coelestini I. epistola 21. ad episcopos Galliae de erroribus Semipelagianorum a. 431.

86 *Cap. 2.* Augustinum sanctae recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistrae suspicionis saltem rumor aspersit: quem tantae scientiae olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos etiam ante a meis semper decessoribus haberetur.

Eodem modo commendatur Augustini auctoritas a Bonifacio II. in epistola ad Patres Arausicanos, atque inter Patres, qui de gratia recte scripserunt, recensetur. Nota tamen, quae c. 13. hujus epistolae dicuntur, et propositionem 30. Alex. VIII. B.; denique ipsius Augustini verba l. 1. de dono perseverantiae cap. 21.: „Neminem velim sic amplecti mea, ut me sequatur nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit: nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem."

Incipiunt praeteritorum Sedis Apostolicae episcoporum auctoritates de gratia Dei (probabiliter a S. Leone I et S. Prospero collectae).

Cap. 3. Quia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, 87
in damnatis haereticorum sensibus seu pravitate sive imperitia demorantes, piissimis disputatoribus obviare praesumunt, et cum Pelagium atque Coelestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum excesserint, obloquuntur, eaque tantummodo sequi et probare profitentur, quae sacratissima Beati Apostoli sedes Petri contra inimicos gratiae Dei per ministerium praesulum suorum sanxit et docuit, necessarium fuit diligenter inquirere, quid rectores Romanae Ecclesiae de haeresi, quae eorum temporibus exorta fuerat, judicarint, et contra nocentissimos liberi arbitrii defensores quid de gratia Dei sentiendum esse censuerint; ita ut Africanorum conciliorum quasdam sententias jungeremus, quas utique suas fecerunt apostolici antistites, cum probarunt. Ut ergo plenius qui in aliquo dubitant, instruantur, constitutiones Sanctorum Patrum compendioso manifestamus indiculo, quo si quis non nimium est contentiosus, agnoscat omnium disputationum connexionem ex hac subditarum auctoritatum brevitate pendere, nullamque sibi contradictionis superesse rationem, si cum catholicis credat et dicat.

Cap. 4. In praevaricatione Adae omnes homines natu- 88
ralem possibilitatem et innocentiam perdidisse, et neminem de profundo illius ruinae per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Dei miserantis erexerit, pronuntiante beatae memoriae Innocentio papa atque dicente in epistola ad Carthaginense concilium: „Liberum enim arbitrium olim ille perpessus, dum suis inconsultius utitur bonis, cadens in praevaricationis profunda demersus est, et nihil, quemadmodum exinde surgere posset, invenit; suaque in aeternum libertate deceptus, hujus ruinae jacuisset oppressu, nisi eum post Christi pro sua gratia revelasset adventus, qui per novae regenerationis purificationem omne praeteritum vitium sui baptismatis lavacro purgavit."

Cap. 5. Neminem esse per semetipsum bonum, nisi 89
participationem sui ille donet, qui solus est bonus. Quod in eisdem scriptis ejusdem pontificis sententia protestatur dicens: „Numquid nos de eorum posthac rectum mentibus aestime-

mus, qui sibi se putant debere, quod boni sunt, nec illum considerant, cujus quotidie gratiam consequuntur, qui sine illo tantum se assequi posse confidunt?"

90 *Cap. 6.* Neminem etiam baptismatis gratia renovatum idoneum esse ad superandas diaboli insidias et ad vincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonae conversationis acceperit. Quod ejusdem pontificis in eisdem paginis doctrina confirmat, dicens: „Nam quamvis hominem redemisset a praeteritis ille peccatis, tamen sciens iterum posse peccare, ad reparationem sibi, quemadmodum posset illum et post ista corrigere, multa servavit, quotidiana praestans illi remedia, quibus nisi freti confisique nitamur, nullatenus humanos vincere poterimus errores. Necesse est enim, ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur."

91 *Cap. 7.* Quod nemo, nisi per Christum, libero bene utatur arbitrio, idem magister in epistola ad Milevitanum concilium data praedicat dicens: „Adverte tandem, o pravissimarum mentium perversa doctrina, quod primum hominem ita libertas ipsa decepit, ut dum indulgentius frenis ejus utitur, in praevaricationem praesumtione conciderit. Nec ex hac potuit erui, nisi ei providentia regenerationis statum pristinae libertatis Christi Domini reformasset adventus."

92 *Cap. 8.* Quod omnia studia et omnia opera ac merita Sanctorum ad Dei gloriam laudemque referenda sint; quia nemo aliunde ei placet, nisi ex eo, quod ipse donaverit. In quam nos sententiam dirigit beatae recordationis papae Zosimi regularis auctoritas, cum scribens ad totius orbis episcopos ait: „Nos autem instinctu Dei (omnia enim bona ad auctorem suum referenda sunt, unde nascuntur) ad fratrum et coepiscoporum nostrorum conscientiam universa retulimus." Hunc autem sermonem sincerissimae veritatis luce radiantem tanto Afri episcopi honore venerati sunt, ut ita ad eundem virum scriberent: „Illud vero, quod in litteris, quas ad universas provincias curasti esse mittendas, posuisti dicens: Nos tamen instinctu Dei, etc., sic accepimus dictum, ut illos, qui contra Dei adjutorium extollunt humani arbitrii libertatem, districto gladio veritatis velut cursim transiens amputares. Quid enim tam libero fecistis arbitrio, quam quod universa in nostrae humilitatis conscientiam retulistis Et tamen instinctu Dei factum esse fideliter sapienterque vidistis, veraciter

fidenterque dixistis. Ideo utique, quia praeparatur voluntas a Domino (Secundum Septuaginta) et ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda filiorum. Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt (Rom. 8, 14); ut nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, et in bonis quibusque voluntatis humanae singulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium."

Cap. 9. Quod ita Deus in cordibus hominum atque in ipso 93
libero operetur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium omnisque motus bonae voluntatis ex Deo sit, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Ad hanc enim nos professionem idem doctor instituit, qui cum ad totius orbis episcopos de divinae gratiae opitulatione loqueretur: „Quod ergo, ait, tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causis, cogitationibus, motibus adjutor et protector orandus est. Superbum est enim, ut quidquam sibi humana natura praesumat, clamante Apostolo: Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed contra principes et potestates aëris hujus, contra spiritalia nequitiae in coelestibus (Eph. 6, 12). Et sicut ipse iterum dicit: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum (Rom. 7, 24). Et iterum: Gratia Dei sum id quod sum, et gratia ejus in me vacua non fuit; sed plus illis omnibus laboravi. Non ego autem, sed gratia Dei mecum. (1. Cor. 15, 10.)"

Cap. 10. Illud etiam, quod intra Carthaginensis synodi 94
decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicae Sedis amplectimur, quod scilicet tertio capitulo definitum est: „Ut quicumque dixerit etc." (cf. can. 3. Carthag. supra n. XI). Et iterum quarto capitulo: „Ut quisquis dixerit gratiam Dei etc." (can. 4. Carthag.) Item quinto capitulo: „Ut quisquis dixerit etc." (can. 5. Carthag.).

Cap. 11. Praeter has autem beatissimae et Apostolicae 95
Sedis inviolabiles sanctiones, quibus nos piissimi Patres, pestiferae novitatis elatione dejecta, et bonae voluntatis exordia et incrementa probabilium studiorum, et in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referre docuerunt, obsecrationum quoque sacerdotalium sacramenta respiciamus, quae ab Apostolis tradita in toto mundo atque in omni Ecclesia catholica uniformiter celebrantur, ut legem

credendi statuat lex supplicandi. Cum enim sanctarum plebium praesules mandata sibimet legatione fungantur, apud divinam clementiam humani generis agunt causam, et tota secum Ecclesia congemiscente, postulant et precantur, ut infidelibus donetur fides, ut idololatrae ab impietatis suae liberentur erroribus, ut Judaeis ablato cordis velamine lux veritatis appareat, ut haeretici catholicae fidei perceptione resipiscant, ut schismatici spiritum redivivae charitatis accipiant, ut lapsis poenitentiae remedia conferantur, ut denique catechumenis ad regenerationis sacramenta perductis coelestis misericordiae aula reseretur. Haec autem non perfunctorie neque inaniter a Domino peti, rerum ipsarum monstrat effectus: quandoquidem ex omni errorum genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de potestate tenebrarum transferat in regnum Filii charitatis suae (Col. 1, 13), et ex vasis irae faciat vasa misericordiae (Rom. 9, 22). Quod adeo totum divini operis esse sentitur, ut haec efficienti Deo gratiarum semper actio laudisque confessio pro illuminatione talium vel correctione referatur.

96 *Cap. 12.* Illud etiam, quod circa baptizandos in universo mundo sancta Ecclesia uniformiter agit, non otioso contemplamur intuitu. Cum sive parvuli sive juvenes ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius fontem vitae adeunt, quam exorcismis et exsufflationibus clericorum spiritus ab eis immundus abigatur; ut tunc vere appareat, quomodo princeps mundi hujus mittatur foras (Joh. 12, 31), et quomodo prius alligetur fortis (Matth. 12, 29), et deinceps vasa ejus diripiantur (Marc. 3, 27) in possessionem translata victoris, qui captivam ducit captivitatem (Eph. 4, 8), et dat dona hominibus (Ps. 67, 19).

His ergo ecclesiasticis regulis et ex divina sumptis auctoritate documentis, ita adjuvante Domino confirmati sumus, ut omnium bonorum affectuum atque operum et omnium studiorum omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum profiteamur auctorem, et non dubitemus, ab ipsius gratia omnia hominis merita praeveniri, per quem fit, ut aliquid boni et velle incipiamus et facere (Phil. 2, 13). Quo utique auxilio et munere Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur, ut de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente sit providum. Tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra

velit esse merita, quae sunt ipsius dona, et pro his, quae largitus est, aeterna praemia sit donaturus. Agit quippe in nobis, ut, quod vult, et velimus et agamus, nec otiosa in nobis esse patitur, quae exercenda, non negligenda, donavit, ut et nos cooperatores simus gratiae Dei. Ac si quid in nobis ex nostra viderimus remissione languescere, ad illum sollicite reccurramus, qui sanat omnes languores nostros et redimit de interitu vitam nostram (Ps. 102, 3. 4), et cui quotidie dicimus: Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos a malo.

Cap. 13. Profundiores vero difficilioresque partes in- 97
currentium quaestionum, quas latius pertractarunt, qui haereticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere, quia ad confitendum gratiam Dei, cujus operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quidquid secundum praedictas regulas Apostolicae Sedis nos scripta docuerunt: ut prorsus non opinemur catholicum, quod apparuerit praefixis esse contrarium.

XIV. Leonis papae epistola 15. dogmatica ad Turribium Asturicensem episcopum de erroribus Priscillianistarum, in qua 16 capitula Turribii approbat.

1. „Primo itaque capitulo demonstratur, quam impie 98
sentiant de Trinitate divina, qui et Patris et Filii et Spiritus Sancti unam atque eamdem asserunt esse personam, tanquam idem Deus nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus Sanctus nominetur; nec alius sit qui genuit, alius qui genitus est, alius qui de utroque processit; sed singularis unitas in tribus quidem vocabulis, sed non in tribus sit accipienda personis . . .

2. In secundo capitulo ostenditur ineptum vanumque 99
commentum de processionibus quarumdam virtutum ex Deo, quas habere coeperit et quas essentia sui ipse praecesserit . . . .

3. Tertii vero capituli sermo designat, quod iidem impii 100
asserant, ideo unigenitum dici Filium Dei, quia solus sit natus ex virgine . . .

4. Quarto autem capitulo continetur, quod Natalem Chri- 101
sti, quem secundum susceptionem veri hominis catholica Ecclesia veneratur, quia Verbum caro factum est et habitavit in nobis, non vere isti honorent, sed honorare se simulent, je-

junantes eodem die, sicut et die Dominico, qui est dies resurrectionis Christi. Quod utique ideo faciunt, quia Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non credunt, sed per quamdam illusionem ostentata videri volunt, quae vera non fuerint.

102 5. Quinto capitulo refertur, quod animam hominis divinae asserant esse substantiae, nec a natura creatoris sui conditionis nostrae distare naturam . . .

103 6. Sexta annotatio indicat, eos dicere, quod diabolus nunquam fuerit bonus nec natura ejus opificium Dei sit, sed eum ex Chao et tenebris emersisse: quia scilicet nullum sui habeat auctorem, sed omnis mali ipse sit principium atque substantia . . .

104 7. Septimo loco sequitur, quod nuptias damnant et procreationem nascentium perhorrescunt . . .

105 8. Octavum ipsorum est, plasmationem humanorum corporum diaboli esse figmentum, et semina conceptionum opera daemonum in mulierum uteris figurari: propter quod resurrectionem carnis non esse credendam, quia concretio corporis non sit congruens animae dignitati . . .

106 9. Nona autem annotatio manifestat, quod filios promissionis ex mulieribus quidem natos, sed ex Spiritu Sancto dicant esse conceptos: ne illa soboles, quae de carnis semine nascitur, ad Dei conditionem pertinere videatur . . .

107 10. Decimo autem capitulo referuntur asserere, animas, quae humanis corporibus inseruntur, fuisse sine corpore et in coelesti habitatione peccasse atque ob hoc a sublimibus ad inferiora delapsas, in diversae qualitatis principes incidisse et per aërias ac sidereas potestates, alias duriores, alias mitiores, corporibus esse conclusas, sorte diversa et conditione dissimili: ut quidquid in hac vita varie et inaequaliter provenit, ex praecedentibus causis videatur accidere . . .

108 11. Undecima ipsorum blasphemia est, qua fatalibus stellis et animas hominum et corpora opinantur obstringi . . .

109 12. Duodecimum inter haec illud est, quod sub aliis potestatibus partes animae, sub aliis corporis membra describunt; et qualitates interiorum praesulum in patriarcharum nominibus statuunt, quibus e diverso signa siderea, quorum virtuti corpora subjiciantur, opponunt . . .

13. Tertio decimo loco positum est eos dicere, quod omne corpus Scripturarum canonicarum sub patriarcharum nominibus accipiendum sit, quia illae duodecim virtutes, quae reformationem hominis interioris operantur, in horum vocabulis indicentur, sine qua scientia nullam animam posse assequi, ut in eam substantiam, de qua prodiit, reformetur . . . 110

14. Sub quarto decimo vero capitulo de statu corporis sentire dicuntur, quod sub potestate siderum atque signorum pro terrena qualitate teneatur, et ideo multa in sanctis libris, quae ad exteriorem hominem pertineant, reperiri, ut in ipsis Scripturis inter divinam terrenamque naturam quaedam sibi repugnet adversitas; et aliud sit, quod sibi vindicent animae praesules, aliud, quod corporis conditores . . . ." 111

15. 16. (De falsatis Scripturae codicibus et apocryphis libris Priscillianistarum, de Dictinii scriptis perversis, quae omnia damnantur et prohibentur.) 112

XV. Concilii Hispaniarum et Lusitaniae plenarii, jussu Leonis papae Toleti a. 447. habiti, professio fidei et anathematismi contra Priscillianistas ad normam epistolae dogmaticae Leonis.

Credimus in unum verum Deum, Patrem omnipotentem 113
et Filium et Spiritum Sanctum, visibilium et invisibilium factorem, per quem omnia facta sunt in coelo et in terra, unum Deum et unam esse divinae substantiae Trinitatem. Patrem autem non esse Filium ipsum, sed habere Filium, qui Pater non sit; Filium non esse Patrem, sed Filium Dei de Patris esse natura; Spiritum quoque esse Paracletum, qui nec Pater sit ipse, nec Filius, sed a Patre Filioque procedens. Est ergo ingenitus Pater, genitus Filius, non genitus Paracletus, sed a Patre Filioque procedens. Pater est, cujus vox haec audita est de coelis: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Filius est qui ait: Ego a Patre exivi, et a Deo veni in hunc mundum. Paracletus est Spiritus, de quo Filius ait: Nisi ego abiero ad Patrem, Paracletus non veniet. Hanc Trinitatem personis distinctam, substantia unitam, virtute et potestate et majestate indivisibilem, indifferentem. Praeter hanc nullam credimus divinam esse naturam, vel angeli vel spiritus vel

virtutis alicujus, quae Deus credatur. Hunc ergo Filium Dei, Deum natum a Patre ante omne omnino principium, sanctificasse uterum virginis Mariae, atque ex ea verum hominem sine virili generatum semine suscepisse, duabus dumtaxat naturis, id est, deitatis et carnis in unam convenientibus omnino personam, id est Dominum nostrum Jesum Christum. Nec imaginarium corpus aut phantasmatis alicujus in eo fuisse, sed solidum atque verum. Hunc et esuriisse et sitiisse et doluisse et flevisse et omnes corporis injurias pertulisse. Postremo a Judaeis crucifixum et sepultum, et tertia die resurrexisse. Conversatum postmodum cum discipulis suis: et quadragesima post resurrectionem die ad coelum ascendisse. Hunc Filium hominis etiam Filium Dei, et Filium Dei et hominis Filium appellamus. Resurrectionem vero futuram humanae credimus carnis, animam autem hominis non divinam esse substantiam, aut Dei parem, sed creaturam dicimus Dei voluntate creatam.

114 1. Si quis autem dixerit aut crediderit, a Deo omnipotente mundum hunc factum non fuisse, atque omnia ejus instrumenta, A. S.

115 2. Si quis dixerit atque crediderit, Deum Patrem eundem esse Filium vel Paracletum, A. S.

116 3. Si quis dixerit vel crediderit, Filium eundem esse Patrem vel Paracletum, A. S.

117 4. Si quis dixerit vel crediderit, Paracletum esse vel Patrem vel Filium, A. S.

118 5. Si quis dixerit vel crediderit, carnem tantum sine anima a Filio Dei fuisse susceptam, A. S.

119 6. Si quis dixerit vel crediderit, Christum innascibilem esse, A. S.

120 7. Si quis dixerit vel crediderit, deitatem Christi convertibilem esse vel passibilem, A. S.

121 8. Si quis dixerit vel crediderit, alterum Deum esse priscae Legis, alterum Evangeliorum, A. S.

122 9. Si quis dixerit vel crediderit, ab altero Deo mundum factum fuisse, et non ab eo, de quo scriptum est: In principio fecit Deus coelum et terram, A. S.

123 10. Si quis dixerit vel crediderit, corpora humana non resurgere post mortem, A. S.

11. Si quis dixerit vel crediderit, animam humanam Dei 124
portionem, vel Dei esse substantiam, A. S.

12. Si quis dixerit vel crediderit, alias scripturas prae- 125
ter quas Ecclesia catholica recipit in auctoritate habendas vel esse venerandas, A. S.

13. Si quis dixerit vel crediderit, deitatis et carnis unam 126
in Christo esse naturam, A. S.

14 Si quis dixerit vel crediderit, esse aliquid, quod se 127
extra divinam Trinitatem possit extendere, A. S.

15. Si quis astrologiae vel mathesi existimat esse cre- 128
dendum, A. S.

16. Si quis dixerit vel crediderit, conjugia hominum, 129
quae secundum legem divinam licet habere, execrabilia esse, A. S.

17. Si quis dixerit vel crediderit, carnes avium seu 130
pecudum, quae ad escam datae sunt, non tantum pro castigatione hominum abstinendas, sed execrandas esse, A. S.

18. Si quis in errore Priscilliani sectam sequitur vel 131
profitetur, ut aliud in salubri baptismo contra sedem Sancti Petri faciat, A. S.

Haec professio fidei cum anathematismis ad normam epistolae Leonis confectis in Galaeciam transmissa est atque a synodis Bracarensi et Lucensi suscepta. Alterum Bracarense Concilium a. 563. capitula Toletani in formam evidentiorem et simpliciorem redegit.

XVI. Leonis papae epistola 28. dogmatica ad Flavianum Constantinopolitanum patriarcham adversus Eutychen.

Hanc epistolam synodi IV. patres susceperunt clamantes, Petrum per Leonem locutum esse. a. 449.

Cap. 3. Salva igitur proprietate utriusque naturae et 132
substantiae et in unam coeunte personam, suscepta est a majestate humilitas, a virtute infirmitas, ab aeternitate mortalitas, et ad resolvendum conditionis nostrae debitum natura inviolabilis naturae est unita passibili: ut quod nostris remediis congruebat, unus atque idem mediator Dei et hominum, homo Jesus Christus et mori posset ex uno, et mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris . . .

Cap. 4. Ingreditur ergo haec mundi infima Filius Dei, de coelesti sede descendens et a paterna gloria non recedens,

novo ordine, nova nativitate generatus. Novo ordine: quia invisibilis in suis, visibilis factus est in nostris, incomprehensibilis voluit comprehendi: ante tempora manens esse coepit ex tempore: universitatis Dominus servilem formam, obumbrata majestatis suae immensitate, suscepit, impassibilis Deus non dedignatus est homo esse passibilis et immortalis mortis legibus subjacere. Nova autem nativitate generatus: quia inviolata virginitas concupiscentiam nescivit, carnis materiam ministravit. Assumpta est de matre Domini natura, non culpa; nec in Domino Jesu Christo, ex utero virginis genito, quia nativitas est mirabilis, ideo nostri est natura dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo, et nullum est in hac unitate mendacium, dum invicem, sunt et humilitas hominis et altitudo Deitatis. Sicut enim Deus non mutatur
133 miseratione, ita homo non consumitur dignitate. Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium est; Verbo scilicet operante quod Verbi est, et carne exequente quod carnis est. Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis. Et sicut Verbum ab aequalitate paternae gloriae non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit.

XVII. Definitio Concilii Chalcedonensis oecumenici IV. a. 451.

134 Ἑπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν, τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς, καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ᾽ ἐσχάτων δὲ τῶν

Sequentes sanctos Patres, unum eundemque confiteri Filium et dominum nostrum Jesum Christum consonanter omnes docemus, eundemque perfectum in deitate, et eundem perfectum in humanitate, Deum vere et hominem vere, eundem ex anima rationabili et corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato; ante saecula quidem de Patre genitum secundum deitatem, in novissimis diebus

ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν Ἰησοῦν υἱὸν μονογενῆ ἐν δύο φύσεσιν [1]) ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ Θεὸν λόγον, κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ προφῆται περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἡμᾶς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεπαίδευσε, καὶ τὸ τῶν πατέρων ἡμῶν παραδέδωκε σύμβολον. Τούτων τοίνυν μετὰ πάσης πανταχόθεν ἀκριβείας τε καὶ ἐμμελείας παρ' ἡμῶν διατυπωθέντων, ὥρισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἢ διδάσκειν ἑτέρους. Τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν, ἤγουν προκομίζειν ἢ διδάσκειν, ἢ παραδιδόναι ἕτερον σύμβολον τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐξ Ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποῦν, τούτους, εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι, ἢ κληρικοὶ, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς

eundem propter nos et propter salutem nostram ex Maria virgine Dei genitrice secundum humanitatem: unum eundemque Christum Filium Dominum unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata naturarum differentia propter unitionem magisque salva proprietate utriusque naturae, et in unam personam atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum atque divisum, sed unum et eundem Filium unigenitum Deum Verbum dominum JesumChristum: sicut ante prophetae de eo et ipse nos Jesus Christus erudivit, et patrum nobis symbolum tradidit. His igitur cum omni undique exacta cura et diligentia a nobis dispositis, definivit sancta et universalis synodus, alteram fidem nulli licere proferre aut conscribere vel componere aut sentire aut alios docere. Eos autem, qui audent componere fidem alteram, aut proferre aut docere, aut tradere alterum symbolum volentibus ad agnitionem veritatis converti vel ex gentilitate vel ex Judaismo, vel ex haeresi quacunque; hos si episcopi fuerint aut clerici, alienos esse episcopos ab

ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοὶ εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι αὐτούς.

episcopatu et clericos a clero: si vero monachi aut laici fuerint, anathematizari eos.

[1]) Ita legendum est, non autem ἐκ δύο φύσεων, quod textus graecus hodiernus habet, quod optime ostendunt Petavius l. 3. de Inc. c. 6. n. 11. et Hefele Conciliengeschichte T. 2. p. 451. not. 3.

XVIII. Symbolum Athanasianum.

135 Quicunque vult salvus esse, ante omnia opus est, ut teneat catholicam fidem, quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio in aeternum peribit.

136 Fides autem catholica haec est, ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate veneremur; neque confundentes personas, neque substantiam separantes; alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti; sed Patris et Filii et Spiritus Sancti una est divinitas, aequalis gloria, coaeterna majestas. Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus Sanctus; increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus Sanctus; immensus Pater, immensus Filius, immensus Spiritus Sanctus; aeternus Pater, aeternus Filius, aeternus Spiritus Sanctus: et tamen non tres aeterni, sed unus aeternus; sicut non tres increati, nec tres immensi, sed unus increatus, et unus immensus; similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus Sanctus: et tamen non tres omnipotentes, sed unus omnipotens; ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus: et tamen non tres Dii, sed unus est Deus; ita Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus Sanctus: et tamen non tres Domini, sed unus est Dominus; quia sicut singillatim unamquamque personam Deum ac Dominum confiteri christiana veritate compellimur; ita tres Deos aut Dominos dicere, catholica religione prohibemur. Pater a nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Filius a Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus. Spiritus Sanctus a Patre et Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Unus ergo Pater, non tres Patres; unus Filius, non tres Filii; unus Spiritus Sanctus, non tres Spiritus Sancti; et in hac Trinitate nihil prius aut posterius, nihil majus aut minus, sed totae tres personae coaeternae sibi sunt et coae-

quales. Ita ut per omnia, sicut jam supra dictum est, et unitas in Trinitate, et Trinitas in unitate veneranda sit. Qui vult ergo salvus esse, ita de Trinitate sentiat.

Sed necessarium est ad aeternam salutem, ut incarna- 137
tionem quoque Domini nostri Jesu Christi fideliter credat. Est ergo fides recta, ut credamus et confiteamur, quia Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, Deus et homo est. Deus est ex substantia Patris ante saecula genitus, et homo est ex substantia matris in saeculo natus; perfectus Deus, perfectus homo: ex anima rationali et humana carne subsistens; aequalis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem. Qui licet Deus sit et homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Unus autem non conversione Divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum; unus omnino non confusione substantiae, sed unitate personae. Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo: ita Deus et homo unus est Christus. Qui passus est pro salute nostra, descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis, ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus est judicare vivos et mortuos. Ad cujus adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, et reddituri sunt de factis propriis rationem; et qui bona egerunt, ibunt in vitam aeternam; qui vero mala, in ignem aeternum.

Haec est fides catholica: quam nisi quisque fideliter 138
firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.

Haec professio Athanasii quidem opus non est; cum tamen ab utraque Ecclesia, Occidentali et Orientali, ut auctoritas suscipiatur, vera est fidei definitio. Mentio hujus symboli non fit ante saeculum VII. vel ad summum VI. cumque ad haeresim Eutychianam respiciat, videtur saeculo V. exeunte conscriptum. Auctor latinus quidam fuit scriptor incertus, sed et graece habetur. Plures vetusti codices appellant auctorem hujus symboli Anastasium Pp. (496—498): „Fides Anastasii catholica" „symbolum Anastasii."

XIX. Gelasii decretum de scripturis canonicis et apocryphis, editum in concilio Romano a. 494.

Enumerantur omnes libri hodierni canonis, praeter Baruch, quem 139
ut partem Jeremiae, cujus scriba fuerat, habere solebant. In aliquibus porro exemplaribus ponitur: Esdrae lib. I, Macchabaeorum lib. I, alia vero legunt II. Tunc additur:

140 „Post has omnes propheticas, evangelicas atque apostolicas scripturas, quibus Ecclesia catholica per gratiam Dei fundata est, illud etiam intimandum putamus, quod quamvis universae per orbem catholicae diffusae Ecclesiae unus thalamus Christi sit, sancta tamen Romana ecclesia nullis synodicis constitutis caeteris ecclesiis praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris primatum obtinuit: Tu es Petrus, inquientis, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam, et tibi dabo claves regni coelorum, et quaecunque ligaveris super terram, erunt ligata et in coelo, et quaecunque solveris super terram, erunt soluta et in coelo. Addita est etiam societas beatissimi Pauli apostoli, vasis electionis, qui non diverso, sicut haeretici garriunt, sed uno tempore, uno eodemque die gloriosa morte cum Petro in urbe Roma sub Caesare Nerone agonizans coronatus est; et pariter supradictam sanctam Romanam ecclesiam Christo Domino consecrarunt aliisque omnibus urbibus in universo mundo sua praesentia atque venerando triumpho praetulerunt. Est ergo prima Petri apostoli sedes, Romana ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid hujusmodi."

XX. Formula ab Hormisda pontifice episcopis Orientis, qui schismatis Acaciani participes fuerant, praescripta.

Hae fidei regula ab omnibus Orientis episcopis subscripta est, ab imperatore Justiniano, patriarchisque Constantinopolitanis Epiphanio, Joanne et Menna, denique in VIII. synodo oecumenica act. 1. a Patribus graecis et latinis.

141 Prima salus est regulam rectae fidei custodire et a constitutis Patrum nullatenus deviare. Et quia non potest Domini nostri J. C. praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus etc. Haec, quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica citra maculam semper est catholica servata religio. De qua spe et fide minime separari cupientes et Patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes haereses, praecipue Nestorium haereticum, qui quondam Constantinopolitanae fuit urbis episcopus, damnatum in concilio Ephesino a b. Coelestino papa urbis Romae et ab viro Cyrillo Alexandrinae civitatis antistite. Similiter anathematizantes et Eutychem et Dioscorum Alexandrinum in sancta synodo, quam sequimur et amplectimur, Chalcedonensi damnatos, quae secuta s. Concilium Nicaenum fidem apostolicam praedicavit, detestamur

et Timotheum parricidam, Aelurum cognomento, discipulum quoque illius et sequacem in omnibus Petrum Alexandrinum. Condemnamus etiam et anathematizamus Acacium Constantinopolitanum quondam episcopum ab apostolica sede damnatum, eorum complicem et sequacem, vel qui in eorum communionis societate permanserint: quia Acacius quorum se communioni miscuit, ipsorum similem jure meruit in damnatione sententiam. Petrum nihilominus Antiochenum damnamnus cum sequacibus suis et omnium suprascriptorum. Suscipimus autem et probamus epistolas beati Leonis papae universas, quas de Christiana religione conscripsit, sicut praediximus, sequentes in omnibus apostolicam sedem, et praedicantes ejus omnia constituta. Et ideo spero, ut in una communione vobiscum, quam sedes apostolica praedicat, esse merear, in qua est integra et verax Christianae religionis et perfecta soliditas: promittens in sequenti tempore sequestratos a communione Ecclesiae catholicae id est non consentientes sedi apostolicae, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Quodsi in aliquo a professione mea deviare tentavero, his, quos damnavi, complicem me mea sententia esse profiteor. Hanc autem professionem meam ego manu mea subscripsi, et tibi Hormisdae sancto et venerabili papae urbis Romae direxi.

XXI. Hormisdae et Joannis II. pontificum judicia de illa propositione: Unus de Trinitate passus est.

Monachi quidam Scythae Constantinopoli propositionem enunciaverunt: Unum de Trinitate passum esse. Quo factum, ut in Monophysiticae haereseos suspicionem venirent, et ad tuendam propriam orthodoxiam Romam ad Hormisdam pontificem proficiscerentur. Qui hac de re judicium non tulit, Scytharum tamen petulantiam aegre se ferre in epistola 70. ad Possessorem ostendit. Cum vero alii monachi, Acoemetae nempe Constantinopolitani, eandem propositionem pravo sensu impugnarent, Joannes II. epistolam Justiniani imperatoris, qua hos Nestorianae haereseos incusabat, approbavit et in altera ad senatores Constantinopolitanos directa sic hac de re decernit:

Justinianus imperator filius noster, ut ejus epistolae te- 142
nore cognovistis, de his tribus quaestionibus orta certamina fuisse signavit, utrum unus ex Trinitate Christus et Deus noster dici possit: hoc est una de tribus personis Sanctae Trinitatis sancta persona. An Deus Christus carne pertulerit impassibili deitate. An proprie et veraciter mater Domini Dei nostri Christi Maria semper virgo debeat appellari. Probavimus in his catholicam imperatoris fidem et ita esse propheticis et apostolicis vel Patrum exemplis evidenter osten-

dimus. Unum enim ex Sancta Trinitate Christum esse, hoc est unam de tribus Sanctae Trinitatis personis sanctam esse personam sive subsistentiam, quam graeci ὑπόστασιν dicunt, in his exemplis evidenter ostendimus (Gen. 3, 22; I. Cor. 8, 6; Symbolum Nicaenum; Procli epistola ad orientales etc.); Deum vero carne passum his nihilominus roboremus exemplis (Deut. 28, 66; Joh. 14, 6; Zach. 12, 10; Act. 3, 15; 20, 28; I. Cor. 2, 8; Cyrilli anath. 12, Leo ad Flavianum
143 etc.). Gloriosam vero Sanctam semper virginem Mariam proprie et veraciter Dei Genitricem matremque Dei Verbi ex ea incarnati ab hominibus catholicis confiteri recte esse docemus. Proprie et veraciter et idem ipse ultimis temporibus incarnatus, ex Sancta et gloriosa Virgine matre nasci dignatus est. Propterea ergo, quia proprie et veraciter Dei Filius ex ea incarnatus est, ideo proprie et veraciter matrem Dei ex ea incarnati et nati esse confitemur, et ne Dominus Jesus per honorificentiam vel gratiam Dei nomen accepisse credatur, sicut Nestorius sentit insulsus: veraciter autem ideo ne phantasma aut aliquo modo non veram sumpsisse carnem credatur ex Virgine, sicut asseruit impius Eutyches.

XXII. Canones Concilii Arausicani II. a. 529. contra Semipelagianos confirmati a Bonifacio II.

144 *Can. 1.* Si quis per offensam praevaricationis Adae non totum, id est secundum corpus et animam, in deterius dicit hominem commutatum, sed animae libertate illaesa durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagii errore deceptus adversatur Scripturae dicenti: Anima, quae peccaverit, ipsa morietur. Et: Nescitis, quoniam, cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis ejus, cui obeditis? Et: A quo quis superatur, ejus et servus addicitur.

145 *Can. 2.* Si quis soli Adae praevaricationem suam, non et ejus propagini asserit nocuisse, aut certe mortem tantum corporis, quae poena peccati est, non autem et peccatum, quod mors est animae, per unum hominem in omne genus humanum transiisse testatur, injustitiam Deo dabit, contradicens Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.

Can. 3. Si quis per invocationem humanam gratiam Dei 146
dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur a nobis, contradicit Jsaiae prophetae, vel Apostolo idem dicenti: Inventus sum a non quaerentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant.

Can 4. Si quis, ut a peccato purgemur, voluntatem 147
nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Sancti Spiritus infusionem et operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: Praeparatur voluntas a domino, et Apostolo salubriter praedicanti: Deus est, qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate.

Can. 5. Si quis sicut augmentum, ita etiam initium fidei 148
ipsumque credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui justificat impium, et ad regenerationem sacri baptismatis pervenimus, non per gratiae donum, id est per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicit, Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur, beato Paulo dicente: Confidimus, quia qui coepit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri Jesu Christi, et illud: Vobis datum est pro Christo non solum, ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini, et: Gratia salvi facti estis per fidem, et hoc non ex vobis: Dei enim donum est. Qui enim fidem, qua in Deum credimus, dicunt esse naturalem, omnes eos, qui ab Ecclesia Christi alieni sunt, quodammodo fideles esse definiunt.

Can. 6. Si quis sine gratia Dei credentibus, volenti- 149
bus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quaerentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri divinitus, non autem ut credamus, velimus, vel haec omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem et inspirationem Sancti Spiritus in nobis fieri confitetur, et aut humilitati, aut obedientiae humanae subjungit gratiae adjutorium, nec, ut obedientes et humiles simus, ipsius gratiae donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: Quid habes, quod non accepisti? et: Gratia Dei sum id, quod sum.

Can. 7. Si quis per naturae vigorem bonum aliquod, 150
quod ad salutem pertinet vitae aeternae, cogitare, ut expe-

dit, aut eligere, sive salutari, id est evangelicae praedicationi consentire posse confirmat, absque illuminatione et inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo et credendo veritati, haeretico fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in evangelio dicentis: Sine me nihil potestis facere; et illud Apostoli: Non quod idonei simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

151 *Can. 8.* Si quis alios misericordia, alios vero per liberum arbitrium (quod in omnibus, qui de praevaricatione primi hominis nati sunt, esse vitiatum constat), ad gratiam baptismi posse venire contendit, a recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum, aut certe ita laesum putat, ut tamen quidam valeant sine revelatione Dei mysterium salutis aeternae per semetipsos posse conquirere. Quod quam sit contrarium, ipse Dominus probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur, nisi quem Pater attraxerit, sicut et Petro dicit: Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in coelis est; et Apostolus: Nemo potest dicere Dominum Jesum Christum nisi in Spiritu Sancto.

152 *Can. 9.* Divini est muneris, cum et recte cogitamus, et pedes nostros a falsitate et injustitia continemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum, ut operemur, operatur.

153 *Can. 10.* Adjutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint opere perdurare.

154 *Can. 11.* Nemo quidquam Domino recte voveret, nisi ab ipso acciperet, quod voveret, sicut legitur: Quae de manu tua accepimus, damus tibi.

155 *Can. 12.* Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.

156 *Can. 13.* Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi, non potest reparari: quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potest reddi. Unde ipsa Veritas dicit: Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis.

Can. 14. Nullus miser de quacunque miseria liberatur, 157
nisi qui Dei misericordia praevenitur, sicut dicit Psalmista: Cito anticipet non misericordia tua, Domine, et illud: Deus meus, misericordia ejus praeveniet me.

Can. 15. Ab eo, quod formavit Deus, mutatus est Adam, 158
sed in pejus per iniquitatem suam. Ab eo, quod operata est iniquitas, mutatur fidelis, sed in melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio fuit praevaricatoris primi, haec secundum Psalmistam mutatio dextrae Excelsi.

Can. 16. Nemo ex eo, quod videtur habere, glorietur, 159
tanquam non acceperit: aut ideo se putet accepisse, quia litera extrinsecus vel ut legeretur, apparuit, vel ut audiretur, sonuit. Nam sicut Apostolus dicit: Si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est: porro autem si non gratis mortuus est, ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Inde habet, quicunque habet. Quisquis autem inde se habere negat, aut vere non habet, aut id, quod habet, auferetur ab eo.

Can. 17. Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, for- 160
titudinem Christianorum Dei charitas facit, quae diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, quod est a nobis, sed per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.

Can. 18. Debetur merces bonis operibus, si fiant: sed 161
gratia, quae non debetur, praecedit, ut fiant.

Can. 19. Natura humana, etiamsi in illa integritate, in 162
qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam, creatore suo non adjuvante, servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit?

Can. 20. Multa Deus facit in homine bona, quae non 163
facit homo. Nulla vero facit homo bona, quae non Deus praestat, ut faciat homo.

Can. 21. Sicut eis, qui volentes in lege justificari, et a 164
gratia exciderunt, verissime dicit Apostolus: Si ex lege justitia est, ergo Christus gratis mortuus est: sic et his, qui gratiam, quam commendat et percipit fides Christi, putant esse naturam, verissime dicitur: Si ex natura justitia, ergo Christus gratis mortuus est. Jam hic enim erat lex, et non justificabat: jam hic erat et natura, et non justificabat: ideo Christus non gratis mortuus est, ut et lex per illum impleretur, qui

dixit: Non veni legem solvere, sed adimplere: et ut natura per Adam perdita per illum reparetur, qui dixit, venisse se quaerere et salvare, quod perierat.

165 *Can.* 22. Nemo habet de suo nisi mendacium et peccatum. Si quid autem homo habet veritatis atque justitiae, ab illo fonte est, quem debemus sitire in hac eremo, ut ex eo quasi guttis quibusdam irrorati non deficiamus in via.

166 *Can.* 23. Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet. Quando autem ita faciunt quod volunt, ut divinae serviant voluntati, quamvis volentes agant quod agunt, illius tamen voluntas est, a quo praeparatur et jubetur, quod volunt.

167 *Can.* 24. Ita sunt in vite palmites, ut viti nihil conferant, sed inde accipiant unde vivant. Sic quippe vitis est in palmitibus, ut vitale alimentum subministret eis, non sumat ab eis. Ac per hoc et manentem in se habere Christum, et manere in Christo, discipulis prodest utrumque, non Christo. Nam praeciso palmite, potest de viva radice alius pullulare, qui autem praecisus est, non potest sine radice vivere.

168 *Can.* 25. Prorsus donum Dei est diligere Deum. Ipse enim ut diligeretur dedit, qui non dilectus dilexit. Displicentes amati sumus, ut fieret in nobis unde placeremus. Diffundit enim charitatem in cordibus nostris Spiritus Patris et Filii, quem cum Patre amamus et Filio.

Ac sic secundum supra scriptas sanctarum Scripturarum sententias, vel antiquorum Patrum definitiones, hoc Deo propitiante et praedicare debemus et credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum et attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est, possit, nisi gratia eum et misericordia divina praevenerit. Unde Abel justo, et Noe et Abraham et Isaac et Jacob, et omni antiquorum sanctorum multitudini illam praeclaram fidem, quam in ipsorum laude praedicat apostolus Paulus, non per bonum naturae, quod prius in Adam datum fuerat, sed per gratiam Dei credimus fuisse collatam: quam gratiam etiam post adventum Domini omnibus, qui baptizari desiderant, non in libero arbitrio haberi, sed Christi novimus simul et credimus largitate conferri, secundum illud, quod jam supra dictum est et praedicat Paulus Apostolus:

Vobis donatum est pro Christo non solum, ut in eum creda-
tis, sed etiam, ut pro illo patiamini, et illud: Deus, qui coepit
in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri
Jesu Christi, et illud: Gratia salvi facti estis per fidem, et
hoc non ex vobis: Dei enim donum est. Et quod de se ipso
ait Apostolus: Misericordiam consequutus sum, ut fidelis essem.
Non dixit, quia eram, sed ut essem. Et illud: Quid habes,
quod non accepisti? Et illud: Omne datum bonum, et omne
donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.
Et illud: Nemo habet quidquam boni, nisi illi datum fuerit
desuper. Innumerabilia sunt sanctarum Scripturarum testimo-
nia, quae possint ad probandam gratiam proferri, sed brevi-
tatis studio praetermissa sunt, quia et revera, cui pauca non
sufficiunt, plura non proderunt. Hoc etiam secundum fidem 169
catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia om-
nes baptizati (Christo auxiliante et cooperante), quae ad sa-
lutem pertinent, possint et debeant (si fideliter laborare vo-
luerint) adimplere. Aliquos vero ad malum divina potestate 170
praedestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam si
sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione
illis anathema dicimus. Hoc etiam salubriter profitemur et 171
credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, et postea
per Dei misericordiam adjuvamur, sed ipse nobis nullis prae-
cedentibus bonis meritis et fidem et amorem sui prius in-
spirat, ut et baptismi sacramenta fideliter requiramus, et post
baptismum (cum ipsius adjutorio) ea, quae sibi sunt placita,
implere possimus. Unde manifestissime credendum est, quod
et illius latronis, quem Dominus ad paradisi patriam revocavit,
et Cornelii centurionis, ad quem angelus Domini missus est, et
Zachaei, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admi-
rabilis fides non fuit de natura, sed divinae largitatis donum.

XXIII. Synodi oecumenicae V. canones XIV. de tribus capitulis a. 553.

172 α΄. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν, μίαν τε δύναμιν, καὶ ἐξουσίαν, τριάδα ὁμοούσιον, μίαν θεότητα ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν ἤγουν προςώποις προςκυνουμένην· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Εἷς γὰρ Θεὸς καὶ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα.

Can. 1. Si quis non confitetur Patris et Filii et Spiritus Sancti unam naturam sive essentiam, unam virtutem et potestatem, Trinitatem consubstantialem, unam deitatem in tribus subsistentiis sive personis adorandam, talis anathema sit. Unus enim Deus et Pater, ex quo omnia: et unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia: et unus Spiritus Sanctus, in quo omnia.

173 β΄. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, τοῦ Θεοῦ λόγου εἶναι τὰς δύο γεννήσεις, τήν τε πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀχρόνως καὶ ἀσωμάτως, τήν τε ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, τοῦ αὐτοῦ κατελθόντος ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντος ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθέντος ἐξ αὐτῆς· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 2. Si quis non confitetur, Dei Verbi esse duas nativitates, unam quidem ante saecula ex Patre sine tempore et incorporaliter, aliam vero in ultimis diebus ejusdem, qui descendit de coelis et incarnatus ex Sancta gloriosa Dei Genitrice semperque Virgine Maria, natus est ex ea, talis A. S.

174 γ΄. Εἴ τις λέγει, ἄλλον εἶναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν παθόντα, ἢ τὸν Θεὸν λόγον συνεῖναι λέγει τῷ Χριστῷ γενομένῳ ἐκ γυναικὸς, ἢ ἐν αὐτῷ εἶναι ὡς ἄλλον ἐν ἄλλῳ, ἀλλ' οὐχ ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τάτε

Can. 3. Si quis dicit, alium esse Deum Verbum, qui miracula fecit, et alium Christum, qui passus est, vel Deum Verbum cum Christo esse dicit, quando ex muliere nascebatur, vel in ipso esse ut alterum in altero, et non unum eundemque Dominum nostrum Jesum Christum Dei Verbum, incarnatum et hominem factum, atque ejusdem miracula et

θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκί· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

δʹ. Εἴ τις λέγει, κατὰ χάριν, ἢ κατὰ ἐνεργείαν, ἢ κατὰ ἰσοτιμίαν ἢ κατὰ αὐθεντίαν, ἢ ἀναφορὰν, ἢ σχέσιν, ἢ δύναμιν τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς ἄνθρωπον γεγενῆσθαι· ἢ κατὰ εὐδοκίαν, ὡς ἀρεσθέντος τοῦ Θεοῦ λόγου τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τοῦ εὖ καὶ καλῶς δόξαι αὐτῷ περὶ αὐτοῦ, καθὼς Θεόδωρος μαινόμενος λέγει· ἢ κατὰ ὁμωνυμίαν, καθ᾿ ἣν οἱ Νεστοριανοὶ τὸν Θεὸν λόγον Ἰησοῦν καὶ Χριστὸν καλοῦντες, καὶ τὸν ἄνθρωπον κεχωρισμένως Χριστὸν καὶ υἱὸν ὀνομάζοντες, καὶ δύο πρόσωπα προφανῶς λέγοντες, κατὰ μόνην τὴν προςηγορίαν, καὶ τιμὴν καὶ ἀξίαν, καὶ προςκύνησιν, καὶ ἓν πρόσωπον, καὶ ἕνα Χριστὸν ὑποκρίνονται λέγειν· ἀλλ᾿ οὐχ ὁμολογεῖ τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς σάρκα ἐμψυχομένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, κατὰ σύνθεσιν ἤγουν κατὰ ὑπόστασιν γεγενῆσθαι, καθὼς οἱ ἅγιοι πατέρες ἐδίδαξαν· καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ὅ ἐστιν ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἷς τῆς ἁγίας τριάδος· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Πολυτρόπως γὰρ νοουμένης τῆς ἑνώσεως, οἱ μὲν τῇ ἀσεβείᾳ Ἀπολλιναρίου καὶ Εὐτυχοῦς ἀκολουθοῦντες, τῷ ἀφανισμῷ τῶν συνελθόντων προκείμενοι, τὴν κατὰ σύγχυσιν

passiones, quas sponte passus est carne, talis A. S.

Can. 4. Si quis dicit, secun- 175
dum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem, vel secundum aequalitatem honoris, vel secundum auctoritatem, aut relationem, aut effectum, aut virtutem unitionem Dei Verbi ad hominem factam esse; aut secundum bonam voluntatem, quasi quod placuit Deo Verbo homo, quia bene visum est ei de ipso, sicut Theodorus insaniens dicit; vel secundum solam nominis similitudinem, quam Graeci homonymiam vocant, per quam Nestoriani Deum Verbum Jesum et Christum vocantes, et hominem, separatim Christum et Filium nominantes, et duas personas manifeste dicentes, per solam nominationem, et honorem et dignitatem, et adorationem et unam personam et unum Christum confingunt dicere: sed non confitetur, sicut sancti Patres docuerunt, unitatem Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali et intellectuali secundum compositionem, id est secundum subsistentiam factam, et propterea unam ejus substantiam, qui est Dominus noster Jesus Christus, unus de Sancta Trinitate, talis anathema sit. Cum enim multis

τὴν ἕνωσιν πρεσβεύουσιν, οἱ δὲ τὰ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου φρονοῦντες, τῇ διαιρέσει χαίροντες, σχετικὴν τὴν ἕνωσιν ἐπεισάγουσιν· ἡ μέντοι ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ἑκατέρας αἱρέσεως τὴν ἀσέβειαν ἀποβαλλομένη τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα κατὰ σύνθεσιν ὁμολογεῖ· ὅπερ ἐστὶ καθ' ὑπόστασιν. Ἡ γὰρ κατὰ σύνθεσιν ἕνωσις, ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου, οὐ μόνον ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα διαφυλάττει, ἀλλ' οὐδὲ διαίρεσιν ἐπιδέχεται.

modis unitas intelligatur, qui impietatem Appolinaris et Eutychetis sequuntur, interemptionem eorum, quae convenerunt, colentes, unitionem secundum confusionem praedicant; Theodori autem et Nestorii sequaces, divisione gaudentes, affectualem unitatem introducunt. Sancta Dei vero Ecclesia utriusque perfidiae impietatem ejiciens, unitionem Dei Verbi ad carnem secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam. Unitio enim pro compositione in Christi mysterio non solum inconfusa ea, quae convenere, conservat, sed neque divisionem suscipit.

176 ε'. Εἴ τις τὴν μίαν ὑπόστασιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οὕτως ἐκλαμβάνει, ὡς ἐπιδεχομένην πολλῶν ὑποστάσεων σημασίαν, καὶ διὰ τούτου εἰσάγειν ἐπιχειρεῖ ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου δύο ὑποστάσεις, ἤτοι δύο πρόσωπα, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ εἰσαγομένων δύο προσώπων, ἓν πρόσωπον λέγει κατὰ ἀξίαν, καὶ τιμὴν, καὶ προσκύνησιν, καθάπερ Θεόδωρος καὶ Νεστόριος μαινόμενοι συνεγράψαντο· καὶ συκοφαντεῖ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, ὡς κατὰ ταύτην τὴν ἀσεβῆ ἔννοιαν χρησαμένην τῷ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως ῥήματι· ἀλλὰ μὴ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ

Can. 5. Si quis unam subsistentiam Domini nostri Jesu Christi ita intelligit, tanquam suscipientem multarum substantiarum significationem, et propterea conatur introducere in mysterio Christi duas subsistentias vel personas, et ab eo introductis duabus personis unam personam dicit per dignitatem et honorem et adorationem, sicut Theodorus et Nestorius insanientes conscripserunt, et calumniantur S. synodum Chalcedonensem tanquam secundum hunc impiissimum intellectum usam unius subsistentiae vocabulo, sed non confitetur Dei Verbum

Θεοῦ λόγον σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἑνωθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἤτοι ἓν πρόσωπον· οὕτως τε καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον μίαν ὑπόστασιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογῆσαι· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Οὔτε γὰρ προςθήκην προσώπου, ἤγουν ὑποστάσεως ἐπεδέξατο ἡ ἁγία τριὰς καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος Θεοῦ λόγου.

ς'. Εἴ τις καταχρηστικῶς, ἀλλ' οὐκ ἀληθῶς θεοτόκον λέγει τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπαρθένον Μαρίαν· ἢ κατὰ ἀναφορὰν, ὡς ἀνθρώπου ψιλοῦ γεννηθέντος, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθέντος, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀναφερομένης δὲ κατ' ἐκείνου τῆς τοῦ ἀνθρώπου γεννήσεως ἐπὶ τὸν Θεὸν λόγον ὡς συνόντα τῷ ἀνθρώπῳ γενομένῳ· καὶ συκοφαντεῖ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, ὡς κατὰ ταύτην τὴν ἀσεβῆ ἐπινοηθεῖσαν παρὰ Θεοδώρου ἐννοίαν θεοτόκον τὴν παρθένον εἰποῦσαν· ἢ εἴ τις ἀνθρωποτόκον αὐτὴν καλεῖ ἢ χριστοτόκον, ὡς τοῦ Χριστοῦ μὴ ὄντος Θεοῦ· ἀλλὰ μὴ κυρίως, καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογεῖ, διὰ τὸ τὸν πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν λόγον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι, οὕτω τε εὐσεβῶς καὶ

carni substantialiter unitum, et propterea unam ejus substantiam vel unam personam, et ita sanctam Chalcedonensem synodum unam subsistentiam Domini nostri Jesu Christi confiteri, talis anathema sit. Neque enim adjectionem personae vel subsistentiae Sancta Trinitas suscepit ex incarnato uno de eadem Trinitate Deo Verbo.

Can. 6. Si quis abusive et 177
non vere Dei genitricem dicit Sanctam gloriosam semper Virginem Mariam; aut per relationem tanquam homine puro nato, non autem Deo Verbo ex ea incarnato, sed relata secundum illos hominis nativitate in Deum Verbum tanquam cohaerens nascenti homini; et criminatur sanctam Chalcedonensem synodum, tanquam secundum eundem impium intellectum a Theodoro commentatum Dei genitricem Virginem asserentem; aut si quis hominis genitricem vocat eam, aut Christi genitricem, utpote Christo non existente Deo, et non specialiter et secundum veritatem Dei genitricem eandem confitetur, ob id quod ante saecula a Patre genitus Deus Verbum in ultimis diebus ex ea incarnatus et natus est, atque ita pie

τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογῆσαι, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

178 ζ΄. Εἴ τις ἐν δύο φύσεσι λέγων, μὴ ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γνωρίζεσθαι ὁμολογεῖ, ἵνα διὰ τούτου σημάνῃ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ἀσυγχύτως ἡ ἄφραστος ἕνωσις γέγονεν· οὔτε τοῦ λόγου εἰς τὴν τῆς σαρκὸς μεταποιηθέντος φύσιν, οὔτε τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν τοῦ λόγου φύσιν μεταχωρησάσης (μένει γὰρ ἑκάτερον, ὅπερ ἐστὶ τῇ φύσει), καὶ γενομένης τῆς ἑνώσεως καθ᾽ ὑπόστασιν, ὑπόστασιν ἄλλην ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος, τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου· ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθέντος, μὴ τῇ θεωρίᾳ μόνῃ τὴν διαφορὰν τούτων λαμβάνει, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, οὐκ ἀναιρουμένην διὰ τὴν ἕνωσιν, (εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ δι᾽ ἑνὸς ἀμφότερα) ἀλλ᾽ ἐπὶ τούτῳ κέχρηται τῷ ἀριθμῷ, ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοϋποστάτους ἔχει τὰς φύσεις, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

179 η΄. Εἴ τις ἐκ δύο φύσεων θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ὁμολογῶν τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι, ἢ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην λέ-

sanctam Chalcedonensem synodum Dei genitricem eam confiteri, talis anathema sit.

Can. 7. Si quis in duabus naturis dicens, non ut in deitate et humanitate unum Dominum nostrum Jesum Christum cognosci confitetur; ut per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus inconfusa et ineffabilis unitio facta est, neque Verbo in naturam carnis transfigurato, neque carne ad Verbi naturam translata, (manet enim utrumque, quod est secundum naturam) et post factam unitionem substantialiter, sed in divisionem per partem hujusmodi suscipit vocem in mysterio Christi, aut numerum naturarum confitens in uno eodemque Domino nostro Jesu Christo Deo Verbo incarnato, et non tantummodo contemplatione differentiam eorum accipit, ex quibus et compositus est, non interempta proprietate propter unitatem (unus enim ex utrisque et per unum utraque) sed propterea numero utitur, tanquam divisas et propria subsistentia consistentes naturas habeat, talis A. S.

Can. 8. Si quis ex duabus naturis, deitate et humanitate, confitens unitionem factam fuisse, vel unam naturam Dei Verbi incarnatam dicens, et non

γων, μὴ οὕτως αὐτὰ λαμβάνῃ καθάπερ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἐδίδαξαν, ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, τῆς ἑνώσεως καθ' ὑπόστασιν γενομένης, εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη· ἀλλ' ἐκ τῶν τοιούτων φωνῶν μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν θεότητος καὶ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ εἰσάγειν ἐπιχειρεῖ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Καθ' ὑπόστασιν γὰρ λέγοντες τὸν μονογενῆ λόγον ἡνῶσθαι, οὐκ ἀνάχυσίν τινα τὴν εἰς ἀλλήλους τῶν φύσεων πεπρᾶχθαι φαμέν· μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας, ὅπερ ἐστὶν, ἡνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν λόγον. Διὸ καὶ εἷς ἐστιν ὁ Χριστὸς, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς ὁμοούσιος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἐπίσης γὰρ καὶ τοὺς ἀνὰ μέρος διαιροῦντας, ἤτοι τέμνοντας, καὶ τοὺς συγχέοντας τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, ἀποστρέφεται καὶ ἀναθεματίζει ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία.

θ'. Εἴ τις προςκυνεῖσθαι ἐν δυσὶ φύσεσι λέγει τὸν Χριστὸν, ἐξ οὗ δύο προςκυνήσεις εἰςάγονται, ἰδίᾳ τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ ἰδίᾳ τῷ ἀνθρώπῳ· ἢ εἴ τις ἐπὶ ἀναιρέσει τῆς σαρκὸς, ἢ ἐπὶ συγχύσει τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ μίαν φύσιν ἤγουν οὐσίαν τῶν συνελθόντων τερατευόμενος, οὕτω προςκυνεῖ τὸν Χριστὸν, ἀλλ'

sic has voces intelligit, sicut sancti Patres docuerunt, quod ex divina natura et humana, unitione secundum subsistentiam facta, unus Christus factus est, sed ex hujusmodi vocibus unam naturam sive substantiam deitatis et carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Secundum substantiam enim dicentes carni unigenitum Verbum unitum esse, non confusionem quandam ad invicem naturarum factam fuisse dicimus, magis autem manente utraque hoc, quod est, unitum esse carni intelligimus Verbum. Propter quod et unus est Christus, idem Deus et homo, consubstantialis Patri secundum deitatem, et consubstantialis nobis idem secundum humanitatem. Similiter enim et eos, qui per partes dividunt vel incidunt et confundunt dispensationis mysterium Christi, avertitur et anathematizat catholica Dei Ecclesia.

Can. 9. Si quis adorari 180
in duabus naturis dicit Christum, ex quo duae adorationes introducuntur semotim Deo Verbo et semotim homini; aut si quis ad peremtum carnis aut in confusionem deitatis et humanitatis unam naturam sive essentiam convenientium portentuose dicens, sic adorat Christum, sed non una adora-

οὐχὶ μιᾷ προσκυνήσει τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθέντα μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκὸς προσκυνεῖ, καθάπερ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία παρέλαβεν ἐξ ἀρχῆς, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

181 ι΄. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, τὸν ἐσταυρωμένον σαρκὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι Θεὸν ἀληθινὸν καὶ κύριον τῆς δόξης καὶ ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

182 ια΄. Εἴ τις μὴ ἀναθεματίζει Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον, Ἀπολλινάριον, Νεστόριον, Εὐτύχεα καὶ Ὠριγένην, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν συγγραμμάτων, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αἱρετικούς, τοὺς κατακριθέντας καὶ ἀναθεματισθέντας ὑπὸ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν προειρημένων ἁγίων τεττάρων συνόδων, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τῶν προειρημένων αἱρετικῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, καὶ μέχρι τέλους τῇ οἰκείᾳ ἀσεβείᾳ ἐμμείναντας· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

183 ιβ΄. Εἴ τις ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ ἀσεβοῦς τοῦ Μοψουεστίας, τοῦ εἰπόντος, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ὑπὸ παθῶν ψυχῆς καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν χωριζόμενον, καὶ οὕτως ἐκ προκοπῆς ἔργων βελτιωθέντα

tione Deum Verbum incarnatum cum propria ejus carne adorat, juxta quod Sanctae Dei Ecclesiae ab initio traditum est, talis anathema sit.

Can. 10. Si quis non confitetur, crucifixum carne Dominum nostrum Jesum esse Deum verum et Dominum gloriae et unum de Sancta Trinitate, talis anathema sit.

Can. 11. Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, Eutychen et Origenem, cum impiis eorum scriptis, et omnes alios haereticos, qui condemnati sunt et anathematizati a Sancta Dei catholica et apostolica Ecclesia, et a praedictis sanctis quatuor Conciliis, sed et eos, qui similia cum praedictis haereticis sapuerunt aut sapere noscuntur, et usque ad finem permanserunt in propria impietate, talis anathema sit.

Can. 12. Si quis defendit Theodorum impiissimum Mopsuestenum, qui dixit, alium esse Deum Verbum, et alium Christum, a passionibus animae et concupiscentiis carnis molestatum, et a malis paulatim separantem se, et ita ex profectu operum melioratum, et ex vitae con-

καὶ ἐκ πολιτείας ἄμωμον καταστάντα, ὡς ψίλον ἄνθρωπον βαπτισθῆναι εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβεῖν, καὶ υἱοθεσίας ἀξιωθῆναι· καὶ κατ᾽ ἰσότητα βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου προςκυνεῖσθαι· καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις καὶ ἀναμάρτητον παντελῶς γενέσθαι. Καὶ πάλιν εἰρηκότος τοῦ αὐτοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου, τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν τοιαύτην γεγενῆσθαι, οἵαν ὁ ἀπόστολος ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός· ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις, τολμήσαντος εἰπεῖν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς καὶ εἰπών· λάβετε πνεῦμα ἅγιον, οὐ δέδωκεν αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον, ἀλλὰ σχήματι μόνον ἐνεφύσησε. Οὗτος δὲ καὶ τὴν ὁμλογίαν Θωμᾶ τὴν ἐπὶ τῇ ψηλαφήσει τῶν χειρῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ κυρίου, μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τὸ, ὁ κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου, εἶπε, μὴ εἰρῆσθαι περὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τοῦ Θωμᾶ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγέντα τὸν Θωμᾶν ὑμνῆσαι τὸν Θεὸν τὸν ἐγείραντα τὸν Χριστόν. Τὸ δὲ χεῖρον, καὶ ἐν τῇ τῶν πράξεων τῶν

versatione incontaminatum constitutum, tanquam purum hominem baptizari in nomine Dei Patris, Filii et Spiritus Sancti, et per baptismum gratiam Sancti Spiritus accipere, et adoptionem promereri, et ad similitudinem imperialis imaginis in personam Dei Verbi adorari; post resurrectionem inconvertibilem secundum intellectum et sine peccato penitus factum. Et iterum dicente eodem impiissimo Theodoro, unionem Dei Verbi ad Christum talem factam fuisse, qualem dixit Apostolus in marito et uxore: Erunt duo in carne una. Et super alias innumerabiles ejus blasphemias, praesumente dicere, quod post resurrectionem sufflans Dominus in discipulos suos et dicens: Accipite Spiritum Sanctum, non dedit Spiritum Sanctum, sed tantum schemate sufflavit. Hic autem et confessionem Thomae, per quam, dum palparet manum vel latus Domini post resurrectionem, dixit: Deus meus, et Dominus meus, asseruit non fuisse dictum de Christo a Thoma. Nec enim esse eum Deum dicit, sed miraculo resurrectionis obstupescentem Thomam glorificasse Deum, qui suscitavit Christum. Quod autem pejus est, et in interpretatione facta ab eo in gesta Aposto-

ἀποστόλων γενομένῃ παρ' αὐτοῦ δῆθεν ἑρμηνείᾳ συγκρίνων ὁ αὐτὸς Θεόδωρος τὸν Χριστὸν Πλάτωνι, καὶ Μανιχαίῳ, καὶ Ἐπικούρῳ, καὶ Μαρκίωνι, λέγει, ὅτι, ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστος εὑράμενος οἰκεῖον δόγμα, τοὺς αὐτῷ μαθητεύσαντας πεποίηκε καλεῖσθαι Πλατωνικοὺς καὶ Μανιχαίους καὶ Ἐπικουρείους καὶ Μαρκιωνιστάς, τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τοῦ Χριστοῦ εὑραμένου δόγμα, ἐξ αὐτοῦ Χριστιανοὺς καλεῖσθαι. Εἴ τις τοίνυν ἀντιποιεῖται τοῦ εἰρημένου ἀσεβεστάτου Θεοδώρου, καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἐν οἷς τάς τε εἰρημένας καὶ ἄλλας ἀναριθμήτους βλασφημίας ἐξέχεε, κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὸν, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράματα, καὶ πάντας τοὺς δεχομένους, ἢ καὶ ἐνδικοῦντας αὐτὸν, ἢ λέγοντας ὀρθοδόξως αὐτὸν ἐκθέσθαι, καὶ τοὺς γράψαντας ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια φρονοῦντας, ἢ φρονήσαντας πώποτε, καὶ μέχρι τέλους ἐμμείναντας τῇ τοιαύτῃ αἱρέσει, ἀνάθεμα ἔστω.

lorum quasi comparans idem Theodorus Christum Platoni, vel Manichaeo et Epicuro, et Marcioni dicit: quia sicut unusquisque illorum inveniens propriam sectam, discipulos suos fecit nominari Platonicos et Manichaeos et Epicurios et Marcionistas, simili modo et Christo inveniente sectam, ex ipso Christianos vocari. Si quis igitur defendit praedictum impiissimum Theodorum, vel impia ejus scripta, in quibus tam praedictas quam et alias innumerabiles blasphemias evomuit adversus magnum Deum et salvatorem nostrum Jesum Christum, et non anathematizat eum vel impia ejus conscripta et omnes, qui susceperint aut defendunt eum, aut dicentes, recte eum exponere, et eos, qui pro ipso scripserunt, et similia ei sapuerunt, aut pro eo scribunt, vel ejus impia conscripta, et eos, qui similia ei sapiunt aut sapuerunt aliquando, et usque ad finem permanserunt aut permanent in hujusmodi impietate, talis anathema sit.

184 ιγ'. Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων Θεοδωρίτου, τῶν κατὰ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης καὶ ἁγίας συνόδου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ

Can. 13. Si quis defendit impia scripta Theodoreti, quae contra rectam fidem exposita sunt et primam Ephesinam sanctam Synodum et Sanctum Cyrillum vel 12 ejus capitula,

τῶν ιβ′ αὐτοῦ κεφαλαίων, καὶ πάντων ὧν συνεγράψατο ὑπὲρ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου τῶν δυσσεβῶν, καὶ ὑπὲρ ἄλλων τῶν τὰ αὐτὰ τοῖς προειρημένοις Θεωδώρῳ καὶ Νεστορίῳ φρονούντων, καὶ δεχομένων αὐτοὺς, καὶ τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν, καὶ δι᾽ αὐτῶν ἀσεβεῖς καλεῖ τοὺς τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους, τοὺς καθ᾽ ὑπόστασιν τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου φρονοῦντας, καὶ εἴπερ οὐκ ἀναθεματίζει τὰ εἰρημένα ἀσεβῆ συγγράμματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, καὶ πάντας δὲ τοὺς γράψαντας κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἢ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῶν δώδεκα αὐτοῦ κεφαλαίων, καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀσεβείᾳ τελευτήσαντας· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ιδ′. Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῆς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάρην τὸν Πέρσην, τῆς ἀρνουμένης μὲν τὸν Θεὸν λόγον ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι· λεγούσης δὲ ψιλὸν ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι, ὃν ναὸν ἀποκαλεῖ· ὡς ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν ἄνθρωπον· καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον τὴν ὀρθὴν τῶν χριστιανῶν πίστιν κηρύξαντα διαβαλλούσης ὡς αἱρετικὸν, καὶ ὁμοίως Ἀπολλιναρίῳ τῷ δυσσεβῇ γράψαντα·

et ea omnia, quae conscripsit pro Theodoro et Nestorio impiissimis vel aliis, qui similia praedictis Theodoro et Nestorio impiissime sapuerunt, et recipit eos, vel impietatem eorum, atque propterea impios vocat Ecclesiae doctores, qui substantialiter unitionem Dei Verbi ad carnem confitentur, et non anathematizat praedicta impiissime conscripta et eos, qui similia his sapuerunt vel sapiunt, sed et omnes, qui contra rectam fidem scripserunt aut contra beatae memoriae Cyrillum vel 12 ejus capitula, et in hac impietate defuncti sunt, talis anathema sit.

Can. 14. Si quis defendit 185
epistolam, quam dicitur Ibas scripsisse ad Marin Persam, quae denegat quidem Dei Verbum de sancta Dei genitrice semperque virgine Maria incarnatum hominem factum, dicit autem, purum hominem ex ea natum fuisse, quem templum vocat, tanquam alio existente Deo Verbo, et alio homine, sed et Sanctum Cyrillum rectam Christianorum fidem praedicantem reprehendit haereticum. et similia scelesti Apollinaris scribentem, atque vituperat Ephesinam

καὶ μεμφομένης τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἁγίαν σύνοδον, ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως Νεστόριον καθελοῦσα· καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἀσεβῆ καὶ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει ἀποκαλεῖ ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιστολὴ, καὶ ἐκδικεῖ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα καὶ συγγράμματα· εἴ τις τοίνυν τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς ἀντιποιεῖται, καὶ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὴν, καὶ τοὺς ἀντιποιουμένους αὐτῆς, καὶ λέγοντας, αὐτὴν ὀρθὴν εἶναι, ἢ μέρος αὐτῆς, καὶ γράψαντας καὶ γράφοντας ὑπὲρ αὐτῆς, ἢ τῶν περιεχομένων αὐτῇ ἀσεβειῶν, καὶ τολμῶντας ταύτην ἐκδικεῖν ἢ τὰς περιεχομένας αὐτῇ ἀσεβείας ὀνόματι τῶν ἁγίων πατέρων, ἢ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τούτοις μέχρι τέλους ἐμμεινάντας· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

sanctam primam synodum, tanquam sine judicio et requisitione Nestorium deponentem, sed et 12 capitula beatae memoriae Cyrilli impia et adversa rectae fidei nominat praedicta impia epistola et defendit Theodorum et Nestorium et impia eorum dogmata et conscripta. Si quis igitur praedictam epistolam defendit, et non eam anathemati submittit et eos, qui defendunt eam et dicunt, rectam esse, aut partem ejus, et eos, qui conscripserunt vel scribunt pro ea, sive pro impietatibus, quae in ipsa continentur, et praesumentes ea defendere aut positas in ea impietates ex nomine sanctorum Patrum aut sanctae Chalcedonensis synodi, et usque ad finem in his permanserunt, talis anathema sit.

186 Τούτων τοίνυν οὕτως ὁμολογηθέντων, ἃ καὶ παρελάβομεν ἐκ τῆς θείας γραφῆς, καὶ τῆς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίας, καὶ τῶν ὁρισθέντων περὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πίστεως παρὰ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, γενομένης δὲ καὶ παρ' ἡμῶν τῆς ἐπὶ τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, πρόςγε καὶ τῆς τῶν ἐκδικησάντων ἢ ἐκδικούντων τὰ εἰρημένα τρία κεφάλαια, καὶ ἐναπομεινάντων

His igitur ita confessis a nobis, quae et accepimus de divina Scriptura et sanctorum Patrum doctrina, et definitis de una eademque fide a praedictis sanctis quatuor Conciliis, facta vero et a nobis super haereticos, vel impietatem eorum, sed et contra eos, qui defendere praesumserunt aut defendunt praedicta tria capitula, aut permanserunt et permanent in proprio errore et condemnatione: Si quis

ἢ ἀπομενόντων τῇ οἰκείᾳ πλάνῃ, καταχρίσεως, εἴ τις ἐπιχειρήσοι ἐναντία τοῖς παρ᾽ ἡμῶν εὐσεβῶς διατυπωθεῖσι παραδοῦναι, ἢ διδάξαι, ἢ γράψαι, εἰ μὲν ἐπίσκοπος εἴη, ἢ ἐν κλήρῳ ἀναφερόμενος, ὁ τοιοῦτος ἀλλότρια ἱερέων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως πράττων, γυμνωθήσεται τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ κλήρου, εἰ δὲ μοναχὸς, ἢ λαικὸς, ἀναθεματισθήσεται.

conatus fuerit contraria his, quae a nobis pie terminata sunt, tradere aut docere aut scribere, si quidem episcopus est, aut in clero connumeratus, talis extranea et a sacerdotum et ecclesiastica disciplina peragens denudabitur ab episcopatu aut clero, si autem monachus aut laicus fuerit, anathematizabitur.

*XXIV. Canones Concilii V. contra Originem a. 553.

α΄. Εἴ τις τὴν μυθώδη προΰπαρξιν τῶν ψυχῶν καὶ τὴν ταύτῃ ἑπομένην τερατώδη ἀποκατάστασιν πρεσβεύει, ἀνάθεμα ἔστω.

β΄. Εἴ τις λέγει, πάντων τῶν λογικῶν τὴν παραγωγὴν νόας ἀσωμάτους καὶ ἀΰλους γεγονέναι δίχα παντός ἀριθμοῦ καὶ ὀνόματος, ὡς ἑνάδα πάντων τούτων γενέσθαι τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας, καὶ δυνάμεως, καὶ ἐνεργείας, καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἑνώσει τε καὶ γνώσει· κόρον δὲ αὐτὰς λαβεῖν τῆς θείας θεωρίας, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπῆναι κατὰ τὴν ἑκάστου ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τοῦτο ῥοπῆς, καὶ εἰληφέναι σώματα λεπτομερέστερα ἢ παχύτερα, καὶ ὄνομα κληρώσασθαι, διὰ τὸ, ὡς ὀνομάτων, οὕτω καὶ σωμάτων διαφορὰς εἶναι τῶν ἄνω δυνάμεων· καὶ ἐντεῦθεν, τοὺς μὲν Χερουβὶμ,

Can. 1. Si quis fabulosam 187*
animarum praeexistentiam, et, quae ex illa consequitur, monstruosam restitutionem asseruerit, anathema sit.

Can. 2. Si quis dixerit, 188*
omnium rationalium productionem fuisse mentes, corporis et materiae expertes, absque ullo numero et nomine, adeo ut eorum omnium fuerit unitas identitate substantiae, potentiae et virtutis, atque unione et cognitione erga Deum Verbum; satietatem autem illas cepisse divinae contemplationis et in deterius conversas esse, pro eo ac unaquaeque propensa fuerit in illud; et assumpsisse corpora subtiliora vel crassiora, necnon accepisse nomen; eo quod sicut nominum, ita et corporum differentiae sint apud supernas virtutes: atque hinc factum

τοὺς δὲ Σεραφὶμ, τοὺς δὲ Ἀρχὰς, καὶ Ἐξουσίας, ἢ Κυριότητας, ἢ Θρόνους, καὶ Ἀγγέλους, καὶ ὅσα ἐστὶν οὐράνια τάγματα, γεγονέναι τε, καὶ ὀνομασθῆναι· ἀνάθεμα ἔστω.

189* γ'. Εἴ τις λέγει, τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν λογικῶν ἑνάδος ὄντα, ἐκ παρατροπῆς τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγονέναι τοῦτο, ὅπερ ἐστίν· ἀνάθεμα ἔστω.

190* δ'. Εἴ τις λέγει, τὰ λογικὰ τῆς θείας ἀγάπης ἀποψυγέντα, σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδυθῆναι, καὶ ἀνθρώπους ὀνομασθῆναι· τά τε ἐπὶ τὸ ἄρκον τῆς κακίας ἐληλακότα, ψυχροῖς καὶ ζοφεροῖς ἐνδυθῆναι σώμασι καὶ δαίμονας ἢ πνευματικὰ τῆς πονηρίας εἶναι, καὶ καλεῖσθαι· ἀνάθεμα ἔστω.

191* ε'. Εἴ τίς λέγει, ἐξ Ἀγγελικῆς καταστάσεως καὶ Ἀρχαγγελικῆς ψυχικὴν κατάστασιν γίνεσθαι, ἐκ δὲ ψυχῆς δαιμονιώδη καὶ ἀνθρωπίνην, ἐκ δὲ ἀνθρωπίνης Ἀγγέλους πάλιν καὶ δαίμονας γίνεσθαι, καὶ ἕκαστον τάγμα τῶν οὐρανιῶν δυνάμεων ἢ ὅλον ἐκ τῶν κάτω, ἢ ἐκ τῶν ἄνω, ἢ ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω συνεστηκέναι· ἀνάθεμα ἔστω.

192* ϛ'. Εἴ τις λέγει, διττὸν πεφυκέναι τὸ γένος τῶν δαιμονίων, συγκροτούμενον ἔκ τε ψυχῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἐκ

esse, ut alii Cherubim, alii Seraphim, alii Principatus vel Potestates, vel Dominationes, vel Throni et Angeli, et quotquot sunt ordines coelestes, effecti fuerunt ac vocati: A. S.

Can. 3. Si quis dixerit, solem, et lunam, et astra ipsa quoque, cum ex eadem rationalium unitate essent, ex conversione in pejus facta esse id, quodque sunt: A. S.

Can. 4. Si quis dixerit, rationalia refrigerata a divina caritate, crassis corporibus, qualia sunt nostra, illigata fuisse et homines vocata, alia vero, cum ad summum malitiae pertigissent, frigidis tenebrosisque illigata esse corporibus; atque tum esse tum appellari daemones sive spiritalia nequitiae: A. S.

Can. 5. Si quis dixerit, ex angelico et archangelico statu animalem statum fieri, ex animali autem daemoniacum et humanum, ex humano vero angelos iterum daemonesque fieri, et singulos ordines coelestium virtutum vel cunctos ex inferioribus, vel ex superioribus vel ex superioribus et inferioribus constitisse: A. S.

Can. 6. Si quis dixerit, duplex extitisse daemonum genus, constans ex animabus hominum et ex praestantiori-

κρειττόνων καταπιπτόντων εἰς τοῦτο πνευμάτων· ἕνα δὲ νοῦν ἐκ πάσης τῆς δῆθεν ἑνάδος τῶν λογικῶν ἀκίνητον μεῖναι τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὃν Χριστὸν καὶ Βασιλέα γεγονότα πάντων τῶν λογικῶν παραγαγεῖν πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν, οὐρανόν τε, καὶ γῆν καὶ τὰ ἐν μέσῳ· καὶ ὅτι ὁ κόσμος πρεσβύτερα τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στοιχεῖα ἔχων ἐνυπόστατα· ξηρόν, ὑγρόν, θερμόν, ψυχρόν· καὶ τὴν ἰδέαν, πρὸς ἣν ἀπετυπώθη, οὕτως γέγονε, καὶ ὅτι οὐχ ἡ παναγία καὶ ὁμοούσιος Τριὰς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτό ἐστι θνητός, ἀλλ᾽ ὁ νοῦς, ὅν φασι δημιουργικόν, προϋπάρχων τοῦ κόσμου, καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ τῷ κόσμῳ παρέχων, θνητὸν ἀνέδειξεν· ἀνάθεμα ἔστω.

ζ'. Εἴ τις λέγει, Χριστὸν λεγόμενον ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν, καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἑνωθέντα τῷ Θεῷ λόγῳ, ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κενῶσαι ἑαυτὸν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον, ἐλεήσαντά φασι γενομένην πολυσχεδῆ κατάπτωσιν τῶν τῆς αὐτῆς ἑνάδος, καὶ ἐπαναγαγεῖν αὐτοὺς βουλόμενον, διὰ πάντων γενέσθαι, καὶ σώματα διάφορα μεταμφιάσασθαι καὶ ὀνόματα κληρώσασθαι, πάντα πᾶσι γεγενημένον, ἐν Ἀγγέλοις Ἄγγελον, ἀλλὰ καὶ ἐν Δυνάμεσι Δύναμιν, καὶ ἐν

bus spiritibus ad hoc delapsis; unum autem animum ex omni utique rationalium unitate immotum mansisse in Dei caritate et contemplatione: qui Christus cum fuerit et rex omnium rationalium, universam praetergressus sit corpoream naturam, coelum et terram, quaeque sunt intermedia: et quod mundus antiquiora ipsius existentia elementa habens in se subsistentia, siccitatem, humorem, calorem, frigus, et ideam, ad quam efformatus est, ita est factus, quodque sanctissima et consubstantialis Trinitas mundum non creaverit, et ideo sit genitus: sed mens, quam creatricem vocant, existens ante mundum, ipsique mundo existentiam largiens, genitum exhibuerit: A. S.

Can. 7. Si quis dixerit, 193*
Christum, qui dicitur in forma Dei existere et ante omnia saecula Deo Verbo unitum, novissimis diebus exinanivisse semetipsum ad naturam humanam, misertum illius, quae facta est, ut ajunt, multiplex prolapsio eorum, qui erant in eadem unitate: et cum vellet ipsos restituere, per omnes exstitisse, et diversa corpora induisse et nomina sumpsisse, omnia omnibus factum: in Angelis Angelum, sed et in Virtutibus Virtutem, et in aliis

ἄλλοις τάγμασιν ἢ εἴδεσι τῶν λογικῶν ἁρμονίως ἑκάστοις μεταμορφῶσθαι· εἶτα παραπλησίως ἡμῖν μετεσχηκέναι σαρκὸς καὶ αἵματος καὶ γεγονέναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄνθρωπον· καὶ μὴ ὁμολογεῖ, τὸν Θεὸν λόγον κενωθῆναί τε καὶ ἐνανθρωπίσαι· ἀνάθεμα ἔστω.

194 η'. Εἴ τις μὴ λέγει, τὸν Θεὸν λόγον, τὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, τὸν ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος, κυρίως Χριστὸν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· διὰ τὸν, ὥς φασι, κενώσαντα ἑαυτὸν νοῦν· ὡς συνημμένον αὐτῷ τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ κυρίως λεγόμενον Χριστὸν· ἀλλ' ἐκεῖνον διὰ τοῦτον Χριστὸν, καὶ τοῦτον δι' ἐκεῖνον Θεόν· ἀνάθεμα ἔστω.

195 θ'. Εἴ τις λέγει, ὅτι οὐχ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκωθεὶς σαρκὶ ἐμψυχωμένῃ ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ κατελήλυθεν εἰς τὸν ᾅδην, καὶ πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ αὐτὸς ἀναβέβηκεν, ἀλλ' ὁ παρ' αὐτοῖς λεγόμενος νοῦς, ὃν ἀσεβοῦντες λέγουσι κυρίως Χριστὸν, τῇ τῆς μονάδος γνώσει πεποιημένον· ἀνάθεμα ἔστω.

196 ι'. Εἴ τις λέγει, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου ἐξ ἀναστάσεως σῶμα αἰθέριόν τε καὶ σφαιροειδὲς τῷ σχήματι, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἐξ ἀναστάσεως ἔσται σώματα· καὶ

ordinibus vel speciebus rationalium congruenter singulis transformatum fuisse: postea similiter nobis communicasse carni et sanguini, et factum esse hominibus hominem: et non confitetur, Deum Verbum exinanitum fuisse et hominem factum fuisse: A. S.

Can. 8. Si quis non dixerit, Deum Verbum, consubstantialem Deo et Patri ac Sancto Spiritui, incarnatum et hominem factum, unum ex Sancta Trinitate, proprie Christum esse, sed abusive; propter Mentem, quae, ut ajunt, exinanivit semetipsam: tamquam conjunctam ipsi Deo Verbo, et quae proprie Christus dicitur; sed illum propter hunc Christum esse, et hunc propter illum esse Deum: A. S.

Can. 9. Si quis dixerit quod non Verbum Dei incarnatum carne animata anima rationali et intelligente descendit ad inferos, et rursum in coelum idem ascendit: sed eum, qui ab ipsis dicitur Mens, quem impie loquentes dicunt esse proprie Christum, factum cognitione Monadis: A. S.

Can. 10. Si quis dixerit, Domini corpus post resurrectionem fuisse aethereum et figura sphaerica: et quod talia etiam reliquorum post resurrectionem futura sunt cor-

ὅτι, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρῶτον ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, καὶ πάντων ὁμοίως, εἰς τὸ ἀνύπαρκτον χωρήσει ἡ τῶν σωμάτων φύσις· ἀνάθεμα ἔστω.

pora: et quod, ipso Domino primum deponente proprium suum corpus, et omnibus similiter, abibit in nihilum natura corporum: anathema sit.

ια΄. Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ μέλλουσα κρίσις ἀναίρεσιν παντελῆ τῶν σωμάτων σημαίνει· καὶ ὅτι τέλος ἐστὶ τοῦ μυθευομένου ἡ ἄϋλος φύσις, καὶ οὐδὲν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν τῆς ὕλης ὑπάρξει, ἀλλὰ γυμνὸς ὁ νοῦς· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 11. Si quis dixerit, quod 197
futurum judicium significat omnimodam corporum abolitionem et quod finis confictae fabulae est natura expers materiae: et quod in futuro nihil eorum erit, quae constant materia, sed nuda et sola mens: A. S.

ιβ΄. Εἴ τις λέγει, ὅτι ἑνοῦνται τῷ Θεοῦ Λόγῳ οὕτως ἀπαραλλάκτως αἵ τε ἐπουράνιαι δυνάμεις, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ διάβολος, καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὡς αὐτὸς ὁ νοῦς ὁ λεγόμενος παρ᾽ αὐτῶν Χριστός, καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ κενώσας, ὥς φασιν, ἑαυτὸν, καὶ πέρας ἔσεσθαι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 12. Si quis dixerit, 198
quod uniuntur Deo Verbo per omnia similiter coelestes virtutes, et omnes homines, et diabolus, et spiritalia nequitiae, ut ipsa Mens, quae dicitur ab ipsis Christus, et quae in forma Dei est, et exinanivit, ut ajunt, semetipsam; et quod finis erit regni Christi: A. S.

ιγ΄. Εἴ τις λέγει, ὡς οὐδὲ μίαν παντελῶς ἕξει ὁ Χριστὸς πρὸς οὐδὲ ἓν τῶν λογικῶν διαφορὰν, οὐδὲ τῇ οὐσίᾳ, οὐδὲ τῇ γνώσει, οὐδὲ τῇ ἐφ᾽ ἅπαντα δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ πάντες ἐκ δεξιῶν ἔσονται τοῦ Θεοῦ, καθάπερ ὁ παρ᾽ αὐτοῖς Χριστὸς, ὡς καὶ ἐν τῇ παρὰ αὐτῶν μυθευομένῃ προϋπάρξει ἐτύγχανον· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 13. Si quis dixerit, 199
quod nulla re omnino Christus discrepabit ab ulla rationabilium creaturarum, neque essentia, neque cognitione, neque potestate aut virtute supra universa: sed futuros omnes a dextris Dei, quemadmodum qui ab illis dicitur Christus, quemadmodum fuere in illa, quam fabulantur, praeexistentia: A. S.

200 ιδ'. Εἴ τις λέγει, ὅτι πάντων τῶν λογικῶν ἑνὰς μία ἔσται τῶν ὑποστάσεων καὶ τῶν ἀριθμῶν συναναιρουμένων τοῖς σώμασι· καὶ ὅτι τῇ γνώσει τῇ περὶ τῶν λογικῶν ἕπεται κόσμων τε φθορὰ καὶ σωμάτων ἀπόθεσις, καὶ ὀνομάτων αἵρεσις, ταυτότης ἔσται τῆς γνώσεως καθάπερ καὶ τῶν ὑποστάσεων, καὶ ὅτι ἐν τῇ μυθευομένῃ ἀποκαταστάσει ἔσονται μόνοι [νοῖ] γυμνοί, καθάπερ καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν ληδωρουμένῃ προϋπάρξει ἐτύγχανον, ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 14. Si quis dixerit, quod omnium rationabilium unitas una erit, hypostasi et numero sublatis una cum corporibus: et quod cognitionem rationalium sequitur mundorum interitus, et depositio corporum, et nominum abrogatio: quod identitas futura est cognitionis, quemadmodum et hypostaseon: et quod in fabulosa restitutione futurae sunt solae mentes nudae, quemadmodum in illa, quam delirantes fingunt, praeexistentia fuerunt: A. S.

201 ιε'. Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ ἀγωγὴ τῶν νοῶν ἡ αὐτὴ ἔσται τῇ προτέρᾳ, ὅτε οὔπω ὑποβεβήκεισαν ἢ καταπεπτώκεισαν, ὡς τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτὴν εἶναι τῷ τέλει, καὶ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς μέτρον εἶναι· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 15. Si quis dixerit, quod vita mentium eadem erit cum priore, quando nondum descenderant aut deciderant, ut principium sit idem cum fine, et finis mensura principii sit: A. S.

XXV. Canones Concilii Lateranensis a. 649. sub Martino I.

Suscipiuntur ab Agathone cum omnibus synodis Occidentis in epistola ad imperatores, occasione synodi VI. oecumenicae data.

202 *Can. 1.* Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et veraciter Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, Trinitatem in unitate, et unitatem in Trinitate, hoc est, unum Deum in tribus subsistentiis consubstantialibus et aequalis gloriae, unam eamdemque trium deitatem, naturam, substantiam, virtutem, potentiam, regnum, imperium, voluntatem, operationem, inconditam, sine initio, incomprehensibilem, immutabilem, creatricem omnium et protectricem, condemnatus sit.

203 *Can. 2.* Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem ipsum unum sanctae et consubstantialis et venerandae Trinitatis Deum Verbum e coelo

descendisse, et incarnatum ex Spiritu Sancto et Maria semper Virgine, et hominem factum, crucifixum carne, propter nos sponte passum sepultumque, et resurrexisse tertia die, et ascendisse in coelos, atque sedentem in dextra Patris, et venturum iterum cum gloria paterna cum assumpta ab eo atque animata intellectualiter carne ejus, judicare vivos et mortuos, condemnatus sit.

Can. 3. Si quis secundum sanctos Patres non confite- 204
tur proprie et secundum veritatem Dei genitricem Sanctam semperque Virginem immaculatam Mariam, utpote ipsum Deum Verbum specialiter et veraciter, qui a Deo Patre ante omnia saecula natus est, in ultimis saeculorum absque semine concepisse ex Spiritu Sancto, et incorruptibiliter eam genuisse, indissolubili permanente et post partum ejusdem virginitate, condemnatus sit.

Can. 4. Si quis secundum sanctos Patres non confite- 205
tur proprie et secundum veritatem ipsius et unius Domini nostri et Dei Jesu Christi duas nativitates, tam ante saecula ex Deo et Patre incorporaliter et sempiternaliter, quamque de sancta Virgine semper Dei genitrice Maria corporaliter in ultimis saeculorum, atque unum eumdemque Dominum nostrum et Deum Jesum Christum consubstantialem Deo et Patri secundum deitatem et consubstantialem homini et matri secundum humanitatem, atque eumdem passibilem carne, et impassibilem deitate, circumscriptum corpore, incircumscriptum deitate, eumdem inconditum et conditum, terrenum et coelestem, visibilem et intelligibilem, capabilem et incapabilem: ut toto homine eodemque et Deo totus homo reformaretur, qui sub peccato cecidit, condemnatus sit.

Can. 5. Si quis secundum sanctos Patres non confite- 206
tur proprie et secundum veritatem unam naturam Dei Verbi incarnatam, per hoc quod incarnata dicitur nostra substantia perfecte in Christo Deo et indiminute, absque tantummodo peccato significata, condemnatus sit.

Can. 6. Si quis secundum sanctos Patres non confite- 207
tur proprie et secundum veritatem, ex duabus et in duabus naturis substantialiter unitis inconfuse et indivise unum eumdemque esse Dominum et Deum Jesum Christum, condemnatus sit.

208 *Can. 7.* Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem substantialem differentiam naturarum inconfuse et indivise in eo salvatam, condemnatus sit.

209 *Can. 8.* Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem naturarum substantialem unitionem indivise et inconfuse in eo cognitam, condemnatus sit.

210 *Can. 9.* Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem naturales proprietates deitatis ejus et humanitatis indiminute in eo et sine deminoratione salvatas, condemnatus sit.

211 *Can. 10.* Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem duas unius ejusdemque Christi Dei nostri voluntates cohaerenter unitas, divinam et humanam, ex hoc quod per utramque ejus naturam voluntarius naturaliter idem consistit nostrae salutis [operator], condemnatus sit.

212 *Can. 11.* Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem duas unius ejusdemque Christi Dei nostri operationes cohaerenter unitas, divinam et humanam, ab eo quod per utramque ejus naturam operator naturaliter idem existit nostrae salutis, condemnatus sit.

213 *Can. 12.* Si quis secundum scelerosos haereticos unam Christi Dei nostri voluntatem confitetur et unam operationem, in peremptionem sanctorum Patrum confessionis, et abnegationem ejusdem salvatoris nostri dispensationis, condemnatus sit.

214 *Can. 13.* Si quis secundum scelerosos haereticos in Christo Deo in unitate substantialiter salvatis et a sanctis Patribus nostris pie praedicatis duabus voluntatibus et duabus operationibus, divina et humana, contra doctrinam Patrum, et unam voluntatem atque unam operationem confitetur, condemnatus sit.

215 *Can. 14.* Si quis secundum scelerosos haereticos cum una voluntate et una operatione, quae ab haereticis impie confitetur, et duas voluntates pariterque et operationes, hoc est, divinam et humanam, quae in ipso Christo Deo in unitate salvantur, et a sanctis Patribus orthodoxe in ipso praedicantur, denegat et respuit, condemnatus sit.

Can. 15. Si quis secundum scelerosos haereticos deivirilem operationem, quod Graeci dicunt θεανδρικήν, unam operationem insipienter suscipit, non autem duplicem esse confitetur secundum sanctos Patres, hoc est divinam et humanam, aut ipsam deivirilis, quae posita est, novam vocabuli dictionem unius esse designativam, sed non utriusque mirificae et gloriosae unitionis demonstrativam, condemnatus sit. 216

Can. 16. Si quis secundum scelerosos haereticos in peremptione salvatis in Christo Deo essentialiter in unitione, et a sanctis Patribus pie praedicatis duabus voluntatibus et duabus operationibus, hoc est, divina et humana, dissensiones et divisiones insipienter mysterio dispensationis ejus innectit, et propterea evangelicas et apostolicas de eodem salvatore voces non uni eidemque personae et essentialiter tribuit eidem ipsi Domino et Deo nostro Jesu Christo secundum beatum Cyrillum, ut ostendatur Deus esse et homo idem naturaliter, condemnatus sit. 217

Can. 17. Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie et secundum veritatem omnia, quae tradita sunt et praedicata sanctae catholicae et apostolicae Dei Ecclesiae, perindeque a sanctis Patribus et venerandis universalibus quinque Conciliis usque ad unum apicem verbo et mente, condemnatus sit. 218

Can. 18. Si quis secundum sanctos Patres consonanter nobis pariterque fide non respuit et anathematizat anima et ore omnes, quos respuit et anathematizat, nefandissimos haereticos cum omnibus impiis eorum conscriptis usque ad unum apicem sancta Dei Ecclesia catholica et apostolica, hoc est, sanctae et universales quinque synodi et consonanter omnes probabiles Ecclesiae Patres, id est, Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioscurum, Timotheum Aelurum, Severum, Theodosium, Colluthum, Themistium, Paulum Samosatenum, Diodorum, Theodorum, Nestorium, Theodulum Persam, Origenem, Didymum, Evagrium, et compendiose omnes reliquos haereticos, qui a catholica Ecclesia reprobati atque abjecti sunt, quorum dogmata diabolicae operationis sunt genimina, et eos, qui similia cum his usque ad finem obstinate sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur, cum quibus merito, utpote similes eis parique errore praeditos: ex quibus dogmatizare noscuntur proprioque errori vitam suam determinantes, hoc est, 219

Theodorum quondam episcopum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium Constantinopolitanum, vel ejus successores Pyrrhum et Paulum in sua perfidia permanentes, et omnia impia illorum conscripta, et eos, qui similia cum illis usque in finem obstinate sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur, hoc est, unam voluntatem et unam operationem deitatis et humanitatis Christi, et super haec impiissimam Ecthesim, quae persuasione ejusdem Sergii facta est ab Heraclio quondam imperatore adversus orthodoxam fidem, unam Christi Dei voluntatem, et unam ex concinnatione definientem operationem venerari; sed et omnia, quae pro ea impie ab eis scripta vel acta sunt, et illos, qui eam suscipiunt, vel aliquid de his, quae pro ea scripta vel acta sunt, et cum illis denuo scelerosum Typum, qui ex suasione praedicti Pauli nuper factus est a serenissimo principe Constantino imperatore contra catholicam Ecclesiam, utpote duas naturales voluntates et operationes, divinam et humanam, quae a sanctis Patribus in ipso Christo Deo vero et salvatore nostro pie praedicantur, cum una voluntate et operatione, quae ab haereticis impie in eo veneratur, pariter denegare et taciturnitate constringi promulgantem, et propterea cum sanctis Patribus et scelerosos haereticos ab omnia reprehensione et condemnatione injuste liberari definientem, in amputationem catholicae Ecclesiae definitionum seu regulae. Si quis igitur, juxta quod dictum est, consonanter nobis omnia haec impiissima haereseos illorum dogmata, et ea, quae pro illis aut in definitione eorum a quolibet impie conscripta sunt, et denominatos haereticos, Theodorum dicimus, Cyrum et Sergium, Pyrrhum et Paulum non respuit et anathematizat, utpote catholicae Ecclesiae rebelles existentes: aut si quis aliquem de his, qui ab illis vel similibus eorum in scripto vel sine scripto quocumque modo vel loco aut tempore temere depositi sunt aut condemnati, utpote similia eis minime credentem, sed sanctorum Patrum nobiscum confitentem doctrinam, uti condemnatum habet aut omnino depositum, sed non arbitratur hujusmodi quicumque fuerit, hoc est, sive episcopus, aut presbyter, vel diaconus, sive alterius cujuscumque ecclesiastici ordinis, aut monachus, vel laicus, pium et orthodoxum et catholicae Ecclesiae propugnatorem, atque in ipso firmius consolidatum, in quo vocatus est a Domino ordine, illos

autem impios atque detestabilia eorum pro hoc judicia, vel sententias vacuas et invalidas atque infirmas, magis autem profanas et execrabiles vel reprobabiles arbitratur, hujusmodi condemnatus sit.

Can. 19. Si quis ea, quae scelerosi haeretici sapiunt, 220
indubitanter professus atque intelligens, per inanem proterviam dicit haec pietatis esse dogmata, quae tradiderunt ab initio speculatores et ministri verbi, hoc est dicere, sanctae et universales quinque synodi, calumnians utique ipsos sanctos Patres et memoratas sanctas quinque synodos, in deceptione simplicium, vel susceptione suae profanae perfidiae, hujusmodi condemnatus sit.

Can. 20. Si quis secundum scelerosos haereticos quo- 221
cumque modo, aut verbo, aut tempore, aut loco terminos removens illicite, quos posuerunt firmius sancti catholicae Ecclesiae Patres, id est, sanctae et universales quinque synodi, novitates temere exquirere, et fidei alterius expositiones, aut libellos, aut epistolas, aut conscripta, aut subscriptiones, aut testimonia falsa, aut synodos, aut gesta monumentorum, aut ordinationes vacuas et ecclesiasticae regulae incognitas, aut loci servaturas incongruas et irrationabiles, et compendiose, si quid aliud impiissimis haereticis consuetum est agere, per diabolicam operationem tortuose et callide agit contra pias orthodoxorum catholicae Ecclesiae, hoc est dicere, paternas ejus et synodales praedicationes, ad eversionem sincerissimae in Dominum Deum nostrum confessionis, et usque in finem sine poenitentia permanet haec impie agens, hujusmodi in saecula saeculorum condemnatus sit, et dicat omnis populus, fiat, fiat.

XXVI. Symbolum fidei Concilii Toletani XI. a. 675.

Hoc concilium dicitur authenticum ab Innocentio pp. in epistola ad Petrum Compostellanum.

Confitemur et credimus sanctam atque ineffabilem Trini- 222
tatem, Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, unum Deum naturaliter esse unius substantiae, unius naturae, unius quoque majestatis atque virtutis. Et Patrem quidem non genitum, non creatum, sed ingenitum profitemur: ipse enim a nullo originem ducit, ex quo et Filius nativitatem et Spiritus

Sanctus processionem accepit: fons ergo ipse et origo est
totius divinitatis. Ipse quoque Pater est essentiae suae, qui
de ineffabili substantia Filium (al. Pater, essentia quidem in-
effabilis, substantiae suae Filium) ineffabiliter genuit; Deus
Deum, lux lucem: ab ipso est ergo omnis paternitas in
223 coelo et in terra. Filium quoque de substantia Patris sine
initio ante saecula natum, nec tamen factum esse fatemur:
quia nec Pater sine Filio, nec Filius aliquando extitit sine
Patre: et tamen non sicut Filius de Patre, ita Pater de Filio:
quia non Pater a Filio, sed Filius a Patre generationem ac-
cepit. Filius ergo Deus de Patre, Pater autem Deus, sed
non de Filio; Pater quidem Filii, non Deus de Filio: ille
autem Filius Patris et Deus de Patre; aequalis tamen per
omnia Filius Deo Patri: quia nec nasci coepit aliquando, nec
desiit. Hic etiam unius cum Patre substantiae creditur, propter
quod et ὁμοούσιος Patri dicitur, hoc est ejusdem cum Patre
substantiae creditur: ὅμος enim graece unum, οὐσία vero
substantia dicitur, quod utrumque conjunctum sonat, una sub-
stantia. Nec enim de nihilo, neque de aliqua alia substantia,
sed de Patris utero, id est, de substantia ejus, idem Filius
genitus vel natus esse credendus est. Sempiternus ergo
Pater, sempiternus et Filius. Quod si semper Pater fuit,
semper habuit Filium, cui Pater esset: et ob hoc Filium de
Patre natum sine initio confitemur. Nec enim eundem Filium
Dei, pro eo quod de Patre sit genitus, desectae naturae
portiunculam nominamus; sed perfectum Patrem perfectum
Filium sine diminutione, sine desectione genuisse asserimus,
quia solius divinitatis est inaequalem Filium non habere.
Hic etiam Filius Dei natura est Filius, non adoptione, quem
Deus Pater nec voluntate nec necessitate genuisse creden-
dus est; quia nec ulla in Deo necessitas cadit, nec voluntas
224 sapientiam praevenit. Spiritum quoque Sanctum, qui est
tertia in Trinitate persona, unum atque aequalem cum
Deo Patre et Filio credimus esse Deum, unius substantiae,
unius quoque esse naturae: non tamen genitum vel creatum,
sed ab utrisque procedentem, amborum esse Spiritum. Hic
etiam Spiritus Sanctus nec ingenitus nec genitus creditur:
ne aut si ingenitum dixerimus, duos Patres dicamus, aut si
genitum, duos Filios praedicare monstremur: qui tamen nec
Patris tantum, sed simul Patris et Filii Spiritus dicitur. Nec

enim de Patre procedit in Filium, vel de Filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul ab utrisque processisse monstratur; quia caritas sive sanctitas amborum agnoscitur. Hic igitur Spiritus Sanctus missus ab utrisque creditur; sed minor a Patre et Filio non habetur, sicut Filius propter assumptam carnem minorem se Patre et Spiritu Sancto esse testatur. Haec est Sanctae Trinitatis relata narratio: quae 225
non triplex, sed Trinitas et dici et credi debet. Nec recte dici potest, ut in uno Deo sit Trinitas, sed unus Deus Trinitas. In relativis vero personarum nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Sanctus Spiritus ad utrosque refertur; quae cum relative tres personae dicantur, una tamen natura per substantiam creditur. Nec sicut tres personas, ita tres substantias praedicamus, sed unam substantiam, tres autem personas. Quando enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est; et quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est: similiter et Spiritus Sanctus non ad se, sed ad Patrem et Filium relative refertur: in eo quod Spiritus Patris et Filii praedicatur. Item cum dicimus: Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium vel Filius ad Patrem vel Spiritus Sanctus ad Patrem et Filium, sed ad se specialiter dicitur Deus. Nam et si de singulis personis interrogemur, Deum necesse 226
est fateamur. Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus singulariter dicitur: nec tamen tres dii, sed unus est Deus. Item et Pater omnipotens et Filius omnipotens et Spiritus Sanctus omnipotens singulariter dicitur; nec tamen tres omnipotentes, sed unus omnipotens, sicut et unum lumen, unumque principium praedicatur. Singulariter ergo, ut unaquaeque persona plenus Deus et totae tres personae unus Deus confitetur et creditur: una illis vel indivisa atque aequalis Deitas, majestas sive potestas, nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus; quia nec minus aliquid habet, cum unaquaeque persona Deus singulariter dicitur, nec amplius, cum totae tres personae unus Deus enuntiantur. Haec ergo Sancta Trinitas, quae unus et verus est Deus, nec recedit a numero, nec capitur numero. In relatione enim personarum numerus 227
cernitur; in divinitatis vero substantia, quid numeratum sit, non comprehenditur. Ergo in hoc solum numerum insinuant, quod ad invicem sunt; et in hoc numero carent, quod ad se sunt. Nam ita huic Sanctae Trinitati unum naturale convenit

nomen, ut in tribus personis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credimus illud in sacris litteris dictum: Magnus Dominus noster et magna virtus ejus et sapientiae ejus non est numerus. Nec quia tres has personas esse diximus unum Deum, eundem esse Patrem, quem Filium, vel eum esse Filium, qui est Pater, aut eum, qui Spiritus Sanctus est, vel Patrem vel Filium dicere poterimus. Non enim ipse est Pater, qui Filius, nec ipse Filius, qui Pater, nec Spiritus Sanctus ipse, qui est vel Pater vel Filius: cum tamen ipsum sit Pater quod Filius; ipsum Filius quod Pater; ipsum Pater et Filius quod Spiritus Sanctus: id est, natura unus Deus. Cum enim dicimus non (nos) ipsum esse Patrem quod Filium; ipsum Filium quod Patrem; ipsum Spiritum Sanctum quod Patrem et Filium, ad naturam, qua Deus est, vel substantiam pertinere monstratur, quia substantia unum sunt: personas enim distinguimus, non deitatem separamus. Trinitatem igitur in personarum distinctione agnoscismus; unitatem propter naturam vel substantiam profitemur. Tria ergo ista unum sunt, natura scilicet, non persona: nec tamen tres istae personae separabiles aestimandae sunt; cum nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla sine alia vel extitisse, vel quidpiam operasse aliquando credatur: inseparabiles enim inveniuntur et in eo, quod sunt, et in eo, quod faciunt: quia inter generantem Patrem et generatum Filium vel procedentem Spiritum Sanctum nullum fuisse credimus temporis intervallum, quo aut genitor genitum aliquando praecederet, aut genitus genitori deesset, aut procedens Spiritus Patre vel Filio posterior appareret. Ob hoc ergo inseparabilis et inconfusa haec Trinitas a nobis et praedicatur et creditur. Tres igitur personae istae dicuntur, juxta quod majores definierunt, ut agnoscantur, non ut separentur. Nam si attendamus illud, quod Scriptura sancta dicit de Sapientia: Splendor est lucis aeternae: sicut splendorem luci videmus inseparabiliter inhaerere, sic confitemur, Filium a Patre separari non posse. Tres ergo illas unius inseparabilis naturae personas sicut non confundimus,
228 ita separabiles nullatenus praedicamus. Ita nobis hoc dignata est ipsa Trinitas evidenter ostendere, ut etiam in his nominibus, quibus voluit sigillatim personas agnosci, unam sine altera non permittat intelligi: nec enim Pater absque Filio cognoscitur, nec sine Patre Filius invenitur. Relatio quippe

ipsa vocabuli personalis personas separari vetat, quas etiam dum non simul nominat, simul insinuat. Nemo autem audire potest unumquodque istorum nominum, in quo non intelligere cogatur et alterum. Cum enim igitur haec tria sint unum et unum tria, est tamen unicuique personae manens sua proprietas. Pater enim aeternitatem habet sine nativitate, Filius aeternitatem cum nativitate, Spiritus vero Sanctus processio-
nem sine nativitate. De his tribus personis solam Filii per- 229
sonam pro liberatione humani generis hominem verum sine peccato de Sancta et immaculata Maria Virgine credimus assumpsisse: de qua novo ordine novaque nativitate est genitus; novo ordine, quia invisibilis divinitate, visibilis monstratur in carne: nova autem nativitate est genitus, quia intacta virginitas et virilem coitum nescivit et foecundata per Spiritum Sanctum carnis materiam ministravit. Qui partus Virginis nec ratione colligitur, nec exemplo monstratur; quod si ratione colligitur, non potest esse mirabile; si exemplo, non erit singulare. Nec tamen Spiritus Sanctus Pater esse credendus est Filii, pro eo quod Maria eodem Sancto Spiritu obumbrante concepit: ne duos Patres Filii videamur asserere,
quod utique nefas est dici. In quo mirabili conceptu, aedi- 230
ficante sibi Sapientia domum, Verbum caro factum est et habitavit in nobis. Nec tamen Verbum ipsum ita in carne conversum atque mutatum est, ut desisteret Deus esse, qui homo esse voluisset; sed ita Verbum caro factum est, ut non tantum ibi sit Verbum Dei et hominis caro, sed etiam rationalis hominis anima; atque hoc totum et Deus dicatur propter Deum et homo propter hominem. In quo Dei Filio duas credimus esse naturas; unam divinitatis, alteram humanitatis: quas ita in se una Christi persona univit, ut nec divinitas ab humanitate, nec humanitas a divinitate possit aliquando sejungi. Unde perfectus Deus, perfectus et homo in unitate personae unius est Christus: nec tamen, quia duas diximus in Filio esse naturas, duas causabimus in eo esse personas; ne Trinitati, quod absit, accedere videatur quaternitas. Deus enim Verbum non accepit personam hominis, sed naturam, et in aeternam personam divinitatis temporalem accepit
substantiam carnis. Ita cum unius substantiae credamus esse 231
Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, non tamen dicimus, ut hujus Trinitatis unitatem Maria Virgo genuerit, sed tan-

tummodo Filium, qui solus naturam nostram in unitate personae suae assumpsit. Incarnationem quoque hujus Filii Dei tota Trinitas operasse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. Solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate personae, non in unitate divinae naturae, in id quod est proprium Filii, non quod commune Trinitati: quae forma illi ad unitatem personae coaptata est, id est, ut Filius
232 Dei et Filius hominis unus sit Christus. Item idem Christus in duabus naturis, tribus extat substantiis: Verbi, quod ad solius Dei essentiam referendum est, corporis et animae, quod ad verum hominem pertinet. Habet igitur in se geminam substantiam divinitatis suae et humanitatis nostrae. Hic tamen pro eo quod de Deo Patre sine initio prodiit, natus tantum (nam neque factus, neque praedestinatus accipitur), per hoc tamen quod de Maria Virgine natus est, et natus et factus et praedestinatus esse credendus est. Ambae tamen in illo generationes mirabiles: quia et de Patre sine matre ante saecula est genitus, et in fine saeculorum de matre sine patre est generatus: qui tamen secundum quod Deus est, creavit Mariam, secundum quod homo, creatus est a Maria: ipse et pater matris et filius. Item et per hoc quod Deus, est aequalis Patri; per hoc quod homo, minor est Patre. Item et major et minor seipso esse credendus est: in forma enim Dei etiam ipse Filius seipso major est, propter humanitatem assumptam, qua divinitas major est: in forma autem servi seipso minor est, id est, humanitate, quae minor divinitate accipitur. Nam sicut per assumptam carnem non tantum a Patre, sed a seipso minor accipitur, ita secundum divinitatem coaequalis est Patri, et ipse et Pater major est homine, quem sola Filii persona assumpsit. Item in eo, quod quaeritur, utrum posset Filius sic aequalis et minor esse Spiritu Sancto, sicut Patri nunc aequalis, nunc minor Patre creditur esse, respondemus: Secundum formam Dei aequalis est Patri et Spiritui Sancto, secundum formam servi minor est et Patre et Spiritu Sancto: quia nec Spiritus Sanctus nec Deus Pater, sed sola Filii persona suscepit carnem, per quam minor esse creditur illis personis duabus. Item hic Filius a Deo Patre et Spiritu Sancto inseparabiliter discretus creditur esse persona, ab homine autem assumpta (al. assumpto) natura. Item cum homine unus extat persona; cum Patre vero et Spiritu Sancto,

natura divinitatis sive substantia. Missus tamen Filius non solum a Patre, sed ab Spiritu Sancto missus credendus est: in eo quod ipse per prophetam dicit: Et nunc Dominus misit me et Spiritus Sanctus. A seipso quoque missus accipitur: pro eo quod inseparabilis non solum voluntas, sed operatio totius Trinitatis agnoscitur. Hic enim, qui ante saecula unigenitus est vocatus, temporaliter primogenitus factus est: unigenitus propter deitatis substantiam, primogenitus propter assumptae carnis naturam. In qua suscepti hominis forma 233
juxta evangelicam veritatem sine peccato conceptus, sine peccato mortuus creditur, qui solus pro nobis peccatum est factus, id est, sacrificium pro peccatis nostris. Et tamen passionem ipsam, salva divinitate sua, pro delictis nostris sustinuit, mortique adjudicatus et cruci veram carnis mortem excepit: tertio quoque die virtute propria sua suscitatus a sepulchro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri con- 234
fitemur vera fide resurrectionem carnis omnium mortuorum. Nec in aërea vel qualibet alia carne (ut quidem delirant) surrecturos nos credimus, sed in ista, qua vivimus, consistimus et movemur. Peracto hujus sanctae resurrectionis exemplo idem Dominus noster atque Salvator paternam ascendendo sedem repetiit, de qua nunquam per divinitatem discessit. Illic ad dextram Patris sedens, expectatur in finem saeculorum judex omnium vivorum et mortuorum. Inde cum Sanctis omnibus veniet ad faciendum judicium, reddere unicuique mercedis propriae debitum, prout quisque gesserit in corpore positus sive bonum, sive malum. Ecclesiam sane catholicam pretio sui sanguinis comparatam cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Intra cujus gremium constituti unum baptisma credimus et confitemur in remissionem omnium peccatorum. Sub qua fide et ressurectionem mortuorum veraciter et credimus et futuri saeculi gaudia exspectamus. Hoc tantum orandum nobis est et petendum, ut, cum peracto finitoque judicio tradiderit Filius regnum Deo Patri, participes nos efficiat regni sui, ut per hanc fidem, qua illi inhaesimus, cum illo sine fine regnemus.

XXVII. Agathonis et Romanae Synodi 125 episcoporum epistola dogmatica ad imperatores.

Hanc epistolam Synodi VI. Patres susceperunt clamantes, Petrum per Agathonem locutum esse. Post symbolum Nicaenum aliquantisper exornatum haec sequuntur:

235 Unum eundemque D. N. J. C., Filium Dei unigenitum, ex duabus et in duabus substantiis inconfuse, incommutabiliter, indivise, inseparabiliter subsistere cognoscimus, nusquam sublata differentia naturarum propter unitionem, sed potius salva proprietate utriusque naturae et in unam personam unamque subsistentiam concurrente, non in dualitatem personarum dispertitum vel diversum, neque in unam compositam naturam confusum: sed unum eundemque Filium unigenitum, Deum Verbum, D. N. J. C. neque alium in alio, neque alium et alium, sed eundem ipsum in duabus naturis, id est, in deitate et humanitate, et post subsistentialem adunationem cognoscimus: quia neque Verbum in carnis naturam conversum est, neque caro in Verbi naturam transformata est: permansit enim utrumque quod naturaliter erat: differentiam quippe adunatarum in eo naturarum sola contemplatione discernimus, ex quibus inconfuse, inseparabiliter et incommutabiliter est compositus: unus enim ex utrisque et per unum utraque, quia simul sunt et altitudo deitatis et humilitas carnis, servante utraque natura etiam post adunationem sine defectu proprietatem suam, et operante utraque forma cum alterius communione quod proprium habet: Verbo operante quod Verbi est, et carne exequente quod carnis est: quorum unum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis (Leo papa epist. 15). Unde consequenter, sicut duas naturas, sive substantias, id est deitatem et humanitatem inconfuse, indivise, incommutabiliter eum habere veraciter confitemur, ita quoque et duas naturales voluntates et duas naturales operationes habere, utpote perfectum Deum et perfectum hominem unum eundemque ipsum Dominum Jesum Christum pietatis nos regula instruit, quia hoc nos apostolica et evangelica traditio, sanctorumque Patrum magisterium, quos sancta apostolica atque catholica Ecclesia et venerabiles synodi suscipiunt, instituisse monstratur.

XXVIII. Definitio Synodi VI. Constantinopolitanae III. a. 680.

Ἥτις παροῦσα ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος πιστῶς δεξαμένη καὶ ὑπτίαις χερσὶν ἀσπασαμένη τήντε τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος γενομένην ἀναφορὰν πρὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ πιστότατον ἡμῶν βασιλέα Κωνσταντῖνον, τὴν ἀποβαλλομένην ὀνομαστὶ τοὺς κηρύξαντας καὶ διδάξαντας, ὡς προδεδήλωται, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν· ὡσαύτως δὲ προσηκαμένη καὶ τὴν ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἁγιώτατον πάπαν ἱερᾶς συνόδου τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων ἑτέραν συνοδικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν αὐτοῦ θεόσοφον γαληνότητα, οἷά τε συμφωνούσας τῇ τε ἁγίᾳ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ καὶ τῷ τόμῳ τοῦ πανιέρου καὶ μακαριωτάτου πάπα τῆς αὐτῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος, τῷ σταλέντι πρὸς Φλαυιανὸν, τὸν ἐν ἁγίοις· ὃν καὶ στήλην ὀρθοδοξίας ἡ τοιαύτη σύνοδος ἀπεκάλεσεν· ἔτι μὴν καὶ ταῖς συνοδικαῖς ἐπιστολαῖς ταῖς γραφείσαις παρὰ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους· ἑπομένη τε ταῖς τε ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς πέντε συνόδοις,

Quae praesens sancta et 236
universalis Synodus fideliter suscipiens et expansis manibus amplectens tam suggestionem, quae a sanctissimo ac beatissimo Agathone papa antiquae Romae facta est ad Constantinum, piissimum atque fidelissimum nostrum imperatorem, quae nominatim abjecit eos, qui docuerunt vel praedicaverunt, sicut superius dictum est, unam voluntatem et unam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, adaeque amplexa est et alteram synodalem suggestionem, quae missa est a sacro concilio, quod est sub eodem sanctissimo papa centum viginti quinque Deo amabilium episcoporum, ad ejus a Deo instructam tranquillitatem, utpote consonantes sancto Chalcedonensi concilio et tomo sacerrimi ac beatissimi papae ejusdem antiquae Romae Leonis, qui directus est ad S. Flavianum, quem et titulum rectae fidei hujusmodi synodus appellavit: ad haec 237
et synodicis epistolis, quae scriptae sunt a. B. Cyrillo adversus impium Nestorium et ad Orientales episcopos; assecuti quoque sancta quinque universalia concilia et sanctos

καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ ἐγκρίτοις πατράσι καὶ συμφώνως ὁρίζουσα ὁμολογεῖν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν ἕνα τῆς ἁγίας ὁμοουσίου καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, τέλειον ἐν θεότητι, καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, θεὸν ἀληθῶς, καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς, αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος· ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· τὸν πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, τῆς κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν υἱὸν κύριον μονογενῆ ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀχωρίστως, ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης· οὐχ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ θεοῦ λόγον κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ προφῆται

atque probabiles Patres, consonanterque confiteri definientes Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum nostrum, unum de sancta et consubstantiali et vitae originem praebente Trinitate, perfectum in deitate, et perfectum eundem in humanitate, Deum vere et hominem vere, eumdem ex anima rationali et corpore; consubstantialem Patri secundum deitatem, et consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia similem nobis absque peccato, ante saecula quidem ex Patre genitum secundum deitatem, in ultimis diebus autem eumdem propter nos et propter nostram salutem de Spiritu Sancto et Maria Virgine proprie et veraciter Dei genitrice secundum humanitatem, unum eumdemque Christum Filium Dei unigenitum, in duabus naturis inconfuse, inconvertibiliter, inseparabiliter, indivise cognoscendum, nusquam extincta harum naturarum differentia propter unitionem, salvataque magis proprietate utriusque naturae, et in unam personam, et in unam subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum vel divisum, sed unum eumdemque unigenitum Filium Dei Verbum Dominum Jesum Christum, juxta quod olim prophetae de

περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἡμᾶς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐξεπαίδευσε, καὶ τὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῖν παραδέδωκε σύμβολον· καὶ δύο φυσικὰς θελήσεις ἤτοι θελήματα ἐν αὐτῷ, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαν ὡσαύτως κηρύττομεν· καὶ δύο μὲν φυσικὰ θελήματα οὐχ ὑπεναντία, μὴ γένοιτο, καθὼς οἱ ἀσεβεῖς ἔφησαν αἱρετικοὶ, ἀλλ' ἑπόμενον τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα, καὶ μὴ ἀντιπίπτον, ἢ ἀντιπαλαῖον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὑποτασσόμενον τῷ θείῳ αὐτοῦ καὶ πανσθενεῖ θελήματι· ἔδει γὰρ τὸ τῆς σαρκὸς θέλημα κινηθῆναι, ὑποταγῆναι δὲ τῷ θελήματι τῷ θεϊκῷ κατὰ τὸν πάνσοφον Ἀθανάσιον· ὥσπερ γὰρ ἡ αὐτοῦ σὰρξ, σὰρξ τοῦ Θεοῦ λόγου λέγεται καὶ ἔστιν, οὕτω καὶ τὸ φυσικὸν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ θέλημα ἴδιον τοῦ Θεοῦ λόγου λέγεται καὶ ἔστι, καθά φησιν αὐτός· ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, αλλὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς, ἴδιον λέγων θέλημα αὐτοῦ τὸ τῆς σαρκὸς, ἐπεὶ καὶ ἡ σὰρξ ἰδία αὐτοῦ γέγονεν· ὃν γὰρ τρόπον ἡ παναγία καὶ ἄμωμος ἐψυχωμένη αὐτοῦ σὰρξ θεωθεῖσα οὐκ ἀνῃρέθη, ἀλλ' ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς ὅρῳ τε καὶ λόγῳ διέ-

eo et ipse nos Dominus Jesus Christus erudivit, et sanctorum Patrum nobis tradidit symbolum: et duas naturales 238
voluntates in eo, et duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfuse secundum sanctorum Patrum doctrinam adaeque praedicamus; et duas naturales voluntates non contrarias, absit, juxta quod impii asseruerunt haeretici, sed sequentem ejus humanam voluntatem et non resistentem vel reluctantem, sed potius et subjectam divinae ejus atque omnipotenti voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moveri, subjici vero voluntati divinae, juxta sapientissimum Athanasium. Sicut enim ejus caro caro Dei Verbi dicitur et est, ita et naturalis carnis ejus voluntas propria Dei Verbi dicitur et est, sicut ipse ait: Quia descendi de coelo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus, qui misit me Patris, suam propriam dicens voluntatem, quae erat carnis ejus. Nam et caro propria ejus facta est. Quemadmodum enim sanctissima atque immaculata animata ejus caro deificata non est perempta, sed in proprio sui statu et ratione permansit: ita et humana ejus voluntas deificata non est perempta, salvata est

μεινεν, οὕτω καὶ τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα θεωθὲν οὐκ ἀνῃρέθη, σέσωσται δὲ μᾶλλον κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· τὸ γὰρ ἐκείνου θέλειν, τοῦ κατὰ τὸν σωτῆρα νοουμένου, οὐδὲ ὑπεναντίον Θεῷ, θεωθὲν ὅλον· δύο δὲ φυσικὰς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως ἐν αὐτῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ θεῷ ἡμῶν δοξάζομεν, τουτέστι θείαν ἐνέργειαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν κατὰ τὸν θεηγόρον Λέοντα τρανέστατα φάσκοντα· ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, οὐ γὰρ δήπου μίαν δώσομεν φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν Θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς τὸν τοῖς γενητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τόπον· ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καὶ πάθη γινώσκομεν κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο τῶν, ἐξ ὧν ἐστι, φύσεων, καὶ ἐν αἷς τὸ εἶναι ἔχει, ὡς ὁ θεσπέσιος ἔφησε Κύριλλος· πάντοθεν γοῦν τὸ ἀσύγχυτον καὶ ἀδιαίρετον φυλάττοντες, συντόμῳ φωνῇ τὸ πᾶν ἐξαγγέλλομεν· ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ μετὰ σάρ-

autem magis secundum deiloquum Gregorium dicentem: Nam illius velle, quod in Salvatore intelligitur, non est contrarium Deo, deificatum totum. Duas vero naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inconfuse, inseparabiliter in eodem Domino nostro Jesu Christo vero Deo nostro glorificamus, hoc est, divinam operationem et humanam operationem, secundum divinum praedicatorem Leonem, apertissime asserentem: Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium est, Verbo scilicet operante quod Verbi est, et carne exsequente quod carnis est. Nec enim in quoquam unam dabimus naturalem operationem Dei et creaturae, ut neque quod creatum est, in divinam educamus essentiam, neque quod eximium est divinae naturae, ad competentem creaturis locum dejiciamus. Unius enim ejusdemque tam miracula quamque passiones cognoscimus, secundum aliud et aliud earum, ex quibus est, naturarum et in quibus habet esse, sicut admirabilis inquit Cyrillus. Undique igitur inconfusum atque indivisum conservantes, brevi voce cuncta proferimus: unum sanctae Trinitatis et post incarnationem Dominum no-

κωσιν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν εἶναι πιστεύοντες, φαμὲν δύο αὐτοῦ τὰς φύσεις ἐν τῇ μιᾷ αὐτοῦ διαλαμπούσας ὑποστάσει, ἐν ᾗ τά τε θαύματα, καὶ τὰ παθήματα δι᾽ ὅλης αὐτοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναστροφῆς, οὐ κατὰ φαντασίαν, ἀλλὰ ἀληθῶς ἐπεδείξατο, τῆς φυσικῆς ἐν αὐτῇ τῇ μιᾷ ὑποστάσει διαφορᾶς γνωριζομένης τῷ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ἑκατέραν φύσιν θέλειν τε καὶ ἐνεργεῖν τὰ ἴδια· καθ᾽ ὃν δὴ λόγον καὶ δύο φυσικὰ θελήματά τε καὶ ἐνεργείας δοξάζομεν πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καταλλήλως συντρέχοντα. Τούτων τοίνυν μετὰ πάσης πανταχόθεν ἀκριβείας τε καὶ ἐμμελείας παρ᾽ ἡμῶν διατυπωθέντων, ὁρίζομεν ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν ἑτέρως· τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν, ἢ προκομίζειν, ἢ διδάσκειν, ἢ παραδιδόναι ἕτερον σύμβολον τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ Ἑλληνισμοῦ ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασοῦν, ἢ καινοφωνίαν, ἤτοι λέξεως ἐφαίρεσιν πρὸς ἀνατροπὴν εἰςάγειν τῶν νυνὶ παρ᾽ ἡμῶν διορισθέντων· τούτους, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν, ἢ κληρικοι, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς

strum Jesum Christum verum Deum nostrum esse credentes, asserimus, duas ejus esse naturas in una ejus radian'es subsistentia, in qua tam miracula quamque passiones per omnem sui dispensativam conversationem, non per phantasiam, sed veraciter demonstravit, ob naturalem differentiam in eadem una subsistentia cognoscendam, dum cum alterius communione utraque natura indivise, et inconfuse propria vellet atque operaretur: juxta quam rationem et duas naturales voluntates et operationes confitemur, ad salutem humani generis convenienter in eo
concurrentes. His igitur cum 239
omni undique cautela atque diligentia a nobis formatis, definimus, aliam fidem nulli licere proferre aut conscribere, componereve aut sapere, vel etiam aliter docere. Qui vero praesumpserint fidem alteram componere, vel proferre, vel docere, vel tradere aliud symbolum volentibus converti ad agnitionem veritatis ex Gentilitate vel Judaismo, aut ex qualibet haeresi: aut qui novitatem vocis, vel sermonis adinventionem ad subversionem eorum, quae nunc a nobis determinata sunt, introducere : hos siquidem episcopi fuerint aut clerici, alienos esse, episcopos quidem ab

ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ μονάζοντες εἶεν ἢ λαϊκοί, ἀναθεματίζεσθαι αὐτούς.

episcopatu, clericos vero a clero: sin autem monachi fuerint vel laici, etiam anathematizari eos.

XXIX. Romanorum Pontificum Benedicti II. et Sergii I. judicium de duabus propositionibus.

Patres Hispani concilii Toletani XIV. opus quoddam S. Juliani susceperant, in quo propositiones istae occurrebant: Voluntas genuit voluntatem, sicut et sapientia sapientiam, et tres esse in Christo substantias. Has aegre se ferre per nuntium indicavit Benedictus II. Cum vero S. Julianus sensum suum exposuisset, eo sensu orthodoxas esse agnovit Sergius I. In synodo igitur Toletana XV. et XVI. mentem suam iterato exposuerunt Patres Hispani.

A. Ex Synodo Toletana XV.

240 Invenimus, quod in libro illo responsionis fidei nostrae, quem per Petrum regionarium Romanae ecclesiae miseramus, id primum capitulum jam dicto papae incaute visum fuisset a nobis positum, ubi nos secundum divinam essentiam diximus: Voluntas genuit voluntatem, sicut et sapientia sapientiam: quod vir ille in incuriosa lectionis transcursione praeteriens existimavit, haec ipsa nomina juxta relativum, aut secundum comparationem humanae mentis nos posuisse: et ideo ipsa renotatione sua ita nos admonere jussus est, dicens: Naturali ordine cognoscimus, quia verbum ex mente originem ducit, sicut ratio et voluntas, et converti non possunt, ut dicatur: quia sicut verbum et voluntas de mente procedit, ita et mens de verbo aut voluntate; et ex ista comparatione visum est Romano Pontifici, voluntatem ex voluntate non posse dici. Nos autem non secundum hanc comparationem humanae mentis, nec secundum relativum, sed secundum essentiam diximus: Voluntas ex voluntate, sicut et sapientia ex sapientia. Hoc est enim in Deo esse, quod velle: hoc velle, quod sapere. Quod tamen de homine dici non potest. Aliud quippe est homini id quod est sine velle, et aliud velle etiam sine sapere. In Deo autem non est ita, quia simplex ita natura est, et ideo hoc est illi esse, quod velle, quod sapere. . . .

241 Ad secundum quoque retractandum capitulum transeuntes, quo idem papa incaute nos dixisse putavit, tres substantias in Christo Dei Filio profiteri: sicut nos non pudebit,

quae sunt vera defendere, ita forsitan quosdam pudebit, quae vera sunt ignorare. Quis enim nesciat, unumquemque hominem duabus constare substantiis, animae scilicet et corporis? . . . Quapropter natura divina humanae sociata naturae possunt et tres propriae et duae propriae appellari substantiae.

B. Ex Concilii Toletani XVI. professione fidei.

Hujus voluntatis sanctae vocabulum, quamvis per com- 242
parativam similitudinem Trinitatis, qua dicitur memoria, intelligentia, et voluntas, ad personam Sancti referatur Spiritus: secundum hoc autem, quod ad se dicitur, substantialiter praedicatur. Nam voluntas Pater, voluntas Filius, voluntas Spiritus Sanctus: quemadmodum Deus est Pater, Deus et Filius, Deus et Spiritus Sanctus: et multa alia similia, quae secundum substantiam dici ab his, qui catholicae fidei cultores existunt, nulla ratione ambigitur. Et sicut est catholicum dici: Deum de Deo, lumen de lumine, lucem de luce, ita verae fidei est proba assertio, voluntatem dici de voluntate, sicut sapientiam de sapientia, essentiam de essentia, et veluti Deus Pater genuit Filium Deum, ita Pater voluntas genuit Filium voluntatem. Itaque quamquam secundum essentiam Pater voluntas, Filius voluntas et Spiritus Sanctus voluntas, non tamen secundum relativum unus esse credendus est, quoniam alius est Pater, qui refertur ad Filium, alius Filius, qui refertur ad Patrem, alius Spiritus Sanctus, qui pro eo quod de Patre Filioque procedit, ad Patrem Filiumque refertur: non aliud, sed alius: quia quibus est unum esse in Deitatis natura, his est in personarum distinctione specialis proprietas.

XXX. Decreta Synodi VII. oecum., Nicaenae II. a. 787.

A. Definitio de sacris imaginibus.

Τὴν βασιλικὴν ὥσπερ ἐρχόμενοι τρίβον, ἐπακολουθοῦντες τῇ θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τοῦ γὰρ ἐν αὐτῇ

Regiae quasi continuati se- 243
mitae, sequentesque divinitus inspiratum sanctorum Patrum nostrorum magisterium, et catholicae traditionem Ecclesiae (nam Spiritus S. hanc esse

οἰκήσαντος ἁγίου πνεύματος εἶναι ταύτην γινώσκομεν· ὁρίζομεν σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ, παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφῖδος καὶ ἑτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσης, ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τείχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· τῆς τε τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνος, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων
244 ἀνδρῶν. Ὅσῳ γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὁρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύταις ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θείᾳ φύσει· ἀλλ' ὃν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις, καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, καὶ θυμιαμάτων καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἴθισται. Ἡ γὰρ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ

novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat), definimus in omni certitudine ac diligentia, sicut figuram pretiosae ac vivificae crucis, ita venerabiles ac sanctas imagines proponendas tam quae de coloribus et tessellis, quam quae ex alia materia congruenter in sanctis Dei ecclesiis, et sacris vasis et vestibus, et in parietibus ac tabulis, domibus et viis: tam videlicet imaginem Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratae dominae nostrae Sanctae Dei genitricis honorabiliumque angelorum, et omnium sanctorum simul et almorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto, qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam et desiderium, ad osculum et ad honorariam his adorationem tribuendam, non tamen ad veram latriam, quae secundum fidem est, quaeque solam divinam naturam decet, impartiendam: ita ut istis, sicuti figurae pretiosae ac vivificae crucis, et sanctis evangeliis, et reliquis sacris monumentis, incensorum et luminum oblatio ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum et antiquis piae consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad pri-

προςκυνῶν τὴν εἰκόνα προςκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν.

Οὕτω γὰρ κρατύνεται ἡ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, εἴτουν παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ περάτων εἰς πέρατα δεξαμένης τὸ εὐαγγέλιον· οὕτω τῷ ἐν Χριστῷ λαλήσαντι Παύλῳ καὶ πάσῃ τῇ θείᾳ ἀποστολικῇ ὁμηγύρει καὶ πατρικῇ ἁγιότητι ἐξακολουθοῦμεν κρατοῦντες τὰς παραδόσεις, ἃς παρειλήφαμεν· οὕτω τοὺς ἐπινικίους τῇ ἐκκλησίᾳ προφητικῶς κατεπᾴδομεν ὕμνους· χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών, κήρυσσε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· τέρπου καὶ εὐφραίνου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου· περιεῖλε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματα τῶν ἀντικειμένων σοι, λελύτρωσαι ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου· κύριος βασιλεὺς ἐν μέσῳ σου· οὐκ ὄψει κακὰ οὐκέτι καὶ εἰρήνη ἐπὶ σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

Τοὺς οὖν τολμῶντας ἑτέρως φρονεῖν ἢ διδάσκειν ἢ κατὰ τοὺς ἐναγεῖς αἱρετικοὺς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἀθετεῖν, καὶ καινοτιμίαν τινὰ ἐπινοεῖν, ἢ ἀποβάλλεσθαί τι ἐκ τῶν ἀνατεθειμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, εὐαγγέλιον ἢ τύπον τοῦ σταυροῦ, ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, ἢ ἅγιον λείψανον μάρτυρος· ἢ ἐπινοεῖν σκολιῶς καὶ πανούργως πρὸς τὸ ἀνατρέψαι ἕν τι τῶν ἐνθέσμων

mitivum transit: et qui adorat imaginem, adorat in ea depicti subsistentiam.

Sic enim robur obtinet san- 245
ctorum Patrum nostrorum doctrina, id est, traditio sanctae catholicae Ecclesiae, quae a finibus usque ad fines terrae suscepit evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, et omnem divinum apostolicum coetum et paternam sanctitatem exequimur tenentes traditiones, quas accepimus. Sic triumphales Ecclesiae prophetice canimus hymnos: Gaude satis filia Sion, praedica filia Jerusalem: jucundare et laetare ex toto corde tuo. Abstulit Dominus a te injustitias adversantium tibi: redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus rex in medio tui: non videbis mala ultra et pax in te in tempus aeternum.

Eos ergo, qui audent aliter sapere aut docere, aut secundum scelestos haereticos ecclesiasticas traditiones spernere et novitatem quamlibet excogitare vel projicere aliquid ex his, quae sunt ecclesiae deputata, sive evangelium, sive figuram crucis, sive imaginalem picturam, sive sanctas reliquias martyris; aut excogitare prave aut astute ad subvertendum quidquam ex

παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἔτι γε μὴν ὡς κοινοῖς χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἢ τοῖς εὐαγέσι μοναστηρίοις· ἐπισκόπους μὲν ὄντας ἢ κληρικοὺς καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς τῆς κοινωνίας ἀφορίζεσθαι.

legitimis traditionibus Ecclesiae catholicae; vel etiam quasi communibus uti sacris vasis aut venerabilibus monasteriis: si quidem episcopi aut clerici fuerint, deponi praecipimus; monachos autem vel laicos a communione segregari.

B. Canon 3. de sacris electionibus.

246 Πᾶσαν ψῆφον γινομένην παρὰ ἀρχόντων ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου, ἄκυρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρέσθω καὶ ἀφοριζέσθω καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. Δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥρισται ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι· ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι. Εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ ἐξ ἅπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν απόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι, τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

Omnis electio a principibus facta episcopi aut presbyteri aut diaconi irrita maneat secundum regulam (Can. apost. 30.), quae dicit: Si quis episcopus saecularibus potestatibus usus, ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur et segregentur omnes. qui illi communicant. Oportet enim, ut, qui provehendus est in episcopum, ab episcopis eligatur, quemadmodum a sanctis Patribus, qui apud Nicaeam convenerunt, in regula (can. 4.) definitum est, quae dicit: Episcopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui sunt in provincia, episcopis ordinari Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, et aliis per literas consentientibus, tunc consecratio fiat. Firmitas autem eorum, quae geruntur, per unamquamque provinciam metropolitano tribuatur antistiti.

C. Ex anathematismis, quos Synodus VII. exclamavit sessione 7.

Πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον τὰς τιμίας αὐτοῦ εἰκόνας ἀσπαζόμεθα· οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν . . .

Εἴ τις Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν περιγραπτὸν οὐχ ὁμολογεῖ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀνάθεμα ἔστω . . .

Εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν ἔγγραφον, ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα ἔστω . . .

Credentes in unum Deum, 247
in Trinitate collaudatum, honorabiles ejus imagines salutamus. Qui sic non habent, anathema sint . . . .

Si quis Christum Deum 248
nostrum circumscriptum non confitetur secundum humanitatem, anathema . . .

Si quis omnem ecclesiasti- 249
cam traditionem, sive scriptam, sive non scriptam rejicit, anathema . .

XXXI. Hadriani I. epistola a. 785. ad episcopos Hispaniae de erroribus Egilae et Mingentii, Elipandi et Ascarici et surculorum quorundam ex Priscillianistis.

Porro et de partibus vestris pervenit ad nos lugubre 250
capitulum, quod quidam episcopi ibidem degentes, videlicet Elipandus et Ascaricus cum aliis eorum consectaneis Filium Dei adoptivum confiteri non erubescunt, quod nullus e qualibet haeresi antea talem blasphemiam ausus est oblatrare, nisi perfidus ille Nestorius, qui purum hominem Dei confessus est Filium . . . .

Illud autem, quod alii ex ipsis dicunt, quae praedesti- 251
natio ad vitam sive ad mortem in Dei sit potestate et non nostra; isti dicunt: Ut quid conamur vivere, quod in Dei est potestate? Alii iterum dicunt: Ut quid rogamus Deum, ne vincamur tentatione, quod in nostra potestate, quasi libertate arbitrii? . . .

Porro, dilectissimi, diversa capitula, quae ex illis audi- 252
vimus partibus, id est, quod multi dicentes se catholicos esse, communem vitam gerentes cum Judaeis et non baptizatis paganis, tam in escis quamque in potu et in diversis erroribus, nihil pollui se inquiunt: et illud, quod inhibitum est, ut nulli liceat jugum ducere cum infidelibus; ipsi enim filias suas cum alio benedicent, et sic populo gentili tradentur; et quod

sine examine praefati presbyteri ut praesint, ordinantur: et alius quoque immanis invaluit error perniciosus, ut, etiam vivente viro, mulieres sibi in connubio sortiantur ipsi pseudosacerdotes, simulque et de libertate arbitrii, et alia multa, sicut de illis audivimus partibus, quae longum est dici . . .

XXXII. Concilii Francofordiensis plenarii a. 794. definitio adversus errorem Adoptianorum.

Postquam haeresis Adoptianorum jam in concilio Romano coram Hadriano I. a. 792. rejecta fuerat, Francofortum convocatum est concilium ex omnibus Francorum imperii partibus, cui praesederunt Hadriani I. legati. Eadem synodus ab Hadriano in concilio altero Romano ejusdem anni 794. confirmata est.

A. Capitulum I.

253 In primordio capitulorum exortum est de impia ac nefanda haeresi Elipandi, Toletanae sedis episcopi, et Felicis Orgellitanae eorumque sequacibus, qui male sentientes in Dei Filio asserebant adoptionem, quam omnes, qui supra, sanctissimi Patres et respuentes una voce contradixerunt atque hanc haeresim funditus a sancta Ecclesia eradicandam statuerunt.

B. Ex Synodica concilii.

254 Invenimus in libelli vestri principio scriptum, quod vos posuistis: Confitemur et credimus Deum Dei Filium ante omnia tempora sine initio ex Patre genitum, coaeternum et consubstantialem, non adoptione, sed genere. Item post pauca eodem loco legebatur: Confitemur et credimus eum factum ex muliere, factum sub lege, non genere esse Filium Dei, sed adoptione; non natura, sed gratia. Ecce serpens inter pomifera paradisi latitans ligna, ut incautos quosque decipiat . . . .

255 Quod etiam et in sequentibus adjunxistis, in professione Nicaeni symboli non invenimus dictum, in Christo duas naturas et tres substantias et homo deificus et Deus humanatus. Quid est natura hominis, nisi anima et corpus? vel quid est inter naturam et substantiam, ut tres substantias necesse sit nobis dicere et non magis simpliciter, sicut sancti Patres dixerunt, confiteri Dominum nostrum Jesum Christum Deum

verum et verum hominem in una persona? Mansit vero persona Filii in Trinitate, cui personae humana accessit natura, ut esset et una persona, Deus et homo, non homo deificus et humanatus Deus, sed Deus homo et homo Deus: propter unitatem personae unus Dei Filius, et idem hominis Filius, perfectus Deus, perfectus homo. . . . Consuetudo ecclesiastica solet in Christo duas substantias nominare, Dei videlicet et hominis . . .

Si ergo Deus verus est, qui de Virgine natus est, quo- 256
modo tunc potest adoptivus esse vel servus? Deum enim nequaquam audetis confiteri servum vel adoptivum: et si eum propheta servum nominasset, non tamen ex conditione servitutis, sed ex humilitatis obedientia, qua factus est Patri obediens usque ad mortem.

XXXIII. Hadriani I. epistola altera ad episcopos Hispaniae de erroribns Adoptianorum.

Emissa est ex concilio Romano a. 794. ad Francofordiense confirmandum habito.

Materia causalis perfidiae inter caetera rejicienda de 257
adoptione Jesu Christi Filii Dei secundum carnem falsis argumentationibus digesta, perfidorum verborum ibi stramina incomposito calamo legebantur. Hoc catholica Ecclesia nunquam credidit, nunquam docuit, nunquam male credentibus assensum praebuit . . . .

Adoptivum eum Filium, quasi purum hominem, calami- 258
tati humanae subjectum et, quod pudet dicere, servum eum, impii et ingrati tantis beneficiis, liberatorem nostrum non pertimescitis venenosa fauce susurrare . . . . Nam etsi in umbra prophetiae dictus est servus, propter servilis formae conditionem, quam sumpsit ex Virgine.

XXXIV. Decreta quaedam Nicolai I.

A. In Synodo Romano a. 863.

Can. 5. Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones 259
vel decreta pro catholicae fide, pro ecclesiastica disciplina, pro correctione fidelium, pro emendatione sceleratorum vel inter-

dictione imminentium vel futurorum malorum a Sedis Apostolicae praeside salubriter promulgata contempserit, anathema sit.

260 *Can. 7.* Veraciter quidem credendum est, et omnimodis profitendum, quia Dominus noster Jesus Christus Deus et Dei Filius passionem crucis tantummodo secundum carnem sustinuit, deitate autem impassibilis mansit, ut apostolica docet auctoritas et sanctorum Patrum luculentissime doctrina ostendit.

261 *Can. 8.* Hi autem, qui aiunt, quia redemptor noster Jesus Christus et Dei Filius passionem crucis secundum deitatem sustinuit, quoniam impium est et catholicis mentibus execrabile, anathema sint.

262 *Can. 9.* Omnibus enim, qui dicunt, quod hi, qui sacrosancti fonte baptismatis, credentes in Patrem et Filium Sanctumque Spiritum renascuntur, non aequaliter originali abluantur delicto, anathema sit.

B. Ex responsis ad consulta Bulgarorum.

263 *Cap. 3.* Sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur: qui consensus, si solus in nuptiis forte defuerit, caetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.

264 *Cap. 104.* A quodam Judaeo, nescitis, utrum Christiano an pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, et quid de iis sit agendum consulitis. Hi profecto si in nomine Sanctae Trinitatis vel tantum in Christi nomine sicut in Actibus apostolorum legimus, baptizati sunt (unum quippe idemque est, ut Sanctus exponit Ambrosius), constat, eos non esse denuo baptizandos.

C. Ex epistola ad Michaelem imperatorem a. 865.

265 Ubinam legistis, imperatores antecessores vestros in synodalibus conventibus interfuisse? nisi forsitan in quibus de fide tractatum est, quae universalis est, quae omnium communis est; quae non solum ad clericos, verum etiam ad laicos et ad omnes omnino pertinet Christianos?

266 Quanto magis ad potioris auctoritatis judicium tenditur querimonia, tanto adhuc amplius majus culmen petendum est, quousque gradatim perveniatur ad eam Sedem, cujus causa

aut a se, negotiorum meritis exigentibus, in melius commutatur, aut solius Dei sine quaestione reservatur arbitrio.

Porro si nos non audieritis, restat, ut sitis apud nos 267
necessario, quales Dominus noster Jesus Christus hos haberi praecepit, qui Ecclesiam Dei audire contempserint, praesertim cum ecclesiae Romanae privilegia, Christi ore in B. Petro firmata, in Ecclesia ipsa disposita, antiquitus observata et a sanctis universalibus synodis celebrata atque a cuncta Ecclesia jugiter venerata, nullatenus possint minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari, quoniam fundamentum, quod Deus posuit, humanus non valet amovere conatus, et quod Deus statuit, firmum validumque consistit . . . . Ista igitur privilegia huic sanctae ecclesiae a Christo donata, a synodis non donata, sed jam solummodo celebrata et venerata.

Quoniam, cum secundum canones, ubi est major aucto- 268
ritas, judicium inferiorum sit deferendum, ad dissolvendum scilicet vel ad roborandum: patet profecto Sedis Apostolicae, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt; ab illa autem nemo sit appellare permissus . . . Non negamus, ejusdem Sedis sententiam posse in melius commutari; cum aut sibi subreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione aetatum vel temporum seu gravium necessitatum dispensatorie quiddam ordinare decreverit.

Vos autem, quaesumus, nolite praejudicium Dei Ecclesiae 269
irrogare: illa quippe nullum imperio vestro praejudicium infert, cum magis pro stabilitate ipsius aeternam divinitatem exoret et pro incolumitate vestra et perpetua salute jugi devotione precetur. Nolite, quae sua sunt, usurpare: nolite, quae ipsi soli commissa sunt, velle surripere, scientes, quia tanto nimirum a sacris debet omnis mundanarum rerum administrator esse remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum et militantium Deo nullis convenit negotiis saecularibus implicari. Denique hi, quibus tantum humanis rebus et non divinis praeesse permissum est, quomodo de his, per quos divina ministrantur, judicare praesumant, penitus ignoramus. Fuerunt haec ante adventum Christi, ut quidam typice reges simul et sacerdotes existerent; quod sanctum Melchisedech fuisse sacra prodit historia, quodque in membris suis

diabolus imitatus, utpote qui semper, quae divino cultui conveniunt, sibimet tyrannico spiritu vindicare contendit, ut pagani imperatores iidem et maximi pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventum est eumdem regem atque pontificem, ultra sibi nec imperator jura pontificatus arripuit, nec pontifex nomen imperatorum usurpavit. Quoniam idem mediator Dei et hominum homo Christus Jesus sic actibus propriis et dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusque discrevit, propria volens medicinali humilitate sursum efferri, non humana superbia rursus in inferna demergi, ut et christiani imperatores pro aeterna vita pontificibus indigerent, et pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur: quatenus spiritalis actio carnalibus distaret incursibus.

270 Prima sedes non judicabitur a quoquam [1]).

Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo judex judicabitur [2]).

[1]) Ex synodo apocrypha Sinoessae de Marcellino pontifice allegatur. [2]) Ex synodo Romana Sylvestri apocrypha c. 20.

XXXV. Canones Synodi VIII. oecumenicae.

271 Actione 1. subscribit regulae fidei Hormisdae, quae supra habetur.

Canonum sequentium duplex forma habetur, altera Graeca brevior canonesque pauciores exhibens, altera ex versione Anastasii bibliothecarii, qui Graecos falsationis accusat et ex authenticis actis, in archivio Romanae ecclesiae asservatis, se transtulisse affirmat. Mirum tamen est ea, quae Romano Pontifici favent, in graeco adesse, quae Constantinopolitano antistiti, deesse. Hinc videtur actus Anastasii conceptum tantum quemdam prae se ferre.

272 α΄. Τὴν εὐθεῖαν καὶ βασιλικὴν ὁδὸν τῆς θείας δικαιοσύνης ἀπροσκόπως βαθίζειν ἐθέλοντες, οἷόν τινας πυρσοὺς ἀειλαμπεῖς τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων ὅρους κρατεῖν ὀφείλομεν· τοιγαροῦν τοὺς ἐν τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθέντας θεσμοὺς παρά τε τῶν ἁγίων καὶ παν-

Can. 1. Per aequam et regiam divinae justitiae viam inoffense incedere volentes, veluti quasdam lampades semper lucentes et illuminantes gressus nostros, qui secundum Deum sunt, sanctorum Patrum definitiones et sensus retinere debemus. Quapropte et has ut secunda eloquia

εὐφήμων ἀποστόλων, παρά τε ὀρθοδόξων συνόδων οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν ἢ καὶ πρός τινος θεηγόρου πατρὸς διδασκάλου τῆς ἐκκλησίας τηρεῖν καὶ φυλάττειν ὁμολογοῦμεν· κρατεῖν γὰρ τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβομεν εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῶν τῶν προγενεστέρως διαλαμψάντων ἁγίων, παρεγγυᾷ διαῤῥήδην Παῦλος ὁ μέγας ἀπόστολος.

secundum magnum et sapientissimum Dionysium arbitrantes et existimantes, etiam de eis cum divino David promptissime canamus: Mandatum Domini lucidum illuminans oculos, et: Lucerna pedibus meis lux tua et lumen semitis meis, et cum Proverbiatore dicimus: Mandatum tuum lucidum et lux tua lux: et cum magna voce cum Isaia clamamus ad Dominum Deum, quia: Lux praecepta tua sunt super terram. Luci enim veraciter assimilatae sunt divinorum canonum hortationes et dehortationes, secundum quod discernitur melius a pejori et expediens atque proficuum ab eo, quod non expedire, sed et obesse dignoscitur. Igitur regulas, quae sanctae catholicae et apostolicae Ecclesiae tam a sanctis famosissimis Apostolis, quam ab orthodoxorum universalibus necnon et localibus conciliis vel etiam a quolibet deiloquo Patre ac magistro Ecclesiae traditae sunt, servare ac custodire profitemur; his et propriam vitam et mores regentes et omnem sacerdotii catalogum, sed et omnes, qui Christiano censentur vocabulo, poenis et damnationibus et e diverso receptionibus ac justificationibus, quae per illas prolatae

sunt et definitae, subjici canonice decernentes; tenere quippe traditiones, quas accepimus sive per sermonem, sive per epistolam Sanctorum, qui antea fulserunt, Paulus admonet aperte, magnus apostolus.

273 γ'. Τὴν ἱερὰν εἰκόνα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμοτίμως τῇ βίβλῳ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων προςκυνεῖσθαι θεσπίζομεν. Ὥσπερ γὰρ διὰ τῶν ἐμφερομένων ἐν αὐτῇ συλλαβῶν τῆς σωτηρίας ἐπιτυγχάνουσιν ἅπαντες, οὕτω διὰ τῆς τῶν χρωμάτων εἰκονουργίας καὶ σοφοὶ καὶ ἰδιῶται πάντες τῆς ὠφελείας ἐκ τοῦ προχείρου παραπολαύουσιν· ἅπερ γὰρ ὁ ἐν συλλαβῇ λόγος, ταῦτα καὶ ἡ ἐν χρώμασι γραφὴ καταγγέλλει τε καὶ παρίστησιν. Εἴ τις οὖν οὐ προςκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, μὴ ἴδῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τὴν τούτου μορφήν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ἀχράντου μητρὸς αὐτοῦ καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καθὼς αὐτοὺς χαρακτηρίζει διὰ τῶν λογίων ἡ ἁγία γραφὴ καὶ προσέτι τῶν ἁγίων πάντων καὶ τιμῶμεν καὶ προςκυνοῦμεν· καὶ οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν.

Can. 3. Sacram imaginem Domini nostri Jesu Christi et omnium liberatoris et salvatoris, aequo honore cum libro sanctorum evangeliorum adorari decernimus. Sicut enim per syllabarum eloquia, quae in libro feruntur, salutem consequemur omnes, ita per colorum imaginariam operationem et sapientes et idiotae cuncti ex eo, quod in promptu est, perfruuntur utilitate; quae enim in syllabis sermo, haec et scriptura, quae in coloribus est, praedicat et commendat; et dignum est, ut secundum congruentiam rationis et antiquissimam traditionem propter honorem, quia ad principalia ipsa refernntur, etiam derivative iconae honorentur et adorentur aeque ut sanctorum sacer evangeliorum liber atque typus pretiosae crucis. Si quis ergo non adorat iconam Salvatoris Christi, non videat formam ejus, quando veniet in gloria paterna glorificari et glorificare Sanctos suos; sed alienus sit a communione ipsius

et claritate: similiter autem et imaginem intemeratae matris eius et Dei genitricis Mariae; insuper et iconas sanctorum angelorum depingimus, quemadmodum eos figurat verbis divina Scriptura; sed et laudabilissimorum apostolorum, prophetarum, martyrum et sanctorum virorum, simul et omnium Sanctorum, et honoramus et adoramus. Et qui sic se non habent, anathema sint a Patre et Filio et Spiritu Sancto.

ι'. Τῆς παλαιᾶς τε καὶ καινῆς διαθήκης μίαν ψυχὴν λογικήν τε καὶ νοερὰν διδασκούσης ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, καὶ πάντων τῶν θεηγόρων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας τὴν αὐτὴν δόξαν κατεμπεδούντων, εἰσί τινες οἱ δύο ψυχὰς ἔχειν αὐτὸν δοξάζοντες, καί τισιν ἀσυλλογίστοις ἐπιχειρήμασι τὴν ἰδίαν κρατύνουσιν αἵρεσιν· ἡ τοίνυν ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος τοὺς τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γεννήτορας καὶ τοὺς ὁμοφρονοῦντας αὐτοῖς ἀναθεματίζει μεγαλοφώνως· εἰ δέ τις τὰ ἐναντία τοῦ λοιποῦ τολμήσει λέγειν, ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 11. Veteri et Novo Testamento unam animam rationalem et intellectualem habere hominem docente et omnibus deiloquis Patribus et magistris Ecclesiae eamdem opinionem asseverantibus: in tantum impietatis quidam, malorum inventionibus dantes operam, devenerunt, ut duas eum habere animas impudenter dogmatizare et quibusdam irrationabilibus conatibus per sapientiam, quae stulta facta est, propriam haeresim confirmare pertentent. Itaque sancta haec et universalis synodus veluti quoddam pessimum zizanium nunc germinantem nequam opinionem evellere festinans, imo vero ventilabrum in manu veritatis portans et igni inexstinguibili transmittere omnem paleam et aream Christi mun- 274

dam exhibere volens, talis impietatis inventores et patratores et his similia sentientes magna voce anathematizat et definit atque promulgat, neminem prorsus habere vel servare quoquo modo statuta hujus impietatis auctorum. Si autem quis contraria gerere praesumpserit huic sanctae et magnae synodo, anathema sit et a fide atque cultura Christianorum alienus.

275 *Can. 12.* Apostolicis et synodicis canonibus promotiones et consecrationes episcoporum et potentia et praeceptione principum factas penitus interdicentibus, concordantes definimus et sententiam nos quoque proferimus, ut, si quis episcopus per versutiam vel tyrannidem principum hujusmodi dignitatis consecrationem susceperit, deponatur omnimodis, utpote qui non ex voluntate Dei et ritu ac decreto ecclesiastico, sed ex voluntate carnalis sensus ex hominibus et per homines Dei domum possidere voluit vel consensit.

276 ιβ'. Ἦλθεν εἰς τὰς ἡμῶν ἀκοάς, τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ ἀρχοντικῆς παρουσίας σύνοδον γενέσθαι. Οὐδαμοῦ δὲ οἱ θεῖοι κανόνες συνέρχεσθαι κοσμικοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς συνόδοις νομοθετοῦσιν, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐπισκόπους· ὅθεν οὐδέ πλὴν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων τὴν παρουσίαν αὐτῶν γεγενημένην εὑρίσκομεν. Οὐδὲ γὰρ θεμιτόν ἐστι γίνεσθαι θεατὰς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας τῶν τοῖς ἱερεῦσι τοῦ θεοῦ συμβαινόντων πραγμάτων.

Ex can. 17. lat. . . . Illud autem tanquam perosum quiddam ab auribus nostris repulimus, quod a quibusdam imperitis dicitur, non posse synodum absque principali praesentia celebrari: cum nusquam sacri canones convenire saeculares principes in conciliis sanxerint, sed solos antistites. Unde nec interfuisse illos synodis, exceptis conciliis universalibus, invenimus: neque enim fas est, saeculares principes spectatores fieri rerum, quae sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt . . . .

Can. 21. Dominicum sermonem, quem Christus sanctis 277
apostolis et discipulis suis dixit, quia: Qui vos recipit, me recipit; et qui vos spernit, me spernit, ad omnes etiam, qui post eos secundum ipsos facti sunt summi pontifices et pastorum principes in Ecclesia catholica dictum esse credentes, definimus, neminem prorsus mundi potentum quemquam eorum, qui patriarchalibus sedibus praesunt, inhonorare aut movere a proprio throno tentare, sed omni reverentia et honore dignos judicare; praecipue quidem sanctissimum papam senioris Romae [deinceps autem Constantinopoleos patriarcham], deinde vero Alexandriae ac Antiochiae atque Hierosolymorum; sed nec alium quemcunque conscriptiones contra sanctissimum papam senioris Romae ac verba complicare et componere sub occasione quasi diffamatorum quorumdam criminum; quod et nuper Photius fecit et multo ante Dioscorus.

ιγ'. Εἴ τις τοσαύτῃ τόλμῃ χρήσαιτο, ὥστε κατὰ τὸν Φώτιον καὶ Διόσκορον ἐγγράφως ἢ ἀγράφως παροινίας τινὰς κατὰ τῆς καθέδρας Πέτρου, τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων, κινεῖν, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις δεχέσθω κατάκρισιν· εἰ δὲ συγκροτηθείσης συνόδου οἰκουμενικῆς γένηταί τις καὶ περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν Ῥωμαίων ἀμφιβολία, ἔξεστιν εὐλαβῶς καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης αἰδοῦς διαπυνθάνεσθαι περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος καὶ δέχεσθαι τὴν λύσιν καὶ ἢ ὠφελεῖσθαι, ἢ ὠφελεῖν, μὴ μέντοι θρασέως ἀποφέρεσθαι κατὰ τῶν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἱεραρχῶν.

Quisquis autem tanta jactantia et audacia usus fuerit, ut secundum Photium vel Dioscorum in scriptis vel sine scriptis injurias quasdam contra sedem Petri, apostolorum principis, moveat, aequalem et eamdem quam illi condemnationem recipiat. Si vero quis aliqua saeculi potestate fruens vel potens, pellere tentaverit praefatum Apostolicae cathedrae papam aut aliorum patriarcharum quemquam, anathema sit. Porro si synodus universalis fuerit congregata, et facta fuerit etiam de sancta Romanorum ecclesia quaevis ambiguitas et controversia, oportet venerabiliter et cum convenienti reverentia de proposita quaestione sciscitari et solutionem accipere et aut

proficere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos senioris Romae pontifices.

278 *Can.* 22. Promotiones atque consecrationes episcoporum, concordans prioribus conciliis, electione ac decreto episcoporum collegii fieri, sancta haec et universalis synodus definit et statuit, atque jure promulgat, neminem laicorum principum vel potentum semet inserere electioni vel promotioni patriarchae vel metropolitae aut cujuslibet episcopi, ne videlicet inordinata hinc et incongrua fiat confusio vel contentio, praesertim cum nullam in talibus potestatem quemquam potestativorum vel caeterorum laicorum habere conveniat, sed potius silere, ac attendere sibi, usquequo regulariter a collegio ecclesiae suscipiat finem electio futuri pontificis: si vero quis laicorum ad concertandum et cooperandum ab ecclesia invitatur, licet hujusmodi cum reverentia, si forte voluerit, obtemperare se asciscentibus; taliter enim sibi dignum pastorem regulariter ad ecclesiae suae salutem promoveat. Quisquis autem saecularium principum et potentum vel alterius dignitatis laicus adversus communem ac consonantem atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediat et consentiat in hoc, quod Ecclesia de electione ab ordinatione proprii praesulis se velle monstraverit.

XXXVI. Capitula Concilii I. apud Carisiacum contra Gottescalcum habiti 853.

279 *Cap. 1.* Deus omnipotens hominem sine peccato rectum cum libero arbitrio condidit, et in paradiso posuit, quem in sanctitate justitiae permanere voluit. Homo libero arbitrio male utens peccavit et cecidit, et factus est massa perditionis totius humani generis. Deus autem bonus et justus elegit ex eadem massa perditionis secundum praescientiam suam quos per gratiam praedestinavit ad vitam, et vitam illis praedestinavit aeternam: caeteros autem, quos justitiae judicio in massa perditionis reliquit, perituros praescivit, sed non ut perirent praedestinavit; poenam autem illis, quia justus est, praedestinavit aeternam. Ac per hoc unam Dei praedesti-

nationem tantummodo dicimus, quae aut ad donum pertinet gratiae aut ad retributionem justitiae.

Cap. 2. Libertatem arbitrii in primo homine perdidimus, 280
quam per Christum Dominum nostrum recepimus: et habemus liberum arbitrium ad bonum, praeventum et adjutum gratia, et habemus liberum arbitrium ad malum, desertum gratia. Liberum autem habemus arbitrium, quia gratia liberatum et gratia de corrupto sanatum.

Cap. 3. Deus omnipotens omnes homines sine exceptione 281
vult salvos fieri, licet non omnes salventur. Quod autem quidam salvantur, salvantis est donum: quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.

Cap. 4. Christus Jesus D. N., sicut nullus homo est, 282
fuit vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit vel erit homo, pro quo passus non fuerit; licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Quod vero omnes passionis ejus mysterio non redimantur, non respicit ad magnitudinem et pretii copiositatem, sed ad infidelium et ad non credentium ea fide, quae per dilectionem operatur, respicit partem; quia poculum humanae salutis, quod confectum est infirmitate nostra, et virtute divina, habet quidem in se, ut omnibus prosit: sed si non bibitur, non medetur.

XXXVII. Concilii Valentini a. 855. canones de praedestinatione adversus Joannem Scotum.

Can. 1. Quia doctorem gentium in fide et veritate fide- 283
liter commonentem obedienterque audimus: O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Et iterum: Profana autem et inaniloquia devita: multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit. Et iterum: Stultas autem et sine disciplina quaestiones devita, sciens quia generant lites: servum autem Domini non opertet litigare. Et iterum: Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: paci, quantum Deus dederit, et caritati studere cupientes, attendentes pium ejusdem apostoli consilium: Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, novitates vocum, et praesumptivas garruli-

tates, unde potius inter fratres contentionum et scandalorum fomes excitari potest, quam aedificatio ulla timoris Dei succrescere, cum studio omni devitamus. Indubitanter autem doctoribus pie et recte tractantibus verbum veritatis, ipsisque sacrae Scripturae lucidissimis expositoribus, id est Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, caeterisque in catholica pietate quiescentibus, reverenter auditum et obtemperanter intellectum submittimus, et pro viribus, quae ad salutem nostram scripserunt, amplectimur. Nam de praescientia Dei, et de praedestinatione, et de quaestionibus aliis, in quibus fratrum animi non parum scandalizati probantur, illud tantum firmissime tenendum esse credimus, quod ex maternis Ecclesiae visceribus nos hausisse gaudemus.

284 *Can. 2.* Deum praescire et praescisse aeternaliter et bona, quae boni erant facturi, et mala, quae mali sunt gesturi, qui vocem Scripturae dicentis habemus: Deus aeterne, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant, fideliter tenemus, et placet tenere, bonos praescisse omnino per gratiam suam bonos futuros, et per eandem gratiam aeterna praemia accepturos: malos praescisse per propriam malitiam malos futuros, et per suam justitiam aeterna ultione damnandos: ut secundum Psalmistam: Quia potestas Dei est, et Domini misericordia, ut reddat unicuique secundum opera sua, et sicut apostolica doctrina se habet: His quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerunt, vitam aeternam: his autem, qui ex contentione, et qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio, tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum. In eodem sensu idem alibi: In revelatione, inquit, Domini nostri Jesu Christi de coelo cum angelis virtutis ejus, in igne flammae dantis vindictam his, qui non noverunt Deum, et qui non obediunt evangelio Domini nostri Jesu Christi, qui poenas dabunt in interitu aeternas, cum venerit glorificari in Sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus, qui crediderunt. Nec prorsus ulli malo praescientiam Dei imposuisse necessitatem, ut aliud esse non posset, sed quod ille futurus erat ex propria voluntate, ille sicuti Deus, qui novit omnia antequam fiant, praesciit ex sua omnipotenti et incommutabili majestate. Nec ex praejudicio ejus aliquem,

sed ex merito propriae iniquitatis credimus condemnari. Nec ipsos malos ideo perire, quia boni esse non potuerunt; sed quia boni esse noluerunt, suoque vitio in massa damnationis, vel merito originali, vel etiam actuali permanserunt.

Can. 3. Sed et de praedestinatione Dei placuit, et fide- 285
liter placuit, juxta auctoritatem apostolicam, quae dicit: An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud vero in contumeliam? ubi et statim subjungit: Quod si volens Deus ostendere iram et notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patentia vasa irae aptata sive praeparata in interitum, ut ostenderet divitias gratiae suae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam: fidenter fatemur praedestinationem electorum ad vitam, et praedestinationem impiorum ad mortem: in electione tamen salvandorum misericordiam Dei praecedere meritum bonum: in damnatione autem periturorum meritum malum praecedere justum Dei judicium. Praedestinatione autem Deum ea tantum statuisse, quae ipse vel gratuita misericordia, vel justo judicio facturus erat secundum Scripturam dicentem: Qui fecit, quae futura sunt: in malis vero ipsorum malitiam praesciisse, quia ex ipsis est, non praedestinasse, quia ex illo non est. Poenam sane malum meritum eorum sequentem, uti Deum, qui omnia prospicit, praescivisse et praedestinasse, quia justus est, apud quem est, ut sanctus Augustinus ait, de omnibus omnino rebus tam fixa sententia, quam certa praescientia. Ad hoc siquidem facit Sapientis dictum: Parata sunt derisoribus judicia, et mallei percutientes stultorum corporibus. De hac immobilitate praescientiae et praedestinationis Dei, per quam apud eum futura jam facta sunt, etiam apud Ecclesiasten bene intelligitur dictum: Cognovi, quod omnia opera, quae fecit Deus, perseverent in perpetuum. Non possumus his addere nec auferre, quae fecit Deus, ut timeatur. Verum aliquos ad malum praedestinatos esse divina potestate, videlicet ut quasi aliud esse non possint, non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum mali credere velint, cum omni detestatione, sicut Arausica synodus, illis anathema dicimus.

Can. 4. Item de redemptione sanguinis Christi, propter 286
nimium errorem, qui de hac causa exortus est, ita ut quidam, sicut eorum scripta indicant, etiam pro illis impiis, qui

a mundi exordio usque ad passionem Domini in sua impietate mortui aeterna damnatione puniti sunt, effusum eum definiant, contra illud propheticum: Ero mors tua, o mors, ero morsus tuus, inferne: illud nobis simpliciter et fideliter tenendum ac docendum placet, juxta evangelicam et apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum pretium teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit: Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in ipso, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Et Apostolus: Christus, inquit, semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. Porro capitula [quatuor, quae a concilio fratrum nostrorum minus prospecte suscepta sunt, propter inutilitatem vel etiam noxietatem, et errorem contrarium veritati: sed et alia] XIX syllogismis ineptissime conclusa et, licet jactetur, nulla saeculari literatura nitentia, in quibus commentum diaboli potius, quam argumentum aliquod fidei deprehenditur, a pio auditu fidelium penitus explodimus, et ut talia et similia caveantur per omnia, auctoritate Spiritus Sancti interdicimus: novarum etiam rerum introductores, ne destrictius feriantur, castigandos esse censemus.

287 *Can.* 5. Item firmissime tenendum credimus, quod omnis multitudo fidelium ex aqua et Spiritu Sancto regenerata, ac per hoc veraciter Ecclesiae incorporata, et juxta doctrinam apostolicam in morte Christi baptizata, in ejus sanguine sit a peccatis suis abluta: quia nec in eis potuit esse vera regeneratio, nisi fieret et vera redemptio: cum in Ecclesiae sacramentis nihil sit cassum, nihil ludificatorium, sed prorsus totum verum, et ipsa sui veritate ac sinceritate subnixum. Ex ipsa tamen multitudine fidelium et redemptorum alios salvari aeterna salute, quia per gratiam Dei in redemptione sua fideliter permanent, ipsius Domini sui vocem in corde ferentes: Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit: alios, quia noluerunt permanere in salute fidei, quam initio acceperunt, redemptionisque gratiam potius irritam facere prava doctrina vel vita, quam servare elegerunt, ad plenitudinem salutis, et ad perceptionem aeternae beatitudinis nullo modo pervenire. In utroque siquidem

doctrinam pii doctoris habemus: Quicunque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus. Et: Omnes qui in Christo baptizati estis, Christum induistis. Et iterum: Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala, et abluti corpus aqua munda teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem. Et iterum: Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur pro peccatis hostia. Et iterum: Irritam quis faciens legem Moysis, sine ulla miseratione duobus aut tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, et Spiritui gratiae contumeliam fecerit?

Can. 6. Item de gratia, per quam salvantur credentes, 288
et sine qua rationalis creatura nunquam beate vixit, et de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, sed per gratiam Domini Jesu fidelibus ejus redintegrato et sanato, idipsum constantissimi et fide plena fatemur, quod sanctissimi Patres auctoritate sacrarum Scripturarum nobis tenendum reliquerunt; quod Africana, quod Arausica synodus professa est, quod beatissimi pontifices Apostolicae Sedis catholica fide tenuerunt: sed et de natura et gratia, in aliam partem nullo modo declinare praesumentes. Ineptas autem quaestiunculas, et aniles pene fabulas, Scotorumque pultes puritati fidei nauseam inferentes, quae periculosissimis et gravissimis temporibus, ad cumulum laborum nostrorum, usque ad scissionem caritatis miserabiliter et lacrymabiliter succreverunt, ne mentes christianae inde corrumpantur et excidant a simplicitate et castitate fidei, quae est in Christo Jesu, penitus respuimus, et ut fraterna caritas cavendo a talibus auditum castiget, Domini Christi amore monemus. Recordetur fraternitas malis mundi gravissimis se urgeri, messe nimia iniquorum, et paleis levium hominum se durissime suffocari. Haec vincere ferveat, haec corrigere laboret, et superfluis coetum pie dolentium et gementium non oneret: sed potius certa et vera fide, quod a sanctis Patribus de his et similibus sufficienter prosecutum est, amplectatur.

Canones isti a Tullensi synodo I. apud Saponarias a. 859. suscepti sunt atque iterati. Non est negandum, eos contra capitula Carisiaca directos fuisse. Cum vero tota differentia inde exorta esset,

quod diverso sensu duas vel unam praedestinationem dicendum esse putarent Patres utriusque concilii, quodque Valentini Hincmarum, Carisiaci conventus praesidem, Johannis Scoti erroribus favere putarent, mox detecto errore, in synodo Lingonensi 859, iidem episcopi, qui Valentinae interfuerant, ex canone 4. Valentino notam capitulis Carisiacis inustam expunxerunt, quam nos uncis [ ] supra in textu inclusimus, et ambae partes in Tullensi concilio II. apud Tusiacum a 860. convenientes, concordiam inierunt et epistolam synodalem ab Hincmaro conscriptam susceperunt.

XXXVIII. Leonis IX. epistola ad Michaelem Cerularium et Leonem Acridanum.

289 *Cap. 5.* Dicimini Apostolicam et latinam Ecclesiam nova praesumptione atque incredibili audacia, nec auditam, nec convictam, palam damnasse, pro eo maxime, quod de azymis audeat commemorationem Dominicae passionis celebrare. Ecce incauta reprehensio vestra, ecce non bona gloriatio vestra, quando ponitis in coelum os vestrum, cum lingua vestra, transiens in terra, humanis argumentationibus et conjecturis antiquam fidem confodere ac subvertere moliatur.

290 *Cap. 7.* S. Ecclesia super petram, id est Christum, et super Petrum vel Cepham, filium Joannis, qui prius Simon dicebatur, aedificata, quia inferi portis, disputationibus scilicet haereticorum, quae vanos ad interitum introducunt, nullatenus foret superanda; sic pollicetur ipsa Veritas, per quam sunt vera, quaecunque sunt vera: Portae inferi non praevalebunt adversus eam. Cujus promissionis effectum se precibus impetrasse a Patre idem Filius protestatur, dicendo ad Petrum: Simon, ecce Satanas etc. Erit ergo quisquam tantae dementiae, qui orationem illius, cujus velle est posse, audeat in aliquo vacuam putare? Nonne a Sede principis apostolorum, Romana videlicet ecclesia, tam per eumdem Petrum, quam per successores suos, reprobata et convicta atque expugnata sunt omnium haereticorum commenta, et fratrum corda in fide Petri, quae hactenus nec defecit, nec usque in finem deficiet, sunt confirmata?

291 *Cap. 11.* Praejudicium faciendo summae Sedi, de qua nec judicium licet facere cuiquam hominum, anathema accepistis ab universis Patribus omnium venerabilium conciliorum.

Cap. 32. Sicut cardo immobilis permanens ducit et reducit ostium, sic Petrus et sui successores liberum de omni Ecclesia habent judicium, cum nemo debeat eorum dimovere statum, quia summa Sedes a nemine judicatur.

XXXIX. Symbolum fidei a Leone IX. propositum Petro episcopo.

Hoc symbolum est illud ipsum, quod hodiedum in ordinationibus episcoporum sub quaestionum forma examini consecrandorum inservit, a synodo Carthaginensi IV. praescripta; nonnulla tamen hic adjecta. Cf. porro symbolum Palaeologi N. LXIII.

Firmiter credo Sanctam Trinitatem, Patrem et Filium 292
et Spiritum Sanctum, unum Deum omnipotentem esse, totamque in Trinitate deitatem coëssentialem et consubstantialem, coaeternam et coomnipotentem, uniusque voluntatis, potestatis et majestatis: creatorem omnium creaturarum, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, quae sunt in coelo et in terra, visibilia et invisibilia. Credo etiam singulas quasque in Sancta Trinitate personas unum Deum verum,
plenum et perfectum. Credo quoque ipsum Dei Patris Filium, 293
Verbum Dei aeternaliter natum ante omnia tempora de Patre, consubstantialem, coomnipotentem et coaequalem Patri per omnia in divinitate, temporaliter natum de Spiritu S. ex Maria semper virgine, cum anima rationali: duas habentem nativitates, unam ex Patre aeternam, alteram ex matre temporalem: duas voluntates et operationes habentem: Deum verum et hominem verum: proprium in utraque natura atque perfectum: non commixtionem atque divisionem passum, non adoptivum, neque phantasticum: unicum et unum Deum, Filium Dei in duabus naturis, sed in unius personae singularitate: impassibilem et immortalem divinitate, sed in humanitate pro nobis et pro nostra salute passum vera carnis passione et sepultum, ac resurrexisse a mortuis die tertia vera carnis resurrectione: propter quam confirmandam cum discipulis, nulla indigentia cibi, sed sola voluntate et potestate comedisse: die quadragesimo post resurrectionem cum carne, qua surrexit, et anima ascendisse in coelum et sedere in dextera Patris, inde decimo die misisse Spiritum S., et inde, sicut ascendit, venturum judicare vivos et mortuos, et redditurum unicuique secundum opera sua;

294 Credo etiam Spiritum S., plenum et perfectum verumque Deum, a Patre et Filio procedentem, coaequalem et coëssentialem et coomnipotentem et coaeternum per omnia Patri et Filio, per prophetas locutum. Hanc sanctam et individuam Trinitatem non tres Deos, sed in tribus personis et in una natura sive essentia unum Deum omnipotentem, aeternum, invisibilem et incommutabilem ita credo et confiteor, ut Patrem ingenitum, Filium unigenitum, Spiritum S. nec genitum nec ingenitum, sed a Patre et Filio proceden-
295 tem, veraciter praedicem. Credo sanctam, catholicam et apostolicam, unam esse veram Ecclesiam, in qua unus datur baptismus et vera omnium remissio peccatorum. Credo etiam veram resurrectionem ejusdem carnis, quam nunc gesto, et vitam aeternam.

296 Credo etiam Novi et Veteris Testamenti, legis et prophetarum et apostolorum unum esse auctorem, Deum et Dominum omnipotentem. Deum praedestinasse solummodo bona, praescivisse autem bona malaque. Gratiam Dei praevenire et subsequi hominem, credo et profiteor, ita tamen, ut liberum arbitrium rationali creaturae non denegem. Animam non esse partem Dei, sed ex nihilo creatam, et absque baptismate originali peccato obnoxiam, credo et praedico.

297 Porro anathematizo omnem haeresim extollentem se adversus sanctam Ecclesiam catholicam, pariterque eum, quicunque aliquas scripturas praeter eas, quas catholica Ecclesia recipit, in auctoritate habendas esse crediderit vel veneratus fuerit. Quatuor concilia omnimode recipio et velut quatuor evangelia veneror: quia per quatuor partes mundi universalis Ecclesia, in his tanquam in quadro lapide, fundata consistit . . . Pari modo recipio et veneror reliqua tria concilia . . . . Quidquid supradicta septem sancta et universalia concilia senserunt et collaudaverunt, et sentio et collaudo, et quoscumque anathematizaverunt, anathematizo.

XL. Definitiones contra Berengarium.

Berengarius damnatus est a S. Leone IX. in concilio Romano 1050, et Vercellensi 1050, a Victore II. in Florentina synodo 1055, a Nicolao II. in Romana 1059, a S. Gregorio VII. in duobus conciliis Romanis 1078. et 1079. In hac postrema hanc formulam subscribere compulsus est, postquam pluries vel judices deluserat vel ad vomitum redierat:

Ego Berengarius corde credo et ore confiteor, panem 298
et vinum, quae ponuntur in altari, per mysterium sacrae orationis et verba nostri Redemptoris substantialiter converti in veram et propriam ac vivificatricem carnem et sanguinem Jesu Christi Domini nostri et post consecrationem esse verum Christi corpus, quod natum est de Virgine et quod pro salute mundi oblatum in cruce pependit, et quod sedet ad dexteram Patris, et verum sanguinem Christi, qui de latere ejus effusus est, non tantum per signum et virtutem Sacramenti, sed in proprietate naturae et veritate substantiae, sicut in hoc brevi continetur et ego legi et vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulterius docebo. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei evangelia.

XLI. Formula praescripta omnibus ecclesiae Occidentalis metropolitanis a Paschali II. in Synodo Romana a. 1102.

Anathematizo omnem haeresim et praecipue eam, quae 299
statum praesentis Ecclesiae perturbat, quae docet et adstruit: anathema contemnendum et Ecclesiae ligamenta spernenda esse. Promitto autem obedientiam Apostolicae Sedis Pontifici Domino Paschali ejusque successoribus sub testimonio Christi et Ecclesiae, affirmans quod affirmat, damnans quod damnat sancta et universalis Ecclesia.

XLII. Paschalis II. decretum in Concilio Lateranensi a. 1116.

Gravis saeculo X. exorta fuerat controversia, utrum ordinationes haereticorum et simoniacorum validae essent, nec ne, eo quod antiquiorum quidam irritas (quoad usum nempe) statuissent. Jam tamen Clemens II. in Romana synodo 1047. poenas simoniace ordinatis infligens, validitatem tamen ordinationum agnoverat. Quod decretum Leo IX. in Romana synodo 1049. confirmavit, haereticorumque ordinationes validas esse per transennam declaravit. Nicolaus vero II. in Romana 1059. eos, qui hactenus a simoniacis gratis fuerant ordinati, in gradu remanere permisit. Idem Urbanus II. in Placentina 1094. de iis statuit, qui nescii a simoniacis fuissent ordinati, et iis, qui a schismaticis, quos tamen vita et scientia commendarent. Denique Paschalis II. sequentia statuit, post quae omnino sopita est controversia.

Quoniam Ecclesia in multis locis et maxime in Teuto- 300
nicis partibus diu laboravit sub haeresi et schismate, et, si omnia illa, quae ab illis haereticis et schismaticis ordinata sunt, annullari deberent, quaedam ecclesiae omnino nudari

viderentur suis clericis; nos, sequentes decreta sanctorum Patrum de his, qui sub Acacio et Bonoso et Donatistis ordinati sunt, statuentes decrevimus, ut episcopi, qui sub isto schismate ordinati sunt, omnes in suis honoribus permaneant, nisi sint invasores aut criminosi. De caeteris vero ordinibus penes episcopos potestas sit, ut, quorum vita probabilis videatur, in suo gradu consistant.

XLIII. Concilii oecumenici Lateranensis I. a. 1123 canones.

301 *Can. 1.* Sanctorum Patrum exempla sequentes et officii nostri debite innovantes, ordinari quemquam per pecuniam in Ecclesia Dei vel promoveri, auctoritate Sedis Apostolicae modis omnibus prohibemus. Si quis vero in Ecclesia ordinationem vel promotionem taliter acquisierit, acquisita prorsus careat dignitate.

Haec contra haeresim Simoniacam, quae ideo haeresis vocabatur, quia Simoniaci illi non solum contra legem peccabant, sed et licitam esse illam pro ordinibus pecuniae solutionem contendebant, adeoque ipsam morum regulam impetebant, vel ab ea non esse prohibita dicebant, quae ipsi tamen adversabantur. Contra hanc pestem sequentibus decretis pontifices et concilia pugnaverunt: Chalcedon. can. 2, Clemens II. in Rom. Syn., Leo IX. in Rom. I, Rhemen., Mogunt., Nicolaus II. in Rom., Alex. II. in Rom., Greg. VII. in Rom. I, II, V, Urbanus II. in Trojan., Placentin., Rom., Claromontan., Nemausen., Calixtus II. in Tolosan., Rhemen., Synodi oecumenicae Lat. I. hoc can. 1., Lat. II. can. 1. 2., Lat. III. can. 7. 15., Lat. IV. can. 63. Quibus decretis ordinationes et promotiones quaecunque simoniacae et redemtiones altarium prohibentur.

302 *Can. 3.* Presbyteris, diaconibus vel subdiaconibus concubinarum et uxorum contubernia penitus interdicimus et aliarum mulierum cohabitationem, praeter quas synodus Nicaena propter solas necessitudinum causas habitare permisit, videlicet matrem, sororem, amitam, vel marterteram, aut alias hujusmodi, de quibus nulla valeat juste suspicio oriri.

Haec contra haeresim Nicolaitarum, hoc est clericorum incontinentium, qui in tantum pro haereticis habebantur, in quantum non solum ecclesiasticam legem coelibatus infringebant et concubinatum exercebant, sed illam etiam observatu impossibilem atque moribus nocivam traducebant. Huc pertinent etiam haec decreta: Leo IX. in syn. Moguntin., Rom. II, Gregor. VII. in Rom. I, II, V, Urbanus II. in Trojan. et Claromontana, Calixtus II. in Rhemen., Lat. I. oec. hoc can. 3., Lat. II. can. 6, 7, 8, quod conjugia majorum clericorum et regularium irrita declarat; Lat. III. can. 11.

Can. 4. Praeterea juxta beatissimi Stephani papae 303
sanctionem statuimus, ut laici, quamvis religiosi sint, nullam tamen de ecclesiasticis rebus aliquid disponendi habeant facultatem: sed secundum apostolorum canones omnium negotiorum ecclesiasticorum curam episcopus habeat et ea velut Deo contemplante dispenset. Si quis ergo principum aut laicorum aliorum dispensationem vel donationem rerum sive possessionum ecclesiasticarum sibi vindicaverit, ut sacrilegus judicetur.

Hoc et sequenti can. 10. finita est longissima de investituris pugna, quae in tantum huc pertinet, in quantum etiam de principio agitur, utrum potestas magisterii et ministerii ecclesiastici a civili fluat, necne, et utrum a magistratu civili proprio jure conferri queat, necne. Huc pertinent porro: Greg. VII. in syn. Rom. II, V, VII etc., Victor II. in syn. Apuliae et Calabriae, Urb. II. in Trojan., Claromontan., Rom., Paschalis II. in Guastallen., Trecen., Benevent., Lat. a. 1110, Viennen., Lat. a. 1116, Calixtus II. in Rhemen., Lat. II. can. 25, III. can. 14.

Can. 5. Conjunctiones consanguineorum fieri prohibe- 304
mus: quoniam eas et divinae et saeculi prohibent leges. Leges enim divinae hoc agentes et eos, qui ex eis prodeunt, non solum ejiciunt, sed maledictos appellant; leges vero saeculi infames tales eos vocant et ab haereditate repellunt. Nos itaque, Patres nostros sequentes, infamia eos notamus et infames esse censemus.

Haec contra haeresim Incestuosorum. Ita vocabantur illi, qui propinquorum conjunctiones illicitas non esse contendebant atque gradus consanguinitatis ad juris civilis normam numerabant. Contra hos legem atque doctrinam canonicam defendunt: Leo IX. in Rom. I. et Rhemen., Nicol. II. in Rom., Alex. II. in Rom. 1063, praesertim vero in Rom. 1065, in qua decretalem edidit, quae causa 35. q. 5. c. 2. habetur, Urbanus II. in Syn. Trojae, Lat. oec. II. can. 17.: „Conjunctiones consanguineorum omnino fieri prohibemus: hujusmodi namque incestum, qui fere, stimulante humani generis inimico, in usum versus est, sanctorum Patrum instituta et sacrosancta Dei detestatur Ecclesia." Lat. vero IV. gradus prohibitos ad numerum quaternarium reduxit.

Can. 10. Nullus in episcopum, nisi canonice electum 305
ad consecrandum manus mittat. Quodsi praesumpserit, et consecratus et consecrator absque reparationis spe deponatur.

XLIV. Concilii Lateranensis II. a. 1139. canones.

Can. 2. Si quis praebendam, vel prioratum, seu de- 306
canatum, aut honorem, vel promotionem aliquam ecclesia-

sticam, seu quodlibet sacramentum ecclesiasticum, utpote chrisma vel oleum sanctum, consecrationes altarium vel ecclesiarum, interveniente execrabili ardore avaritiae per pecuniam acquisivit: honore male acquisito careat, et emptor atque venditor et interventor nota infamiae percellantur. Et nec pro pastu, nec sub obtentu alicujus consuetudinis ante vel post a quoquam aliquid exigatur, vel ipse dare praesumat: quoniam simoniacum est; sed libere et absque imminutione aliqua, collata sibi dignitate atque beneficio perfruatur.

Ut nihil pro oleo sacro, chrismate, visitatione et unctione infirmorum, exequiis, sepultura, baptismo, eucharistia, benedictione nubentium aliisque sacramentis et benedictionibus exigeretur, statuerunt Leo IX. in Rhemen. Syn., Urbanus II. in Placentin., Calixtus II. in Tolosana et Rhemen., Lat. IV. can. 66. Lat. II. can. 2, 24. Quod intelligendum est de iis, qui ad modum venditionis rei ipsius sacrae aliquid exigunt, vel ut provisionem ad evitandum simoniae periculum.

307 *Can. 13.* Porro detestabilem et probrosam, divinis et humanis legibus per Scripturam in Veteri et in Novo Testamento abdicatam, illam, inquam, insatiabilem foeneratorum rapacitatem damnamus, et ab omni ecclesiastica consolatione sequestramus, praecipientes, ut nullus archiepiscopus, nullus episcopus vel cujuslibet ordinis abbas, seu quivis in ordine et clero, nisi cum summa cautela usurarios recipere praesumat, sed in tota vita infames habeantur et, nisi resipuerint, christiana sepultura priventur.

Cfr. Leo IX. in Rhemen. Syn., Lat. III. can. 25., Gregorius X. in generali Lugd. II. in VI. l. 5. tit. 5. c. 1. et 2, Multi videntur hanc concilii sanctionem pro positiva tantum prohibitione habuisse. Hinc Alex. III. l. 5. Decr. tit. 19 de usuris c. 4. declarat, non posse in recipienda ad usuram pecunia dispensationem fieri, neque etiam ut pauperes, qui Saracenorum captivitate tenentur, per eandem possint pecuniam liberari, sicut Scriptura sacra prohibet pro alterius vita mentiri. Ibid. c. 4. rejicit quorundam exceptionem, illas tantum usuras esse restituendas, quae post Lateranensis II. decretum fuerint receptae. Denique c. 9. ipsos haeredes filios vel extraneos ad restitutionem teneri statuit. Multis etiam decretis Innocentius III. (in eodem titulo) decretorum istorum observationem urget.

308 *Can. 22.* Sane quia inter caetera unum est, quod sanctam maxime perturbat Ecclesiam, falsa videlicet poenitentia, confratres nostros et presbyteros admonemus, ne falsis poenitentiis laicorum animas decipi et in infernum pertrahi

patiantur. Falsam autem poenitentiam esse constat, cum spretis pluribus, de uno solo poenitentia agitur: aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio. Unde scriptum est: Qui totam legem observaverit, offendit autem in uno, factus est omnium reus: scilicet quantum ad vitam aeternam. Sicut enim, si peccatis esset omnibus involutus, ita si in uno tantum maneat, aeternae vitae januam non intrabit. Falsa etiam fit poenitentia, cum poenitens ab officio vel curiali vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione praevalet; aut si odium in corde gestetur, aut si offenso cuilibet non satisfiat, aut si offendenti offensus non indulgeat, aut si arma quis contra justitiam gerat.

De falsa poenitentia jam decreta emiserant Gregor. VII. in syn. Rom. V. can. 5. et Rom. VII. can. 5. et Urban. II. in Trojan. can. 16., ex quo postremo canone Lateranensis ad verbum desumptus est. Gregorius hic recensitis illum addit „qui bona alterius injuste detinet“ vel „qui bona aliena diripuit et ea, cum possit, reddere vel emendare noluerit.“

Can. 23. Eos autem, qui religiositatis speciem simu- 309
lantes, Domini corporis et sanguinis sacramentum, baptisma puerorum, sacerdotium et caeteros ecclesiastiacos ordines et legitimarum damnant foedera nuptiarum, tamquam haereticos ab Ecclesia Dei pellimus et damnamus et per potestates exteras coërceri praecipimus. Defensores quoque ipsorum ejusdem damnationis vinculo innodamus.

Iste canon est contra Petrum de Bruis et Arnaldum de Brixia et ad verbum desumtus est ex concilio Tolosano a. 1119. coram Calixto II. habito.

XLV. Capitula Abaelardi a Concilio Senonensi a. 1141. et ab Innocentio II. damnata.

1. Quod Pater sit plena potentia, Filius quaedam po- 310
tentia, Spiritus Sanctus nulla potentia.

2. Quod Spiritus Sanctus non sit de substantia Patris, 311
aut Filii.

3. Quod Spiritus Sanctus sit anima mundi. 312

4. Quod Christus non adsumpsit carnem, ut nos a jugo 313
diaboli liberaret.

5. Quod nec Deus et homo, neque haec persona, quae 314
Christus est, sit tertia persona in Trinitate.

315 6. Quod liberum arbitrium per se sufficit ad aliquid bonum.

316 7. Quod ea solummodo possit Deus facere vel dimittere, vel eo modo tantum, vel eo tempore, quo facit et non alio.

317 8. Quod Deus nec debeat nec possit mala impedire.

318 9. Quod non contraximus culpam ex Adam, sed poenam tantum.

319 10. Quod non peccaverunt, qui Christum ignorantes crucifixerunt, et quod non culpae adscribendum est, quidquid fit per ignorantiam.

320 11. Quod in Christo non fuerit spiritus timoris Domini.

321 12. Quod potestas ligandi atque solvendi Apostolis tantum data sit, non successoribus.

322 13. Quod propter opera nec melior nec pejor efficiatur homo.

323 14. Quod ad Patrem, qui ab animo non est, proprie, vel specialiter attineat operatio, non etiam sapientia et benignitas.

324 15. Quod etiam castus timor excludatur a futura vita.

325 16. Quod diabolus immittat suggestionem per operationem lapidum vel herbarum.

326 17. Quod adventus in fine saeculi possit attribui Patri.

327 18. Quod anima Christi per se non descendit ad inferos, sed per potentiam tantum.

328 19. Quod nec opus, nec voluntas, neque concupiscentia, neque delectatio, cum movet eam, peccatum sit, nec debemus velle eam extinguere.

Innocentius II. ita ad synodum rescribit 16. Julii 1141:

Nos itaque, qui in cathedra Sancti Petri, cui a Domino dictum est: Et tu aliquando confirma fratres tuos, licet indigni, residere conspicimur, communicato fratrum nostrorum episcoporum cardinalium consilio, destinata nobis a vestra discretione capitula et perversa ipsius Petri dogmata sanctorum canonum auctoritate cum suo auctore damnavimus, eique tanquam haeretico perpetuum silentium imposuimus. Universos quoque erroris sui sectatores et defensores a fidelium consortio sequestrandos et excommunicationis vinculo innodandos esse censemus.

XLVI. Concilii Rhemensis a. 1148. ab Eugenio III. celebrati decreta.

In causa Gilberti Porretani, teste Ottone Frisingensi, „Romanus 329
Pontifex definivit, ne aliqua ratio in theologia inter naturam et personam divideret, neve Deus divina essentia diceretur ex sensu ablativi tantum, sed etiam nominativi". In eodem concilio damnati sunt Eon de Stella et Henricus. Emissum autem est in concilio hoc symbolum.

Credimus et confitemur simplicem naturam divinitatis esse Deum, nec aliquo sensu catholico posse negari, quin divinitas sit Deus et Deus divinitas. Sicubi vero dicitur: Domini sapientia sapientem, magnitudine magnum, divinitate Deum esse et alia hujusmodi: credimus nonnisi ea sapientia, quae est ipse Deus, sapientem esse; nonnisi ea magnitudine, quae est ipse Deus, magnum esse; nonnisi ea aeternitate, quae est ipse Deus, aeternum esse; nonnisi ea unitate unum, quae est ipse; nonnisi ea divinitate Deum, quae est ipse: id est, seipso sapientem, magnum, aeternum, unum Deum.

Cum de tribus personis loquimur, Patre et Filio et Spiritu Sancto, ipsas unum Deum, unam divinam substantiam esse fatemur. Et e converso cum de uno Deo, una divina substantia loquimur: ipsum unum Deum, unam divinam substantiam esse tres personas confitemur. Credimus et confitemur solum Deum Patrem, Filium et Spiritum Sanctum aeternum esse, nec aliquas omnino res, sive relationes, sive proprietates, sive singularitates vel unitates dicantur, vel alia hujusmodi, adesse Deo, quae sint ab aeterno et non sint Deus. Credimus et confitemur ipsam divinitatem sive substantiam divinam, sive naturam divinam dicas, incarnatam esse, sed in Filio.

XLVII. Decreta quaedam Alexandri III.

A. In epistola ad Rhemensem archiepiscopum sub ana- 330
themate prohibet propositionem Petri Lombardi non satis distincte enunciatam: „Christus non est aliquid secundum quod homo".

B. *L. 3. Decr. tit. 42. c. 1.* Si quis puerum ter in 331
aqua immerserit in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen; et non dixerit: Ego baptizo te in nomine Patris et Filii et Spiritus S. Amen, non est puer baptizatus.

332 C. *Ibid c. 2.* De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis praemissis: Si baptizatus es, non te baptizo: sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo etc.

333 D. *Ex Bulla a. 1263. ad Upsalensem episcopum.* Apostolica prohibemus auctoritate, ut cum sicca faece vini vel cum micis panis, vino intinctis, vel alio modo quam Dominus instituit, nullus de caetero sacrificare attentet.

334 E. *C. 2. de conversione conjugatorum l. 3. Decr. tit. 32.* Post consensum legitimum de praesenti, licitum est alteri, altero etiam repugnante, eligere monasterium (sicut sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commistio non intervenerit inter eos: et alteri remanenti (si commonitus continentiam servare noluerit) licitum est ad secunda vota transire. Quia cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, et alter in saeculo remanere.

335 F. *C. 7. „Ex publico" eodem titulo.* Sane quod Dominus in evangelio dicit, non licere viro, nisi ob causam fornicationis uxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem sacri eloquii, de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest.

336 G. *L. 5. Decr. tit. 19 c. 6.* In civitate tua dicis saepe contingere, quod, cum quidam piper, seu cinnamomum, seu alias merces comparant, quae tunc ultra quinque libras non valent, et promittunt se illis, a quibus illas merces accipiunt, sex libras statuto termino soluturos. Licet autem contractus hujusmodi ex tali forma non possit censeri nomine usurarum, nihilominus tamen venditores peccatum incurrunt, nisi dubium sit, merces illas plus minusve solutionis tempore valituras: et ideo cives tui saluti suae bene consulerent, si a tali contractu cessarent, cum cogitationes hominum omnipotenti Deo nequeant occultari.

XLVIII. Concilii oecumenici Lateranensis III. a. 1179. decreta.

337 *Can. 10.* Monachi non pretio recipiantur in monasterio . . . . . Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros ordines non ascendat. Is autem qui acceperit, officii sui privatione mulctetur.

Ita et Urbanus II. in syn. Trojana, can. 7.

Can. 27. Sicut ait B. Leo, licet ecclesiastica disciplina, 338
sacerdotali contenta judicio, cruentas non efficiat ultiones: catholicorum tamen principum constitutionibus adjuvatur, ut saepe quaerant homines salutare remedium, dum corporale super se metuunt evenire supplicium. Eapropter, quia in Gasconia, Albegesio et partibus Tolosanis et aliis locis ita haereticorum, quos alii Catharos, alii Patarenos, alii Publicanos, alii aliis nominibus vocant, invaluit damnata perversitas, ut jam non in occulto, sicut aliqui, nequitiam suam exerceant, sed suum errorem publice manifestent et ad suum consensum simplices attrahant et infirmos: eos et defensores et receptatores eorum anathemati decernimus subjacere, et sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domibus vel in terra sua tenere vel fovere vel negotiationem cum eis exercere praesumat.

Porro Concilium bellum sacrum indicit adversus Brabantiones, Navarros, Baschos etc., qui omnia vastabant neque aetati ulli aut sexui parcebant.

XLIX. Lucii III. decretum contra Albigenses.

L 5. Decr. tit. 7. c. 9. Universos, qui de sacramento 339
corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, vel de baptismate, seu de peccatorum confessione, matrimonio vel reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere non metuunt, quam sacrosancta Romana ecclesia praedicat et observat; et generaliter quoscunque eadem Romana ecclesia vel singuli episcopi per dioeceses suas cum consilio clericorum, vel clerici ipsi, sede vacante, cum consilio, si oportuerit, vicinorum episcoporum haereticos judicaverint, vinculo perpetui anathematis innodamus.

L. Urbani III. decretum de usuris.

L. 5. Decr. tit. 19, c. 10. Consuluit nos tua devotio, 340
an ille in judicio animarum quasi usurarius debeat judicari, qui non alias mutuo traditurus, eo proposito mutuam pecuniam credit, ut licet omni conventione cessante, plus tamen sorte recipiat; et utrum eodem reatu criminis involvatur, qui, ut vulgo dicitur, non aliter parabolam juramenti con-

cedit, donec, quamvis sine exactione, emolumentum aliquod inde percipiat; et an negociator poena consimili debeat condemnari, qui merces suas longe majori pretio distrahit, si ad solutionem faciendam prolixioris temporis dilatio prorogetur, quam si ei in continenti pretium persolvatur. Verum quia, quid in his casibus tenendum sit, ex evangelio Lucae manifeste cognoscitur, in quo dicitur: Date mutuum, nihil inde sperantes: hujusmodi homines pro intentione lucri, quam habent, cum omnis usura et superabundantia prohibeatur in lege, judicandi sunt male agere, et ad ea, quae taliter sunt accepta, restituenda in animarum judicio efficaciter inducendi.

LI. Innocentii III. decreta.

341 A. *L. 3. Decr. tit. 42, c. 3. Majores, adversus Petrobrussianos, Arnaldistas, Waldenses.* Quibusdam quaestionibus, quas contra catholicos haeretici moverant, nos postulas respondere. Asserunt enim, parvulis inutiliter baptisma conferri . . . Absit, ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin et ipsis misericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem . . . . . Dicimus distinguendum, quod peccatum est duplex: originale scilicet et actuale: originale, quod absque consensu contrahitur; actuale, quod committitur cum consensu. Originale igitur, quod sine consensu contrahitur, sine consensu per vim remittitur sacramenti; actuale vero, quod consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur. . . . . . Poena originalis peccati est carentia visionis Dei, actualis vero poena peccati est gehennae perpetuae crucia-
342 tus . . . . Inter invitum et invitum, coactum et coactum alii non absurde distinguunt, quod is, qui terroribus atque subpliciis violenter attrahitur, et, ne detrimentum incurrat, baptismi suscipit sacramentum, talis sicut et is, qui ficte ad baptismum accedit, characterem suscipit christianitatis impressum et ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam fidei christianae . . . Ille vero, qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit sacramenti, quia plus est expresse contradicere, quam minime consentire . . . Dormientes autem et amentes, si prius quam amentiam incurre-

rent aut dormirent, in contradictione persisterent: quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, etsi fuerint sic immersi, characterem non suscipiunt sacramenti; secus autem si prius catechumeni extitissent et habuissent propositum baptizandi, unde tales in necessitatis articulo censuevit Ecclesia baptizare. Tunc ergo characterem sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariae non invenit obsistentem.

B. *Ib. tit. 43, c. 2. de presbytero non baptizato.* In- 343
quisitioni tuae taliter respondemus: presbyterum, quem sine unda baptismatis extremum diem clausisse significasti, quia in sanctae matris Ecclesiae fide et Christi nominis confessione perseveraverit, ab originali peccato solutum, et coelestis patriae gaudium esse adeptum, asserimus incunctanter.

C. *L. 3. Decr. tit. 42, c. 4.* Sane intimasti, quod qui- 344
dam Judaeus in mortis articulo constitutus, cum inter Judaeos tantum existeret, in aquam seipsum immersit dicendo: Ego baptizo me in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen. Respondemus, quod, cum inter baptizantem et baptizatum debeat esse discretio, sicut ex verbis Domini colligitur, dicentis Apostolis: Ite, baptizate omnes gentes in nomine etc. memoratus Judaeus est denuo ab alio baptizandus.

D. *Ibid. c. 5.* Postulasti, utrum parvuli sint pro Chri- 345
stianis habendi, quos, in articulo mortis constitutos, propter aquae penuriam et absentiam sacerdotis, aliquorum simplicitas in caput ac pectus ac inter scapulas pro baptismo salivae conspersione linivit. Respondemus, quod cum in baptismo duo semper, videlicet verbum et elementum, necessario requirantur, juxta quod de verbo Veritas ait: Euntes in mundum etc., eademque dicat de elemento: Nisi quis etc., dubitare non debes, illos verum non habere baptismum, in quibus non solum utrumque praedictorum, sed eorum alterum est omissum.

E. *L. 3. Decr. tit. 41, c. 6.* Quaesivisti, utrum aqua 346
cum vino in sanguinem convertatur. Super hoc autem opiniones apud scholasticos variantur. Aliquibus enim videtur, quod, cum de latere Christi duo praecipua fluxerint sacramenta, redemptionis in sanguine ac regenerationis in aqua, in illa duo vinum et aqua, quae commiscentur in calice, divina virtute mutantur . . . . Alii vero tenent, quod aqua

cum vino transsubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino . . . . Praeterea potest dici, quod aqua non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusa . . . . Illud autem est nefarium opinari, quod quidam dicere praesumpserunt, aquam videlicet in phlegma converti . . . . Verum inter opiniones praedictas illa probabilior judicatur, quae asserit, aquam cum vino in sanguinem transmutari.

347 F. *Ibid. c. 8.* In quadam nostra decretali epistola asseris te legisse, illud fuisse nefarium opinari, quod quidam dicere praesumserunt, in sacramento videlicet Eucharistiae aquam in phlegma converti, nam de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exiisse. Licet autem hoc magnos et authenticos viros sensisse recenseas, quorum opinionem dictis et scriptis hactenus es secutus, ex quo tamen nos in contrarium sentimus, nostrae compelleris sententiae consentire . . . Nam si non fuisset aqua, sed phlegma, quod de latere Salvatoris exivit, ille, qui vidit et testimonium veritati perhibuit, profecto non aquam, sed phlegma dixisset. . . . . Restat igitur, ut qualiscunque fuerit illa aqua, sive naturalis, sive miraculosa, sive de novo divina virtute creata sive de componentibus ex parte aliqua resoluta, procul dubio vera fuit.

348 G. *Ibid. c. 7.* Quaesivistis, quid de incauto presbytero videatur, qui cum se sciat in mortali crimine constitutum, missarum solemnia, quae non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, propter sui facinoris conscientiam dubitat celebrare, peractisque caeteris circumstantiis missam celebrare se fingit, et suppressis verbis, quibus conficitur corpus Christi, panem et vinum tantummodo pure sumit . . . Cum ergo falsa sint abjicienda remedia, quae veris sunt periculis graviora: licet is, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter, si se ingerat irreverenter ad illud, gravius tamen videtur offendere, qui sic fraudulenter illud praesumpserit simulare; cum ille in solius misericordis Dei manum incidat, iste vero non solum Deo, cui non veretur illudere, sed et populo, quem décipit, se adstringat.

349 H. *L. 4. Decr. tit. 1, c. 23 (cf. c. 25).* Consuluisti nos, utrum mutus et surdus alicui possint matrimonialiter

copulari. Ad quod taliter respondemus, quod, cum prohibitorium sit edictum de matrimonio contrahendo, ut quicunque non prohibetur, per consequentiam admittatur, et sufficiat ad matrimonium solus consensus illorum, de quorum quarumque conjunctionibus agitur: videtur, quod, si talis velit contrahere, sibi non possit vel debeat denegari, cum, quod verbis non potest, signis valeat declarare.

I. *L.IV. decr. tit.19. c.7.* Tua fraternitas intimavit, quod 350
altero conjugum ad haeresim transeunte, qui relinquitur, ad secunda vota desiderat convolare, quod utrum possit fieri, per tuas nos duxisti literas consulendos. Nos igitur consultationi tuae respondentes distinguimus, licet quidam praedecessor noster sensisse aliter videatur, an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam convertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in haeresim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium conjugum ad fidem catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit: et in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus: Si infidelis discedit, discedat: frater enim vel soror non est servituti subjectus in hujusmodi. Et canonem etiam, in quo dicitur: Contumelia creatoris solvit jus matrimonii circa eum, qui relinquitur. Si vero alter fidelium con- 351
jugum vel labatur in haeresim, vel transeat ad gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc casu is, qui relinquitur, vivente altero possit ad secundas nuptias convolare, licet in hoc casu major appareat contumelia creatoris. Nam etsi matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum: inter fideles autem verum et ratum existit: quia sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii sacramentum, ut ipsum in conjugibus illo durante perduret.

K. *Ibid. c. 8.* Utrum pagani uxores accipientes 352
in secundo, vel tertio, vel ulteriore gradu sibi conjunctas, sic conjuncti debeant post conversionem suam insimul remanere, vel ab invicem separari, edoceri per scriptum Apostolicum postulasti. Super quo taliter respondemus, quod cum sacramentum conjugii apud fideles et infideles existat, quemadmodum ostendit Apostolus dicens: Si quis frater

infidelem habet uxorem, et haec consentit habitare cum eo, non illam dimittat: et in praemissis gradibus a paganis quoad eos matrimonium licite sit contractum, qui constitutionibus canonicis non arctantur: (Quid enim ad nos, secundum Apostolum eundem, de his quae foris sunt, judicare?) in favorem praesertim christianae religionis et fidei, a cujus perceptione per uxores se deseri timentes viri possunt facile revocari: fideles hujusmodi matrimonialiter copulati libere possunt et licite remanere conjuncti, cum per sacramentum baptismi non solvantur conjugia, sed crimina dimittantur.
353 Quia vero pagani circa plures insimul feminas affectum dividunt conjugalem, utrum post conversionem omnes, vel quam ex omnibus retinere valeant, non immerito dubitatur. Verum absonum hoc videtur et inimicum fidei christianae, cum ab initio una costa in unam feminam sit conversa: et Scriptura divina testetur, quod propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una: non dixit tres vel plures, sed duo: nec dixit, adhaerebit uxoribus, sed uxori. Nec ulli unquam licuit insimul plures uxores habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum, quae mos quandoque, interdum etiam fas censetur, per quam sicut Jacob a mendacio, Israelitae a furto, et Samson ab homicidio, sic et Patriarchae et alii viri justi qui plures leguntur simul habuisse uxores, ab adulterio excusantur. Sane veridica haec sententia probatur etiam de testimonio Veritatis testantis in Evangelio: Quicunque dimiserit uxorem suam ob fornicationem, et aliam duxerit, moechatur. Si ergo uxore dimissa, duci alia de jure non potest, fortius et ipsa retenta: per quod evidenter apparet, pluralitatem in utroque sexu, cum non ad imparia judicentur, circa matrimonium reprobandam. Qui autem secundum ritum suum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium veritas in Evangelio reprobaverit, nunquam ea vivente licite poterit aliam, etiam ad fidem Christi conversus, habere, nisi post conversionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso, aut etiamsi consentiat, non tamen absque contumelia creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum: in quo casu restitutionem petenti, quamvis de injusta spoliatione constaret, restitutio negaretur: quia secundum Apostolum frater aut soror non est in hujusmodi subjectus servituti. Quod si con-

versum ad fidem et illa conversa sequatur, antequam propter causas praedictas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compelletur. Quamvis quoque secundum evangelicam veritatem, qui duxerit dimissam, moechatur: non tamen dimissor poterit objicere fornicationem dimissae, pro eo, quod nupsit alii post repudium, nisi alias fuerit fornicata.

L. *L. III. tit. 32. c. 14.* Nos nolentes a praede- 354
cessorum nostrorum vestigiis declinare, qui respondere consulti, antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, liceri alteri conjugum, reliquo inconsulto, ad religionem transire, ita quod reliquus extunc legitime poterit alteri copulari: hoc ipsum tibi consulimus observandum.

LII. Concilii Lateranensis IV. a. 1215. decreta.

Cap. 1. Definitio adversus Albigenses aliosque haereticos.

Firmiter credimus et simpliciter confitemur, quod unus 355
solus est verus Deus, aeternus, immensus et incommutabilis, incomprehensibilis, omnipotens et ineffabilis, Pater et Filius et Spiritus Sanctus: tres quidem personae, sed una essentia, substantia seu natura simplex omnino: Pater a nullo, Filius a Patre solo, ac Spiritus Sanctus pariter ab utroque: absque initio, semper ac sine fine: Pater generans, Filius nascens, et Spiritus Sanctus procedens: consubstantiales et coaequales, et coomnipotentes et coaeterni: unum universorum principium: creator omnium visibilium et invisibilium, spiritualium et corporalium: qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam: ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu et corpore constitutam. Diabolus enim et alii daemones a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestione peccavit. Haec Sancta Trinitas, secundum communem essentiam individua, et secundum personales proprietates discreta, primo per Moysen et sanctos Prophetas, aliosque famulos suos, juxta ordinatissimam dispositionem temporum doctrinam humano generi
tribuit salutarem. Et tandem unigenitus Dei Filius Jesus 356
Christus, a tota Trinitate communiter incarnatus, ex Maria

semper Virgine Spiritus Sancti cooperatione conceptus, verus homo factus, ex anima rationali et humana carne compositus, una in duabus naturis persona, viam vitae manifestius demonstravit. Qui cum secundum divinitatem sit immortalis et impassibilis, idem ipse secundum humanitatem factus est passibilis et mortalis. Qui etiam pro salute humani generis in ligno crucis passus et mortuus, descendit ad infernos, resurrexit a mortuis et ascendit in coelum: sed descendit in anima, et resurrexit in carne: ascenditque pariter in utroque: venturus in fine saeculi, judicaturus vivos et mortuos, et redditurus singulis secundum opera sua, tam reprobis quam electis: qui omnes cum suis propriis resurgent corporibus, quae nunc gestant, ut recipiant secundum opera sua, sive bona fuerint, sive mala: illi cum diabolo poenam perpetuam, et isti cum Christo gloriam sempiternam.

357 Una vero est fidelium universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, in qua idem ipse sacerdos est sacrificium Jesus Christus, cujus corpus et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus, et vino in sanguinem potestate divina: ut ad perficiendum mysterium unitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro. Et hoc utique sacramentum nemo potest conficere, nisi sacerdos, qui rite fuerit ordinatus, secundum claves Ecclesiae, quas ipse concessit Apostolis eorumque successoribus Jesus Christus. Sacramentum vero baptismi (quod ad Dei invocationem et individuae Trinitatis, videlicet Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, consecratur in aqua) tam parvulis, quam adultis in forma Ecclesiae a quocunque rite collatum proficit ad salutem. Et si post susceptionem baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper poenitentiam reparari. Non solum autem virgines et continentes, verum etiam conjugati, per rectam fidem et operationem bonam placentes Deo, ad aeternam merentur beatitudinem pervenire.

Cap. 2. Definitio contra abbatem Joachim et Almaricum.

358 Damnamus ergo et reprobamus libellum seu tractatum, quem Abbas Joachim edidit contra Magistrum Petrum Lombardum, de unitate seu essentia Trinitatis, appellans ipsum

haereticum et insanum pro eo, quod in suis dixit Sententiis: Quoniam quaedam summa res est Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus et illa non est generans, neque genita, neque procedens. Unde asserit, quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem astruebat in Deo, videlicet tres personas, et et illam communem essentiam quasi quartam; manifeste protestans, quod nulla res est, quae sit Pater et Filius et Spiritus Sanctus; nec est essentia, nec substantia, nec natura: quamvis concedat, quod Pater et Filius et Spiritus Sanctus sunt una essentia, una substantia unaque natura. Verum unitatem hujusmodi non veram et propriam, sed quasi collectivam et similitudinariam esse fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines unus populus, et multi fideles una Ecclesia juxta illud: Multitudinis credentium erat cor unum et anima una; et: Qui adhaeret Deo, unus spiritus est cum illo. Item: Qui plantat, et qui rigat, unum sunt; et: Omnes unum corpus sumus in Christo. Rursus in libro Regum: Populus meus, et populus tuus, unum sunt. Ad hanc autem suam sententiam astruendam illud potissimum verbum inducit, quod Christus de fidelibus inquit in Evangelio: Volo, Pater, ut sint unum in nobis, sicut et nos unum sumus, ut sint consummati in unum. Non enim (ut ait) fideles Christi sunt unum, i. e. quaedam una res, quae communis sit omnibus, sed hoc modo sunt unum, id est una Ecclesia, propter catholicae fidei unitatem, et tandem unum regnum, propter unionem indissolubilis charitatis, quemadmodum in canonica Joannis Apostoli epistola legitur: Quia tres sunt, qui testimonium dant in coelo, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt. Statimque subjungitur: Et tres sunt, qui testimonium dant in terra: Spiritus, aqua et sanguis: et hi tres unum sunt: sicut in quibusdam codicibus invenitur. Nos autem sacro approbante Concilio, credimus et confitemur cum Petro Lombardo, quod una quaedam summa res est, incomprehensibilis quidem et ineffabilis, quae veraciter est Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus; tres simul personae, ac sigillatim quaelibet earundem: et ideo in Deo solummodo Trinitas est, non quaternitas; quia quaelibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia seu natura divina: quae sola est universorum principium, praeter quod aliud inveniri non potest: et illa res non est generans, neque

genita, nec procedens, sed est Pater, qui generat, et Filius, qui gignitur, et Spiritus Sanctus, qui procedit: ut distinctiones sint in personis, et unitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus, non tamen aliud: sed id, quod est Pater, est Filius, et Spiritus Sanctus idem omnino; ut secundum orthodoxam et catholicam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab aeterno Filium generando, suam substantiam ei dedit, juxta quod ipse testatur: Pater quod dedit mihi, majus omnibus est. Ac dici non potest, quod partem substantiae suae illi dederit, et partem ipse sibi retinuerit: cum substantia Patris indivisibilis sit, utpote simplex omnino. Sed nec dici potest, quod Pater in Filium transtulerit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam Filio, quod non retinuerit ipsam sibi: alioquin desiisset esse substantia. Patet ergo, quod sine ulla diminutione Filius nascendo substantiam Patris accepit: et ita Pater et Filius habent eandem substantiam: et sic eadem res est Pater et Filius, nec non et Spiritus Sanctus ab utroque procedens. Cum vero Veritas pro fidelibus suis orat ad Patrem: Volo (inquiens) ut ipsi sint unum in nobis, sicut et nos unum sumus: hoc nomen „unum" pro fidelibus quidem accipitur, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pro personis vero divinis, ut attendatur identitatis unitas in natura, quemadmodum alibi Veritas ait: Estote perfecti, sicut et Pater vester coelestis perfectus est, ac si diceret manifestius: Estote perfecti perfectione gratiae, sicut Pater vester coelestis perfectus est perfectione naturae, utraque videlicet suo modo: quia inter creatorem et creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eos major sit dissimilitudo notanda. Si quis igitur sententiam vel doctrinam praefati Joachim in hac parte defendere vel approbare praesumpserit, tanquam haereticus ab omnibus evitetur. In nullo tamen propter hoc Florensi monasterio (cujus ipse Joachim extitit institutor) volumus derogari: quoniam ibi et regularis est institutio, et observantia salutaris: maxime, cum ipse Joachim omnia scripta sua nobis assignari mandaverit, Apostolicae Sedis judicio approbanda seu etiam corrigenda, dictans epistolam, quam propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur, se illam fidem tenere, quam Romana tenet ecclesia, quae (disponente Domino) cunctorum fidelium mater est et

magistra. Reprobamus etiam et condemnamus perversissimum 359
dogma impii Almarici, cujus mentem sic pater mendacii excaecavit, ut ejus doctrina non tam haeretica censenda sit, quam insana.

Ex cap. 3. Decretum contra Waldenses.

Quia vero nonnulli sub specie pietatis, virtutem ejus 360
(juxta quod ait Apostolus) abnegantes, auctoritatem sibi vindicant praedicandi, cum idem Apostolus dicat: Quomodo praedicabunt, nisi mittantur? omnes qui prohibiti, vel non missi, praeter auctoritatem ab Apostolica Sede vel catholico episcopo loci susceptam, publice vel privatim praedicationis officium usurpare praesumpserint, excommunicationis vinculo innodentur: et nisi quantocius resipuerint, alia competenti poena plectantur.

Cap. 4. De superbia Graecorum.

Licet Graecos, diebus nostris ad obedientiam Sedis Apo- 361
stolicae revertentes, fovere ac honorare velimus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possumus, sustinendo, in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quae periculum generant animarum et ecclesiasticae derogant honestati. Postquam enim Graecorum ecclesia cum quibusdam complicibus et fautoribus suis ab obedientia Sedis Apostolicae se subtraxit, in tantum Graeci coeperunt abominari Latinos, quod inter alia, quae in derogationem eorum impie committebant, si quando sacerdotes Latini super eorum celebrassent altaria, non prius ipsi sacrificare volebant in illis, quam ea tamquam per hoc inquinata lavissent; baptizatos etiam a Latinis ipsi Graeci rebaptizare ausu temerario praesumebant: et adhuc, sicut accepimus, quidam hoc agere non verentur. Volentes ergo tantum scandalum ab Ecclesia Dei amovere, sacro suadente Concilio districte praecipimus, ut talia de caetero non praesumant, conformantes se tanquam obedientiae filii sacrosanctae Romanae ecclesiae matri suae, ut sit unum ovile et unus pastor. Si quis autem quid tale praesumpserit, excommunicationis mucrone percussus ab omni officio et beneficio ecclesiastico deponatur.

Ex cap. 5. De privilegiis sedium patriarchalium.

362 Antiqua patriarchalium sedium privilegia renovantes, sancta universali Synodo approbante, sancimus, ut post Romanam ecclesiam, quae disponente Domino super omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi fidelium et magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat.

Cap. 21. De annua confessione.

363 Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, et injunctam sibi poenitentiam pro viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiae Sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur et moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quisquam ignorantiae caecitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ille ipsum non possit absolvere vel ligare. Sacerdos autem sit discretus et cautus, ut more periti medici superinfundat vinum et oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens et peccatoris circumstantias et peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat ei praebere consilium et cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad salvandum aegrotum. Caveat autem omnino, ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem: sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personae caute requirat, quoniam qui peccatum in poenitentiali judicio sibi detectum praesumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam poenitentiam in arctum monasterium detrudendum.

Cap. 41. De praescriptionibus.

Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est, 364
synodali judicio diffinimus, ut nulla valeat absque bona fide praescriptio tam canonica quam civilis, cum generaliter sit omni constitutioni atque consuetudini derogandum, quae absque mortali peccato non potest observari. Unde oportet, ut qui praescribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienae.

Cap. 62. De reliquiis Sanctorum.

Cum ex eo, quod quidam Sanctorum reliquias exponunt 365
venales et eas passim ostendunt, christianae religioni detractum sit saepius: ne in posterum detrahatur, praesenti decreto statuimus, ut antiquae reliquiae amodo extra capsam nullatenus ostendantur, nec exponantur venales. Inventas autem de novo, nemo publice venerari praesumat, nisi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint approbatae etc.

LIII. Professio fidei praescripta Waldensibus ad Ecclesiam reducibus ab Innocentio III.

Habetur in epistola d. 4. Id. Maji 1210 (l. 1. c. 78) missa ad duarum provinciarum episcopos. Altera brevior habetur in altera epistola d. Cal. Julii 1210, qua Bernardi Primi aliorumque conversio omnibus episcopis nuntiatur, praescribiturque, ut simili professione haereticos reduces recipiant in sinum Ecclesiae.

Corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur et 366
simplicibus verbis affirmamus: Patrem et Filium et Spiritum S. tres personas esse, unum Deum totamque Trinitatem coessentialem et consubstantialem et coaeternalem et coomnipotentem et singulas quasque in Trinitate personas plenum Deum, sicut in „Credo in Deum,“ in „Credo in unum
Deum“ et in „Quicunque vult“ continetur. Patrem quoque 367
et Filium et Spiritum S. unum Deum, de quo nobis sermo, esse creatorem, factorem, gubernatorem et dispositorem omnium corporalium et spiritualium, visibilium et invisibilium, corde credimus et ore confitemur. Novi et Veteris Testamenti unum eundemque auctorem credimus esse Deum, qui in Trinitate, ut dictum est, permanens, de nihilo cuncta creavit; Joannemque Baptistam ab eo missum, esse sanctum et
justum et in utero matris suae Spiritu Sancto repletum. In- 368

carnationem Divinitatis non in Patre, neque in Spiritu S. factam, sed in Filio tantum, corde credimus et ore confitemur; ut qui erat in divinitate Dei Patris, Filius, Deus verus ex Patre, esset in humanitate hominis filius, homo verus ex matre, veram carnem habens ex visceribus matris et animam humanam rationabilem, simul utriusque naturae, id est Deus et homo, una persona, unus Filius, unus Christus, unus Deus cum Patre et Spiritu S., omnium auctor et rector, natus ex Virgine Maria vera carnis nativitate; manducavit et bibit, dormivit et fatigatus ex itinere quievit, passus vera carnis suae passione, mortuus vera corporis sui morte, et resurrexit vera carnis suae resurrectione et vera animae ad corpus resumptione; in qua postquam manducavit et bibit, ascendit in coelum, sedet ad dexteram Patris et in eadem ven-
369 turus est judicare vivos et mortuos. Corde credimus et ore confitemur unam Ecclesiam non haereticorum, sed sanctam Romanam, catholicam et apostolicam, extra quam neminem
370 salvari credimus. Sacramenta quoque, quae in ea celebrantur, inaestimabili atque invisibili virtute Spiritus Sancti cooperante, licet a peccatore sacerdote ministrentur, dum Ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus, nec ecclesiasticis officiis vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed benevolo animo tanquam a justissimo amplectimur, quia non nocet malitia episcopi vel presbyteri neque ad baptismum infantis, neque ad Eucharistiam conferendam, vel ad caetera ecclesiastica officia subditis celebrata. Approbamus ergo baptismum infantium, qui si defuncti fuerint post baptismum, antequam peccata committant, fatemur eos salvari et credimus; et in baptismate omnia peccata, tam illud originale peccatum contractum, quam illa, quae voluntarie commissa sunt, dimitti credimus. Confirmationem ab episcopo factam, id est impositionem manuum, sanctam et venerande esse accipiendam censemus. In sacrificio Eucharistiae, quae ante consecrationem erant panis et vinum, post consecrationem esse verum corpus et verum sanguinem Domini nostri Jesu Christi, firmiter et indubitanter corde puro credimus et simpliciter verbis fidelibus affirmamus, in quo nihil a bono majus vel a malo minus perfici credimus sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur Creatoris et in virtute Spiritus Sancti. Unde firmiter credimus et confitemur,

quod quantumcunque quilibet honestus, religiosus, sanctus,
et prudens sit, non potest nec debet Eucharistiam consecrare
vel altaris sacrificium conficere, nisi sit presbyter, a visibili
et tangibili episcopo regulariter ordinatus. Ad quod officium
tria sunt, ut credimus, necessaria: scilicet certa persona, id
est, presbyter ab episcopo, ut praediximus, ad illud proprie
officium constitutus, et illa solemnia verba, quae a sanctis
Patribus in canone sunt expressa, et fidelis intentio profe-
rentis. Ideoque firmiter credimus et fatemur, quod quicunque
sine praecedenti ordinatione episcopali, ut praediximus, credit
et contendit, se posse sacrificium Eucharistiae facere, hae-
reticus et perditionis Core et suorum complicum est parti-
ceps atque consors, et ab omni sancta Romana ecclesia se-
gregandus. Peccatoribus vere poenitentibus veniam concedi
a Deo credimus, et eis libentissime communicamus. Unctio-
nem infirmorum cum oleo consecrato veneramur. Conjugia
carnalia esse contrahenda, secundum Apostolum non nega-
mus, ordinarie vero contracta disjungere omnino prohibemus.
Hominem quoque cum sua conjuge salvari credimus et fa-
temur, nec etiam secunda et ulteriora matrimonia condem-
namus. Carnium perceptionem minime culpamus. Non con- 371
demnamus juramentum, imo credimus puro corde, quod cum
veritate et judicio et justitia licitum sit jurare. De potestate
saeculari asserimus, quod sine peccato mortali potest judi-
cium sanguinis exercere, dummodo ad inferendam vindictam
non odio, sed judicio, non incaute, sed consulte procedat.
Praedicationem necessariam valde et laudabilem esse credimus, 372
tamen ex auctoritate vel licentia Summi Pontificis vel prae-
latorum permissione illam credimus exercendam. In omnibus
vero locis, ubi manifeste haeretici manent, et Deum et fidem
sanctae Romanae ecclesiae abdicant et blasphemant, credi-
mus, quod disputando et exhortando modis omnibus secun-
dum Deum debeamus illos confundere et eis verbo Dominico,
veluti Christi et Ecclesiae adversariis, fronte usque ad mor-
tem libera contraire. Ordines vero ecclesiasticos et omne,
quod in sancta Romana ecclesia sancitum legitur aut canitur,
humiliter collaudamus et fideliter veneramur. Diabolum non 373
per conditionem, sed per arbitrium malum esse factum cre-
dimus. Corde credimus et ore confitemur hujus carnis, quam
gestamus, et non alterius resurrectionem. Judicium quoque

per Jesum Christum esse futurum et singulos pro his, quae in hac carne gesserunt, recepturos vel poenas vel praemia, firmiter credimus et affirmamus. Eleemosynas, sacrificium caeteraque beneficia fidelibus posse prodesse defunctis credimus. Remanentes in saeculo et sua possidentes, eleemosynas et caetera beneficia ex rebus suis agentes, praecepta Domini servantes salvari fatemur et credimus. Decimas, primitias et oblationes ex praecepto Domini credimus clericis persolvendas.

LIV. Honorii III. decretum de materia Eucharistiae pro Suecis.

374 *L. 3. Decr. tit. 41, c. 13.* Perniciosus in tuis partibus inolevit abusus, videlicet, quod in majori quantitate de aqua ponitur in sacrificio quam de vino: cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiae generalis plus in ipso sit de vino quam de aqua ponendum. Ideoque Fraternitati tuae mandamus, quatenus id non facias, nec in tua provincia fieri patiaris.

LV. Gregorii IX. decreta quaedam.

375 A. *L. 5. Decr. tit. 7, c. 15. (et Innoc. IV. in VII. l. 5. tit. 3. c. 2).* Excommunicamus et anathematizamus universos haereticos: Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Josepinos, Arnaldistas, Speronistas et alios, quibuscunque nominibus censeantur: facies quidem habentes diversas, sed caudas ad invicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum.

376 B. *L. 1. Decr. tit. 16, c. 3.* Presbyter et diaconus cum ordinantur, manus impositionem tactu corporali, ritu ab apostolis introducto, recipiunt . . . . Suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.

377 C. *L. 4. Decr. tit. 5, c. 7.* Si conditiones contra substantiam matrimonii inserantur, puta, si alter dicat alteri: contraho tecum, si generationem prolis evites, vel: donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditiorem, aut: si pro quaestu adulterandam te tradas: matrimonii contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu; licet aliae conditiones appositae in matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.

D. *L. 5. Decr. tit. 19, c. 19.* Naviganti vel eunti ad 378
nundinas certam mutuans pecuniae quantitatem, eo quod suscipit in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usurarius [non] est censendus. Ille quoque, qui dat X solidos, ut alio tempore totidem sibi grani, vini et olei mensurae reddantur: quae, licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus solutionis tempore fuerint valiturae, verisimiliter dubitatur: non debet ex hoc usurarius reputari. Ratione hujus dubii etiam excusatur, qui pannos, granum, vinum, oleum vel alias merces vendit, ut amplius, quam tunc valeant, in certo termino recipiat pro eisdem, si tamen ea tempore contractus non fuerat venditurus.

LVI. Ex Gregorii IX. epistola ad magistros theologiae Parisienses d. Non. Julii 1223.

Tacti dolore cordis intrinsecus, amaritudine repleti sumus 379
absynthii, quod, sicut nostris est auribus intimatum, quidam apud vos, spiritu vanitatis ut uter distenti, positos a Patribus terminos profana transferre satagunt novitate; coelestis paginae intellectum, SS. Patrum studiis certis expositionum terminis limitatae, quos transgredi non solum est temerarium, sed profanum, ad doctrinam philosophicam naturalium inclinando; ad ostentationem scientiae, non profectum aliquem auditorum: ut sic videantur non theodidacti seu theologi, sed potius theophanti. Cum enim theologiam secundum approbatas traditiones Sanctorum exponere debeant, et non carnalibus armis, sed Deo potentibus destruere omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et captivum in obsequium Christi omnem reducere intellectum: ipsi, doctrinis variis et peregrinis abducti, redigunt caput in caudam et ancillae cogunt famulari reginam, videlicet documentis terrenis coeleste, quod est gratiae, tribuendo naturae. Profecto, scientiae naturalium plus debito insistentes, ad infirma et egena elementa mundi, quibus, dum essent parvuli, servierunt, reversi et eis denuo servientes, tanquam imbecilles in Christo, lacte, non solido cibo vescuntur, et videntur cor nequaquam gratia stabilisse: propter quod, spoliati gratuitis et in suis naturalibus vulnerati, ad memoriam non reducunt illud Apostoli, quod ipsos legisse credimus tam frequenter:

Profanas vocum novitates et falsi nominis scientiae opiniones devita, quam quidam appetentes exciderunt a fide. O improvidi et tardi corde in omnibus, quae divinae gratiae assertores, Prophetae videlicet, Evangelistae ac Apostoli sunt locuti, cum natura per se quicquam ad salutem non possit, nisi gratia sit adjuta! Dicant praesumptores hujusmodi, qui doctrinam naturalem amplexantes verborum folia et non fructus auditoribus suis apponunt, quorum mentes quasi siliquis pastae vacuae remanent et inanes, et eorum anima non potest in crassitudine delectari, eo quod sitibunda et arida aquis Siloë currentibus cum silentio non potatur: sed eis potius, quae de torrentibus philosophicis hauriuntur, de quibus dicitur: Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae, quia satietatem non afferunt, sed anxietatem potius et laborem: nonne, dum ad sensum doctrinae philosophorum ignorantium Deum sacra eloquia divinitus inspirata extortis expositionibus, imo distortis inflectunt, juxta Dagon arcam foederis collocant et adorandam in templo Domini statuunt imaginem Antiochi? et dum fidem conantur plus debito ratione adstruere naturali, nonne illam reddunt quodammodo inutilem et inanem? Quoniam fides non habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum. Credit denique intellecta natura, sed fides ex sui virtute gratuita intelligentia credita comprehendit, quae audax et improba penetrat, quo naturalis nequit attingere intellectus. Dicant hujusmodi naturalium sectatores, ante quorum oculos gratia videtur proscripta, quod Verbum, quod erat in principio apud Deum, factum est caro et habitavit in nobis, estne gratiae an naturae? Absit de caetero, quod pulcherrima mulierum a praesumptoribus stibio peruncta oculos coloribus adulterinis fucetur, et quae a suo sponso circumamicta varietatibus et ornata monilibus prodit splendida ut regina, consutis philosophorum semicinctiis, veste sordida induatur. Absit, ut boves foedae ac confectae macie, quae nullum dant saturitatis vestigium, speciosas devorent, crassasque consumant. Ne igitur hujusmodi dogma temerarium et perversum ut cancer serpat et inficiat plurimos oporteatque filios perditos plorare Rachelem, praesentium vobis auctoritate mandamus et districte praecipimus, quatenus, praedicta vesania penitus abdicata, sine fermento mundanae scientiae doceatis theologicam puritatem,

non adulterantes verbum Dei philosophorum figmentis, ne circa altare Dei videamini lucum velle contra praeceptum Domini plantare, et mellis commixtione sacrificium fermentare doctrinae, in sinceritatis et veritatis azymis exhibendum. Sed contenti terminis a Patribus institutis, mentes auditorum vestrorum fructu coelestis eloquii saginetis, ut foliis verborum semotis limpidas aquas et puras tendentes ad hoc principaliter, ut vel fidem adstruant vel mores informent, hauriant de fontibus Salvatoris: quibus referti interna crassitudine delectentur.

Cf. Greg. IX. et Joh. XXII. ap. Rayn. ad a. 1231. n. 48. et 1317. n. 15.

LVII. Errores Guillelmi de Santo Amore damnati ab Alexandro IV. a. 1256, per Constitutiones „Veri solis radius" 16. Cal. Nov. et „Multa cordis amaritudine" 12. Cal. Nov. et alia diplomata.

1. Quod F. F. Praedicatores et Minores in statu et via 380
salvandorum non erant, nec meritoria et salutifera existebat eorum mendicitas et paupertas; cum deberent, valetudine corporali et aliis justis impedimentis cessantibus, propriis manibus operari, sub spe alieni subsidii non torpendo . . .

2. Quodque de licentia vel commissione Romani Ponti- 381
ficis seu dioecesanorum episcoporum praedicationis exercere officium et confessiones audire libere non valebant, tamquam per hoc sacerdotibus parochialibus praejudicium inferretur.

LVIII. Definitio Synodi oecumenicae Lugdunensis II. a. 1274. de processione Spiritus Sancti.

Fideli ac devota professione fatemur, quod Spiritus 382
Sanctus aeternaliter ex Patre et Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno principio, non duabus spirationibus, sed unica spiratione procedit: hoc professa est hactenus, praedicavit et docuit, hoc firmiter tenet et praedicat, profitetur et docet sacrosancta Romana ecclesia, mater omnium fidelium et magistra: hoc habet orthodoxorum Patrum atque Doctorum, Latinorum pariter et Graecorum incommutabilis et vera sententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis praemissae veritatis ignorantiam in errores varios sunt prolapsi: Nos hujusmodi erroribus viam prae-

cludere cupientes, hoc sacro approbante concilio, damnamus et reprobamus omnes, qui negare praesumpserint, aeternaliter Spiritum Sanctum ex Patre et Filio procedere: sive etiam temerario ausu asserere, quod Spiritus Sanctus ex Patre et Filio, tanquam ex duobus principiis, et non tanquam ex uno, procedat.

LIX. Confessio fidei Michaelis Palaeologi, ipsi a Clemente IV. a. 1267. proposita et ab ipso in Concilio oecumenico Lugdunensi II. 1274. Gregorio X. oblata.

Haec fidei professio usque ad verba illa: „Haec est vera fides" est illa ipsa, quae ex decreto concilii Carthagiensis IV. can. 1. per interrogationes et responsiones emittitur in consecrationibus episcoporum. Cf. N. XXXIX.

383 Credimus sanctam Trinitatem, Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, unum Deum omnipotentem totamque in Trinitate deitatem coëssentialem et consubstantialem, coaeternam, et coomnipotentem, unius voluntatis, potestatis et majestatis, creatorem omnium creaturarum, a quo omnia, in quo omnia, per quem omnia, quae sunt in coelo et in terra, visibilia, invisibilia, corporalia et spiritualia. Credimus singulam quamque in Trinitate personam, unum verum Deum, plenum et
384 perfectum. Credimus ipsum Filium Dei, Verbum Dei, aeternaliter natum de Patre, consubstantialem, coomnipotentem, et aequalem per omnia Patri in divinitate, temporaliter natum de Spiritu Sancto et Maria semper Virgine, cum anima rationali; duas habentem nativitates, unam ex Patre nativitatem aeternam, alteram ex matre temporalem: Deum verum et hominem verum, proprium in utraque natura atque perfectum, non adoptivum, nec phantasticum, sed unum et unicum Filium Dei, in duabus et ex duabus naturis, divina scilicet et humana, in unius personae singularitate, impassibilem et immortalem divinitate, sed in humanitate pro nobis et salute nostra passum vera carnis passione, mortuum et sepultum, et descendisse ad inferos, ac tertia die resurrexisse a mortuis vera carnis resurrectione: die quadragesima post resurrectionem cum carne, qua resurrexit, et anima ascendisse in coelum, et sedere ad dextram Dei Patris, inde venturum judicare vivos et mortuos, et redditurum unicuique secundum opera
385 sua, sive bona fuerint, sive mala. Credimus et Spiritum

Sanctum, plenum et perfectum verumque Deum ex Patre Filioque procedentem, coaequalem, et consubstantialem, et coomnipotentem, et coaeternum per omnia Patri et Filio. Credimus hanc sanctam Trinitatem, non tres Deos, sed unicum Deum, omnipotentem, aeternum et invisibilem et incommutabilem. Credimus sanctam catholicam et apostolicam 386
unam esse veram Ecclesiam, in qua unum datur sanctum baptisma et vera omnium remissio peccatorum. Credimus etiam veram resurrectionem hujus carnis, quam nunc gestamus, et vitam aeternam. Credimus etiam Novi et Veteris Testamenti, legis, ac prophetarum et apostolorum, unum esse authorem Deum ac Dominum omnipotentem. Haec est vera 387
fides catholica, et hanc in supradictis articulis tenet et praedicat sacrosancta Romana Ecclesia. Sed propter diversos errores, a quibusdam ex ignorantia, et ab aliis ex malitia introductos, dicit et praedicat, eos, qui post baptismum in peccata labuntur, non rebaptizandos, sed per veram poenitentiam suorum consequi veniam peccatorum. Quod si vere poenitentes in caritate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis: eorum animas poenis purgatoriis, seu catharteriis, sicut nobis frater Joannes explanavit, post mortem purgari: et ad poenas hujusmodi relevandos prodesse eis fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiae instituta. Illorum autem animas, qui post sacrum baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis manentes corporibus, vel eisdem exutae, prout superius dictum est, sunt purgatae, mox in coelum recipi. Illorum autem animas, qui in mortali peccato vel cum solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas. Eadem sacrosancta Ecclesia Romana firmiter credit et firmiter asseverat, quod nihilominus in die judicii omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de propriis factis rationem. Tenet etiam et docet eadem sancta Romana Ec- 388
clesia, septem esse ecclesiastica sacramenta, unum scilicet baptisma, de quo dictum est supra; aliud est sacramentum confirmationis, quod per manuum impositionem episcopi con-

ferunt, chrismando renatos; aliud est poenitentia, aliud eucharistia, aliud sacramentum ordinis, aliud est matrimonium, aliud extrema unctio, quae secundum doctrinam beati Jacobi infirmantibus adhibetur. Sacramentum Eucharistiae ex azymo conficit eadem Romana Ecclesia, tenens et docens, quod in ipso sacramento panis vere transsubstantiatur in corpus et vinum in sanguinem Domini nostri Jesu Christi. De matrimonio vero tenet, quod nec unus vir plures uxores simul, nec una mulier permittitur habere plures viros. Soluto vero legitimo matrimonio per mortem conjugum alterius, secundas et tertias deinde nuptias successive licitas esse dicit: si impedimentum canonicum aliud ex causa aliqua non obsistat.
389 Ipsa quoque sancta Romana Ecclesia summum et plenum primatum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinet; quem se ab ipso Domino in beato Petro apostolorum principe sive vertice, cujus Romanus pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit. Et sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere: sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent judicio definiri. Ad quam potest gravatus quilibet super negotiis ad ecclesiasticum forum pertinentibus appellare: et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius potest judicium recurri: et eidem omnes ecclesiae sunt subjectae, ipsarum praelati obedientiam et reverentiam sibi dant. Ad hanc autem sic potestatis plenitudo consistit, quod ecclesias ceteras ad solicitudinis partem admittit; quarum multas et patriarchales praecipue diversis privilegiis eadem Romana Ecclesia honoravit, sua tamen observata praerogativa tum in generalibus conciliis, tum in aliquibus aliis semper salva.

LX. Errores damnati a Stephano Parisiensi episcopo cum facultate theologica a. 1276.

Cum Bentus quidam Parisiis errores disseminaret, Joannes XXI. episcopo Parisiensi intulit, ut de iis inquireret et ad se referret. Qui cum facultate theologica sequentes errores et alios plurimos rejecit. Sequebatur autem Bentus errores Averroïstarum.

390 *Cap. 16.* 2. Item quod nulla quaestio disputabilis est per rationem, quam philosophus non deberet disputare et

determinare: quia rationes accipiuntur a rebus: philosophia autem omnes res habet considerare secundum diversas sui partes.

3. Item quod possibile vel impossibile simpliciter, id est omnibus modis, est possibile vel impossibile secundum philosophiam. 391

4. Item quod sapientes mundi sunt philosophi tantum. 392

5. Item quod non est excellentior status quam vacare philosophiae. 393

Cap. 17. 1. Item quod homo non debet esse contentus auctoritate ad habendam certitudinem alicujus quaestionis. 394

2. Item quod ad hoc, quod homo habeat certitudinem conclusionis, oportet, quod sit fundatus super principia per se nota. (Error, quia generaliter tam de certitudine apprehensionis quam adhaesionis loquitur). 395

4. Item quod nihil plus scitur propter scire theologiam. 396

Cap. 19. 2. Item quod non est credendum nisi per se notum vel quod ex per se notis possit declarari. 397

Ex litteris Stephani: „dicunt, ea esse nota et vera secundum philosophum, sed non secundum fidem catholicam, quasi sint duae veritates contrariae et quasi contra veritatem sacrae Scripturae sit veritas in dictis gentilium damnatorum.“ 398

LXI. Clementis V. definitiones emissae cum Concilio Viennensi a. 1311. 1312.

A. Damnatio errorum sectae Beguardorum et Beguinarum. *(Clementin. l. 5. tit. 3. de haereticis c. 3.)*

1. Quod homo in vita praesenti tantum et talem perfectionis gradum potest acquirere, quod reddetur penitus impeccabilis et amplius in gratia proficere non valebit: nam, ut dicunt, si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inveniri. 399

2. Quod jejunare non oportet hominem nec orare, postquam gradum perfectionis hujusmodi fuerit assecutus; quia tunc sensualitas est ita perfecte spiritui et rationi subjecta, quod homo potest libere corpori concedere quidquid placet. 400

401 3. Quod illi, qui sunt in praedicto gradu perfectionis et spiritu libertatis, non sunt humanae subjecti obedientiae, nec ad aliqua praecepta Ecclesiae obligantur; quia (ut asserunt) ubi spiritus Domini, ibi libertas.

402 4. Quod homo potest ita finalem beatitudinem secundum omnem gradum perfectionis in praesenti assequi, sicut eam in vita obtinebit beata.

403 5. Quod quaelibet intellectualis natura in se ipsa naturaliter est beata, quodque anima non indiget lumine gloriae, ipsam elevante ad Deum videndum et eo beate fruendum.

404 6. Quod se in actibus exercere virtutum est hominis imperfecti, et perfecta anima licentiat a se virtutes.

405 7. Quod mulieris osculum, cum ad hoc natura non inclinet, est mortale peccatum; actus autem carnalis, cum ad hoc natura inclinet, peccatum non est, maxime cum tentatur exercens.

406 8. Quod in elevatione corporis Jesu Christi non debent assurgere, nec eidem reverentiam exhibere: asserentes, quod esset imperfectionis eisdem, si a puritate et altitudine suae contemplationis tantum descenderent, quod circa ministerium seu sacramentum Eucharistiae aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarent.

B. Clemens V. in concilio Viennensi de usuris. (Clementin. l. V. tit. 5. de usuris c. Ex gravi.)

407 Si quis in illum errorem inciderit, ut pertinaciter affirmare praesumat, exercere usuras non esse peccatum, decernimus eum velut haereticum puniendum.

C. Concilii Viennensis definitiones contra errores Johannis Petri Olivi et de effectibus baptismi, ex Clementina de summa Trinitate et catholica fide.

408 Fidei catholicae fundamento, praeter quod, teste Apostolo, nemo potest aliud ponere, firmiter inhaerentes, aperte cum sancta matre Ecclecia confitemur, unigenitum Dei Filium in iis omnibus, in quibus Deus Pater existit, una cum Patre aeternaliter subsistentem, partes nostrae naturae simul unitas, ex quibus ipse in se verus Deus existens fieret verus homo, humanum videlicet corpus passibile et animam intellectivam seu rationalem, ipsum corpus vere per se et essentialiter

informantem, assumpsisse ex tempore in virginali thalamo ad unitatem suae hyspostasis et personae. Et quod in hac assumpta natura ipsum Dei Verbum pro omnium operanda salute non solum affigi cruci et in ea mori voluit, sed etiam emisso jam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum, ut exinde profluentibus undis aquae et sanguinis, formaretur unica et immaculata ac virgo sancta mater Ecclesia, conjux Christi, sicut de latere primi hominis soporati Eva sibi in conjugium est formata, ut sic certae figurae primi et veteris Adae, qui secundum Apostolum est forma futuri, in nostro novissimo Adam, id est Christo, veritas responderet. Haec est, inquam, veritas, illius praegrandis aquilae vallata testimonio, quam propheta vidit Ezechiel animalibus caeteris evangelicis transvolantem, beati Joannis videlicet, apostoli et evangelistae, qui sacramenti hujus rem gestam narrans et ordinem, in evangelio suo dixit: Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, sed unus militum lancea latus ejus aperuit et continuo exivit sanguis et aqua; et qui vidit, testimonium perhibuit, et verum est testimonium ejus: ille scit, quia vera dicit, ut et vos credatis. Nos igitur ad tam praeclarum testimonium ac sanctorum Patrum et Doctorum communem sententiam Apostolicae considerationis, ad quam duntaxat haec declarare pertinet, aciem convertentes, sacro approbante concilio, declaramus, praedictum apostolum et evangelistam Joannem rectum in praemissis factae rei ordinem tenuisse, narrando, quod Christo jam mortuo, unus militum lancea latus ejus aperuit.

Porro doctrinam omnem seu positionem temere asseren- 409
tem, aut vertentem in dubium, quod substantia animae rationalis seu intellectivae vere ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam ac veritati catholicae inimicam fidei, praedicto sacro approbante concilio reprobamus: diffinientes, ut cunctis nota sit fidei sincerae veritas ac praecludatur universis erroribus aditus, ne subintrent, quod quisquis deinceps asserere, defendere, seu tenere pertinaciter praesumpserit, quod anima rationalis seu intellectiva non sit forma corporis humani per se et essentialiter, tanquam haereticus sit censendus.

Ad hoc baptisma unicum baptizatos omnes in Christo 410
regenerans est, (sicut unus Deus, ac fides unica), ab omnibus

fideliter confitendum, quod celebratum in aqua in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, credimus esse tam adultis quam parvulis communiter perfectum remedium ad salutem.

411 Verum quia quantum ad effectum baptismi in parvulis reperiuntur doctores quidam theologi opiniones contrarias habuisse, quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri, aliis econtra asserentibus, quod et culpa eisdem in baptismo remittitur, et virtutes ac informans gratia infunduntur quoad habitum, etsi non pro illo tempore quoad usum: Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Christi, quae per baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem secundam, quae dicit, tam parvulis quam adultis conferri in baptismo informantem gratiam et virtutes, tanquam probabiliorem, et dictis sanctorum et doctorum modernorum theologiae magis consonam et concordem, sacro approbante concilio duximus eligendam.

LXII. Errores Fraticellorum damnati a Joanne XXII. Constitutione edita a. 1318.

412 Praedicti temeritatis atque impietatis filii, ut habet fide digna relatio, ad eam sunt mentis inopiam devoluti, quod adversus praeclarissimam et saluberrimam christianae fidei veritatem impie sentiunt, sacramenta Ecclesiae veneranda contemnunt et in gloriosum Ecclesiae Romanae primatum, cunctis nationibus percolendum, impetu caeci furoris impingunt . . .

413 1. Primus itaque error, qui de illorum officina tenebrosa prorumpit, duas fingit ecclesias, unam carnalem, divitiis pressam, effluentem deliciis, sceleribus maculatam, cui Romanum praesulem aliosque inferiores praelatos dominari asserunt; aliam spiritualem, frugalitate mundam, virtute decoram, paupertate succinctam, in qua ipsi soli eorumque complices continentur, cui etiam ipsi spiritualis vitae merito principantur.

414 2. Secundus error, quo praedictorum insolentium conscientia maculatur, venerabiles Ecclesiae sacerdotes aliosque ministros sic jurisdictionis et ordinis clamitat auctoritate desertos, ut nec sententias ferre, nec sacramenta conficere, nec subjectum populum instruere valeant vel docere,

illos fingentes omni ecclesiastica potestate privatos, quos a sua perfidia viderent alienos: quia apud ipsos solos (ut ipsi somniant) sicut spiritualis vitae sanctitas, sic auctoritas perseverat.

3. Tertius istorum error in Waldensium errore con- 415
jurat, quoniam et ii et illi in nullum eventum asserunt fore jurandum, dogmatizantes mortalis criminis contagione pollui et poena teneri, quos contigerit juramenti religione constringi.

4. Quarta hujusmodi impiorum blasphemia de prae- 416
dictorum Waldensium venenato fonte prorumpens, sacerdotes rite etiam et legitime secundum formam Ecclesiae ordinatos, quibuslibet tamen criminibus pressos, non posse conficere vel conferre ecclesiastica sacramenta confingit.

5. Quintus error sic istorum hominum mentes excoecat, 417
ut evangelium Christi in se solis hoc in tempore asserant esse completum, quod hactenus (ut ipsi somniant) obtectum fuerat, imo prorsus extinctum.

Multa sunt alia, quae isti praesumptuosi homines contra 418
conjugii venerabile sacramentum garrire dicuntur, multa, quae de cursu temporum et fine saeculi somniant, multa, quae de Antichristi adventu, quem jam instare asserunt, flebili vanitate divulgant. Quae omnia, quia partim haeretica, partim insana, partim fabulosa cognoscimus, damnanda potius cum suis auctoribus, quam stylo prosequenda aut refellenda censemus.

LXIII. Joannis XXII. Constitutio „Cum inter nonnullos" de paupertate Christi.

Cum inter nonnullos viros scholasticos saepe contingat 419
in dubium revocari, utrum pertinaciter affirmare, Redemptorem nostrum ac Dominum Jesum Christum ejusque apostolos in speciali non habuisse aliqua nec in communi, etiam haereticum sit censendum, diversa et adversa etiam sentientibus circa illud: Nos, huic concertationi finem imponere cupientes, assertionem hujusmodi pertinacem, cum Scripturae sacrae, quae in plerisque locis ipsos habuisse nonnulla asserit, contradicat expresse, ipsamque Scripturam sacram, per quam utique fidei orthodoxae probantur articuli, quoad praemissa fermentum aperte supponat continere mendacii, ac per con-

sequens, quantum in ea est, ejus in totum fidem evacuans, fidem catholicam reddat, ejus probationem adimens, dubiam et incertam; deinceps erroneam fore censendam et haereticam, de fratrum nostrorum consilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursus in posterum pertinaciter affirmare, quod Redemptori nostro ejusque apostolis, iis quae ipsos habuisse Scriptura testatur, nequaquam jus ipsis utendi competierit, nec illa vendendi seu donandi jus habuerint aut ex ipsis alia acquirendi, quae tamen ipsos de praemissis fecisse Scriptura testatur seu ipsos potuisse facere supponit expresse; cum talis assertio ipsorum usum et gesta evidenter includat, in praemissis non justa: quod utique de usu, gestis seu factis Redemptoris nostri Filii Dei sentire nefas est, sacrae Scripturae contrarium et doctrinae catholicae inimicum: assertionem ipsam pertinacem, de fratrum nostrorum consilio, deinceps erroneam fore censendam merito ac haereticam declaramus.

Quomodo haec Joannis XXII. definitio non obstet constitutioni Nicolai III. „Exiit qui seminat seminare" vide apud Natalem Alex. Hist. Eccl. saec. XIII. et XIV. diss. 11. art. 1.

LXIV. Errores Joannis de Polliaco damnati a Joanne XXII. a. 1320. Extrav. l. 5. tit. 3. de haereticis c. 2. Vas electionis.

420 1. Quod confessi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata, quae confessi fuerant, iterum confiteri proprio sacerdoti.

421 2. Quod stante „Omnis utriusque sexus" edicto in concilio generali, Romanus Pontifex non potest facere, quod parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti confiteri, quem dicit esse pariochalem curatum. Imo nec Deus posset hoc facere; quia implicat contradictionem.

422 3. Quod papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem; imo nec Deus, quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio sacerdoti, quem dicit esse proprium curatum.

LXV. Joannis XXII. Constitutio, qua damnantur errores Marsilii Patavini et Joannis de Janduno, 4. Cal. Nov. 1327.

1. Quod illud, quod de Christo legitur in evangelio 423
B. Matthaei, quod ipse solvit tributum Caesari, quando staterem, sumptum ex ore piscis, illis qui petebant didrachma, jussit dari, hoc fecit non condescensive e liberalitate sive pietate, sed necessitate coactus.

[Inde concludebat secundum Bullam:

Quod omnia temporalia Ecclesiae subsunt imperatori, et ea potest accipere velut sua.]

2. Quod B. Petrus apostolus non plus auctoritatis 424
habuit, quam alii apostoli habuerunt, nec aliorum apostolorum fuit caput. Item quod Christus nullum caput dimisit Ecclesiae, nec aliquem vicarium suum fecit.

3. Quod ad imperatorem spectat, papam corrigere, 425
instituere et destituere ac punire.

4. Quod omnes sacerdotes, sive sit papa, sive archi- 426
episcopus, sive sacerdos simplex, sunt ex institutione Christi auctoritatis et jurisdictionis aequalis.

5. Quod tota Ecclesia simul juncta nullum hominem 427
punire potest punitione coactiva, nisi concedat hoc imperator.

Articulos praedictos . . . velut sacrae Scripturae contrarios et fidei catholicae inimicos, haereticos, seu haereticales et erroneos, necnon et praedictos Marsilium et Joannem haereticos, imo haeresiarchas fore manifestos et notorios sententialiter declaramus.

LXVI. Propositiones Ekkardi a. 1329. damnatae a Joanne XXII.

1. Quod Deus non potuit primo producere mundum, 428
quia res non potest agere antequam sit; unde quam cito Deus fuit, tam cito mundum creavit.

2. Concedi posse, quod mundus ab aeterno fuerit. 429

3. Quod simul et semel quando Deus fuit, quando Fi- 430
lium sibi coaeternum per omnia coaequalem Deum genuit, etiam mundum creavit.

4. In omni opere etiam malo, tam culpae quam poenae, 431
manifestari et relucere aequaliter gloriam Dei.

432 5. Quod vituperans quempiam ipso peccato vituperii laudat Deum, et quo plus vituperat et gravius peccat, amplius Deum laudat.

433 6. Deum blasphemia laudari.

434 7. Eum, qui orando singulare aliquid ac determinatum petit, malum petere et male, quia negationem boni et negationem Dei petit, et orat Deum sibi negari.

435 8. In illis hominibus honorari Deum, qui non intendunt res, nec honores, nec utilitatem, nec devotionem internam, nec sanctitatem, nec praemium, nec regnum coelorum, sed iis omnibus renuntiaverunt.

436 9. Ego (inquit) nuper cogitavi, utrum ego vellem aliquid recipere a Deo vel desiderare: ego volo de hoc liberare: quia ubi essem accipiens a Deo, essem sub eo vel infra eum sicut famulus vel servus et ipse sicut Dominus in dando: sic vero in aeterna vita non erit.

437 10. Nos (inquiebat) transformamur totaliter in Deum et convertimur in eum, sicut in sacramento Eucharistiae panis convertitur in corpus Christi, sic ego corvertor in eum, quod ipse operatur me suum esse; unum, non simile.

438 11. Quidquid Deus Pater Filio suo unigenito in natura humana dedit, hoc totum (inquiebat) mihi dedit. Nihil excipio, nec unionem, nec sanctitatem, sed totum dedit mihi sicut sibi.

439 12. Quidquid sacra Scriptura de Christo dicit, id omne de quovis homne sancto vere dici.

440 13. Quidquid divinae naturae proprium est, id totum hominis justi proprium esse. Quamobrem illum operari quidquid Deus operatur: una cum ipso coelum et terram creasse, Verbum aeternum generare: denique Deum sine ipso nihil facere posse.

441 14. Virum probum sic debere conformare voluntatem suam voluntati divinae, ut ipse velit, quidquid vult Deus, dicatque: Quia Deus vult aliquo modo me peccasse, nollem non commisisse peccata. Hanc veram esse poenitentiam addebat.

442 15. Si homo mille peccata mortalia commisisset, si esset recte dispositus, velle non deberet, se ea non commisisse.

443 16. Deus non praecipit actum exteriorem.

17. Actus exterior non est proprie bonus, nec Deus 444
proprie ipsum operatur.

18. Afferamus (ajebat) fructum actuum, non exteriorum, 445
qui nos bonos non faciunt, sed actuum interiorum, quos Pater in nobis manens facit et operatur.

19. Deus animas amat, non opus externum. 446

20. Bonus homo est unigenitus Filius Dei. 447

21. Homo nobilis est unigenitus Filius Dei, quem Pater 448
ab aeterno genuit.

22. Pater (ajebat) generat me suum Filium et eumdem 449
Filium. Quidquid Deus operatur, unum est. Propterea (inquiebat) generat me suum Filium sine omni distinctione.

23. Deus unus est omnibus modis, et secundum omnem 450
rationem: ita ut in ipso non sit invenire aliquam multitudinem in intellectu vel extra intellectum. Qui enim duo videt, vel distinctionem videt, Deum non videt. Deus enim unus est extra numerum et supra numerum, nec ponitur unum cum aliquo. Nulla igitur in Deo distinctio esse aut intelligi potest.

24. Omnis distinctio est a Deo aliena, neque in natura 451
neque in personis probatur, quia natura ipsa est una et hoc unum: et quaelibet persona est una et idipsum unum quod natura.

25. Dum dicitur: Simon, diligis me plus his? sensus 452
est, id est plus quam istos: et bene quidem, sed non perfecte: in primo enim et secundo, plus et minus, et gradus est et ordo; in uno autem nec gradus est nec ordo. Qui igitur diligit Deum plus quam proximum, bene quidem, sed nondum perfecte.

26. Omnes creaturae sunt purum nihil. 453

27. Aliquid est in anima, quod est increatum et in- 454
creabile; si tota anima esset talis, esset increata et increabilis. Et hoc est intellectus.

28. Deus non est bonus, neque melior, neque optimus. 455
Ita male dico, cum voco Deum bonum, ac si album vocarem nigrum.

Articulos 1—15, 27, 28. Pontifex ut haereticos, alios vero, nimirum 16—26. ut male sonantes, temerarios et de haeresi suspectos damnat.

LXVII. Benedicti XII. Constitutio „Benedictus Deus" 4. Cal. Febr. 1336.

Hac in perpetuum valitura constitutione auctoritate Apostolica diffinimus: quod secundum communem Dei ordinationem animae Sanctorum omnium, qui de hoc mundo ante D. N. J. C. passionem decesserunt, nec non sanctorum Apostolorum, martyrum, confessorum, virginum et aliorum fidelium defunctorum post sacrum ab eis Christi baptisma susceptum, in quibus nihil purgabile fuit, quando decesserunt, nec erit, quando decedent etiam in futurum, vel si tunc fuerit aut erit aliquid purgabile in eisdem, cum post mortem suam fuerint purgatae; ac quod animae puerorum eodem Christi baptismate renatorum et baptizandorum, cum fuerint baptizati, ante usum liberi arbitrii decedentium, mox post mortem suam et purgationem praefatam in illis, qui purgatione hujusmodi indigebant, etiam ante resumptionem suorum corporum et judicium generale post ascensionem Salvatoris nostri J. C. in coelum fuerunt, sunt et erunt in coelo, coelorum regno et paradiso coelesti cum Christo, sanctorum angelorum consortio aggregatae, ac post D. N. J. C. passionem et mortem viderunt et vident divinam essentiam visione intuitiva et etiam faciali, nulla mediante creatura in ratione objecti visi se habente, sed divina essentia immediate se nude, clare et aperte eis ostendente, quodque sic videntes eadem divina essentia perfruuntur, necnon quod ex tali visione et fruitione eorum animae, qui jam decesserunt, sunt vere beatae et habent vitam et requiem aeternam, et etiam illorum, qui postea decedent, eamdem divinam videbunt essentiam, ipsaque perfruentur ante judicium generale; ac quod visio hujusmodi divinae essentiae ejusque fruitio actus fidei et spei in eis evacuant, prout fides et spes propriae theologicae sunt virtutes; quodque postquam inchoata fuerit vel erit talis intuitiva ac facialis visio et fruitio in eisdem, eadem visio et fruitio sine aliqua intercisione seu evacuatione praedictae visionis et fruitionis continuata extitit et continuabitur usque ad finale judicium et ex tunc usque in sempiternum.

Diffinimus insuper, quod secundum Dei ordinationem communem animae decedentium in actuali peccato mortali mox post mortem suam ad inferna descendunt, ubi poenis

infernalibus cruciantur, et quod nihilominus in die judicii omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de factis propriis rationem, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum.

LXVIII. Articuli quidam Nicolai de Ultricuria damnati a. S. Sede et a. 1346. revocati coram facultate Parisiensi.

1. Quod de rebus per apparentia naturalia quasi nulla 457 certitudo potest haberi; illa tamen modica potest in brevi haberi tempore, si homines convertant intellectum suum ad res, et non ad intellectum Aristotelis et commentatoris.

2. Quod non potest evidenter evidentia praedicta ex 458 una re inferri vel concludi alia res, vel ex non esse unius non esse alterius.

3. Quod propositiones: Deus est, Deus non est, penitus idem significant, licet alio modo.

9. Quod certitudo evidentiae non habet gradus. 459

10. (11.) Quod de substantia materiali alia ab anima 460 nostra non habemus certitudinem evidentiae.

11. (10.) Quod excepta certitudine fidei non erat alia 461 certitudo nisi certitudo primi principii vel quae in primum principium potest resolvi.

14. Quod nescimus evidenter, quod alia a Deo possint 462 esse causa alicujus effectus — quod aliqua causet efficienter, quae non sit Deus — quod aliqua causa efficiens naturalis sit vel esse possit.

15. Quod nescimus evidenter, utrum aliquis effectus 463 sit vel esse possit naturaliter productus.

17. Quod nescimus evidenter, quod in aliqua productione concurrat subjectum.

21. Quod quacunque re demonstrata nullus scit evidenter, 464 quin excedat nobilitate omnes alias.

22. Quod quacunque re demonstrata nullus scit evidenter, quin ipsa sit Deus, si per Deum intelligamus ens nobilissimum.

25. Quod aliquis nescit evidenter, quin ista possit rationabiliter concedi: si aliqua res est producta, Deus est productus.

26. Quod non potest evidenter ostendi, quin quaelibet res sit aeterna.

30 (27). Quod istae consequentiae non sunt evidentes: 465 Actus intelligendi est, ergo intellectus est. Actus volendi est, igitur voluntas est.

466 31 (28). Quod non potest evidenter ostendi, quin omnia, quae apparent, sint vera.

32. Quod Deus et creatura non sunt aliquid.

40. Quod quidquid est in universo, est melius quam non ipsum.

467 53. Quod hoc est primum principium et non aliud: Si quid est, aliquid est.

Guilelmus tit. Sanctorum Quatuor Coronatorum presbyter cardinalis anno 1346. ante de 19. Maji tanquam Legatus Clementis VI. libros Nicolai ab Ultricuria ut „*multa falsa, periculosa, praesumptuosa, suspecta et erronea et haeretica continentes*“ comburendos decrevit, et propositiones Nicolai, ex quibus eae, quae supra posuimus, desumtae sunt, jussu et auctoritate Pontificis tanquam *erroneas, falsas, dubias, praesumptuosas et suspectas* revocandas ordinavit: quod dictus Nicolaus praestitit.

Textum hunc genuinum, ommissis prioribus redactionibus, ex Denifle, Chartularium Universitatis Parisiensis, tom. II. sectio prior, pag. 576 seqq. n. 1124. deprompsimus.

LXIX. Conclusiones Dionysii Soulechat Minoritae ex secta Fraticellorum de paupertate, damnatae ab Urbano V. 1368.

468 1. Haec benedicta, imo suprabenedicta lex amoris omnem aufert proprietatem et dominium, — falsa, erronea, haeretica.

469 2. Actualis abdicatio cordialis voluntatis et temporalis potestatis dominii seu auctoritatis statum perfectissimum ostendit et efficit — universaliter intellecta falsa, erronea, haeretica.

470 3. Christum non abdicasse hujusmodi possessionem, et jus in temporalibus, non habetur ex nova lege, imo potius oppositum.

LXX. Errores Joannis de Latone vivae vocis oraculo damnati a Gregorio XI. et ejus jussu decreto Cardinalium Inquisitorum a. 1371.

471 1. Quod si hostia consecrata cadat seu projiciatur in cloacam, lutum seu aliquem turpem locum, quod, speciebus remanentibus, sub eis desinit esse corpus Christi et redit substantia panis.

472 2. Quod si hostia consecrata a mure corrodatur seu a bruto sumatur, quod, remanentibus dictis speciebus, sub eis desinit esse corpus Christi et redit substantia panis.

473 3. Quod si hostia consecrata a justo vel a peccatore sumatur, quod dum species dentibus teritur, Christus ad coelum rapitur et in ventrem hominis non trajicitur.

LXXI. Propositiones quaedam Raymundi Lulli.

In errores Raymundi Alexander IV. a. 1260. inquiri jussit et animadverti, ut constat ex ejus epistolis 123. et 223, primusque Petrus, Tarraconensis archiepiscopus, auctoritate Pontificis in ejus doctrinam animadverit. Postmodum, grassante adhuc doctrina, Nicolaus Eymericus, Ord. Praed., ejus errores ad Gregorium XI. detulit, qui articulos Lulli ut erroneos et maximam partem haereticos damnavit 7. Cal. Febr. 1376. Nos hic paucas, quae hac nostra aetate majoris sunt momenti, propositiones subjicimus; caeteras qui legere voluerit, ex Eymerici Directorio inquisitorum q. 9. exscriptas habet apud Nat. Alex. Saec. XIII. c. 3. art. 20, qui etiam damnationis veritatem sufficienter tuetur, sicut et Bzovius ad a. 1372. et Duplessis d'Argentré.

Prop. 96. Omnes articuli fidei et Ecclesiae sacramenta 474 ac potestas Papae possunt probari et probantur per rationes necessarias, demonstrativas, evidentes.

Prop. 97. Fides est necessaria hominibus rusticis, in- 475 sciis, ministralibus et non habentibus intellectum elevatum, qui nesciunt cognoscere per rationem et diligunt cognoscere per fidem: sed homo subtilis facilius trahitur ad veritatem christianam per rationem quam per fidem.

Prop. 98. Qui cognoscit per fidem ea, quae sunt fidei, 476 potest decipi: sed qui cognoscit per rationem, non potest falli: nam fides potest errare et non errare. Et si homo errat per fidem, non habet tantam culpam, sicut si erraret per rationem. Et sicut verius cognoscimus ea, quae videmus, quam ea, quae palpamus: ita verius sumus dispositi ad cognoscendum veritatem per rationem, quam per fidem. Sed sicut palpando aliquando invenimus veritatem: ita etiam quandoque per fidem cognoscimus veritatem, sicut caeci, qui aliquando inveniunt, quae volunt, aliquando non.

LXXII. Decreta Martini V. et Concilii Constantiensis.

A. Articuli 45 Joannis Wikleff damnati a concilio Constantiensi et Martino V. per Bullam „Inter cunctas" 8. Cal. Martii 1418. et Bullam „In eminentis" ejusdem diei.

1. Substantia panis materialis et similiter substantia vini 477 materialis remanent in Sacramento altaris.

2. Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem 478 Sacramento.

3. Christus non est in eodem Sacramento identice et 479 realiter propria praesentia corporali.

4. Si episcopus vel sacerdos existat in peccato mortali, 480 non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat.

481 5. Non est fundatum in evangelio, quod Christus Missam ordinaverit.

482 6. Deus debet obedire diabolo.

483 7. Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua et inutilis.

484 8. Si Papa sit praescitus et malus, et per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles sibi ab aliquo datam, nisi forte a Caesare.

485 9. Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Graecorum sub legibus propriis.

486 10. Contra Scripturam sacram est, quod viri ecclesiastici habeant possessiones.

487 11. Nullus praelatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum a Deo: et qui sic excommunicat, fit ex hoc haereticus vel excommunicatus.

488 12. Praelatus excommunicans clericum, qui appellavit ad regem vel ad concilium regni, eo ipso traditor est regis et regni.

489 13. Illi, qui dimittunt praedicare sive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, et in Dei judicio traditores Christi habebuntur.

490 14. Licet alicui diacono vel presbytero praedicare verbum Dei absque auctoritate Sedis Apostolicae sive episcopi catholici.

491 15. Nullus est dominus civilis, nullus est praelatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali.

492 16. Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est ex habitu, non solum actu delinquentibus.

493 17. Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

494 18. Decimae sunt purae eleemosynae, et possunt parochiani propter peccata suorum praelatorum ad libitum suum eas auferre.

495 19. Speciales orationes, applicatae uni personae per praelatos vel religiosos, non plus prosunt eidem, quam generales, caeteris paribus.

496 20. Conferens eleemosynam Fratribus est excommunicatus eo facto.

21. Si aliquis ingreditur religionem privatam qualem- 497
cumque, tam possessionatorum quam mendicantium, redditur ineptior et inhabilior ad observationem mandatorum Dei.

22. Sancti, instituentes religiones privatas, sic instituendo 498
peccaverunt.

23. Religiosi viventes in religionibus privatis non sunt 499
de religione christiana.

24. Fratres tenentur per laborem manuum victum ac- 500
quirere, et non per mendicitatem.

25. Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro 501
aliis, eis in temporalibus subvenientibus.

26. Oratio praesciti nulli valet. 502

27. Omnia de necessitate absoluta eveniunt. 503

28. Confirmatio juvenum, clericorum ordinatio, locorum 504
consecratio reservantur Papae et episcopis propter cupiditatem lucri temporalis et honoris.

29. Universitates, studia, collegia, graduationes, et ma- 505
gisteria in iisdem sunt vana gentilitate introducta; tantum prosunt Ecclesiae, sicut diabolus.

30. Excommunicatio Papae vel cujuscumque praelati non 506
est timenda, quia est censura antichristi.

31. Peccant fundantes claustra, et ingredientes sunt viri 507
diabolici.

32. Ditare clerum est contra regulam Christi. 508

33. Sylvester Papa et Constantinus imperator errarunt 509
Ecclesiam dotando.

34. Omnes de ordine mendicantium sunt haeretici, et 510
dantes eis eleemosynas sunt excommunicati.

35. Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo 511
ipso inhabiles sunt ad observanda divina praecepta, et per consequens ad perveniendum ad regnum coelorum, nisi apostataverint ab eisdem.

36. Papa cum omnibus clericis suis possessionem haben- 512
tibus sunt haeretici, eo quod possessiones habent, et consentientes eis, omnes videlicet domini saeculares et caeteri laici.

37. Ecclesia Romana est synagoga satanae, nec Papa 513
est proximus et immediatus Vicarius Christi et apostolorum.

38. Decretales epistolae sunt apocryphae, et seducunt 514
a fide Christi, et clerici sunt stulti, qui student eis.

515 39. Imperator et domini saeculares sunt seducti a diabolo, ut Ecclesiam ditarent bonis temporalibus.

516 40. Electio Papae a Cardinalibus a diabolo est introducta.

517 41. Non est de necessitate salutis credere, Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias.

518 42. Fatuum est credere indulgentiis Papae et episcoporum.

519 43. Juramenta illicita sunt, quae fiunt ad corroborandos humanos contractus et commercia civilia.

520 44. Augustinus, Benedictus et Bernardus damnati sunt, nisi poenituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, et instituerunt et intraverunt religiones: et sic, a Papa usque ad ultimum religiosum, omnes sunt haeretici.

521 45. Omnes religiones indifferenter introductae sunt a diabolo.

B. Articuli 30 Joannis Huss damnati a concilio Constantiensi et Martino V. ut supra.

522 1. Unica est sancta universalis Ecclesia, quae est praedestinatorum universitas.

523 2. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecit quosdam actus actibus ecclesiae malignantium consimiles.

524 3. Praesciti non sunt partes Ecclesiae, cum nulla pars ejus finaliter excidat ab ea, eo quod praedestinationis charitas, quae ipsam ligat, non excidit.

525 4. Duae naturae, divinitas et humanitas, sunt unus Christus.

526 5. Praescitus, etsi aliquando est in gratia secundum praesentem justitiam, tamen nunquam est pars sanctae Ecclesiae; et praedestinatus semper manet membrum Ecclesiae, licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia praedestinationis.

527 6. Sumendo Ecclesiam pro convocatione praedestinatorum, sive fuerint in gratia, sive non secundum praesentem justitiam, isto modo Ecclesia est articulus fidei.

528 7. Petrus non est, nec fuit caput Ecclesiae sanctae catholicae.

8. Sacerdotes quomodolibet criminose viventes, sacer- 529
dotii polluunt potestatem, et sicut filii infideles sentiunt infideliter de septem sacramentis ecclesiae, de clavibus, officiis, censuris, moribus, caeremoniis, et sacris rebus Ecclesiae, veneratione reliquiarum, indulgentiis et ordinibus.

9. Papalis dignitas a Caesare inolevit, et Papae perfectio 530
et institutio a Caesaris potentia emanavit.

10. Nullus sine revelatione assereret rationabiliter de 531
se vel alio, quod esset caput Ecclesiae particularis, nec Romanus Pontifex est caput Romanae Ecclesiae particularis.

11. Non oportet credere, quod iste, quicumque est Ro- 532
manus Pontifex, sit caput cujuscumque particularis Ecclesiae sanctae, nisi Deus eum praedestinaverit.

12. Nemo gerit vicem Christi vel Petri, nisi sequatur 533
eum in moribus: cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam potestatem; quia ad illud officium vicariatus requiritur et morum conformitas et instituentis auctoritas.

13. Papa non est verus et manifestus successor apo- 534
stolorum principis Petri, si vivit moribus contrariis Petro: et si quaerit avaritiam, tunc est vicarius Judae Iscarioth. Et pari evidentia Cardinales non sunt veri et manifesti successores collegii aliorum Apostolorum Christi, nisi vixerint more Apostolorum, servantes mandata et consilia Domini nostri Jesu Christi.

14. Doctores ponentes, quod aliquis per censuram ec- 535
clesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, saeculari judicio est tradendus, pro certo sequuntur in hoc pontifices, scribas et Pharisaeos, qui Christum non volentem eis obedire in omnibus, dicentes: Nobis non licet interficere quemquam, ipsum saeculari judicio tradiderunt; et tales sunt homicidae graviores, quam Pilatus.

15. Obedientia ecclesiastica est obedientia secundum ad- 536
inventionem sacerdotum Ecclesiae praeter expressam auctoritatem Scripturae.

16. Divisio immediata humanorum operum est: quod 537
sunt vel virtuosa vel vitiosa, quia si homo est vitiosus et agit quidquam, tunc agit vitiose; et si est virtuosus et agit quidquam, tunc agit virtuose; quia sicut vitium, quod crimen

dicitur seu mortale peccatum, inficit universaliter actus hominis vitiosi, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosi.

538 17. Sacerdotes Christi viventes secundum legem ejus, et habentes Scripturae notitiam et affectum ad aedificandum populum, debent praedicare non obstante praetensa excommunicatione. Quod si Papa vel aliquis praelatus mandat sacerdoti sic disposito non praedicare, non debet subditus obedire.

539 18. Quilibet praedicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit; et illud mandatum debet exequi, praetensa excommunicatione non obstante.

540 19. Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis et interdicti ad sui exaltationem clerus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, et viam praeparat antichristo. Signum autem evidens est, quod ab antichristo tales procedunt censurae, quas vocant in suis processibus fulminationes, quibus clerus principalissime procedit contra illos, qui denudant nequitiam antichristi, qui clerum pro se maxime usurpabit.

541 20. Si Papa est malus et praesertim, si est praescitus, tunc ut Judas apostolus est diaboli, fur, et filius perditionis, et non est caput sanctae militantis Ecclesiae, cum nec sit membrum ejus.

542 21. Gratia praedestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiae et quodlibet ejus membrum jungitur Christo capiti insolubiliter.

543 22. Papa vel praelatus malus et praescitus est aequivoce pastor, et vere fur et latro.

544 23. Papa non debet dici sanctissimus, etiam secundum officium; quia alias rex deberet etiam dici sanctissimus secundum officium, et tortores et praecones dicerentur sancti; imo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei.

545 24. Si Papa vivat Christo contrarie, etiamsi ascenderet per ritam et legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet quam per Christum, dato etiam quod intraret per electionem a Deo principaliter factam; nam Judas Iscariothes rite et legitime est electus a Deo Christo ad episcopatum, et tamen ascendit aliunde ad ovile ovium.

25. Condemnatio 45 articulorum Joannis Wikleff, per doctores facta, est irrationabilis et iniqua et male facta: ficta est causa per eos allegata, videlicet ex eo quod nullus eorum sit catholicus, sed quilibet eorum aut est haereticus, aut erroneus, aut scandalosus. 546

26. Non eo ipso, quod electores, vel major pars eorum consenserint viva voce secundum ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel eo ipso est verus et manifestus successor vel vicarius Petri Apostoli, vel alterius Apostoli in officio ecclesiastico: unde, sive electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere: nam eo ipso, quo quis copiosius operatur meritorie ad profectum Ecclesiae, habet a Deo ad hoc copiosius facultatem. 547

27. Non est scintilla apparentiae, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum Ecclesia ipsa militante conversetur et conservetur. 548

28. Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam Ecclesiam regularet.

29. Apostoli et fideles sacerdotes Domini strenue in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papae officium foret introductum: sic facerent, deficiente per summe possibile Papa, usque ad diem judicii. 549

30. Nullus est dominus civilis, nullus est praelatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali. 550

C. Articuli 39, de quibus errorum Wikleff et Hus suspecti ex mandato Martini papae V. in Bulla „Inter cunctas" interrogandi sunt.

Articuli 1—4, 9. et 10. agunt de communione cum dictis haereticis.

5. Item, utrum credat, teneat et asserat, quod quodlibet concilium generale, et etiam Constantiense, universalem Ecclesiam repraesentet. 551

6. Item, utrum credat, quod illud, quod sacrum concilium Constantiense, universalem Ecclesiam repraesentans, appobavit et approbat in favorem fidei, et ad salutem animarum, quod hoc est ab universis Christi fidelibus approbandum et tenendum: et quod condemnavit et condemnat esse 552

fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum et asserendum.

553 7. Item, utrum credat, quod condemnationes Joannis Wikleff, Joannis Hus, et Hieronymi de Praga, factae de personis eorum, libris et documentis per sacrum generale Constantiense concilium, fuerint rite et juste factae, et a quolibet catholico pro talibus tenendae et firmiter asserendae.

554 8. Item, utrum credat, teneat, asserat, Joannem Wikleff de Anglia, Joannem Hus de Bohemia, et Hieronymum de Praga fuisse haereticos et pro haereticis nominandos ac deputandos, et libros et doctrinas eorum fuisse et esse perversos, propter quos et quas, et eorum pertinacias, per sacrum concilium Constantiense pro haereticis sunt condemnati.

555 11. Item, specialiter litteratus interrogetur, utrum credat, sententiam sacri Constantiensis concilii super quadraginta quinque Joannis Wikleff, et Joannis Hus triginta articulis superius descriptis latam, fore veram et catholicam: scilicet, quod supradicti quadraginta quinque articuli Joannes Wikleff et Joannis Hus triginta, non sunt catholici, sed quidam ex eis sunt notorie haeretici, quidam erronei, alii temerarii et seditiosi, alii piarum aurium offensivi.

556 12. Item, utrum credat et asserat, quod in nullo casu sit licitum jurare.

557 13. Item, utrum credat, quod ad mandatum judicis juramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad causam opportunum, etiam pro purificatione infamiae faciendum, sit licitum.

558 14. Item, utrum credat, quod perjurium scienter commissum, ex quacunque causa vel occasione, pro conservatione vitae corporalis propriae vel alterius, etiam in favorem fidei, sit mortale peccatum.

559 15. Item, utrum credat, quod deliberato animo contemnens ritum Ecclesiae, caerimonias exorcismi et catechismi, aquae baptismatis consecratae, peccet mortaliter.

560 16. Item, utrum credat, quod post consecrationem sacerdotis in sacramento altaris sub velamento panis et vini non sit panis materialis et vinum materiale, sed idem per omnia Christus, qui fuit in cruce passus et sedet ad dexteram Patris.

17. Item, utrum credat et asserat, quod facta consecra- 561
tione per sacerdotem, sub sola specie panis tantum, et praeter speciem vini, sit vera caro Christi et sanguis et anima et deitas et totus Christus, ac idem corpus absolute et sub unaqualibet illarum specierum singulariter.

18. Item, utrum credat, quod consuetudo communicandi 562
personas laicales sub specie panis tantum, ab Ecclesia universali observata, et per sacrum concilium Constantiae approbata, sit servanda sic, quod non liceat eam reprobare aut sine Ecclesiae auctoritate pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum praemissorum, tamquam haeretici vel sapientes haeresim, sint arcendi et puniendi.

19. Item, utrum credat, quod Christianus contemnens 563
susceptionem sacramentorum confirmationis, vel extremae unctionis, aut solemnizationis matrimonii, peccet mortaliter.

20. Item, utrum credat, quod Christianus ultra contri- 564
tionem cordis, habita copia sacerdotis idonei, soli sacerdoti de necessitate salutis confiteri teneatur, et non laico seu laicis quantumcumque bonis et devotis.

21. Item, utrum credat, quod sacerdos in casibus sibi 565
permissis possit peccatorem confessum et contritum a peccatis absolvere, et sibi poenitentiam injungere.

22. Item, utrum credat, quod malus sacerdos cum de- 566
bita materia et forma, et cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, vere conficiat, vere absolvat, vere baptizet, vere conferat alia sacramenta.

23. Item, utrum credat, quod beatus Petrus fuerit vi- 567
carius Christi, habens potestatem ligandi et solvendi super terram.

24. Item, utrum credat, quod Papa canonice electus, 568
qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor beati Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei.

25 Item, utrum credat, auctoritatem jurisdictionis Papae, 569
archiepiscopi et episcopi in solvendo et ligando esse majorem auctoritate simplicis sacerdotis, etiam si curam animarum habeat.

26. Item, utrum credat, quod Papa omnibus Christianis 570
vere contritis et confessis ex causa pia et justa possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum, maxime pia

loca visitantibus et ipsis manus suas porrigentibus adjutrices. Et,

571 27. Utrum credat, quod ex tali concessione visitantes ecclesias ipsas et manus adjutrices eis porrigentes hujusmodi indulgentias consequi possint.

572 28. Item, utrum credat, quod singuli episcopi suis subditis secundum limitationem sacrorum canonum hujusmodi indulgentias concedere possint.

573 29 Item, utrum credat et asserat, licitum esse, Sanctorum reliquias et imagines a Christi fidelibus venerari.

574 30. Item, utrum credat, religiones ab Ecclesia approbatas, a sanctis Patribus rite et rationabiliter introductas.

575 31. Item, utrum credat, quod Papa vel alius praelatus, propriis nominibus Papae pro tempore expressis, vel ipsorum vicarii, possint suum subditum ecclesiasticum sive saecularem propter inobedientiam sive contumaciam excommunicare, ita quod talis pro excommunicato sit habendus.

576 32. Item, utrum credat, quod inobedientia sive contumacia excommunicatorum crescente, praelati vel eorum vicarii in spiritualibus habeant potestatem aggravandi et reaggravandi, interdictum ponendi, et brachium saeculare invocandi; et quod illis censuris per inferiores sit obediendum.

577 33. Item, utrum credat, quod Papa, vel alii praelati et eorum vicarii in spiritualibus habeant potestatem sacerdotes et laicos inobedientes et contumaces excommunicandi, ab officio, beneficio, ingressu ecclesiae et administratione ecclesiasticorum sacramentorum suspendendi.

578 34. Item, utrum credat, quod liceat personis ecclesiasticis absque peccato hujus mundi habere possessiones et bona temporalia.

579 35. Item, utrum credat, quod laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat; imo quod sic auferentes, tollentes et invadentes bona ipsa ecclesiastica sint tamquam sacrilegi puniendi, etiam si male viverent personae ecclesiasticae bona hujusmodi possidentes.

580 36. Item, utrum credat, quod hujusmodi ablatio et invasio, cuicumque sacerdoti, etiam male viventi, temere vel violenter facta vel illata, inducat sacrilegium.

581 37. Item, utrum credat, quod liceat laicis utriusque sexus, viris scilicet et mulieribus, libere praedicare verbum Dei.

38. Item, utrum credat, quod singulis sacerdotibus libere liceat praedicare verbum Dei, ubicumque, quandocumque et quibuscumque placuerit, etiam si non sint missi. 582

39. Item, utrum credat, quod omnia peccata mortalia, et specialiter manifesta, sint publice corrigenda et exstirpanda. 583

Quae hic de auctoritate synodi Constantiensis dicta sunt, intelligenda sunt ad normam Bullae Confirmationis Martini V. „In eminentis" 8. Cal. Martii 1418, quae non complectitur nisi decreta contra Wicleff, Huss et Hieronymum de Praga, decretum de communione sub una specie et salvum conductum datum haereticis. In ultima vero sessione XLV. Pontifex protestatus est: „Quod omnia et singula determinata, conclusa et decreta in materia fidei per praesens sacrum concilium generale Constantiense conciliariter tenere et inviolabiliter observare volebat et nunquam contravenire quoquo modo; ipsaque sic conciliariter facta approbat et ratificat et non aliter, nec alio modo." Neque aliter unquam a Summis Pontificibus, nominatim Eugenio IV. et Pio II. susceptum et agnitum est concilium Constantiense. Non sunt proinde oecumenica, imo potius a Romanis Pontificibus saepius rejecta sunt decreta sessionis III. et IV, a concilio Basileensi innovata, quae sic sonant: „Sancta Synodus Constantiensis etc. . . declarat, quod ipsa, in Spiritu Sancto legitime congregata, concilium generale faciens et Ecclesiam catholicam repraesentans potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscunque status vel dignitatis, etiamsi papalis existat, obedire tenetur in his, quae pertinent ad fidem et exstirpationem dicti schismatis et reformationem dictae Ecclesiae in capite et membris. Item declarat, quod quicunque cujuscunque conditionis, status, dignitatis, etiamsi papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus aut praeceptis hujus sacrae synodi et cujuscunque alterius concilii generalis legitime congregati super praemissis, seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignae poenitentiae subjiciatur et debite puniatur, etiam ad alia juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo." Concilium Basileense, licet aliquando ab Eugenio IV. quoad progressum agnitum fuerit, dignitatem concilii oecumenici nunquam meruit. 584

D. Definitio concilii Constantiensis Sess. XIII. de communione sub utraque specie confirmatum a Martino V. per Bullam „In eminentis" 8. Cal. Mart. 1418.

Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerarie asserere praesumant, populum christianum debere sacrum Eucharistiae sacramentum sub utraque panis et vini specie suscipere, et non solum sub specie panis, sed etiam sub specie vini populum laicum passim communicent, etiam post coenam vel alias non jejunum, et communicandum esse per- 585

tinaciter asserant contra laudabilem Ecclesiae consuetudinem rationabiliter approbatam, quam tamquam sacrilegam damnabiliter reprobare conantur: hinc est, quod hoc praesens Concilium . . . . declarat, decernit et definit, quod licet Christus post coenam instituerit et suis discipulis administraverit sub utraque specie panis et vini hoc venerabile sacramentum, tamen hoc non obstante sacrorum canonum auctoritas laudabilis et approbata consuetudo Ecclesiae servavit et servat, quod hujusmodi sacramentum non debet confici post coenam, neque a fidelibus recipi non jejunis, nisi in casu infirmitatis aut alterius necessitatis a jure vel Ecclesia concesso vel admisso. Et similiter, quod licet in primitiva Ecclesia hujusmodi sacramentum reciperetur a fidelibus sub utraque specie: tamen haec consuetudo ad evitandum aliqua pericula et scandala est rationabiliter introducta, quod a conficientibus sub utraquae specie, et a laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cum firmissime credendum sit et nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus et sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri, etc. Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem aut legem observare sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum, et pertinaciter asserentes oppositum praemissorum tanquam haeretici arcendi sunt et graviter puniendi per dioecesanos locorum seu officiales eorum aut inquisitores haereticae pravitatis, etc.

LXXIII. Concilii Florentini decreta.

A. Decretum unionis Graecorum in Bulla Eugenii IV. „Laetentur coeli“.

586 In nomine sanctae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, hoc sacro universali approbante Florentino Concilio diffinimus, ut haec fidei veritas ab omnibus Christianis credatur et suscipiatur, sicque omnes profiteantur, quod Spiritus Sanctus ex Patre et Filio aeternaliter est, et essentiam suam suumque esse subsistens habet ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter tamquam ab uno principio et unica spiratione procedit; declarantes, quod id, quod sancti doctores et Patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc

significetur, Filium quoque esse secundum Graecos quidem causam, secundum Latinos vero principium subsistentiae Spiritus Sancti, sicut et Patrem. Et quoniam omnia, quae Patris sunt, Pater ipse unigenito Filio suo gignendo dedit, praeter esse Patrem, hoc ipsum quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio, ipse Filius a Patre aeternaliter habet, a quo etiam aeternaliter genitus est. Diffinimus insuper, explicationem verborum illorum, „Filioque“ veritatis declarandae gratia, et imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter symbolo
fuisse appositam. Item, in azymo sive fermentato pane tri- 587
ticeo, corpus Christi veraciter confici; sacerdotesque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suae ecclesiae sive occidentalis, sive orientalis con-
suetudinem. Item, si vere poenitentes in Dei caritate de- 588
cesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis, eorum animas poenis purgatoriis post mortem purgari: et ut a poenis hujusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiae instituta. Illorumque animas, qui post baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae corporibus, prout superius dictum est, sunt purgatae, in coelum mox recipi et intueri clare ipsum Deum trinum et unum, sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen
disparibus puniendas. Item diffinimus, sanctam Apostolicam 589
Sedem, et Romanum Pontificem, in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiae caput et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur.

B. Decretum pro Armensis in Bulla Eugenii IV. „Exultate Deo".

Hoc decretum continet symbolum Nicaenum, definitionem Chalcedonensem, definitionem Synodi VI., decretum de suscipiendis synodo Chalcedonensi et Leone M., instructionem de sacramentis, quam subjicimus, symbolum Athanasianum, decretum unionis Graecorum et decretum de festis. Qua de instructione praemittendum est, eam non esse definitionem de ministro, materia et forma sacramentorum, ut multi putabant, sed instructionem tantummodo practicam, quae tamen ut talis plenam habet auctoritatem. Ipsum decretum in fine distinguit inter *capitula, declarationes, diffinitiones, traditiones, praecepta, statuta, et doctrinam*, quae in ipso contineantur.

590 Quinto, ecclesiasticorum sacramentorum veritatem pro ipsorum Armenorum tam praesentium quam futurorum faciliori doctrina sub hac brevissima redigimus formula. Novae legis septem sunt sacramenta: videlicet baptismus, confirmatio, eucharistia, poenitentia, extrema unctio, ordo et matrimonium, quae multum a sacramentis differunt antiquae legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant: haec vero nostra et continent gratiam, et ipsam digne suscipientibus conferunt. Horum quinque prima ad spiritualem uniuscujusque hominis in seipso perfectionem, duo ultima ad totius Ecclesiae regimen multiplicationemque ordinata sunt. Per baptismum enim spiritualiter renascimur; per confirmationem augemur in gratia, et roboramur in fide; renati autem et roborati, nutrimur divina eucharistiae alimonia. Quod si per peccatum aegritudinem incurrimus animae, per poenitentiam spiritualiter sanamur: spiritualiter etiam et corporaliter, prout animae expedit, per extremam unctionem: per ordinem vero Ecclesia gubernatur et multiplicatur spiritualiter: per matrimonium corporaliter augetur. Haec omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, et persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quorum si aliquod desit, non perficitur sacramentum. Inter haec sacramenta tria sunt: baptismus, confirmatio et ordo, quae characterem, id est, spirituale quoddam signum a caeteris distinctivum, inprimunt in anima indelebile. Unde in eadem persona non reiterantur. Reliqua vero quatuor characterem non imprimunt, et reiterationem admittunt.

Primum omnium sacramentorum locum tenet sanctum 591
baptisma, quod vitae spiritualis janua est: per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficimur Ecclesiae. Et cum per primum hominem mors introierit in universos; nisi ex aqua et Spiritu renascimur, non possumus, ut inquit Veritas, in regnum coelorum introire. Materia hujus sacramenti est aqua vera et naturalis: nec refert, frigida sit an calida. Forma autem est: Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Non tamen negamus, quin et per illa verba: Baptizatur talis servus Christi in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, vel: Baptizatur manibus meis talis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, verum perficiatur baptisma; quoniam cum principalis causa, ex qua baptismus virtutem habet, sit Sancta Trinitas; instrumentalis autem sit minister, qui tradit exterius sacramentum, si exprimitur actus, qui per ipsum exercetur ministrum, cum Sanctae Trinitatis invocatione, perficitur sacramentum. Minister hujus sacramenti est sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In causa autem necessitatis non solum sacerdos vel diaconus, sed etiam laicus vel mulier, immo etiam paganus et haereticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiae et facere intendat, quod facit Ecclesia. Hujus sacramenti effectus est remissio omnis culpae originalis et actualis, omnis quoque poenae, quae pro ipsa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis praeteritis injungenda est satisfactio: sed morientes, antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum coelorum et Dei visionem perveniunt.

Secundum sacramentum est confirmatio; cujus materia 592
est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, et balsamo, quod odorem significat bonae famae, per episcopum benedicto. Forma autem est: Signo te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ordinarius minister est episcopus. Et cum caeteras unctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi episcopus debet conferre: quia de solis apostolis legitur, quorum vicem tenent episcopi, quod per manus impositionem Spiritum Sanctum dabant, quemadmodum Actuum Apostolorum lectio manifestat: Cum enim audissent, inquit, Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem. Qui cum

venissent, oraverunt pro eis, ut acciperent Spiritum Sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum. Loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia confirmatio. Legitur tamen aliquando per Apostolicae Sedis dispensationem ex rationabili et urgente admodum causa simplicem sacerdotem chrismate per episcopum confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum. Effectus autem hujus sacramenti est, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen. Ideoque in fronte, ubi verecundiae sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat et praecipue crucem ejus, quae Judaeis quidem est scandalum, Gentibus autem stultitia, secundum Apostolum; propter quod signo crucis signatur.

593 Tertium est Eucharistiae sacramentum, cujus materia est panis triticeus, et vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam juxta testimonia sanctorum Patrum ac doctorum Ecclesiae pridem in disputatione exhibita creditur, ipsum Dominum in vino aqua permixto hoc instituisse sacramentum. Deinde, quia hoc convenit dominicae passionis repraesentationi. Inquit enim beatus Alexander Papa quintus a beato Petro: „In sacramentorum oblationibus, quae intra Missarum solemnia Domino offeruntur, panis tantum et vinum aqua permixtum in sacrificium offerantur. Non enim debet in calicem Domini aut vinum solum aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum: quia utrumque, id est, sanguis et aqua, ex latere Christi profluxisse legitur“. Tum etiam, quod convenit ad significandum hujus sacramenti effectum, qui est unio populi christiani ad Christum. Aqua enim populum significat, secundum illud Apocalypsis: „Aquae multae, populi multi.“ Et Julius Papa secundus post beatum Sylvestrum, ait: „Calix Dominicus juxta canonum praeceptum vino et aqua permixtus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in calice vinum et aqua miscetur, Christo populus adunatur, et fidelium plebs

ei, in quem credit, copulatur et jungitur." Cum ergo tam sancta Romana Ecclesia a beatissimis Apostolis Petro et Paulo edocta, quam reliquae omnes Latinorum Graecorumque ecclesiae, in quibus omnis sanctitatis et doctrinae lumina claruerunt, ab initio nascentis Ecclesiae sic servaverint et modo servent, inconveniens admodum videtur, ut alia quaevis regio ab hac universali et rationabili discrepet observantia. Decernimus igitur, ut etiam ipsi Armeni se cum universo orbe christiano conforment: eorumque sacerdotes in calicis oblatione paululum aquae, prout dictum est, admisceant vino. Forma hujus sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit sacramentum: sacerdos enim in persona Christi loquens hoc confecit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, et substantia vini in sanguinem convertuntur: ita tamen, quod totus Christus continetur sub specie panis et totus sub specie vini. Sub qualibet quoque parte hostiae consecratae et vini consecrati, separatione facta, totus est Christus. Hujus sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur et membris ejus unitur, consequens est, quod per hoc sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur: omnemque effectum, quem materialis cibus et potus quoad vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando et delectando, sacramentum hoc quoad vitam operatur spiritualem: in quo, ut inquit Urbanus Papa, gratam Salvatoris nostri recensemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, et ad virtutum et gratiarum proficimus incrementum. 594

Quartum sacramentum est poenitentia, cujus quasi materia sunt actus poenitentis, qui in tres distinguuntur partes. Quarum prima est cordis contritio; ad quam pertinet, ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de caetero. Secunda est oris confessio: ad quam pertinet, ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia est satisfactio pro peccatis secundum arbitrium sacerdotis, quae quidem praecipue fit per orationem, jejunium et eleemosynam. Forma hujus sacramenti sunt verba absolutionis, quae sacerdos profert, cum dicit: Ego te absolvo, etc., et minister hujus

sacramenti est sacerdos habens auctoritatem absolvendi, vel ordinariam, vel ex commissione superioris. Effectus hujus sacramenti est absolutio a peccatis.

595 Quintum sacramentum est extrema unctio, cujus materia est oleum olivae per episcopum benedictum. Hoc sacramentum nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet: qui in his locis ungendus est: in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter adoratum, in ore propter gustum vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem. Forma hujus sacramenti est haec: „Per istam sanctam unctionem et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominis quidquid per visum etc." Et similiter in aliis membris. Minister hujus sacramenti est sacerdos. Effectus vero est mentis sanatio; et, in quantum autem expedit, ipsius etiam corporis. De hoc sacramento inquit beatus Jacobus Apostolus: „Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiae, ut orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, dimittentur ei."

596 Sextum sacramentum est ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur ordo: sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, et patenae cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem: et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma sacerdotii talis est: „Accipe potestatem offerendi sacrificium in ecclesia pro vivis et mortuis, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti." Et sic de aliorum ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur. Ordinarius minister hujus sacramenti est episcopus. Effectus augmentum gratiae, ut quis sit idoneus minister.

597 Septimum est sacramentum matrimonii, quod est signum conjunctionis Christi et Ecclesiae, secundum Apostolum dicentem: „Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo et in Ecclesia." Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti expressus. Assignatur autem triplex bonum matrimonii. Primum est proles

suscipienda et educanda ad cultum Dei. Secundum est fides, quam unus conjugum alteri servare debet. Tertium indivisibilitas matrimonii, propter hoc quod significat indivisibilem conjunctionem Christi et Ecclesiae. Quamvis autem ex causa fornicationis liceat tori separationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas est, cum matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit.

C. Ex Decreto pro Jacobitis, sive Bulla Eugenii IV. „Cantate Domino“.

Sacrosancta Romana Ecclesia, Domini et Salvatoris nostri 598
voce fundata, firmiter credit, profitetur et praedicat, unum verum Deum omnipotentem, incommutabilem et aeternum, Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, unum in essentia, trinum in personis: Patrem ingenitum, Filium ex Patre genitum, Spiritum Sanctum ex Patre et Filio procendentem. Patrem non esse Filium aut Spiritum Sanctum; Filium non esse Patrem aut Spiritum Sanctum; Spiritum Sanctum non esse Patrem aut Filium: sed Pater tantum Pater est, Filius tantum Filius est: Spiritus Sanctus tantum Spiritus Sanctus est. Solus Pater de substantia sua genuit Filium, solus Filius de solo Patre est genitus, solus Spiritus Sanctus simul de Patre procedit et Filio. Hae tres personae sunt unus Deus, et non tres Dii: quia trium est una substantia, una essentia, una natura, una divinitas, una immensitas, una aeternitas, omniaque sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio. Propter hanc unitatem Pater est totus in Filio, totus in Spiritu Sancto: Filius totus est in Patre, totus in Spiritu Sancto: Spiritus Sanctus totus est in Patre, totus in Filio. Nullus alium aut praecedit aeternitate, aut excedit magnitudine, aut superat potestate. Aeternum quippe et sine initio est, quod Filius de Patre extitit; et aeternum ac sine initio est, quod Spiritus Sanctus de Patre Filioque procedit. Pater quidquid est aut habet, non habet ab alio, sed ex se; et est principium sine principio. Filius quidquid est aut habet, habet a Patre, et est principium de principio. Spiritus Sanctus quidquid est aut habet, habet a Patre simul et Filio. Sed Pater et Filius non duo principia Spiritus Sancti, sed unum principium: sicut Pater et Filius et Spiritus Sanctus non tria principia creaturae, sed unum principium.

599 Quoscunque ergo adversa et contraria sentientes damnat, reprobat et anathematizat et a Christi corpore, quod est Ecclesia, alienos esse denunciat. Hinc damnat Sabellium personas confundentem et ipsarum distinctionem realem penitus auferentem. Damnat Arianos, Eunomianos, Macedonianos solum Patrem Deum verum esse dicentes, Filium autem et Spiritum S. in creaturarum ordine collocantes. Damnat et quoscumque alios, gradus seu inaequalitatem in Trinitate facientes.

600 Firmissime credit, profitetur et praedicat, unum verum Deum, Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, esse omnium visibilium et invisibilium creatorem: qui quando voluit, bonitate sua universas tam spirituales quam corporales condidit creaturas: bonas quidem, quia a summo bono factae sunt, sed mutabiles, quia de nihilo factae sunt, nullamque mali asserit esse naturam, quia omnis natura, in quantum natura est, bona est. Unum atque eundem Deum Veteris et Novi Testamenti, hoc est, legis et prophetarum atque evangelii profitetur auctorem: quoniam eodem Spiritu Sancto inspirante utriusque Testamenti Sancti locuti sunt: quorum libros suscipit et veneratur, qui titulis sequentibus continentur: (Sequuntur libri canonis.)

Praeterea Manichaeorum anathematizat insaniam, qui duo prima principia posuerunt, unum visibilium, aliud invisibilium; et alium Novi Testamenti Deum, alium Veteris esse Deum dixerunt.

601 Firmiter credit, profitetur et praedicat, unam ex Trinitate personam, verum Deum, Deum Filium ex Patre genitum, Patri consubstantialem et coaeternum, in plenitudine temporis, quam divini consilii inscrutabilis altitudo disposuit, propter salutem humani generis, veram hominis integramque naturam ex immaculato utero Mariae virginis assumpsisse et sibi in unitatem personae copulasse tanta unitate, ut quidquid ibi Dei est, non sit ab homine separatum; et quidquid est hominis, non sit a deitate divisum; sitque unus et idem indivisus, utraque natura in suis proprietatibus permanente, Deus et homo, Dei Filius et hominis filius, aequalis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem: immortalis et aeternus ex natura divinitatis, passibilis et temporalis ex conditione assumptae humanitatis.

Firmiter credit, profitetur et praedicat, Dei Filium in assumpta humanitate ex Virgine vere natum, vere passum, vere mortuum et sepultum, vere ex mortuis resurrexisse, in coelum ascendisse, sedereque ad dexteram Patris, et venturum in fine saeculorum ad vivos mortuosque judicandos.

Anathematizat autem, exsecratur et damnat omnem haeresim contraria sapientem. Et primo damnat Ebionem, Cerinthum, Marcionem, Paulum Samosatenum, Photinum omnesque similiter blasphemantes, qui percipere non valentes unionem personalem humanitatis ad Verbum, Jesum Christum Dominum nostrum verum Deum esse negaverunt: ipsum purum hominem confitentes, qui divinae gratiae participatione majori, quam sanctioris vitae merito suscepisset, divinus homo diceretur. Anathematizat etiam Manichaeum cum sectatoribus suis, qui Dei Filium non verum corpus, sed phantasticum sumpsisse somniantes, humanitatis in Christo veritatem penitus sustulerunt. Nec non Valentinum asserentem, Dei Filium nihil de Virgine Matre cepisse, sed corpus coeleste sumpsisse, atque transisse per uterum Virginis, sicut per aquaeductum defluens aqua transcurrit. Arium etiam, qui asserens, corpus ex Virgine assumptum anima caruisse, voluit loco animae fuisse deitatem. Apollinarem quoque, qui intelligens, si anima corpus informans negetur in Christo, humanitatem veram ibidem non fuisse, solam posuit animam sensitivam, sed deitatem Verbi vicem rationalis animae tenuisse. Anathematizat etiam Theodorum Mopsuestenum atque Nestorium asserentes, humanitatem Dei Filio unitam esse per gratiam, et ob id duas esse in Christo personas, sicut duas fatentur esse naturas, cum intelligere non valerent, unionem humanitatis ad Verbum hypostaticam extitisse, et propterea negarent Verbi subsistentiam accepisse. Nam secundum hanc blasphemiam non Verbum caro factum est, sed Verbum per gratiam habitavit in carne: hoc est, non Dei Filius homo factus est, sed magis Dei Filius habitavit in homine. Anathematizat etiam, exsecratur et damnat Eutychem archimandritam: qui cum intelligeret, juxta Nestorii blasphemiam veritatem incarnationis excludi, et propterea oportere, quod ita Dei Verbo unita esset humanitas, ut deitatis et humanitatis una esset eademque persona: ac etiam capere non posset, stante pluralitate naturarum, unitatem personae; sicut deitatis et hu-

manitatis in Christo unam posuit esse personam, ita unam asseruit esse naturam: volens ante unionem dualitatem fuisse naturarum, sed in unam naturam in assumptione transiisse: maxima blasphemia et impietate concedens, aut humanitatem in deitatem, aut deitatem in humanitatem esse conversam. Anathematizat etiam, exsecratur et damnat Macarium Antiochenum omnesque similia sapientes, qui licet vere de naturarum dualitate et personae unitate sentiret, tamen circa Christi operationes enormiter aberravit dicens, in Christo utriusque naturae unam fuisse operationem unamque voluntatem. Hos omnes cum haeresibus suis anathematizat sacrosancta Romana Ecclesia, affirmans in Christo duas esse voluntates duasque operationes.

602 Firmiter credit, profitetur et docet, neminem unquam ex viro feminaque conceptum a diaboli dominatione fuisse liberatum, nisi per meritum mediatoris Dei et hominum Jesu Christi Domini nostri: qui sine peccato conceptus, natus et mortuus, humani generis hostem, peccata nostra delendo, solus sua morte prostravit: et regni coelestis introitum, quem primus homo peccato proprio cum omni successione perdiderat, reseravit: quem aliquando venturum omnia Veteris Testamenti sacra, sacrificia, sacramenta, ceremoniae praesignarunt,

603 Firmiter credit, profitetur et docet, legalia Veteris Testamenti, seu Mosaicae legis, quae dividuntur in ceremonias, sacra, sacrificia, sacramenta, quia significandi alicujus futuri gratia fuerant instituta, licet divino cultui illa aetate congruerent, significato per illa Domino nostro Jesu Christo adveniente cessasse, et Novi Testamenti sacramenta coepisse. Quemcumque etiam post passionem in legalibus spem ponentem et illis velut ad salutem necessariis se subdentem, quasi Christi fides sine illis salvare non posset, peccasse mortaliter. Non tamen negat, a Christi passione usque ad promulgatum evangelium illa potuisse servari, dum tamen minime ad salutem necessaria crederentur, sed post promulgatum evangelium sine interitu salutis aeternae asserit non posse servari. Omnes ergo post illud tempus circumcisionis et sabbati reliquorumque legalium observatores alienos a Christi fide denunciat et salutis aeternae minime posse esse participes, nisi aliquando ab iis erroribus resipiscant. Omnibus igitur, qui christiano nomine gloriantur, praecipit omnino,

quocunque tempore, vel ante vel post baptismum, a circumcisione cessandum; quoniam sive quis in ea spem ponat, sive non, sine interitu salutis aeternae observari omnino non potest. Circa pueros vero propter periculum mortis, quod potest saepe contingere, cum ipsis non possit alio remedio subveniri, nisi per sacramentum baptismi, per quod eripiuntur a diaboli dominatu et in Dei filios adoptantur, admonet, non esse per quadraginta aut octoginta dies seu aliud tempus juxta quorundam observantiam sacrum baptisma differendum; sed quamprimum commode fieri potest, debere conferri: ita tamen, quod mortis imminente periculo mox sine ulla dilatione baptizentur, etiam per laicum vel mulierem, in forma Ecclesiae, si desit sacerdos, quemadmodum in decreto Armenorum plenius continetur.

Firmiter credit, profitetur et praedicat, omnem creaturam 604
Dei bonam, nihilque rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, quia, juxta verbum Domini, non quod intrat in os coinquinat hominem; illamque Mosaicae legis ciborum mundorum et immundorum differentiam ad caeremonialia asserit pertinere, quae surgente evangelio transierunt et efficacia esse desierunt. Illam etiam apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum et sanguine et suffocato dicit illi tempori congruisse, quo ex Judaeis atque gentilibus, qui antea diversis caeremoniis moribusque vivebant, una surgebat Ecclesia, ut cum Judaeis etiam gentiles aliquid communiter observarent, et in unum Dei cultum fidemque conveniendi praeberetur occasio et dissensionis materia tolleretur: cum Judaeis propter antiquam consuetudinem sanguis et suffocatum abominabilia viderentur et esu immolatitii poterant arbitrari gentiles ad idololatriam redituros. Ubi autem eo usque propagata est christiana religio, ut nullus in ea Judaeus carnalis appareat, sed omnes ad Ecclesiam transeuntes in eosdem ritus evangelii caeremoniasque conveniant, credentes omnia munda mundis: illius apostolicae prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus. Nullam itaque cibi naturam condemnandam esse denunciat, quam societas admittit humana: nec inter animalia discernendum per quemcunque, sive virum sive mulierem, et quocunque genere mortis intereant: quamvis pro salute corporis, pro virtutis exercitio, pro regulari et ecclesiastica disciplina possint et debeant

multa non negata dimitti, quia, juxta Apostolum, omnia licent, sed non omnia expediunt.

605 Firmiter credit, profitetur et praedicat, nullos intra catholicam Ecclesiam non existentes, non solum paganos, sed nec Judaeos aut haereticos atque schismaticos, aeternae vitae fieri posse participes; sed in ignem aeternum ituros, qui paratus est diabolo et angelis ejus, nisi ante finem vitae eidem fuerint aggregati: tantumque valere ecclesiastici corporis unitatem, ut solum in ea manentibus ad salutem eclesiastica sacramenta proficiant, et jejunia, eleemosynae ac caetera pietatis officia et exercitia militiae christianae praemia aeterna parturiant. Neminemque, quantascumque eleemosynas fecerit, etsi pro Christi nomine sanguinem effuderit, posse salvari, nisi in catholicae Ecclesiae gremio et unitate permanserit.

(Sequuntur synodi oecumenicae **a Romana** ecclesia susceptae decreta pro Graecis et Armenis.)

606 Verum quia in suprascripto decreto Armenorum non est explicata forma verborum, quibus in consecratione corporis et sanguinis Domini sacrosancta Romana ecclesia, Apostolorum doctrina et auctoritate firmata, semper uti consueverat, illam praesentibus duximus inserendam. In consecratione corporis hac utitur forma verborum: Hoc est enim corpus meum; sanguinis vero: Hic est enim calix sanguinis mei, novi et aeterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Panis vero triticeus, in quo sacramentum conficitur, an eo die, an antea coctus sit, nihil omnino refert: dummodo enim panis substantia maneat, nullatenus dubitandum est, quin post praefata verba consecrationis corporis a sacerdote cum intentione conficiendi prolata, mox in verum Christi corpus transubstantietur.

Decreta pro Syris, Chaldaeis, Maronitis nil novi continent.

LXXIV. Calixti III. decretum de contractu census.

Habetur in Extrav. Comm. l. 3. tit. 5. c. 2. et est confirmatio Bullae Martini V. eadem de materia, quae ibid. est c. 1.

607 Nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet a tanto tempore, cujus contrarii memoria non existit, in di-

versis Alemanniae partibus, pro communi hominum utilitate, inter habitatores et incolas partium earundem talis inoleverit hactenusque observata fuerit . . . . consuetudo, quod ipsi habitatores et incolae, sive illi ex eis, quibus id pro suis statu et indemnitatibus expedire visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, praediis, possessionibus et haereditatibus annuos marcarum, florenorum, seu grossorum monetae, in partibus illis currentis, reditus seu census vendentes, pro singulis et marcis, florenis sive grossis hujusmodi ab eis, qui illas vel illos, sive reditus sive census ipsos emerint, certum competens pretium in numerata pecunia secundum temporis qualitatem, prout ipsi vendentes et ementes in contractibus super his inter se firmaverunt, et recipere soliti fuere, illa ex domibus, terris, agris, praediis, possessionibus et haereditatibus praedictis, qui in hujusmodi contractibus expressi fuerunt, praedictorum solutione redituum et censuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium favorem, hoc adjecto, quod ipsi pro rata, qua hujusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent in toto vel in parte pecuniam, a solutione redituum seu censuum hujusmodi restitutam pecuniam contingentium liberi forent penitus et immunes, sed iidem ementes, etiamsi bona, domus, terrae, agri, possessiones et haereditates hujusmodi processu temporis ad omnimodae destructionis sive desolationis reducerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen haesitationis versatur scrupulus, an hujusmodi contractus liciti sint censendi. Unde nonnulli illos usurarios fore praetendentes, occasionem quaerunt reditus et census hujusmodi ab eis debitos non solvendi . . . . . Nos igitur . . . ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium, praefatos contractus licitos jurique conformes et vendentes eosdem ad ipsorum solutionem censuum et redituum juxta dictorum contractuum tenores, remoto contradictionis obstaculo, efficaciter teneri, auctoritate Apostolica praesentium serie declaramus.

LXXV. Pii II. Bulla „Execrabilis" in Synodo Mantuana 1459. contra appellationes ad Concilium generale.

Haec Bulla confirmata est a Summis Pontificibus Sixto IV. et Julio II.; deinde prohibitio appellationis a Summo Pontifice ad concilium generale in Bullam Coenae (art. 2.) recepta est.

608 Execrabilis et pristinis temporibus inauditus tempestate nostra inolevit abusus, ut a Romano Pontifice, Jesu Christi vicario, cui dictum est in persona beati Petri: Pasce oves meas, et: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis: nonnulli spiritu rebellionis imbuti, non sanioris cupiditate judicii, sed commissi evasione peccati ad futurum concilium provocare praesumant . . . Volentes igitur hoc pestiferum virus a Christi Ecclesia procul pellere et ovium nobis commissarum saluti consulere, omnemque materiam scandali ab ovili nostri Salvatoris arcere, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium cunctorumque praelatorum ac divini et humani juris interpretum curiam sequentium consilio et assensu et certa nostra scientia hujusmodi provocationes damnamus et tanquam erroneas ac detestabiles reprobamus.

LXXVI. Pii II. decretum a. 1464. in controversia de sanguine Christi.

609 Auctoritate Apostolica tenore praesentium statuimus et ordinamus, quod nulli ordinum Minorum aut Praedicatorum deinceps liceat de supradicta dubietate disputare, praedicare, vel publice aut private verbum facere, seu aliis suadere, quod videlicet haereticum vel peccatum sit, tenere vel credere, sanguinem ipsum sacratissimum, ut praemittitur, triduo passionis ejusdem Domini nostri Jesu Christi ab ipsa divinitate quomodolibet fuisse vel non fuisse divisum vel separatum, donec super dubietatis ejusmodi decisione quid tenendum sit, fuerit per Sedem Apostolicam definitum.

LXXVII. Magistri Petri Oxomensis propositiones 9 a Sixto IV. damnatae a. 1479.

610 1. Peccata mortalia, quantum ad culpam et poenam alterius saeculi, delentur per solam cordis contritionem sine ordine ad claves.

2. Confessio de peccatis in specie fuit ex aliquo sta- 611
tuto universalis Ecclesiae, non de jure divino.

3. Pravae cogitationes confiteri non debent, sed sola 612
displicentia delentur sine ordine ad claves.

4. Confessio debet esse secreta, id est de peccatis 613
secretis, non de manifestis.

5. Non sunt absolvendi poenitentes, nisi peracta prius 614
poenitentia eis injuncta.

6. Papa non potest indulgere alicui viro poenam pur- 615
gatorii.

7. Ecclesia urbis Romae errare potest. 616

8. Papa non potest dispensare in statutis universalis 617
Ecclesiae.

9. Sacramentum Poenitentiae, quantum ad collationem 618
gratiae, sacramentum naturae est, non alicujus institutionis veteris vel novi Testamenti.

Damnatae ut scandalosae et haereticae.

LXXVIII. Propositio Johannis Pici Mirandulani ex libro nongentarum conclusionum prohibito ab Innocentio VIII.

Prop. ex conclusionibus in Theologia propriis 18. Dico 619
probabiliter et, nisi esset communis modus dicendi theologorum in oppositum, firmiter assererem: assero tamen hoc dictum in se esse probabile, et est, quod sicut nullus opinatur, aliquid ita esse, praecise, quia vult sic opinari, ita nullus credit, aliquid esse verum, praecise, quia vult credere, id esse verum.

Corollarium. Non est in potestate libera hominis cre- 620
dere, articulum fidei esse verum, quando placet, et credere eum esse falsum, quando sibi placet.

Haec propositio notata fuerat ut erronea et haeresim sapiens. Caetera ex Neoplatonismo et Cabbalistica philosophia sunt desumpta.

LXXIX. Decreta Leonis X. in Concilio Lateranensi V. oecumenico.

A. *Ex Bulla „Apostolici Regiminis“ Leonis X. in concilio Lateranensi V. edita, 14. Cal. Jan. 1513.*

Cum itaque diebus nostris (quod dolenter referimus) 621
zizaniae seminator, antiquus humani generis hostis, nonnullos

perniciosissimos errores, a fidelibus semper explosos, in agro Domini superseminare et augere sit ausus, de natura praesertim animae rationalis, quod videlicet mortalis sit, aut unica in cunctis hominibus; et nonnulli temere philosophantes, secundum saltem philosophiam verum id esse asseverent; contra hujusmodi pestem opportuna remedia adhibere cupientes, hoc sacro approbante concilio damnamus et reprobamus omnes asserentes, animam intellectivam mortalem esse, aut unicam in cunctis hominibus, et haec in dubium vertentes: cum illa non solum vere per se et essentialiter humani corporis forma existat, sicut in canone felicis recordationis Clementis Papae V. praedecessoris nostri in generali Viennensi concilio edito continetur; verum et immortalis, et pro corporum, quibus infunditur, multitudine singulariter multiplicabilis, et multiplicata, et multiplicanda sit . . . . .

Cumque verum vero minime contradicat, omnem assertionem veritati illuminatae fidei contrariam omnino falsam esse definimus: et, ut aliter dogmatizare non liceat, districtius inhibemus: omnesque hujusmodi erroris assertionibus inhaerentes, veluti damnatissimas haereses seminantes, per omnia ut detestabiles et abominabiles haereticos et infideles, catholicam fidem labefactantes, vitandos et puniendos fore decernimus.

B. Ex Bulla „Pastor aeternus" Leonis X. in concilio Lateranensi V. edita 14. Cal. Jan. 1516, qua damnatur pragmatica sanctio Gallorum.

622 Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem tanquam auctoritatem super omnia concilia habentem, tam conciliorum indicendorum, transferendorum ac dissolvendorum plenum jus ac potestatem habere, nedum ex sacrae Scripturae testimonio, dictis sanctorum Patrum ac aliorum Romanorum Pontificum etiam, praedecessorum nostrorum, sacrorumque canonum decretis, sed propria etiam eorumdem conciliorum confessione manifeste constat.

C. Ex Bulla „Inter multiplices" in Sess. V. 4. Non. Maji 1515 emissa.

623 Ea propria est usurarum interpretatio, quando videlicet ex usu rei, quae non germinat, nullo labore, nullo sumpto, nullove periculo lucrum foetusque conquiri studetur . . . .

Sacro approbante concilio, declaramus et definimus, 624
Montes pietatis . . . per respublicas institutos et auctoritate Sedis Apostolicae hactenus probatos et confirmatos, in quibus pro eorum impensis et indemnitate aliquid moderatum ad solas ministrorum impensas et aliarum rerum ad illorum conservationem, ut praefertur, pertinentium, pro eorum indemnitate duntaxat, ultra sortem absque lucro eorumdem Montium accipitur, neque speciem mali praeferre, nec peccandi incentivum praestare, neque ullo pacto improbari, quinimo meritorium esse ac laudari et probari debere tale mutuum et minime usurarium putari . . . . omnes autem religiosos et ecclesiasticas ac saeculares personas, qui contra praesentis declarationis et sanctionis formam de caetero praedicare seu disputare, verbo vel scriptis, ausi fuerint, excommunicationis latae sententiae poenam, privilegio quocumque non obstante, incurrere volumus.

LXXX. Errores 41 Martini Lutheri damnati a Leone X. per Bullam „Exsurge Domine" 16. Maji 1520.

1. Haeretica sententia est, sed usitata, sacramenta novae 625
legis justificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

2. In puero post baptismum negare remanens peccatum, 626
est Paulum et Christum simul conculcare.

3. Fomes peccati, etiamsi nullum adsit actuale pecca- 627
tum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingressu coeli.

4. Imperfecta charitas morituri fert secum necessario 628
magnum timorem, qui se solo satis est facere poenam purgatorii, et impedit introitum regni.

5. Tres esse partes Poenitentiae: contritionem, confes- 629
sionem et satisfactionem, non est fundatum in sacra Scriptura nec antiquis sanctis christianis doctoribus.

6. Contritio, quae paratur per discussionem, collatio- 630
nem et detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animae suae, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, foeditatem, amissionem aeternae beatitudinis, ac aeternae damnationis acquisitionem, haec contritio facit hypocritam, imo magis peccatorem.

7. Verissimum est proverbium et omnium doctrina de 631
contritionibus huc usque data praestantius: de caetero non facere, summa poenitentia: optima poenitentia, nova vita.

632 8. Nullo modo praesumas confiteri peccata venialia, sed nec omnia mortalia, quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas. Unde in primitiva Ecclesia solum manifesta mortalia confitebantur.

633 9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod misericordiae Dei nihil volumus relinquere ignoscendum.

634 10. Peccata non sunt ulli remissa, nisi remittente sacerdote credat sibi remitti; imo peccatum maneret, nisi remissum crederet: non enim sufficit remissio peccati et gratiae donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

635 11. Nullo modo confidas absolvi propter tuam contritionem, sed propter verbum Christi: Quodcumque solveris, etc. (Matth. XVI). Hinc, inquam, confide, si sacerdotis obtinueris absolutionem, et crede fortiter te absolutum, et absolutus vere eris, quidquid sit de contritione.

636 12. Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non serio, sed joco absolveret; si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus.

637 13. In sacramento Poenitentiae ac remissione culpae non plus facit Papa aut episcopus, quam infimus sacerdos: imo, ubi non est sacerdos, aeque tantum quilibet christianus, etiamsi mulier aut puer esset.

638 14. Nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec sacerdos requirere.

639 15. Magnus est error eorum, qui ad sacramentum Eucharistiae accedunt huic innixi, quod sint confessi, quod non sint sibi conscii alicujus peccati mortalis, quod praemiserint orationes suas et praeparatoria: omnes illi judicium sibi manducant et bibunt. Sed si credant et confidant, se gratiam ibi consecuturos, haec sola fides facit eos puros et dignos.

640 16. Consultum videtur, quod Ecclesia in communi concilio statueret, laicos sub utraque specie communicandos: nec Bohemi communicantes sub utraque specie sunt haeretici, sed schismatici.

641 17. Thesauri Ecclesiae, unde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi et Sanctorum.

642 18. Indulgentiae sunt piae fraudes fidelium, et remissiones bonorum operum; et sunt de numero eorum, quae licent, et non de numero eorum, quae expediunt.

19. Indulgentiae his, qui veraciter eas consequuntur, 643
non valent ad remissionem poenae pro peccatis actualibus
debitae apud divinam justitiam.

20. Seducuntur credentes, indulgentias esse salutares 644
et ad fructus spiritus utiles.

21. Indulgentiae necessariae sunt solum publicis cri- 645
minibus, et proprie conceduntur duris solummodo et impatientibus.

22. Sex generibus hominum indulgentiae nec sunt 646
necessariae, nec utiles: videlicet mortuis seu morituris, infirmis, legitime impeditis, his, qui non commiserunt crimina, his, qui crimina commiserunt sed non publica, his, qui meliora operantur.

23. Excommunicationes sunt tantum externae poenae 647
nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesiae orationibus.

24. Docendi sunt Christiani plus diligere excommunica- 648
tionem, quam timere.

25. Romanus Pontifex, Petri successor, non est Christi 649
vicarius super omnes totius mundi ecclesias ab ipso Christo in beato Petro institutus.

26. Verbum Christi ad Petrum: Quodcumque solveris 650
super terram, etc. (Matth. XVI.) extenditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro.

27. Certum est, in manu Ecclesiae aut Papae prorsus 651
non esse statuere articulos fidei, imo nec leges morum seu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Ecclesiae sic vel sic
sentiret, nec etiam erraret; adhuc non est peccatum aut 652
haeresis, contrarium sentire, praesertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per concilium universale alterum reprobatum, alterum approbatum.

29. Via nobis facta est enervandi auctoritatem con- 653
ciliorum, et libere contradicendi eorum gestis, et judicandi eorum decreta, et confidenter confitendi quidquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum a quocumque concilio.

30. Aliqui articuli Joannis Huss condemnati in concilio 654
Constantiensi sunt christianissimi, verissimi et evangelici, quos nec universalis Ecclesia posset damnare.

655 31. In omni opere bono justus peccat.

656 32. Opus bonum optime factum est veniale peccatum.

657 33. Haereticos comburi, est contra voluntatem Spiritus.

658 34. Praeliari adversus Turcas, est repugnare Deo visitanti iniquitates nostras per illos.

659 35. Nemo est certus, se non semper peccare mortaliter, propter occultissimum superbiae vitium.

660 36. Liberum arbitrium post peccatum est res de solo titulo; et dum facit quod in se est, peccat mortaliter.

661 37. Purgatorium non potest probari ex sacra Scriptura, quae sit in canone.

662 38. Animae in purgatorio non sunt securae de earum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut rationibus aut Scripturis, ipsas esse extra statum merendi aut augendae charitatis.

663 39. Animae in purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu quaerunt requiem et horrent poenas.

664 40. Animae ex purgatorio liberatae suffragiis viventium minus beantur, quam si per se satisfecissent.

665 41. Praelati ecclesiastici et principes saeculares non male facerent, si omnes saccos mendicitatis delerent.

LXXXI. Decreta dogmatica Concilii Tridentini.

Sessio III.

Decretum de symbolo fidei.

Praeponit symbolum Nicaeno-Constantinopolitanum tanquam fundamentum decretorum.

Sessio IV.

Decretum de canonicis Scripturis.

666 Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, praesidentibus in ea eisdem tribus Apostolicae Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut sublatis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur: quod promissum ante per prophetas in Scripturis sanctis Dominus noster Jesus Christus, Dei Filius, proprio ore primum promulgavit; deinde per suos

Apostolos, tanquam fontem omnis et salutaris veritatis et morum disciplinae, omni creaturae praedicari jussit: perspiciensque, hanc veritatem et disciplinam contineri in libris scriptis, et sine scripto traditionibus, quae ipsius Christi ore ab Apostolis acceptae, aut ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt, orthodoxorum Patrum exempla secuta, omnes libros tam Veteris quam Novi Testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, nec non traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel oretenus a Christo, vel a Spiritu Sancto dictatas, et continua successione in Ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit et veneratur. Sacrorum vero librorum indicem huic decreto adscribendum censuit: ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. (Sequuntur nomina canonicarum Scripturarum).

Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, et in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris et canonicis non susceperit; et traditiones praedictas sciens et prudens contempserit; A. S. Omnes itaque intelligant, quo ordine et via ipsa Synodus, post jactum fidei confessionis fundamentum, sit progressura, et quibus potissimum testimoniis ac praesidiis in confirmandis dogmatibus et instaurandis in Ecclesia moribus sit usura.

Decretum de editione et usu sacrorum librorum.

Insuper eadem sacrosancta Synodus considerans, non 667
parum utilitatis accedere posse Ecclesiae Dei, si ex omnibus Latinis editionibus, quae circumferuntur, sacrorum librorum, quaenam pro authentica habenda sit, innotescat: statuit et declarat, ut haec ipsa vetus et vulgata editio, quae longo tot saeculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus pro authentica habeatur; et ut nemo illam rejicere quovis praetextu audeat vel praesumat.

Praeterea ad coërcenda petulantia ingenia decernit, ut 668
nemo suae prudentiae innixus, in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, sacram

Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat; etiamsi hujusmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edendae forent. Qui contravenerint, per ordinarios declarentur et poenis a jure statutis puniantur.

Sessio V.

Decretum de peccato originali.

669 Ut fides nostra catholica, sine qua impossibile est placere Deo, purgatis erroribus, in sua sinceritate integra et illibata permaneat, et ne populus christianus omni vento doctrinae circumferatur; cum serpens ille antiquus, humani generis perpetuus hostis, inter plurima mala, quibus Ecclesia Dei his nostris temporibus perturbatur, etiam de peccato originali ejusque remedio non solum nova, sed vetera etiam dissidia excitaverit: sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata praesidentibus in ea eisdem tribus Apostolicae Sedis Legatis, jam ad revocandos errantes, et nutantes confirmandos accedere volens, sacrarum Scripturarum, et sanctorum Patrum, ac probatissimorum Conciliorum testimonia, et ipsius Ecclesiae judicium et consensum secuta, haec de ipso peccato originali statuit, fatetur ac declarat.

670 1. Si quis non confitetur, primum hominem Adam, cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, incurrisseque per offensam praevaricationis hujusmodi iram et indignationem Dei atque ideo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, et cum morte captivitatem sub ejus potestate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc est, diaboli, totumque Adam, per illam praevaricationis offensam, secundum corpus et animam in deterius commutatum fuisse: A. S.

671 2. Si quis Adae praevaricationem sibi soli, et non ejus propagini asserit nocuisse, et acceptam a Deo sanctitatem et justitiam, quam perdidit, sibi soli, et non nobis etiam eum perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientiae peccatum,

mortem et poenas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem et peccatum, quod mors est animae; A. S.: cum contradicat Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.

3. Si quis hoc Adae peccatum, quod origine unum est, 672
et propagatione, non imitatione, transfusum omnibus, inest unicuique proprium, vel per humanae naturae vires vel per aliud remedium asserit tolli, quam per meritum unius mediatoris Domini nostri Jesu Christi, qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo, factus nobis justitia, sanctificatio et redemptio: aut negat, ipsum Christi Jesu meritum per Baptismi sacramentum in forma Ecclesiae rite collatum, tam adultis quam parvulis applicari; A. S.: quia non est aliud nomen sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Unde illa vox: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et illa: Quicunque baptizati estis, Christum induistis.

4. Si quis parvulos recentes ab uteris matrum bapti- 673
zandos negat, etiam si fuerint a baptizatis parentibus orti, aut dicit, in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro necesse sit expiari ad vitam aeternam consequendam, unde fit consequens, ut in eis forma Baptismatis, in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur; A. S.: quoniam non aliter intelligendum est id, quod dixit Apostolus: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt: nisi quemadmodum Ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei ex traditione Apostolorum etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.

5. Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quae 674
in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit, non tolli totum id, quod veram et propriam peccati rationem habet; sed illud dicit tantum radi

aut non imputari; A. S: in renatis enim nihil odit Deus: quia nihil est damnationis iis, qui vere consepulti sunt cum Christo per Baptisma in mortem, qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes et novum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii ac Deo dilecti effecti sunt, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu coeli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, haec sancta Synodus fatetur et sentit: quae cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet; quinimo qui legitime certaverit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat, Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere et proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit, A. S. Declarat tamen haec ipsa sancta Synodus, non esse suae intentionis, comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam et immaculatam Virginem Mariam, Dei genitricem; sed observandas esse constitutiones felicis recordationis Sixti Papae IV. sub poenis in eis constitutionibus contentis, quas innovat.

Sessio VI.

Decretum de justificatione.

Cap. 1. De naturae et legis ad justificandos homines imbecillitate.

675 Primum declarat sancta Synodus, ad justificationis doctrinam probe et sincere intelligendam oportere, ut unusquisque agnoscat et fateatur, quod cum omnes homines in praevaricatione Adae innocentiam perdidissent, facti immundi, et ut Apostolus inquit, natura filii irae, quemadmodum in decreto de peccato originali exposuit, usque adeo servi erant peccati et sub potestate diaboli ac mortis, ut non modo gentes per vim naturae, sed ne Judaei quidem per ipsam etiam litteram legis Moysi, inde liberari aut surgere possent; tametsi in eis liberum arbitrium minime extinctum esset, viribus licet attenuatum et inclinatum.

Cap. 2. De dispensatione et mysterio adventus Christi.

Quo factum est, ut coelestis Pater, Pater misericordiarum 676
et Deus totius consolationis, Christum Jesum, Filium suum, et ante legem, et legis tempore multis sanctis Patribus declaratum ac promissum, cum venit beata illa plenitudo temporis, ad homines miserit, ut et Judaeos, qui sub lege erant, redimeret, et gentes, quae non sectabantur justitiam, justitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent; hunc proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris, non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi.

Cap. 3. Qui per Christum justificantur.

Verum, etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes 677
tamen ejus beneficium recipiunt, sed ii duntaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur. Nam sicut revera homines, nisi ex semine Adae propagati nascerentur, non nascerentur injusti; cum ea propagatione, per ipsum dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahant: ita nisi in Christo renascerentur, nunquam justificarentur, cum ea renascentia per meritum passionis ejus gratia, qua justi fiunt, illis tribuatur. Pro hoc beneficio Apostolus gratias nos semper agere hortatur Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, et eripuit de potestate tenebrarum, transtulitque in regnum Filii dilectionis suae, in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum.

Cap. 4. Insinuatur descriptio justificationis impii et modus ejus in statu gratiae.

Quibus verbis justificationis impii descriptio insinuatur, 678
ut sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adae, in statum gratiae et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum, salvatorem nostrum; quae quidem translatio post Evangelium promulgatum sine lavacro regenerationis, aut ejus voto, fieri non potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.

Cap. 5. De necessitate praeparationis ad justificationem in adultis, et unde sit.

Declarat praeterea, ipsius justificationis exordium in ad- 679
ultis a Dei per Christum Jesum praeveniente gratia sumendum

esse, hoc est, ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur; ut, qui per peccata a Deo aversi erant, per ejus excitantem atque adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiae libere assentiendo et cooperando, disponantur ita, ut, tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam et abjicere potest, neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit. Unde in sacris litteris cum dicitur: Convertimini ad me, et ego convertar ad vos, libertatis nostrae admonemur; cum respondemus: Converte nos Domine ad te, et convertemur, Dei nos gratia praeveniri confitemur.

Cap. 6. Modus praeparationis.

680 Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia et adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse, quae divinitus revelata et promissa sunt, atque illud in primis, a Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quae est in Christo Jesu, et dum peccatores se esse intelligentes a divinae justitiae timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes, Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiae fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod et detestationem, hoc est, per eam poenitentiam, quam ante Baptismum agi oportet: denique dum proponunt suscipere Baptismum, inchoare novam vitam, et servare divina mandata. De hac dispositione scriptum est: Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, et quod inquirentibus se remunerator sit. Et: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et: Timor Domini expellit peccatum. Et: Poenitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum; et accipietis donum Spiritus Sancti. Et: Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, docentes eos servare, quaecunque mandavi vobis. Denique: Praeparate corda vestra Domino.

Cap. 7. Quid sit justificatio impii, et quae ejus causae.

Hanc dispositionem seu praeparationem justificatio ipsa 681
consequitur, quae non est sola peccatorum remissio, sed et sanctificatio et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiae et donorum; unde homo ex injusto fit justus, et ex inimico amicus, ut sit haeres secundum spem vitae aeternae. Hujus justificationis causae sunt, finalis quidem, gloria Dei et Christi, ac vita aeterna; efficiens vero misericors Deus, qui gratuito abluit et sanctificat, signans et ungens Spiritu promissionis Sancto, qui est pignus haereditatis nostrae: meritoria autem, dilectissimus Unigenitus suus, Dominus noster Jesus Christus, qui cum essemus inimici, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, sua sanctissima passione in ligno crucis nobis justificationem meruit, et pro nobis Deo Patri satisfecit: instrumentalis item sacramentum Baptismi, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli unquam contigit justificatio: demum unica formalis causa est justitia Dei, non qua ipse justus est, sed qua nos justos facit, qua videlicet ab eo donati, renovamur spiritu mentis nostrae, et non modo reputamur, sed vere justi nominamur et sumus, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, et secundum propriam cujusque dispositionem et cooperatio-
nem. Quamquam enim nemo possit esse justus, nisi cui 682
merita passionis Domini nostri Jesu Christi communicantur: id tamen in hac impii justificatione fit, dum ejusdem sanctissimae passionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inhaeret, unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum haec omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem et charitatem: nam fides, nisi ad eam spes accedat et charitas, neque unit perfecte cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit: qua ratione verissime dicitur, fidem sine operibus mortuam et otiosam esse, et in Christo Jesu neque circumcisionem aliquid valere, neque praeputium, sed fidem, quae per charitatem operatur. Hanc fidem ante Baptismi sacramentum ex Apostolorum traditione Catechumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt fidem, vitam aeternam praestantem; quam sine spe et

charitate fides praestare non potest. Unde et statim verbum Christi audiunt: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Itaque veram et christianam justitiam accipientes, eam ceu primam stolam pro illa, quam Adam sua inobedientia sibi et nobis perdidit, per Christum Jesum illis donatam, candidam et immaculatam jubentur statim renati conservare, ut eam perferant ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, et habeant vitam aeternam.

Cap. 8. Quomodo intelligatur, impium per fidem et gratis justificari.

683 Cum vero Apostolus dicit, justificari hominem per fidem et gratis, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiae catholicae consensus tenuit et expressit: ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanae salutis initium, fundamentum et radix omnis justificationis: sine qua impossibile est placere Deo, et ad filiorum ejus consortium pervenire: gratis autem justificari ideo dicamur, quia nihil eorum, quae justificationem praecedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur. Si enim gratia est, jam non ex operibus: alioquin, ut idem Apostolus inquit, gratia jam non est gratia.

Cap. 9. Contra inanem haereticorum fiduciam.

684 Quamvis autem necessarium sit credere, neque remitti neque remissa unquam fuisse peccata, nisi gratis divina misericordia propter Christum: nemini tamen fiduciam et certitudinem remissionis peccatorum suorum jactanti, et in ea sola quiescenti, peccata dimitti vel dimissa esse dicendum est, cum apud haereticos et schismaticos possit esse, imo nostra tempestate sit, et magna contra Ecclesiam catholicam contentione praedicetur vana haec et ab omni pietate remota fiducia. Sed neque illud asserendum est, oportere eos, qui vere justificati sunt, absque ulla omnino dubitatione apud semetipsos statuere, se esse justificatos, neminemque a peccatis absolvi ac justificari, nisi eum, qui certo credat, se absolutum et justificatum esse, atque hac sola fide absolutionem et justificationem perfici: quasi qui hoc non credit, de Dei promissis deque mortis et resurrectionis Christi efficacia dubitet. Nam sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramentorum efficacia dubitare debet: sic

quilibet, dum seipsum, suamque propriam infirmitatem et indispositionem respicit, de sua gratia formidare et timere potest; cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.

Cap. 10. De acceptae justificationis incremento.

Sic ergo justificati, et amici Dei ac domestici facti, 685
euntes de virtute in virtutem, renovantur, ut Apostolus inquit, de die in diem: hoc est, mortificando membra carnis suae, et exhibendo ea arma justitiae in sanctificationem, per observationem mandatorum Dei et Ecclesiae, in ipsa justitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescunt atque magis justificantur, sicut scriptum est: Qui justus est, justificetur adhuc. Et iterum: Ne verearis usque ad mortem justificari. Et rursus: Videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, et non ex fide tantum. Hoc vero justitiae incrementum petit sancta Ecclesia, cum orat: Da nobis, Domine, fidei, spei et charitatis augmentum.

Cap. 11. De observatione mandatorum, deque illius necessitate et possibilitate.

Nemo autem, quantumvis justificatus, liberum se esse 686
ab observatione mandatorum putare debet, nemo temeraria illa et a Patribus sub anathemate prohibita voce uti, Dei praecepta homini justificato ad observandum esse impossibilia. Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, et facere quod possis, et petere quod non possis; et adjuvat, ut possis. Cujus mandata gravia non sunt, cujus jugum suave est et onus leve. Qui enim sunt filii Dei, Christum diligunt: qui autem diligunt eum, ut ipsemet testatur, servant sermones ejus. Quod utique cum divino auxilio praestare possunt. Licet enim in hac mortali vita quantumvis sancti et justi in levia saltem et quotidiana, quae etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi. Nam justorum illa vox est et humilis et verax: Dimitte nobis debita nostra: quo fit, ut justi ipsi eo magis se obligatos ad ambulandum in via justitiae sentire debeant, quo liberati jam a peccato, servi autem facti Deo, sobrie, juste et pie viventes proficere possint per Christum Jesum: per quem accessum habuerunt in gratiam istam. Deus nam-

que sua gratia semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. Itaque nemo sibi in sola fide blandiri debet, putans, fide sola se haeredem esse constitutum haereditatemque consecuturum, etiamsi Christo non compatiatur, ut et conglorificetur. Nam et Christus ipse, ut inquit Apostolus, cum esset Filius Dei, didicit ex iis, quae passus est, obedientiam; et consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae. Propterea Apostolus ipse monet justificatos dicens: Nescitis, quod ii, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite, ut comprehendatis. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aërem verberans: sed castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar. Item princeps Apostolorum Petrus: Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis: haec enim
687 facientes, non peccabitis aliquando. Unde constat, eos orthodoxae religionis doctrinae adversari, qui dicunt, justum in omni bono opere saltem venialiter peccare, aut quod intolerabilius est, poenas aeternas mereri: atque etiam eos, qui statuunt, in omnibus operibus justos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando et sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur aeternam: cum scriptum sit: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem, et de Moyse dicat Apostolus, quod respiciebat in remunerationem.

Cap. 12. Praedestinationis temerariam praesumptionem cavendam esse.

688 Nemo quoque, quamdiu in hac mortalitate vivitur, de arcano divinae praedestinationis mysterio usque adeo praesumere debet, ut certo statuat, se omnino esse in numero praedestinatorum: quasi verum esset, quod justificatus aut amplius peccare non possit, aut si peccaverit, certam sibi resipiscentiam promittere debeat. Nam, nisi ex speciali revelatione, sciri non potest, quos Deus sibi elegerit.

Cap. 13. De perseverantiae munere.

689 Similiter de perseverantiae munere, de quo scriptum est: Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, quod

quidem aliunde haberi non potest, nisi ab eo, qui potens est eum, qui stat, statuere, ut perseveranter stet, et eum, qui cadit, restituere; nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur, tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare et reponere omnes debent. Deus enim, nisi ipsi illius gratiae defuerint, sicut coepit opus bonum, ita perficiet, operans velle et perficere. Verumtamen qui se existimant stare, videant ne cadant; et cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus et oblationibus, in jejuniis et castitate. Formidare enim debent scientes, quod in spem gloriae, et nondum in gloriam renati sunt, de pugna, quae superest cum carne, cum mundo, cum diabolo: in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperent dicenti: Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus: si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.

Cap. 14. De lapsis et eorum reparatione.

Qui vero ab accepta justificationis gratia per peccatum 690
exciderunt, rursus justificari poterunt, cum, excitante Deo, per Poenitentiae sacramentum, merito Christi amissam gratiam recuperare procuraverint. Hic enim justificationis modus est lapsis reparatio, quam secundam post naufragium deperditae gratiae tabulam sancti Patres apte nuncuparunt. Etenim pro iis, qui post Baptismum in peccata labuntur, Christus Jesus sacramentum instituit Poenitentiae, cum dixit: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt. Unde docendum est, christiani hominis poenitentiam post lapsum multo aliam esse a baptismali, eaque contineri non modo cessationem a peccatis, et eorum detestationem, aut cor contritum, et humiliatum; verum etiam eorundem sacramentalem confessionem, saltem in voto, et suo tempore faciendam, et sacerdotalem absolutionem; itemque satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes et alia pia spiritualis vitae exercitia; non quidem pro poena aeterna, quae vel Sacramento, vel Sacramenti voto, una cum culpa remittitur; sed pro poena temporali, quae, ut sacrae litterae docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiae Dei, quam acceperunt,

ingrati, Spiritum Sanctum contristaverunt, et templum Dei violare non sunt veriti. De qua poenitentia scriptum est: Memor esto, unde excideris: age poenitentiam, et prima opera fac, et iterum: Quae secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur, et rursus: Poenitentiam agite, et facite fructus dignos poenitentiae.

Cap. 15. Quolibet mortali peccato amitti gratiam, sed non fidem.

691 Adversus etiam hominum quorundam callida ingenia, qui per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium, asserendum est: non modo infidelitate, per quam et ipsa fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam justificationis gratiam amitti, divinae legis doctrinam defendendo, quae a regno Dei non solum infideles excludit, sed et fideles quoque, fornicarios, adulteros, molles, masculorum concubitores, fures, avaros, ebriosos, maledicos, rapaces, caeterosque omnes, qui letalia committunt peccata; a quibus cum divinae gratiae adjumento abstinere possunt, et pro quibus a Christi gratia separantur.

Cap. 16. De fructu justificationis, hoc est, de merito bonorum operum, deque ipsius meriti ratione.

692 Hac igitur ratione justificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuo conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba: Abundate in omni opere bono, scientes, quod labor vester non est inanis in Domino; non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri et dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius. Et: Nolite amittere confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem. Atque ideo bene operantibus usque in finem et in Deo sperantibus proponenda est vita aeterna, et tanquam gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa, et tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda. Haec est enim illa corona justitiae, quam post suum certamen et cursum repositam sibi esse ajebat Apostolus, a justo judice sibi reddendam: non solum autem sibi, sed et omnibus, qui diligunt adventum ejus. Cum enim ille ipse Christus Jesus tanquam caput in membra, et tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat, quae virtus bona eorum

opera semper antecedit et comitatur et subsequitur, et sine qua nullo pacto Deo grata et meritoria esse possent: nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quominus plene illis quidem operibus, quae in Deo sunt facta, divinae legi pro hujus vitae statu satisfecisse, et vitam aeternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesserint, consequendam vere promeruisse censeantur; cum Christus Salvator noster dicat: Si quis biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum, sed fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam. Ita neque propria nostra justitia tanquam ex nobis propria statuitur; neque ignoratur aut repudiatur justitia Dei. Quae enim justitia nostra dicitur, quia per eam nobis inhaerentem justificamur, illa eadem Dei est, quia a Deo nobis infunditur per Christi meritum. Neque vero illud omittendum est, quod licet bonis operibus in sacris litteris usque adeo tribuatur, ut etiam qui uni ex minimis suis potum aquae frigidae dederit, promittat Christus, eum non esse sua mercede cariturum, et Apostolus testetur, id quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operari in nobis: absit tamen, ut christianus homo in se ipso vel confidat vel glorietur, et non in Domino; cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quae sunt ipsius dona. Et quia in multis offendimus omnes, unusquisque sicut misericordiam et bonitatem, ita severitatem et judicium ante oculos habere debet, neque se ipsum aliquis, etiam si nihil sibi conscius fuerit, judicare; quoniam omnis hominum vita non humano judicio examinanda et judicanda est, sed Dei: qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium: et tunc laus erit unicuique a Deo, qui, ut scriptum est, reddet unicuique secundum opera sua.

Post hanc catholicam de justificatione doctrinam, quam nisi quisque fideliter firmiterque receperit, justificari non poterit, placuit sanctae Synodo, hos canones subjungere, ut omnes sciant, non solum quid tenere et sequi, sed etiam quid vitare et fugere debeant.

De justificatione.

Can. 1. Si quis dixerit, hominem suis operibus, quae 693
vel per humanae naturae (vires) vel per legis doctrinam fiant,

absque divina per Jesum Christum gratia posse justificari coram Deo; A. S.

694 *Can. 2.* Si quis dixerit, ad hoc solum divinam gratiam per Jesum Christum dari, ut facilius homo juste vivere ac vitam aeternam promereri possit; quasi per liberum arbitrium sine gratia utrumque, sed aegre tamen et difficulter, possit; A. S.

695 *Can. 3.* Si quis dixerit, sine praeveniente Spiritus Sancti inspiratione atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere aut poenitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; A. S.

696 *Can. 4.* Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum et excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac praeparet, neque posse dissentire, si velit, sed veluti inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere; A. S.

697 *Can. 5.* Si quis liberum hominis arbitrium post Adae peccatum amissum et extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imo titulum sine re, figmentum denique a satana invectum in Ecclesiam; A. S.

698 *Can. 6.* Si quis dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere, sed mala opera ita, ut bona, Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie et per se, adeo ut sit proprium ejus opus non minus proditio Judae, quam vocatio Pauli; A. S.

699 *Can. 7* Si quis dixerit, opera omnia, quae ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, vere esse peccata, vel odium Dei mereri, aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare; A. S.

700 *Can. 8.* Si quis dixerit, gehennae metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere; A. S.

701 *Can. 9.* Si quis dixerit, sola fide impium justificari, ita ut intelligat, nihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, et nulla ex parte necesse esse, eum suae voluntatis motu praeparari atque disponi; A. S.

Can. 10. Si quis dixerit, homines sine Christi justitia, 702
per quam nobis meruit justificari, aut per eam ipsam formaliter justos esse; A. S.

Can. 11. Si quis dixerit, homines justificari vel sola 703
imputatione justitiae Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia et charitate, quae in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur atque illis inhaereat; aut etiam gratiam, qua justificamur, esse tantum favorem Dei; A. S.

Can. 12. Si quis dixerit, fidem justificantem nihil aliud 704
esse quam fiduciam divinae misericordiae, peccata remittentis propter Christum; vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur; A. S.

Can. 13. Si quis dixerit, omni homini ad remissionem 705
peccatorum assequendam necessarium esse, ut credat certo, et absque ulla haesitatione propriae infirmitatis et indispositionis, peccata sibi esse remissa; A. S.

Can. 14. Si quis dixerit, hominem a peccatis absolvi 706
ac justificari ex eo, quod se absolvi ac justificari certo credat, aut neminem vere esse justificatum, nisi qui credat se esse justificatum, et hac sola fide absolutionem et justificationem perfici; A. S.

Can. 15. Si quis dixerit, hominem renatum et justifica- 707
tum teneri ex fide ad credendum, se certo esse in numero praedestinatorum; A. S.

Can, 16. Si quis magnum illud usque in finem perse- 708
verantiae donum se certo habiturum, absoluta et infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit; A. S.

Can. 17. Si quis justificationis gratiam non nisi prae- 709
destinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos vero omnes, qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, utpote divina potestate praedestinatos ad malum; A. S.

Can. 18. Si quis dixerit, Dei praecepta homini etiam 710
justificato et sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia; A. S.

Can. 19. Si quis dixerit, nihil praeceptum esse in 711
Evangelio praeter fidem, caetera esse indifferentia, neque praecepta, neque prohibita, sed libera; aut decem praecepta nihil pertinere ad Christianos; A. S.

712 *Can. 20.* Si quis hominem justificatum et quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad observantiam mandatorum Dei et Ecclesiae, sed tantum ad credendum: quasi vero Evangelium sit nuda et absoluta promissio vitae aeternae, sine conditione observationis mandatorum; A. S.

713 *Can. 21.* Si quis dixerit, Christum Jesum a Deo hominibus datum fuisse ut redemptorem, cui fidant, non etiam ut legislatorem, cui obediant; A. S.

714 *Can. 22.* Si quis dixerit, justificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta justitia perseverare posse, vel cum eo non posse; A. S.

715 *Can. 23.* Si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum, qui labitur et peccat, nunquam vere fuisse justificatum; aut contra, posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de beata Virgine tenet Ecclesia; A. S.

716 *Can. 24.* Si quis dixerit, justitiam acceptam non conservari atque etiam augeri coram Deo per bona opera; sed opera ipsa fructus solummodo et signa esse justificationis adeptae, non autem ipsius augendae causam; A. S.

717 *Can. 25.* Si quis in quolibet bono opere justum saltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius est, mortaliter, atque ideo poenas aeternas mereri; tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; A. S.

718 *Can. 26.* Si quis dixerit, justos non debere pro bonis operibus, quae in Deo fuerint facta, expectare et sperare aeternam retributionem a Deo per ejus misericordiam et Jesu Christi meritum, si bene agendo, et divina mandata custodiendo usque in finem perseveraverint; A. S.

719 *Can. 27.* Si quis dixerit, nullum esse mortale peccatum, nisi infidelitatis, aut nullo alio, quantumvis gravi et enormi, praeterquam infidelitatis peccato semel acceptam gratiam amitti; A. S.

720 *Can. 28.* Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul et fidem semper amitti: aut fidem, quae remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva; aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum; A. S.

Can. 29. Si quis dixerit, eum, qui post Baptismum lapsus 721
est, non posse per Dei gratiam resurgere: aut posse quidem, sed sola fide amissam justitiam recuperare sine sacramento Poenitentiae, prout sancta Romana et universalis Ecclesia a Christo Domino et ejus Apostolis edocta hucusque professa est, servavit et docuit; A. S.

Can. 30. Si quis post acceptam justificationis gratiam 722
cuilibet peccatori poenitenti ita culpam remitti, et reatum aeternae poenae deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus poenae temporalis exsolvendae vel in hoc saeculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna coelorum aditus patere possit; A. S.

Can. 31. Si quis dixerit, justificatum peccare, dum in- 723
tuitu aeternae mercedis bene operatur; A. S.

Can. 32. Si quis dixerit, hominis justificati bona opera 724
ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita, aut ipsum justificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei gratiam et Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non vere mereri augmentum gratiae, vitam aeternam, et ipsius vitae aeternae, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriae augmentum; A. S.

Can. 33. Si quis dixerit, per hanc doctrinam catholi- 725
cam de justificatione, a sancta Synodo hoc praesenti decreto expressam, aliqua ex parte gloriae Dei vel meritis Jesu Christi Domini nostri derogari, et non potius veritatem fidei nostrae, Dei denique ac Christi Jesu gloriam illustrari; A. S.

Sessio VII.

Decretum de sacramentis.

De sacramentis in genere.

Can. 1. Si quis dixerit, Sacramenta novae legis non 726
fuisse omnia a Jesu Christo, Domino nostro, instituta; aut esse plura, vel pauciora, quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium, aut etiam aliquod horum septem non esse vere et proprie Sacramentum; A. S.

Can. 2. Si quis dixerit, ea ipsa novae legis Sacra- 727
menta a sacramentis antiquae legis non differre, nisi quia caeremoniae sunt aliae et alii ritus externi; A. S.

728 *Can. 3.* Si quis dixerit, haec septem Sacramenta ita esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius; A. S.

729 *Can. 4.* Si quis dixerit, Sacramenta novae legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua; et sine eis aut eorum voto per solam fidem homines a Deo gratiam justificationis adipisci; licet omnia singulis necessaria non sint; A. S.

730 *Can. 5.* Si quis dixerit, haec Sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse: A. S.

731 *Can. 6.* Si quis dixerit, Sacramenta novae legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptae per fidem gratiae vel justitiae, et notae quaedam christianae professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus; A. S.

732 *Can. 7.* Si quis dixerit, non dari gratiam per hujusmodi Sacramenta semper, et omnibus, quantum est ex parte Dei, etiamsi rite ea suscipiant, sed aliquando, et aliquibus; A. S.

733 *Can. 8.* Si quis dixerit, per ipsa novae legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem divinae promissionis ad gratiam consequendam sufficere; A. S.

734 *Can. 9.* Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione et Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale et indelebile, unde ea iterari non possunt; A. S.

Can. 10. Si quis dixerit, Christianos omnes in verbo et omnibus Sacramentis administrandis habere potestatem; A. S.

735 *Can. 11.* Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta conficiunt et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia; A. S.

736 *Can. 12.* Si quis dixerit, ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quae ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere aut conferre Sacramentum; A. S.

737 *Can. 13.* Si quis dixerit, receptos et approbatos Ecclesiae catholicae ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris

pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque ecclesiarum pastorem mutari posse; A. S.

De Baptismo.

Can. 1. Si quis dixerit, baptismum Joannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi; A. S. 738

Can. 2. Si quis dixerit, aquam veram et naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Domini nostri Jesu Christi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, ad metaphoram aliquam detorserit; A. S. 739

Can. 3. Si quis dixerit, in ecclesia Romana, quae omnium ecclesiarum mater est et magistra, non esse veram de Baptismi sacramento doctrinam; A. S. 740

Can. 4. Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab haereticis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum; A. S. 741

Can. 5. Si quis dixerit, Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem; A. S. 742

Can. 6. Si quis dixerit, baptizatum non posse, etiamsi velit, gratiam amittere, quantumcunque peccet, nisi nolit credere; A. S. 743

Can. 7. Si quis dixerit, baptizatos per Baptismum ipsum solius tantum fidei debitores fieri, non autem universae legis Christi servandae; A. S. 744

Can. 8. Si quis dixerit, baptizatos liberos esse ab omnibus sanctae Ecclesiae praeceptis, quae vel scripta vel tradita sunt, ita ut ea observare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint; A. S. 745

Can. 9. Si quis dixerit, ita revocandos esse homines ad Baptismi suscepti memoriam, ut vota omnia, quae post Baptismum fiunt, vi promissionis in Baptismo ipso jam factae, irrita esse intelligant, quasi per ea et fidei, quam professi sunt, detrahatur et ipsi Baptismo; A. S. 746

Can. 10. Si quis dixerit, peccata omnia, quae post Baptismum fiunt, sola recordatione et fide suscepti Baptismi vel dimitti, vel venialia fieri; A. S. 747

Can. 11. Si quis dixerit, verum et rite collatum Baptismum iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negaverit, cum ad poenitentiam convertitur; A. S. 748

749 *Can. 12.* Si quis dixerit, neminem esse baptizandum, nisi ea aetate, qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo; A. S.

750 *Can. 13.* Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse; ac propterea, cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos; aut praestare, omitti eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiae; A. S.

751 *Can. 14.* Si quis dixerit, hujusmodi parvulos baptizatos, cum adoleverint, interrogandos esse, an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti sunt: et ubi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquendos, nec alia interim poena ad christianam vitam cogendos, nisi ut ab Eucharistiae aliorumque Sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant; A. S.

De Confirmatione.

752 *Can. 1.* Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otiosam ceremoniam esse, et non potius verum et proprium Sacramentum; aut olim nihil aliud fuisse, quam catechesin quandam, qua adolescentiae proximi fidei suae rationem coram Ecclesia exponebant; A. S.

753 *Can. 2.* Si quis dixerit, injurios esse Spiritui Sancto eos, qui sacro Confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt; A. S.

754 *Can. 3.* Si quis dixerit, sanctae Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum episcopum, sed quemvis simplicem sacerdotem; A. S.

Sessio XIII.

Decretum de sanctissimo Eucharistiae sacramento.

Cap. 1. De reali praesentia Domini nostri Jesu Christi in sanctissimo Eucharistiae sacramento.

755 Principio docet sancta Synodus et aperte ac simpliciter profitetur, in almo sanctae Eucharistiae sacramento, post panis et vini consecrationem, Dominum nostrum Jesum Christum, verum Deum atque hominem, vere, realiter ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri.

Neque enim haec inter se pugnant, ut ipse Salvator noster semper ad dextram Patris in coelis assideat, juxta modum existendi naturalem; et ut multis nihilominus aliis in locis sacramentaliter praesens sua substantia nobis adsit, ea existendi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus, possibilem tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustrata assequi possumus, et constantissime credere debemus. Ita enim majores nostri omnes, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in ultima coena Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis vinique benedictionem, se suum ipsius corpus illis praebere ac suum sanguinem, disertis ac perspicuis verbis testatus est; quae verba a sanctis Evangelistis commemorata, et a D. Paulo postea repetita, cum propriam illam et apertissimam significationem prae se ferant, secundum quam a Patribus intellecta sunt: indignissimum sane flagitium est, ea a quibusdam contentiosis et pravis hominibus ad fictitios et imaginarios tropos, quibus veritas carnis et sanguinis Christi negatur, contra universum Ecclesiae sensum detorqueri, quae tanquam columna et firmamentum veritatis haec ab impiis hominibus excogitata commenta, velut satanica, detestata est, grato semper et memore animo praestantissimum hoc Christi beneficium agnoscens.

Cap. 2. De ratione institutionis sanctissimi hujus Sacramenti.

Ergo Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad Pa- 756
trem Sacramentum hoc instituit, in quo divitias divini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum: et in illius sumptione colere nos sui memoriam praecepit suamque annunciare mortem, donec ipse ad judicandum mundum veniat. Sumi autem voluit Sacramentum hoc tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur et confortentur viventes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, et ipse vivet propter me: et tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus praeservemur. Pignus praeterea id esse voluit futurae nostrae gloriae et perpetuae felicitatis, adeoque symbolum unius illius corporis, cujus ipse caput existit, cuique nos, tanquam

membra, arctissima fidei, spei et charitatis connexione adstrictos esse voluit, ut idipsum omnes diceremus, nec essent in nobis schismata.

Cap. 3. De excellentia sanctissimae Eucharistiae super reliqua Sacramenta.

757 Commune hoc quidem est sanctissimae Eucharistiae cum caeteris Sacramentis, symbolum esse rei sacrae et invisibilis gratiae formam visibilem: verum illud in ea excellens et singulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur: at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante usum est. Nondum enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli susceperant, cum vere tamen ipse affirmaret, corpus suum esse, quod praebebat, et semper haec fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus verumque ejus sanguinem sub panis et vini specie una cum ipsius anima et divinitate existere; sed corpus quidem sub specie panis, et sanguinem sub vini specie ex vi verborum: ipsum autem corpus sub specie vini, et sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis et concomitantiae, qua partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur: divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum corpore et anima hypostaticam unionem. Quapropter verissimum est, tantundem sub alterutra specie atque sub utraque contineri; totus enim et integer Christus sub panis specie, et sub quavis ipsius speciei parte, totus idem sub vini specie, et sub ejus partibus existit.

Cap. 4. De transsubstantiatione.

758 Quoniam autem Christus redemptor noster corpus suum id, quod sub specie panis offerebat, vere esse dixit: ideo persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuo sancta haec Synodus declarat, per consecrationem panis et vini conversionem fieri totius substantiae panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, et totius substantiae vini in substantiam sanguinis ejus, quae conversio convenienter et proprie a sancta catholica Ecclesia transsubstantiatio est appellata.

Cap. 5. De cultu et veneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda.

Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin omnes 759
Christi fideles, pro more in catholica Ecclesia semper recepto, latriae cultum, qui vero Deo debetur, huic sanctissimo Sacramento in veneratione exhibeant. Neque enim ideo minus est adorandum, quod fuerit a Christo Domino, ut sumatur, institutum; nam illum eundem Deum praesentem in eo adesse credimus, quem Pater aeternus introducens in orbem terrarum dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei: quem Magi procidentes adoraverunt: quem denique in Galilaea ab Apostolis adoratum fuisse, Scriptura testatur. Declarat praeterea sancta Synodus, pie et religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam et festo die praecelsum hoc et venerabile Sacramentum singulari veneratione ac solemnitate celebraretur, utque in processionibus reverenter et honorifice illud per vias et loca publica circumferretur. Aequissimum est enim, sacros aliquos statutos esse dies, cum Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos et memores testentur animos erga communem Dominum et Redemptorem pro tam ineffabili et plane divino beneficio, quo mortis ejus victoria et triumphus repraesentatur. Atque sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio et haeresi triumphum agere, ut ejus adversarii in conspectu tanti splendoris et in tanta universae Ecclesiae laetitia positi, vel debilitati et fracti tabescant, vel pudore affecti et confusi aliquando resipiscant.

Cap. 6. De asservando sacrae Eucharistiae sacramento, et ad infirmos deferendo.

Consuetudo asservandi in sacrario sanctam Eucharistiam 760
adeo antiqua est, ut eam saeculum etiam Nicaeni concilii agnoverit. Porro deferri ipsam sacram Eucharistiam ad infirmos, et in hunc usum diligenter in ecclesiis conservari, praeterquam quod cum summa aequitate et ratione conjunctum est, tum multis in Conciliis praeceptum invenitur, et vetustissimo catholicae Ecclesiae more est observatum. Quare sancta haec Synodus retinendum omnino salutarem hunc et necessarium morem statuit.

Cap. 7. De praeparatione, quae adhibenda est, ut digne quis sacram Eucharistiam percipiat.

761 Si non decet, ad sacras ullas functiones quemquam accedere, nisi sancte: certe, quo magis sanctitas et divinitas coelestis hujus Sacramenti viro christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia et sanctitate ad id percipiendum accedat, praesertim cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus: Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans Corpus Domini. Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus praeceptum: Probet autem seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat: quod a Christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, haec sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illis copia confessoris; quod si, necessitate urgente, sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

Cap. 8. De usu admirabilis hujus Sacramenti.

762 Quoad usum autem recte et sapienter Patres nostri tres rationes hoc Sanctum Sacramentum accipiendi distinxerunt: quosdam enim docuerunt sacramentaliter dumtaxat id sumere, ut peccatores: alios tantum spiritualiter, illos nimirum, qui voto propositum illum coelestem panem edentes, fide viva, quae per dilectionem operatur, fructum ejus et utilitatem sentiunt: tertios porro sacramentaliter simul et spiritualiter: hi autem sunt, qui ita se prius probant et instruunt, ut vestem nuptialem induti ad divinam hanc mensam accedant. In sacramentali autem sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici a sacerdotibus communionem acciperent, sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent: qui mos, tanquam ex traditione Apostolica descendens, jure ac merito retineri debet. Demum autem paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat et obsecrat per viscera misericordiae Dei nostri, ut omnes et singuli, qui christiano nomine cen-

sentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiae symbolo jam tandem aliquando conveniant concordent, memoresque tantae majestatis et tam eximii amoris Jesu Christi Domini nostri, qui dilectam animam suam in nostrae salutis pretium, et carnem suam nobis dedit ad manducandum; haec sacra mysteria corporis et sanguinis ejus ea fidei constantia et firmitate, ea animi devotione ac pietate et cultu credant et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint; et is vere eis sit animae vita et perpetua sanitas mentis; cujus vigore confortati ex hujus miserae peregrinationis itinere ad coelestem patriam pervenire valeant, eundem panem Angelorum, quem modo sub sacris velaminibus edunt, absque ullo velamine manducaturi.

Quoniam autem non est satis, veritatem dicere, nisi detegantur et refellantur errores; placuit sanctae Synodo hos canones subjungere, ut omnes, jam agnita catholica doctrina, intelligant quoque, quae ab illis haereses caveri vitarique debeant.

De sanctissimo Eucharistiae sacramento.

Can. 1. Si quis negaverit, in sanctissimae Eucharistiae 763
sacramento contineri vere, realiter et substanialiter Corpus et Sanguinem, una cum anima et divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit, tantummodo esse in eo, ut in signo, vel figura, aut virtute; A. S.

Can. 2. Si quis dixerit, in sacrosancto Eucharistiae 764
sacramento remanere substantiam panis et vini, una cum Corpore et Sanguine Domini nostri Jesu Christi; negaveritque mirabilem illam et singularem conversionem totius substantiae panis in Corpus et totius substantiae vini in Sanguinem, manentibus duntaxat speciebus panis et vini; quam quidem conversionem catholica Ecclesia aptissime Transsubstantiationem appellat; A. S.

Can. 3. Si quis negaverit, in venerabili sacramento 765
Eucharistiae sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri; A. S.

Can 4. Si quis dixerit, peracta consecratione in ad- 766
mirabili Eucharistiae sacramento non esse Corpus et Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, sed tantum in usu, dum

sumitur, non autem ante vel post, et in hostiis seu particulis consecratis, quae post communionem reservantur vel supersunt, non remanere verum Corpus Domini; A. S.

767 *Can. 5.* Si quis dixerit, vel praecipuum fructum sanctissimae Eucharistiae esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; A. S.

768 *Can 6.* Si quis dixerit, in sancto Eucharistiae sacramento Christum unigenitum Dei Filium non esse cultu latriae, etiam externo, adorandum, atque ideo nec festiva peculiari celebritate venerandum, neque in processionibus, secundum laudabilem et universalem Ecclesiae sanctae ritum et consuetudinem, solemniter circumgestandum, vel non publice, ut adoretur, populo proponendum, et ejus adoratores esse idololatras; A. S.

769 *Can. 7.* Si quis dixerit, non licere sacram Eucharistiam in sacrario reservari, sed statim post consecrationem adstantibus necessario distribuendam; aut non licere, ut illa ad infirmos honorifice deferatur; A. S.

770 *Can. 8.* Si quis dixerit, Christum in Eucharistia exhibitum spiritualiter tantum manducari, et non etiam sacramentaliter ac realiter; A. S.

771 *Can. 9.* Si quis negaverit, omnes et singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta praeceptum sanctae matris Ecclesiae; A. S.

772 *Can. 10.* Si quis dixerit, non licere sacerdoti celebranti, seipsum communicare; A. S.

773 *Can. 11.* Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientem praeparationem ad sumendum sanctissimae Eucharistiae sacramentum, A. S. Et, ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem et condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus, illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessario praemittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, praedicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere praesumpserit, eo ipso excommunicatus existat.

Sessio XIV.

Doctrina de sanctissimis Poenitentiae et extremae Unctionis sacramentis.

Cap. 1. De necessitate et institutione sacramenti Poenitentiae.

Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, 774
ut justitiam, in Baptismo ipsius beneficio et gratia susceptam, constanter tuerentur; non fuisset opus, aliud ab ipso Baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quoniam autem Deus, dives in misericordia, cognovit figmentum nostrum; illis etiam vitae remedium contulit, qui sese postea in peccati servitutem et daemonis potestatem tradidissent, sacramentum videlicet Poenitentiae, quo lapsis post Baptismum beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidem poenitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam et justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismi sacramento ablui petivissent, ut, perversitate abjecta et emendata, tantam Dei offensionem cum peccati odio et pio animi dolore detestarentur. Unde Propheta ait: Convertimini et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris; et non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dixit: Nisi poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et princeps Apostolorum Petrus peccatoribus Baptismo initiandis poenitentiam commendans, dicebat: Poenitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum. Porro nec ante adventum Christi poenitentia erat Sacramentum, nec est post adventum illius cuiquam ante Baptismum. Dominus autem sacramentum Poenitentiae tunc praecipue instituit, cum a mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos, dicens: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto et verbis tam perspicuis potestatem remittendi et retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis et eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit, et Novatianos, remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia catholica tanquam haereticos explosit atque condemnavit. Quare verissimum hunc illorum verborum Domini sensum sancta haec Synodus probans et recipiens, damnat

eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad potestatem praedicandi verbum Dei et Christi Evangelium annuntiandi contra hujusmodi Sacramenti institutionem falso detorquent.

Cap. 2. De differentia sacramenti Poenitentiae et Baptismi.

775 Caeterum hoc Sacramentum multis rationibus a Baptismo differre dignoscitur. Nam praeterquam quod materia et forma, quibus Sacramenti essentia perficitur, longissime dissidet: constat certe, Baptismi ministrum judicem esse non oportere; cum Ecclesia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de iis, qui foris sunt, judicare? Secus est de domesticis fidei, quos Christus Dominus lavacro Baptismi sui corporis membra semel effecit: nam hos, si se postea crimine aliquo contaminaverint, non jam repetito Baptismo ablui, cum id in Ecclesia catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal tanquam reos sisti voluit; ut per sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum poenitentes confugerint, possent liberari. Alius praeterea est Baptismi, et alius Poenitentiae fructus: per Baptismum enim Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam et integram peccatorum omnium remissionem consequentes: ad quam tamen novitatem et integritatem per sacramentum Poenitentiae, sine magnis nostris fletibus et laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus: ut merito Poenitentia laboriosus quidam Baptismus a sanctis Patribus dictus fuerit. Est autem hoc sacramentum Poenitentiae lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus.

Cap. 3. De partibus et fructu hujus Sacramenti.

776 Docet praeterea sancta Synodus, sacramenti Poenitentiae formam, in qua praecipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: Ego te absolvo etc., quibus quidem de Ecclesiae sanctae more preces quaedam laudabiliter adjunguntur: ad ipsius tamen formae essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariae. Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius poenitentis actus, nempe Contritio, Confessio et Satisfactio. Qui quate-

nus in poenitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Poenitentiae partes dicuntur. Sane vero res et effectus hujus Sacramenti, quantum ad ejus vim et efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis et cum devotione hoc Sacramentum percipientibus conscientiae pax ac serenitas cum vehementi spiritus consolatione consequi solet. Haec de partibus et effectu hujus Sacramenti sancta Synodus tradens, simul eorum sententias damnat, qui poenitentiae partes incussos conscientiae terrores et fidem esse contendunt.

Cap. 4. De Contritione.

Contritio, quae primum locum inter dictos poenitentis 777
actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de caetero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic Contritionis motus necessarius; et in homine post Baptismum lapso ita demum praeparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinae misericordiae et voto praestandi reliqua conjunctus sit, quae ad rite suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur. Declarat igitur sancta Synodus, hanc Contritionem non solum cessationem a peccato, et vitae novae propositum et inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud: Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus praevaricati estis, et facite vobis cor novum et spiritum novum. Et certe, qui illos Sanctorum clamores consideraverit: Tibi soli peccavi, et malum coram te feci: Laboravi in gemitu meo; lavabo per singulas noctes lectum meum: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae, et alios hujus generis: facile intelliget, eos ex vehementi quodam anteactae vitae odio et ingenti peccatorum detestatione manasse. Docet praeterea, etsi Contritionem 778
hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi Contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero Contritionem imperfectam, quae Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae et poenarum metu communiter

concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniae, declarat, non solum non facere hominem hypocritam et magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse et Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo poenitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine sacramento Poenitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Poenitentiae impetrandam disponit. Hoc enim timore utiliter concussi Ninivitae, ad Jonae praedicationem, plenam terroribus poenitentiam egerunt et misericordiam a Domino impetrarunt. Quamobrem falso quidam calumniantur catholicos Scriptores, quasi tradiderint, sacramentum Poenitentiae absque bono motu suscipientium gratiam conferre, quod nunquam Ecclesia Dei docuit nec sensit; sed et falso docent, Contritionem esse extortam et coactam, non liberam et voluntariam.

Cap. 5. De Confessione.

779 Ex institutione sacramenti Poenitentiae jam explicata universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse a Domino integram peccatorum Confessionem, et omnibus post Baptismum lapsis jure divino necessariam existere: quia Dominus noster Jesus Christus, e terris ascensurus ad coelos, sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam praesides et judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quae Christi fideles ceciderint: quo, pro potestate clavium, remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuncient. Constat enim, sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque aequitatem quidem illos in poenis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, et non potius in specie, ac sigillatim, sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere a poenitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, et tantum adversus duo ultima decalogi praecepta commissa, quae nonnunquam animum gravius sauciant et periculosiora sunt iis, quae in manifesto admittuntur. Nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, et in quae frequentius labimur, quamquam recte et utiliter citraque omnem praesumptionem in Confessione dicantur, quod piorum

hominum usus demonstrat; taceri tamen citra culpam multisque aliis remediis expiari possunt. Verum, cum universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines irae filios et Dei inimicos reddant, necessum est, omnium etiam veniam, cum aperta et verecunda Confessione, a Deo quaerere. Itaque dum omnia, quae memoriae occurrunt, peccata Christi fideles confiteri student, procul dubio omnia divinae misericordiae ignoscenda exponunt; qui vero secus faciunt et scienter aliqua retinent, nihil divinae bonitati per sacerdotem remittendum proponunt. Si enim erubescat aegrotus vulnus medico detegere, quod ignorat, medicina non curat. Colligitur praeterea, etiam eas circumstantias in Confessione explicandas esse, quae speciem peccati mutant: quod sine illis peccata ipsa neque a poenitentibus integre exponantur, nec judicibus innotescant, et fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint et poenam, quam oportet, pro illis poenitentibus imponere. Unde alienum a ratione est, docere, circumstantias has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse; aut unam tantum circumstantiam confitendam esse, nempe peccasse in fratrem. Sed et impium est, Confessionem, quae 780
hac ratione fieri praecipitur, impossibilem dicere, aut carnificinam illam conscientiarum appellare: constat enim, nihil aliud in Ecclesia a poenitentibus exigi, quam ut, postquam quisque diligentius se excusserit, et conscientiae suae sinus omnes et latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum et Deum suum mortaliter offendisse meminerit; reliqua autem peccata, quae diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem Confessione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, Domine. Ipsa vero hujusmodi Confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri posset, nisi tot tantisque commodis et consolationibus levaretur, quae omnibus, digne ad hoc Sacramentum accedentibus, per absolutionem certissime conferuntur. Caeterum, quoad modum confitendi secreto apud solum sacerdotem, etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum et sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiae offensae aedificationem, delicta sua publice confiteri possit; non est tamen hoc divino praecepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege praecipere-

tur, ut delicta, praesertim secreta, publica essent Confessione aperienda. Unde cum a sanctissimis et antiquissimis Patribus, magno unanimique consensu, secreta Confessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesia sancta usa est et modo etiam utitur, fuerit semper commendata; manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a divino mandato alienam et inventum humanum esse atque a Patribus in concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur. Neque enim per Lateranense concilium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod jure divino necessarium et institutum esse intellexerat; sed ut praeceptum Confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus et singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur: unde jam in universa Ecclesia cum ingenti animarum fidelium fructu observatur mos ille salutaris confitendi sacro illo et maxime acceptabili tempore Quadragesimae: quem morem haec sancta Synodus maxime probat et amplectitur tanquam pium et merito retinendum.

Cap. 6. De Ministro hujus Sacramenti et Absolutione.

781 Circa ministrum autem hujus Sacramenti, declarat sancta Synodus, falsas esse et a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quae ad alios quosvis homines, praeter episcopos et sacerdotes, clavium ministerium perniciose extendunt, putantes verba illa Domini: Quaecunque alligaveritis super terram, erunt alligata et in coelo: et quaecunque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo; et: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt: ad omnes Christi fideles indifferenter et promiscue, contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata, publica quidem per correptionem, si correptus acquieverit, secreta vero per spontaneam confessionem cuicunque factam. Docet quoque, etiam sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus Sancti in ordinatione collatam, tanquam Christi ministros, functionem remittendi peccata exercere; eosque prave sentire, qui in malis sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt. Quamvis autem absolutio sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non solum nudum ministerium vel annunciandi Evangelium vel declarandi, remissa

esse peccata, sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso, velut a judice, sententia pronunciatur. Atque ideo non debet poenitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut etiamsi nulla illi adsit contritio, aut sacerdoti animus serio agendi et vere absolvendi desit, putet tamen se, propter suam solam fidem, vere et coram Deo esse absolutum; nec enim fides sine Poenitentia remissionem ullam peccatorum praestaret: nec is esset nisi salutis suae negligentissimus, qui sacerdotem jocose absolventem cognosceret, et non alium, serio agentem, sedulo requireret.

Cap. 7. De casuum reservatione.

Quoniam igitur natura et ratio judicii illud exposcit, ut 782
sententia in subditos duntaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, et verissimum esse Synodus haec confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem. Magnopere vero ad christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam et graviora crimina non a quibusvis, sed a summis duntaxat sacerdotibus absolverentur; unde merito Pontifices Maximi pro suprema potestate, sibi in Ecclesia universali tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum est, quando omnia, quae a Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem episcopis omnibus in sua cuique dioecesi, in aedificatiouem tamen, non in destructionem, liceat pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes auctoritate, praesertim quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem, consonum est divinae auctoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt: extra quem articulum sacerdotes, cum nihil possint in casibus reservatis, id unum poenitentibus persuadere nitantur, ut ad superiores et legitimos judices pro beneficio Absolutionis accedant.

Cap. 8. De Satisfactionis necessitate et fructu.

783 Demum quoad Satisfactionem, quae ex omnibus Poenitentiae partibus, quemadmodam a Patribus nostris christiano populo fuit perpetuo tempore commendata, ita una maxime nostra aetate, summo pietatis praetextu impugnatur ab iis, qui speciem pietatis habent, virtutem autem ejus abnegarunt: sancta Synodus declarat, falsum omnino esse et a Verbo Dei alienum, culpam a Domino nunquam remitti, quin universa etiam poena condonetur. Perspicua enim et illustria in sacris litteris exempla reperiuntur, quibus praeter divinam traditionem hic error quam manifestissime revincitur. Sane et divinae justitiae ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccati et daemonis servitute liberati, et accepto Spiritus Sancti dono, scienter templum Dei violare et Spiritum Sanctum contristare non formidaverint. Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut, occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injurii et contumeliosi Spiritui Sancto, in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die irae. Procul dubio enim magnopere a peccato revocant, et quasi fraeno quodam coercent hae satisfactoriae poenae, cautioresque et vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, et vitiosos habitus, male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt. Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendam imminentem a Domino poenam, quam ut haec poenitentiae opera homines cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad haec, quod, dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur, certissimam quoque inde arrham habentes, quod si compatimur, et conglorificabimur. Neque vero ita nostra est satisfactio haec, quam pro peccatis nostris exolvimus, ut non sit per Christum Jesum: nam qui ex nobis tanquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia possumus. Ita non habet homo, unde glorietur: sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos poenitentiae, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, et per illum acceptantur a

Patre. Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate, salutares et convenientes satisfactiones injungere: ne, si forte peccatis conniveant et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem prae oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem: nam claves sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed et ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres et credunt et docent; nec propterea existimarunt, sacramentum Poenitentiae esse forum irae vel poenarum, sicut nemo unquam Catholicus sensit, ex hujusmodi nostris satisfactionibus vim meriti et satisfactionis Domini nostri Jesu Christi vel obscurari, vel ex aliqua parte imminui: quod dum Novatores intelligere nolunt, ita optimam poenitentiam novam vitam esse docent, ut omnem satisfactionis vim et usum tollant.

Cap. 9. De operibus satisfactionis.

Docet praeterea, tantam esse divinae munificentiae largi- 784
tatem, ut non solum poenis, sponte a nobis pro vindicando peccato susceptis, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis a Deo inflictis et a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus.

Doctrina de sacramento extremae Unctionis.

Visum est autem sanctae Synodo, praecedenti doctrinae 785
de Poenitentia adjungere ea, quae sequuntur de sacramento extremae Unctionis: quod non modo Poenitentiae, sed et totius Christianae vitae, quae perpetua poenitentia esse debet, consummativum existimatum est a Patribus. Primum itaque circa illius institutionem declarat et docet, quod clementissimus Redemptor noster, qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum, quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis praeparavit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possint; ita

extremae Unctionis sacramento finem vitae, tanquam firmissimo quodam praesidio, munivit. Nam etsi adversarius noster occasiones per omnem vitam quaerat et captet, ut devorare animas nostras quoquo modo possit: nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suae versutiae nervos intendat ad perdendos nos penitus, et a fiducia etiam, si possit, divinae misericordiae deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitae perspicit.

Cap. 1. De institutione sacramenti extremae Unctionis.

786 Instituta est autem sacra haec Unctio infirmorum tanquam vere et proprie Sacramentum Novi Testamenti, a Christo, Domino nostro, apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem Apostolum ac Domini fratrem fidelibus commendatum ac promulgatum: Infirmatur, inquit, quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit infirmum et alleviabit eum Dominus; et, si in peccatis sit, dimittentur ei. Quibus verbis, ut ex Apostolica traditione per manus accepta Ecclesia didicit, docet materiam, formam, proprium ministrum et effectum hujus salutaris Sacramenti. Intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab episcopo benedictum: nam unctio aptissime Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima aegrotantis inungitur, repraesentat; formam deinde esse illa verba; Per istam unctionem etc.

Cap. 2. De effectu hujus Sacramenti.

787 Res porro et effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur: Et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus; et, si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim haec gratia est Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, si quae sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, et aegroti animam alleviat et confirmat, magnam in eo divinae misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus et morbi incommoda ac labores levius fert, et tentationibus daemonis, calcaneo insidiantis, facilius resistit, et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animae expedierit, consequitur.

Cap. 3. De ministro hujus Sacramenti et tempore, quo dari debeat.

788 Jam vero, quod attinet ad praescriptionem eorum, qui et suscipere et ministrare hoc Sacramentum debent, haud

obscure fuit illud etiam in verbis praedictis traditum: nam et ostenditur illic, proprios hujus Sacramenti ministros esse Ecclesiae presbyteros, quo nomine, eo loco, non aetate seniores aut primores in populo intelligendi veniunt, sed aut episcopi aut sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem manuum presbyterii. Declaratur etiam, esse hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero praesertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitae constituti videantur: unde et Sacramentum exeuntium nuncupatur. Quod si infirmi post susceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile vitae discrimen inciderint. Quare nulla ratione audiendi sunt, qui contra tam apertam et dilucidam Apostoli Jacobi sententiam docent, hanc Unctionem vel figmentum esse humanum, vel ritum a Patribus acceptum, nec mandatum Dei, nec promissionem gratiae habentem; et qui illam jam cessasse asserunt, quasi ad gratiam curationum duntaxat in primitiva Ecclesia referenda esset: et qui dicunt, ritum et usum, quem sancta Romana ecclesia in hujus Sacramenti administratione observat, Jacobi Apostoli sententiae repugnare, atque ideo in alium commutandum esse; et denique, qui hanc extremam Unctionem a fidelibus sine peccato contemni posse affirmant. Haec enim omnia manifestissime pugnant cum perspicuis tanti Apostoli verbis. Nec profecto ecclesia Romana, aliarum omnium mater et magistra, aliud in hac administranda Unctione, quantum ad ea, quae hujus Sacramenti substantiam perficiunt, observat, quam quod B. Jacobus praescripsit. Nec vero tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere et ipsius Spiritus Sancti injuria esse posset.

Haec sunt, quae de Poenitentiae et extremae Unctionis Sacramentis haec sancta oecumenica Synodus profitetur et docet atque omnibus Christi fidelibus credenda et tenenda proponit. Sequentes autem canones inviolabiliter servandos esse tradit, et asserentes contrarium perpetuo damnat et anathematizat.

De sanctissimo Poenitentiae sacramento.

Can. 1. Si quis dixerit, in catholica Ecclesia Poenitentiam 789
non esse vere et proprie Sacramentum, pro fidelibus, quoties

post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, a Christo Domino nostro institutum; A. S.

790 *Can.* 2. Si quis Sacramenta confundens, ipsum Baptismum Poenitentiae sacramentum esse dixerit, quasi haec duo Sacramenta distincta non sint, atque ideo Poenitentiam non recte secundam post naufragium tabulam appellari; A. S.

791 *Can.* 3. Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt: non esse intelligenda de potestate remittendi et retinendi peccata in sacramento Poenitentiae, sicut Ecclesia catholica ab initio semper intellexit; detorserit autem, contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem praedicandi Evangelium; A. S.

792 *Can.* 4. Si quis negaverit, ad integram et perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in poenitente quasi materiam Sacramenti Poenitentiae, videlicet Contritionem, Confessionem et Satisfactionem, quae tres Poenitentiae partes dicuntur; aut dixerit, duas tantum esse Poenitentiae partes, terrores scilicet incussos conscientiae, agnito peccato, et fidem conceptam ex Evangelio vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa peccata; A. S.

793 *Can.* 5. Si quis dixerit, eam Contritionem, quae paratur per discussionem, collectionem et detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animae suae, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, foeditatem, amissionem aeternae beatitudinis, et aeternae damnationis incursum, cum proposito melioris vitae, non esse verum et utilem dolorem, nec praeparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam et magis peccatorem: demum illum esse dolorem coactum et non liberum ac voluntarium; A. S.

794 *Can.* 6. Si quis negaverit, Confessionem sacramentalem vel institutam vel ad salutem necessariam esse jure divino; aut dixerit, modum secrete confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia catholica ab initio semper observavit et observat, alienum esse ab institutione et mandato Christi, et inventum esse humanum; A. S.

795 *Can.* 7. Si quis dixerit, in sacramento Poenitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia et singula peccata mortalia, quorum memoria

cum debita et diligenti praemeditatione habeatur, etiam occulta, et quae sunt contra duo ultima decalogi praecepta, et circumstantias, quae peccati speciem mutant; sed eam Confessionem tantum esse utilem ad erudiendum et consolandum poenitentem, et olim observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit, eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinae misericordiae ignoscendum; aut demum, non licere confiteri peccata venialia; A. S.

Can. 8. Si quis dixerit, Confessionem omnium peccatorum, 796
qualem Ecclesia servat, esse impossibilem et traditionem humanam, a piis abolendam; aut ad eam non teneri omnes et singulos utriusque sexus Christi fideles, juxta magni Concilii Lateranensis constitutionem, semel in anno, et ob id suadendum esse Christi fidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimae; A. S.

Can. 9. Si quis dixerit, Absolutionem sacramentalem 797
sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronuntiandi et declarandi, remissa esse peccata confitenti; modo tantum credat, se esse absolutum: aut sacerdos non serio, sed joco absolvat; aut dixerit: non requiri Confessionem poenitentis, ut sacerdos eum absolvere possit; A. S.

Can. 10. Si quis dixerit, sacerdotes, qui in peccato 798
mortali sunt, potestatem ligandi et solvendi non habere; aut non solos sacerdotes esse ministros Absolutionis, sed omnibus et singulis Christi fidelibus esse dictum: Quaecunque ligaveritis super terram, erunt ligata et in coelo; et quaecunque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo; et: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt: quorum verborum virtute quilibet absolvere possit peccata, publica quidem per correptionem duntaxat, si correptus acquieverit, secreta vero per spontaneam confessionem; A. S.

Can. 11. Si quis dixerit, episcopos non habere jus re- 799
servandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quo minus sacerdos a reservatis vere absolvat; A. S.

Can. 12. Si quis dixerit, totam poenam simul cum culpa 800
remitti semper a Deo, satisfactionemque poenitentium non

esse aliam, quam fidem, qua apprehendunt, Christum pro eis satisfecisse; A. S.

801 *Can. 13.* Si quis dixerit, pro peccatis, quoad poenam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri poenis ab eo inflictis et patienter toleratis, vel a sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam poenitentiam esse tantum novam vitam; A. S.

802 *Can. 14.* Si quis dixerit, satisfactiones, quibus poenitentes per Christum Jesum peccata redimunt, non esse cultus Dei, sed traditiones hominum, doctrinam de gratia et verum Dei cultum atque ipsum beneficium mortis Christi obscurantes; A. S.

803 *Can. 15.* Si quis dixerit, claves Ecclesiae esse datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum, et propterea sacerdotes, dum imponunt poenas confitentibus, agere contra finem clavium et contra institutionem Christi; et fictionem esse, quod virtute clavium, sublata poena aeterna, poena temporalis plerumque exsolvenda remaneat; A. S.

De sacramento extremae Unctionis.

804 *Can. 1.* Si quis dixerit, extremam Unctionem non esse vere et proprie Sacramentum, a Christo Domino nostro institutum et a B. Jacobo Apostolo promulgatum, sed ritum tantum acceptum a Patribus, aut figmentum humanum; A. S.

805 *Can. 2.* Si quis dixerit, sacram infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos; sed jam cessasse, quasi olim tantum fuerit gratia curationum; A. S.

806 *Can. 3.* Si quis dixerit, extremae Unctionis ritum et usum, quem observat sancta Romana ecclesia, repugnare sententiae B. Jacobi Apostoli, ideoque eum mutandum, posseque a Christianis absque peccato contemni; A. S.

807 *Can. 4.* Si quis dixerit, presbyteros Ecclesiae, quos B. Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse sacerdotes ab episcopo ordinatos, sed aetate seniores in quavis communitate; ob idque proprium extremae Unctionis ministrum non esse solum sacerdotem; A. S.

Sessio XXI.

Doctrina de communione sub utraque specie et parvulorum.

Cap. 1. Laicos et Clericos non conficientes non adstringi jure divino ad Communionem sub utraque specie.

Itaque sancta ipsa Synodus, a Spiritu Sancto, qui Spiritus est sapientiae et intellectus, Spiritus consilii et pietatis, edocta, atque ipsius Ecclesiae judicium et consuetudinem secuta, declarat ac docet, nullo divino praecepto laicos, et clericos non conficientes, obligari ad Eucharistiae sacramentum sub utraque specie sumendum; neque ullo pacto, salva fide, dubitari posse, quin illis alterius speciei communio ad salutem sufficiat. Nam etsi Christus Dominus in ultima coena venerabile hoc Sacramentum in panis et vini speciebus instituit et Apostolis tradidit: non tamen illa institutio et traditio eo tendunt, ut omnes Christi fideles statuto Domini ad utramque speciem accipiendam adstringantur. Sed neque ex sermone illo, apud Joannem sexto, recte colligitur, utriusque speciei communionem a Domino praeceptam esse: utcunque juxta varias sanctorum Patrum et Doctorum interpretationes intelligatur. Namque qui dixit: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis: dixit quoque: Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum. Et qui dixit: Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam: dtxit etiam: Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Et denique qui dixit: Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo; dixit nihilominus: Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum. 808

Cap. 2. Ecclesiae potestas circa dispensationem sacramenti Eucharistiae.

Praeterea declarat, hanc potestatem perpetuo in Ecclesia 809
fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum et locorum varietate, magis expedire judicaret. Id autem Apostolus non obscure visus est innuisse, cum ait: Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteri-

orum Dei; atque ipsum quidem hac potestate usum esse, satis constat, cum in multis aliis, tum in hoc ipso Sacramento, cum, ordinatis nonnullis circa ejus usum: Caetera, inquit, cum venero, disponam. Quare agnoscens sancta mater Ecclesia hanc suam in administratione Sacramentorum auctoritatem, licet ab initio christianae Religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset, tamen progressu temporis latissime jam immutata illa consuetudine, gravibus et justis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbavit et pro lege habendam decrevit: quam reprobare aut sine ipsius Ecclesiae auctoritate pro libito mutare, non licet.

Cap. 3. Totum et integrum Christum ac verum Sacramentum sub qualibet specie sumi.

810 Insuper declarat, quamvis Redemptor noster, ut antea dictum est, in suprema illa coena hoc Sacramentum in duabus speciebus instituerit et Apostolis tradiderit, tamen fatendum esse, etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque Sacramentum sumi; ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt.

Cap. 4. Parvulos non obligari ad communionem sacramentalem.

811 Denique eadem sancta Synodus docet, parvulos usu rationis carentes nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiae communionem: siquidem per Baptismi lavacrum regenerati, et Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa aetate amittere non possunt. Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit. Ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.

De communione sub utraque specie et parvulorum.

812 *Can. 1.* Si quis dixerit, ex Dei praecepto, vel necessitate salutis, omnes et singulos Christi fideles utramque speciem sanctissimi Eucharistiae sacramenti sumere debere; A. S.

Can. 2. Si quis dixerit, sanctam Ecclesiam catholicam 813
non justis causis et rationibus adductam fuisse, ut laicos, atque etiam Clericos non conficientes, sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse; A. S.

Can. 3. Si quis negaverit, totum et integrum Christum, 814
omnium gratiarum fontem et auctorem, sub una panis specie sumi, quia, ut quidam falso asserunt, non secundum ipsius Christi institutionem sub utraque specie sumatur; A. S.

Can. 4. Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos 815
discretionis pervenirent, necessariam esse Eucharistiae communionem; A. S.

Sessio XXII.

Decretum de sacrificio Missae.

Cap. 1. De institutione sacrosancti Missae sacrificii.

Quoniam sub priori Testamento, teste Apostolo Paulo, 816
propter Levitici sacerdotii imbecillitatem consummatio non erat; oportuit, Deo Patre misericordiarum ita ordinante, sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech surgere, Dominum nostrum Jesum Christum, qui posset omnes, quotquot sanctificandi essent, consummare et ad perfectum adducere. Is igitur Deus et Dominus noster, etsi semel seipsum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut aeternam illic redemptionem operaretur: quia tamen per mortem sacerdotium ejus extinguendum non erat, in coena novissima, qua nocte tradebatur, ut dilectae sponsae suae Ecclesiae visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret sacrificium, quo cruentum illud semel in cruce peragendum repraesentaretur, ejusque memoria in finem usque saeculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quae a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur; sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in aeternum constitutum declarans, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit; ac sub earundem rerum symbolis Apostolis, quos tunc Novi Testamenti sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; et eisdem, eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, praecepit per haec verba: Hoc facite in meam commemorationem, uti semper catholica Ecclesia intellexit et docuit. Nam celebrato veteri

Pascha, quod in memoriam exitus de Aegypto multitudo filiorum Israel immolabat, novum instituit Pascha, seipsum ab Ecclesia per sacerdotes sub signis visibilibus immolandum in memoriam transitus sui ex hoc mundo ad Patrem, quando per sui sanguinis effusionem nos redemit eripuitque de potestate tenebrarum et in regnum suum transtulit. Et haec quidem illa munda oblatio est, quae nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari potest: quam Dominus per Malachiam nomini suo, quod magnum futurum esset in gentibus, in omni loco mundam offerendam praedixit: et quam non obscure innuit Apostolus Paulus, Corinthiis scribens, cum dicit, non posse eos, qui participatione mensae daemoniorum polluti sunt, mensae Domini participes fieri: per mensam altare utrobique intelligens. Haec denique illa est, quae per varias sacrificiorum, naturae et legis tempore, similitudines figurabatur; utpote quae bona omnia, per illa significata, velut illorum omnium consummatio et perfectio amplectitur.

Cap. 2. Sacrificium visibile esse propitiatorium tam pro vivis quam pro defunctis.

817 Et quoniam in divino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur et incruente immolatur, qui in ara crucis semel seipsum cruente obtulit, docet sancta Synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque fieri, ut, si cum vero corde et recta fide, cum metu et reverentia, contriti ac poenitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam et donum poenitentiae concedens, crimina et peccata, etiam ingentia dimittit. Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. Cujus quidem oblationis cruentae, inquam, fructus per hanc incruentam uberrime percipiuntur: tantum abest, ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non solum pro fidelium vivorum peccatis, poenis, satisfactionibus et aliis necessitatibus, sed et pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis rite juxta Apostolorum traditionem offertur.

Cap. 3. De Missis in honorem Sanctorum.

Et quamvis in honorem et memoriam Sanctorum non- 818
nullas interdum Missas Ecclesia celebrare consueverit; non tamen illis sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui illos coronavit: unde nec sacerdos dicere solet: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule; sed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in coelis, quorum memoriam facimus in terris.

Cap. 4. De canone Missae.

Et cum Sancta sancte administrari conveniat, sitque hoc 819
omnium sanctissimum sacrificium; Ecclesia catholica, ut digne reverenterque offerretur ac perciperetur, sacrum canonem multis ante saeculis instituit, ita ab omni errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod non maxime sanctitatem ac pietatem quandam redoleat, mentesque offerentium in Deum erigat. Is enim constat cum ex ipsis Domini verbis, tum ex Apostolorum traditionibus ac sanctorum quoque Pontificum piis institutionibus.

Cap. 5. De Missae sacrificii caeremoniis et ritibus.

Cumque natura hominum ea sit, ut non facile queat sine 820
adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli; propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quaedam submissa voce, alia vero elatiore in Missa pronuntiarentur, instituit, Caeremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliaque id genus multa, ex Apostolica disciplina et traditione, quo et majestas tanti sacrificii commendaretur, et mentes fidelium per haec visibilia religionis et pietatis signa ad rerum altissimarum, quae in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarentur.

Cap. 6. De missa, in qua solus sacerdos communicat.

Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis 821
Missis fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior proveniret:

nec tamen, si id non semper fiat, propterea Missas illas, in quibus solus sacerdos sacramentaliter communicat, ut privatas et illicitas damnat, sed probat atque adeo commendat, si quidem illae quoque Missae vere communes censeri debent, partim quod in eis populus spiritualiter communicet, partim vero, quod a publico Ecclesiae ministro non pro se tantum, sed pro omnibus fidelibus, qui ad Corpus Christi pertinent, celebrentur.

Cap. 7. De aqua miscendo vino in calice offerendo.

822 Monet deinde sancta Synodus, praeceptum esse ab Ecclesia sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent; tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod sacramentum hac mixtione recolitur, et cum aquae in Apocalypsi beati Joannis populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repraesentatur.

Cap. 8. De missa vulgari lingua passim non celebranda: et mysteriis ejus populo explicandis.

823 Etsi Missa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire visum est Patribus, ut vulgari passim lingua celebraretur. Quamobrem retento ubique cujusque ecclesiae antiquo, et a sancta Romana ecclesia, omnium ecclesiarum matre et magistra, probato ritu, ne oves Christi esuriant, neve parvuli panem petant, et non sit, qui frangat eis, mandat sancta Synodus pastoribus et singulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem vel per se, vel per alios, ex iis, quae in Missa leguntur, aliquid exponant, atque inter caetera sanctissimi hujus Sacrificii mysterium aliquod declarent, diebus praesertim Dominicis et festis.

Cap. 9. Prolegomenon canonum sequentium.

824 Quia vero adversus veterem hanc, in sacrosancto Evangelio, Apostolorum traditionibus, sanctorumque Patrum doctrina fundatam fidem hoc tempore multi disseminati sunt errores, multaque a multis docentur atque disputantur; sacrosancta Synodus, post multos gravesque his de rebus mature habitos tractatus, unanimi Patrum omnium consensu, quae huic pu-

rissimae fidei sacraeque doctrinae adversantur, damnare et a sancta Ecclesia eliminare per subjectos hos canones constituit.

De sacrificio Missae.

Can. 1. Si quis dixerit, in Missa non offerri Deo verum 825
et proprium sacrificium, aut quod offerri non sit aliud, quam nobis Christum ad manducandum dari; A. S.

Can. 2. Si quis dixerit, illis verbis: Hoc facite in meam 826
commemorationem, Christum non instituisse Apostolos sacerdotes; aut non ordinasse, ut ipsi aliique sacerdotes offerrent corpus et sanguinem suum; A. S.

Can. 3. Si quis dixerit, Missae sacrificium tantum esse 827
laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis et defunctis, pro peccatis, poenis, satisfactionibus et aliis necessitatibus offerri debere; A. S.

Can. 4. Si quis dixerit, blasphemiam irrogari sanctissimo 828
Christi sacrificio, in cruce peracto, per Missae sacrificium, aut illi per hoc derogari; A. S.

Can. 5. Si quis dixerit, imposturam esse, Missas celebrare 829
in honorem Sanctorum et pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit; A. S.

Can. 6. Si quis dixerit, canonem Missae errores con- 830
tinere ideoque abrogandum esse; A. S.

Can. 7. Si quis dixerit, caeremonias, vestes et externa 831
signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia catholica utitur, irritabula impietatis esse magis, quam officia pietatis; A. S.

Can. 8. Si quis dixerit, Missas, in quibus solus sacerdos 832
sacramentaliter communicat, illicitas esse, ideoque abrogandas; A. S.

Can. 9. Si quis dixerit, ecclesiae Romanae ritum, quo 833
submissa voce pars canonis et verba consecrationis proferuntur, damnandum esse; aut lingua tantum vulgari Missam celebrari debere: aut aquam non miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem; A. S.

Sessio XXIII.

Doctrina de sacramento Ordinis.

Cap. 1. De institutione sacerdotii Novae Legis.

834 Sacrificium et sacerdotium ita Dei ordinatione conjuncta sunt, ut utrumque in omni lege extiterit. Cum igitur in Novo Testamento sanctum Eucharistiae sacrificium visibile ex Domini institutione catholica Ecclesia acceperit: fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile et externum sacerdotium, in quod vetus translatum est. Hoc autem ab eodem Domino Salvatore nostro institutum esse, atque Apostolis eorumque successoribus in sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi et ministrandi corpus et sanguinem ejus, nec non et peccata dimittendi et retinendi, sacrae litterae ostendunt, et catholicae Ecclesiae traditio semper docuit.

Cap. 2. De septem Ordinibus.

835 Cum autem divina res sit tam sancti sacerdotii ministerium; consentaneum fuit, quo dignius et majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiae ordinatissima dispositione plures et diversi essent ministrorum Ordines, qui sacerdotio ex officio deservirent, ita distributi, ut, qui jam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent. Nam non solum de sacerdotibus, sed et de diaconis sacrae litterae apertam mentionem faciunt; et quae maxime in illorm ordinatione attendenda sunt, gravissimis verbis docent; et ab ipso Ecclesiae initio sequentium Ordinum nomina atque uniuscujusque eorum propria ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolythi. Exorcistae, Lectoris, et Ostiarii, in usu fuisse cognoscuntur, quamvis non pari gradu. Nam subdiaconatus ad majores ordines a Patribus et sacris Conciliis refertur, in quibus et de aliis inferioribus frequentissime legimus.

Cap. 3. Ordinem vere esse Sacramentum.

836 Cum Scripturae testimonio, Apostolica traditione et Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram ordinationem, quae verbis et signis exterioribus perficitur, gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem esse vere et proprie unum ex septem sanctae Ecclesiae Sacramentis: inquit enim Apo-

stolus: Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum; non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, et dilectionis, et sobrietatis.

Cap. 4. De ecclesiastica hierarchia et ordinatione.

Quoniam vero in sacramento Ordinis, sicut et in Baptismo 837
et Confirmatione, character imprimitur, qui nec deleri nec auferri potest; merito sancta Synodus damnat eorum sententiam, qui asserunt, Novi Testamenti sacerdotes temporariam tantummodo potestatem habere, et semel rite ordinatos iterum laicos effici posse, si verbi Dei ministerium non exerceant. Quod si quis omnes Christianos promiscue Novi Testamenti sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali praeditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quam ecclesiasticam hierarchiam, quae est ut castrorum acies ordinata, confundere: perinde ac si contra B. Pauli doctrinam omnes Apostoli, omnes Prophetae, omnes Evangelistae, omnes Pastores, omnes sint Doctores. Proinde sacrosancta Synodus declarat, praeter caeteros ecclesiasticos gradus, episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem praecipue pertinere, et positos, sicut idem Apostolus ait, a Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei; eosque presbyteris superiores esse, ac sacramentum Confirmationis conferre, ministros Ecclesiae ordinare, atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris Ordinis nullam habent. Docet insuper sacrosancta Synodus, in ordinatione episcoporum, sacerdotum et caeterorum Ordinum, nec populi, nec cujusvis saecularis potestatis et magistratus consensum, sive vocationem, sive auctoritatem ita requiri, ut sine ea irrita sit ordinatio: quin potius decernit, eos, qui tantummodo a populo, aut saeculari potestate ac magistratu vocati et instituti, ad haec ministeria exercenda ascendunt, et qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiae ministros, sed fures et latrones per ostium non ingressos habendos esse. Haec sunt, quae generatim sacrae Synodo visum est Christi fideles de sacramento Ordinis docere. His autem contraria, certis et propriis canonibus in hunc, qui sequitur, modum damnare constituit: ut omnes adjuvante Christo fidei regula utentes, in tot errorum

tenebris catholicam veritatem facilius agnoscere et tenere possint.

De sacramento Ordinis.

838 *Can. 1.* Si quis dixerit, non esse in Novo Testamento sacerdotium visibile et externum, vel non esse potestatem aliquam consecrandi et offerendi verum corpus et sanguinem Domini, et peccata remittendi et retinendi, sed officium tantum et nudum ministerium praedicandi Evangelium, vel eos, qui non praedicant, prorsus non esse sacerdotes; A. S.

839 *Can. 2.* Si quis dixerit, praeter sacerdotium non esse in Ecclesia catholica alios ordines, et majores et minores per quos, velut per gradus quosdam, in sacerdotium tendatur; A. S.

840 *Can. 3.* Si quis dixerit, Ordinem sive sacram Ordinationem non esse vere et proprie Sacramentum a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministros verbi Dei et Sacramentorum; A. S.

841 *Can. 4.* Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum ac proinde frustra episcopos dicere: Accipe Spiritum Sanctum; aut per eam non imprimi characterem; vel eum, qui sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse; A. S.

842 *Can. 5.* Si quis dixerit, sacram unctionem, qua Ecclesia in sancta ordinatione utitur, non tantum non requiri, sed contemnendam et perniciosam esse, similiter et alias Ordinis caeremonias; A. S.

843 *Can. 6.* Si quis dixerit, in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quae constat ex episcopis, presbyteris et ministris; A. S.

844 *Can. 7.* Si quis dixerit, episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi et ordinandi; vel eam, quam habent, illis esse cum presbyteris communem; vel Ordines ab ipsis collatos sine populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione irritos esse, aut eos, qui nec ab ecclesiastica et canonica potestate rite ordinati, nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi et Sacramentorum ministros; A. S.

845 *Can. 8.* Si quis dixerit, episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos et veros episcopos, sed figmentum humanum; A. S.

Sessio XXIV.

Doctrina de sacramento Matrimonii.

Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum primus 846
humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea, quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una.

Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari et conjungi, Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba, tanquam a Deo prolata, referens dixit: Itaque jam non sunt duo, sed una caro, statimque ejusdem nexus firmitatem ab Adamo tantum ante pronuntiatam, his verbis confirmavit: Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.

Gratiam vero, quae naturalem illum amorem perficeret, et indissolubilem unitatem confirmaret, conjugesque sanctificaret, ipse Christus, venerabilium Sacramentorum institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit. Quod Paulus Apostolus innuit, dicens: Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea, mox subjungens: Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo et in Ecclesia.

Cum igitur Matrimonium in lege evangelica veteribus connubiis per Christum gratia praestet, merito inter novae legis Sacramenta annumerandum, sancti Patres nostri, Concilia et universalis Ecclesiae traditio semper docuerunt; adversus quam impii homines hujus saeculi insanientes, non solum perperam de hoc venerabili Sacramento senserunt, sed de more suo praetextu Evangelii libertatem carnis introducentes, multa ab Ecclesiae catholicae sensu, et ab Apostolorum temporibus probata consuetudine aliena scripto et verbo asseruerunt, non sine magna Christi fidelium jactura: quorum temeritati sancta et universalis Synodus cupiens occurrere, insigniores praedictorum schismaticorum haereses et errores, ne plures ad se trahat perniciosa eorum contagio, exterminandos duxit, hos in ipsos haereticos eorumque errores decernens anathematismos.

De sacramento Matrimonii.

Can. 1. Si quis dixerit, Matrimonium non esse vere 847
et proprie unum ex septem legis evangelicae Sacramentis,

a Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre; A. S.

848 *Can. 2.* Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, et hoc nulla lege divina esse prohibitum; A. S.

849 *Can. 3.* Si quis dixerit, eos tantum consanguinitatis et affinitatis gradus, qui Levitico exprimuntur, posse impedire Matrimonium contrahendum et dirimere contractum; nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere, ut plures impediant et dirimant; A. S.

850 *Can. 4.* Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse; A. S.

851 *Can. 5.* Si quis dixerit, propter haeresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a conjuge, dissolvi posse Matrimonii vinculum; A. S.

852 *Can. 6.* Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius conjugum non dirimi; A. S.

853 *Can. 7.* Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit et docet, juxta evangelicam et Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum Matrimonii vinculum non posse dissolvi, et utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse, altero conjuge vivente, aliud Matrimonium contrahere: moechari que eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, et eam, quae dimisso adultero alii nupserit; A. S.

854 *Can. 8.* Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter conjuges, quoad thorum, seu quoad cohabitationem, ad certum incertumve tempus fieri posse decernit; A. S.

855 *Can. 9.* Si quis dixerit, Clericos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares, castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica vel voto, et oppositum nil aliud esse, quam damnare Matrimonium, posseque omnes contrahere Matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiamsi eam voverint, habere donum, A. S.: cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id, quod possumus, tentari.

Can. 10. Si quis dixerit, statum conjugalem ante- 856
ponendum esse statui virginitatis vel coelibatus, et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut coelibatu, quam jungi matrimonio; A. S.

Can. 11. Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis 857
nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam, ab ethnicorum superstitione profectam; aut benedictiones et alias caeremonias, quibus Ecclesia in illis utitur, damnaverit; A. S.

Can. 12. Si quis dixerit, causas matrimoniales non 858
spectare ad judices ecclesiasticos: A. S.

Sessio XXV.

Decretum de Purgatorio.

Cum catholica Ecclesia, Spiritu Sancto edocta, ex sacris 859
litteris et antiqua Patrum traditione, in sacris Conciliis, et novissime in hac oecumenica Synodo docuerit, Purgatorium esse, animasque ibi detentas, fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio juvari: praecipit sancta Synodus episcopis, ut sanam de Purgatorio doctrinam, a sanctis Patribus et sacris Conciliis traditam, a Christi fidelibus credi, teneri, doceri et ubique praedicari diligenter studeant. Apud rudem vero plebem difficiliores ac subtiliores quaestiones, quaeque ad aedificationem non faciunt, et ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, a popularibus concionibus secludantur. Incerta item, vel quae specie falsi laborant, evulgari ac tractari non permittant. Ea vero, quae ad curiositatem quandam aut superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt, tanquam scandala et fidelium offendicula prohibeant.

De invocatione et veneratione et reliquiis Sanctorum, et sacris imaginibus.

Mandat sancta Synodus omnibus episcopis et caeteris 860
docendi munus curamque sustinentibus, ut juxta catholicae et Apostolicae Ecclesiae usum, a primaevis christianae religionis temporibus receptum, sanctorumque Patrum consensionem, et sacrorum conciliorum decreta, imprimis de Sanctorum intercessione, invocatione, reliquiarum honore, et legitimo imaginum usu, fideles diligenter instruant, docentes eos,

Sanctos una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre; bonum atque utile esse, suppliciter eos invocare; et ob beneficia impetranda a Deo per Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor et Salvator est, ad eorum orationes, opem auxiliumque confugere: illos vero, qui negant, Sanctos, aeterna felicitate in coelo fruentes, invocandos esse: aut qui asserunt, vel illos pro hominibus non orare, vel eorum, ut pro nobis, etiam singulis, orent, iuvocationem esse idololatriam; vel pugnare cum verbo Dei, adversarique honori unius mediatoris Dei et hominum Jesu Christi, vel stultum esse, in coelo regnantibus voce vel mente supplicare, impie sentire.
861 Sanctorum quoque martyrum et aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quae viva membra fuerunt Christi et templum Spiritus Sancti, ab ipso ad aeternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse, per quae multa beneficia a Deo hominibus praestantur: ita ut affirmantes, Sanctorum reliquiis venerationem atque honorem non deberi, vel eas aliaque sacra monumenta a fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandae causa Sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit et nunc etiam damnat Ecclesia. Imagines porro Christi, Deiparae Virginis et aliorum Sanctorum, in templis praesertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas vel virtus, propter quam sint colendae, vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a gentibus, quae in idolis spem suam collocabant; sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quae illae repraesentant; ita ut per imagines, quas osculamur, et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus, et Sanctos, quorum illae similitudinem gerunt, veneremur. Id quod conciliorum, praesertim vero secundae Nicenae synodi decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum.

Illud vero diligenter doceant episcopi, per historias mysteriorum nostrae redemptionis, picturis vel aliis similitudinibus expressas, erudiri et confirmari populum in articulis fidei commemorandis et assidue recolendis: tum vero ex

omnibus sacris imaginibus magnum fructum percipi; non solum, quia admonetur populus beneficiorum et munerum, quae a Christo sibi collata sunt, sed etiam, quia Dei per Sanctos miracula et salutaria exempla oculis fidelium subjiciuntur: ut pro iis Deo gratias agant, ad Sanctorumque imitationem vitam moresque suos componant, excitenturque ad adorandum ac diligendum Deum, et ad pietatem colendam. Si quis autem his decretis contraria docuerit aut senserit; A. S.

Decretum de indulgentiis.

Cum potestas conferendi indulgentias a Christo Ecclesiae 862
concessa sit, atque hujusmodi potestate, divinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus illa usa fuerit: sacrosancta Synodus indulgentiarum usum, christiano populo maxime salutarem et sacrorum conciliorum auctoritate probatum, in Ecclesia retinendum esse docet et praecipit, eosque anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant.

LXXXII. Professio fidei Tridentinae a Pio IV. per Constitutionem „Injunctum nobis" 18. Nov. 1564. ex decreto Tridentino Sess. 24. cap. 13. de Reform. et Sess. 25. cap. 2. de Reform. praescripta.

Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, 863
quae continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia saecula; Deum de Deo, Lumen de Lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis, et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est: crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est, et resurrexit tertia die secundum Scripturas: et ascendit in coelum, sedet

ad dexteram Patris; et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos; cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem; qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam, sanctam, catholicam, et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum; et vitam venturi saeculi. Amen.
864 Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam, nisi juxta unanimen consensum
865 Patrum accipiam et interpretabor. Profiteor quoque, septem esse vere et proprie sacramenta novae legis a Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria: scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium: illaque gratiam conferre: et ex his Baptismum, Confirmationem et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemni administratione recipio et admitto. Omnia et singula, quae de peccato originali et de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter, in Missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo Eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramen-
866 tum sumi. Constanter teneo, purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter et Sanctos una cum Christo regnantes venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi ac

Deiparae semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam catholicam et 867
apostolicam Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistram agnosco, Romanoque Pontifici, beati Petri Apostolorum principis successori ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

(Ex decr. S. Congr. Concilii d. d. 20. Jan. 1877 formula finalis haec est:

Caetera item omnia a sacris Canonibus et oecumenicis Conciliis, ac praecipue a sacrosancta Tridentina Synodo, et ab oecumenico Concilio Vaticano tradita, definita ac declarata, praesertim de Romani Pontificis Primatu et infallibili magisterio, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia, atque haereses quascunque ab Ecclesia damnatas et rejectas et anathematizatas ego pariter damno, rejicio et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et immaculatam usque ad extremum vitae spiritum, constantissime, Deo adjuvante, retinere et confiteri, atque a meis subditis seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri et doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet, et haec sancta Dei evangelia.

LXXXIII. Professio fidei Graecis praescripta a Gregorio XIII. per Constitutionem 51. „Sanctissimus Dominus noster."

Ego N. firma fide credo etc. Credo in unum Deum (ut in symbolo Nicaeno-Constantinopolitano.)

Credo etiam, suscipio atque profiteor ea omnia, quae 868
sacra oecumenica Synodus Florentina super unione Occidentalis et Orientalis ecclesiae definivit et declaravit, videlicet quod Spiritus Sanctus a Patre et Filio aeternaliter est; et essentiam suam, suumque esse subsistens habet ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter, tanquam ab uno principio, et unica spiratione procedit; cum id, quod sancti Doctores et Patres dicunt, ex Patre per Filium procedere

Spiritum Sanctum, ad hanc intelligentiam tendat, ut per hoc significetur, Filium quoque esse, secundum Graecos quidem, causam, secundum Latinos vero, principium subsistentiae Spiritus Sancti, sicut et Patrem. Cumque omnia quae Patris sunt, ipse Pater unigenito Filio suo gignendo dederit, praeter esse Patrem; hoc ipsum quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio, ipse Filius a Patre aeternaliter habet, a quo aeternaliter etiam genitus est. Illamque verborum illorum, „Filioque" explicationem, veritatis declarandae gratia, et imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

869 Item in azymo, sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici. Sacerdotesque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suae ecelesiae, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.

870 Item si vere poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis, eorum animas poenis Purgatorii post mortem purgari, et ut a poenis hujusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiae instituta. Illorumque animas, qui post Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae corporibus, prout superius dictum est, sunt purgatae, in coelum mox recipi et intueri clare ipsum Deum trinum et unum sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

871 Item sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiae caput, et omnium Christianorum Patrem ac doctorem existere, et ipsi in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in actis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur.

Insuper profiteor ac recipio alia omnia, quae ex decretis 872
sacrae oecumenicae generalis synodi Tridentinae sacrosancta Romana et Apostolica Ecclesia, etiam ultra contenta in supradictis fidei symbolis, profitenda ac recipienda proposuit atque praescripsit, ut sequitur.

Apostolicas (et caetera omnia, ut in fidei professione Tridentina.)

LXXXIV. Professio fidei Orientalibus praescripta ab Urbano VIII. et Benedicto XIV. per Constitutionem 79. „Nuper ad nos."

Ego N. firma fide etc. Credo in unum etc. (ut in symbolo Nicaeno-Constantinopolitano.)

Veneror etiam et suscipio universales synodos, prout 873
sequitur, videlicet: Nicaenam primam, et profiteor, quod in ea contra Arium damnatae memoriae definitum est, Dominum Jesum Christum esse Filium Dei ex Patre natum unigenitum, id est ex substantia Patris natum, non factum, consubstantialem Patri, atque impias illas voces recte in eadem synodo damnatas esse, quod aliquando non fuerit, aut quod factus sit ex iis, quae non sunt, aut ex alia substantia vel essentia, aut quod sit mutabilis vel convertibilis Filius Dei; Constantinopolitanam primam, secundam in ordine, et profiteor, quod in ea contra Macedonium damnatae memoriae definitum est, Spiritum Sanctum non esse servum, sed Dominum, non creaturam, sed Deum, ac unam habentem cum Patre et Filio deitatem; Ephesinam primam, tertiam in ordine, et profiteor, quod in ea contra Nestorium damnatae memoriae definitum est, divinitatem et humanitatem ineffabili et incomprehensibili unione in una persona Filii Dei unum nobis Jesum Christum constituisse, eaque de causa beatissimam Virginem vere esse Dei Genitricem; Chalcedonensem, quartam in ordine, et profiteor, quod in ea contra Eutychen et Dioscorum, ambos damnatae memoriae, definitum est, unum eumdemque Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum perfectum esse in deitate, et perfectum in humanitate, Deum verum, et hominem verum ex anima rationali et corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem, eumdem consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato; ante

saecula quidem de Patre genitum secundum deitatem, in novissimis autem diebus eumdem propter nos et propter nostram salutem ex Maria Virgine Dei Genitrice secundum humanitatem; unum eumdemque Christum Filium Dominum unigenitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturae, in unam personam atque substantiam concurrente, non in duas personas partitum aut divisum, sed unum eumdemque Filium et Unigenitum Deum Verbum Dominum Jesum Christum: item ejusdem Domini nostri Jesu Christi divinitatem, secundum quam consubstantialis est Patri et Spiritui Sancto, impassibilem esse et immortalem, eumdem autem crucifixum et mortuum tantummodo secundum carnem, ut pariter definitum est in dicta Synodo et in epistola S. Leonis Romani Pontificis, cujus ore B. Petrum Apostolum locutum esse Patres in eadem Synodo acclamaverunt, per quam definitionem damnatur impia haeresis illorum, qui Trisagio ab angelis tradito et in praefata Chalcedonensi synodo decantato: Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis, addebant: qui crucifixus es pro nobis, atque adeo divinam naturam trium personarum passibilem asserebant et mortalem; Constantinopolitanam secundam, quintam in ordine, in qua praefatae Chalcedonensis synodi definitio renovata est: Constantinopolitanam tertiam, sextam in ordine, et profiteor, quod in ea contra Monothelitas definitum est, in uno eodemque Domino nostro Jesu Christo duas esse naturales voluntates et duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfuse, et humanam ejus voluntatem non contrariam, sed subjectam divinae ejus atque omnipotenti voluntati; Nicaenam secundam, septimam in ordine, et profiteor, quod in ea contra Iconoclastas definitum est, imagines Christi ac Deiparae Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem et venerationem impertiendam; Constantinopolitanam quartam, octavam in ordine, et profiteor, in ea Photium merito fuisse damnatum et Sanctum Ignatium Patriarcham restitutum; veneror etiam et suscipio omnes alias universales synodos auctoritate Romani Pontificis legitime celebratas et confirmatas, et praesertim Florentinam synodum, et profiteor, quae

in ea definita sunt, videlicet quod Spiritus Sanctus ex Patre et Filio aeternaliter est, et essentiam suam suumque esse subsistens habet ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter, tamquam ab uno principio, et unica spiratione procedit; item dictionem illam „Filioque", veritatis declarandae gratia, et imminente necessitate, licite, ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam. Item in azymo, sive fermentato 874
pane triticeo Corpus Christi veraciter confici, sacerdotesque in altero ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suae ecclesiae, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem. Item si vere poenitentes in Dei 875
charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis, eorum animas poenis purgatoriis post mortem purgari, et ut a poenis hujusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas, ac alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiae institutum; illorumque animas, qui post Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae, sunt purgatae, in coelum mox recipi et intueri clare ipsum Deum trinum et unum, sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius; illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas. Item sanctam Apostolicam 876
Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiae caput, ac omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, et ipsi in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam, ut eadem Florentina synodus asserit, in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur. Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicae legis caere- 877
monias, sacra, sacrificia et sacramenta, Domino Jesu Christo adveniente, cessasse et post promulgatum Evangelium sine peccato observari non posse; ejusdem etiam legis veteris ciborum mundorum et immundorum differentiam ad caere-

monalia pertinere, quae surgente Evangelio transierunt: illam etiam Apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum et sanguine et suffocato, illi tempori congruisse, ut inter Judaeos et gentiles dissensionis materia tolleretur, cujus Apostolicae prohibitionis causa cessante, etiam cessavit
878 effectus. Pariter veneror et suscipio Tridentinam synodum, et profiteor, quae in ea definita et declarata sunt, et praesertim offerri Deo in Missa verum, proprium et propitiatorium sacrificium, pro vivis et defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiae sacramento, juxta fidem, quae semper in Ecclesia Dei fuit, contineri vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia aptissime transsubstantiationem appellat, et sub unaquaque specie, et singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri. Item septem esse novae legis Sacramenta a Christo Domino nostro instituta ad salutem humani generis, quamvis non omnia singulis necessaria, videlicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, poenitentiam, extremam unctionem, ordinem et matrimonium: illaque gratiam conferre: et ex his baptismum, confirmationem et ordinem sine sacrilegio iterari non posse. Item baptismum esse necessarium ad salutem, ac proinde, si mortis periculum immineat, mox sine ulla dilatione conferendum esse, et a quocunque, et quandocunque sub debita materia et forma et intentione collatum, esse validum. Item sacramenti Matrimonii vinculum indissolubile esse, et quamvis propter adulterium, haeresim, aut alias causas possit inter conjuges thori et cohabitationis separatio fieri, non tamen illis aliud Matrimonium contrahere fas esse. Item Apostolicas et ecclesiasticas traditiones suscipiendas esse et venerandas. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo Ecclesiae relictam fuisse, illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse. Pariter, quae de peccato originali, de justificatione, de sacrorum librorum tam veteris, quam novi Testamenti indice et interpretatione in praefata
879 Tridentina synodo definita sunt, suscipio et profiteor. Caetera item omnia suscipio et profiteor, quae recipit et profitetur sancta Romana ecclesia, simulque contraria omnia, et schismata et

haereses ab eadem Ecclesia damnatas, rejectas et anathematizatas ego pariter damno, rejicio et anathematizo. Insuper Romano Pontifici beati Petri principis Apostolorum successori ac Jesu Christi vicario veram obedientiam spondeo ac juro. Hanc fidem catholicae Ecclesiae, extra quam nemo salvus esse potest etc. (ut in professione Tridentina.)

LXXXV. Pauli IV. Constitutio „Cum quorundam" contra Socinianos a. 1555., confirmata a Clemente VIII. per Breve „Dominici gregis" a. 1603.

Cum quorundam hominum pravitas atque iniquitas eo 880
usque nostris temporibus processerit, ut ex iis, qui a catholica fide aberrant et desciscunt, plurimi quidem non solum diversas haereses profiteri, sed etiam ipsius fidei fundamenta negare praesumant, et eorum exemplo multos in interitum animae deducant: Nos cupientes pro nostro pastorali officio et charitate hujusmodi homines, quantum cum Deo possumus, a tam gravi et pestilenti errore avocare, ac caeteros, ne in talem impietatem labantur, paterna severitate admonere, omnes et singulos, qui hactenus asseruerunt, dogmatizarunt vel crediderunt, Deum omnipotentem non esse trinum in personis et incomposita omnino indivisaque unitate substantiae et unum unamet simplici divinitatis essentia; aut Dominum nostrum Jesum Christum non esse Deum verum ejusdem substantiae per omnia cum Patre et Spiritu S.; aut eumdem secundum carnem non esse conceptum in utero Beatissimae semperque Virginis Mariae de Spiritu Sancto, sed sicut caeteros homines ex semine Joseph; aut eumdem Dominum ac Deum nostrum Jesum Christum non subiisse acerbissimam crucis mortem, ut nos a peccatis et ab aeterna morte redimeret et Patri ad vitam aeternam reconciliaret; aut eamdem Beatissimam Virginem Mariam non esse veram Dei matrem, nec perstitisse semper in virginitatis integritate, ante partum scilicet, in partu et perpetuo post partum, ex parte omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti Apostolica auctoritate requirimus et monemus etc.

LXXXVI. Propositiones 79 Michaelis Baii.

Damnatae sunt a S. Pio V. Bulla „Ex omnibus afflictionibus", etc. 1. Oct. 1567, necnon a Gregorio XIII., Bulla „Provisionis nostrae",

etc. 29. Jan. 1579, et ab Urbano VIII., Bulla „In Eminenti", etc. 6. Mart. 1641.

881 1. Nec angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratia.

882 2. Sicut opus malum ex natura sua est mortis aeternae meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitae aeternae meritorium.

883 3. Et bonis angelis, et primo homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitae, felicitas esset merces, et non gratia.

884 4. Vita aeterna homini integro et angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, et bona opera ex lege naturae ad illam consequendam per se sufficiunt.

885 5. In promissione facta angelo et primo homini continetur naturalis justitiae constitutio, qua pro bonis operibus sine alio respectu vita aeterna justis promittitur.

886 6. Naturali lege constitutum fuit homini, ut, si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset.

887 7. Primi hominis integri merita fuerunt primae creationis munera; sed juxta modum loquendi Scripturae sacrae non recte vocantur gratia; quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia, debeant nuncupari.

888 8. In redemptis per gratiam Christi nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum.

889 9. Dona concessa homini integro et angelo, forsitan non improbanda ratione, possunt dici gratia; sed quia, secundum usum sacrae Scripturae, nomine gratiae ea tantum munera intelliguntur, quae per Jesum Christum male merentibus et indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quae illis redditur, gratia dici debet.

890 10. Solutio poenae temporalis, quae peccato dimisso saepe manet, et corporis resurrectio proprie nonnisi meritis Christi adscribenda est.

891 11. Quod pie et juste in hac vita mortali usque in finem vitae conversati vitam consequimur aeternam, id non proprie gratiae Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis constitutae justo Dei judicio deputandum est: neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur, sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua

lege naturali constitutum est, ut justo Dei judicio obedientiae mandatorum vita aeterna reddatur.

12. Pelagii sententia est: opus bonum, citra gratiam 892
adoptionis factum, non est regni coelestis meritorium.

13. Opera bona, a filiis adoptionis facta, non accipiunt 893
rationem meriti ex eo, quod fiant per spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea praestatur obedientia legi.

14. Opera bona justorum non accipiunt in die judicii 894
extremi mercedem ampliorem, quam justo Dei judicio mereantur accipere.

15. Ratio meriti non consistit in eo, quod, qui bene 895
operantur, habeant gratiam et inhabitantem Spiritum Sanctum, sed in eo solum, quod obediunt divinae legi.

16. Non est vera legis obedientia, quae fit sine charitate. 896

17. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt, esse necessarium 897
ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum deificum.

18. Opera catechumenorum, ut fides et poenitentia ante 898
remissionem peccatorum facta, sunt vitae aeternae merita: quam vitam ipsi non consequentur, nisi prius praecedentium delictorum impedimenta tollantur.

19. Opera justitiae et temperantiae, quae Christus fecit, 899
ex dignitate personae operantis non traxerunt majorem valorem.

20. Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed 900
omne peccatum meretur poenam aeternam.

21. Humanae naturae sublimatio et exaltatio in con- 901
sortium divinae naturae debita fuit integritati primae conditionis, et proinde naturalis dicenda est, et non supernaturalis.

22. Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Ro- 902
manos II.: Gentes, quae legem non habent, naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt, intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

23. Absurda est eorum sententia, qui dicunt, hominem 903
ab initio, dono quodam supernaturali et gratuito, supra conditionem naturae suae fuisse exaltatum, ut fide, spe et charitate Deum supernaturaliter coleret.

24. A vanis et otiosis hominibus, secundum insipien- 904
tiam philosophorum, excogitata est sententia, quae ad Pe-

lagianismum rejicienda est, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturae superaddita fuerit largitate conditoris sublimatus et in Dei filium adoptatus.

905 25. Omnia opera infidelium sunt peccata, et philosophorum virtutes sunt vitia.

906 26. Integritas primae creationis non fuit indebita humanae naturae exaltatio, sed naturalis ejus conditio.

907 27. Liberum arbitrium, sine gratiae Dei adjutorio, nonnisi ad peccandum valet.

908 28. Pelagianus est error, dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

909 29. Non soli fures ii sunt et latrones, qui Christum viam et ostium veritatis et vitae negant, sed etiam quicunque aliunde quam per ipsum in viam justitiae (hoc est aliquam justitiam) conscendi posse docent,

910 30. Aut tentationi ulli, sine gratiae ipsius adjutorio, resistere hominem posse, sic ut in eam non inducatur aut ab ea non superetur.

911 31. Charitas perfecta et sincera, quae est ex corde puro et conscientia bona et fide non ficta, tam in catechumenis quam in poenitentibus potest esse sine remissione peccatorum.

912 32. Charitas illa, quae est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

913 33. Catechumenus juste, recte et sancte vivit, et mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quae in Baptismi lavacro demum percipitur.

914 34. Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturae, et gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator, vana est et commentitia et ad illudendum sacris Litteris et plurimis veterum testimoniis excogitata.

915 35. Omne quod agit peccator vel servus peccati, peccatum est

916 36. Amor naturalis, qui ex viribus naturae exoritur, ex sola philosophia per elationem praesumptionis humanae, cum injuria crucis Christi defenditur a nonnullis doctoribus.

917 37. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturae solis viribus ortum ducit, agnoscit.

38. Omnis amor creaturae rationalis aut vitiosa est 918
cupiditas, qua mundus diligitur, quae a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur.

39. Quod voluntarie fit, etiamsi necessario fiat, libere 919
tamen fit.

40. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti 920
cupiditati.

41. Is libertatis modus, qui est a necessitate, sub liber- 921
tatis nomine non reperitur in Scripturis, sed solum nomen libertatis a peccato.

42. Justitia, qua justificatur per fidem impius, consistit 922
formaliter in obedientia mandatorum, quae est operum justitia; non autem in gratia aliqua animae infusa, qua adoptatur homo in filium Dei et secundum interiorem hominem renovatur ac divinae naturae consors efficitur, ut, sic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps bene vivere et Dei mandatis obedire possit.

43. In hominibus poenitentibus ante Sacramentum ab- 923
solutionis, et in catechumenis ante Baptismum est vera justificatio, separata tamen a remissione peccatorum.

44. Operibus plerisque, quae a fidelibus fiunt, solum ut 924
Dei mandatis pareant, cujusmodi sunt obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abstinere, justificantur quidem homines, quia sunt legis obedientia et vera legis justitia; non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

45. Sacrificium Missae non alia ratione est sacrificium, 925
quam generali illa, qua omne opus, quod fit, ut sancta societate Deo homo inhaereat.

46. Ad rationem et definitionem peccati non pertinet 926
voluntarium, nec definitionis quaestio est, sed causae et originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium.

47. Unde peccatum originis vere habet rationem pec- 927
cati sine ulla ratione ac respectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

48. Peccatum originis est habituali parvuli voluntate 928
voluntarium, et habitualiter dominatur parvulo: eo quod non geritur contrarium voluntatis arbitrium.

49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus 929
decedens sine regenerationis Sacramento, quando usum

rationis consecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet et legi Dei repugnet.

930 50. Prava desideria, quibus ratio non consentit, et quae homo invitus patitur, sunt prohibita praecepto: Non concupisces.

931 51. Concupiscentia, sive lex membrorum, et prava ejus desideria, quae inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.

932 52. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum auctorem et omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

933 53. Quantum est ex vi transgressionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt, qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

934 54. Definitiva haec sententia, Deum homini nihil impossibile praecepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.

935 55. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.

936 56. In peccato duo sunt, actus et reatus; transeunte autem actu, nihil manet, nisi reatus sive obligatio ad poenam.

937 57. Unde in sacramento Baptismi aut sacerdotis absolutione proprie reatus peccati dumtaxat tollitur, et ministerium sacerdotum solum liberat a reatu.

938 58. Peccator poenitens non vivificatur ministerio sacerdotis absolventis, sed a solo Deo, qui, poenitentiam suggerens et inspirans, vivificat eum et resuscitat: ministerio autem sacerdotis solum reatus tollitur.

939 59. Quando per eleemosynas aliaque poenitentiae opera Deo satisfacimus pro poenis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus, saltem aliqua ex parte, redemptores); sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur et communicatur.

940 60. Per passiones Sanctorum in indulgentiis communicatas non proprie redimuntur nostra delicta; sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impertiuntur, ut digni simus, qui pretio sanguinis Christi a poenis pro peccatis debitis liberemur.

61. Illa doctorum distinctio, divinae legis mandata bifariam impleri, altero modo, quantum ad praeceptorum operum substantiam tantum, altero, quantum ad certum quemdam modum, videlicet, secundum quem valeant operantem perducere ad regnum aeternum (hoc est ad modum meritorium), commentitia est et explodenda. 941

62. Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto et omnibus circumstantiis rectum est et bonum (quod moraliter bonum appellare consueverunt), vel quia est meritorium regni aeterni, eo quod sit a vivo Christi membro per spiritum charitatis, rejicienda est. 942

63. Sed et illa distinctio duplicis justitiae, alterius, quae fit per spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quae fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad poenitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis et in eo charitatem diffundentis, qua divinae legis justificatio impleatur, similiter rejicitur. 943

64. Item et illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei poenitentiae et vitae novae propositum et inchoatio per Dei gratiam inspiratur, alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur et palmes vivus in vite Christo efficitur, pariter commentitia est et Scripturis minime congruens. 944

65. Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus: et gratiae Christi injuriam facit, qui ita sentit et docet. 945

66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali. 946

67. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessario facit. 947

68. Infidelitas pure negativa in his, quibus Christus non est praedicatus, peccatum est. 948

69. Justificatio impii fit formaliter per obedientiam legis, non autem per occultam communicationem et inspirationem gratiae, quae per eam justificatos faciat implere legem. 949

70. Homo existens in peccato mortali, sive in reatu aeternae damnationis, potest habere veram charitatem: et charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu aeternae damnationis. 950

951 71. Per contritionem etiam cum charitate perfecta et cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra casum necessitatis aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.

952 72. Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde et Job et martyres, quae passi sunt, propter peccata sua passi sunt.

953 73. Nemo, praeter Christum, est absque peccato originali: hinc Beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita sicut et aliorum justorum fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

954 74. Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut et alii habitus pravi.

955 75. Motus pravi concupiscentiae sunt, pro statu hominis vitiati, prohibiti praecepto: Non concupisces; unde homo eos sentiens, et non consentiens, transgreditur praeceptum: Non concupisces, quamvis transgressio in peccatum non deputetur.

956 76. Quamdiu aliquid concupiscentiae carnalis in diligente est, non facit praeceptum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

957 77. Satisfactiones laboriosae justificatorum non valent expiare de condigno poenam temporalem restantem post culpam condonatam.

958 78. Immortalitas primi hominis non erat gratiae beneficium, sed naturalis conditio.

959 79. Falsa est doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari et institui sine justitia naturali.

Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullae aliquo pacto sustineri possent [1]), in rigore et proprio verborum sensu ab assertoribus intento haereticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas et in pias aures offensionem immittentes respective . . . . damnamus.

[1]) Hoc est celeberrimum comma Pianum, quod haeretici ab hoc loco ad alterum post vocabulum *intento* transferebant, ita ut sensus plane immutaretur. Qua de re consule Tornelium, Tract. de gratia

Christi qu. 3. §. Momenta ex parte materiae Bullarum adversus Bajum, et Kilber Tract. de gratia disp. 4, c. 2. de variis circa gratiam erroribus, art. 4., quaeres 2. Viva ad prop. 31. Alex. VIII. B. n. 13.

LXXXVII. Decretum S. Pii V. de cambiis in VII. 1. 2. tit. 11.

Primum damnamus ea omnia cambia, quae sicca nomi- 960
nantur et ita confinguntur, ut contrahentes ad certas nundinas, seu ad alia loca cambia celebrare simulent, ad quae loca ii, qui pecuniam recipiunt, litteras quidem suas cambii tradunt, sed non mittuntur, vel ita mittuntur, ut transacto tempore, unde processerant, inanes referantur, aut etiam nullis hujusmodi litteris traditis, pecunia ibi denique cum interesse reposcitur, ubi contractus fuerat celebratus: nam inter dantes et recipientes usque a principio ita convenerat, vel certe talis intentio erat, neque quisquam est, qui in nundinis, aut locis supradictis, hujusmodi litteris receptis solutionem faciat. Cui malo simile etiam illud est, cum pecuniae sive depositi, sive alio nomine ficti cambii traduntur, ut postea eodem in loco vel alibi cum lucro restituantur.
Sed et in ipsis cambiis, quae realia appellantur, interdum, 961
ut ad nos perfertur, campsores praestitutum solutionis terminum, lucro ex tacita vel expressa conventione recepto, seu etiam tantummodo promisso, differunt. Quae omnia nos usuraria esse declaramus et, ne fiant, districtius prohibemus.

LXXXVIII. Clementis VIII, decretum de absolutione in absentia per scriptum vel per internuncium, 20. Jun. 1602.

SS. D. N. etc. re mature ac diligenter considerata hanc 962
propositionem, scilicet licere per literas seu internuncium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri et ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam et scandalosam damnavit ac prohibuit, praecepitque, ne deinceps ista propositio publicis privatisve lectionibus, concionibus et congressibus doceatur, neve unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur aut ad praxim quovis modo deducatur.

Paulus V. d. 14. Jul. 1605. in congregatione S. Officii declaravit, 963
hoc decretum etiam in sensu diviso, h. e. de confessione vel de absolutione seorsim, valere. Clemens vero VIII. vivae vocis oraculo

ennnciavit, se non intendere casum, quo moribundus sensibus destitutus, quem adstantes absolutionem antea petiisse testentur, absolvendus esset.

LXXXIX. Decreta Pontificia in materia de auxiliis.

964 Cum contra Patres Societatis Jesu a Dominicanis acris controversia mota fuisset de auxiliis gratiae, utrum nempe gratia ab intrinseco efficax (efficacitate connexionis cum consensu) sit et in praedeterminatione physica consistat, uti PP. praedicatores dicebant, an vero infallibilitas divinae praedestinationis ad gratiam a scientia media dependeat, Clemens VIII. congregationem de auxiliis ad litem finiendam instituit, quae integris novem annis, 1598—1607, causae extricandae insudavit. Denique Paulo V. sedente, infinitis disputationibus a celeberrimis utriusque partis theologis habitis, a Summo Pontifice finis liti impositus est. Falsissimum est, quod quidam Jesuitarum adversarii contenderunt, a Paulo V. Bullam, quae istorum doctrinam damnaret, confectam eamque tantum non promulgatam fuisse, autographum vero in archivio asservari. Innocentius enim X. decreto d. 23. Apr. 1654. declaravit, Actis Francisci Pegnae et Thomae de Lemos et autographo seu exemplari assertae constitutionis Pauli V., super definitione quaestionis de auxiliis ac damnationis sententiae seu sententiarum Ludovici Molinae S. J. nullam omnino esse fidem adhibendam. Id unum veritati consentaneum, Summum Pontificem strictum silentium de congregationum exitu imposuisse, atque utriusque ordinis Generali formulam tradidisse, qua suis papae voluntatem denunciaret, quae hujusmodi erat:

In negotio de auxiliis facta est potestas a Summo Pontifice cum disputantibus tum consultoribus redeundi in patrias aut domos suas: additumque est, fore ut sua Sanctitas declarationem et determinationem, quae expectabatur, opportune promulgaret. Verum ab eodem SS. Domino serio admodum vetitum est, in quaestione hac pertractanda ne quis partem suae oppositam aut qualificaret, aut censura quapiam notaret . . . . . Quin optat etiam, ut verbis asperioribus, amaritiem animi significantibus, invicem abstineant.

Eadem moderatione utens P. Claudius Aquaviva, Societatis Jesu praepositus generalis, insistensque constitutionibus ordinis (Part. 4, c. 14.), et congregationis generalis V. decreto 56, et canoni 9, et Rationi studiorum, quae S. Thomae doctrinam utpote solidam atque securam ordinarie sequendam inculcabant, a. 1613. decretum statuit hujus tenoris, „ut in tradenda divinae gratiae efficacitate theologi Societatis eam opinionem sequantur, sive in lectionibus, sive in publicis disputationibus, quae a plerisque Societatis scriptoribus tradita, atque in controversia de auxiliis divinae gratiae coram Summis Pontificibus piae

memoriae Clemente VIII. et S. D. N. Paulo V. tanquam magis consentanea SS. Augustino et Thomae gravissimorum Patrum judicio explicata et defensa est. Nostri in posterum omnino doceant, inter eam gratiam, quae effectum re ipsa habet atque efficax dicitur, et eam, quam sufficientem nominant, non tantum discrimen esse in actu secundo, quia ex usu liberi arbitrii, etiam cooperantem gratiam habentis, effectum sortiatur, altera non item: sed in ipso actu primo, quod posita scientia conditionalium ex efficaci Dei proposito atque intentione efficiendi certissime in nobis boni, de industria ipse ea media seligit, atque eo modo et tempore confert, quo videt effectum infallibiliter habitura, aliis usurus, si haec inefficacia praevidisset. Quare sempe moraliter et in ratione beneficii plus aliquid in efficaci, quam in sufficienti gratia est, in actu primo contineri: atque hac ratione efficere Deum, ut re ipsa faciamus, non tantum, quia dat gratiam, qua facere possimus. Quod idem dicendum est de perseverantia, quae procul dubio donum Dei est.“ Idem a. 1616. P. Mutius Vitelleschus, generalis S. J. inculcavit. Porro Paulus V. S. Officii decr. 1. Dec. 1611. prohibuit, libros in materia de auxiliis, etiam sub praetextu commentandi S. Thomam aut alio modo imprimi, quin prius S. Inquisitioni propositi fuissent. Quod Urbanus VIII. decretis S. Inq. d. 22. Maji 1625, et 1. Aug. 1641, inculcavit, additis poenis privationis facultatis docendi et concionandi, vocis activae et passivae et excommunicationis (respective interdicti) Summo Pontifici reservatae et ipso facto incurrendae. Cum vero Facultas Lovaniensis Innocentio XII. supplicasset, ut S. Sedis auctoritate licitum sibi esset ac liberum, continuare in tradenda doctrina majorum suorum, quae continetur in libro censurarum Lovaniensis et Duacensis Universitatum, una cum apologia universitatis Lovaniensis et ab eadem declarari, doctrinam de gratia per se efficaci et de praedestinatione ante praevisa merita nullis hactenus Apostolicis decretis damnatam et enervatam esse, Summus Pontifex Brevi d. 7. Febr. 1694. allegatis verbis Coelestini in epistola ad Galliae episcopos: Profundiores vero etc. respondit: „nec arbitramur opportunum, ut in praesens habeatur exactior illa de divinis auxiliis tractatio, quae a praedecessoribus nostris Clemente VIII. et Paulo V. instituta fuit.“ Cum denique Jansenistae, qui dissidia, quantum poterant, augere non destiterant, et se Thomistas Augustinianos dictitabant, atque adversus Jesuitas solos pugnare fingebant, per Bullam „Unigenitus“ doctrinam SS. Augustini et Thomae illorum machinationibus damnatam fuisse conquererentur, Clemens XI., qui illam constitutionem ediderat, altera a. 1718., quae incipit „Pastoralis officii“ § 3. calumnias istas repulit. Porro Benedictus XIII., cum constitutione „Pretiosus“ d. 26. Maji 1727. privilegia ordinis Praedicatorum confirmaret, § 30. prohibuit, ne quis S. Thomae doctrinam ejusque scholam ullatenus damnet ac pro damnata in Bulla „Unigenitus“ traducat. Clemens denique XII. d. 2. Oct. 1733. decreta Clementis XI. et Benedicti XIII. confirmat, haec tamen addit: „Mentem tamen eorundem praedecessorum nostrorum compertam habentes, nolumus aut per nostras, aut per ipsorum laudes Thomisticae scholae delatas, quas iterato nostro judicio comprobamus et confirmamus, quidquam esse detractum caeteris catholicis scholis diversa ab eadem in explicanda divinae gratiae efficacia sentientibus, quarum etiam erga

S. Sedem praeclara sunt merita." Renovat decreta Pauli V. et aliorum et interdicit ne, „notam aut censuram aliquam theologicam iisdem scholis diversa sentientibus inurere aut earum sententias conviciis et contumeliis incessere audeant, donec de iisdem controversiis haec S. Sedes aliquid definiendum aut pronunciandum censuerit."

XC. Propositio, qua asseritur aequalitas Sanctorum Petri et Pauli, damnata ab Innocentio X., decreto Congregationis generalis sanctae Romanae et universalis Inquisitionis 29. Jan. 1674.

965 Sanctissimus, relata unanimi theologorum ad hoc specialiter deputatorum censura, et auditis votis eminentissimorum et reverendissimorum DD. Cardinalium Generalium Inquisitorum, propositionem hanc: S. Petrus et S. Paulus sunt duo Ecclesiae principes, qui unicum efficiunt, vel: sunt duo Ecclesiae catholicae coryphaei ac supremi duces summa inter se unitate conjuncti, vel: sunt geminus universalis Ecclesiae vertex, qui in unum divinissime coaluerunt, vel: sunt duo Ecclesiae summi pastores ac praesides, qui unicum caput constituunt, ita explicatam, ut ponat omnimodam aequalitatem inter S. Petrum et S. Paulum sine subordinatione et subjectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema et regimine universalis Ecclesiae, haereticam censuit et declaravit.

XCI. Propositiones 5 Cornelii Jansenii.

Propositiones Jansenii, ex ejus libro, cui titulus: „Augustinus", excerptae, damnatae sunt ab Innocentio X. constitutione „Cum occasione" 31. Maji 1653, necnon ab Alexandro VII. constitutione „Ad sanctam B. Petri Sedem" 16. Oct. 1656, tum constitutione „Regiminis apostolici" 15. Febr. 1664, in qua formularium edidit; denique a Clemente XI. constitutione „Vineam Domini Sabaoth" 16. Jul. 1705.

966 1. Aliqua Dei praecepta hominibus justis volentibus et conantibus, secundum praesentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

Declarata et damnata uti temeraria, impia, blasphema, anathemate damnanda, et haeretica.

967 2. Interiori gratiae in statu naturae lapsae nunquam resistitur.

Declarata et damnata uti haeretica.

3. Ad merendum et demerendum in statu naturae 968
lapsae non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

Declarata et damnata uti haeretica.

4. Semipelagiani admittebant praevenientis gratiae in- 969
terioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; et in hoc erant haeretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere et obtemperare.

Declarata et damnata uti falsa et haeretica.

5. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus 970
omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse.

Declarata et damnata uti falsa, temeraria, scandalosa, et, intellecta eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat praedestinatorum mortuus sit, impia, blasphema, contumeliosa, divinae pietati derogans, et haeretica.

Damnatis a Summis Pontificibus Jansenii propositionibus ad illam 971
cavillationem recurrerunt Janseniani, ut dicerent eas damnabiles quidem, sed eum non fuisse sensum Jansenii. Hinc Alexander VII. per constitutionem „Cum ad S. Petri Sedem“ 16. Oct. 1656. haec declaravit: „Quinque illas propositiones ex libro praememorati Cornelii Jansenii episcopi Ypreusis, cui titulus est: Augustinus, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse, definimus et declaramus“ postea vero constitutione „Regiminis apostolici“ 15. Febr. 1664. sequens formularium subscribendum edixit:

„Ego N. constitutioni apostolicae Innocentii X., datae die 31. Maji 1653, et constitutioni Alexandri VII., datae die 16. Octobris 1656, summorum Pontificum me subjicio, et quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen Augustinus, excerptas, et in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio ac damno, et ita juro. Si me Deus adjuvet, et haec sancta Dei evangelia.“

Cum vero aliqui Belgii Antistites quaedam formulario addidissent, Innocentius XII. Brevi 6. Febr. 1694, post confirmatas Innocentii X. et Alexandri VII. constitutiones id fieri prohibuit, ac formularium in sensu obvio ab omnibus sumi jussit; altero vero Brevi 24. Nov. 1696. declaravit, se hoc decreto nullatenus derogare constitutioni Alexandri VII. Denique Clemens XI. constitutione „Vineam Domini,“ quam infra damus, omnem viam praeclusit subterfugiis Jansenistarum quoad factum dogmaticum, et Innocentii X. et Alexandri VII. constitutiones innovavit.

XCII. Propositiones damnatae ab Alexandro VII.

A. Die 24. Sept. 1665.

972 1. Homo nullo unquam vitae suae tempore tenetur elicere actum fidei, spei et charitatis ex vi praeceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.

973 2. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

974 3. Sententia asserens, Bullam Coenae solum prohibere absolutionem haeresis et aliorum criminum, quando publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Julii in Consistorio sacrae Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa et tolerata est.

975 4. Praelati regulares possunt in foro conscientiae absolvere quoscumque saeculares ab haeresi occulta et ab excommunicatione propter eam incursa

976 5. Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse haereticum, non teneris denuntiare, si probare non possis.

977 6. Confessarius, qui in sacramentali Confessione tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione, ac proinde non est denuntiandus.

978 7. Modus evitandi obligationem denuntiandae sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante: hic potest ipsum absolvere absque onere denuntiandi.

979 8. Duplicatum stipendium potest sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII.

980 9. Post decretum Urbani potest sacerdos, cui Missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

981 10. Non est contra justitiam, pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, et Sacrificium unum offerre. Neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione, etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in Confessione omissa seu oblita ob instans 982
periculum vitae, aut ob aliam causam, non tenemur in
sequenti Confessione exprimere.

12. Mendicantes possunt absolvere a casibus episcopis 983
reservatis, non obtenta ad id episcoporum facultate.

13. Satisfacit praecepto annuae Confessionis, qui con- 984
fitetur regulari episcopo praesentato, sed ab eo injuste re-
probato.

14. Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit 985
praecepto Ecclesiae.

15. Poenitens propria auctoritate substituere sibi alium 986
potest, qui loco ipsius poenitentiam adimpleat.

16. Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere 987
in confessarium simplicem sacerdotem non approbatum ab
Ordinario.

17. Est licitum religioso vel clerico, calumniatorem 988
gravia crimina de se vel de sua religione spargere minantem
occidere, quando alius modus defendendi non suppetit: uti
suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi
religioso, vel ejus religioni publice et coram gravissimis viris
praedicta impingere, nisi occidatur.

18. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes 989
ac etiam judicem, a quo iniqua certo imminet sententia, si
alia via non potest innocens damnum evitare.

19. Non peccat maritus occidens propria auctoritate 990
uxorem in adulterio deprehensam.

20. Restitutio a Pio V. imposita beneficiatis non re- 991
citantibus, non debetur in conscientia ante sententiam de-
claratoriam judicis, eo quod sit poena.

21. Habens capellaniam collativam, aut quodvis aliud 992
beneficium ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit
suae obligationi, si officium per alium recitet.

22. Non est contra justitiam, beneficia ecclesiastica non 993
conferre gratis: quia collator conferens illa beneficia ec-
clesiastica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione
beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi
conferre non tenebatur.

23. Frangens jejunium Ecclesiae, ad quod tenetur, non 994
peccat mortaliter, nisi ex contemptu vel inobedientia hoc
faciat, puta quia non vult se subjicere praecepto.

995 24. Mollities, sodomia et bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimae; ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem.

996 25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit Confessionis praecepto dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

997 26. Quando litigantes habent pro se opiniones aeque probabiles, potest judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius prae alio.

998 27. Si liber sit alicujus junioris et moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet, rejectam esse a Sede Apostolica tamquam improbabilem.

999 23. Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem a principe promulgatam.

B. Die 18. Martii 1666.

1000 29. In die jejunii qui saepius modicum quid comedit, etiamsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

1001 30. Omnes officiales, qui in republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.

1002 31. Excusantur absolute a praecepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, et etiamsi iter unius diei conficiant.

1003 32. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova et lacticinia in Quadragesima obliget.

1004 33. Restitutio fructuum ob ommissionem Horarum suppleri potest per quascumque eleemosynas, quas antea beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.

1005 34. In die palmarum recitans officium paschale satisfacit praecepto.

1006 35. Unico officio potest quis satisfacere duplici praecepto pro die praesenti et crastino.

1007 36. Regulares possunt in foro conscientiae uti privilegiis suis, quae sunt expresse revocata per Concilium Tridentinum.

1008 37. Indulgentiae concessae regularibus, et revocatae a Paulo V., hodie sunt revalidatae.

1009 38. Mandatum Tridentini, factum sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consilium, non praeceptum.

39. Illa particula „quamprimum" intelligitur, cum sacerdos 1010
suo tempore confitebitur.

40. Est probabilis opinio, quae dicit, esse tantum veniale 1011
osculum habitum ob delectationem carnalem et sensibilem [1], quae ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris et pollutionis.

41. Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam 1012
concubinam, si haec nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii, vulgo „regalo", dum, deficiente illa, nimis aegre ageret vitam, et aliae epulae taedio magno concubinarium afficerent, et alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licitum est mutuanti, aliquid ultra sortem exigere, 1013
si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro anima relictum non durat plus 1014
quam per decem annos.

44. Quoad forum conscientiae, reo correcto ejusque 1015
contumacia cessante, cessant censurae.

45. Libri prohibiti „donec expurgentur" possunt retineri, 1016
usque dum adhibita diligentia corrigantur.

Omnes damnatae et prohibitae ut minimum tanquam scandalosae.

[1]) Viva legit: sensualis; sed Bullarium Cherubinii, uti hic est: sensibilis.

XCIII. Alexandri VII. decretum 5. Maji 1667. super attritione ex metu gehennae etc.

Ss. D. N. Alexander Papa VII., cum acceperit non sine 1017
gravi animi moerore, scholasticos quosdam acrius, nec absque fidelium scandalo, inter se contendere, an illa attritio, quae concipitur ex metu gehennae, excludens voluntatem peccandi cum spe veniae, ad impetrandam gratiam in sacramento Poenitentiae requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei, asserentibus quibusdam, negantibus aliis, et invicem adversam sententiam censurantibus; Sanctitas Sua enixe cupiens pacis vinculum inter fideles servare omnemque scissurae fomitem extinguere, auditis votis Eminentiss. ac Reverendiss. DD. Cardinalium adversus haereticam pravitatem generalium Inquisitorum, nec non DD. Consultorum et Qualificatorum sacrae Congregationis ejusdem generalis Inquisitionis, hoc

praesenti decreto in virtute sanctae obedientiae et sub poena excommunicationis latae sententiae huic sanctae Sedi reservatae, aliisque poenis ejusdem sanctae Sedis arbitrio taxandis, praecipit cunctis et singulis fidelibus, quocumque gradu ac dignitate, etiam episcopali et majori, imo et cardinalitia fulgentibus, ut si deinceps de materia attritionis praefatae scribent, vel libros aut scripturas edent, vel docebunt, vel praedicabunt, vel alio quovis modo poenitentes aut scholares caeterosque erudient, non audeant alicujus theologicae censurae alteriusve injuriae aut contumeliae nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in praefata attritione ex metu gehennae concepta, quae hodie inter scholasticos communior videtur, sive asserentem dictae dilectionis necessitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum.

XCIV. Propositiones damnatae sub Innocentio XI.

A. Decretum d. 2. Martii 1679.

1018 1. Non est illicitum, in sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis sacerdotalis aut episcopalis.

1019 2. Probabiliter existimo, judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

1020 3. Generatim, dum probabilitate sive intrinseca sive extrinseca quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

1021 4. Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens, ductus opinione minus probabili.

1022 5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

1023 6. Probabile est, ne singulis quidem rigorose quinquenniis per se obligare praeceptum charitatis erga Deum.

1024 7. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, et non habemus aliam viam, qua justificari possimus.

1025 8. Comedere et bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modo non obsit valetudini; quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.

9. Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni 1026
penitus caret culpa ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno et 1027
formali.

11. Praecepto proximum diligendi satisfacere possumus 1028
per solos actus externos.

12. Vix in saecularibus invenies, etiam in regibus, 1029
superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque 1030
peccato mortali de vita alicujus tristari, et de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere et desiderare, non quidem ex displicentia personae, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum est, absoluto desiderio cupere mortem 1031
patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura est pinguis haereditas.

15. Licitum est filio, gaudere de parricidio parentis a 1032
se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex haereditate consecutas.

16. Fides non censetur cadere sub praeceptum speciale 1033
et secundum se.

17. Satis est actum fidei semel in vita elicere. 1034

18. Si a potestate publica quis interrogetur, fidem in- 1035
genuo confiteri ut Deo et fidei gloriosum consulo: tacere ut peccaminosum per se non damno.

19. Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in 1036
seipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

20. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, 1037
quem habebat, supernaturalem.

21. Assensus fidei supernaturalis et utilis ad salutem 1038
stat cum notitia solum probabili revelationis, imo cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.

22. Nonnisi fides unius Dei necessaria videtur neces- 1039
sitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides late dicta, ex testimonio creaturarum similive 1040
motivo, ad iustificationem sufficit.

1041 24. Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit aut possit damnare hominem.

1042 25. Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.

1043 26. Si quis, vel solus vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio fine juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur nec est perjurus.

1044 27. Causa justa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens et studiosa.

1045 28. Qui mediante commendatione vel munere ad magistratum vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali praestare juramentum, quod de mandato regis a similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis; quia non tenetur fateri crimen occultum.

1046 29. Urgens metus gravis est causa justa sacramentorum administrationem simulandi.

1047 30. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter haec ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, si quis impingat alapam vel fuste percutiat, et post impactam alapam vel ictum fustis fugiat.

1048 31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

1049 32. Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quae actu possidemus, sed etiam, ad quae jus inchoatum habemus et quae nos possessuros speramus.

1050 33. Licitum est tam haeredi quam legatario, contra injuste impedientem ne vel haereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicut et jus habenti in cathedram vel praebendam, contra earum possessionem injuste impedientem.

1051 34. Licet procurare abortum ante animationem foetus, ne puella deprehensa gravida occidatur aut infametur.

35. Videtur probabile, omnem foetum (quamdiu in utero 1052
est) carere anima rationali et tunc primum incipere eandem habere, cum paritur: ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

36. Permissum est furari, non solum in extrema ne- 1053
cessitate, sed etiam in gravi.

37. Famuli et famulae domesticae possunt occulte heris 1054
suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

38. Non tenetur quis sub poena peccati mortalis resti- 1055
tuere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

39. Qui alium movet aut inducit ad inferendum grave 1056
damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

40. Contractus mohatra licitus est, etiam respectu ejus- 1057
dem personae, et cum contractu retrovenditionis praevie inito cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretiosor sit numeranda, et 1058
nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam praesentem quam futuram; potest creditor aliquid ultra sortem a mutuatario exigere, et eo titulo ab usura excusari.

42. Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur 1059
tanquam ex benevolentia et gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquam ex justitia debitum.

43. Quidni nonnisi veniale sit, detrahentis auctoritatem 1060
magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

44. Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit 1061
falsum crimen alicui, ut suam justitiam et honorem defendat. Et si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in theologia.

45. Dare temporale pro spirituali non est simonia, 1062
quando temporale non datur tamquam pretium, sed dumtaxat tamquam motivum conferendi vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra.

46. Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit 1063
principale motivum dandi spirituale; imo etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris aestimetur quam res spiritualis.

1064 47. Cum dicit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, nisi quos digniores et ecclesiae magis utiles ipsi judicaverint, ad ecclesias promovent: Concilium vel primo videtur per hoc „digniores“ non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; vel secundo locutione minus propria ponit „digniores“, ut excludat indignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.

1065 48. Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, et solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

1066 49. Mollities jure naturae prohibita non est. Unde, si Deus eam non interdixisset, saepe esset bona et aliquando obligatoria sub mortali.

1067 50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

1068 51. Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, et multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne a domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

1069 52. Praeceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

1070 53. Satisfacit praecepto Ecclesiae de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor simul a diversis celebrantibus audit.

1071 54. Qui non potest recitare Matutinum et Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur; quia major pars trahit ad se minorem.

1072 55. Praecepto Communionis annuae satisfit per sacrilegam Domini manducationem.

1073 56. Frequens Confessio et Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota praedestinationis.

1074 57. Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.

58. Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati 1075
alicujus consuetudinem.

59. Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum 1076
confessos, ratione magni concursus poenitentium, qualis verbi gratia potest contingere in die magnae alicujus festivitatis aut indulgentiae.

60. Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra 1077
legem Dei, naturae aut Ecclesiae, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda nec differenda absolutio: dummodo ore proferat, se dolere et proponere emendationem.

61. Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione 1078
peccandi versatur, quam potest et non vult omittere, quinimo directe et ex proposito quaerit, aut ei se ingerit.

62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando 1079
causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.

63. Licitum est quaerere directe occasionem proximam 1080
peccandi, pro bono spirituali vel temporali nostro vel proximi.

64. Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret 1081
ignorantia mysteriorum fidei, et etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat mysterium sanctissimae Trinitatis et Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.

65. Sufficit illa mysteria semel credidisse. 1082

Omnes damnatae et prohibitae, sicut jacent, ut minimum tamquam scandalosae et in praxi perniciosae.

Summus Pontifex decretum concludit his verbis:

Tandem, ut ab injuriosis contentionibus doctores, seu 1083
scholastici aut alii quicumque in posterum se abstineant, et ut paci et charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute sanctae obedientiae eis praecipit, ut tam in libris imprimendis ac manuscriptis, quam in thesibus, disputationibus ac praedicationibus caveant ab omni censura et nota, necnon a quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quae adhuc inter catholicos hinc inde controvertuntur, donec a Sancta Sede, re cognita, super iisdem propositionibus judicium proferatur. [1])

[1]) Idem sancivit Benedictus XIV. in Bulla „Sollicita et provida“ § 23.

B. Propositiones duae ab Innocentio XI. 23. Nov. 1679. decreto S. Inquisitionis confixae.

1084 1. Deus donat nobis omnipotentiam suam, ut ea utamur, sicut aliquis donat alteri villam aut librum.

1085 2. Deus subjicit nobis suam omnipotentiam.

Prohibentur uti temerariae ad minimum et novae.

XCV. Decretum S. Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum 12. Febr. 1679., approbatum ab Innocentio XI.

1086 Etsi frequens quotidianusve sacrosanctae Eucharistiae usus a SS. Patribus fuerit semper in Ecclesia probatus: nunquam tamen, aut saepius illam percipiendi aut ab ea abstinendi, certos singulis mensibus aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec concilium Tridentinum praescripsit, sed quasi humanam infirmitatem secum reputaret, nihil praecipiens, quid cuperet tantum indicavit, cum inquit: Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis missis fideles adstantes sacramentalis Eucharistiae perceptione communicarent. Idque non immerito: multiplices enim sunt conscientiarum recessus, variae ob negotia spiritus alienationes; multae e contra gratiae et Dei dona parvulis concessa; quae cum humanis oculis scrutari non possimus, nihil certe de cujusque dignitate atque integritate et consequenter de frequentiori aut quotidiano vitalis panis esu potest constitui, et propterea quod ad negotiatores ipsos attinet, frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus confessariorum secreta cordis explorantium judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate et frequentiae fructu et ad pietatem processu laicis negotiatoribus et conjugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis praescribere debebunt. In conjugatis autem hoc amplius animadvertent, cum B. Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admoneant, tanto magis ob sacratissimae Eucharistiae reverentiam continentiae vacandum puriorique mente ad coelestium epularum communionem esse conveniendum.

In hoc igitur pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti aut quotidiana sacrae Communionis sum-

ptione unica praecepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis quid singulis permittendum, per se aut parochos seu confessarios sibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo a sacro Convivio, seu frequenter seu quotidie accesserit, repellatur, et nihilominus det operam, ut unusquisque digno pro devotionis et praeparationis modo rarius aut crebrius Dominici corporis suavitatem degustet.

Itidem moniales quotidie sacram communionem petentes admonendae erunt, ut in diebus ex earum ordinis instituto praestitutis communicent; si quae vero puritate mentis eniteant et fervore spiritus ita incaluerint, ut dignae frequentiori aut quotidiana sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis a Superioribus permittatur. Proderit etiam praeter parochorum et confessariorum diligentiam opera quoque concionatorum uti et cum eis constitutum haberi, ut cum fideles ad sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) arcesserint, statim de magna ad illud sumendum praeparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores, sive conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti ac divini judicii formidine discant coelestem mensam, in qua Christus est, revereri; et si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere seque ad majorem praeparationem accingere. Episcopi autem, in quorum dioecesibus viget hujusmodi devotio erga sanctissimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipsi adhibito prudentiae et judicii temperamento alere debebunt, et ab eorum officio postulari sibi maxime persuadebunt, nulli labori aut diligentiae parcendum, ut omnis irreverentiae aut scandali suspicio in veri et immaculati agni perceptione tollatur virtutesque ac dona in sumentibus augeantur: quod abunde continget, si ii, qui devoto hujusmodi studio, divina praestante gratia, tenentur, seque sacratissimo pane frequentius refici cupiunt, suas vires expendere seque probare cum timore et charitate assueverint . . . Porro episcopi et parochi seu confessarii redarguant asserentes, communionem quotidianam esse de jure divino . . . . Non permittant, ut venialium confessio

fiat simplici sacerdoti non approbato ab episcopo aut Ordinario.

XCVI. Propositio de usu scientiae ex Confessione acquisitae, prohibita decreto S. Inquisitionis 18. Nov. 1682.

1087 „Scientia ex confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione et gravamine poenitentis, nisi aliud multo majus ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito condemnatur. Addita deinde explicatione sive limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiae ex confessione acquisitae cum gravamine poenitentis, seclusa quacunque revelatione, atque in casu, quo multo majus gravamen ejusdem poenitentis ex non usu sequeretur."

Statutum est, „dictam propositionem, quatenus admittit usum dictae scientiae cum gravamine poenitentis, omnino prohibendam esse, etiam cum dicta explicatione sive limitatione."

XCVII. Propositiones 68 Michaelis de Molinos damnatae ab Innocentio XI. Constitutione „Coelestis Pastor" etc. 20. Nov. 1687.

1088 1. Oportet hominem suas potentias annihilare, et haec est via interna.

1089 2. Velle operari active, est Deum offendere, qui vult esse ipse solus agens: et ideo opus est, seipsum in Deo totum et totaliter derelinquere et postea permanere velut corpus exanime.

1090 3. Vota de aliquo faciendo sunt perfectionis impeditiva.

1091 4. Activitas naturalis est gratiae inimica, impeditque Dei operationes et veram perfectionem; quia Deus operari vult in nobis sine nobis.

1092 5. Nihil operando anima se annihilat et ad ipsum principium redit et ad suam originem, quae est essentia Dei, in qua transformata remanet ac divinizata, et Deus tunc in se ipso remanet; quia tunc non sunt amplius duae res unitae, sed una tantum, et hac ratione Deus vivit et regnat in nobis, et anima seipsam annihilat in esse operativo.

6. Via interna est illa, qua non cognoscitur nec lumen, 1093
ec amor, nec resignatio; et non oportet Deum cognoscere,
t hoc modo recte proceditur.

7. Non debet anima cogitare nec de praemio, nec de 1094
unitione, nec de paradiso, nec de inferno, nec de morte,
ec de aeternitate.

8. Non debet velle scire, an gradiatur cum voluntate 1095
)ei, an cum eadem voluntate resignata maneat necne; nec
)pus est, ut velit cognoscere suum statum nec proprium
ihil; sed debet ut corpus exanime manere.

9. Non debet anima reminisci nec sui, nec Dei, nec 1096
ujuscumque rei, et in via interna omnis reflexio est no-
iva, etiam reflexio ad suas humanas actiones et ad proprios
lefectus.

10. Si propriis defectibus alios scandalizet, non est 1097
necessarium reflectere, dummodo non adsit voluntas scanda-
lizandi: et ad proprios defectus non posse reflectere, gratia
Dei est.

11. Ad dubia quae occurrunt, an recte procedatur 1098
necne, non opus est reflectere.

12. Qui suum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla 1099
re debet curam habere, nec de inferno, nec de paradiso;
nec debet desiderium habere propriae perfectionis, nec vir-
tutum, nec propriae sanctitatis, nec propriae salutis, cujus
spem expurgare debet.

13. Resignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relin- 1100
quenda est cogitatio et cura de omni re nostra, et relin-
quere, ut faciat in nobis sine nobis suam divinam volun-
tatem.

14. Qui divinae voluntati resignatus est, non convenit, 1101
ut a Deo rem aliquam petat; quia petere est imperfectio,
cum sit actus propriae voluntatis et electionis, et est velle,
quod divina voluntas nostrae conformetur, et non quod
nostra divinae: et illud Evangelii: Petite et accipietis, non
est dictum a Christo pro animabus internis, quae nolunt
habere voluntatem: imo hujusmodi animae eo perveniunt, ut
non possint a Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debent a Deo rem aliquam petere, ita 1102
nec illi ob aliquam gratias agere debent; quia utrumque est
actus propriae voluntatis.

1103 16. Non convenit indulgentias quaerere pro poena propriis peccatis debita; quia melius est divinae justitiae satisfacere, quam divinam misericordiam quaerere: quoniam illud ex puro Dei amore procedit, et istud ab amore nostri interessato, nec est res Deo grata nec meritoria, quia est velle crucem fugere.

1104 17. Tradito Deo libero arbitrio, et eidem relicta cura et cogitatione animae nostrae, non est amplius habenda ratio tentationum; nec eis alia resistentia fieri debet nisi negativa, nulla adhibita industria: et si natura commovetur, oportet sinere ut commoveatur, quia est natura.

1105 18. Qui in oratione utitur imaginibus, figuris, speciebus et propriis conceptibus, non adorat Deum in spiritu et veritate.

1106 19. Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

1107 20. Asserere, quod in oratione opus est sibi per discursum auxilium ferre et per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia est. Deus nunquam loquitur, ejus locutio est operatio, et semper in anima operatur, quando haec suis discursibus, cogitationibus, operationibus eum non impedit.

1108 21. In oratione opus est manere in fide obscura et universali, cum quiete et oblivione cujuscumque cogitationis particularis ac distinctae attributorum Dei ac Trinitatis, et sic in Dei praesentia manere ad illum adorandum et amandum eique inserviendum; sed absque productione actuum, quia Deus in his sibi non complacet.

1109 22. Cognitio haec per fidem non est actus a creatura productus, sed est cognitio a Deo creaturae tradita, quam creatura se habere non cognoscit, nec postea cognoscit se illam habuisse: et idem dicitur de amore.

1110 23. Mystici cum S. Bernardo in scala claustralium distinguunt quatuor gradus: lectionem, meditationem, orationem, et contemplationem infusam. Qui semper in primo sistit, nunquam ad secundum pertransit. Qui semper in secundo persistit, nunquam ad tertium pervenit, qui est nostra contemplatio acquisita, in qua per totam vitam persistendum est, dummodo Deus animam non trahat (absque eo, quod ipsa id expectet) ad contemplationem infusam: et hac ces-

sante, anima regredi debet ad tertium gradum et in ipso permanere, absque eo, quod amplius redeat ad secundum aut primum.

24. Qualescumque cogitationes in oratione occurrant, 1111
etiam impurae, etiam contra Deum, Sanctos, fidem et sacramenta, si voluntarie non nutriantur nec voluntarie expellantur, sed cum indifferentia et resignatione tolerentur, non impediunt orationem fidei: imo eam perfectiorem efficiunt; quia anima tunc magis divinae voluntati resignata remanet.

25. Etiamsi superveniat somnus et dormiatur, nihilo- 1112
minus fit oratio et contemplatio actualis: quia oratio et resignatio idem sunt, et dum resignatio perdurat, perdurat et oratio.

26. Tres illae viae. purgativa, illuminativa et unitiva, 1113
est absurdum maximum, quod dictum fuerit in mystica: cum non sit nisi unica via, scilicet via interna.

27. Qui desiderat et amplectitur devotionem sensibi- 1114
lem, non desiderat nec quaerit Deum, sed seipsum; et male agit, cum eam desiderat et eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis sacris quam in diebus solemnibus.

28. Taedium rerum spiritualium bonum est, siquidem 1115
per illud purgatur amor proprius.

29. Dum anima interna fastidit discursus de Deo et 1116
virtutes, frigida remanet, nullum in se ipsa sentiens fervorem, bonum signum est.

30. Totum sensibile, quod exprimitur in vita spirituali, 1117
est abominabile, spurcum et immundum.

31. Nullus meditativus veras virtutes exercet internas, 1118
quae non debent a sensibus cognosci. Opus est amittere virtutes.

32. Nec ante, nec post Communionem alia requiritur 1119
praeparatio aut gratiarum actio (pro istis animabus internis), quam permanentia in solita resignatione passiva; quia modo perfectiore supplet omnes actus virtutum, qui possunt et fiunt in via ordinaria. Et si hac occasione Communionis insurgunt motus humiliationis, petitionis aut gratiarum actionis, reprimendi sunt, quoties non dignoscatur, eos esse ex impulsu speciali Dei: alias sunt impulsus naturae nondum mortuae.

1120 33. Male agit anima, quae procedit per hanc viam internam, si in diebus solemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in se devotum aliquem sensum: quoniam animae internae omnes dies sunt aequales, omnes festivi. Et idem dicitur de locis sacris, quia hujusmodi animabus omnia loca aequalia sunt.

1121 34. Verbis et lingua gratias agere Deo, non est pro animabus internis, quae in silentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis; et quo magis Deo se resignant, experiuntur, se non posse orationem dominicam seu Pater noster recitare.

1122 35. Non convenit animabus hujus viae internae, quod faciant operationes, etiam virtuosas, ex propria electione et activitate: alias non essent mortuae. Nec debent elicere actus amoris erga beatam Virginem, Sanctos aut humanitatem Christi: quia, cum ista objecta sensibilia sint, talis est amor erga illa.

1123 36. Nulla creatura, nec beata Virgo, nec Sancti sedere debent in nostro corde: quia solus Deus vult illud occupare et possidere.

1124 37. In occasione tentationum etiam furiosarum non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppositarum, sed debet in supradicto amore et resignatione permanere.

1125 38. Crux voluntaria mortificationum pondus grave est et infructuosum, ideoque dimittenda.

1126 39. Sanctiora opera et poenitentiae, quas peregerunt Sancti, non sufficiunt ad removendam ab anima vel unicam adhaesionem.

1127 40. Beata Virgo nullum unquam opus exterius peregit, et tamen fuit Sanctis omnibus sanctior. Igitur ad sanctitatem perveniri potest absque opere exteriori.

1128 41 Deus permittit et vult ad nos humiliandos et ad veram transformationem perducendos, quod in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, daemon violentiam inferat earum corporibus, easque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia et sine mentis offuscatione, movendo physice illarum manus et alia membra contra earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per se peccaminosos: in quo casu non sunt peccata, quia his non adest consensus.

42. Potest dari casus, quod hujusmodi violentiae ad 1129
actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum personarum, scilicet maris et foeminae, et ex parte utriusque sequatur actus.

43. Deus praeteritis saeculis sanctos efficiebat tyran- 1130
norum ministerio; nunc vero eos efficit sanctos ministerio daemonum, qui, causando in eis praedictas violentias, facit, ut illi seipsos magis despiciant atque annihilent et se Deo resignent.

44. Job blasphemavit, et tamen non peccavit labiis 1131
suis; quia fuit ex daemonis violentia.

45. Sanctus Paulus hujusmodi daemonis violentias in 1132
suo corpore passus est: unde scripsit: Non quod volo bonum, hoc ago; sed, quod nolo malum, hoc facio.

46. Hujusmodi violentiae sunt medium magis propor- 1133
tionatum ad annihilandam animam, et ad eam ad veram transformationem et unionem perducendam, nec alia superest via: et haec est via facilior et tutior.

47. Cum hujusmodi violentiae occurrunt, sinere oportet 1134
ut satanas operetur, nullam adhibendo industriam nullumque proprium conatum, sed permanere debet homo in suo nihilo: et etiamsi sequantur pollutiones et actus obscoeni propriis manibus, et etiam pejora, non opus est se ipsum inquietare, sed foras emittendi sunt scrupuli, dubia et timores; quia anima fit magis illuminata, magis roborata magisque candida, et acquiritur sancta libertas. Et prae omnibus non opus est haec confiteri, et sanctissime fit non confitendo; quia hoc pacto superatur daemon, et acquiritur thesaurus pacis.

48. Satanas, qui hujusmodi violentias infert, suadet 1135
deinde, gravia esse delicta, ut anima se inquietet, ne in via interna ulterius progrediatur: unde ad ejus vires enervandas melius est ea non confiteri; quia non sunt peccata, nec etiam venialia.

49. Job ex violentia daemonis se propriis manibus 1136
polluebat eodem tempore, quo mundas habebat ad Deum preces (sic interpretando locum ex capite XVI. Job).

50. David, Jeremias et multi ex sanctis prophetis 1137
hujusmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.

1138 51. In sacra Scriptura multa sunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminosos; ut illud de Samsone, qui per violentiam se ipsum occidit cum Philistaeis, conjugium iniit cum alienigena, et cum Dalila meretrice fornicatus est, quae alias erant prohibita et peccata fuissent; de Juditha, quae Holoferni mentita fuit; de Elisaeo, qui pueris maledixit; de Elia, qui combussit duces cum turmis regis Achab. An vero fuerit violentia immediate a Deo peracta vel daemonum ministerio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

1139 52. Cum hujusmodi violentiae, etiam impurae, absque mentis offuscatione accidunt, tunc anima Deo potest uniri, et de facto magis unitur.

1140 53. Ad cognoscendum in praxi, an aliqua operatio in aliis personis fuerit violenta, regula, quam de hoc habeo, nedum sunt protestationes animarum illarum, quae protestantur, se dictis violentiis non consensisse aut jurare non posse, quod iis consenserint, et videre quod sint animae, quae proficiunt in via interna; sed regulam sumerem a lumine quodam actuali cognitione humana ac theologica superiore, quod me certo cognoscere facit cum interna certitudine, quod talis operatio est violenta: et certus sum, quod hoc lumen a Deo procedit, quia ad me provenit conjunctum cum certitudine, quod a Deo proveniat, et mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium: eo modo, quo interdum contingit, quod Deus, aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit, quod ipse sit, qui revelat, et anima in contrarium non potest dubitare.

1141 54. Spirituales vitae ordinariae in hora mortis se delusos invenient et confusos et cum omnibus passionibus in alio mundo purgandis.

1142 55. Per hanc viam internam pervenitur, etsi multa cum sufferentia, ad purgandas et extinguendas omnes passiones, ita quod nihil amplius sentitur, nihil, nihil: nec ulla sentitur inquietudo, sicut corpus mortuum, nec anima se amplius commoveri sinit.

1143 56. Duae leges et duae cupiditates, (animae una, et amoris proprii altera), tamdiu perdurant, quamdiu perdurat amor proprius: unde quando hic purgatus est et mortuus, ut fit per viam internam, non adsunt amplius illae duae leges et

duae cupiditates, nec ulterius lapsus aliquis incurritur, nec aliquid sentitur amplius, ne quidem veniale peccatum.

57. Per contemplationem acquisitam pervenitur ad sta- 1144
tum non faciendi amplius peccata, nec mortalia nec venialia.

58. Ad hujusmodi statum pervenitur non reflectendo 1145
amplius ad proprias operationes; quia defectus ex reflexione oriuntur.

59. Via interna sejuncta est a Confessione, a confessariis 1146
et a casibus conscientiae, a theologia et philosophia.

60. Animabus provectis, quae reflexionibus mori in- 1147
cipiunt, et eo etiam perveniunt, ut sint mortuae, Deus Confessionem aliquando efficit impossibilem et supplet ipse tanta gratia praeservante, quantum in sacramento reciperent: et ideo hujusmodi animabus non est bonum in tali casu ad sacramentum Poenitentiae accedere, quia id est in illis impossibile.

61. Anima, cum ad mortem mysticam pervenit, non 1148
potest amplius aliud velle, quam quod Deus vult, quia non habet amplius voluntatem, et Deus illi eam abstulit.

62. Per viam internam pervenitur ad continuum statum 1149
immobilem in pace imperturbabili.

63. Per viam internam pervenitur etiam ad mortem 1150
sensuum: quinimo signum, quod quis in statu nihilitatis maneat, id est mortis mysticae, est, si sensus exteriores non repraesentent amplius res sensibiles, unde sint ac si non essent, quia non perveniunt ad faciendum, quod intellectus se ad eas applicet.

64. Theologus minorem dispositionem habet quam 1151
homo rudis ad statum contemplativi: primo, quia non habet fidem adeo puram, secundo, quia non est adeo humilis, tertio, quia non adeo curat propriam salutem, quarto, quia caput refertum habet phantasmatibus, speciebus, opinionibus et speculationibus, et non potest in illum ingredi verum lumen.

65. Praepositis obediendum est in exteriore, et latitudo 1152
voti obedientiae religiosorum tantummodo ad exterius pertingit. In interiore vero aliter se res habet, quo solus Deus et director intrant.

66. Risu digna est nova quaedam doctrina in Ecclesia 1153
Dei, quod anima quoad internum gubernari debeat ab episcopo: quod si episcopus non sit capax, anima ipsum cum

suo directore adeat. Novam dico doctrinam; quia nec sacra Scriptura, nec concilia, nec canones, nec bullae, nec Sancti, nec autores eam umquam tradiderunt nec tradere possunt: quia Ecclesia non judicat de occultis, et anima jus habet eligendi quemcumque sibi bene visum.

1154 67. Dicere, quod internum manifestandum est exteriori tribunali praepositorum, et quod peccatum sit id non facere, est manifesta deceptio: quia Ecclesia non judicat de occultis, et propriis animabus praejudicant his deceptionibus et simulationibus.

1155 68. In mundo non est facultas nec jurisdictio ad praecipiendum, ut manifestentur epistolae directoris quoad internum animae: et ideo opus est animadvertere, quod hoc est insultus satanae, etc.

Damnatae tamquam haereticae, suspectae, erroneae, scandalosae, blasphemae, piarum aurium offensivae, temerariae, christianae disciplinae relaxativae, eversivae, et seditiosae respective.

XCVIII. Propositiones damnatae ab Alexandro VIII.

A. Propositiones 2 damnatae decreto 24. Aug. 1690.

1156 1. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative: hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitae suae mortalis.

Declarata et damnata uti haeretica.

1157 2. Peccatum philosophicum seu morale est actus humanus disconveniens naturae rationali et rectae rationi; theologicum vero et mortale est transgressio libera divinae legis. Philosophicum, quantumvis grave, in illo, qui Deum vel ignorat vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque aeterna poena dignum.

Declarata et damnata uti scandalosa, temeraria, piarum aurium offensiva, et erronea.

B. Propositiones 31 prohibitae 7. Dec. 1690.

1. In statu naturae lapsae ad peccatum formale et de- 1158
meritum sufficit illa libertas, qua voluntarium ac liberum fuit in causa sua, peccato originali et voluntate Adami peccantis.

2. Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturae, 1159
haec in statu naturae lapsae operantem ex ipsa non excusat a peccato formali.

3. Non licet sequi opinionem vel inter probabiles pro- 1160
babilissimam.

4. Dedit semetipsum (Christus) pro nobis oblationem Deo, 1161
non pro solis electis, sed pro omnibus et solis fidelibus.

5. Pagani, Judaei, haeretici aliique hujus generis nullum 1162
omnino accipiunt a Jesu Christo influxum: adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam et inermem sine omni gratia sufficienti.

6. Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam 1163
perniciosa est, sic, ut proinde merito possimus petere: A gratia sufficienti libera nos, Domine.

7. Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio vel 1164
mundi: si Dei, Charitas Patris est: si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.

8. Necesse est, infidelem in omni opere peccare. 1165

9. Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob 1166
ejus turpitudinem et disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu.

10. Intentio, qua quis detestatur malum et prosequitur 1167
bonum mere, ut coelestem obtineat gloriam, non est recta nec Deo placens.

11. Omne, quod non est ex fide christiana supernatu- 1168
rali, quae per dilectionem operatur, peccatum est.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, 1169
deficit etiam fides: et etiamsi videantur credere, non est fides divina, sed humana.

13. Quisquis etiam aeternae mercedis intuitu Deo 1170
famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennae non est supernaturalis. 1171

1172 15. Attritio, quae gehennae et poenarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis.

1173 16. Ordinem praemittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia aut institutio Ecclesiae, sed ipsa Christi lex et praescriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante.

1174 17. Per illam praxim mox absolvendi ordo poenitentiae est inversus.

1175 18. Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti Poenitentiae, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas et multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu sed abusu.

1176 19. Homo debet agere tota vita poenitentiam pro peccato originali.

1177 20. Confessiones apud religiosos factae pleraeque vel sacrilegae sunt, vel invalidae.

1178 21. Parochianus potest suspicari de mendicantibus, qui eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi et incongrua poenitentia seu satisfactione ob quaestum seu lucrum subsidii temporalis.

1179 22. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint.

1180 23. Similiter arcendi sunt a sacra Communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus et omnis mixtionis expers.

1181 24. Oblatio in templo, quae fiebat a beata Virgine Maria in die purificationis suae per duos pullos columbarum, unum in holocaustum et alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit purificatione, et quod filius, (qui offerebatur), etiam macula matris maculatus esset, secundum verba legis.

1182 25. Dei Patris sedentis simulacrum nefas est christiano in templo collocare.

1183 26. Laus, quae defertur Mariae, ut Mariae, vana est.

1184 27. Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, etc., praetermissis illis: Ego te baptizo.

1185 28. Valet Baptismus collatus a ministro, qui omnem ritum externum formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: Non intendo, quod facit Ecclesia.

29. Futilis et toties convulsa est assertio de Pontificis 1186
Romani supra concilium oecumenicum auctoritate atque in fidei quaestionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare 1187
fundatam, illam absolute potest tenere et docere, non respiciendo ad ullam Pontificis bullam.

31. Bulla Urbani VIII. „In eminenti", est subreptitia [1]) 1188

Damnatae et prohibitae tamquam temerariae, scandalosae, male sonantes, injuriosae, haeresi proximae, haeresim sapientes, erroneae, schismaticae, et haereticae respective.

[1]) In hac Bulla Urbani VIII., edita anno 1641, confirmantur constitutiones Pii V. et Gregorii XIII., quibus damnantur 79 Baji propositiones: in eadem iterum prohibetur liber Cornelii Jansenii, cui titulus Augustinus. Hanc Bullam Bajani et Jansenistae dixerunt esse subreptitiam, tamquam editam a Pontifice veritatis ignaro: cum tamen Pontifex in ea asserat: ex matura ac diligenti ejusdem libri, cui titulus Augustinus, lectione compertum esse, in eodem libro multas Baji propositiones proscriptas contineri. Cf. Viva in hanc propositionem. Tournely de gratia qu. 3. Historia Jansenismi Epoch. I. § liber Jansenii Urbano VIII. denunciatur et ab ipso prohibetur.

XCIX. Articuli Cleri Gallicani Declarationis anni 1682.

Rejecti ab Innocentio XI. per litteras in forma Brevis 11. April. 1682, et per Alexandrum VIII. in constitutione „Inter multiplices" 4. Aug. 1690. Denique susceptos a synodo Pistoriensi iterum rejecit Pius VI. bulla „Auctorem fidei" 28. Aug. 1794. Ex quatuor declarationis articulis illos, quid ad rem dogmaticam faciunt, hic subjungimus. Notamus praeterea, illos a plurimis ex auctoribus litteris ad Innocentium XII. a. 1692. datis et ab ipso Ludovico XIV. retractatos fuisse.

2. Sic inesse Apostolicae Sedi ac Petri successoribus, 1189
Christi vicariis, rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctae oecumenicae synodi Constantiensis a Sede Apostolica comprobata ipsorumque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiae usu confirmata atque ab ecclesia Gallicana perpetua religione custodita decreta de auctoritate conciliorum generalium, quae sessione quarta eorum decretorum, quasi dubiae sint auctoritatis ac minus approbata, robur infringant aut ad solum schismatis tempus concilii dicta detorqueant.

3. Hinc Apostolicae potestatis usum moderandum per 1190
canones Spiritu Dei conditos et totius mundi reverentia con-

secratos; valere etiam regulas, mores et instituta a regno et ecclesia Gallicana recepta, patrumque terminos manere inconcussos, atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicae Sedis, ut statuta et consuetudines, tantae Sedis et ecclesiarum consensione firmatae, propriam stabilitatem obtineant.

1191 4. In fidei quoque quaestionibus praecipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes et singulas ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiae consensus accesserit.

De his Alexander VIII. sic statuit:

1192 „Omnia et singula, quae tam quoad extensionem juris regaliae, quam quoad declarationem de potestate ecclesiastica ac quatuor in ea contentas propositiones in supradictis comitiis cleri Gallicani a. 1682. habitis acta et gesta fuerunt, cum omnibus et singulis mandatis, arrestis, confirmationibus, declarationibus, epistolis, edictis et decretis a quibusvis personis sive ecclesiasticis, sive laicis, quomodolibet qualificatis, quavis auctoritate et potestate, etiam individuam expressionem requirente, fungentibus, editis seu publicatis etc. ipso jure nulla, irrita, invalida, inania, viribusque et effectu penitus et omnino vacua ab initio fuisse et esse ac perpetuo fore, neminemque ad illorum seu cujuslibet eorum, etsi juramento vallata sint, observantiam teneri, tenore praesentium declaramus“.

C. Propositiones 23 super amore erga Deum purissimo, damnatae ab Innocentio XII. Brevi „Cum alias“ etc. 12. Mart. 1699.

1193 1. Datur habitualis status amoris Dei, qui est charitas pura et sine ulla admixtione motivi proprii interesse. Neque timor poenarum, neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in amando inveniendam.

1194 2. In statu vitae contemplativae sive unitivae amittitur omne motivum interessatum timoris et spei.

1195 3. Id,quod est essentiale in directione animae, est non aliud facere, quam sequi pedetentim gratiam cum infinita

patientia, praecautione et subtilitate. Oportet se intra hos limites continere, ut sinatur Deus agere, et nunquam ad purum amorem ducere, nisi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum est animabus adhuc sibimet affixis, et ideo potest illas scandalizare aut in perturbationem conjicere.

4. In statu sanctae indifferentiae anima non habet am- 1196
plius desideria voluntaria et deliberata propter suum interesse, exceptis iis occasionibus, in quibus toti suae gratiae fideliter non cooperatur.

5. In eodem statu sanctae indifferentiae nihil nobis, 1197
omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut simus perfecti et beati propter interesse proprium; sed omnem perfectionem ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res istas impressione suae gratiae.

6. In hoc sanctae indifferentiae statu nolumus amplius 1198
salutem, ut salutem propriam, ut liberationem aeternam, ut mercedem nostrorum meritorum, ut nostrum interesse omnium maximum; sed eam volumus voluntate plena, ut gloriam et beneplacitum Dei, ut rem, quam ipse vult, et quam nos vult velle propter ipsum.

7. Derelictio non est nisi abnegatio seu sui ipsius re- 1199
nuntiatio, quam Jesus Christus a nobis in Evangelio requirit, postquam externa omnia reliquerimus. Ista nostri ipsorum abnegatio non est nisi quoad interesse proprium . . . . Extremae probationes, in quibus haec abnegatio seu sui ipsius derelictio exerceri debet, sunt tentationes, quibus Deus aemulator vult purgare amorem, nullum ei ostendendo perfugium neque ullam spem quoad suum interesse proprium, etiam aeternum.

8. Omnia sacrificia, quae fieri solent ab animabus quam 1200
maxime disinteressatis circa earum aeternam beatitudinem, sunt conditionalia . . . Sed hoc sacrificium non potest esse absolutum in statu ordinario. In uno extremarum probationum casu hoc sacrificium fit aliquo modo absolutum.

9. In extremis probationibus potest animae invincibiliter 1201
persuasum esse persuasione reflexa, et quae non est intimus conscientiae fundus, se juste reprobatam esse a Deo.

10. Tunc anima divisa a semetipsa expirat cum Christo 1202
in cruce, dicens: Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?

In hac involuntaria impressione desperationis conficit sacrificium absolutum sui interesse proprii quoad aeternitatem.

1203 11. In hoc statu anima amittit omnem spem sui proprii interesse; sed nunquam amittit in parte superiori, id est in suis actibus directis et intimis, spem perfectam, quae est desiderium disinteressatum promissionum.

1204 12. Director tunc potest huic animae permittere, ut simpliciter acquiescat jacturae sui proprii interesse et justae condemnationi, quam sibi a Deo indictam credit.

1205 13. Inferior Christi pars in cruce non communicavit superiori suas involuntarias perturbationes.

1206 14. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quaedam separatio partis superioris animae ab inferiori . . . In ista separatione actus partis inferioris manant ex omnino caeca et involuntaria perturbatione: nam totum, quod est voluntarium et intellectuale, est partis superioris.

1207 15. Meditatio constat discursivis actibus, qui a se invicem facile distinguuntur . . . Ista compositio actum discursivorum et reflexorum est propria exercitatio amoris interessati.

1208 16. Datur status contemplationis adeo sublimis adeoque perfectae, ut fiat habitualis: ita ut, quoties anima actu orat, sua oratio sit contemplativa, non discursiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem ejusque actus methodicos.

1209 17. Animae contemplativae privantur intuitu distincto, sensibili et reflexo Jesu Christi duobus temporibus diversis: primo in fervore nascente earum contemplationis: secundo anima amittit intuitum Jesu Christi in extremis probationibus.

1210 18. In statu passivo exercentur omnes virtutes distinctae; non cogitando quod sint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult, et amor zelotypus simul efficit, ne quis amplius sibi virtutem velit nec unquam sit adeo virtute praeditus, quam cum virtuti amplius affixus non est.

1211 19. Potest dici in hoc sensu, quod anima passiva et disinteressata nec ipsum amorem vult amplius, quatenus est sua perfectio et sua felicitas, sed solum quatenus est id, quod Deus a nobis vult.

20. In confitendo debent animae transformatae sua peccata detestari, et condemnare se, et desiderare remissionem suorum peccatorum, non ut propriam purificationem et liberationem, sed ut rem, quam Deus vult, et vult nos velle propter suam gloriam. 1212

21. Sancti mystici excluserunt a statu animarum transformatarum exercitationes virtutum. 1213

22. Quamvis haec doctrina (de puro amore) esset pura et simplex perfectio evangelica in universa traditione designata; antiqui pastores non proponebant passim multitudini justorum, nisi exercitia amoris interessati eorum gratiae proportionata. 1214

23. Purus amor ipse solus constituit totam vitam interiorem; et tunc evadit unicum principium et unicum motivum omnium actuum, qui deliberati et meritorii sunt. 1215

Damnatae et reprobatae, tamquam sive in obvio earum verborum sensu, sive attenta sententiarum connexione, temerariae, scandalosae, male sonantes, piarum aurium offensivae, in praxi perniciosae ac etiam respective erroneae.

CI. Propositiones 101. Paschasii Quesnelli, damnatae a Clemente XI. Constitutione „Unigenitus" 8. Sept. 1713.

Haec constitutio dogmatica confirmata est ab ipso Clemente XI. per Bullam „Pastoralis Officii" 5. Cal. Sept. 1718. contra Appellantes, in qua quoscumque catholicos, qui Bullam „Unigenitus" non susciperent, a Romanae ecclesiae sinu plane alienos declarat; ab Innocentio XIII. decr. d. 8. Jan. 1722, a Benedicto XIII. et synodo Romana 1725, a Benedicto XIV. per encyclicam „Ex omnibus Christiani orbis regionibus" 16. Oct. 1756, suscepta est a clero Gallicano in comitiis 1723, 1726, 1730, a conciliis Avenionensi 1725, et Ebredunensi 1727, et ab universo mundo catholico.

1. Quid aliud remanet animae, quae Deum atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum et peccati consecutiones, superba paupertas et segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem et ad omne opus bonum? 1216

2. Jesu Christi gratia, principium efficax boni cujuscumque generis, necessaria est ad omne opus bonum; absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest. 1217

3. In vanum, Domine, praecipis, si tu ipse non das, quod praecipis. 1218

1219 4. Ita, Domine, omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.

1220 5. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiae suae, exhortationes et gratiae exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.

1221 6. Discrimen inter foedus judaicum et christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati et implementum legis a peccatore, relinquendo illum in sua impotentia: in isto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando.

1222 7. Quae utilitas pro homine in veteri foedere, in quo Deus illum reliquit ejus propriae infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quae vero felicitas non est, admitti ad foedus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

1223 8. Nos non pertinemus ad novum foedus, nisi in quantum participes sumus ipsius novae gratiae, quae operatur in nobis id, quod Deus nobis praecipit.

1224 9. Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, et cum qua nunquam illum abnegamus.

1225 10. Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest aut retardare.

1226 11. Gratia non est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis et facientis, quod jubet.

1227 12. Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.

1228 13. Quanto Deus vult animam salvam facere, et eam tangit interiori gratiae suae manu, nulla voluntas humana ei resistit.

1229 14. Quantumcumque remotus a salute sit peccator obstinatus, quando Jesus se ei videndum exhibet lumine salutari suae gratiae, oportet ut se dedat, accurrat, sese humiliet et adoret Salvatorem suum.

1230 15. Quando Deus mandatum suum et suam externam locutionem comitatur unctione sui Spiritus et interiori vi gratiae suae, operatur illam in corde obedientiam, quam petit.

1231 16. Nullae sunt illecebrae, quae non cedant illecebris gratiae: quia nihil resistit omnipotenti.

17. Gratia est vox illa Patris, quae homines interius 1232
docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum: quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus est doctus a Patre.

18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert 1233
fructum suum.

19. Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens 1234
voluntas: haec est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis.

20. Vera gratiae idea est, quod Deus vult sibi a nobis 1235
obediri, et obeditur; imperat, et omnia fiunt; loquitur tamquam Dominus, et omnia sibi submissa sunt.

21. Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, 1236
invincibilis, utpote quae est operatio voluntatis omnipotentis, sequela et imitatio operationis Dei incarnantis et resuscitantis Filium suum.

22. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde 1237
hominis cum libero ipsius voluntatis consensu demonstratur illico nobis in incarnatione, veluti fonte atque architypo omnium aliarum operationum misericordiae et gratiae, quae omnes ita gratuitae atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.

23. Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis opera- 1238
tionis suae gratiae, eam significans per illam, quae creaturas e nihilo producit et mortuis reddit vitam.

24. Justa idea, quam centurio habet de omnipotentia 1239
Dei et Jesu Christi in sanandis corporibus solo motu suae voluntatis, est imago ideae, quae haberi debet de omnipotentia suae gratiae in sanandis animabus a cupiditate.

25. Deus illuminat animam et eam sanat aeque ac cor- 1240
pus sola sua voluntate: jubet, et ipsi obtemperatur.

26. Nullae dantur gratiae, nisi per fidem. 1241

27. Fides est prima gratia et fons omnium aliarum. 1242

28. Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est 1243
peccatorum remissio.

29. Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia. 1244

30. Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, sal- 1245
vantur infallibiliter.

31. Desideria Christi semper habent suum effectum: 1246
pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

1247 32. Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine primogenitos, id est electos, de manu angeli exterminatoris.

1248 33. Proh! quantum oportet bonis terrenis et sibimetipsi renuntiasse, ad hoc, ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus amorem, mortem et mysteria! ut facit sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me.

1249 34. Gratia Adami non producebat nisi merita humana.

1250 35. Gratia Adami est sequela creationis, et erat debita naturae sanae et integrae.

1251 36. Differentia essentialis inter gratiam Adami et status innocentiae ac gratiam christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset, ista vero non recipitur, nisi in persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

1252 37. Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata: gratia christiana, nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens et digna Filio Dei.

1253 38. Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Liberatoris.

1254 39. Voluntas, quam gratia non praevenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se praecipitandum: virium, nisi ad se vulnerandum: est capax omnis mali et incapax ad omne bonum.

1255 40. Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.

1256 41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in philosophis ethnicis, non potest venire nisi a Deo: et sine gratia non producit nisi praesumptionem, vanitatem et oppositionem ad ipsum Deum loco affectuum adorationis, gratitudinis et amoris.

1257 42. Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium fidei: sine hoc nihil nisi impuritas, nihil nisi indignitas.

1258 43. Primus effectus gratiae baptismalis est facere, ut moriamur peccato, adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitae pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

1259 44. Non sunt nisi duo amores, unde volitiones et actiones omnes nostrae nascuntur: amor Dei, qui omnia agit

propter Deum, quemque Deus remuneratur, et amor, quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert et propter hoc ipsum fit malus.

45. Amore Dei in corde peccatorum non amplius reg- 1260
nante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas omnesque actiones ejus corrumpat.

46. Cupiditas aut charitas usum sensuum bonum vel 1261
malum faciunt.

47. Obedientia legis profluere debet ex fonte, et hic 1262
fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, et Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius; alioquin non est nisi hypocrisis aut falsa justitia.

48. Quid aliud esse possumus, nisi tenebrae, nisi aber- 1263
ratio et nisi peccatum, sine fidei lumine, sine Christo et sine charitate?

49. Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nul- 1264
lum est opus bonum sine amore Dei.

50. Frustra clamamus ad Deum: Pater mi, si spiritus 1265
charitatis non est ille, qui clamat.

51. Fides justificat, quando operatur, sed ipsa non 1266
operatur, nisi per charitatem.

52. Omnia alia salutis media continentur in fide tam- 1267
quam in suo germine et semine; sed haec fides non est absque amore et fiducia.

53. Sola charitas christiano modo facit (actiones chri- 1268
stianas) per relationem ad Deum et Jesum Christum.

54. Sola charitas est, quae Deo loquitur; eam solam 1269
Deus audit.

55. Deus non coronat nisi charitatem: qui currit ex 1270
alio impulsu et ex alio motivo, in vanum currit.

56. Deus non remunerat nisi charitatem: quoniam cha- 1271
ritas sola Deum honorat.

57. Totum deest peccatori, quando ei deest spes; et 1272
non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.

58. Nec Deus est nec religio, ubi non est charitas. 1273

59. Oratio impiorum est novum peccatum; et quod 1274
Deus illis concedit, est novum in eos judicium.

60. Si solus supplicii timor animat poenitentiam, quo 1275
haec est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.

1276 61. Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato adducitur, quamdiu ab amore justitiae non ducitur.

1277 62. Qui a malo non abstinet nisi timore poenae, illud committit in corde suo, et jam est reus coram Deo.

1278 63. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judaeus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.

1279 64. Sub maledicto legis nunquam fit bonum; quia peccatur sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem evitando.

1280 65. Moyses, prophetae, sacerdotes et doctores legis mortui sunt absque eo, quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem.

1281 66. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem aut per timorem sicuti bestiae, sed per fidem et per amorem sicuti filii.

1282 67. Timor servilis non sibi repraesentat Deum nisi ut dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.

1283 68. Dei bonitas abbreviavit viam salutis, claudendo totum in fide et precibus.

1284 69. Fides, usus, augmentum et praemium fidei, totum est donum purae liberalitatis Dei.

1285 70. Nunquam Deus affligit innocentes; et afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.

1286 71. Homo ob sui conservationem potest sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

1287 72. Nota Ecclesiae christianae est, quod sit catholica, comprehendens et omnes angelos coeli, et omnes electos et justos terrae et omnium saeculorum.

1288 73. Quid est Ecclesia, nisi coetus filiorum Dei, manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, et expectantium gratiam futuri saeculi?

1289 74. Ecclesia, sive integer Christus, incarnatum Verbum habet ut caput, omnes vere Sanctos ut membra.

1290 75. Ecclesia est unus solus homo compositus ex pluribus membris, quorum Christus est caput, vita, subsistentia

et persona; unus solus Christus compositus ex pluribus sanctis, quorum est sanctificator.

76. Nihil spatiosius Ecclesia Dei: quia omnes electi et 1291
justi omnium saeculorum illam componunt.

77. Qui non ducit vitam dignam filio Dei et membro 1292
Christi, cessat interius habere Deum pro Patre et Christum pro capite.

78. Separatur quis a populo electo, cujus figura fuit 1293
populus judaicus et caput est Jesus Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

79. Utile et necessarium est omni tempore, omni loco 1294
et omni personarum generi, studere et cognoscere spiritum, pietatem et mysteria sacrae Scripturae.

80. Lectio sacrae Scripturae est pro omnibus. 1295

81. Obscuritas sancti verbi Dei non est laicis ratio 1296
dispensandi se ipsos ab ejus lectione.

82. Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectio- 1297
nibus pietatis et super omnia sanctarum Scripturarum. Damnosum est, velle Christianum ab hac lectione retrahere.

83. Est illusio sibi persuadere, quod notitia mysterio- 1298
rum religionis non debeat communicari foeminis lectione sacrorum librorum. Non ex foeminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia ortus est Scripturarum abusus, et natae sunt haereses.

84. Abripere e Christianorum manibus novum Testa- 1299
mentum seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum istud intelligendi, est illis Christi os obturare.

85. Interdicere Christianis lectionem sacrae Scripturae, 1300
praesertim Evangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis et facere, ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.

86. Eripere simplici populo hoc solatium jungendi 1301
vocem suam voci totius Ecclesiae, est usus contrarius praxi apostolicae et intentioni Dei.

87. Modus plenus sapientia, lumine et charitate est 1302
dare animabus tempus portandi cum humilitate et sentiendi statum peccati, petendi spiritum poenitentiae et contritionis, et incipiendi ad minus satisfacere justitiae Dei, antequam reconcilientur.

88. Ignoramus, quid sit peccatum et vera poenitentia, 1303
quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum,

quibus nos peccatum spoliavit, et detrectamus separationis istius ferre confusionem.

1304 89. Quartusdecimus gradus conversionis peccatoris est, quod, cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiae.

1305 90. Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos pastores de consensu saltem praesumpto totius corporis.

1306 91. Excommunicationis injustae metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro; nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiae per charitatem affixi sumus.

1307 92. Pati potius in pace excommunicationem et anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari sanctum Paulum; tantum abest, ut sit erigere se contra auctoritatem aut scindere unitatem.

1308 93. Jesus quandoque sanat vulnera, quae praeceps primorum pastorum festinatio infligit sine ipsius mandato. Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt.

1309 94. Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, et foveri divisiones propter res, quae nec fidem laedunt nec mores.

1310 95. Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, et modus eas praedicandi est veluti idioma incognitum; adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, et supra communem captum fidelium; neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesiae et irae Dei in filios suos.

1311 96. Deus permittit, ut omnes potestates sint contrariae praedicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit nisi divinae gratiae.

1312 97. Nimis saepe contingit, membra illa, quae magis sancte ac magis stricte unita Ecclesiae sunt, respici atque tractari tamquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tamquam ab ea separata; sed justus vivit ex fide, et non ex opinione hominum.

1313 98. Status persecutionis et poenarum, quas quis tolerat tamquam haereticus, flagitiosus et impius, ultima plerumque

probatio est et maxime meritoria, utpote quae facit hominem magis conformem Jesu Christo.

99. Pervicacia, praeventio, obstinatio in nolendo aut 1314
aliquid examinare aut cognoscere, se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitae, verbi gratia bonos libros, instructiones, sancta exempla, etc.

100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus 1315
persequendo veritatem ejusque discipulos! Tempus hoc advenit . . . Haberi et tractari a religionis ministris tamquam impium et indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate et zelo quodam religionis, persequendo flamma ferroque viros probos, si propria passione est excoecatus aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, et sacrificamus diabolo Dei servum.

101. Nihil spiritui Dei et doctrinae Jesu Christi magis 1316
opponitur, quam communia facere juramenta in Ecclesia; quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis et idiotis, et efficere, ut nomen et veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum.

Declaratae et damnatae tamquam falsae, captiosae, male sonantes, piarum aurium offensivae, scandalosae, perniciosae, temerariae, Ecclesiae et ejus praxi injuriosae, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in potestates saeculi contumeliosae, seditiosae, impiae, blasphemae, suspectae de haeresi, ac haeresim ipsam sapientes, necnon haereticis et haeresibus, ac etiam schismati faventes, erroneae, haeresi proximae, pluries damnatae, ac demum haereticae, variasque haereses et potissimum illas, quae in famosis Jansenii propositionibus, et quidem in eo sensu, in quo hae damnatae fuerunt, acceptis continentur, manifeste innovantes respective.

CII. Constitutio Clementis XI. „Vineam Domini" 16. Jul. 1705. De silentio obsequioso quoad factum dogmaticum.

§. 25. Ut quaevis imposterum erroris occasio penitus 1317
praecidatur, atque omnes catholicae Ecclesiae filii Ecclesiam ipsam audire, non, tacendo solum, (nam et impii in tenebris

conticescunt) sed et interius obsequendo, quae vera est orthodoxi hominis obedientia, condiscant, hac nostra perpetuo valitura constitutione, obedientiae, quae praeinsertis Apostolicis constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri; sed damnatum in quinque praefatis propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba prae se ferunt, ut praefertur, ab omnibus Christi fidelibus ut haereticum, non ore solum, sed et corde recipi ac damnari debere; nec alia mente, animo aut credulitate supradictae formulae subscribi licite posse, ita ut, qui secus aut contra quoad haec omnia et singula senserint, tenuerint, praedicaverint, verbo vel scripto docuerint aut asseruerint, tamquam praefatarum Apostolicarum constitutionum transgressores omnibus et singulis illarum censuris et poenis omnino subjaceant, eadem auctoritate Apostolica decernimus, declaramus, statuimus et ordinamus.

CIII. Benedicti XIV. Encyclica „Vix pervenit" ad Italiae episcopos de usura 1. Nov. 1745.

1318 1. Peccati genus illud, quod usura vocatur, quodque in contractu mutui propriam suam sedem et locum habet, in eo est repositum, quod quis ex ipsomet mutuo (quod suapte natura tantundem dumtaxat reddi postulat, quantum receptum est) plus sibi reddi velit, quam est receptum, ideoque ultra sortem lucrum aliquod, ipsius ratione mutui, sibi deberi contendat. Omne propterea hujusmodi lucrum, quod sortem superet, illicitum et usurarium est.

1319 2. Neque vero ad istam labem purgandam ullum accersiri subsidium poterit, vel ex eo, quod id lucrum non excedens et nimium sed moderatum, non magnum sed exiguum sit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum solius causa mutui deposcitur, non pauper sed dives existat, nec datam sibi mutuo summam relicturus otiosam, sed ad fortunas suas amplificandas vel novis coëmendis praediis vel quaestuosis agitandis negotiis utilissime sit impensurus. Contra mutui siquidem legem, quae necessario in dati atque redditi aequalitate versatur, agere ille convincitur, quisquis, eadem aequalitate semel posita, plus aliquid a quolibet vi mutui ipsius (cui per aequale jam satis est factum) exigere adhuc non

veretur: proinde, si acceperit, restituendo erit obnoxius ex ejus obligatione justitiae, quam commutativam appellant, et cujus est in humanis contractibus aequalitatem cujusque propriam et sancte servare et non servatam exacte reparare.

3. Per haec autem nequaquam negatur, posse quando- 1320
que una cum mutui contractu quosdam alios, ut aiunt, titulos, eosdem ipsimet universim naturae mutui minime innatos et intrinsecos, forte concurrere, ex quibus justa omnino legitimaque causa consurgat quiddam amplius supra sortem ex mutuo debitam rite exigendi. Neque item negatur, posse multoties pecuniam ab unoquoque suam per alios diversae prorsus naturae a mutui natura contractus recte collocari et impendi, sive ad proventus sibi annuos conquirendos, sive etiam ad licitam mercaturam et negotiationem exercendam honestaque inde lucra percipienda.

4. Quemadmodum vero, in tot ejusmodi diversis con- 1321
tractuum generibus, si sua cujusque non servatur aequalitas, quidquid plus justo recipitur, si minus ad usuram (eo quod omne mutuum, tam apertum quam palliatum, absit), at certe ad aliam veram injustitiam, restituendi onus pariter afferentem, spectare compertum est; ita, si rite omnia peragantur et ad justitiae libram exigantur, dubitandum non est, quin multiplex in iisdem contractibus licitus modus et ratio suppetat humana commercia et fructuosam ipsam negotiationem ad publicum commodum conservandi ac frequentandi. Absit enim a Christianorum animis, ut per usuras aut similes alienas injurias florere posse lucrosa commercia existiment; cum contra ex ipso oraculo divino discamus, quod justitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum. (Prov. 14, 34.)

5. Sed illud diligenter animadvertendum est, falso sibi 1322
quemquam et nonnisi temere persuasurum, reperiri semper ac praesto ubique esse vel una cum mutuo titulos alios legitimos, vel, secluso etiam mutuo, contractus alios justos, quorum vel titulorum vel contractuum praesidio, quotiescunque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicunque creditur, toties semper liceat auctarium moderatum ultra sortem integram salvamque recipere. Ita si quis senserit, non modo divinis documentis et catholicae Ecclesiae de usura judicio, sed ipsi etiam humano communi sensui

ac naturali rationi procul dubio adversabitur. Neminem enim id saltem latere potest, quod multis in casibus tenetur homo simplici ac nudo mutuo alteri succurrere, ipso praesertim Christo Domino docente: Volenti mutuari a te ne avertaris (Matth. 5, 42): et quod similiter multis in circumstantiis, praeter unum mutuum, alteri nulli vero justoque contractui locus esse possit. Quisquis igitur suae conscientiae consultum velit, inquirat prius diligenter oportet, verene justus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quaerit lucrum, omni labe expers et immune reddatur.

CIV. Benedicti XIV. Breve 7. Julii 1745. contra Confessarios exquirentes a poenitente nomen complicis.

Confirmatum est hoc decretum atque inculcatum ab eodem Pontifice per constitutionem „Ubi primum" d. 2. Jun. 1746, in qua contra agentes suspensioni ab audiendis confessionibus subjicit, contra docentes poenis eorum, qui propositiones damnatas sustinent.

1323 Pervenit haud ita pridem ad aures nostras, nonnullos istarum partium confessarios falsa zeli imagine seduci se passos, sed a zelo secundum scientiam longe aberrantes, perversam quandam et perniciosam praxim in audiendis Christi fidelium confessionibus et in saluberrimo Poenitentiae sacramento administrando invehere atque introducere coepisse: ut videlicet, si forte in poenitentes incidissent socium criminis habentes, ab iisdem poenitentibus socii hujusmodi seu complicis nomen passim exquirerent, atque ad illud sibi revelandum non inducere modo suadendo conarentur, sed quod detestabilius est, denunciata quoque, nisi revelarent, absolutionis sacramentalis negatione prorsus adigerent atque compellerent; imo etiam complicis ejusdem nedum nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigerent designari: quam illi quidem intolerandam imprudentiam tum procurandae complicis correctionis aliorumque bonorum colligendorum specioso praetextu colorare, tum emendicatis quibusdam doctorum opinionibus defendere non dubitarent; cum revera opiniones hujusmodi vel falsas et erroneas sequendo, vel veras et sanas male applicando, perniciem tam suis quam poenitentium animabus consciscerent, ac sese praeterea plurium

gravium damnorum, quae inde facile consecutura fore praevidere debuerant, reos coram Deo aeterno judice constituerent . . . Nos autem, ne in tam gravi animarum discrimine ulla ex parte Apostolico nostro ministerio deesse videamur, neve mentem hac super re nostram apud vos obscuram et ambiguam esse sinamus: notum vobis esse volumus, memoratam superius praxim penitus reprobandam esse, eamdemque a nobis per praesentes nostras in forma Brevis litteras reprobari atque damnari tamquam scandalosam et perniciosam, ac tam famae proximorum quam ipsi etiam sacramento injuriosam, tendentemque ad sacrosancti sigilli sacramentalis violationem atque ab ejusdem Poenitentiae sacramenti tantopere proficuo et necessario usu fideles abalienantem.

CV. Benedicti XIV. Declaratio cum instructione super dubiis respicientibus matrimonia in Hollandia contracta 4. Nov. 1741.

Matrimonia, quae in locis foederatorum Ordinum do- 1324
minio in Belgio subjectis iniri solent sive inter haereticos ex utraque parte, sive inter haereticum ex una parte virum et catholicam foeminam ex alia, aut viceversa, non servata forma a sacro Tridentino concilio praescripta, utrum valida habenda sint necne, diu multumque disceptatum est, animis hominum ac sententiis in diversa distractis; id quod satis uberem anxietatis ac periculorum sementem per multos annos subministravit: quum praesertim episcopi, parochi atque illarum regionum missionarii nihil certi hac super re haberent, nihil vero inconsulta Sancta Sede auderent statuere ac declarare . . .

1. Sanctissimus D. N., spatio aliquo temporis ad rem secum expendendam accepto, hanc nuper declarationem et instructionem exarari praecepit, qua, veluti certa regula ac norma, omnes Belgii antistites, parochi, earumque regionum missionarii, et vicarii apostolici deinceps in hujusmodi negotiis uti debeant.

2. Primo scilicet, quod attinet ad matrimonia ab haere- 1325
ticis inter se in locis foederatorum Ordinum dominio subjectis celebrata, non servata forma per Tridentinum praescripta, licet Sanctitas sua non ignoret, alias in casibus quibusdam particularibus et attentis tunc expositis circumstantiis sacram

Congregationem Concilii pro eorum invaliditate respondisse, aeque tamen compertum habens, nihil adhuc generatim et universe super ejusmodi matrimoniis fuisse ab Apostolica Sede definitum, et alioquin oportere omnino, ad consulendum universis fidelibus in iis locis degentibus et plura avertenda gravissima incommoda, quid generaliter de hisce matrimoniis sentiendum sit declarare; negotio mature perpenso, omnibusque rationum momentis hinc inde sedulo libratis, declaravit statuitque, matrimonia in dictis foederatis Belgii provinciis inter haereticos usque modo contracta, quaeque imposterum contrahentur, etiamsi forma a Tridentino praescripta non fuerit in iis celebrandis servata, dummodo aliud non obstiterit canonicum impedimentum, pro validis habenda esse: adeoque si contingat, utrumque conjugem ad catholicae Ecclesiae sinum se recipere, eodem quo antea conjugali vinculo ipsos omnino teneri, etiamsi mutuus consensus coram parocho catholico ab eis non renovetur: sin autem unus tantum ex conjugibus, sive masculus sive foemina, convertatur, neutrum posse, quamdiu alter superstes erit, ad alias nuptias transire.

1326 3. Quod vero spectat ad ea conjugia, quae pariter in iisdem foederatis Belgii provinciis absque forma a Tridentino statuta contrahuntur a catholicis cum haereticis, sive catholicus vir haereticam foeminam in matrimonium ducat, sive catholica foemina haeretico viro nubat; dolens imprimis quam maxime Sanctitas sua, eos esse inter catholicos, qui insano amore turpiter dementati ab hisce detestabilibus connubiis, quae S. mater Ecclesia perpetuo damnavit atque interdixit, ex animo non abhorrent et prorsus sibi abstinendum non ducunt, laudansque magnopere zelum illorum antistitum, qui severioribus propositis spiritualibus poenis catholicos coercere student, ne sacrilego hoc vinculo sese haereticis conjungant: episcopos omnes, vicarios apostolicos, parochos, missionarios, et alios quoscumque Dei et Ecclesiae fideles ministros, in iis partibus degentes, serio graviterque hortatur et monet, ut catholicos utriusque sexus ab hujusmodi nuptiis in propriarum animarum perniciem ineundis quantum possint absterreant, easdemque nuptias omni meliori modo intervertere atque efficaciter impedire satagant. At si forte aliquod hujus generis matrimonium, Tridentini forma non servata,

ibidem contractum jam sit, aut imposterum (quod Deus avertat) contrahi contingat; declarat Sanctitas sua, matrimonium hujusmodi, alio non concurrente canonico impedimento, validum habendum esse, et neutrum ex conjugibus, donec alter eorum supervixerit, nullatenus posse sub obtento dictae formae non servatae novum matrimonium inire: id vero debere sibi potissime in animum inducere conjugem catholicum, sive virum sive foeminam, ut pro gravissimo scelere quod admisit, poenitentiam agat, ac veniam a Deo precetur, coneturque pro viribus alterum conjugem a vera fide deerrantem ad gremium catholicae Ecclesiae pertrahere ejusque animam lucrari, quod porro ad veniam de patrato crimine impetrandam opportunissimum foret, sciens de caetero, ut mox dictum est, se istius matrimonii vinculo perpetuo ligatum iri.

4. Ad haec declarat Sanctitas sua, ut quidquid hactenus 1327
sancitum dictumque est de matrimoniis sive ab haereticis inter se, sive inter catholicos et haereticos initis in locis foederatorum Ordinum dominio in Belgio subjectis, sancitum dictumque intelligatur etiam de similibus matrimoniis extra fines dominii eorumdem foederatorum Ordinum contractis ab iis, qui addicti sunt legionibus seu militaribus copiis, quae ab iisdem foederatis Ordinibus transmitti solent ad custodiendas muniendasque arces conterminas vulgo dictas di Barriera: ita quidem, ut matrimonia ibi praeter Tridentini formam sive inter haereticos utrimque, sive inter catholicos et haereticos inita valorem suum obtineant, dummodo uterque conjux ad easdem copias sive legiones pertineat: et hanc declarationem vult Sanctitas sua complecti etiam civitatem Mosae Trajectensis, a republica foederatorum Ordinum, quamvis non jure dominii sed tantum oppignorationis, ut aiunt, nomine possessam.

5. Tandem circa conjugia, quae contrahuntur vel in 1328
regionibus principum catholicorum ab iis, qui in provinciis foederatis domicilium habent, vel in foederatis provinciis ab habentibus domicilium in regionibus catholicorum principum, nihil Sanctitas sua de novo decernendum aut declarandum esse duxit, volens, ut de iis juxta canonica juris communis principia probatasque in similibus casibus alias editas a sacra Congregatione Concilii resolutiones, ubi disputatio contingat,

decidatur, et ita declaravit statuitque ac ab omnibus in posterum servari praecepit.

CVI. Benedicti XIV. epistola encyclica „Magnae nobis" 29. Jun. 1748. ad Poloniae episcopos de concessione et executione dispensationum apostolicarum super impedimentis matrimonii circa matrimonia mixta.

1329 Magnae Nobis admirationis nec minoris doloris causa fuit, quod ex fideli dignorum relatione certisque gravium virorum litteris accepimus, falsam quamdam in isto Poloniae regno opinionem et famam invaluisse; quod scilicet ab hac Apostolica Sede, cui Nos licet immeriti divina ordinatione praesidemus, aliquae dispensationes matrimoniales concessae et missae fuerint et hactenus concedi et mitti soleant, quibus sublata sint impedimenta canonica matrimonio legitime aut valide ineundo obsistentia, licet contrahentium alter vel etiam uterque haereticam sectam aperte profiteatur. Quod quum nonnisi per injuriam et intolerabilem calumniam excogitatum sit atque disseminatum, apostolici Ministerii Nostri officio deesse Nos arbitraremur, nisi vobis, venerabiles Fratres, atque omnibus, ad quos hae litterae Nostrae perventurae sunt, testatum ac manifestum redderemus, quae sit in hoc rerum genere perpetua Apostolicae hujus Sedis agendi regula et constans consuetudo; simulque vos omnes et singulos per istud Poloniae regnum, sua semper fide et religione commendatum, ordinarios Praesules constitutos enixe admoneremus et per misericordiam Dei obsecraremus, ut litteras dispensationum matrimonialium, quae pro ipsius regni incolis ab hac Sede et Curia mittuntur, et ipsi attente legatis atque expendatis, et a vestris quoque vicariis et officialibus accuratissime considerari jubeatis. Nos enim pro certo habemus idque mox planum facturi sumus, si quid usquam in hac parte peccatum est, non id factum esse Apostolicae Sedis ejusque officialium culpa; verum aut Ordinariis locorum aut eorum ministris, qui transmissas dispensationum litteras nec legere nec satis pensare curarunt, omnino tribuendum esse.

1330 Neque vero necesse habemus ea omnia in medium proferre, quibus luculenter demonstrari posset antiquitas ejus

disciplinae, qua semper Apostolica Sedes catholicorum cum haereticis conjugia reprobavit. Sed aliqua dumtaxat afferre sat erit, quibus ostendamus, eamdem disciplinam ac regulam ad nostra usque tempora constanter servatam apud Nos et Apostolicam Sedem non minus vigere et religiose custodiri. Hoc est, quod de se ipso suisque temporibus testatus est felicis recordationis praedecessor Noster Urbanus Papa VIII. in suis litteris apostolicis datis die 30. mensis Decembris anni 1624, quae leguntur apud Cardinalem Albitium in libro cui titulus: de inconstantia in fide, c. 37. n. 127., ubi ita scribit: „Licet probe teneamus catholicorum cum haereticis matrimonia omnino fugienda esse, et, quantum in Nobis est, a catholica Ecclesia procul arcere intendamus". Nec minus aperte sententiam suam declaravit piae memoriae praedecessor pariter Noster Clemens Papa XI. in litteris die 25. Junii anni 1706. datis, et editis in collectione ipsius Brevium et epistolarum Romae vulgata anno 1726., ubi pag. 321. sic legitur: „Majoris momenti esse existimamus, Ecclesiae Dei Apostolicae Sedis, praedecessorum Nostrorum et sacrorum canonum, a catholicorum cum haereticis conjugio abhorrentium, regulas, nisi id totius christianae reipublicae bonum exposcat, non transgredi", et in aliis litteris datis die 23. Julii anni 1707., in eadem collectione relatis pag. 391: „Ecclesia siquidem ab hujusmodi conjugiis, quae plurimum deformitatis, nec parum spiritualis periculi prae se ferunt, abhorret". Sed et Nostrum hac de re judicium satis patere arbitramur ex decretali rescripto auctoritate Nostra edito die 4. Novembris anni 1741., et impresso tomo I. bullarii Nostri, num. XXXIV. § 3., cujus verba sunt quae sequuntur: „Dolens imprimis . . . . impedire satagant" (*ut supra N. CV.*), et quae paulo post subjecta sunt, ubi de jam contracto catholicae partis cum altera haeretica connubio haec habentur: „Id vero . . . . ligatum iri" (*ut supra*) [1]).

His autem veluti fundamentalibus Apostolicae Sedis 1331
regulis ejusdem agendi ratio constanti usu recepta apprime respondet. Nam quoties ipsam adiri contingit, sive pro obtinenda simplici facultate contrahendi matrimonium inter personas, quarum altera haeresim profitetur, sive praeterea pro obtinenda simul dispensatione super aliquo gradu aliove canonico impedimento quod inter contrahentes intercedat:

neque licentia neque dispensatio conceditur, nisi hac expressa lege seu conditione adjecta, nimirum: abjurata prius haeresi. Quin etiam recolendae memoriae praedecessor Noster Innocentius Papa X. ulterius progrediens jussit et cavit, ne dispensationes hujusmodi omnino concederentur, nisi per authentica documenta prius doctum esset, haereticam labem a contrahente heterodoxo ejuratam fuisse: quod testatum reliquit laudatus Cardinalis Albitius, Congregationis universalis Inquisitionis tunc temporis assessor, in supracitato tractatu de inconstantia in fide, cap. 18. num. 44. Praefatus vero praedecessor Clemens XI. in Congregatione S. Officii coram se habita die 16. Junii anni 1710. mandavit inhiberi per litteras archiepiscopo Mechliniensi, ne ullas omnino licentias aut dispensationes impertiretur pro matrimoniis inter contrahentem catholicum et alterum haereticum celebrandis, nisi abjuratio haeresis reipsa praecessisset: theologos autem, qui contra hujusmodi praxim opinati fuerant, acriter admonendos decrevit; quemadmodum memoriae prodidit bonae memoriae Vincentius hujus R. S. E. Cardinalis Petra nuncupatus in suo commentario ad constitutionem XII. Joannis XXII., ipsius operis tom. 4. pag. 76, num. 14.[2])

1332 Quod si nonnulla inveniantur exempla Romanorum Pontificum, qui aut licentiam contrahendi matrimonium aut etiam dispensationem super impedimento aliquo concesserunt, non adjecta conditione de abjuranda prius haeresi, rarissimas primum omnium dicimus hujusmodi concessiones fuisse, et quidem plerasque earum pro matrimoniis inter supremos principes contrahendis, nec nisi gravissima urgente causa eaque ad publicum bonum pertinente, factas fuisse; insuper adjectas semper fuisse opportunas cautelas, tum ne conjux catholicus ab haeretico perverti posset, quin potius ille teneri se sciret ad hunc pro viribus ab errore retrahendum; tum etiam ut proles utriusque sexus ex eo matrimonio procreanda in catholicae religionis sanctitate omnino educaretur[3]). Deinde vero facile est agnoscere, in istiusmodi concessionum genere nullum errandi locum executoribus suppetere, nisi ipsi aliqua in re scienter et data opera officio deesse velint. Denique ex hactenus dictis aperte constat, in omnibus casibus, quibus facultates aut dispensationes ab Apostolica Sede petantur pro matrimoniis a catholico viro aut muliere cum haeretica foe-

mina aut viro contrahendis, eamdem Apostolicam Sedem, ut supra diximus, hujusmodi matrimonia, nisi haeresis abjuratio praecedat, et semper improbasse ac damnasse et nunc quoque abominari ac detestari.

1) Addendae sunt Synodi Laodicena, Illiberitana, Carthaginensis III., Agathensis, Arelatensis, Tolosana (694), Chalcedonensis (can. 14.), Warmiensis (1575), Antverpiensis (1576), Ebroicensis (1576), Lexoviensis (1580), Burdigalensis (1583), Turonensis (1583), Bituricensis (1584), Cameracensis (1586), Tolosana (1590), Narbonensis et Constantiensis (1609), Warmiensis et Augustana (1610), Buscoducensis (1612), Leodiensis (1618), Burdigalensis (1624), Antverpiensis (1643), Gratianopolitana (1690), Coloniensis (1651), Paderbornensis (1658), Culmensis et Posoniensis (1745), Sedunensis (1626), Audomarensis (1640), Warmiensis (1726). Porro Pontifices: Leo M., Bonifacis V., Stephanus IV., Nicolaus I., (Resp. ad Consult. Bulgar. n. 22), Bonifacius VIII. (VI. Decret. l. 5. c. 24), Clemens X. ep. d. 20. Aug. 1628.

2) Adde Clem. XI. epist. 23. Febr. 1706. ad episcopum Agennensem et 23. Jul. 1707. et 22. Sept. 1708. ad principem Bipontinum, 25. Jan. 1706. ad episcopum Herbipolen.

3) Ita factum a Clemente VIII. cum Catharina sorore Henrici IV. Franciae regis, ab Urbano VIII. cum Henrica Maria principissa Gallica et in revalidando matrimonio Wolfgangi Neoburgi ducis 8. Mart. 1633.

CVII. Benedicti XIV. decretum, de baptismo infantium Judaeorum in epistola d. 28. Febr. 1747: „Postremo mense" ad Vicesgerentem in urbe.

3. Primo expendetur, utrum invitis parentibus ac reluctan- 1333
tibus Hebraei infantes baptizari licite possint. Secundo, si hoc nefas esse duxerimus, an casus unquam contingat aliquis, in quo id fieri non modo possit, sed etiam liceat planeque deceat. Tertio, baptismum Hebraeis infantibus tunc impertitum cum fas non sit, ratumne an vero irritum haberi debeat. Quarto, quid sit faciendum, quum infantes Hebraei afferuntur, ut baptizentur, aut compertum sit, eos jam fuisse sacro baptismate initiatos: demum, quomodo probari possit, eosdem aquis salutaribus jam lustratos fuisse.

4. De primo primae partis capite si sermo sit, utrum nempe 1334
dissentientibus parentibus Hebraei infantes baptizari possint, aperte asserimus, hoc jam a S. Thoma tribus in locis definitum fuisse, nempe in Quodlibet. 2. art. 7.; in 2. 2. qu. 10. art. 12, ubi ad examen revocans quaestionem in Quodlibetis propositam: Utrum pueri Judaeorum et aliorum infidelium sint invitis parentibus baptizandi, ita respondet: „Respondeo di-

cendum, quod maximam habet auctoritatem Ecclesiae consuetudo, quae semper est in omnibus aemulanda etc. Hoc autem Ecclesiae usus nunquam habuit, quod Judaeorum filii invitis parentibus baptizarentur . . ." atque ita ait in 3. part. qu. 68. art. 10. . . . Praevaluit in tribunalibus S. Thomae sententia . . . atque inter theologos canonumque peritos vulgatior est [1]).

1335 7. Hoc igitur posito, quod nefas sit Hebraeorum infantes, reluctante parentum arbitrio, baptizare, nunc juxta ordinem initio propositum descendere jam oportet ad alteram partem: an videlicet contingere unquam possit occasio aliqua, in qua id liceat et conveniat . . . Cum id eveniat, ut ab aliquo christiano Hebraeorum puer morti proximus reperiatur, rem opinor laudabilem Deoque gratam is certe efficiet, qui salutem puero aqua lustrali praebeat immortalem . . . 9. Si item eveniret, ut puer aliquis Hebraeus projectus esset atque a parentibus derelictus, communis omnium sententia est pluribus quoque confirmata judiciis, eum baptizari oportere, reclamantibus etiam repetentibusque parentibus . . .

1336 14. Postquam casus magis obvios exposuimus, in quibus nostra haec regula prohibet, Hebraeorum infantes invitis parentibus baptizari, aliquas insuper declarationes addimus ad hanc regulam pertinentes, quarum haec prima est: si parentes desint, infantes vero alicujus Hebraei tutelae commissi fuerint, eos sine tutoris assensu licite baptizari nullo modo posse, cum omnis parentum potestas ad tutores pervenerit . . .

1337 15. Secunda est, si pater christianae militiae nomen daret juberetque, infantem filium baptizari; eum quidem vel matre Hebraea dissentiente baptizandum esse, cum filius non sub matris, sed sub patris potestate sit habendus [2]) . . .

1338 16. Tertia est: quamvis mater filios sui juris non habeat, tamen ad Christi fidem si accedat et infantem offerat baptizandum, tametsi pater Hebraeus reclamet, eum nihilominus aqua baptismatis abluendum esse . . .

1339 17. Quarta est, quod si pro certo habeatur, parentum voluntatem esse infantium baptismati necessariam, quoniam sub appellatione parentum locum quoque habet paternus avus: . . . hinc necessario sequitur, ut, si avus paternus catholicam fidem amplexus sit ac nepotem ferat ad sacri lavacri fontem, quamvis mortuo jam patre mater Hebraea repugnet, tamen infans sit absque dubio baptizandus [3]) . . .

18. Fictitia res non est, quod aliquando pater Hebraeus se velle catholicam religionem amplecti praedicet ac se ipsum filiosque infantes baptizandos offerat, postmodum vero sui se consilii poeniteat abnuatque filium baptizari. Id Mantuae evenit . . . Res ad examen deducta est in Congregatione S. Officii, ac Pontifex die 24. a. 1699. statuit ea fieri, quae sequuntur: „Sanctissimus auditis votis Eminentissimorum decrevit, quod duo filii infantes, alter scilicet triennis, alter quinquennis baptizentur. Alii, nempe filius octo annorum et filia duodecim, collocentur in domo Catechumenorum, si ea Mantuae adsit, sin minus apud piam honestamque personam ad effectum explorandi ipsorum voluntatem eosque instruendi“. . . . 1340

19. Sunt quoque aliqui infideles suos infantes Christianis 1341
offere soliti, ut aquis salubribus abluantur, non tamen Christi ut stipendia mereantur, neque ut originalis culpa eorum ex anima deleatur: sed id faciunt indigna quadam superstitione ducti, quod nempe baptisimi beneficio existimant eosdem a malignis spiritibus, a foetore aut morbo aliquo liberandos . . . 21. Infideles aliqui, cum hoc sibi in animum induxissent, baptismi gratia infantes suos a morbis daemonumque vexationibus liberatum iri, eo dementiae adducti sunt, ut mortem quoque minitati sint catholicis sacerdotibes . . . Huic sententiae refragatur Congregatio Sancti Officii coram Pontifice habita d. 6. Sept. 1625: „Sacra Congregatio universalis Inquisitionis habita coram Sanctissimo, relatis litteris episcopi Antibarensis, in quibus supplicabat pro resolutione infrascripti dubii: An, cum sacerdotes coguntur a Turcis, ut baptizent eorum filios, non ut christianos efficiant, sed pro corporali salute, ut liberentur a foetore, comitiali morbo, maleficiorum periculo et lupis, an in tali casu possint saltem ficte eos baptizare, adhibita baptismi materia sine debita forma? Respondit negative, quia baptismus est janua sacramentorum ac protestatio fidei, nec ullo modo fingi potest“.

28. Nihil aliud restat, ut primae parti finis imponatur, quam 1342
exponere, quid sit faciendum, cum infantes Hebraei aut baptizandi offerantur, aut compertum sit, eos jam fuisse sacro baptismate initiatos . . . Ad eos spectat hic sermo noster, qui baptismo, neque a parentibus neque ab aliis, qui jus in eos habent, offeruntur, sed ab aliquo nullam habente

auctoritatem. De iis praeterea agitur, quorum casus non comprehenduntur sub ea dispositione, quae sinit baptismum conferri, etiamsi majorum consensus desit: hoc quidem in casu baptizari non debent, sed ad illos remitti, quorum in potestate ac fide sunt legitime constituti. Quod si jam sacramento initiati essent, aut detinendi sunt aut ab Hebraeis parentibus recuperandi tradendique Christi fidelibus, ut ab illis pie sancteque informentur; hic enim baptismi licet illiciti, tamen veri validique, effectus est.

[1]) Pontifex infra n. 32. aetatem legitimam, ad quam usque invitis parentibus Hebraei infantes baptizari non valeant, regulariter censeri completo septennio, statuit. [2]) Id etiam statuit Gregorius IX. cap. 1. de infantibus et languidis expositis [3]) Idem Benedictus XIV. in altera epistola „Probe te meminisse" T. II. n. 54. idem defuncto patre de avia paterna christiana, reclamante etiam matre Hebraea et tutoribus, valere declaravit.

CVIII. Propositiones 5 de duello, damnatae a Benedicto XIV. Constitutione „Detestabilem" etc. 10. Nov. 1752.

1343 1. Vir militaris, qui, nisi offerat vel acceptet duellum, tamquam formidolosus, timidus, abjectus et ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo se suosque sustentat, privaretur, vel promotionis alias sibi debitae ac promeritae spe perpetuo carere deberet, culpa et poena vacaret, sive offerat sive acceptet duellum.

1344 2. Excusari possunt etiam honoris tuendi vel humanae vilipensionis vitandae gratia duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quando certo sciunt, pugnam non esse secuturam, utpote ab aliis impediendam.

1345 3. Non incurrit ecclesiasticas poenas ab Ecclesia contra duellantes latas dux vel officialis militiae, acceptans duellum ex gravi metu amissionis famae et officii.

1346 4. Licitum et, in statu hominis naturali, acceptare et offerre duellum ad servandas cum honore fortunas, quando alio remedio earum jactura propulsari nequit.

1347 5. Asserta licentia pro statu naturali applicari etiam potest statui civitatis male ordinatae, in qua nimirum vel negligentia vel malitia magistratus justitia aperte denegatur.

Damnatae ac prohibitae tamquam falsae, scandalosae ac perniciosae.

CIX. Responsum S. Congregationis Concilii ad episcopum Rosnaviensem d. 20. Aug. 1780.

1. . . . Utrumne matrimonia non observata lege Triden- 1348
tina coram ministro haeretico in Hungaria, ab haereticis quidem inter se saepe, ubi autem alterutra contrahentium pars est catholica, nonnunquam, inita ac celebrata, pro virtute decreti Tridentini sint nulla et irrita: vel vero provisio recolendae memoriae Benedicti pp. XIV., ad Belgium atque alias ejus provincias data, sit ad matrimonia quoque praedicto modo inita et ineunda per Hungariam extendenda? Noveris igitur, non unam eamdemque utrorumque habendam esse rationem. Quamquam enim commendata provisio, donec per S. Sedem Apostolicam aliter declaratum non fuerit, tanquam pro non extensa ad Hungariam ab omnibus censenda sit: priora tamen, nempe haereticorum inter se coram ministro haeretico inita, ita a te oportet dissimulari, ut super eorundem validitate seu invaliditate ab omni prorsus abstineas nedum ferendo judicio, verum etiam promovenda disputatione, ex qua non tam utilitatis fructus, quam offensionis et periculi metus in catholicae religionis perniciem foret expectandus.
Posteriora autem, scilicet catholicorum cum haereticis, quae 1349
Apostolica Sedes prout ex eodem, quem laudas, felicis recordationis Benedicto XIV. plane didiceris, in aliquibus locis, cum ea impedire non valeat, tolerat quidem et ecclesiastica quadam prudentia, commiseratione et mansuetudine, ne majora enascantur mala, dissimulat: et quamvis matrimonia mixta coram parocho catholico, absque alio dirimente impedimento, celebrata valida dignoscantur: prudentiam tamen tuam non latet, ab hujusmodi nuptiis velut catholico homine prorsus indignis semper Ecclesiam abhorruisse, nec quidquam intentatum reliquisse, quo fideles suos ab eis ineundis omni ope deterreret, propterea que si quibusdam in regionibus propter locorum et temporum difficultatem ea tolerari contingat, id quidem ad eam referendum est aequanimitatem, quae nullo pacto approbationis vel consensus cujuspiam loco habenda sit, sed merae patientiae, quam ad graviora vitanda mala offert necessitas, non voluntas.

2. Verum enimvero, inquis, quia haeretici in Hungaria 1350
matrimonia inter se etiam in gradibus prohibitis contraherent

vigore solius regiae concessionis, jure merito mihi quaeri posse videtur: quidnam de hujusmodi matrimoniorum valore sit pronunciandum? At nisi Ecclesiae, cujus auctoritate introducta sunt, legitima impedimentorum dispensatio intercesserit, invalida esse in eadem Benedicti XIV. declaratione satis aperte decernitur. Statuit enim, ut vel in ipsis Foederati Belgii provinciis matrimonia inter haereticos, etiamsi forma a Tridentino praescripta non fuerit in iis celebrandis observata, pro validis habeantur, dummodo aliud non obstet canonicum impedimentum, qua exceptione manifeste ostendit, si quod aliud subsit canonicum impedimentum, quale est, quod ex gradibus prohibitis enascitur, hujusmodi matrimonia non valere.

1351 3. Quaeris insuper: possitne parochus catholicus ejusmodi matrimoniis, illis scilicet, quae ab haereticis inter se contrahuntur, aut assistere aut saltem, ut coram ministro (nempe haeretico) contrahantur, assensum suum praebere? Quoad assistentiam porro jam teneas, omnino non licere. De consensu autem nonnulla supersunt exquirenda, de quibus plenior a te relatio desideratur.

1352 4. Sed tu pergis adhuc, quid si conjugum ejusmodi uterque haeresim ejuret et fidem orthodoxam amplectatur, debetne dispensationem ab episcopo suo accipere et ad redintegrandum matrimonium stringi? Aut si plane nolit, imo separari cupiat, ad alia vota liber pronunciari? Ad haec cum juxta responsionem ad II. dubium, de quo agitur, jam plane sequitur, ut, si in illo per conversionem permanere voluerint, ab eisdem dispensatio petenda sit et ab episcopo concedenda, si necessaria gaudeat facultate, novoque consensu in facie Ecclesiae pristinum conjugium esse redintegrandum; quodsi ab eo resilire obfirmate velint atque ad alias nuptias convolare, in irritum cessis adhortationibus tuis, quas adhibere non praetermittes ad illam redintegrationem suadendam, tum impediri non poterunt, quominus jure suo et libertate utantur.

1353 5. Quaeris tandem: quid si unus tantum hujusmodi conjugum convertatur, altero in haeresi permanente, cum his dispensatio dari nequeat, quid, inquam, debetne a vinculo immunis decerni et proinde ad alias nuptias liber declarari? Recte intellexisti, dispensationem, altero tantum converso, altero in haeresi permanente, a te dari non posse;

proinde ubi casus hujusmodi contigerit, recurras oportet ad hanc S. Sedem, quae pro judicio suo et auctoritate statuet, quid facto opus sit, attentisque circumstantiis, Deo inspirante, modum praefiniet, quo tuto te geras, ut gregi tuo opportune in Domino providere valeas.

CX. Rescriptum Pii VI. ad Cardinalem archiepiscopum Mechliniensem episcoposque Belgii d. 13. Jul. 1782. de matrimoniis mixtis.

Ante omnia quidem manifestare tibi debemus, quantam 1354
haec pastoralis tui zeli, uti et confratrum tuorum episcoporum nova argumenta, necnon constans eorum in adhaerendo regulis doctrinae Ecclesiae studium nobis afferant aedificationem, et quantum quoque premant animum nostrum iteratae, quibus ipsos cernimus involutos, angustiae. Attamen non ideo recedendum nobis est ab uniformi praedecessorum nostrorum sententia et ab ecclesiastica disciplina, quae non probant matrimonia inter partes utrimque haereticas vel inter catholicam unam et haereticam alteram, idque multo minus casu, quo dispensatione in aliquo gradu opus sit . . . . Ab hoc systemate, quod fundatur in periculo perversionis partis catholicae . . . . nescimus nos recedere, quoniam non debemus. Quamvis tamen nequaquam velimus tibi et coëpiscopis tuis vel in minimo adaugere angustias, neque criticas istas sequelas, quas credunt merito a se timeri, super illos attrahere; et ideo quantum ad id, quod punctum spectat simplicis permissionis seu veniae dandae, dicemus idem, quod in responsoriis suis de 12. Sept. 1750. episcopo Wratislaviensi dixit praenominatus Benedictus XIV. scilicet: „non posse se positivo actu approbare, ut dispensationes concedantur inter haereticos, vel ipsos inter et catholicos, sed tamen se posse hoc dissimulare“ additque: „scientia haec nostra et tolerantia sufficere debet ad tuam assecurandam conscientiam, quandoquidem in materia, de qua agitur, non occurrat oppositio cum jure divino aut naturali, sed tantummodo cum jure ecclesiastico. Quod autem nunc facimus, attestamur tibi ad pedes crucifixi, id unice nos facere, ut sanctae religioni nostrae majora damna evitentur“ ac demum concludendo monet, eum teneri omni modo adlaborare, ne malum hoc dilatetur.

. . . . . Ex verbis epistolae Benedicti XIV. supracitatis intellexeris certe, sermonem esse de dispensationibus, quae locum habent non minus, dum agitur de matrimoniis simplicibus inter partem catholicam et haereticam, quam de gradibus parentelae, in quibus sibi invicem conjuncti forent contrahentes. Et reipsa casus ille, de quo Pontifex a. 1750. interloquebatur cum episcopo Wratislaviensi, concernebat dispensationes in gradibus, circa quos mentem suam, prout retulimus, exposuit in terminis merae tolerantiae, ex iis, quae praevie sibi nota erant, consequentis. Sed hoc ipsum est, quod nos facere non possumus, quoniam in hypothesi tunc existente praxis dispensandi in gradibus pro matrimoniis mixtis inveterata erat in isto loco; cui se opponit regula, in aliis casibus magis recentibus per praedecessores nostros et per nos ipsos adoptata; scilicet cum dispensatio gratia sit, reservatur haec fidelibus sub Ecclesiae obedientia viventibus; unde ad haereticos non debet extendi, qui non agnoscendo ejusdem auctoritatem per hoc se reddunt similis indulgentiae indignos: vel ad summum poterit dispensatio in gradibus ab episcopis concedi in aliquo particulari casu, qui non sit strictior illis, qui in formula comprehenduntur, et in quo concurrat causa urgens et publica, non autem privatum aliquod commodum vel effrenis animi contrahentium impetus . . . .

1355 Transeundo nunc ad aliud punctum de imperata parochorum assistentia in matrimoniis mixtis, dicimus, quod si praemissa supra nominata admonitione ad avocandam partem catholicam ab illicito matrimonio, ipsa nihilominus in voluntate illud contrahendi persistat, et matrimonium infallibiliter secuturum praevideatur, poterit tunc parochus catholicus materialem suam exhibere praesentiam, sic tamen, ut sequen-
1356 tes observare teneatur cautelas: Primo, ut non assistat tali matrimonio in loco sacro, nec aliqua veste ritum sacrum praeferente indutus, neque recitabit super contrahentes preces aliquas ecclesiasticas, et nullo modo ipsis benedicet.
1357 Secundo, ut exigat et recipiat a contrahente haeretico declarationem in scriptis, qua cum juramento, praesentibus duobus testibus, qui debebunt et ipsi subscribere, obliget se ad permittendum comparti usum liberum religionis catholicae et ad educandum in eadem omnes liberos nascituros sine

ulla sexus distinctione . . . Tertio, ut et ipse contrahens 1358
catholicus declarationem edat a se et duobus testibus sub-
scriptam, in qua cum juramento promittat, non tantum, se
nunquam apostaturum a religione sua catholica, sed educa-
turum in ipsa omnem prolem nascituram, et procuraturum
se efficaciter conversionem alterius contrahentis acatholici.
Quarto, quod attinet proclamationes, decreto Caesareo im- 1359
peratas, quas episcopo reprehendunt actus esse civiles potius
quam sacros, respondemus: cum praeordinatae illae sint ad
futuram celebrationem matrimonii et ex consequenti positi-
vam eidem cooperationem contineant, quod utique excedit
simplicis tolerantiae limites, non posse nos, ut hae fiant,
annuere . . . Superest hunc de uno adhuc puncto loquen- 1360
dum, super quo licet non simus expresse interrogati, silentio
tamen illud praetereundum non credimus, utpote quod in
praxi nimis frequenter possit accidere, hoc scilicet: an con-
trahens catholicus, postea volens sacramentorum particeps
fieri, ad ea debeat admitti? Ad quod dicimus, dum idem ille
demonstrabit, poenitere se peccaminosae suae conjunctionis,
poterit hoc ipsi concedi, modo ante confessionem sincere
declaret, procuraturum se conversionem conjugis haereticae,
renovare se promissionem de educanda prole in religione
orthodoxa et reparaturum se scandalum aliis fidelibus datum.
Si tales conditiones concurrant, non repugnamus nos, quo-
minus pars catholica sacramentorum fiat particeps.

CXI. Ex Rescripto Pii VI. ad archiepiscopum Mechliniensem d. 31. Maji 1783.

Quod primum articulum bannorum sive proclamationum 1361
tolerari poterit, ut eae fiant, non solum extra ecclesiam,
uti permittitur in praefatis litteris regiis, sed etiam omnimode
extra locum sacrum. Idque erit primum publicum signum
improbationis horum matrimoniorum; sed ut ipsa improbatio
manifestior evadat indicetque ex parte parochi, suam coope-
rationem fore concursum pure materialem et coactum, prae-
stat addere consuetae formulae bannorum aliquam expressio-
nem indicantem, hujus generis matrimonia esse exsecranda.

CXII. Extensio Declarationis Benedicti XIV. ad Ducatum Cliviensem 19. Jun. 1793. per decretum S. Congr. Concilii cum instructione.

1362 Sacrae Congregationi Concili proposita erant sequentia dubia:

1. An matrimonia contracta inter catholicos et acatholicos coram ministellis acatholicis ducatus Cliviensis sint valida et licita.

2. An et quomodo parochi catholici ejusdem ducatus licite concedere valeant dimissorias ad ea contrahenda.

3. An declaratio Benedicti XIV. quoad Hollandiam et Belgium sit extendenda ad praedictum ducatum.

Resp. ad 1. Stat sacra Congregatio pro valore, sed tamen ait illicita esse: fieri tamen posse licita ex dispensatione Summi Pontificis.

Ad 2. Id licite non fieri; licitum tamen fieri ex dispensatione cum justa causa; hanc causam hic adesse.

Ad. 3. Respondet affirmative.

Consulente S. Congregatione, Pius VI. d. 19. Junii annuit pro extensione declarationis Benedicti XIV. ad ducatum Cliviensem ad formam in omnibus resolutionis S. Congregationis.

In instructione haec habentur.

„Catholicum prae omnibus vel catholicam parochi moneant, quod contrahendo matrimonium cum acatholica vel acatholico valide quidem contrahant sed illicite. Atque hinc consequitur, nullo actu positivo ipsos posse isthaec matrimonia probare aut suo expresso consensu et auctoritate confirmare. Quapropter, si cogantur in hac temporum conditione et propter leges in transactione religionis a. 1673. praescriptas matrimoniis catholicorum cum muliere acatholica assistere, satagant, ut se mere passive habeant atque tanquam iniviti audiant duntaxat utriusque consensum: verumtamen abstineant omnino a precibus recitandis, a benedictione impertienda atque ab omni alio Ecclesiae ritu adhibendo. Caveant insuper, ne in publicandis matrimoniis mixtis religionem exprimant contrahentis acatholici, sed contrahentium tantum enuncient nomina et cognomina. Abstineant rursus a concedendis dimissoriis, ubi secundum canones Ecclesiae catholicae canonicum aliquod impedimentum sit inter con-

trahentes. In dimissoriis ommittant verba *mea pace,* quae consensum prae se ferre videntur in illicitum matrimonium“.

CXIII. Ex Pii VI. Brevi: „Super soliditate“ d. 28. Nov. 1786, quo damnatur liber Eybelii: Quid est papa?

Licet liber Febronii sive Joh. Nic. ab Hontheim: De statu Ecclesiae et legitima potestate Romani Pontificis 1763. a Clemente XIII. 27. Febr. 1764. in Indicem librorum prohibitorum rejectus et jubente Summo Pontifice ab episcopis Germaniae, Moguntino, Trevirensi, Coloniensi, Bambergensi, Herbipolensi, Constantiensi, Augustano, Frisingensi et Pragensi specialiter prohibitus fuisset, nihilominus perversa ejus principia late per Germaniam spargi et grassari coeperunt. Inter eos autem, qui post Febronium in legitimam Romani Pontificis potestatem insurrexerunt, eminuit infaustissimus Canonista Eybel, qui, cum Pius VI., ut Josephi II. animum moveret, in Germaniam iter instituerет, libellum: Was ist der Papst? vulgavit. Qui cum iteratis typis et in alias linguas versus ederetur, Pius VI. Brevi: „Super soliditate“ damnavit tanquam continentem propositiones respective falsas, scandalosas, temerarias, injuriosas, ad schisma inducentes, schismaticas, erroneas, inducentes in haeresim, haereticas et alias ab Ecclesia damnatas.

Et sane cum, monente Augustino, in cathedra unitatis 1363
posuerit Deus doctrinam veritatis, contra infelix iste scriptor nil non molitur, quo hanc Petri Sedem modis omnibus vexet ac oppugnet, qua in Sede constitutam Patres unanimi sensu cathedram eam coluere, qua in una unitas ab omnibus servaretur; e qua in reliquas omnes venerandae communionis jura dimanant; ad quam necesse sit omnem Ecclesiam, omnes, qui undique sunt, fideles convenire. Non ille veritus est fanaticam turbam appellare, quam prospiciebat ad aspectum pontificis in has voces erupturam: hominem eum esse, qui claves regni coelorum cum ligandi solvendique potestate a Deo acceperit, cui non alius episcopus exaequari valeat, a quo ipsi episcopi auctoritatem suam recipiant, quemadmodum ipse a Deo supremam suam potestatem accepit: eumdem porro vicarium esse Christi, caput Ecclesiae visibile, judicem supremum fidelium. An ergo, quod horribile dictu, fanatica fuerit vox ipsa Christi claves regni coelorum cum ligandi solvendique potestate Petro pollicentis: quas claves communicandas caeteris, post Tertullianum, Petrum solum accepisse, Optatus Milevitanus profiteri non dubitavit? An fanatica

dicenda tot solemnia, totiesque repetita pontificum conciliorumve decreta, quibus illi damnati sunt, qui negarent, in beato Petro Apostolorum principe successorem ejus Romanum pontificem constitutum a Deo caput Ecclesiae visibile ac vicarium Jesu Christi, ei regendae Ecclesiae plenam potestatem traditam, veramque ab omnibus, qui christiano nomine censentur, obedientiam deberi; atque vim eam esse primatus, quem divino jure obtinet, ut caeteris episcopis non honoris tantum gradu, sed et supremae potestatis amplitudine antecellat? Quo magis deploranda est praeceps ac caeca hominis temeritas, qui tot decretis damnatos errores infausto suo libello instaurare studuerit, qui dixerit ac per multas ambages passim insinuarit: quemlibet episcopum vocatum a Deo ad gubernationem Ecclesiae non minus quam papam, nec minori praeditum esse potestate: Christum eamdem per sese Apostolis omnibus potestatem dedisse: quidquid aliqui credant obtineri et concedi solum a pontifice, posse idipsum, sive a consecratione sive ab ecclesiastica jurisdictione pendeat, perinde obtineri a quolibet episcopo: voluisse Christum Ecclesiam reipublicae more administrari: ei quidem regimini opus esse praeside pro bono unitatis, verum qui non audeat se aliorum, qui simul regunt, negotiis implicare; privilegium tamen habeat negligentes cohortandi ad sua implenda munia: vim primatus hac una praerogativa contineri supplendae aliorum negligentiae, prospiciendi conservationi unitatis hortationibus et exemplo: pontifices nil posse in aliena dioecesi praeterquam extraordinario casu: pontificem caput esse, quod vim suam ac firmitatem teneat ab Ecclesia: licitum sibi fecisse pontifices violandi jura episcoporum, reservandique sibi absolutiones, dispensationes, decisiones, appellationes, collationes beneficiorum, alia uno verbo munia omnia, quae singulatim recenset atque velut indebitas ac episcopis injuriosas reservationes traducit.

CXIV. Propositiones 85 Synodi dioecesanae Pistoriensis, damnatae a Pio VI. per Constitutionem „Auctorem fidei" 28. Aug. 1794.

De obscuratione veritatum in Ecclesia.

1364 1. Propositio, quae asserit, *postremis hisce saeculis sparsam esse generalem obscurationem super veritates*

gravioris momenti, spectantes ad religionem, et quae sunt basis fidei et moralis doctrinae Jesu Christi: haeretica.

De potestate Communitati Ecclesiae attributa, ut per hanc pastoribus communicetur.

2. Propositio, quae statuit, *potestatem a Deo datam* 1365
Ecclesiae, ut communicaretur pastoribus, qui sunt ejus ministri pro salute animarum; sic intellecta, ut a communitate fidelium in pastores derivetur ecclesiastici ministerii ac regiminis potestas: haeretica.

De capitis ministerialis denominatione Romano Pontifici attributa.

3. Insuper, quae statuit, *Romanum Pontificem esse* 1366
caput ministeriale; sic explicata, ut Romanus Pontifex non a Christo in persona beati Petri, sed ab Ecclesia potestatem ministerii accipiat, qua velut Petri successor, verus Christi vicarius ac totius Ecclesiae caput pollet in universa Ecclesia: haeretica [1]).

[1]) Istae propositiones 2. et 3. exhibent systema ab Edmundo Richerio in libro suo de ecclesiastica et politica potestate 1611. expositum, Jansenistis maxima probatum. Qui liber 1612. a Synodo Senonensis provinciae sub Card. Perronio damnatus est, eodemque anno a Synodo provinciae Aquensis. Paulus autem V. damnationem in Brevi ad episcopos provinciae Senonensis comprobavit. Porro 10. Maji 1613. sub eodem Paulo V. a. S. Inquisitione liber damnatus est et 2. Dec. 1622. sub Gregorio XV. a S. Congregatione Indicis, iterumque 4. Martii 1709. sub Clemente XI. prohibitus est.

De potestate Ecclesiae quoad constituendam et sanciendam exteriorem disciplinam.

4. Propositio affirmans, *abusum fore auctoritatis Ec-* 1367
clesiae, transferendo illam ultra limites doctrinae ac morum, et eam extendendo ad res exteriores, et per vim exigendo id, quod pendet a persuasione et corde; tum etiam, *multo minus ad eam pertinere, exigere per vim exteriorem subjectionem suis decretis;* quatenus indeterminatis illis verbis *extendendo ad res exteriores* notet velut abusum auctoritatis Ecclesiae usum ejus potestatis acceptae a Deo, qua usi sunt et ipsimet Apostoli in disciplina exteriore constituenda et sancienda: haeretica.

1368 5. Qua parte insinuat, Ecclesiam non habere auctoritatem subjectionis suis decretis exigendae aliter quam per media, quae pendent a persuasione; quatenus intendit, Ecclesiam *non habere collatam sibi a Deo potestatem, non solum dirigendi per consilia et suasiones, sed etiam jubendi per leges, ac devios contumacesque exteriore judicio ac salubribus poenis coercendi atque cogendi;* (ex Bened. XIV. in Brevi „Ad assiduas" anni 1755. Primati, Archiepiscopis et Episcopis Regni Polon.): inducens in systema alias damnatum ut haereticum.

Jura episcopis praeter fas attributa.

1369 6. Doctrina Synodi, qua profitetur, *persuasum sibi esse, episcopum accepisse a Christo omnia jura necessaria pro bono regimine suae dioecesis;* perinde ac si ad bonum regimen cujusque dioecesis necessariae non sint superiores ordinationes spectantes sive ad fidem et mores, sive ad generalem disciplinam, quarum jus est penes summos Pontifices et Concilia generalia pro universa Ecclesia: schismatica, ad minus erronea.

1370 7. Item, in eo quod hortatur episcopum *ad prosequendam naviter perfectiorem ecclesiasticae disciplinae constitutionem;* idque, *contra omnes contrarias consuetudines, exemptiones, reservationes, quae adversantur bono ordini dioecesis, majori gloriae Dei et majori aedificationi fidelium;* per id quod supponit, episcopo fas esse proprio suo judicio et arbitratu statuere et decernere contra consuetudines, exemptiones, reservationes, sive quae in universa Ecclesia, sive etiam in unaquaque provincia locum habent, sine venia et interventu superioris hierarchicae potestatis, a qua inductae sunt aut probatae et vim legis obtinent: inducens in schisma et subversionem hierarchici regiminis, erronea.

1371 8. Item, quod et sibi persuasum esse ait, *jura episcopi a Jesu Christo accepta pro gubernanda Ecclesia nec alterari nec impediri posse, et ubi contigerit, horum jurium exercitium quavis de causa fuisse interruptum, posse semper episcopum ac debere in originalia sua jura regredi, quotiescumque id exigit majus bonum suae ecclesiae;* in eo, quod innuit, jurium episcopalium exercitium nulla superiori potestate praepediri aut coërceri posse, quandocumque

episcopus proprio judicio censuerit, minus id expedire majori bono suae ecclesiae: inducens in schisma et subversionem hierarchici regiminis, erronea.

Jus perperam tributum inferioris ordinis sacerdotibus in decretis fidei et disciplinae.

9. Doctrina, quae statuit, *reformationem abusuum circa ecclesiasticam disciplinam in Synodis dioecesanis ab episcopo et parochis aequaliter pendere ac stabiliri debere, ac sine libertate decisionis indebitam fore subjectionem suggestionibus et jussionibus episcoporum;* falsa, temeraria, episcopalis auctoritatis laesiva, regiminis hierarchici subversiva, favens haeresi Aërianae a Calvino innovatae. 1372

10. Item doctrina, qua parochi aliive sacerdotes in Synodo congregati pronuntiantur una cum episcopo judices fidei, et simul innuitur, judicium in causis fidei ipsis competere jure proprio, et quidem etiam per ordinationem accepto: falsa, temeraria, ordinis hierarchici subversiva, detrahens firmitati definitionum judiciorumve dogmaticorum Ecclesiae, ad minus erronea. 1373

11. Sententia enuntians, veteri majorum instituto, ab apostolicis usque temporibus ducto, per meliora Ecclesiae saecula servato, receptum fuisse, *ut decreta, aut definitiones, aut sententiae etiam majorum sedium non acceptarentur, nisi recognitae fuissent et approbatae a Synodo dioecesana;* falsa, temeraria, derogans pro sua generalitate obedientiae debitae constitutionibus apostolicis, tum et sententiis ab hierarchica superiore legitima potestate manantibus, schisma fovens et haeresim. 1374

Calumniae adversus aliquas decisiones in materia fidei ab aliquot saeculis emanatas.

12. Assertiones Synodi complexive acceptae circa decisiones in materia fidei ab aliquot saeculis emanatas, quas perhibet velut decreta ab una particulari ecclesia vel paucis pastoribus profecta, nulla sufficienti auctoritate suffulta, nata corrumpendae puritati fidei ac turbis excitandis, intrusa per vim, e quibus inflicta sunt vulnera nimium adhuc recentia; falsae, captiosae, temerariae, scandalosae, in Romanos Pontifices et Ecclesiam injuriosae, debitae apostolicis constitutio- 1375

nibus obedientiae derogantes, schismaticae, perniciosae, ad minus erroneae.

De pace dicta Clementis IX.

1376 13. Propositio relata inter acta Synodi, quae innuit, Clementem IX. pacem Ecclesiae reddidisse per approbationem distinctionis juris et facti in subscriptione formularii ab Alexandro VII. praescripti; falsa, temeraria, Clementi IX. injuriosa.

1377 14. Quatenus vero ei distinctioni suffragatur, ejusdem fautores laudibus extollendo et eorum adversarios vituperando; temeraria, perniciosa, summis Pontificibus injuriosa, schisma fovens et haeresim.

De coagmentatione corporis Ecclesiae.

1378 15. Doctrina, quae proponit Ecclesiam *considerandam velut unum corpus mysticum coagmentatum ex Christo capite et fidelibus, qui sunt ejus membra per unionem ineffabilem, qua mirabiliter evadimus cum ipso unus solus sacerdos, una sola victima, unus solus adorator perfectus Dei Patris in spiritu et veritate;* intellecta hoc sensu, ut ad corpus Ecclesiae non pertineant nisi fideles, qui sunt perfecti adoratores in spiritu et veritate: haeretica.

De statu innocentiae.

1379 16. Doctrina Synodi de statu felicis innocentiae, qualem eum repraesentat in Adamo ante peccatum, complectentem non modo integritatem, sed et justitiam interiorem cum impulsu in Deum per amorem charitatis, atque primaevam sanctitatem aliqua ratione post lapsum restitutam; quatenus complexive accepta innuit, statum illum sequelam fuisse creationis, debitum ex naturali exigentia et conditione humanae naturae, non gratuitum Dei beneficium: falsa, alias damnata in Baio et Quesnellio, erronea, favens haeresi Pelagianae.

De immortalitate spectata ut naturali conditione hominis.

1380 17. Propositio his verbis enuntiata: *edocti ab Apostolo, spectamus mortem non jam ut naturalem conditionem hominis, sed revera ut justam poenam culpae originalis;* quatenus sub nomine Apostoli subdole allegato insinuat,

mortem, quae in praesenti statu inflicta est velut justa poena peccati per justam subtractionem immortalitatis, non fuisse naturalem conditionem hominis, quasi immortalitas non fuisset gratuitum beneficium, sed naturalis conditio: captiosa, temeraria, Apostolo injuriosa, alias damnata.

De conditione hominis in statu naturae.

18. Doctrina Synodi enuntians, *post lapsum Adami* 1381
Deum annuntiasse promissionem futuri liberatoris, et voluisse consolari genus humanum per spem salutis, quam Jesus Christus allaturus erat; tamen *Deum voluisse, ut genus humanum transiret per varios status, antequam veniret plenitudo temporum;* ac primum ut in statu naturae *homo relictus propriis luminibus disceret de sua caeca ratione diffidere, et ex suis aberrationibus moveret se ad desiderandum auxilium superioris luminis;* doctrina, ut jacet, captiosa; atque intellecta de desiderio adjutorii superioris luminis in ordine ad salutem promissam per Christum, ad quod concipiendum homo relictus suis propriis luminibus supponatur sese potuisse movere: suspecta, favens haeresi Semipelagianae.

De conditione hominis sub lege.

19. Item, quae subjungit, hominem sub lege, *cum* 1382
esset impotens ad eam observandam, praevaricatorem evasisse, non quidem culpa legis, quae sanctissima erat, sed culpa hominis, qui sub lege sine gratia magis magisque praevaricator evasit: superadditque, *legem, si non sanavit cor hominis, effecisse, ut sua mala cognosceret, et de sua infirmitate convictus desideraret gratiam Mediatoris;* qua parte generaliter innuit, hominem praevaricatorem evasisse per inobservantiam legis, quam impotens esset observare, quasi *impossibile aliquid potuerit imperare qui justus est, aut damnaturus sit hominem pro eo, quod non potuit vitare, qui pius est;* (ex S. Caesario serm. 73, in append. S. Aug. serm. 273, edit. Maurin.; ex S. August. de nat. et grat. cap. 43; De grat. et lib. arb. cap. 16.; Enarr. in psal. 56. num. 1.): falsa, scandalosa, impia, in Baio damnata.

20. Qua parte datur intelligi, hominem sub lege sine 1383
gratia potuisse concipere desiderium gratiae Mediatoris ordi-

natum ad salutem promissam per Christum; quasi *non ipsa gratia faciat, ut invocetur a nobis;* (ex Concil. Araus. II. can. 3.): propositio, ut jacet, captiosa, suspecta, favens haeresi Semipelagianae.

De gratia illuminante et excitante.

1384 21. Propositio, quae asserit, *lumen gratiae, quando sit solum, non praestare, nisi ut cognoscamus infelicitatem nostri status et gravitatem nostri mali; gratiam in tali casu producere eumdem effectum, quem lex producebat: ideo necesse esse, ut Deus creet in corde nostro sanctum amorem, et inspiret sanctam delectationem contrariam amori in nobis dominanti; hunc amorem sanctum, hanc sanctam delectationem esse proprie gratiam Jesu Christi, inspirationem charitatis, qua cognita sancto amore faciamus; hanc esse illam radicem, e qua germinantur bona opera; hanc esse gratiam novi Testamenti, quae nos liberat a servitute peccati, constituit filios Dei;* quatenus intendat, eam solam esse proprie gratiam Jesu Christi, quae creet in corde sanctum amorem, et quae facit, ut faciamus, sive etiam, qua homo liberatus a servitute peccati constituitur filius Dei; et non sit etiam proprie gratia Christi ea gratia, qua cor hominis tangitur per illuminationem Spiritus Sancti (Trid. sess. 6. cap. 5.), nec vera detur interior gratia Christi, cui resistitur: falsa, captiosa, inducens in errorem in secunda propositione Jansenii damnatum ut haereticum, eumque renovans.

De fide velut prima gratia.

1385 22. Propositio, quae innuit fidem, *a qua incipit series gratiarum, et per quam velut primam vocem vocamur ad salutem et Ecclesiam,* esse ipsammet excellentem virtutem fidei, qua homines fideles nominantur et sunt; perinde ac prior non esset gratia illa, quae, *ut praevenit voluntatem, sic praevenit et fidem;* (ex S. August. de dono persev. cap. 16. num.41.): suspecta de haeresi, eamque sapiens, alias in Quesnellio damnata, erronea.

De duplici amore.

1386 23. Doctrina Synodi de duplici amore (dominantis cupiditatis, et charitatis dominantis) enuntians, hominem sine

gratia esse sub virtute peccati, ipsumque in eo statu per generalem cupiditatis dominantis influxum omnes suas actiones inficere et corrumpere; quatenus insinuat, in homine, dum est sub servitute sive in statu peccati, destitutus gratia illa, qua liberatur a servitute peccati et constituitur filius Dei, sic dominari cupiditatem, ut per generalem hujus influxum omnes illius actiones in se inficiantur et corrumpantur; aut opera omnia, quae ante justificationem fiunt, quacumque ratione fiant, sint peccata; quasi in omnibus suis actibus peccator serviat dominanti cupiditati: falsa, perniciosa, inducens in errorem a Tridentino damnatum ut haereticum, iterum in Bajo damnatum art. 40.

24. Qua vero parte inter dominantem cupiditatem et 1387
charitatem dominantem nulli ponuntur affectus medii, a natura ipsa insiti suapteque natura laudabiles, qui una cum amore beatitudinis naturalique propensione ad bonum *remanserunt velut extrema lineamenta et reliquiae imaginis Dei;* (ex S. Aug. de Spir. et litt. cap. 28); perinde ac si *inter dilectionem divinam, quae nos perducit ad regnum, et dilectionem humanam illicitam, quae damnatur,* non daretur *dilectio humana licita, quae non reprehenditur;* (ex S. August. serm. 349, de char., edit. maurin.): falsa, alias damnata.

De timore servili.

25. Doctrina, quae timorem poenarum generatim per- 1388
hibet *dumtaxat non posse dici malum, si saltem pertingit ad cohibendam manum;* quasi timor ipse gehennae, quam fides docet peccato infligendam, non sit in se bonus et utilis, velut donum supernaturale ac motus a Deo inspiratus praeparans ad amorem justitiae: falsa, temeraria, perniciosa, divinis donis injuriosa, alias damnata, contraria doctrinae concilii Tridentini, tum et communi Patrum sententiae, *opus esse,* juxta consuetum ordinem praeparationis ad justitiam, *ut intret timor primo, per quem veniat charitas: timor medicamentum, charitas sanitas.* (Ex S. August. in I. epist. Jo. cap. 4, tract. 9. In Jo. evang. tract. 41. num 10. Enarr. in psalm. 127. num. 7. Serm. 157. de verbis Apost., num. 13. Serm. 161. de verbis Apostoli, num. 8. Serm. 349. de charitate, num. 7.)

De poena decedentium cum solo originali.

1389 26. Doctrina, quae velut fabulam Pelagianam explodit locum illum inferorum (quem limbi puerorum nomine fideles passim designant), in quo animae decedentium cum sola originali culpa poena damni citra poenam ignis puniantur; perinde ac si hoc ipso, quod, qui poenam ignis removent, inducerent locum illum et statum medium expertem culpae et poenae inter regnum Dei et damnationem aeternam, qualem fabulabantur Pelagiani: falsa, temeraria, in scholas catholicas injuriosa.

De sacramentis, ac primum de forma sacramentali cum adjuncta conditione.

1390 27. Deliberatio Synodi, quae praetextu adhaesionis ad antiquos canones in casu dubii Baptismatis propositum suum declarat de omittenda formae conditionalis mentione: temeraria, praxi, legi, auctoritati Ecclesiae contraria.

De participatione victimae in sacrificio missae.

1391 28. Propositio Synodi, qua, postquam statuit, *Victimae participationem esse partem sacrificio essentialem,* subjungit *non tamen se damnare ut illicitas Missas illas, in quibus adstantes sacramentaliter non communicant; ideo quia isti participant, licet minus perfecte, de ipsa Victima, spiritu illam recipiendo;* quatenus insinuat, ad sacrificii essentiam deesse aliquid in eo sacrificio, quod peragatur sive nullo adstante, sive adstantibus, qui nec sacramentaliter nec spiritualiter de Victima participant; et quasi damnandae essent ut illicitae Missae illae, in quibus, solo sacerdote communicante, nemo adsit, qui sive sacramentaliter sive spiritualiter communicet: falsa, erronea, de haeresi suspecta, eamque sapiens.

De ritus consecrationis efficacia.

1392 29. Doctrina Synodi, qua parte tradere instituens fidei doctrinam de ritu consecrationis, remotis quaestionibus scholasticis circa modum, quo Christus est in Eucharistia, a quibus parochos docendi munere fungentes abstinere hortatur, duobus his tantum propositis: 1. Christum post consecrationem

vere, realiter, substantialiter esse sub speciebus; 2. tunc omnem panis et vini substantiam cessare, solis remanentibus speciebus, prorsus omittit ullam mentionem facere transsubstantiationis seu conversionis totius substantiae panis in corpus, et totius substantiae vini in sanguinem, quam velut articulum fidei Tridentinum Concilium definivit, et quae in solemni fidei professione continetur; quatenus per inconsultam istiusmodi suspiciosamque omissionem notitia subtrahitur tum articuli ad fidem pertinentis, tum etiam vocis ab Ecclesia consecratae ad illius tuendam professionem adversus haereses, tenditque adeo ad ejus oblivionem inducendam, quasi ageretur de quaestione mere scholastica: perniciosa, derogans expositioni veritatis catholicae circa dogma transsubstantiationis, favens haereticis.

De applicatione fructus sacrificii.

30. Doctrina Synodi, qua, dum profitetur *credere,* 1393
Sacrificii oblationem extendere se ad omnes, ita tamen, ut in liturgia fieri possit specialis commemoratio aliquorum tam vivorum quam defunctorum, precando Deum peculiariter pro ipsis, dein continuo subjicit: *non tamen, quod credamus, in arbitrio esse sacerdotis applicare fructus Sacrificii cui vult, imo damnamus hunc errorem velut magnopere offendentem jura Dei, qui solus distribuit fructus Sacrificii cui vult, et secundum mensuram, quae ipsi placet:* unde et consequenter traducit velut *falsam opinionem invectam in populum, quod illi, qui eleemosynam subministrant sacerdoti sub conditione, quod celebret unam Missam, specialem fructum ex ea percipiant;* sic intellecta, ut, praeter peculiarem commemorationem et orationem, specialis ipsa oblatio seu applicatio Sacrificii, quae fit a sacerdote, non magis prosit (caeteris paribus) illis, pro quibus applicatur, quam aliis quibusque; quasi nullus specialis fructus proveniret ex speciali applicatione, quam pro determinatis personis aut personarum ordinibus faciendam commendat ac praecipit Ecclesia, speciatim a pastoribus pro suis ovibus, quod velut ex divino praecepto descendens a sacra Tridentina Synodo diserte est expressum, (Sess. 23. cap. 1. de reform. Bened. XIV. constit. *Cum semper oblatas.* § 2.): falsa, temeraria, per-

niciosa, Ecclesiae injuriosa, inducens in errorem alias damnatum in Wicleffo.

De convenienti ordine in cultu servando.

1394 31. Propositio Synodi enuncians, conveniens esse, pro divinorum officiorum ordine et antiqua consuetudine, ut in unoquoque templo unum tantum sit altare, sibique adeo placere morem illum restituere: temeraria, perantiquo, pio, multis abhinc saeculis in Ecclesia, praesertim Latina, vigenti et probato mori injuriosa.

1395 32. Item, praescriptio vetans, ne super altaria sacrarum reliquiarum thecae floresve apponantur: temeraria, pio ac probato Ecclesiae mori injuriosa.

1396 33. Propositio Synodi, qua cupere se ostendit, ut causae tollerentur, per quas ex parte inducta est oblivio principiorum ad liturgiae ordinem spectantium, *revocando illam ad majorem rituum simplicitatem, eam vulgari lingua exponendo, et elata voce proferendo;* quasi vigens ordo liturgiae ab Ecclesia receptus et probatus aliqua ex parte manasset ex oblivione principiorum, quibus illa regi debet: temeraria, piarum aurium offensiva, in Ecclesiam contumeliosa, favens haereticorum in eam conviciis.

De ordine poenitentiae.

1397 34. Declaratio Synodi, qua, postquam praemisit, ordinem Poenitentiae canonicae sic ad Apostolorum exemplum ab Ecclesia statutum fuisse, ut esset communis omnibus, nec tantum pro punitione culpae, sed praecipue pro dispositione ad gratiam, subdit, se *in ordine illo mirabili et augusto totam agnoscere dignitatem Sacramenti adeo necessarii, liberam a subtilitatibus, quae ipsi decursu temporis adjunctae sunt*; quasi per ordinem, quo sine peracto canonicae poenitentiae cursu, hoc Sacramentum per totam Ecclesiam administrari consuevit, illius fuisset dignitas imminuta: temeraria, scandalosa, inducens in contemptum dignitatis Sacramenti, prout per Ecclesiam totam consuevit administrari, Ecclesiae ipsi injuriosa.

1398 35. Propositio his verbis concepta: *Si charitas in principio semper debilis est, de via ordinaria ad obtinendum augmentum hujus charitatis oportet, ut sacerdos*

praecedere faciat eos actus humiliationis et poenitentiae, qui fuerunt omni aetate ab Ecclesia commendati: redigere hos actus ad paucas orationes aut ad aliquod jejunium post jam collatam absolutionem, videtur potius materiale desiderium conservandi huic sacramento nudum nomen poenitentiae, quam medium illuminatum et aptum ad augendum illum fervorem charitatis, qui debet praecedere absolutionem; longe quidem absumus ab improbanda praxi imponendi poenitentias etiam post absolutionem adimplendas: si omnia nostra bona opera semper adjunctos habent nostros defectus, quanto magis vereri debemus, ne plurimas imperfectiones admiserimus in difficillimo et magni momenti opere nostrae reconciliationis; quatenus innuit, poenitentias, quae imponuntur adimplendae post absolutionem, spectandas potius esse velut supplementum pro defectibus admissis in opere nostrae reconciliationis, quam ut poenitentias vere sacramentales et satisfactorias pro peccatis confessis; quasi, ut vera ratio Sacramenti, non nudum nomen servetur, oporteat de via ordinaria, ut actus humiliationis et poenitentiae, qui imponuntur per modum satisfactionis sacramentalis, praecedere debeant absolutionem: falsa, temeraria, communi praxi Ecclesiae injuriosa, inducens in errorem haereticali nota in Petro de Osma confixum.

De praevia necessaria dispositione pro admittendis poenitentibus ad reconciliationem.

36. Doctrina Synodi, qua, postquam praemisit, *quando* 1399
habebuntur signa non aequivoca amoris Dei dominantis in corde hominis, posse illum merito judicari dignum, qui admittatur ad participationem sanguinis Jesu Christi, quae fit in Sacramentis, subdit, *supposititias conversiones, quae fiunt per attritionem, nec efficaces esse solere nec durabiles;* consequenter *pastorem animarum debere insistere signis non aequivocis charitatis dominantis, antequam admittat suos poenitentes ad Sacramenta;* quae signa, ut deinde tradit, *pastor deducere poterit ex stabili cessatione a peccato, et fervore in operibus bonis;* quem insuper *fervorem charitatis* perhibet velut dispositionem, quae *debet praecedere absolutionem;* sic intellecta, ut non solum contritio imperfecta, quae passim attritionis nomine donatur, etiam quae

juncta sit cum dilectione, qua homo incipit diligere Deum tamquam omnis justitiae fontem, nec modo contritio charitate formata, sed et fervor charitatis dominantis, et ille quidem diuturno experimento per fervorem in operibus bonis probatus, generaliter et absolute requiratur, ut homo ad Sacramenta et speciatim poenitentes ad absolutionis beneficium admittantur: falsa, temeraria, quietis animarum perturbativa, tutae ac probatae in Ecclesia praxi contraria, Sacramenti efficaciae detrahens et injuriosa.

De auctoritate absolvendi.

1400 37. Doctrina Synodi, quae de auctoritate absolvendi accepta per ordinationem enuntiat, *post institutionem dioecesium et parochiarum conveniens esse, ut quisque judicium hoc exerceat super personas sibi subditas sive ratione territorii, sive jure quodam personali,* propterea quod *aliter confusio induceretur et perturbatio;* quatenus post institutas dioeceses et parochias enuntiat tantummodo, *conveniens esse ad praecavendam confusionem, ut absolvendi potestas exerceatur super subditos;* sic intellecta, tamquam ad validum usum hujus potestatis non sit necessaria ordinaria vel subdelegata illa jurisdictio, sine qua Tridentinum declarat, nullius momenti esse absolutionem a sacerdote prolatam: falsa, temeraria, perniciosa, Tridentino contraria et injuriosa, erronea.

1401 38. Item, doctrina, qua postquam Synodus professa est, *se non posse non admirari illam adeo venerabilem disciplinam antiquitatis, quae* (ut ait) *ad Poenitentiam non ita facile et forte nunquam eum admittebat, qui post primum peccatum et primam reconciliationem relapsus esset in culpam,* subjungit, *per timorem perpetuae exclusionis a communione et pace, etiam in articulo mortis, magnum frenum illis injectum iri, qui parum considerant malum peccati et minus illud timent:* contraria can. 13. concilii Nicaeni I, decretali Innocentii I. ad Exuperium Tolos., tum et decretali Caelestini I. ad episcopos Vienn. et Narbonen. provinciae, redolens pravitatem, quam in ea decretali sanctus Pontifex exhorret.

De peccatorum venialium confessione.

39. Declaratio Synodi de peccatorum venialium con- 1402
fessione, quam optare se ait non tantopere frequentari, ne nimium contemptibiles reddantur hujusmodi confessiones: temeraria, perniciosa, sanctorum ac piorum praxi a sacro Concilio Tridentino probatae contraria.

De indulgentiis.

40. Propositio asserens, *indulgentiam secundum suam* 1403
praecisam notionem aliud non esse, quam remissionem partis ejus poenitentiae, quae per canones statuta erant peccanti; quasi indulgentia, praeter nudam remissionem poenae canonicae, non etiam valeat ad remissionem poenae temporalis pro peccatis actualibus debitae apud divinam justitiam: falsa, temeraria, Christi meritis injuriosa, dudum in art. 19. Lutheri damnata.

41. Item in eo, quod subditur, ***scholasticos suis sub-*** 1404
tilitatibus inflatos invexisse thesaurum male intellectum meritorum Christi et Sanctorum, et clarae notioni absolutionis a poena canonica substituisse confusam et falsam applicationis meritorum; quasi thesauri Ecclesiae, unde Papa dat indulgentias, non sint merita Christi et Sanctorum: falsa, temeraria, Christi et Sanctorum meritis injuriosa, dudum in art. 17. Lutheri damnata.

42. Item, in eo, quod superaddit, *luctuosius adhuc* 1405
esse, quod chimaerica isthaec applicatio transferri volita sit in defunctos: falsa, temeraria, piarum aurium offensiva, in Romanos Pontifices et in praxim et sensum universalis Ecclesiae injuriosa, inducens in errorem haereticali nota in Petro de Osma confixum, iterum damnatum in art. 22. Lutheri.

43. In eo demum, quod impudentisse invehitur in ta- 1406
bellas indulgentiarum, altaria privilegiata, etc.; temeraria, piarum aurium offensiva, scandalosa, in summos Pontifices atque in praxim tota Ecclesia frequentatam contumeliosa.

De reservatione casuum.

44. Propositio Synodi asserens, *reservationem casuum* 1407
nunc temporis aliud non esse, quam improvidum ligamen

pro inferioribus sacerdotibus, et sonum sensu vacuum pro poenitentibus assuetis non admodum curare hanc reservationem; falsa, temeraria, male sonans, perniciosa, Concilio Tridentino contraria, superioris hierarchiae potestatis laesiva.

1408 45. Item, de spe, quam ostendit fore, *ut reformato rituali et ordine Poenitentiae nullum amplius locum habiturae sint hujusmodi reservationes;* prout attenta generalitate verborum innuit, per reformationem ritualis et ordinis Poenitentiae factam ab episcopo vel synodo aboleri posse casus, quos Tridentina synodus (sess. 14. c. 7.) declarat Pontifices maximos potuisse pro suprema potestate sibi in universa Ecclesia tradita peculiari suo judicio reservare: propositio falsa, temeraria, Concilio Tridentino et summorum Pontificum auctoritati derogans et injuriosa.

De Censuris.

1409 46. Propositio asserens, *effectum excommunicationis exteriorem dumtaxat esse, quia tantummodo natura sua excludit ab exteriore communicatione Ecclesiae;* quasi excommunicatio non sit poena spiritualis, ligans in coelo, animas obligans; (ex S. August. epist. 250. Auxilio Episcopo; Tract. 50. in Jo. num. 12.): falsa, perniciosa, in art. 23. Lutheri damnata, ad minus erronea.

1410 47. Item, quae tradit, necessarium esse juxta leges naturales et divinas, ut sive ad excommunicationem sive ad suspensionem praecedere debeat examen personale; atque adeo sententias dictas *ipso facto* non aliam vim habere, nisi seriae comminationis sine ullo actuali effectu: falsa, temeraria, perniciosa, Ecclesiae potestati injuriosa, erronea.

1411 48. Item, quae pronuntiat, *inutilem ac vanam esse formulam nonnullis abhinc saeculis inductam absolvendi generaliter ab excommunicationibus, in quas fidelis incidere potuisset:* falsa, temeraria, praxi Ecclesiae injuriosa.

1412 49. Item, quae damnat ut nullas et invalidas *suspensiones ex informata conscientia:* falsa, perniciosa, in Tridentinum injuriosa.

1413 50. Item, in eo, quod insinuat, soli episcopo fas non esse uti potestate, quam tamen ei defert Tridentinum (sess. 14, c. 1. de reform.), suspensionis *ex informata conscientia*

legitime infligendae: jurisdictionis praelatorum Ecclesiae laesiva.

De Ordine.

51. Doctrina Synodi, quae perhibet, in promovendis 1414
ad Ordines hanc de more et instituto veteris disciplinae rationem servari consuevisse, *ut si quis clericorum distinguebatur sanctitate vitae, et dignus aestimabatur, qui ad Ordines sacros ascenderet, ille solitus erat promoveri ad diaconatum vel sacerdotium, etiamsi inferiores Ordines non suscepisset; neque tum talis ordinatio dicebatur per saltum, ut postea dictum est.*

52. Item, quae innuit, non alium titulum ordinationum 1415
fuisse, quam deputationem ad aliquod speciale ministerium, qualis praescripta est in concilio Chalcedonensi; subjungens, quamdiu Ecclesia sese his principiis in delectu sacrorum ministrorum conformavit, ecclesiasticum ordinem floruisse; verum beatos illos dies transiisse, novaque principia subinde introducta, quibus corrupta fuit disciplina in delectu ministorum sanctuarii.

53. Item, quod inter haec ipsa corruptionis principia 1416
refert, quod recessum sit a vetere instituto, quo, ut ait, Ecclesia insistens Apostoli vestigiis neminem ad sacerdotium admittendum statuerat, nisi qui conservasset innocentiam baptismalem: quatenus innuit, corruptam fuisse disciplinam per decreta et instituta:

1. Sive quibus ordinationes per saltum vetitae sunt;

2. Sive quibus pro ecclesiarum necessitate et commoditate probatae sunt ordinationes sine titulo specialis officii, velut speciatim a Tridentino ordinatio ad titulum patrimonii, salva obedientia, qua sic ordinati ecclesiarum necessitatibus deservire debent iis obeundis officiis, quibus pro loco ac tempore ab episcopo admoti fuerint, quemadmodum ab apostolicis temporibus in primitiva Ecclesia fieri consuevit;

3. Sive quibus jure canonico facta est criminum distinctio, quae delinquentes reddunt irregulares; quasi per hanc distinctionem Ecclesia recesserit a spiritu Apostoli, non excludendo generaliter et indistincte ab ecclesiastico ministerio omnes quoscumque, qui baptismalem innocentiam non conservassent: doctrina singulis suis partibus falsa, teme-

raria, ordinis pro ecclesiarum necessitate et commoditate inducti perturbativa, in disciplinam per canones et speciatim per Tridentini decreta probatam injuriosa.

1417 54. Item, quae velut turpem abusum notat, unquam praetendere eleemosynam pro celebrandis Missis et Sacramentis administrandis, sicut et accipere quemlibet proventum dictum *stolae* et generatim quodcunque stipendium et honorarium, quod suffragiorum aut cujuslibet parochialis functionis occasione offertur; quasi turpis abusus crimine notandi essent ministri Ecclesiae, dum secundum receptum et probatum Ecclesiae morem et institutum utuntur jure promulgato ab Apostolo accipiendi temporalia ab his, quibus spiritualia ministrantur: falsa, temeraria, ecclesiastici ac pastoralis juris laesiva, in Ecclesiam ejusque ministros injuriosa.

1418 55. Item, qua vehementer optare se profitetur, ut aliqua ratio inveniretur minutuli cleri (quo nomine inferiorum Ordinum clericos designat) a cathedralibus et collegiatis submovendi, providendo aliter (nempe per probos et provectioris aetatis laicos, congruo assignato stipendio) ministerio inserviendi Missis et aliis officiis velut acolythi etc., ut olim, inquit, fieri solebat, quando ejus generis officia non ad meram speciem pro majoribus Ordinibus suscipiendis redacta erant; quatenus reprehendit institutum, quo cavetur, ut *minorum Ordinum functiones per eos tantum praestentur exerceanturve, qui in illis constituti adscriptive sunt* (Concil. Prov. IV. Mediol.); idque ad mentem Tridentini (sess. 23. c. 17.), *ut sanctorum Ordinum a diaconatu ad ostiariatum functiones ab apostolicis temporibus in Ecclesia laudabiliter receptae, et in pluribus locis aliquamdiu intermissae, juxta sacros canones revocentur, ne ab haereticis tamquam otiosae traducantur*: suggestio temeraria, piarum aurium offensiva, ecclesiastici ministerii perturbativa, servandae quoad fieri potest in celebrandis mysteriis decentiae imminutiva, in minorum Ordinum munera et functiones, tum in disciplinam per canones et speciatim per Tridentinum probatam injuriosa, favens haereticorum in eam conviciis et calumniis.

1419 56. Doctrina, quae statuit, conveniens videri in impedimentis canonicis, quae proveniunt ex delictis in jure expressis, ullam unquam nec concedendam nec admittendam esse dispensationem: aequitatis et moderationis canonicae a

sacro Concilio Tridentino probatae laesiva, auctoritati et juribus Ecclesiae derogans.

57. Praescriptio Synodi, quae generaliter et indiscri- 1420
minatim velut abusum rejicit quamcunque dispensationem, ut plus quam unum residentiale beneficium uni eidem conferatur; item, in eo quod subjungit, certum sibi esse juxta Ecclesiae spiritum plus quam uno beneficio tametsi simplici neminem frui posse: pro sua generalitate, derogans moderationi Tridentini sess. 7. c. 5, et sess. 24. c. 17.

De Sponsalibus et Matrimonio.

58. Propositio, quae statuit, sponsalia proprie dicta 1421
actum mere civilem continere, qui ad Matrimonium celebrandum disponit, eademque civilium legum praescripto omnino subjacere; quasi actus disponens ad Sacramentum non subjaceat sub hac ratione juri Ecclesiae: falsa, juris Ecclesiae quoad effectus etiam e sponsalibus vi canonicarum sanctionum profluentes laesiva, disciplinae ab Ecclesia constitutae derogans.

59. Doctrina Synodi asserens, *ad supremam civilem* 1422
potestatem dumtaxat originarie spectare, contractui Matrimonii apponere impedimenta ejus generis, quae ipsum nullum reddunt dicunturque dirimentia; quod *jus originarium* praeterea dicitur cum *jure dispensandi essentialiter connexum;* subjungens, *supposito assensu vel conniventia principum, potuisse Ecclesiam juste constituere impedimenta dirimentia ipsum contractum Matrimonii;* quasi Ecclesia non semper potuerit ac possit in christianorum Matrimoniis jure proprio impedimenta constituere, quae Matrimonium non solum impediant, sed et nullum reddant quoad vinculum, quibus christiani obstricti teneantur etiam in terris infidelium, in eisdemque dispensare: canonum 3, 4, 9, 12. sessionis 24. Concilii Tridentini eversiva, haeretica.

60. Item rogatio Synodi ad potestatem civilem, ut *e nu-* 1423
mero impedimentorum tollat cognationem spiritualem atque illud, quod dicitur publicae honestatis, quorum origo reperitur in collectione Justiniani; tum ut *restringat impedimentum affinitatis et cognationis, ex quacumque licita aut illicita conjunctione provenientis, ad quartum gradum juxta civilem computationem per lineam lateralem et obliquam;*

ita tamen, ut spes nulla relinquatur dispensationis obtinendae; quatenus civili potestati jus attribuit sive abolendi sive restringendi impedimenta Ecclesiae auctoritate constituta vel comprobata; item qua parte supponit, Ecclesiam per potestatem civilem spoliari posse jure suo dispensandi super impedimentis ab ipsa constitutis vel comprobatis: libertatis ac potestatis Ecclesiae subversiva, Tridentino contraria, ex haereticali supra damnato principio profecta.

De officiis, exercitationibus, institutionibus ad religiosum cultum pertinentibus.

Et primum de adoranda humanitate Christi.

1424 61. Propositio, quae asserit, *adorare directe humanitatem Christi, magis vero aliquam ejus partem, fore semper honorem divinum datum creaturae;* quatenus per hoc verbum *directe* intendat reprobare adorationis cultum, quem fideles dirigunt ad humanitatem Christi, perinde ac si talis adoratio, qua humanitas ipsaque caro vivifica Christi adoratur, non quidem propter se et tamquam nuda caro, sed prout unita divinitati, foret honor divinus impertitus creaturae, et non potius una eademque adoratio, qua Verbum incarnatum cum propria ipsius carne adoratur: (ex concil. CP. V. Gen. Can. 9.): falsa, captiosa, pio ac debito cultui humanitati Christi a fidelibus praestito ac praestando detrahens et injuriosa.

1425 62. Doctrina, quae devotionem erga sacratissimum Cor Jesu rejicit inter devotiones, quas notat velut novas, erroneas aut saltem periculosas; intellecta de hac devotione, qualis est ab Apostolica Sede probata: falsa, temeraria, perniciosa, piarum aurium offensiva, in Apostolicam Sedem injuriosa.

1426 63. Item, in eo, quod cultores Cordis Jesu hoc etiam nomine arguit, quod non advertant, sanctissimam carnem Christi, aut ejus partem aliquam, aut etiam humanitatem totam cum separatione aut praecisione a divinitate adorari non posse cultu latriae; quasi fideles Cor Jesu adorarent cum separatione vel praecisione a divinitate, dum illud adorant ut est cor Jesu, cor nempe personae Verbi, cui inseparabiliter unitum est, ad eum modum, quo exsangue corpus Christi in triduo mortis sine separatione aut praecisione a

divinitate adorabile fuit in sepulchro: captiosa, in fideles Cordis Christi cultores injuriosa.

De ordine praescripto in piis exercitationibus obeundis.

64. Doctrina, quae velut superstitiosam universe notat 1427
quamcumque efficaciam, quae ponatur in determinato numero precum et piarum salutationum; tamquam superstitiosa censenda esset efficacia, quae sumitur non ex numero in se spectato, sed ex praescripto Ecclesiae certum numerum precum vel externarum actionum praefinientis pro indulgentiis consequendis, pro adimplendis poenitentiis, et generatim pro sacro et religioso cultu rite et ex ordine peragendo: falsa, temeraria, scandalosa, perniciosa, pietati fidelium injuriosa, Ecclesiae auctoritati derogans, erronea.

65. Propositio enuntians, *irregularem strepitum nova-* 1428
rum institutionum, quae dictae sunt exercitia vel missiones, . . . forte nunquam aut saltem perraro eo pertingere, ut absolutam conversionem operentur; et exteriores illos commotionis actus, qui apparuere, nil aliud fuisse quam transeuntia naturalis concussionis fulgura; temeraria, male sonans, perniciosa, mori pie ac salutariter per Ecclesiam frequentato et in verbo Dei fundato injuriosa.

De modo jungendae vocis populi cum voce Ecclesiae in precibus publicis.

66. Propositio asserens, *fore contra apostolicam praxim* 1429
et Dei consilia, nisi populo faciliores viae pararentur vocem suam jungendi cum voce totius Ecclesiae; intellecta de usu vulgaris linguae in liturgicas preces inducendae: falsa, temeraria, ordinis pro mysteriorum celebratione praescripti perturbativa, plurium malorum facile productrix.

De lectione sacrae Scripturae.

67. Doctrina perhibens, a lectione sacrarum Sciptura- 1430
rum *nonnisi veram impotentiam excusare;* subjungens, ultro se prodere obscurationem, quae ex hujusce praecepti neglectu orta est super primarias veritates religionis: falsa, temeraria, quietis animarum perturbativa, alias in Quesnellio damnata.

De proscriptis libris in Ecclesia publice legendis.

1431 68. Laudatio, qua summopere Synodus commendat Quesnelli commentationes in novum Testamentum, aliaque aliorum Quesnellianis erroribus faventium opera, licet proscripta; eademque parochis proponit, ut ea tamquam solidis religionis principiis referta in suis quisque paroeciis populo post reliquas functiones perlegant: falsa, scandalosa, temeraria, seditiosa, Ecclesiae injuriosa, schisma fovens et haeresim.

De sacris imaginibus.

1432 69. Praescriptio, quae generaliter et indistincte inter imagines ab Ecclesia auferendas, velut rudibus erroris occasionem praebentes, notat imagines Trinitatis incomprehensibilis: propter sui generalitatem, temeraria, ac pio per Ecclesiam frequentato mori contraria, quasi nullae extent imagines sanctissimae Trinitatis communiter approbatae ac tuto permittendae. (Ex Brevi *Sollicitudini nostrae* Benedicti XIV. anni 1745).

1433 70. Item, doctrina et praescriptio generatim reprobans omnem specialem cultum, quem alicui speciatim imagini solent fideles impendere, et ad ipsam potius quam ad aliam confugere; temeraria, perniciosa, pio per Ecclesiam frequentato mori, tum et illi providentiae ordini injuriosa, quo *ita Deus nec in omnibus memoriis Sanctorum ista fieri voluit, qui dividit propria unicuique prout vult.* (Ex S. August. epist. 78. clero, senioribus et universae plebi ecclesiae Hipponensis).

1434 71. Item, quae vetat, ne imagines, praesertim beatae Virginis ullis titulis distinguantur; praeterquam denominationibus, quae sint analogae mysteriis, de quibus in sacra Scriptura expressa fit mentio; quasi nec adscribi possent imaginibus piae aliae denominationes, quas vel in ipsismet publicis precibus Ecclesia probat et commendat: temeraria, piarum aurium offensiva, venerationi beatae praesertim Virgini debitae injuriosa.

1435 72. Item, quae velut abusum extirpari vult morem, quo velatae asservantur certae imagines; temeraria, frequentato in Ecclesia et ad fidelium pietatem fovendam inducto mori contraria.

De Festis.

73. Propositio enuntians, novorum festorum institutio- 1436
em ex neglectu in veteribus observandis, et ex falsis no-
onibus naturae et finis earundem solemnitatum originem
ixisse: falsa, temeraria, scandalosa, Ecclesiae injuriosa,
vens haereticorum in dies festos per Ecclesiam celebratos
onviciis.

74. Deliberatio Synodi de transferendis in diem domi- 1437
cum festis per annum institutis, idque pro jure, quod per-
iasum sibi esse ait episcopo competere super disciplinam
cclesiasticam in ordine ad res mere spirituales: ideoque et
raeceptum Missae audiendae obrogandi diebus, in quibus
x pristina Ecclesiae lege viget etiamnum id praeceptum;
im etiam in eo, quod superaddit de transferendis in Ad-
entum episcopali auctoritate jejuniis per annum ex Ecclesiae
raecepto servandis; quatenus adstruit, episcopo fas esse
ire proprio transferre dies ab Ecclesia praescriptos pro
estis jejuniisve celebrandis, aut inductum Missae audiendae
raeceptum abrogare: propositio falsa, juris Conciliorum
eneralium et summorum Pontificum laesiva, scandalosa,
chismati favens.

De juramentis.

75. Doctrina, quae perhibet, beatis temporibus nascentis 1438
cclesiae juramenta visa esse a documentis divini praecepto-
is atque ab aurea evangelica simplicitate adeo aliena, ut
osummet *jurare sine extrema et ineluctabili necessitate*
eputatus fuisset actus irreligiosus, homine christiano in-
ignus; insuper *continuatam Patrum seriem demonstrare*
uramenta communi sensu pro vetitis habita fuisse; indeque,
rogreditur ad improbanda juramenta, quae curia ecclesia-
tica, jurisprudentiae feudalis (ut ait) normam secuta, in in-
estituris et in sacris ipsis episcoporum ordinationibus ad-
ptavit; statuitque, adeo implorandam a saeculari potestate
egem pro abolendis juramentis, quae in curiis etiam eccle-
iasticis exiguntur pro suscipiendis muniis et officiis et ge-
neratim pro omni actu curiali: falsa, Ecclesiae injuriosa,
uris ecclesiastici laesivae, disciplinae per canones inductae
et probatae subversiva.

De collationibus ecclesiasticis.

1439 76. Insectatio, qua Synodus scholasticam exagitat velu[t] eam, *quae viam aperuit inveniendis novis et inter se discordantibus systematibus quoad veritates majoris pretii, a[c] demum adduxit ad probabilismum et laxismum;* quatenu[s] in scholasticam rejicit privatorum vitia, qui abuti ea potuerunt, aut abusi sunt: falsa, temeraria, in sanctissimos viro[s] et doctores, qui magno catholicae religionis bono scholasticam excoluere, injuriosa, favens infestis in eam haereticorum conviciis.

1440 77. Item, in eo, quod subdit, *mutationem formae regiminis ecclesiastici, qua factum est, ut ministri Ecclesiae i[n] oblivionem venirent suorum jurium, quae simul sunt eorum obligationes, eo demum rem adduxisse, ut obliterari facere primitivas notiones ministerii ecclesiastici et sollicitudini[s] pastoralis;* quasi per mutationem regiminis congruentem disciplinae in Ecclesia constitutae et probatae obliterari unquam potuerit et amitti primitiva notio ecclesiastici ministeri[i] pastoralisve sollicitudinis: propositio falsa, temeraria, erronea.

1441 78. Praescriptio Synodi de ordine rerum tractandarum in collationibus, qua, posteaquam praemisit, *in quolibet articulo distinguendum id, quod pertinet ad fidem et ad essentiam religionis, ab eo, quod est proprium disciplinae,* subjungit, *in hac ipsa* (disciplina) *distinguendum, quod est necessarium aut utile ad retinendos in spiritu fideles, ab eo quod est inutile aut onerosius quam libertas filiorum nov[i] foederis patiatur, magis vero ab eo, quod est periculosum aut noxium, utpote inducens ad superstitionem et materialismum;* quatenus pro generalitate verborum comprehendat e[t] praescripto examini subjiciat etiam disciplinam ab Ecclesia constitutam et probatam, quasi Ecclesia, quae spiritu De[i] regitur, disciplinam constituere posset non solum inutilem et onerosiorem quam libertas christiana patiatur, sed et periculosam, noxiam, inducentem in superstitionem et materialismum: falsa, temeraria, scandalosa, perniciosa, piarum aurium offensiva, Ecclesiae ac Spiritui Dei, quo ipsa regitur, injuriosa, ad minus erronea.

Convicia adversus aliquas sententias in scholis catholicis usque adhuc agitatas.

79. Assertio, quae conviciis et contumeliis insectatur 1442
sententias in scholis catholicis agitatas, et de quibus Apostolica Sedes nihil adhuc definiendum aut pronuntiandum censuit: falsa, temeraria, in scholas catholicas injuriosa, debitae apostolicis constitutionibus obedientiae derogans.

De tribus regulis, fundamenti loco a synodo positis pro reformatione regularium.

80. Regula I, quae statuit universe et indiscriminatim: 1443
Statum regularem aut monasticum natura sua componi non posse cum animarum cura cumque vitae pastoralis muneribus, nec adeo in partem venire posse ecclesiasticae hierarchiae, quin ex adverso pugnet cum ipsiusmet vitae monasticae principiis: falsa, perniciosa, in sanctissimos Ecclesiae Patres et Praesules, qui regularis vitae instituta cum clericalis ordinis muneribus consociarunt, injuriosa, pio, vetusto, probato Ecclesiae mori summorumque Pontificum sanctionibus contraria: quasi *monachi, quos morum gravitas et vitae ac fidei institutio sancta commendat,* non rite, nec modo sine religionis offensione, sed et cum multa utilitate Ecclesiae *clericorum officiis aggregentur.* (Ex S. Siricio epist. decret. ad Himerium Tarracon. c. 13. [1])

81. Item, in eo, quod subjungit, sanctos Thomam et 1444
Bonaventuram sic in tuendis adversus summos homines mendicantium institutis versatos esse, ut in eorum defensionibus minor aestus, accuratio major desideranda fuisset; scandalosa, in sanctissimos doctores injuriosa, impiis damnatorum auctorum contumeliis favens.

82. Regula II, *Multiplicationem ordinum ac diversitatem* 1445
naturaliter inferre perturbationem et confusionem, item, in eo quod praemittit, regularium *fundatores,* qui post monastica instituta prodierunt, *ordines superaddentes ordinibus, reformationes reformationibus, nihil aliud effecisse, quam primariam mali causam magis magisque dilatare;* intellecta de ordinibus et institutis a sancta Sede probatis, quasi distincta piorum munerum varietas, quibus distincti ordines addicti sunt, natura sua perturbationem et confusionem parare

debeat: falsa, calumniosa, in sanctos fundatores eorumque fideles alumnos, tum et in ipsos summos Pontifices injuriosa.

1446 83. Regula III, qua, postquam praemisit, *parvum corpus degens intra civilem societatem, quin vere sit pars ejusdem, parvamque monarchiam figit in statu, semper esse periculosum*, subinde hoc nomine criminatur privata monasteria, communis instituti vinculo sub uno praesertim capite consociata, velut speciales totidem monarchias, civili reipublicae periculosas et noxias: falsa, temeraria, regularibus institutis a sancta Sede ad religionis profectum approbatis injuriosa, favens haereticorum in eadem instituta insectationibus et calumniis.

[1]) Adde Urbanum II. in Synodo Nemausen. 1096. can. 2, 3.

De systemate seu ordinationum complexione ducta ex allatis regulis et octo sequentibus articulis comprehensa, pro reformatione regularium

1447 84. Art. I. *De uno dumtaxat ordine in Ecclesia retinendo, ac de seligenda prae caeteris regula Sancti Benedicti, cum ob sui praestantiam, tum ob praeclara illius ordinis merita; sic tamen, ut in his quae forte occurrent temporum conditioni minus congrua, instituta vitae ratio apud Portum-Regium lucem praeferat ad explorandum, quid addere, quid detrahere conveniat;*

1448 II. *Ne compotes fiant ecclesiasticae hierarchiae, qui se huic ordini adjunxerint; nec ad sacros Ordines promoveantur, praeterquam ad summum unus vel duo, initiandi tamquam curati vel capellani monasterii, reliquis in simplici laicorum ordine remanentibus;*

1449 III. *Unum tantum in unaquaque civitate admittendum monasterium, idque extra moenia civitatis in locis abditioribus et remotioribus collocandum;*

1450 IV. *Inter occupationes vitae monasticae pars sua labori manuum inviolate servanda, relicto tamen congruo tempore psalmodiae impendendo, aut etiam (si cui libuerit) litterarum studio; psalmodia deberet esse moderata, quia nimia ejus prolixitas parit praecipitantiam, molestiam, evagationem; quo plus auctae sunt psalmodiae, orationes, preces, tantundem peraequa proportione omni tempore imminutus fervor est sanctitasque regularium;*

V. *Nulla foret admittenda distinctio monachos inter* 1451
sive choro, sive ministeriis addictos; inaequalitas isthaec gravissimas omni tempore lites excitavit ac discordias, et a communitatibus regularium spiritum charitatis expulit;

VI. *Votum perpetuae stabilitatis nunquam tolerandum;* 1452
non illud norant veteres monachi, qui tamen Ecclesiae consolatio et christianismi ornamentum extiterunt; vota castitatis, paupertatis et obedientiae non admittentur instar communis et stabilis regulae. si quis ea vota, aut omnia, aut aliqua facere voluerit, consilium et veniam ab episcopo postulabit, qui tamen nunquam permittet, ut perpetua sint, nec anni fines excedent; tantummodo facultas dabitur ea renovandi sub iisdem conditionibus;

VII. *Omnem episcopus habebit inspectionem in eorum* 1453
vitam, studia, progressum in pietate; ad ipsum pertinebit monachos admittere et expellere, semper tamen accepto contubernalium consilio;

VIII. *Regulares ordinum, qui adhuc remanent, licet* 1454
sacerdotes in hoc monasterium admitti etiam possent, modo in silentio et solitudine propriae sanctificationi vacare cuperent; quo casu dispensationi locus fieret in generali regula num. II. statuta, sic tamen, ne vitae institutionem sequantur ab aliis discrepantem, adeo ut non plus quam una aut ad summum duae in diem Missae celebrentur, satisque caeteris sacerdotibus esse debeat una cum communitate concelebrare.

Item pro reformatione monalium.

Vota perpetua usque ad annum 40. aut 45. non ad- 1455
mittenda; moniales solidis exercitationibus, speciatim labori, addicendae, a carnali spiritualitate, qua pleraeque distinentur, avocandae; expendendum, utrum, quod ad ipsas attinet, satius foret monasterium in civitate relinqui.

Systema vigentis atque jam antiquitus probatae ac receptae disciplinae subversivum, perniciosum, constitutionibus apostolicis et plurium Conciliorum, etiam generalium, tum speciatim Tridentini sanctionibus oppositum et injuriosum, favens haereticorum in monastica vota et regularia instituta, stabiliori consiliorum evangelicorum professioni addicta, conviciis et calumniis.

De nationali concilio convocando.

1456 85. Propositio enuntians, qualemcumque cognitionem ecclesiasticae historiae sufficere, ut fateri quisque debeat, convocationem concilii nationalis unam esse ex viis canonicis, qua finiantur in ecclesia respectivarum nationum controversiae spectantes ad religionem; sic intellecta, ut controversiae ad fidem et mores spectantes in ecclesia quacumque subortae per nationale concilium irrefragabili judicio finiri valeant; quasi inerrantia in fidei et morum quaestionibus nationali concilio competeret: schismatica, haeretica.

1457 Mandamus igitur omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, ne de dictis propositionibus et doctrinis sentire, docere, praedicare praesumant, contra quam in hac nostra constitutione declaratur: ita ut, quicumque illas vel earum aliquam conjunctim vel divisim docuerit, defenderit, ediderit aut de eis, etiam disputando, publice vel privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ecclesiasticis censuris aliisque contra similia perpetrantes a jure statutis poenis ipso facto absque alia declaratione subjaceat.

1458 Caeterum, per hanc expressam praefatarum propositionum et doctrinarum reprobationem alia in eodem libro contenta nullatenus approbare intendimus: cum praesertim in eo complures deprehensae fuerint propositiones et doctrinae, sive illis, quae supra damnatae sunt, affines, sive quae communis ac probatae cum doctrinae et disciplinae temerarium contemptum tum maxime infensum in Romanos Pontifices et Apostolicam Sedem animum prae se ferunt. Duo vero speciatim notanda censemus, quae de augustissimo sanctissimae Trinitatis mysterio, § 2. decreti de fide, si non pravo animo, imprudentius certe Synodo exciderunt, quae facile rudes praesertim et incautos in fraudem impellere valeant.

1459 Primum, dum posteaquam rite praemisit, Deum in suo Esse unum et simplicissimum permanere, continuo subjungens, ipsum Deum in tribus personis distingui, perperam discedit a communi et probata in christianae doctrinae institutionibus formula, qua Deus unus quidem in tribus personis distinctis dicitur, non in tribus personis distinctus: cujus formulae commutatione hoc vi verborum subrepit erroris periculum, ut essentia divina distincta in personis pu-

tetur, quam fides catholica sic unam in personis distinctis confitetur, ut eam simul profiteatur in se prorsus indistinctam.

Alterum, quod de ipsismet tribus divinis personis tradit, 1460
eas secundum earum proprietates personales et incommunicabiles exactius loquendo exprimi seu appellari Patrem, Verbum et Spiritum Sanctum: quasi minus propria et exacta foret appellatio Filii, tot Scripturae locis consecrata, voce ipsa Patris e coelis et e nube delapsa, tum formula Baptismi a Christo praescripta, tum et praeclara illa confessione, qua beatus ab ipsomet Christo Petrus est pronuntiatus; ac non potius retinendum esset, quod, edoctus ab Augustino, Angelicus praeceptor [1]) vicissim ipse docuit, *in nomine Verbi eamdem proprietatem importari, quae in nomine Filii*, dicente nimirum Augustino [2]): *Eo dicitur Verbum, quo Filius.*

Neque silentio praetereunda insignis et fraudis plena 1461
Synodi temeritas, quae pridem improbatam ab Apostolica Sede conventus Gallicani declarationem anni 1682. ausa sit non amplissimis modo laudibus exornare, sed, quo majorem illi auctoritatem conciliaret, eam in decretum *de Fide* inscriptum insidiose includere, articulos in illa contentos palam adoptare, et quae sparsim per hoc ipsum decretum tradita sunt, horum articulorum publica et solemni professione obsignare. Quo sane non solum gravior longe se nobis offert de Synodo, quam praedecessoribus nostris fuerit de comitiis illis expostulandi ratio, sed et ipsimet Gallicanae ecclesiae non levis injuria irrogatur, quam dignam Synodus existimaverit, cujus auctoritas in patrocinium vocaretur errorum, quibus illud est contaminatum decretum.

Quamobrem, quae acta conventus Gallicani, mox ut prodierunt, praedecessor noster venerabilis Innocentius XI. per litteras in forma Brevis die 11. Aprilis anni 1682, post autem expressius Alexander VIII. constitutione *Inter multiplices* die 4. Augusti anni 1690. pro apostolici sui muneris ratione improbarunt, resciderunt, nulla et irrita declararunt; multo fortius exigit a nobis pastoralis sollicitudo, recentem eorum factam in Synodo tot vitiis affectam adoptionem velut temerariam, scandalosam ac (praesertim post edita praedecessorum nostrorum decreta) huic Apostolicae Sedi summopere injuriosam reprobare ac damnare, prout eam praesenti

hac nostra constitutione reprobamus et damnamus, ac pro reprobata et damnata haberi volumus.

[1]) S. Thomas, 1. p. q. 34, art. 2. ad 3.
[2]) S. Augustinus, de Trinit. lib. 7. cap. 2.

CXV. Breve Pii VII. ad Carolum de Dalberg archiepiscopum Moguntinum d. 8. Oct. 1803.

1462 Matrimonia Protestantium soluta a consistoriis Protestantium non posse pro solutis haberi, sententiam acatholicorum conventuum, a quibus praesertim matrimoniorum nullitas declaratur eorumque vinculi vult fieri dissolutio, nullum robur vimque prorsus nullam penes Ecclesiam consequi posse.

1463 Partem solutam non posse catholico matrimonio jungi.

1464 Parochos non posse tales nuptias sua praesentia probare et sua benedictione firmare.

1465 Conjuges catholicos, qui sola acatholici consistorii auctoritate excusso prioris matrimonii vinculo ad secundas nuptias coram ministro acatholico properaverint, posse ad Sacramentorum participationem admitti, si admissi sceleris poenitentes veniam humiliter petent. Si veros poenitentiae fructus faciant, quorum primum illum esse oportet, ut a secundo conjuge separentur, si prior adhuc vivat.

CXVI. Pii VII. Breve ad episcopos Galliarum circa dispensationes matrimoniales d. 17. Febr. 1809.

1466 Sed et aliqui ex vobis supplicarunt nobis, ut potestatem iis faceremus impertiendi dispensationes seu licentias contrahendi inter personas, quarum altera catholicam fidem, altera haeresim profitetur . . . Apostolica Sedes aegre admodum multaque cum cautione ad praefatum periculum quoad fieri posset removendum, nec nisi gravi aliqua intercedente causa, eaque fere publica, licentiam hanc consuevit impertiri. Episcopis vero, licet instantissime postulantibus, eandem licentiam dare, in Europa praesertim, nunquam concessit . . . Quare, si a nobis petitioni huic respondendum nunc esset, responsum certe nostrum a constanti hujus sanctae Sedis regula et praedecessorum nostrorum exemplo agendique ratione dissidere non posset. At quoniam plures hac super re rationes in praesenti Galliarum statu partim a nonnullis

ex vobis expositae nobis fuerunt, partim ipsae menti nostrae occurrunt, eas quidem minime negligendas duximus. Quocirca rem omnem, praepositis rerum ac temporum circumstantiis, ad accuratum diligensque examen revocari jussimus, ut de ea plurium theologorum et S. R. E. Cardinalium auditis exploratisque sententiis, quod magis in Domino expedire judicabimus, decernere possimus, quod et significare quamprimum vobis non praetermittemus.

CXVII. Pii VIII. Breve 25. Mart. 1830. ad episcopos Rhenanos de matrimoniis mixtis, occasione legis regiae a. 1825. latae.

Ignotum vobis non est, Ecclesiam ipsam a connubiis 1467
hujusmodi, quae non parum deformitatis et spiritualis periculi prae se ferunt, abhorrere: atque idcirco Apostolicam hanc Sedem summo semper constantique studio curasse, ut canonicae leges matrimonia eadem prohibentes religiose custodirentur. Quod si Romani Pontifices a sanctissimo illo canonum interdicto nonnunquam dispensasse inveniuntur, id profecto graves ob causas et aegre admodum fecerunt suisque dispensationibus adjicere consueverunt conditionem expressam de praemittendis matrimonio opportunis cautionibus, non modo ut conjux catholicus ab acatholico perverti non posset, quin potius ille teneri se sciret ad hunc pro viribus ab errore retrahendum, sed etiam ut proles utriusque sexus ex eodem matrimonio procreanda in catholicae religionis sanctitate omnino educaretur. Nostis autem, venerabiles Fratres, ipsas omnes cautiones eo spectare, ut hac in re naturales divinaeque leges sartae tectae habeantur; quandoquidem exploratum est, catholicas personas, seu viros seu mulieres, quae nuptias cum acatholicis ita contrahunt, ut se aut futuram sobolem periculo perversionis temere committant, non modo canonicas violare sanctiones, sed directe etiam gravissimeque in naturalem ac divinam legem peccare. Atque exinde jam intelligitis, nos quoque gravissimi coram Deo et Ecclesia criminis reos fore, si circa nuptias hujusmodi istis in regionibus contrahendas illa a vobis aut a parochis vestrarum dioecesium fieri assentiremur, per quae, si non verbis, factis tamen ipsis indiscriminatim approbarentur. Quare nos summopere commendantes zelum illum

vestrum, quo catholicos vestrae curae commissos a connubiis mixtis avertere hactenus adlaborastis, enixe in Domino exhortamur, ut posthac pariter in idipsum sedulo incumbatis in omni patientia et doctrina, horum deinde laborum copiosam in coelis mercedem accepturi. Juxta haec igitur, quoties praesertim catholica aliqua mulier viro acatholico nubere velit, diligenter ab episcopo seu a parocho edocenda erit, quaenam circa hujusmodi nuptias canonum sententia sit, serioque admonenda de gravi scelere, quo apud Deum rea fiet, si eos violare praesumat; et maxime opportunum erit eamdem adhortari, ut meminerit firmissimum illud nostrae religionis dogma, quod *extra veram catholicam fidem nemo salvus esse potest;* proindeque agnoscat, se in filios, quos a Deo expectat, jam nunc crudelissime acturam, si tales contraxerit nuptias, in quibus sciat illorum educationem in viri acatholici arbitrio futuram. Quae quidem salubria monita erunt etiam, prout prudentia suggesserit, iteranda eo praesertim tempore, quo nuptiarum dies instare videatur, dumque consuetis proclamationibus disquiritur, utrum alia sint, quae
1468 illis obstent, impedimenta canonica. Quod si nonnullis in casibus paterna hujusmodi sacrorum pastorum studia in irritum cadere contingat; tunc sane abstinendum erit a catholica eadem persona censuris in illam nominatim expressis corripienda, ne tumultus aliquis excitetur, et graviora rei catholicae mala obveniant; sed alia ex parte abstinere etiam catholicus pastor debebit non solum nuptiis, quae deinde fiant, sacro quocumque ritu honestandis, sed etiam a quovis actu, quo approbare illas videatur. Quam circa rem illud solummodo in nonnullis locis toleratum est, ut parochi, qui ad graviora rei catholicae incommoda avertenda praesentiam suam contrahendis his nuptiis praestare cogebantur, paterentur quidem eas ipsis praesentibus confici (si scilicet nullum aliud obstaret canonicum impedimentum), ut, audito utriusque partis consensu, deinceps pro suo officio actum valide gestum in matrimoniorum librum referrent; sed caverent semper ab illicitis hujusmodi matrimoniis ullo suo actu approbandis, multoque magis a sacris precibus et ab ecclesiastico quovis ritu eisdem admiscendo.

1469 Sequitur jam, ut de illorum causa respondeamus, qui matrimonia mixta inire ausi fuerint, catholico pastore non

praesente. Et hac quidem super re ita nobis censuimus statuendum, ut avertantur, quoad fieri poterit, scandala, quae ex hujusmodi nuptiis oriri denuntiastis; itemque ut catholici illi, qui in conjunctione vivunt eo modo inita, facilius induci possint ad peccatum suum salutaribus poenitentiae lacrymis expiandum; denique ut imposterum certa omnibus regula sit, qua de vi matrimoniorum ea ratione contrahendorum dijudicent. Jam vero ad conjunctiones quod attinet, quae isthic usque ad praesens tempus sine parochi praesentia initae sunt, nos brevi delegabimus Fraternitatibus Vestris necessarias facultates, quarum vi malis exinde ortis, magna saltem ex parte, mederi valeatis. Nunc autem per nostras has litteras volumus et mandamus, ut matrimonia mixta, quae posthac, a die videlicet 25. Martii 1830. in vestris dioecesibus contrahi contingat, non servata forma a Tridentino concilio praescripta, si eisdem nullum aliud obstet canonicum dirimens impedimentum, pro ratis ac veris connubiis habeantur.

In instructione ad praedictos antistites d. 27. Mart. 1830. missa conceduntur facultates ad sananda in radice matrimonia ante dictum terminum sine parocho catholico contracta, additis tamen his monitis: 1) ut delegati in singulis casibus perspiciant, an matrimonium instaurari non possit per renovationem consensus; 2) ut partem catholicam de gravitate sceleris sui atque de obligationibus pro futuro moneant, poenitentiamque injungant; 3) ut abstineant a nuptiis imprudenter confirmandis, quae brevi per laicum magistratum solvendae praevidentur. Eorundem sensuum est instructio ad episcopos Austriacae ditionis in foederatis Germaniae partibus, nisi quod de matrimoniis coram acatholico ministello contractis non agatur.

Easdem conditiones pro matrimoniis mixtis ineundis jam Pius VII. in rescripto ad Jos. de Hommer, vicarium apostolicum in dioecesi Trevirensi d. 31. Oct. 1819. exquisierat atque in singulis casibus unice a Sede Apostolica postulandam esse dispensationem enuntiaverat.

CXVIII. Decreta quaedam de usura.

A. Responsum Pii VIII. ad dubia episcopi Rhedonensis.

Episcopus Rhedonensis in Gallia exponit sacrae Congregationi Inquisitionis, non eamdem esse confessariorum 1470
suae dioecesis sententiam de lucro percepto ex pecunia negotiatoribus mutuo data, ut ea ditescant.

De sensu epistolae encyclicae *Vix pervenit* acriter disputatur. Ex utraque parte momenta afferuntur ad tuen-

dam eam, quam quisque amplexus est, sententiam, tali lucro faventem aut contrariam. Inde quaerelae, dissensiones, denegatio sacramentorum plerisque negotiatoribus isti ditescendi modo inhaerentibus, et innumera damna animarum.

Ut animarum damnis occurrant, nonnulli confessarii mediam inter utramque sententiam viam se posse tenere arbitrantur. Si quis ipsos consulat de istiusmodi lucro, illum ab eo deterrere conantur. Si poenitens perseveret in consilio pecuniam mutuo dandi negotiatoribus, et objiciat, sententiam tali mutuo faventem multos habere patronos et insuper non fuisse damnatam a Sancta Sede non semel ea de re consulta; tunc isti confessarii exigunt, ut poenitens promittat se filiali obedientia obtemperaturum judicio summi Pontificis, si intercedat, qualecumque sit; nec, hac promissione obtenta, absolutionem denegant, quamvis probabiliorem credant opinionem contrariam tali mutuo. Si poenitens non confiteatur de lucro ex pecunia sic mutuo data, et videatur in bona fide; isti confessarii, etiamsi aliunde noverint ab eo perceptum esse aut etiam nunc percipi istiusmodi lucrum, eum absolvunt, nulla ea de re interrogatione facta, quando timent, ne poenitens admonitus restituere aut a tali lucro abstinere recuset.

Inquirit ergo dictus episcopus Rhedonensis,

I. Utrum possit horum posteriorum confessariorum agendi rationem probare.

II. Utrum alios confessarios rigidiores ipsum adeuntes consulendi causa possit hortari, ut istorum agendi rationem sequantur, donec sancta Sedes expressum ea de quaestione judicium ferat.

Feria IV., die 18. Augusti 1830.

Sanctissimus Dominus noster Pius divina providentia Papa VIII., in solita audientia R. P. D. Assessori sancti Officii impertita, audita relatione superiorum dubiorum una cum voto Eminentissimorum DD. Cardinalium Inquisitorum Generalium, respondit,

Ad. I. Non esse inquietandos.

Ad. II. Provisum in primo.

B. Resolutio Congregationis generalis S. Officii a Gregorio XVI. approbata circa quaesita episcopi Vivariensis, d. 31. Aug. 1831.

Episcopus Vivariensis circa praecedens rescriptum et 1471
responsa Cardinalium subjecta sequentia dubia moverat:

1. „An praefatum judicium Sanctissimi Pontificis intelligendum sit ut verba ipsius sonant, et separatim a titulo legis principis, de quo Eminentissimi Cardinales loquuntur in his responsis, ita ut unice agatur de mutuo negotiatoribus facto.

2. An titulus ex lege principis, de quo Eminentissimi Cardinales, sic intelligendus sit, ut sufficiat legem principis declarare, licitum esse cuique convenire de lucro ex solo mutuo facto, sicut fit in codice civili Francorum, quin dicat se concedere jus tale lucrum percipiendi."

Responsum sic sonat: „Provisum in decretis feriae IV., d. 18. Aug. 1830. atque dentur decreta."

C. Responsum S. Romanae et universalis Inquisitionis ad dubium episcopi Nicaeensis d. 17. Jan. 1838.

Dubium proponebatur:

„An poenitentes, qui moderatum lucrum solo legis titulo 1472
dubia vel mala fide perceperunt, absolvi sacramentaliter possint, nullo imposito restitutionis onere, dummodo de patrato ob dubiam vel malam fidem peccato sincere doleant, et filiali obedientia parati sint stare mandatis sanctae Sedis."

Responsum est: „Affirmative, dummodo parati sint stare mandatis sanctae Sedis."

In eundem sensum responsum est a Sacra Poenitentiaria, 16. Sept. 1830, 14. Aug. 1831, 11. Nov. 1831, 11. Febr. 1832, 23. Nov. 1832. et S. Offic. in resolutione 31. Aug. 1831. approbata a Gregorio XVI.

CXIX. Ex Gregorii XVI. Encyclica d. 18. Cal. Sept. 1832., quae adversus Indifferentistas et Lamennaisium scripta sunt.

Alteram nunc persequimur causam malorum uberrimam, 1473
quibus afflictari in praesens comploramus Ecclesiam, indifferentismum scilicet, seu pravam illam opinionem, quae improborum fraude ex omni parte percrebuit, qualibet fidei professione aeternam posse animae salutem comparari, si mores ad recti honestique normam exigantur . . . Atque ex hoc putidissimo indifferentismi fonte absurda illa fluit ac erronea

sententia seu potius deliramentum, asserendam esse ac vindicandam cuilibet libertatem conscientiae. Cui quidem pestilentissimo errori viam sternit plena illa atque immoderata libertas opinionum, quae in sacrae et civilis rei labem late grassatur, dictitantibus per summam impudentiam nonnullis, aliquid ex ea commodi in religionem promanare. At quae pejor mors animae, quam libertas erroris? inquiebat Augustinus (ep. 166). Freno quippe omni adempto, quo homines contineantur in semitis veritatis, proruente jam in praeceps ipsorum natura ad malum inclinata, vere apertum dicimus puteum abyssi, e quo vidit Joannes (Apoc. 9, 3.) ascendere fumum, quo obscuratus est sol, locustis ex eo prodeuntibus in vastitatem terrae . . .

1474 Neque laetiora et religioni et principatui ominari possemus ex eorum votis, qui Ecclesiam a regno separari, mutuamque imperii cum sacerdotio concordiam abrumpi discupiunt. Constat quippe, pertimesci ab impudentissimae libertatis amatoribus concordiam illam, quae semper rei et sacrae et civili fausta extitit ac salutaris . . .

1475 Eos imprimis affectu paterno complexi, qui ad sacras praesertim disciplinas et ad philosophicas quaestiones appulere, hortatores auctoresque iisdem sitis, ne solius ingenii sui viribus freti, imprudentes a veritatis semita in viam abeant impiorum. Meminerint Deum esse sapientiae ducem emendatoremque sapientium (Sap. 7, 15.), ac fieri non posse, ut sine Deo Deum discamus, qui per Verbum docet homines scire Deum (Iren. l. 4. c. 10). Superbi seu potius insipientis hominis est, fidei mysteria, quae exsuperant omnem sensum, humanis examinare ponderibus nostraeque mentis rationi confidere, quae naturae humanae conditione debilis est et infirma.

CXX. Gregorii XVI. Encyclica d. 7. Cal. Jul. 1834. ad episcopos Galliarum adversus Lamennais.

Cum Summus Pontifex litteris encyclicis d. 18. Cal. Sept. 1832, doctrinam Lamennaisii et ephemeridum dictarum l'Avenir damnasset, utpote quae ad tuendam Ecclesiae libertatem rebellionem plenamque Ecclesiae a regno separationem praedicaret, nonullaque absona de viribus rationis proferret; Lamennais quidem aliquatenus cedere visus est, paulo post vero libro infamem, cui titulus Paroles d'un croyant, edidit. Pontifex igitur hac in Encyclica librum damnat, conqueriturque

vehementer, quod contra prioris Encyclicae doctrinam iteratis vicibus debitam principibus obedientiam impugnaverit, indifferentismum omnimodamque libertatem conscientiae docuerit. Tunc de fide et ratione haec addit.

Caeterum lugendum valde est, quonam prolabantur hu- 1476
manae rationis deliramenta, ubi quis novis rebus studeat atque contra Apostoli monitum nitatur plus sapere quam oporteat sapere, sibique nimium praefidens veritatem quaerendam autumet extra catholicam Ecclesiam, in qua absque vel levissimo erroris coeno ipsa invenitur, quaeque idcirco columna ac firmamentum veritatis appellatur et est. Probe autem intelligitis, Venerabiles Fratres, nos hic loqui etiam de fallaci illo haud ita pridem invecto philosophiae systemate plane improbando, quo ex projecta et effrenata novitatum cupiditate veritas, ubi certo consistit, non quaeritur, sanctisque et apostolicis traditionibus posthabitis doctrinae aliae inanes, futiles, incertae, nec ab Ecclesia probatae adsciscuntur, quibus veritatem ipsam fulciri ac sustineri vanissimi homines arbitrantur.

CXXI. Gregorii XVI. Breve ad episcopos Bavariae de matrimoniis mixtis 27. Maji 1832.

Summo jugiter studio advigilavit Apostolica Sedes, ut 1477
Ecclesiae canones, qui nuptias catholicorum cum haereticis severe prohibent, religiose custodirentur. Et quamvis ad graviora evitanda scandala quandoque in aliquibus locis necesse fuerit, illicita hujusmodi matrimonia tolerare, non tamen praetermiserunt Romani Pontifices, omni qua possent, ratione providere, ut tunc etiam iis in locis fidelis populus edoceretur, quantum deformitatis et spiritualis periculi nuptiae illae prae se ferant, quantique propterea sceleris reus sit catholicus vir aut mulier, qui canonicas ea de re sanctiones
violare praesumpserit. Quodsi interdum Romani ipsi Ponti- 1478
fices sanctissimum idem canonicum interdictum relaxarunt in peculiaribus casibus, id sane graves ob causas et aegre admodum fecerunt, suisque dispensationibus consueverunt adjicere conditionem expressam de praemittendis matrimonio debitis cautionibus, non modo ut conjux catholicus ab acatholico perverti non posset, quin potius ille teneri se sciret ad hunc pro viribus ab errore retrahendum, sed etiam ut

proles utriusque sexus in sanctitate religionis catholicae
1479 omnino educaretur. Itaque nos, qui licet immerentes supremam Petri cathedram, Deo ita disponente, tenemus, prae oculis habentes rationem illam a praedecessoribus nostris sanctissime initam, non potuimus, Venerabiles Fratres, non contristari vehementer ob allatos e vestris dioecesibus (uti ex aliis diversis locis) plures certosque nuncios, ex quibus intelleximus, inveniri isthic nonnullos, qui apud populum curis vestris concreditum fovere omni spe nituntur omnimodam mixtarum nuptiarum libertatem, atque ad eam facilius promovendam opiniones disseminant catholicae veritati contrarias. Scilicet ipsi, ut accepimus, affirmare audent, catholicos posse libere ac licite matrimonia cum heterodoxis contrahere, non modo non impetrata Ecclesiae dispensatione (quae juxta notas regulas in singulis casibus ab hac Apostolica Sede imploranda est), sed praetermissis etiam debitis, quas supra memoravimus, cautelis, illa praesertim, quae est de prole universa catholice educanda; quin imo eo res devenit, ut iidem mixta illa connubia tunc etiam probanda esse contendant, cum haeretica pars habeat priorem alium conjugem adhuc viventem, a quo divortio discesserit; ad haec et graves poenarum minas adhiberi curarunt, quibus inducantur animarum pastores, ut mixtas nuptias in Ecclesia coram catholico populo proclament et postea assistant actui, quo illae contrahantur, vel saltem contracturis dimissoriales, quemadmodum appellant, litteras concedant: denique nec desunt ex ipsorum illorum numero, qui sibi aliisque persuadere conantur, non in catholica solum religione salvari hominem, sed eos quoque, qui haeretici sint atque in haeresi moriantur, ad aeternam vitam posse pertingere . . . .
1480 Ignotum vobis non est, Venerabiles Fratres, quam impenso constantique studio majores nostri inculcaverunt eum ipsum, quem illi negare audent, fidei articulum, qui est de catholicae fidei atque unitatis necessitate ad consequendam salutem . . .
1481 Quae quidem catholicae unitatis tenendae necessitas, ubi fuerit impressa in cunctis Bavarorum fidelium animis alteque defixa, haud facile deinceps irrita erunt monita atque adhortationes, quibus ipsos avertere conabimini a nuptiarum foedere cum haereticis conjungendo; aut si aliqua interdum gravis causa interveniat, quae mixtas hujusmodi

nuptias suadere videatur, ut illas non aliter contrahant, nisi impetrata Ecclesiae dispensatione et conditionibus, quae, ut supra diximus, praescribi ab illa solent, religiose servatis. Vestrum scilicet officium est, ut fideles mixta illa connubia inire cupientes (uti et eorum genitores, aliive, sub quorum cura sunt) edoceantur sedulo, quaenam circa eam rem canonum sententia sit, graviterque moneantur, ne eos in perniciem animarum suarum perfringere audeant. Quare si res ita postulet, revocare in illorum memoriam oportebit notissimum illud naturalis divinaeque legis praeceptum, quo non peccata solum, sed pericula etiam ad peccatum proxime inducentia vitare jubemur, uti et praeceptum aliud ejusdem legis, quo parentibus injungitur, filios educare in disciplina et correptione Domini ideoque et erudire ipsos ad verum Dei cultum, qui unice in catholica religione est. Hinc adhortabimini fideles illos, ut serio perpendant, quantum supremo numini injuriam faciant et quam crudeliter erga se futurosque sibi liberos acturi sint, ubi nuptiis mixtis temere contrahendis se filiosque ipsos perversionis periculo committant. Atque ut gravitas periculi ejusmodi luculentius appareat, commemorabimini iisdem saluberrima illa Apostolorum, Patrum canonumque monita, quae sunt de periculosa cum haereticis familiari conversatione evitanda. At vero si nonnunquam contigerit, quod Deus avertat, ut monita et adhortationes hujusmodi in irritum cadant et catholicus aliquis vir mulierve recedere nolit a perverso suo consilio ineundi mixtas nuptias non petita, seu non impetrata Ecclesiae dispensatione, vel debitis cautionibus seu earum aliqua praetermissa, tunc sane sacri pastoris officium erit, abstinere non solum a matrimonio ipso sua praesentia honestando, sed etiam a praemittendis eidem proclamationibus atque a dimissorialibus litteris concedendis. Vestrum autem est, Venerabiles Fratres, admonere parochos ac rite ab iisdem exigere, ut ab omni hujusmodi actu se abstineant. Enim vero animarum curator, qui se aliter gereret, in praesentibus praesertim Bavariae adjunctis, approbare quodammodo illicitas illas nuptias facto suo videretur, et illarum libertatem animarum saluti, imo et fidei causae perniciosam sua ipse opera
foveret. Post haec vix est, ut aliqua addamus de aliis illis 1482
longe gravissimis casibus matrimonii inter catholicos et hae-

reticos contrahendi, in quibus pars acatholica habeat viventem adhuc priorem conjugem, a quo divortio sejuncta fuerit. Nostis, Venerabiles Fratres, quanta ex divino jure sit firmitas matrimonialis vinculi, quod separari humana auctoritate non potest. Quare matrimonium mixtum in ejusmodi casibus non modo illicite fieret, sed nullum prorsus atque adulterinum foret; praeterquam si priores illae nuptiae, quas haeretica pars divortio dissolutas esse autumat, irritae omnino fuissent propter aliquod, quod illis vere obstiterit, canonicum dirimens impedimentum. Porro in postremo hoc casu non solum servanda erunt ea omnia, quae supra dicta sunt, sed cavendum insuper, ut novum ipsum matrimonium non permittatur, nisi postquam causa primi connubii ab haeretica parte jam antea initi cognita fuerit ecclesiastico judicio ad canonum normam exacto, quo connubium idem fuerit irritum declaratum.

CXXII. Instructio ad episcopos Bavariae 12. Sept. 1834. directa, sive uberior expositio praecedentium litterarum apostolicarum.

1483 Inprimis illud palam edicendum voluit Sanctitas sua, supradictas litteras nullam interpretationem seu declarationem suscipere posse, qua parte non modo commemorant sanctissimum illud nostrae religionis dogma, quod extra veram catholicam fidem nemo salvus esse potest, verum etiam statuunt, vel potius post antiquos canones explicant, catholicorum cum acatholicis nuptias tum ob flagitiosam communionem in rebus sacris, tum ob periculum subversionis catholici conjugis pravamque nasciturae sobolis institutionem illicitas prorsus ac vetitas esse . . .

1484 Post haec Sanctissimus Dominus Noster archiepiscopis et episcopis Bavarici regni significandum praecepit, litteras diei 27. Martii 1832. non ita esse intelligendas, quasi nempe eam omnino excludant tolerantiae rationem prudentiaeque oeconomiam, qua Apostolica Sedes ea mala patienter dissimulare consuevit, quae vel impediri prorsus nequeunt, vel si impediantur, gravioribus etiam incommodis facile aditum possent patefacere. Siquidem igitur ex temporum, locorum ac personarum conditione matrimonium acatholici viri cum catholica muliere et vicissim absque majoris mali scandalique periculo in religionis per-

iciem interverti nullo modo possit: tunc sane ad majora lamna et scandala praecavenda abstinendum erit a catholico onjuge censuris in illum nominatim expressis corrigendo, mo vero tolerandum, ut a parocho catholico tum consuetae roclamationes fiant, omni tamen praetermissa mentione reigionis illorum, qui nuptias sunt contracturi; tum etiam de actis proclamationibus litterae mere testimoniales concedanur, in quibus, si nullum adsit dirimens impedimentum, unice nuntietur, „nil praeter vetitum Ecclesiae ob impedimentum nixtae religionis matrimonio conciliando obstare,“ nullo adlito verbo, ex quo consensus seu approbationis vel levis uspicio sit oritura. Quodsi in Ecclesiae utilitatem et comnune animarum bonum cedere posse dignoscatur, hujuscenodi nuptias quantumlibet illicitas et vetitas coram parocho atholico potius, quam coram ministro haeretico, ad quem artes facile confugere possent, celebrari, tunc ipse parochus atholicus aliusve sacerdos ejus vices agens poterit iisdem uptiis materiali tantum praesentia, omni excluso ecclesiatico ritu, adesse, perinde ac si partes ageret meri testis ulgo qualificati seu auctorizabilis, ita scilicet, ut utriusque onjugis audito consensu, deinceps pro suo officio actum alide gestum in matrimoniorum librum referre queat.

Emanarunt etiam ab eodem fel. rec. Pontifice epistola ad prima- 1485
em et episcopos Hungariae de matrimoniis mixtis d. 30. Apr. 1841. t instructio ad eosdem eodem die emissa. Quarum praescripta eadem unt ac in litteris et instructione ad episcopos Bavariae, nisi quod in nstructione ad Hungaros addatur, mixta matrimonia in Hungaria et Transsilvania coram ministello haeretico contracta, quamvis illicita, amen in illis partibus, inspectis peculiaribus circumstantiis, pro valilis habenda esse, „nisi tamen canonicum aliunde officiat dirimens impedimentum, seu in nuptiarum celebratione appositae fuerint conditioes substantiae matrimonii ex catholica doctrina repugnantes.“ Quoad aec ultima verba nota, Calvinistas in Transsilvania matrimonia conrahere sub conditione „quoad usque in sua honestate et puritate permanserit“. Ejusmodi matrimonium cum expressa illa conditione nulum esse, responsum est episcopis Transsilvanis d. 20. Maji 1754. S. Off. ad dubium episcopi Bosnensis „an sit validum matrimonium contractum inter catholicam et schismaticum cum intentione foedandi vel solvendi matrimonium“ d. 2. Oct. 1680. respondit: „Si ista sint deducta in pactum, seu cum ista conditione sint contracta matrimonia, sunt nulla: sin aliter, sunt valida.“ Eadem congregatio dicisione solemni d. 1. Aug. 1748, duo matrimonia in Transsilvania inter Calvinistas contracta sub conditione „quamdiu permanseris in honestate conjugali vel si fidem thori servaveris“, nulla prorsus esse declaravit.

CXXIII. Damnatio et prohibitio operum Georgii Hermes per Breve Gregorii XVI. 26. Sept. 1835.

Damnantur hoc Brevi Introductionis in Theologiam Christiano-Catholicam pars 1. et 2., Monasterii 1819. et 1829., et Dogmatices pars 1., Monasterii 1834. Decreto S. Congr. Ind. d. 7. Jan. 1836. Summus Pontifex declarari mandavit, etiam partem 2. et 3. Dogmatices comprehendi decreto d. 26. Sept. 1835. Pius vero IX. d. 25. Jul. 1847. utrumque decretum confirmavit.

1486 Ad augendas, quibus diu noctuque premimur, angustias illud etiam calamitosissimum ac summopere deplorandum accedit, quod inter eos, qui pro religione editis operibus certant, nonnulli simulate se intrudere audeant, qui similiter pro eadem videri volunt et ostentant se dimicare, ut retenta religionis specie, veritate autem despecta, facilius possint per *philosophiam* seu per vanas eorum philosophicas commentationes et *inanem fallaciam* incautos seducere atque pervertere, hinc et populos decipere, fidentiusque inimicis palam saevientibus adjutrices porrigere manus. Quapropter, ut nobis impiae et insidiosae quorundam horum scriptorum molitiones innotuerunt, non distulimus per nostras encyclicas aliasque Apostolicas litteras callida eorum et prava denunciare consilia erroresque damnare, simul et exitiales patefacere fraudes, quibus divinam Ecclesiae constitutionem et ecclesiasticam disciplinam, imo et totum ipsum publicum ordinem funditus evertere vaferrime contendunt. Et quidem tristissimo facto comprobatum est, eos deposito tandem simulationis velo, perduellionis vexillum contra quamcumque
1487 a Deo constitutam potestatem alte jam extulisse. Verum non haec sola subest gravissima lugendi causa. Praeter enim eos, qui omnium catholicorum scandalo se perduellibus devoverunt, ad amaritudinum nostrarum cumulum in theologicum etiam stadium prodeunt, qui novitatis cupidine et aestu semper discentes et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes, magistri existunt erroris, qui veritatis discipuli non fuerunt. Peregrinis quippe improbandisque doctrinis sacra ipsi inficiunt studia et publicum etiam, si quod tenent in scholis et academiis, docendi magisterium profanare non dubitant, ipsumque, quod tueri se jactant, sacratissimum adulterare dignoscuntur fidei depositum. Atque inter hujusmodi erroris magistros ex constanti et fere communi per

Germaniam fama adnumeratur Georgius Hermes, utpote qui audacter a regio, quem universa traditio et SS. Patres in exponendis ac vindicandis fidei veritatibus tramite stravere, deflectens, quin et superbe contemnens et damnans, tenebrosam ad errorem omnigenum viam moliatur in dubio positivo tanquam basi omnis theologicae inquisitionis et in principio, quod statuit, rationem principem normam ac unicum medium esse, quo homo assequi possit supernaturalium veritatum cognitionem . . .

Hos igitur libros tradi jussimus theologis Germanicae linguae peritissimis omni ex parte diligentissime perscrutandos . . . Tandem rem totam ex integro discutiendam et examinandam voluimus ad Venerabiles Fratres nostros S. R. E. Cardinales in tota republica christiana Inquisitores Generales. Hi autem omni studio, prout rei gravitas postulabat, cuncta et singula expendentes, post maturam discussionem coram Nobis habitam dijudicarunt, evanescere auctorem in cogitationibus suis pluraque in dictis operibus contexere absurda et a doctrina catholicae Ecclesiae aliena; praesertim vero circa naturam fidei et credendorum regulam; circa sacram Scripturam, traditionem, revelationem et Ecclesiae magisterium; circa motiva credibilitatis; circa argumenta, queis existentia Dei adstrui confirmarique consuevit; circa ipsius Dei essentiam, sanctitatem, justitiam, libertatem, ejusdemque finem in operibus, quae a theologis vocantur ad extra; necnon circa gratiae necessitatem, ejusdemque ac donorum distributionem, retributionem praemiorum, et poenarum inflictionem; circa protoparentum statum, peccatum originale, ac hominis lapsi vires; eosdemque libros tanquam continentes doctrinas et propositiones respective falsas, temerarias, captiosas, in scepticismum et indifferentismum inducentes, erroneas, scandalosas, in catholicas scholas injuriosas, fidei divinae eversivas, haeresim sapientes ac alias ab Ecclesia damnatas, prohibendos et damnandos esse censuerunt.

Nos itaque auditis praefatorum Cardinalium suffragiis et omnibus plene perpensis, de eorum consilio ac etiam motu proprio, deque Apostolicae potestatis plenitudine, praedictos libros, ubicunque et quocunque idiomate, seu quavis editione aut versione hucusque impressos, aut in posterum, quod absit, imprimendos, tenore praesentium damnamus et reproba-

mus, ac in indicem librorum prohibitorum referri mandamus: hortantes et obtestantes in Domino Venerabiles Fratres Patriarchas, Archiepiscopos et Episcopos aliosque locorum Ordinarios, ut memores districti ac *durissimi judicii,* quod eis a pastorum principe fiet de instructione, regimine et custodia gregis ipsis commissi, nedum memoratos libros a scholis repellere, verum etiam proprias oves ab hujusmodi venenatis pascuis omni cura et sollicitudine avertere satagant.

CXXIV. Theses a Bautainio subscriptae 8. Sept. 1840.

Cum Bautain, presbyter ac professor Argentoratensis, doctrinas quasdam de ratione et fide, a communibus sententiis absonas, protulisset, ab episcopo suo monitus est, qui et pastoralem instructionem hac de re edidit. Gregorius XVI. Brevi d. 20. Dec. 1834. episcopi studium laudavit spemque expressit, fore ut sacerdos ille a suis opinionibus desciseeret. Bautain, vir maximi caeteroquin meriti, laudabiliter se subjecit atque Reverendissimo Raess, Coadjutori tunc Argentoratensi, sequentes propositiones a se et sibi adhaerentibus subscriptas obtulit, quas ex gallico idiomate ad verbum translatas subjicimus.

1488 1. Ratiocinatio Dei existentiam cum certitudine probare valet. Fides, donum coeleste, posterior est revelatione; proindeque ad probandam Dei existentiam contra atheum allegari convenienter nequit.

1489 2. Revelatio Mosaica cum certitudine per traditionem oralem et scriptam synagogae et christianismi probatur.

1490 3. Revelationis christianae probatio ex miraculis Christi desumta, quae testium ocularium sensus mentesque percellebat, vim suam atque fulgorem quoad subsequentes generationes non amisit. Haec eadem probatio in traditione omnium christianorum orali et scripta reperire est. Qua duplici traditione illis demonstranda est, qui vel eam rejiciunt,
1491 vel quin admittant, requirunt.

4. Non habemus jus ab incredulo requirendi, ut divini Salvatoris nostri resurrectionem admittat, priusquam certae probationes ipsi administratae fuerint: istaeque probationes ex eadem traditione per ratiocinationem deducuntur.

1492 5. Rationis usus fidem praecedit et ad eam hominem ope revelationis et gratiae conducit.

1493 6. Ratio cum certitudine authenticitatem revelationis, Judaeis per Moysen et christianis per Jesum Christum factae, probare valet.

CXXV. Decretum S. Inquisitionis approbatum a Gregorio XVI. de materia extremae Unctionis.

1. Feria 5. coram SS. die 13 Jan. 1611.

Sanctissimus D. N. D. Paulus V. in congregatione ge- 1494
ierali coram se habita praevio maturo examine et censura
propositionis sequentis: „quod nempe sacramentum extremae
Unctionis oleo episcopali benedictione non consecrato mini-
strari valide possit“ auditis DD. Cardinalium suffragiis de-
claravit, dictam propositionem esse temerariam et errori
proximam.

2. Feria 4. die 14. Sept. 1842.

In congregatione generali habita in conventu S. Mariae 1495
supra Minervam coram Eminentissimis et Reverendissimis
DD. S. R. E. Cardinalibus contra haereticam pravitatem Ge-
neralibus Inquisitoribus, proposito dubio, an in casu neces-
sitatis parochus ad validitatem sacramenti extremae Unctionis
uti possit oleo a se benedicto, iidem Eminentissimi decre-
verunt, negative ad formam decreti feriae V. coram SS. diei
13. Jan. 1611.

Eadem die et feria SS. D. N. D. Gregorius div. prov. PP. XVI. in audientia assessori S. Officii impertita resolutionem Eminentissimorum approbavit.

CXXVI. Ex Pii IX. Encyclica ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos d. 9. Nov. 1846.

Noscitis, Venerabiles Fratres, infensissimos christiani 1496
nominis hostes, caeco quodam insanientis impietatis impetu
misere raptos, eo opinandi temeritate progredi, ut inaudita
prorsus audacia *aperientes os suum in blasphemias ad Deum* (Apoc. 13, 6), palam publiceque edocere non erubescant, commentitia esse et hominum inventa sacrosancta nostrae religionis mysteria, catholicae Ecclesiae doctrinam humanae societatis bono et commodis adversari, ac vel ipsum Christum et Deum ejurare non extimescant. Et quo facilius populis illudant, atque incautos praesertim et imperitos decipiant et in errores secum abripiant, sibi unis prosperitatis vias notas esse comminiscuntur, sibique philosophorum nomen arrogare non dubitant, perinde quasi philosophia, quae tota in naturae veritate investiganda versatur, ea respuere debeat,

quae supremus et clementissimus ipse totius naturae auctor Deus singulari beneficio et misericordia hominibus manifestare est dignatus, ut veram ipsi felicitatem et salutem assequantur. Hinc praepostero sane et fallacissimo argumentandi genere nunquam desinunt humanae rationis vim et excellentiam appellare, extollere contra sanctissimam Christi fidem, atque audacissime blaterant, eam humanae refragari rationi. Quo certe nihil dementius, nihil magis impium, nihil contra ipsam rationem magis repugnans fingi vel excogitari potest. Etsi enim fides sit supra rationem, nulla tamen vera dissensio nullumque dissidium inter ipsas inveniri unquam potest, cum ambae ab uno eodemque immutabilis aeternaeque veritatis fonte, Deo optimo maximo, oriantur atque ita sibi mutuam opem ferant, ut recta ratio fidei veritatem demonstret, tueatur, defendat; fides vero rationem ab omnibus erroribus liberet, eamque divinarum rerum cognitione miri-
1497 fice illustret, confirmet atque perficiat. Neque minori certe fallacia, Venerabiles Fratres, isti divinae revelationis inimici humanum progressum summis laudibus efferentes, in catholicam religionem temerario plane ac sacrilego ausu illum inducere vellent, perinde ac si ipsa religio non Dei, sed hominum opus esset aut philosophicum aliquod inventum, quod humanis modis perfici queat. In istos tam misere delirantes percommode quidem cadit, quod Tertullianus sui temporis philosophis merito exprobrabat: *qui Stoicum et Platonicum et dialecticum Christianismum protulerunt* (de praescript. c. 7.). Et sane cum sanctissima nostra religio non ab humana ratione fuerit inventa, sed a Deo hominibus clementissime patefacta, tum quisque vel facile intelligit, religionem ipsam ex ejusdem Dei loquentis auctoritate omnem suam vim acquirere, neque ab humana ratione deduci aut
1498 perfici unquam posse. Humana quidem ratio, ne in tanti momenti negotio decipiatur et erret, divinae revelationis factum diligenter inquirat oportet, ut certo sibi constet, Deum esse locutum, ac eidem quemadmodum sapientissime docet Apostolus, *rationabile obsequium* exhibeat (Rom. 13,1.). Quis enim ignorat vel ignorare potest, omnem Deo loquenti fidem esse habendam, nihilque rationi ipsi magis consentaneum esse, quam iis acquiescere firmiterque adhaerere, quae a Deo, qui nec falli, nec fallere potest, revelata esse constiterit?

Sed quam multa, quam mira, quam splendida praesto 1499
sunt argumenta, quibus humana ratio luculentissime evinci omnino debet, divinam esse Christi religionem et *omne dogmatum nostrorum principium radicem desuper ex caelorum Domino accepisse* (Chrys. Hom. 1. in Is.), ac propterea nihil fide nostra certius, nihil securius, nihil sanctius extare, et quod firmioribus innitatur principiis. Haec scilicet fides vitae magistra, salutis index, vitiorum omnium expultrix ac virtutum foecunda parens et altrix, divini sui auctoris et consummatoris Christi Jesu nativitate, vita, morte, resurrectione, sapientia, prodigiis, vaticinationibus confirmata, supernae doctrinae luce undique refulgens ac coelestium divitiarum ditata thesauris, tot prophetarum praedictionibus, tot miraculorum splendore, tot martyrum constantia, tot Sanctorum gloria vel maxime clara et insignis, salutares proferens Christi leges ac majores in dies ex crudelissimis ipsis persecutionibus vires acquirens, universum orbem terra marique, a solis ortu usque ad occasum, uno Crucis vexillo pervasit, atque idolorum profligata fallacia, errorum depulsa caligine triumphatisque cujusque generis hostibus, omnes populos, gentes, nationes, utcunque immanitate barbaras ac indole, moribus, legibus, institutis diversas, divinae cognitionis lumine illustravit, atque suavissimo ipsius Christi jugo subjecit, annuntians omnibus pacem, annuntians bona. Quae certe omnia tanto divinae sapientiae ac potentiae fulgore undique collucent, ut cujusque mens et cogitatio vel facile 1500
intelligat, christianam fidem Dei opus esse. Itaque humana ratio ex splendissimis hisce aeque ac firmissimis argumentis clare aperteque cognoscens, Deum ejusdem fidei auctorem existere, ulterius progredi nequit, sed quavis difficultate ac dubitatione penitus abjecta atque remota, omne eidem fidei obsequium praebeat oportet, cum pro certo habeat, a Deo traditum esse, quidquid fides ipsa hominibus credendum et agendum proponit.

Cum Hermesiani haec Pontificis verba ita interpretari auderent, quasi Hermesii doctrinam confirmaret, ac coleret, Sanctissimus Dominus noster ad Ioannem archiepiscopum Coloniensem, postmodum S. R. E. Cardinalem de Geissel, litteras dedit d. 25. Juli 1847., quibus Gregorii XVI. Breve d. 26. Sept. 1835. et additum decretum S. Congregationis Indicis comfirmavit atque Hermesii opera denuo reprobavit ac damnavit.

CXXVII. Ex Pii IX. Allocutione habita in consistorio secreto die 27. Sept. 1852, quae matrimonium civile concernunt.

Republica Neogranatensis jam anno 1845. legem jurium Ecclesiae laesivam tulerat, quae Gregorii XVI. animadversionem meruit. Tantum vero abfuit, ut illius regionis moderatores pedem ab incoepta via retraherent, ut novis etiam decretis ordines religiosos vexarent, bona ecclesiastica saecularibus usibus vindicarent, episcopos invicta fide resistentes persequerentur, denique inducto civili matrimonio Sacramenti sanctitatem violarent. Quo factum est, ut Summus Pontifex publice sibi adversus iniquissimas illas leges reclamandum censuerit. Eandem de matrimonio civili doctrinam Summum Pontificem litteris d. 19. Sept. 1852. datis ad Sardiniae regem, in cujus regno eadem novatio inducenda erat, exposuisse, ephemerides tradiderunt.

1501 Nihil dicimus de alio illo decreto, quo matrimonii Sacramenti mysterio, dignitate, sanctitate omnino despecta, ejusque institutione et natura prorsus ignorata et eversa, atque Ecclesiae in Sacramentum idem potestate penitus spreta, proponebatur juxta jam damnatos haereticorum errores atque adversus catholicae Ecclesiae doctrinam, ut matrimonium tamquam civilis tantum contractus haberetur, et in variis casibus divortium proprie dictum sanciretur omnesque matrimoniales causae ad laica deferrentur tribunalia et ab illis judicarentur: cum nemo ex catholicis ignoret aut ignorare possit, matrimonium esse vere et proprie unum ex septem evangelicae legis Sacramentis a Christo Domino institutum, ac propterea inter fideles matrimonium dari non posse, quin uno eodemque tempore sit Sacramentum, atque idcirco quamlibet aliam inter Christianos viri et mulieris praeter Sacramentum conjunctionem, cujuscunque etiam civilis legis vi factam, nihil aliud esse nisi turpem atque exitialem concubinatum ab Ecclesia tantopere damnatum, ac proinde a conjugali foedere Sacramentum separari nunquam posse, et omnino spectare ad Ecclesiae potestatem ea omnia decernere, quae ad idem matrimonium quovis modo possunt pertinere.

CXXVIII. Definitio Immaculatae Conceptionis B. M. V.

Ex Bulla „Ineffabilis Deus“ d. 10. Dec. 1854, qua SS. D. N. Pius IX. definitionem Immaculatae Conceptionis flagitante et applaudente toto orbe catholico die 8. Dec. 1854. sequentibus verbis enunciatam promulgavit.

Ad honorem Sanctae et Individuae Trinitatis, ad decus 1502
et ornamentum Virginis Deiparae, ad exaltationem fidei catholicae et christianae religionis augmentum, auctoritate Domini nostri Jesu Christi, beatorum Apostolorum Petri et Pauli, ac Nostra declaramus, pronuntiamus et definimus, doctrinam, quae tenet, beatissimam Virginem Mariam in primo instanti suae Conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Jesu Salvatoris humani generis, ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem, esse a Deo revelatam atque idcirco ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam. Quapropter si qui secus ac a Nobis definitum est, quod Deus avertat, praesumpserint corde sentire, ii noverint ac porro sciant, se proprio judicio condemnatos, naufragium circa fidem passos esse, et ab unitate Ecclesiae defecisse, ac praeterea facto ipso suo semet poenis a jure statutis subjicere, si, quod corde sentiunt, verbo aut scripto, vel alio quovis externo modo significare ausi fuerint.

CXXIX. Ex Pii IX. Allocutione habita 9. Dec. 1854.

Sunt praeterea, Venerabiles Fratres, viri quidam eru- 1503
ditione praestantes, qui religionem munus esse fatentur longe praestantissimum a Deo hominibus datum, humanam nihilominus rationem tanto habent in pretio, tantopere extollunt, ut vel ipsi religioni aequiparandam stultissime putent. Hinc ex vana ipsorum opinione theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt; cum tamen illae fidei dogmatibus innitantur, quibus nihil firmius, nihil stabilius, istae vero humana explicentur atque illustrentur ratione, qua nihil incertius, utpote quae varia est pro ingeniorum varietate, innumerisque fallaciis et praestigiis obnoxia. Ita quidem rejecta Ecclesiae auctoritate difficillimis quibusque reconditisque quaestionibus latissimus patuit campus, ratioque humana infirmis suis confisa viribus licentius excurrens turpissimos in errores lapsa est, quos hic referre nec vacat nec lubet, quippe Vobis probe cognitos atque exploratos, quique in religionis et civilis rei detrimentum illudque maximum redundarunt. Quamobrem istis hominibus, qui plus aequo vires efferunt humanae rationis, ostendere oportet,

plane id esse contrarium verissimae illi sententiae Doctoris gentium „si quis putet se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.“ Demonstrandum illis est, quantae sit arrogantiae pervestigare mysteria, quae revelare nobis dignatus est clementissimus Deus, eademque assequi complectique audere humanae mentis imbecillitate et angustiis, cum longissime ea vires excedant nostri intellectus, qui ex Apostoli ejusdem dicto captivandus est in obsequium fidei.

Atque hujusmodi humanae rationis sectatores seu cultores potius, qui eam sibi certam veluti magistram proponunt, ejusque ductu fausta sibi omnia pollicentur, obliti certe sunt, quam grave et acerbum ex culpa primi parentis inflictum sit vulnus humanae naturae, quippe quod et obfusae tenebrae menti, et prona effecta ad malam voluntas. Hinc celeberrimi ex antiquissima aetate philosophi quamvis multa praeclare scripserint, doctrinas tamen suas gravissimis erroribus contaminarunt; hinc assiduum illud certamen, quod in nobis experimur, de quo loquitur Apostolus „sentio in membris meis legem repugnantem legi mentis meae“. Nunc quando ex originis labe in universos Adami posteros propagata extenuatum esse constet rationis lumen, et ex pristino justitiae atque innocentiae statu miserrime deciderit humanum genus, ecquis satis esse rationem ducat ad assequendam veritatem? ecquis in tantis periculis, atque in tanta virium infirmitate ne labatur et corruat, necessaria sibi neget ad salutem religionis divinae et gratiae coelestis auxilia? quae quidem auxilia benignissime iis largitur Deus, qui humili prece eadem flagitent, cum scriptum sit „Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.“ Idcirco conversus olim ad Patrem Christus Dominus altissima veritatum arcana patefacta haud esse affirmavit prudentibus et sapientibus hujus saeculi, qui ingenio doctrinaque sua superbiunt et praestare negant obsequium fidei, sed vero humilibus ac simplicibus hominibus, qui fidei divinae oraculo nituntur et conquiescunt. Salutare hoc documentum eorum animis inculcetis oportet, qui humanae rationis vim usque adeo exaggerant, illius ut ope mysteria ipsa scrutari audeant atque explicare, quo nihil ineptius, nihil insanius. Revocare illos contendite a tanta mentis perversitate, exponentes nimirum, nihil esse praestabilius a providentia Dei concessum homi-

nibus, quam fidei divinae auctoritatem, hanc nobis esse quasi facem in tenebris, hanc ducem quam sequamur ad vitam, hanc necessariam prorsus esse ad salutem, utpote quod „sine fide impossibile est placere Deo, et qui non crediderit, condemnabitur.“

Errorem alterum nec minus exitiosum aliquas catholici 1504
orbis partes occupasse non sine moerore novimus, animisque insedisse plerumque catholicorum, qui bene sperandum de aeterna illorum omnium salute putant, qui in vera Christi Ecclesia nequaquam versantur. Idcirco percontari saepenumero solent, quaenam futura post obitum sit eorum sors et conditio, qui catholicae fidei minime addicti sunt, vanissimisque adductis rationibus responsum praestolantur. quod pravae huic sententiae suffragetur. Absit, Venerabiles Fratres, ut misericordiae divinae, quae infinita est, terminos audeamus apponere; absit, ut perscrutari velimus arcana consilia et judicia Dei, quae sunt abyssus multa, nec humana queunt cogitatione penetrari. Quod vero Apostolici Nostri muneris est, episcopalem vestram et sollicitudinem et vigilantiam excitatam volumus, ut, quantum potestis contendere, opinionem illam impiam aeque ac funestam ab hominum mente propulsetis, nimirum quavis in religione reperiri posse aeternae salutis viam. Ea, qua praestatis sollertia ac doctrina demonstretis commissis curae vestrae populis, miserationi ac justitiae divinae dogmata catholicae fidei neutiquam adversari. Tenendum quippe ex fide est, extra Apostolicam Romanam Ecclesiam salvam fieri neminem posse, hanc esse unicam salutis arcam, hanc qui non fuerit ingressus, diluvio periturum; sed tamen pro certo pariter habendum est, qui verae religionis ignorantia laborent, si ea sit invincibilis, nulla ipsos obstringi hujusce rei culpa ante oculos Domini. Nunc vero quis tantum sibi arroget, ut hujusmodi ignorantiae designare limites queat juxta populorum, regionum, ingeniorum aliarumque rerum tam multarum rationem et varietatem? Enimvero cum soluti corporeis hisce vinculis videbimus Deum sicuti est, intelligemus profecto, quam arcto pulchroque nexu miseratio ac justitia divina copulentur; quamdiu vero in terris versamur mortali hac gravati mole, quae hebetat animam, firmissime teneamus ex catholica doctrina unum Deum esse, unam fidem, unnm baptisma; ulte-

rius inquirendo progredi nefas est. Ceterum prout charitatis ratio postulat, assiduas fundamus preces, ut omnes quaquaversus gentes ad Christum convertantur, communique hominum saluti pro viribus inserviamus, neque enim abbreviata est manus Domini, gratiaeque coelestis dona nequaquam illis defutura sunt, qui hac luce recreari sincero animo velint et postulent. Hujusmodi veritates defigendae altissime sunt fidelium mentibus, ne falsis corrumpi queant doctrinis eo spectantibus, ut religionis foveant indifferentiam, quam ad exitium animarum serpere latius videmus ac roborari.

CXXX. Theses contra Traditionalismum.

Istae theses decreto S. C. Indicis d. 11. Junii 1855., a. SS. D. N. Pio IX. 15. Jun. approbato, propositae sunt subscribendae D. Bonnetty, auctori Ephemeridum: Annales de philosophie chrétienne.

1505 1. Etsi fides sit supra rationem, nulla tamen vera dissensio, nullum dissidium inter ipsas inveniri unquam potest, cum ambae ab uno eodemque immutabili veritatis fonte, Deo optimo maximo, oriantur, atque ita sibi mutuam opem ferant. (Encycl. PP. Pii IX. 9. Nov. 1846.)

1506 2. Ratiocinatio Dei existentiam, animae spiritualitatem, hominis libertatem cum certitudine probare potest. Fides posterior est revelatione, proindeque ad probandum Dei existentiam contra atheum, ad probandum animae rationalis spiritualitatem ac libertatem contra naturalismi ac fatalismi sectatorem allegari convenienter nequit (Prop. subscript. a. Bautainio 8. Sept. 1840.

1507 3. Rationis usus fidem praecedit et ad eam hominem ope revelationis et gratiae conducit (Prop. subscript. a. Bautainio 8. Sept. 1840).

1508 4. Methodus, qua usi sunt D. Thomas, D. Bonaventura et alii post ipsos scholastici non ad rationalismum ducit, neque causa fuit, cur apud scholas hodiernas philosophia in naturalismum et pantheismum impingeret. Proinde non licet in crimen doctoribus et magistris illis vertere, quod methodum hanc, praesertim approbante vel saltem tacente Ecclesia, usurpaverint (Prop. contradict. propositionibus passim ex D. Bonnetty desumptis).

CXXXI. Pii PP. IX. Breve de libris et doctrina Guentheri ad Cardinalem archiepiscopum Coloniensem d. 15. Jun. 1857.

Opera Antonii Guenther decreto S. C. Indicis d. 8. Januarii 1857, promulgato d. 17. Februarii 1857, a Summo Pontifice approbato, confixa sunt, cui decreto auctor laudabiliter se subjecit. Cum autem quidam Guentheri asseclae inde, quod in generali illa damnatione sententiae singillatim non notarentur, ansam sumerent, ut sibi in iis persistere licere autumarent, Summus Pontifex litteris ad Cardinalem archiepiscopum Coloniensem datis errores Guentheri his verbis singillatim notavit.

Etenim non sine dolore apprime noscimus, in iisdem 1509
operibus erroneum, ac perniciosissimum, et ab hac Apostolica Sede saepe damnatum rationalismi systema ampliter dominari; itemque noscimus, in iisdem libris ea inter alia non pauca legi, quae a catholica fide sinceraque explicatione de unitate Divinae substantiae in Tribus distinctis sempiternisque Personis non minimum aberrant. In compertis pariter habemus, neque meliora neque accuratiora esse, quae traduntur de sacramento Verbi incarnati, deque unitate divinae Verbi personae in duabus naturis divina et humana. Noscimus, iisdem libris laedi catholicam sententiam ac doctrinam de homine, qui corpore et anima ita absolvatur, ut anima eaque rationalis sit vera per se atque immediata corporis forma. Neque ignoramus, ea iisdem libris doceri et statui, quae catholicae doctrinae de suprema Dei libertate a quavis necessitate soluta in rebus procreandis plane adversantur.
Atque illud etiam vel maxime improbandum ac damnandum, 1510
quod Guentherianis libris humanae rationi et philosophiae, quae in religionis rebus non dominari, sed ancillari omnino debent, magisterii jus temere attribuatur, ac propterea omnia perturbentur, quae firmissima manere debent tum de distinctione inter scientiam et fidem, tum de perenni fidei immutabilitate, quae una semper atque eadem est, dum philosophia humanaeque disciplinae neque semper sibi constant
neque sunt a multiplici errorum varietate immunes. Accedit, 1511
nec ea sanctos patres reverentia haberi, quam Conciliorum canones praescribunt quamque splendidissima Ecclesiae lumina omnino promerentur, nec ab iis in catholicas scholas dicteriis abstineri, quae recolendae memoriae Pius VI. Decessor
Noster solemniter damnavit. Neque silentio praeteribimus, 1512

in Guentherianis libris vel maxime violari sanam loquendi formam, ac si liceret verborum Apostoli Pauli oblivisci (2. Tim. 1. 13.) aut horum, quae gravissime monuit Augustinus: „Nobis ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quae his significantur, impiam gignat opinionem“ (de Civit. Dei lib. 10. cap. 23).

CXXXII. Ex Pii PP. IX. Brevi ad episcopum Wratislaviensem de erroribus Guentheri et scholae Guentherianae d. 30. Mart. 1857.

1513 Et re sane vera, quod non sine paterni animi Nostri dolore significamus, neque pauca neque levia in commemoratis libris reperiuntur, quae tum verbis tum rebus a catholica veritate non minimum discedunt. Quo quidem numero ea praesertim censentur, quae auctor tuetur et affirmat de augustissima Trinitate, de sacramento Dominicae Incarnationis, de rerum creatione, de habitu philosophiae ac theo-
1514 logiae, scientiae ac fidei. Neque enim satis intellexit, philosophiae esse, in iis, qnae ad religionem pertinent, non dominari, sed ancillari, non praescribere quid credendum sit, sed rationabili obsequio amplecti, neque altitudinem scrutari
1515 mysteriorum Dei, sed illam pie humiliterque revereri. Immo neque satis intellexit, quantopere deferendum sit venerandae sanctissimorum Patrum auctoritati, et quo studio cavendum, ne profanae novitatis amore tuta illorum vestigia deserantur, et gravissimi diffundantur errores.

CXXXIII. Propositiones a S. Inquisitione damnatae.

A Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis Congregatione postulatum est, utrum sequentes propositiones tuto tradi possint.

1516 1. Immediata Dei cognitio, habitualis saltem, intellectui humano essentialis est, ita ut sine ea nihil cognoscere possit: siquidem est ipsum lumen intellectuale.

1517 2. Esse illud, quod in omnibus et sine quo nihil intelligimus, est esse divinum.

1518 3. Universalia a parte rei considerata a Deo realiter non distinguuntur.

4. Congenita Dei tanquam entis simpliciter notitia omnem aliam cognitionem eminenti modo involvit, ita ut per eam omne ens, sub quocunque respectu cognoscibile est, implicite cognitum habeamus. 1519

5. Omnes aliae ideae non sunt nisi modificationes ideae, qua Deus tamquam ens simpliciter intelligitur. 1520

6. Res creatae sunt in Deo tamquam pars in toto, non quidem in toto formali, sed in toto infinito, simplicissimo, quod suas quasi partes absque ulla sua divisione et diminutione extra se ponit. 1521

7. Creatio sic explicari potest: Deus ipso actu speciali, quo se intelligit et vult tamquam distinctum a determinata creatura, hominem v. g., creaturam producit. 1522

Fer. 4. die 18. Septembris 1861.

In congregatione generali habita in conventu S. M. sup. Minervam coram Eminentissimis et Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus contra haereticam pravitatem in tota republica christiana Inquisitoribus Generalibus iidem Eminentissimi et Reverendissimi DD. praehabito voto DD. Consultorum omnibus et singulis propositionibus superius enunciatis mature perpensis proposito dubio responderunt — Negative. 1523

CXXXIV. Ex epistola Pii PP. IX. ad archiepiscopum Monacensem et Frisingensem d. 11. Dec. 1862.

Gravissimas inter acerbitates, quibus undique premimur, in hac tanta temporum perturbatione et iniquitate vehementer dolemus, cum noscamus, in variis Germaniae regionibus reperiri nonnullos catholicos etiam viros, qui sacram theologiam ac philosophiam tradentes minime dubitant quamdam inauditam adhuc in Ecclesia docendi scribendique libertatem inducere, novasque et omnino improbandas opiniones palam publiceque profiteri et in vulgus disseminare. Hinc non levi moerore affecti fuimus, Venerabilis Frater, ubi tristissimus ad Nos venit nuntius, presbyterum Jacobum Frohschammer in ista Monacensi Academia philosophiae doctorem hujusmodi docendi scribendique licentiam prae ceteris adhibere, eumque suis operibus in lucem editis perniciosissimos tueri errores. Nulla igitur interposita mora, Nostrae Congregationi 1524

libris notandis praepositae mandavimus, ut praecipua volumina, quae ejusdem presbyteri Frohschammer nomine circumferuntur, cum maxima diligentia sedulo perpenderet, et omnia ad Nos referret. Quae volumina germanice scripta titulum habent — *Introductio in philosophiam* — *De libertate scientiae* — *Athenaeum* — quorum primum anno 1858, alterum anno 1861., tertium vero vertente hoc anno 1862. istis Monacensibus typis in lucem est editum. Itaque eadem Congregatio Nostris mandatis diligenter obsequens summo studio accuratissimum examen instituit, omnibusque semel iterumque serio ac mature ex more discussis et perpensis judicavit, auctorem in pluribus non recte sentire, ejusque doctrinam a veritate catholica aberrare. Atque id
1525 ex duplici praesertim parte, et primo quidem propterea quod auctor tales humanae rationi tribuat vires, quae rationi ipsi minime competunt, secundo vero, quod eam omnia opinandi et quidquid semper audendi libertatem eidem rationi concedat, ut ipsius Ecclesiae jura, officium et auctoritas de medio omnino tollantur. Namque auctor in primis edocet, philosophiam, si recta ejus habeatur notio, posse non solum percipere et intelligere ea christiana dogmata, quae naturalis ratio cum fide habet communia (tamquam commune scilicet perceptionis objectum), verum etiam ea, quae christianam religionem fidemque maxime et proprie efficiunt, ipsumque scilicet supernaturalem hominis finem et ea omnia, quae ad ipsum spectant, atque sacratissimum Dominicae Incarnationis mysterium ad humanae rationis et philosophiae provinciam pertinere, rationemque, dato hoc objecto, suis propriis principiis scienter ad ea posse pervenire. Etsi vero aliquam inter haec et illa dogmata distinctionem auctor inducat, et haec ultima minori jure rationi adtribuat, tamen clare aperteque docet, etiam haec contineri inter illa, quae veram propriamque scientiae seu philosophiae materiam constituunt. Quocirca ex ejusdem auctoris sententia concludi omnino possit ac debeat, rationem in abditissimis etiam divinae sapientiae ac bonitatis, immo etiam et liberae ejus voluntatis mysteriis, licet posito revelationis objecto posse ex seipsa, non jam ex divinae auctoritatis principio, sed ex naturalibus suis principiis et viribus ad scientiam seu certitudinem pervenire. Quae auctoris doctrina quam falsa sit et erronea, nemo est, qui

christianae doctrinae rudimentis vel leviter imbutus non illico videat planeque sentiat. Namque si isti philosophiae cultores 1526
vera ac sola rationis et philosophicae disciplinae tuerentur principia et jura, debitis certe laudibus essent persequendi. Siquidem vera ac sana philosophia nobilissimum suum locum habet, cum ejusdem philosophiae sit, veritatem diligenter inquirere, humanamque rationem licet primi hominis culpa obtenebratam, nullo tamen modo extinctam, recte ac sedulo excolere, illustrare, ejusque cognitionis objectum ac permultas veritates percipere, bene intelligere, promovere, earumque plurimas, uti Dei existentiam, naturam, attributa, quae etiam fides credenda proponit, per argumenta ex suis principiis petita demonstrare, vindicare, defendere, atque hoc modo viam munire ad haec dogmata fide rectius tenenda, et ad illa etiam reconditiora dogmata, quae sola fide percipi primum possunt, ut illa aliquo modo a ratione intelligantur. Haec quidem agere, atque in his versari debet severa et pulcherrima verae philosophiae scientia. Ad quae praestanda si viri docti in Germaniae Academiis enitantur pro singulari inclytae illius nationis ad severiores gravioresque disciplinas excolendas propensione, eorum studium a Nobis comprobatur et commendatur, cum in sacrarum rerum utilitatem profectumque convertant, quae illi ad suos usus invenerint. At vero in hoc gravissimo sane 1527
negotio tolerare nunquam possumus, ut omnia temere permisceantur, atque ratio illas etiam res, quae ad fidem pertinent, occupet atque perturbet, cum certissimi omnibusque notissimi sint fines, ultra quos ratio nunquam suo jure est progressa vel progredi potest. Atque ad hujusmodi dogmata ea omnia maxime et apertissime spectant, quae supernaturalem hominis elevationem, ac supernaturale ejus cum Deo commercium respiciunt, atque ad hunc finem revelata noscuntur. Et sane cum haec dogmata sint supra naturam, idcirco naturali ratione ac naturalibus principiis attingi non possunt. Nunquam siquidem ratio suis naturalibus principiis ad hujusmodi dogmata scienter tractanda effici potest idonea. Quod si haec isti temere asseverare audeant, sciant, se certe non a quorumlibet doctorum opinione, sed a communi et nunquam immutata Ecclesiae doctrina recedere. Ex divinis enim Litteris et sanctorum Patrum traditione constat, Dei quidem existentiam multasque alias veritates ab iis etiam, qui fidem nondum

susceperunt, naturali rationis lumine cognosci, sed illa reconditiora dogmata Deum solum manifestasse, dum notum facere voluit, *mysterium quod absconditum fuit a saeculis et generationibus*[1]) *et ita quidem, ut postquam multifariam multisque modis olim locutus est in Filio, per quem fecit et saecula*[2]) . . . *Deum enim nemo vidit unquam. Unigenitus Filius. qui est in sinu Patris, ipse enarravit*[3]). Quapropter Apostolus, qui gentes Deum per ea, quae facta sunt, cognovisse testatur, disserens de *gratia et veritate*[4]) *quae per Jesum Christum facta est, loquimur*, inquit, *Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est . . . quam nemo principum hujus saeculi cognovit . . . Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum . . . Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit, quae sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Ita et quae Dei sunt, nemo cognovit, nisi spiritus Dei*[5]). Hisce aliisque fere innumeris divinis eloquiis inhaerentes SS. Patres in Ecclesiae doctrina tradenda continenter distinguere curarunt rerum divinarum notionem, quae naturalis intelligentiae vi omnibus est communis, ab illarum rerum notitia, quae per Spiritum Sanctum fide suscipitur, et constanter docuerunt, per hanc ea nobis in Christo revelari mysteria, quae non solam humanam philosophiam, verum etiam angelicam naturalem intelligentiam transcendunt quaeque etiamsi divina revelatione innotuerint et ipsa fide fuerint suscepta, tamen sacro adhuc ipsius fidei velo tecta et obscura caligine obvoluta permanent, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur a Domino[6]). Ex his omnibus patet, alienam omnino esse a catholicae Ecclesiae doctrina sententiam, qua idem Frohschammer asserere non dubitat, omnia indiscriminatim christianae religionis dogmata esse objectum naturalis scientiae seu philosophiae, et humanam rationem historice tantum excultam, modo haec dogmata ipsi rationi tamquam objectum proposita fuerint, posse ex suis naturalibus viribus et principio ad veram de omnibus etiam
1528 reconditioribus dogmatibus scientiam pervenire. Nunc vero in memoratis ejusdem auctoris scriptis alia dominatur sententia, quae catholicae Ecclesiae doctrinae ac sensui plane adversatur. Etenim eam philosophiae tribuit libertatem, quae non scientiae libertas, sed omnino reprobanda et intoleranda philosophiae licentia sit appellanda. Quadam enim distinctione inter philo-

sophum et philosophiam facta, tribuit philosopho jus et officium se submittendi auctoritati, quam veram ipse probaverit, sed utrumque philosophiae ita denegat, ut, nulla doctrinae revelatae ratione habita, asserat, ipsam nunquam debere ac posse auctoritati se submittere. Quod esset tolerandum et forte admittendum, si haec dicerentur de jure tantum, quod habet philosophia, suis principiis seu methodo ac suis conclusionibus uti, sicut et aliae scientiae, ac si ejus libertas consisteret in hoc suo jure utendo, ita ut nihil in se admitteret, quod non fuerit ab ipsa suis conditionibus acquisitum aut fuerit ipsi alienum. Sed haec justa philosophiae libertas suos limites noscere et experiri debet. Nunquam enim non solum philosopho, verum etiam philosophiae licebit, aut aliquid contrarium dicere iis, quae divina revelatio et Ecclesia docet, aut aliquid ex eisdem in dubium vocare, propterea quod non intelligit, aut judicium non suscipere, quod Ecclesiae auctoritas de aliqua philosophiae conclusione, quae hucusque libera erat, proferre constituit. Accedit etiam, ut idem auctor philosophiae libertatem seu potius effrenatam licentiam tam acriter, tam temere propugnet, ut minime vereatur asserere, Ecclesiam non solum non debere in philosophiam unquam animadvertere, verum etiam debere ipsius philosophiae tolerare errores eique relinquere, ut ipsa se corrigat, ex quo evenit, ut philosophi hanc philosophiae libertatem necessario participent, atque ita etiam ipsi ab omni lege solvantur. Ecquis non videt, quam vehementer sit rejicienda, reprobanda et omnino damnanda hujusmodi Frohschammer sententia atque doctrina? Etenim Ecclesia ex divina sua institutione et divinae fidei depositum integrum inviolatumque diligentissime custodire, et animarum saluti summo studio debet continenter advigilare, ac summa cura ea omnia amovere et eliminare, quae vel fidei adversari, vel animarum salutem quovis modo in discrimen adducere possunt. Quocirca Ecclesia ex potestate sibi a divino suo Auctore commissa non solum jus, sed officium praesertim habet non tolerandi, sed proscribendi ac damnandi omnes errores, si ita fidei integritas et animarum salus postulaverint, et omni philosopho, qui Ecclesiae filius esse velit, ac etiam philosophiae officium incumbit, nihil unquam dicere contra ea, quae Ecclesia docet, et ea retractare, de quibus eos Ecclesia monuerit. Sententiam autem, quae contrarium edocet, omnino erroneam,

et ipsi fidei, Ecclesiae ejusque auctoritati vel maxime injuriosam esse edicimus et declaramus.

1) Col. 1. v. 26. 2) Hebr. 1. v. 1. 2. 3) Joann 1. v. 18. 4) Joan. 1. v. 17. 5) I. Corint. 2. v. 7. 8. 10. 11. 6) S. Joan. Chrys. homil. 7. (9.) in I. Corint. S. Ambros. de fide ad Grat. 1. 10. S. Leo de Nativ. Dom. Ser. 9. S. Cyril. Alex. contr. Nestor. lib.3. initio, in Joan. 1. 9. S. Joan. Dam. de fide orth. II. 1. 2. in I. Cor. c. 2. S. Hier. in Gal. III. 2.

CXXXV. Ex Pii IX. Encyclica ad Cardinales, Archiepiscopos et Episcopos Italiae d. 10. Aug. 1863.

1529 Atque hic, Dilecti Filii Nostri et Venerabiles Fratres, iterum commemorare et reprehendere oportet gravissimum errorem, in quo nonnulli catholici misere versentur, qui homines in erroribus viventes et a vera fide atque a catholica unitate alienos ad aeternam vitam pervenire posse opinantur. Quod quidem catholicae doctrinae vel maxime adversatur. Notum Nobis Vobisque est, eos, qui invincibili circa sanctissimam nostram religionem ignorantia laborant, quique naturalem legem ejusque praecepta in omnium cordibus a Deo insculpta sedulo servantes, ac Deo obedire parati, honestam rectamque vitam agunt, posse, divinae lucis et gratiae operante virtute, aeternam consequi vitam, cum Deus, qui omnium mentes, animos, cogitationes habitusque plane intuetur, scrutatur et noscit, pro summa sua bonitate et clementia minime patiatur, quempiam aeternis puniri suppliciis, qui voluntariae culpae reatum non habeat. Sed notissimum quoque est catholicum dogma, neminem scilicet extra catholicam Ecclesiam posse salvari, et contumaces adversus ejusdem Ecclesiae auctoritatem, definitiones, et ab ipsius Ecclesiae unitate atque a Petri successore Romano Pontifice, cui *vineae custodia a Salvatore est commissa* (Concil oecum. Chalcedonen. in Relat. ad Leonem Papam) pertinaciter divisos, aeternam non posse obtinere
1530 salutem . . . . . Absit vero, ut catholicae Ecclesiae filii ullo unquam modo inimici sint iis, qui eisdem fidei charitatisque vinculis nobiscum minime sunt conjuncti, quin immo illos sive pauperes, sive aegrotantes sive aliis quibusque aerumnis afflictos omnibus christianae charitatis officiis prosequi adjuvare semper studeant, et in primis ab errorum tenebris, in quibus misere jacent, eripere atque ad catholicam veritatem et ad

amantissimam matrem Ecclesiam reducere contendant, quae maternas suas manus ad illos amanter tendere, eosque ad suum sinum revocare nunquam desinit, ut in fide, spe et charitate fundati, ac stabiles, et in omni opere bono fructificantes, aeternam assequantur salutem.

CXXXVI. Ex Pii IX. litteris ad archiepiscopum Monacensem et Frisingensem d. 21. Dec. 1863.

De Conventibus theologorum Germaniae.

. . . Noscebamus etiam, Venerabilis Frater, nonnullos 1531
ex catholicis, qui severioribus disciplinis excolendis operam navant, humani ingenii viribus nimium fidentes errorum periculis haud fuisse absterritos, ne in asserenda fallaci et minime sincera scientiae libertate abriperentur ultra limites, quos praetergredi non sinit obedientia debita erga magisterium Ecclesiae ad totius revelatae veritatis integritatem servandam divinitus institutum. Ex quo evenit, ut hujusmodi catholici misere decepti et iis saepe consentiant, qui contra hujus Apostolicae Sedis ac Nostrarum Congregationum decreta declarant ac blaterant, ea liberum scientiae progressum impedire, et periculo se exponunt sacra illa frangendi obedientiae vincula, quibus ex Dei voluntate eidem Apostolicae huic adstringuntur Sedi, quae a Deo ipso veritatis magistra et vindex fuit constituta. Neque ignorabamus, in Germania etiam 1532
falsam invaluisse opinionem adversus veterem scholam et adversus doctrinam summorum illorum Doctorum, quos propter admirabilem eorum sapientiam et vitae sanctitatem universalis veneratur Ecclesia. Qua falsa opinione ipsius Ecclesiae auctoritas in discrimen vocatur, quandoquidem ipsa Ecclesia non solum per tot continentia saecula permisit, ut ex eorumdem Doctorum methodo, et ex principiis communi omnium catholicarum scholarum consensu sancitis theologica excoleretur scientia, verum etiam saepissime summis laudibus theologicam eorum doctrinam extulit, illamque veluti fortissimum fidei propugnaculum et formidanda contra suos inimicos arma vehementer commendavit . . . .

Equidem cum omnes ejusdem Conventus viri, veluti 1533
scribis, asseruerunt, scientiarum progressum et felicem exitum in devitandis ac refutandis miserrimae nostrae aetatis

erroribus omnino pendere ab intima erga veritates revelatas adhaesione, quas catholica docet Ecclesia, ipsi noverunt ac professi sunt illam veritatem, quam veri catholici scientiis excolendis et evolvendis dediti semper tenuere ac tradiderunt. Atque hac veritate innixi potuerunt ipsi sapientes ac veri catholici viri scientias easdem tuto excolere, explanare easque utiles certasque reddere. Quod quidem obtineri non potest, si humanae rationis lumen finibus circumscriptum eas quoque veritates investigando, quas propriis viribus et facultatibus assequi potest, non veneretur maxime, ut par est, infallibile et increatum Divini intellectus lumen, quod in christiana revelatione undique mirifice elucet. Quamvis enim naturales illae disciplinae suis propriis ratione cognitis principiis nitantur, catholici tamen earum cultores divinam revelationem veluti rectricem stellam prae oculis habeant oportet, qua praelucente sibi a syrtibus et erroribus caveant, ubi in suis investigationibus et commentationibus animadvertant posse se illis adduci, ut saepissime accidit, ad ea proferenda, quae plus minusve adversentur infallibili rerum veritati, quae a
1534 Deo revelatae fuere. Hinc dubitare nolumus, quin ipsius Conventus viri commemoratam veritatem noscentes ac profitentes, uno eodemque tempore plane rejicere ac reprobare voluerint recentem illam ac praeposteram philosophandi rationem, quae etiamsi divinam revelationem veluti historicum factum admittat, tamen ineffabiles veritates ab ipsa divina revelatione propositas humanae rationis investigationibus supponit, perinde ac si illae veritates rationi subjectae essent vel ratio suis viribus et principiis posset consequi intelligentiam et scientiam omnium supernarum sanctissimae fidei nostrae veritatum et mysteriorum, quae ita supra humanam rationem sunt, ut haec nunquam effici possit idonea ad illa suis viribus et ex naturalibus suis principiis intelligenda aut
1535 demonstranda. Ejusdem vero conventus viros debitis prosequimur laudibus, propterea quod rejicientes, uti existimamus, falsam inter philosophum et philosophiam distinctionem, de qua in aliis Nostris Litteris ad Te scriptis loquuti sumus, noverunt et asseruerunt, omnes catholicos in doctis suis commentationibus debere ex conscientia dogmaticis infallibilis
1536 catholicae Ecclesiae obedire decretis. Dum vero debitas illis deferimus laudes, quod professi sint veritatem, quae ex

catholicae fidei obligatione necessario oritur, persuadere Nobis volumus, noluisse obligationem, qua catholici magistri ac scriptores omnino adstringuntur, coarctare in iis tantum, quae ab infallibili Ecclesiae judicio veluti fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur. Atque etiam Nobis persuademus, ipsos noluisse declarare, perfectam illam erga revelatas veritates adhaesionem, quam agnoverunt necessariam omnino esse ad verum scientiarum progressum assequendum et ad errores confutandos, obtineri posse, si dumtaxat dogmatibus ab Ecclesia expresse definitis fides et obsequium adhibeatur. Namque etiamsi ageretur de illa subjectione, quae fidei divinae actu est praestanda, limitanda tamen non esset ad ea, quae expressis oecumenicorum Conciliorum et Romanorum Pontificum hujusque Apostolicae Sedis decretis definita sunt, sed ad ea quoque extendenda, quae ordinario totius Ecclesiae per orbem dispersae magisterio tanquam divinitus relevata traduntur, ideoque universali et constanti consensu a catholicis theologis ad fidem
pertinere retinentur. Sed cum agatur de illa subjectione, 1537
qua ex conscientia ii omnes catholici obstringuntur, qui in contemplatrices scientias incumbunt, ut novas suis scriptis Ecclesiae afferant utilitates, idcirco ejusdem Conventus viri recognoscere debent, sapientibus catholicis haud satis esse, ut praefata Ecclesiae dogmata recipiant ac venerentur, verum etiam opus esse, ut se subjiciant tum decisionibus, quae ad doctrinam pertinentes a Pontificiis Congregationibus proferuntur, tum iis doctrinae capitibus, quae communi et constanti Catholicorum consensu retinentur ut theologicae veritates et conclusiones ita certae, ut opiniones eisdem doctrinae capitibus adversae quamquam haereticae dici nequeant, tamen aliam theologicam mereantur censuram.

CXXXVII. Ex Pii IX. Encyclica „Quanta cura" d. 8. Dec. 1864.

Summus Pontifex, recensitis iis, quae post praedecessores suos a se ad profligandos errores acta sunt, praesertim vero in Encyclica d. 9. Nov. 1846 et Allocutionibus d. 9. Dec. 1854 et 9. Jun. 1862, ita pergit:

„Etsi autem haud omiserimus potissimos hujusmodi 1538
errores saepe proscribere et reprobare, tamen catholicae

Ecclesiae causa, animarumque salus Nobis divinitus commissa, atque ipsius humanae societatis bonum omnino postulant, ut iterum pastoralem vestram sollicitudinem excitemus ad alias pravas profligandas opiniones, quae ex eisdem erroribus, veluti ex fontibus erumpunt. Quae falsae ac perversae opiniones eo magis detestandae sunt, quod eo potissimum spectant, ut impediatur et amoveatur salutaris illa vis, quam catholica Ecclesia ex divini sui Auctoris institutione, et mandato libere exercere debet usque ad consummationem
1539 saeculi non minus erga singulos homines, quam erga nationes, populos, summosque eorum Principes, utque de medio tollatur mutua illa inter Sacerdotium et Imperium consiliorum societas et concordia, quae rei cum sacrae tum civili fausta
1540 semper extitit ac salutaris [1]). Etenim probe noscitis, Venerabiles Fratres, hoc tempore non paucos reperiri, qui civili consortio impium absurdumque *naturalismi*, uti vocant, principium applicantes audent docere, „optimam societatis publicae rationem, civilemque progressum omnino requirere, ut humana societas constituatur et gubernetur, nullo habito ad religionem respectu, ac si ea non existeret, vel saltem nullo facto veram inter falsasque religiones discrimine.“ Atque contra sacrarum Litterarum, Ecclesiae, sanctorumque Patrum doctrinam, asserere non dubitant, „optimam esse conditionem societatis, in qua Imperio non agnoscitur officium coercendi sancitis poenis violatores catholicae religionis, nisi quatenus pax publica postulet:“ Ex qua omnino falsa socialis regiminis idea haud timent erroneam illam fovere opinionem catholicae Ecclesiae, animarumque saluti maxime exitialem, a rec. mem. Gregorio XVI. Praedecessore Nostro *deliramentum* appellatam [2]), nimirum „libertatem conscientiae et cultuum esse proprium cujuscumque hominis jus, quod lege proclamari et asseri debet in omni recte constituta societate, et jus civibus inesse ad omnimodam libertatem nulla vel ecclesiastica, vel civili auctoritate coarctandam, quo suos conceptus quoscumque sive voce, sive typis, sive alia ratione palam publiceque manifestare, ac declarare valeant.“ Dum vero id temere affirmant, haud cogitant et considerant, quod *libertatem perditionis* [3]) praedicant, et quod „si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare, et de humanae

sapientiae loquacitate confidere, cum hanc nocentissimam vanitatem quantum debeat fides et sapientia christiana vitare, ex ipsa Domini Nostri Jesu Christi institutione cognoscat[4])."

Et quoniam ubi a civili societate fuit amota religio, ac repudiata divinae revelationis doctrina et auctoritas, vel ipsa germana justitiae humanique juris notio tenebris obscuratur et amittitur, atque in verae justitiae legitimique juris locum materialis substituitur vis, inde liquet cur nonnulli certissimis sanae rationis principiis penitus neglectis posthabitisque audeant conclamare, „voluntatem populi, publica, quam dicunt, opinione, vel alia ratione manifestatam constituere supremam legem ab omni divino humanoque jure solutam, et in ordine politico facta consummata, eo ipso quod consummata sunt vim juris habere." Verum ecquis non videt, planeque sentit, hominum societatem religionis ac verae justitiae vinculis solutam nullum aliud profecto propositum habere posse, nisi scopum comparandi, cumulandique opes, nullamque aliam in suis actionibus legem sequi, nisi indomitam animi cupiditatem
inserviendi propriis voluptatibus et commodis? Eapropter 1541
hujusmodi homines acerbo sane odio insectantur Religiosas Familias quamvis de re christiana, civili, ac litteraria summopere meritas, et blaterant, easdem nullam habere legitimam existendi rationem, atque ita haereticorum commentis plaudunt. Nam, ut sapientissime rec. mem. Pius VI. Decessor Noster docebat „regularium abolitio laedit statum publicae professionis consiliorum evangelicorum, laedit vivendi rationem in Ecclesia commendatam tanquam Apostolicae doctrinae consentaneam, laedit ipsos insignes fundatores, quos super altaribus veneramur, qui nonnisi a Deo inspirati eas constitue-
runt societates[5])." Atque etiam impie pronuntiant, auferen- 1542
dam esse civibus et Ecclesiae facultatem „qua eleemosynas christianae caritatis causa palam erogare valeant", ac de medio tollendam legem „qua certis aliquibus diebus opera servilia propter Dei cultum prohibentur" fallacissime praetexentes, commemoratam facultatem et legem optime publicae oeconomiae principiis obsistere. Neque contenti amovere religionem a publica societate, volunt religionem ipsam a
privatis etiam arcere familiis. Etenim funestissimum *Com-* 1543
munismi et *Socialismi* docentes ac profitentes errorem asserunt „societatem domesticam seu familiam totam suae exi-

stentiae rationem a jure dumtaxat civili mutuari; proindeque ex lege tantum civili dimanare ac pendere jura omnia parentum in filios, cum primis vero jus institutionis, educationis-
1544 que curandae." Quibus impiis opinionibus, machinationibusque in id praecipue intendunt fallacissimi isti homines, ut salutifera catholicae Ecclesiae doctrina ac vis a juventutis institutione et educatione prorsus eliminetur, ac teneri flexibilesque juvenum animi perniciosis quibusque erroribus, vitiisque misere inficiantur ac depraventur. Siquidem omnes, qui rem tum sacram, tum publicam, perturbare, ac rectum societatis ordinem evertere, et jura omnia divina et humana delere sunt conati, omnia nefaria sua consilia, studia et operam in improvidam praesertim juventutem decipiendam ac depravandam, ut supra innuimus, semper contulerunt, omnemque spem in ipsius juventutis corruptela collocarunt. Quocirca nunquam cessant utrumque clerum, ex quo, veluti certissima historiae monumenta splendide testantur, tot magna in christianam, civilem, et litterariam rempublicam commoda redundarunt, quibuscumque infandis modis divexare, et edicere, ipsum Clerum „utpote vero, utilique scientiae et civilitatis progressui inimicum ab omni juventutis instituendae educandaeque cura et officio esse amovendum."

1545 At vero alii instaurantes prava ac toties damnata novatorum commenta, insigni impudentia audent, Ecclesiae et hujus Apostolicae Sedis supremam auctoritatem a Christo Domino ei tributam civilis auctoritatis arbitrio subjicere, et omnia ejusdem Ecclesiae et Sedis jura denegare circa ea
1546 quae ad exteriorem ordinem pertinent. Namque ipsos minime pudet affirmare „Ecclesiae leges non obligare in conscientia, nisi cum promulgantur a civili potestate; acta et decreta Romanorum Pontificum ad religionem et Ecclesiam spectantia indigere sanctione et approbatione, vel minimum assensu potestatis civilis; constitutiones Apostolicas[6]), quibus damnantur clandestinae societates, sive in eis exigatur, sive non exigatur juramentum de secreto servando, earumque asseclae et fautores anathemate mulctantur, nullam habere vim in illis orbis regionibus, ubi ejusmodi aggregationes tolerantur a civili gubernio; excommunicationem a Concilio Tridentino et Romanis Pontificibus latam in eos, qui jura possessionesque Ecclesiae invadunt, et usurpant, niti confusione ordinis

spiritualis, ordinisque civilis ac politici ad mundanum dumtaxat bonum prosequendum: Ecclesiam nihil debere decernere, quod obstringere possit fidelium conscientias in ordine ad usum rerum temporalium: Ecclesiae jus non competere violatores legum suarum poenis temporalibus coercendi; conforme esse sacrae theologiae, jurisque publici principiis, bonorum proprietatem, quae ab Ecclesiis, a Familiis religiosis, aliisque locis piis possidentur, civili gubernio asserere, et vindicare."
Neque erubescunt palam publiceque profiteri haereticorum 1547
effatum et principium, ex quo tot perversae oriuntur sententiae, atque errores. Dictitant enim „Ecclesiasticam potestatem non esse jure divino distinctam et independentem a potestate civili, neque ejusmodi distinctionem, et independentiam servari posse, quin ab Ecclesia invadantur et usurpentur essentialia jura potestatis civilis." Atque silentio praeterire non possumus eorum audaciam, qui sanam non sustinentes doctrinam contendunt „illis Apostolicae Sedis judiciis et decretis, quorum objectum ad bonum generale Ecclesiae, ejusdemque jura, ad disciplinam spectare declaratur, dummodo fidei morumque dogmata non attingat, posse assensum et obedientiam detrectari absque peccato, et absque ulla catholicae professionis jactura." Quod quidem quantopere adversetur catholico dogmati plenae potestatis Romano Pontifici ab ipso Christo Domino divinitus collatae universalem pascendi, regendi et gubernandi Ecclesiam, nemo est qui non clare aperteque videat et intelligat.

In tanta igitur depravatarum opinionum perversitate, Nos Apostolici Nostri officii probe memores, ac de sanctissima nostra religione, de sana doctrina et animarum salute Nobis divinitus commissa, ac de ipsius humanae societatis bono maxime solliciti, Apostolicam Nostram vocem iterum extollere existimavimus. Itaque omnes et singulas pravas opiniones ac doctrinas singillatim hisce litteris commemoratas auctoritate Nostra Apostolica reprobamus, proscribimus atque damnamus, easque ab omnibus catholicae Ecclesiae filiis, veluti reprobatas, proscriptas atque damnatas omnino haberi volumus et mandamus.

1) Gregor. XVI. Epist. encycl. *Mirari* 15. Aug. 1832. 2) Eadem Encycl. *Mirari*. 3) S. Aug. Epist. 105. al. 166. 4) S. Leo Epist. 164, al. 133 § 2 edit. Ball. 5) Epist. ad Card. De la Rochefoucault,

10. Mart. 1791. [6]) Clement. XII. „*In eminenti.*" Benedict. XIV. „*Providas Romanorum.*" Pii VII. „*Ecclesiam.*" Leonis XII. „*Quo graviora.*"

CXXXVIII. Syllabus complectens praecipuos nostrae aetatis errores qui notantur in Allocutionibus consistorialibus, in Encyclicis aliisque apostolicis litteris sanctissimi domini nostri Pii Papae IX.

§ I. *Pantheismus, Naturalismus et Rationalismus absolutus.*

1548 1. Nullum supremum, sapientissimum, providentissimumque Numen divinum exsistit, ab hac rerum universitate distinctum, et Deus idem est ac rerum natura et iccirco immutationibus obnoxius, Deusque reapse fit in homine et mundo, atque omnia Deus sunt et ipsissimam Dei habent substantiam; ac una eademque res est Deus cum mundo, et proinde spiritus cum materia, necessitas cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et iustum cum iniusto.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

1549 2. Neganda est omnis Dei actio in homines et mundum.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

1550 3. Humana ratio, nullo prorsus Dei respectu habito, unicus est veri et falsi, boni et mali arbiter, sibi ipsi est lex et naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficit.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

1551 4. Omnes religionis veritates ex nativa humanae rationis vi derivant; hinc ratio est princeps norma qua homo cognitionem omnium cuiuscumque generis veritatum assequi possit ac debeat.
Epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novembris 1846.
Epist. encycl. *Singulari quidem* 17. martii 1856.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

1552 5. Divina revelatio est imperfecta et iccirco subiecta continuo et indefinito progressui qui humanae rationis progressioni respondeat.
Epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novembris 1846.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

1553 6. Christi fides humanae refragatur rationi; divinaque revelatio non solum nihil prodest, verum etiam nocet hominis perfectioni.

Epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novembris 1846.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

7. Prophetiae et miracula in sacris Litteris exposita et 1554
narrata sunt poetarum commenta, et christianae fidei mysteria philosophicarum investigationum summa; et utriusque Testamenti libris mythica continentur inventa; ipseque Jesus Christus est mythica fictio.

Epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novembris 1846.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

§ II. *Rationalismus moderatus.*

8. Quum ratio humana ipsi religioni aequiparetur, iccirco 1555
theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt.

Alloc. *Singulari quadam perfusi* 9. decembris 1854.

9. Omnia indiscriminatim dogmata religionis christianae 1556
sunt obiectum naturalis scientiae seu philosophiae; et humana ratio historice tantum exculta potest ex suis naturalibus viribus et principiis ad veram de omnibus etiam reconditioribus dogmatibus scientiam pervenire, modo haec dogmata ipsi rationi tamquam obiectum proposita fuerint.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11. decembris 1862.
Epist. ad eumdem *Tuas libenter* 21. decembris 1863.

10. Quum aliud sit philosophus, aliud philosophia, ille 1557
ius et officium habet se submittendi auctoritati, quam veram ipse probaverit; at philosophia neque potest, neque debet, ulli sese submittere auctoritati.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11. decembris 1862.
Epist. ad eumdem *Tuas libenter* 21. decembris 1863.

11. Ecclesia non solum non debet in philosophiam un- 1558
quam animadvertere, verum etiam debet ipsius philosophiae tolerare errores, eique relinquere ut ipsa se corrigat.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11. decembris 1862.

12. Apostolicae Sedis, Romanarumque Congregationum 1559
decreta liberum scientiae progressum impediunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. decembris 1863.

13. Methodus et principia, quibus antiqui Doctores 1560
scholastici Theologiam excoluerunt, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. decembris 1863.

1561 14. Philosophia tractanda est, nulla supernaturalis revelationis habita ratione.

Epist. ad. Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. decembris 1863.

N. B. Cum rationalismi systemate cohaerent maximam partem errores Antonii Günther, qui damnantur in Epist. ad Card. Archiep. Coloniensem *Eximiam tuam* 15. iunii 1857, et in Epist. ad Episc. Wratislaviensem *Dolore haud mediocri* 30. aprilis 1860.

§ *III. Indifferentismus, Latitudinarismus.*

1562 15. Liberum cuique homini est eam amplecti ac profiteri religionem, quam rationis lumine quis ductus veram putaverit.

Litt. apost. *Multipliccs inter* 10. iunii 1851.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

1563 16. Homines in cuiusvis religionis cultu viam aeternae salutis reperire aeternamque salutem assequi possunt.

Epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novembris 1846.
Alloc. *Ubi primum* 17. decembris 1847.
Epist. encycl. *Singulari quidem* 17. martii 1856.

1564 17. Saltem bene sperandum est de aeterna illorum omnium salute, qui in vera Christi Ecclesia nequaquam versantur.

Alloc. *Singulari quadam* 9. decembris 1854.
Epist. encycl. *Quanto conficiamur* 17. augusti 1863.

1565 18. Protestantismus non aliud est quam diversa verae eiusdem christianae religonis forma, in qua aeque ac in Ecclesia catholica Deo placere datum est.

Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8. decembris 1849.

§ *IV. Socialismus, Communismus, Societates clandestinae, Societates biblicae, Societates clerico-liberales.*

1566 Eiusmodi pestes saepe gravissimisque verborum formulis reprobantur in Epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novemb. 1846; in Alloc. *Quibus quantisque* 20. april. 1849; in Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8. decemb. 1849; in Allocut. *Singulari quadam* 9. decemb. 1854; in Epist. encycl. *Quanto conficiamur moerore* 10. augusti 1863.

§ *V. Errores de Ecclesia eiusque iuribus.*

1567 19. Ecclesia non est vera perfectaque societas plane libera, nec pollet suis propriis et constantibus iuribus sibi

a divino fundatore suo collatis, sed civilis potestatis est definire quae sint Ecclesiae iura ac limites, intra quos eadem iura exercere queat.

Alloc. *Singulari quadam* 9. decembris 1854.
Alloc. *Multis gravibusque* 17. decembris 1860.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

20. Ecclesiastica potestas suam auctoritatem exercere 1568
non debet absque civilis gubernii venia et assensu.

Alloc. *Meminit unusquisque* 30. septembris 1861.

21. Ecclesia non habet potestatem dogmatice definiendi, 1569
religionem catholicae Ecclesiae esse unice veram religionem.

Litt. Apost. *Multiplices inter* 10. iunii 1851.

22. Obligatio, qua catholici magistri et scriptores om- 1570
nino adstringuntur, coarctatur in iis tantum, quae ab infallibili Ecclesiae iudicio veluti fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. decembris 1863.

23. Romani Pontifices et Concilia oecumenica a limitibus 1571
suae potestatis recesserunt, iura Principum usurparunt, atque etiam in rebus fidei et morum definiendis errarunt.

Litt. Apost. *Multiplices inter* 10. iunii 1851.

24. Ecclesia vis inferendae potestatem non habet, ne- 1572
que potestatem ullam temporalem directam vel indirectam.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

25. Praeter potestatem episcopatui inhaerentem, alia est 1573
attributa temporalis potestas a civili imperio vel expresse vel tacite concessa, revocanda propterea, cum libuerit, a civili imperio.

Litt. apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

26. Ecclesia non habet nativum ac legitimum ius ac- 1574
quirendi ac possidendi.

Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.
Epist. encycl. *Incredibili* 17. septembris 1863.

27. Sacri Ecclesiae ministri Romanusque Pontifex ab 1575
omni rerum temporalium cura ac dominio sunt omnino excludendi.

Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

28. Episcopis, sine gubernii venia, fas non est vel 1576
ipsas apostolicas litteras promulgare.

Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.

29. Gratiae a Romano Pontifice concessae existimari 1577
debent tamquam irritae, nisi per gubernium fuerint imploratae.

Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.

1578 30. Ecclesiae et personarum ecclesiasticarum immunitas a iure civili ortum habuit.

Litt. Apost. *Multiplices inter* 10. iunii 1851.

1579 31. Ecclesiasticum forum pro temporalibus clericorum causis sive civilibus sive criminalibus omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica Sede.

Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.
Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.

1580 32. Absque ulla naturalis iuris et aequitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundae exercendaeque militiae eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta.

Epist. ad Episc. Montisregal. *Singularis Nobisque* 29. sept. 1864.

1581 33. Non pertinet unice ad ecclesiasticam iurisdictionis potestatem proprio ac nativo iure dirigere theologicarum rerum doctrinam.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. decembris 1863.

1582 34. Doctrina comparantium Romanum Pontificem Principi libero et agenti in universa Ecclesia, doctrina est quae medio aevo praevaluit.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

1583 35. Nihil vetat, alicuius Concilii generalis sententia aut universorum populorum facto, summum Pontificatum ab Romano Episcopo atque Urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

1584 36. Nationalis concilii definitio nullam aliam admittit disputationem, civilisque administratio rem ad hosce terminos exigere potest.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

1585 37. Institui possunt nationales Ecclesiae ab auctoritate Romani Pontificis subductae planeque divisae.

Alloc. *Multis gravibusque* 17. decembris 1860.
Alloc *Jamdudum cernimus* 18. martii 1861.

1586 38. Divisioni Ecclesiae in orientalem atque occidentalem nimia Romanorum Pontificum arbitria contulerunt.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

§ VI. *Errores de societate civili tum in se, tum in suis ad Ecclesiam relationibus spectata.*

39. Reipublicae status, utpote omnium iurium origo et 1587
fons, iure quodam pollet nullis circumscripto limitibus.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

40. Catholicae Ecclesiae doctrina humanae societatis 1588
bono et commodis adversatur.
Epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novembris 1846.
Alloc. *Quibus quantisque* 20. aprilis 1849.

41. Civili potestati vel ab infideli imperante exercitae 1589
competit potestas indirecta negativa in sacra; eidem proinde competit nedum ius quod vocant *exequatur*, sed etiam ius *appellationis*, quam nuncupant, *ab abusu.*
Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

42. In conflictu legum utriusque potestatis, ius civile 1590
praevalet.
Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

43. Laica potestas auctoritatem habet rescindendi, de- 1591
clarandi ac faciendi irritas solemnes conventiones (vulgo *Concordata*) super usu iurium ad ecclesiasticam immunitatem pertinentium cum Sede Apostolica initas, sine huius consensu, immo et ea reclamante.
Alloc. *In Consistoriali* 1. novembris 1850.
Alloc. *Multis gravibusque* 17. decembris 1860.

44. Civilis auctoritas potest se immiscere rebus, quae 1592
ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent. Hinc potest de instructionibus iudicare, quas ecclesiae pastores ad conscientiarum normam pro suo munere edunt, quin etiam potest de divinorum sacramentorum administratione et dispositionibus ad ea suscipienda necessariis decernere.
Alloc. *In Consistoriali* 1. novembris 1850.
Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

45. Totum scholarum publicarum regimen, in quibus 1593
iuventus christianae alicuius Reipublicae instituitur, episcopalibus dumtaxat seminariis aliqua ratione exceptis, potest ac debet attribui auctoritati civili, et ita quidem attribui, ut nullum alii cuicumque auctoritati recognoscatur ius immiscendi se in disciplina scholarum, in regimine studiorum, in graduum collatione, in delectu aut approbatione magistrorum.
Alloc. *In Consistoriali* 1. novembris 1850.
Alloc. *Quibus luctuosissimis* 5. septembris 1851.

1594 46. Immo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subiicitur.

Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.

1595 47. Postulat optima civilis societatis ratio, ut populares scholae, quae patent omnibus cuiusque e populo classis pueris, ac publica universim instituta, quae litteris severioribusque disciplinis tradendis et educationi iuventutis curandae sunt destinata, eximantur ab omni Ecclesiae auctoritate, moderatrice vi et ingerentia, plenoque civilis ac politicae auctoritatis arbitrio subiiciantur ad imperantium placita et ad communium aetatis opinionum amussim.

Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine* 14. iulii 1864.

1596 48. Catholicis viris probari potest ea iuventutis instituendae ratio, quae sit a catholica fide et ab Ecclesiae potestate seiuncta, quaeque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenae socialis vitae fines tantummodo vel saltem primario spectet.

Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine* 14. iulii 1864.

1597 49. Civilis auctoritas potest impedire, quominus sacrorum Antistites et fideles populi cum Romano Pontifice libere ac mutuo communicent.

Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

1598 50. Laica auctoritas habet per se ius praesentandi episcopos, et potest ab illis exigere, ut ineant dioecesium procurationem, antequam ipsi canonicam a S. Sede institutionem et apostolicas litteras accipiant.

Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.

1599 51. Immo laicum gubernium habet ius deponendi ab exercitio pastoralis ministerii episcopos, neque tenetur obedire Romano Pontifici in iis, quae episcopatuum et episcoporum respiciunt institutionem.

Litt. Apost. *Multiplices inter* 10. iunii 1851.
Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.

1600 52. Gubernium potest suo iure immutare aetatem ab Ecclesia praescriptam pro religiosa tam mulierum quam virorum professione, omnibusque religiosis familiis indicere, ut neminem sine suo permissu ad solemnia vota nuncupanda admittant.

Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.

1601 53. Abrogandae sunt leges, quae ad religiosarum familiarum statum tutandum, earumque iura et officia pertinent;

immo potest civile gubernium iis omnibus auxilium praestare, qui a suscepto religiosae vitae instituto deficere ac solemnia vota frangere velint; pariterque potest religiosas easdem familias perinde ac collegiatas Ecclesias et beneficia simplicia etiam iuris patronatus penitus extinguere, illorumque bona et reditus civilis potestatis administrationi et arbitrio subiicere et vindicare.

Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.
Alloc. *Probe memineritis* 22. ianuarii 1855.
Alloc. *Cum saepe* 26. iulii 1855.

54. Reges et Principes non solum ab Ecclesiae iuris- 1602
dictione eximuntur, verum etiam in quaestionibus iurisdictionis dirimendis superiores sunt Ecclesia.

Litt. Apost. *Multiplices inter* 10. iunii 1851.

55. Ecclesia a Statu, Statusque ab Ecclesia seiungen- 1603
dus est.

Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.

§ *VII. Errores de Ethica naturali et christiana.*

56. Morum leges divina haud egent sanctione, minime- 1604
que opus est, ut humanae leges ad naturae ius conformentur aut obligandi vim a Deo accipiant.

Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

57. Philosophicarum rerum morumque scientia, itemque 1605
civiles leges possunt et debent a divina et ecclesiastica auctoritate declinare.

Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

58. Aliae vires non sunt agnoscendae nisi illae, quae in 1606
materia positae sunt, et omnis morum disciplina honestasque collocari debet in cumulandis et augendis quovis modo divitiis ac in voluptatibus explendis.

Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.
Epist. encycl. *Quando conficiamur* 10. augusti 1863.

59. Ius in materiali facto consistit, et omnia hominum 1607
officia sunt nomen inane, et omnia humana facta iuris vim habent.

Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

60. Auctoritas nihil aliud est, nisi numeri et materialium 1608
virium summa.

Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

61. Fortunata facti iniustitia nullum iuris sanctitati de- 1609
trimentum affert.

Alloc. *Iamdudum cernimus* 18. martii 1861.

1610 62. **Proclamandum est et observandum principium, quod vocant de *non-interventu*.**

Alloc. *Novos et ante* 28. septembris 1860.

1611 63. **Legitimis principibus obedientiam detractare, immo et rebellare licet.**

Epist. encycl. *Qui pluribus* 8. novembris 1846.
Alloc. *Quisque vestrum* 4. octobris 1847.
Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8. decembris 1849.
Litt. Apost. *Cum catholica* 26. martii. 1860.

1612 64. Tum cuiusque sanctissimi iuramenti violatio, tum quaelibet scelesta flagitiosaque actio sempiternae legi repugnans, non solum haud est improbanda, verum etiam omnino licita, summisque laudibus efferenda, quando id pro patriae amore agatur.

Alloc. *Quibus quantisque* 20. aprilis 1849.

§ *VIII. Errores de matrimonio christiano.*

1613 65. Nulla ratione ferri potest, Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

1614 66. Matrimonii sacramentum non est, nisi quid contractui accessorium ab eoque separabile, ipsumque sacramentum in una tantum nuptiali benedictione situm est.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

1615 67. Iure naturae matrimonii vinculum non est indissolubile, et in variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.
Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.

1616 68. Ecclesia non habet potestatem impedimenta matrimonium dirimentia inducendi, sed ea potestas civili auctoritati competit, a qua impedimenta existentia tollenda sunt.

Litt. Apost. *Multiplices inter* 10. iunii 1851.

1617 69. Ecclesia sequioribus saeculis dirimentia impedimenta inducere coepit, non iure proprio, sed illo iure usa, quod a civili potestate mutuata erat.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

1618 70. Tridentini canones, qui anathematis censuram illis inferunt, qui facultatem impedimenta dirimentia inducendi Ecclesiae negare audeant, vel non sunt dogmatici, vel de hac mutuata potestate intelligendi sunt.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.

71. Tridentini forma sub infirmitatis poena non obligat, 1619
ubi lex civilis aliam formam praestituat, et velit hac nova
forma interveniente matrimonium valere.
Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.
72. Bonifacius VIII. votum castitatis in ordinatione emis- 1620
sum nuptias nullas reddere primus asseruit.
Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.
73. Vi contractus mere civilis potest inter christianos 1621
constare veri nominis matrimonium; falsumque est, aut contractum matrimonii inter christianos semper esse sacramentum, aut nullum esse contractum, si sacramentum excludatur.
Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851
Lettera di S. S. PIO IX al Rè di Sardegna, 9. settembre 1852.
Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.
Alloc. *Multis gravibusque* 17. decembris 1860.
74. Caussae matrimoniales et sponsalia suapte natura 1622
ad forum civile pertinent.
Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22. augusti 1851.
Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.
N. B. Huc facere possunt duo alii errores de clerico- 1623
rum coelibatu abolendo et de statu matrimonii statui virginitatis anteferendo. Confodiuntur, prior in epist. encycl. *Qui pluribus* 9. novembris 1846, posterior in litteris apost. *Multiplices inter* 10. iunii 1851.

§ IX. *Errores de civili Romani Pontificis principatu.*

75. De temporalis regni cum spirituali compatibilitate 1624
disputant inter se christianae et catholicae Ecclesiae filii.
Litt. Apost. *Ad Apostolicae* 22. augusti 1851.
76. Abrogatio civilis imperii, quo Apostolica Sedes 1625
potitur, ad Ecclesiae libertatem felicitatemque vel maxime conduceret.
Alloc. *Quibus quantisque* 20. aprilis 1849.
N. B. Praeter hos errores explicite notatos, alii complures implicite reprobantur, proposita et asserta doctrina quam catholici omnes firmissime retinere debent, de civili Romani Pontificis principatu. Eiusmodi doctrina luculenter traditur in Alloc. *Quibus quantisque* 20. april. 1849; in Alloc. *Si semper antea* 20. maii 1850; in Litt. apost. *Cum catholica Ecclesia* 26. mart. 1860; in Alloc. *Novos* 28. sept. 1860; in Alloc. *Iamdudum* 18. mart. 1861; in Alloc. *Maxima quidem* 9. iunii 1862.

§ X. *Errores, qui ad liberalismum hodiernum referuntur.*

1626 77. Aetate hac nostra non amplius expedit, religionem catholicam haberi tamquam unicam status religionem, ceteris quibuscumque cultibus exclusis.

Alloc. *Nemo vestrum* 26. julii 1855.

1627 78. Hinc laudabiliter in quibusdam catholici nominis regionibus lege cautum est, ut hominibus illuc immigrantibus liceat publicum proprii cuiusque cultus exercitium habere.

Alloc. *Acerbissimum* 27. septembris 1852.

1628 79. Enimvero falsum est, civilem cuiusque cultus libertatem, itemque plenam potestatem omnibus attributam quaslibet opiniones cogitationesque palam publiceque manifestandi conducere ad populorum mores animosque facilius corrumpendos ac indifferentismi pestem propagandam.

Alloc. *Nunquam fore* 15. decembris 1856.

1629 80. Romanus Pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo et cum recenti civilitate sese reconciliare et componere.

Alloc. *Iamdudum cernimus* 18. martii 1861.

CXXXIX. Constitutiones dogmaticae Concilii Vaticani.

Sessio III.

Constitutio de fide Catholica.

1630 ...Nunc autem, sedentibus Nobiscum et judicantibus universi orbis Episcopis, in hanc oecumenicam Synodum auctoritate Nostra in Spiritu Sancto congregatis, innixi Dei verbo scripto et tradito, prout ab Ecclesia catholica sancte custoditum et genuine expositum accepimus, ex hac Petri Cathedra, in conspectu omnium, salutarem Christi doctrinam profiteri et declarare constituimus, adversis erroribus potestate Nobis a Deo tradita proscriptis atque damnatis.

Cap. 1. De Deo rerum omnium Creatore.

1631 Sancta Catholica Apostolica Romana Ecclesia credit et confitetur, unum esse Deum verum et vivum, Creatorem ac Dominum coeli et terrae, omnipotentem, aeternum, immensum, incomprehensibilem, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinitum; qui cum sit una singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia spiritualis, praedicandus est re et

essentia a mundo distinctus, in se et ex se beatissimus, et super omnia, quae praeter ipsum sunt et concipi possunt, ineffabiliter excelsus.

Hic solus verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute 1632
non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam, sed ad manifestandam perfectionem suam per bona, quae creaturis impertitur, liberrimo consilio simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam.

Universa vero, quae condidit, Deus providentia sua tuetur 1933
atque gubernat, attingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter. Omnia enim nuda et aperta sunt oculis ejus, ea etiam, quae libera creaturarum actione futura sunt.

Cap. 2. De Revelatione.

Eadem Sancta Mater Ecclesia tenet et docet, Deum, 1634
rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine e rebus creatis certo cognosci posse; invisibilia enim ipsius, a creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur: attamen placuisse ejus sapientiae et bonitati, alia, eaque supernaturali via se ipsum ac aeterna voluntatis suae decreta humano generi revelare, dicente Apostolo: Multifariam, multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis: novissime, diebus istis locutus est nobis in Filio.

Huic divinae revelationi tribuendum quidem est, ut ea, 1635
quae in rebus divinis humanae rationi per se impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint. Non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda est, sed quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem, ad participanda scilicet bona divina, quae humanae mentis intelligentiam omnino superant; siquidem oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum.

Haec porro supernaturalis revelatio, secundum universalis 1636
Ecclesiae fidem, a sancta Tridentina Synodo declaratam, continetur in libris scriptis et sine scripto traditionibus, quae

ipsius Christi ore ab Apostolis acceptae, aut ab ipsis Apostolis Spiritu Sancto dictante quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt. Qui quidem veteris et novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in ejusdem Concilii decreto recensentur, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo, quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea, quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt.

1637 Quoniam vero, quae sancta Tridentina Synodus de interpretatione divinae Scripturae ad coërcenda petulantia ingenia salubriter decrevit, a quibusdam hominibus prave exponuntur, Nos, idem decretum renovantes, hanc illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae Christinae pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari.

Cap. 3. De Fide.

1638 Quum homo a Deo tanquam Creatore et Domino suo totus dependeat, et ratio creata increatae Veritati penitus subjecta sit, plenum revelanti Deo intellectus et voluntatis obsequium fide praestare tenemur. Hanc vero fidem, quae humanae salutis initium est, Ecclesia catholica profitetur, virtutem esse supernaturalem, qua, Dei aspirante et adjuvante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatem ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec fallere potest. Est enim fides, testante Apostolo, sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.

1639 Ut nihilominus fidei nostrae obsequium rationi consentaneum esset, voluit Deus cum internis Spiritus Sancti auxiliis externa jungi revelationis suae argumenta, facta scilicet divina, atque imprimis miracula et prophetias, quae cum Dei

omnipotentiam et infinitam scientiam luculenter commonstrent, divinae revelationis signa sunt certissima et omnium intelligentiae accommodata. Quare tum Moyses et Prophetae, tum ipse maxime Christus Dominus multa et manifestissima miracula et prophetias ediderunt; et de Apostolis legimus: Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis. Et rursum scriptum est: Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso loco.

Licet autem fidei assensus nequaquam sit motus animi 1640
caecus: nemo tamen evangelicae praedicationi consentire potest, sicut oportet ad salutem consequendam, absque illuminatione et inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo et credendo veritati. Quare fides ipsa in se, etiamsi per charitatem non operetur, donum Dei est, et actus ejus est opus ad salutem pertinens, quo homo liberam praestat ipsi Deo obedientiam, gratiae ejus, cui resistere posset, consentiendo et cooperando.

Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, 1641
quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab Ecclesia sive solemni judicio sive ordinario et universali magisterio tamquam divinitus revelata credenda proponuntur.

Quoniam vero sine fide impossibile est placere Deo, et 1642
ad filiorum ejus consortium pervenire; ideo nemini unquam sine illa contigit justificatio, nec ullus, nisi in ea perseveraverit usque in finem, vitam aeternam assequetur. Ut autem officio veram fidem amplectendi, in eaque constanter perseverandi satisfacere possemus, Deus per Filium suum unigenitum Ecclesiam instituit, suaeque institutionis manifestis notis instruxit, ut ea tamquam custos et magistra verbi revelati ab omnibus posset agnosci. Ad solam enim catholicam Ecclesiam ea pertinent omnia, quae ad evidentem fidei christianae credibilitatem tam multa et tam mira divinitus sunt disposita. Quin etiam Ecclesia per se ipsa, ob suam nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis foecunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et divinae suae legationis testimonium irrefragabile.

Quo fit, ut ipsa veluti signum levatum in nationes, et ad se invitet, qui nondum crediderunt, et filios suos certiores faciat, firmissimo niti fundamento fidem, quam profitentur. Cui quidem testimonio efficax subsidium accedit ex superna virtute. Etenim benignissimus Dominus et errantes gratia sua excitat atque adjuvat, ut ad agnitionem veritatis venire possint; et eos, quos de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, in hoc eodem lumine ut perseverent, gratia sua confirmat, non deserens, nisi deseratur. Quocirca minime par est conditio eorum, qui per coeleste fidei donum catholicae veritati adhaeserunt, atque eorum, qui ducti opinionibus humanis, falsam religionem sectantur; illi enim, qui fidem sub Ecclesiae magisterio susceperunt, nullam unquam habere possunt justam causam mutandi, aut in dubium fidem eamdem revocandi. Quae cum ita sint, gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, tantam ne negligamus salutem, sed aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum, teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem.

Cap. 4. De Fide et Ratione.

1643 Hoc quoque perpetuus Ecclesiae catholicae consensus tenuit et tenet, duplicem esse ordinem cognitionis, non solum principio, sed objecto etiam distinctum: principio quidem, quia in altero naturali ratione, et altero fide divina cognoscimus; objecto autem, quia praeter ea, ad quae naturalis ratio pertingere potest, credenda nobis proponuntur mysteria in Deo abscondita, quae, nisi revelata divinitus, innotescere non possunt. Quocirca Apostolus, qui a gentibus Deum per ea, quae facta sunt, cognitum esse testatur, disserens tamen de gratia et veritate, quae per Jesum Christum facta est, pronunciat: Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est, quam praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram, quam nemo principum hujus saeculi cognovit: nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Et ipse Unigenitus confitetur Patri, quia abscondit haec a sapientibus et prudentibus, et revelavit ea parvulis.

1644 Ac ratio quidem, fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quaerit, aliquam, Deo dante, mysteriorum intelligentiam

eamque fructuosissimam assequitur, tum ex eorum, quae naturaliter cognoscit, analogia, tum e mysteriorum ipsorum nexu inter se et cum fine hominis ultimo; nunquam tamen idonea redditur ad ea perspicienda instar veritatum, quae proprium ipsius objectum constituunt. Divina enim mysteria suapte natura intellectum creatum sic excedunt, ut etiam revelatione tradita et fide suscepta, ipsius tamen fidei velamine contecta et quadam quasi caligine obvoluta maneant, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus et non per speciem.

Verum etsi fides sit supra rationem, nulla tamen un- 1645
quam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest: cum idem Deus, qui mysteria revelat et fidem infundit, animo humano rationis lumen indiderit; Deus autem negare seipsum non possit, nec verum vero unquam contradicere. Inanis autem hujus contradictionis species inde potissimum oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem Ecclesiae intellecta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur. Omnem igitur assertionem veritati illuminatae fidei contrariam omnino falsam esse definimus. Porro Ecclesia, quae una cum apostolico munere docendi, mandatum accepit fidei depositum custodiendi, jus etiam et officium divinitus habet falsi nominis scientiam proscribendi, ne quis decipiatur per philosophiam, et inanem fallaciam. Quapropter omnes christiani fideles hujusmodi opiniones, quae fidei doctrinae contrariae esse cognoscuntur, maxime si ab Ecclesia reprobatae fuerint, non solum prohibentur tanquam legitimas scientiae conclusiones defendere, sed pro erroribus potius, qui fallacem veritatis speciem prae se ferant, habere tenentur omnino.

Neque solum fides et ratio inter se dissidere nunquam 1646
possunt, sed opem quoque sibi mutuam ferunt, cum recta ratio fidei fundamenta demonstret, ejusque lumine illustrata rerum divinarum scientiam excolat; fides vero rationem ab erroribus liberet ac tueatur, eamque multiplici cognitione instruat. Quapropter tantum abest, ut Ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut hanc multis modis juvet atque promoveat. Non enim commoda ab iis ad hominum vitam dimanantia aut ignorat aut despicit; fatetur imo, eas, quemadmodum a Deo, scientiarum Domino, profectae sunt, ita si rite pertractentur, ad Deum, juvante ejus gratia, per-

ducere. Nec sane ipsa vetat, ne hujusmodi disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo; sed justam hanc libertatem agnoscens, id sedulo cavet, ne divinae doctrinae repugnando errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressae, ea, quae sunt fidei, occupent et perturbent.

1647 Neque enim fidei doctrina, quam Deus revelavit, velut philosophicum inventum proposita est humanis ingeniis perficienda, sed tanquam divinum depositum Christi Sponsae tradita, fideliter custodienda et infallibiliter declaranda. Hinc sacrorum quoque dogmatum is sensus perpetuo est retinendus, quem semel declaravit Sancta Mater Ecclesia, nec unquam ab eo sensu, altioris intelligentiae specie et nomine, recedendum. Crescat igitur et multum vehementerque proficiat, tam singulorum, quam omnium, tam unius hominis, quam totius Ecclesiae, aetatum et saeculorum gradibus, intelligentia, scientia, sapientia: sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia.

Canones.

1. De Deo rerum omnium Creatore.

1648 1. Si quis unum verum Deum visibilium et invisibilium Creatorem et Dominum negaverit; anathema sit.

1649 2. Si quis praeter materiam nihil esse affirmare non erubuerit; anathema sit.

1650 3. Si quis dixerit, unam eandemque esse Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam; anathema sit.

1651 4. Si quis dixerit, res finitas, tum corporeas tum spirituales aut saltem spirituales, e divina substantia emanasse;

aut divinam essentiam sui manifestatione vel evolutione fieri omnia;

aut denique Deum esse ens universale seu indefinitum, quod sese determinando constituat rerum universitatem in genera, species et individua distinctam; anathema sit.

1652 5. Si quis non confiteatur, mundum, resque omnes, quae in eo continentur, et spirituales et materiales, secundum totam suam substantiam a Deo ex nihilo esse productas;

aut Deum dixerit non voluntate ab omni necessitate libera, sed tam necessario creasse, quam necessario amat seipsum;

aut mundum ad Dei gloriam conditum esse negaverit; anathema sit.

2. De Revelatione.

1. Si quis dixerit, Deum unum et verum, Creatorem et 1653
Dominum nostrum, per ea, qua facta sunt, naturali rationis humanae lumine certo cognosci non posse; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedire, ut 1654
per revelationem divinam homo de Deo, cultuque ei exhibendo edoceatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, hominem ad cognitionem et per- 1655
fectionem, quae naturalem superet, divinitus evehi non posse, sed ex seipso ad omnis tandem veri et boni possessionem jugi profectu pertingere posse et debere; anathema sit.

4. Si quis sacrae Scripturae libros integros cum omnibus 1656
suis partibus, prout illos sancta Tridentina Synodus recensuit, pro sacris et canonicis non susceperit, aut eos divinitus inspiratos esse negaverit; anathema sit.

3. De Fide.

1. Si quis dixerit, rationem humanum ita independentem 1657
esse, ut fides ei a Deo imperari non possit; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fidem divinam a naturali de Deo et 1658
rebus moralibus scientia non distingui, ac propterea ad fidem divinam non requiri, ut revelata veritas propter auctoritatem Dei revelantis credatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, revelationem divinam externis 1659
signis credibilem fieri non posse, ideoque sola interna cujusque experientia aut inspiratione privata homines ad fidem moveri debere; anathema sit.

4. Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, proindeque 1660
omnes de iis narrationes, etiam in sacra Scriptura contentas, inter fabulas vel mythos ablegandas esse; aut miracula certo cognosi nunquam posse, nec iis divinam religionis christianae originem rite probari; anathema sit.

5. Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse 1661
liberum, sed argumentis humanae rationis necessario produci; aut ad solam fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam esse; anathema sit.

6. Si quis dixerit, parem esse conditionem fidelium at- 1662
que eorum, qui ad fidem unice veram nondum pervenerunt,

ita ut catholici justam causam habere possint, fidem, quam sub Ecclesiae magisterio jam susceperunt, assensu suspenso in dubium vocandi, donec demonstrationem scientificam credibilitatis et veritatis fidei suae absolverint; anathema sit.

4. De Fide et Ratione.

1663 1. Si quis dixerit, in revelatione divina nulla vera et proprie dicta mysteria contineri, sed universa fidei dogmata posse per rationem rite excultam e naturalibus principiis intelligi et demonstrari; anathema sit.

1664 2. Si quis dixerit, disciplinas humanas ea cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etsi doctrinae revelatae adversentur, tanquam verae retineri, neque ab Ecclesia proscribi possint; anathema sit.

1665 3. Si quis dixerit, fieri posse, ut dogmatibus ab Ecclesia propositis, aliquando secundum progressum scientiae sensus tribuendus sit alius ab eo, quem intellexit et intelligit Ecclesia; anathema sit.

1666 Itaque supremi pastoralis Nostri officii debitum exequentes, omnes Christi fideles, maxime vero eos, qui praesunt vel docendi munere funguntur, per viscera Jesu Christi obtestamur, necnon ejusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate jubemus, ut ad hos errores a Sancta Ecclesia arcendos et eliminandos, atque purissimae fidei lucem pandendam studium et operam conferant.

Quoniam vero satis non est, haereticam pravitatem devitare, nisi ii quoque errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minusve accedunt; omnes officii monemus, servandi etiam Constitutiones et Decreta, quibus pravae ejusmodi opiniones, quae isthic diserte non enumerantur, ab hac Sancta Sede proscriptae et prohibitae sunt.

Sessio IV.

Constitutio I. de Ecclesia Christi.

1667 Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum, ut salutiferum redemptionis opus perenne redderet, sanctam aedificare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in Domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et charitatis vinculo continerentur. Quapropter, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem non pro

Apostolis tantum, sed et pro eis, qui credituri erant per verbum eorum in ipsum, ut omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt. Quemadmodum igitur Apostolos, quos sibi de mundo elegerat, misit, sicut ipse missus erat a Patre: ita in Ecclesia sua Pastores et Doctores usque ad consummationen saeculi esse voluit. Ut vero episcopatus ipse unus et indivisus esset, et per cohaerentes sibi invicem sacerdotes credentium multitudo universa in fidei et communionis unitate conservaretur, beatum Petrum caeteris Apostolis praeponens in ipso instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum, super cujus fortitudinem aeternum exstrueretur templum, et Ecclesiae coelo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurgeret. Et quoniam portae inferi ad evertendam, si fieri posset Ecclesiam, contra ejus fundamentum divinitus positum majori in dies odio undique insurgunt; Nos ad catholici gregis custodiam, incolumitatem, augmentum, necessarium esse judicamus, sacro approbante Concilio, doctrinam de institutione, perpetuitate, ac natura sacri Apostolici primatus, in quo totius Ecclesiae vis ac soliditas consistit, cunctis fidelibus credendam et tenendam, secundum antiquam atque constantem universalis Ecclesia fidem, proponere, atque contrarios, dominico gregi adeo perniciosos, errores proscribere et condemnare.

Cap. 1. De Apostolici Primatus in beato Petro institutione.

Docemus itaque et declaramus, juxta Evangelii testimonia 1668
primatum jurisdictionis in universam Dei Ecclesiam immediate et directe beato Petro Apostolo promissum atque collatum a Christo Domino fuisse. Unum enim Simonem, cui jam pridem dixerat: Tu vocaberis Cephas, postquam ille suam edidit confessionem inquiens: Tu es Christus, Filius Dei vivi, solemnibus his verbis allocutus est Dominus: Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in coelis est: et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam: et tibi dabo claves regni coelorum: et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis: et quodcumqne solveris super terram, erit solutum et in coelis. Atque uni Simoni Petro contulit Jesus post suam resurrectionem summi pastoris et rectoris

jurisdictionem in totum suum ovile dicens: Pasce agnos meos: Pasce oves meas. Huic tam manifestae sacrarum Scripturarum doctrinae, ut ab Ecclesia catholica semper intellecta est, aperte opponuntur pravae eorum sententiae, qui, constitutam a Christo Domino in sua Ecclesia regiminis formam pervertentes, negant, solum Petrum prae caeteris Apostolis, sive seorsum singulis sive omnibus simul, vero proprioque jurisdictionis primatu fuisse a Christo instructum: aut qui affirmant, eundem primatum non immediate directeque ipsi beato Petro, sed Ecclesiae, et per hanc illi ut ipsius Ecclesiae ministro delatum fuisse.

1669 Si quis igitur dixerit, beatum Petrum Apostolum non esse a Christo Domino constitutum Apostolorum omnium principem et totius Ecclesiae militantis visibile caput; vel eundem honoris tantum, non autem verae propriaeque jurisdictionis primatum ab eodem Domino nostro Jesu Christo directe et immediate accepisse; anathema sit.

Cap. 2. De perpetuitate Primatus beati Petri in Romanis Pontificibus.

1670 Quod autem in beato Apostolo Petro princeps pastorum et pastor magnus ovium Dominus Christus Jesus in perpetuam salutem ac perenne bonum Ecclesiae instituit, id eodem auctore in Ecclesia, quae fundata super petram ad finem saeculorum usque firma stabit, jugiter durare necesse est. Nulli sane dubium, imo saeculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus, Apostolorum princeps et caput fideique columna, et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Jesu Christo, Salvatore humani generis ac Redemptore, claves regni accepit: qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus, episcopis sanctae Romanae Sedis, ab ipso fundatae, ejusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et judicium exercet. Unde quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is secundum Christi ipsius institutionem primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet. Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus, in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit. Hac de causa ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse semper fuit omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, ut in ea Sede, e qua venerandae communionis jura in omnes dimanant, tamquam

membra in capite consociata, in unam corporis compagem coalescerent.

Si quis ergo dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini 1671
institutione, seu jure divino, ut beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse beati Petri in eodem primatu successorem; anathema sit.

Cap. 3. De vi et ratione Primatus Romani Pontificis.

Quapropter apertis innixi sacrarum litterarum testimoniis, 1672
et inhaerentes tum Praedecessorum Nostrorum, Romanorum Pontificum, tum Conciliorum generalium disertis perspicuisque decretis, innovamus oecumenici Concilii Florentini definitionem, qua credendum ab omnibus Christi fidelibus est, sanctam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri, principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum Conciliorum et in sacris canonibus continetur.

Docemus proinde et declaramus, Ecclesiam Romanam, 1673
disponente Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinere principatum, et hanc Romani Pontificis jurisdictionis potestatem, quae vere episcopalis est, immediatam esse: erga quam cujuscunque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchicae subordinationis veraeque obedientiae obstringuntur, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; ita ut, custodita cum Romano Pontifice tam communionis, quam ejusdem fidei professionis unitate, Ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore. Haec est catholicae veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest.

Tantum autem abest, ut haec Summi Pontificis potestas 1674
officiat ordinariae ac immediatae illi episcopalis jurisdictionis potestati, qua Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto in Apostolorum locum successerunt, tamquam veri pastores assignatos sibi greges, singuli singulos, pascunt et regunt, ut eadem a

supremo et universali Pastore asseratur, roboretur ac vindicetur, secundum illud sancti Gregorii Magni: Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur.

1675 Porro ex suprema illa Romani Pontificis potestate gubernandi universam Ecclesiam jus eidem esse consequitur, in hujus sui muneris exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius Ecclesiae, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare damnamus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capitis cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eandem reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita ut contendant, quae ab Apostolica Sede vel ejus auctoritate ad regimen Ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmentur.

1676 Et quoniam divino Apostolici primatus jure Romanus Pontifex universae Ecclesiae praeest, docemus etiam et declaramus, eum esse judicem supremum fidelium, et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius posse judicium recurri; Sedis vero Apostolicae, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus licere judicare judicio. Quare a recto veritatis tramite aberrant, qui affirmant, licere ab judiciis Romanorum Pontificum ad oecumenicum Concilium tamquam ad auctoritatem Romano Pontifice superiorem appellare.

1677 Si quis itaque dixerit, Romanum Pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem jurisdictionis in universam Ecclesiam, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; aut eum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem hujus supremae potestatis; aut hanc ejus potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes ac singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit.

Cap. 4. De Romani Pontificis infallibili magisterio.

1678 Ipso autem Apostolico primatu, quem Romanus Pontifex, tamquam Petri principis Apostolorum successor, in universam Ecclesiam obtinet, supremam quoque magisterii potestatem

comprehendi, haec Sancta Sedes semper tenuit, perpetuus Ecclesiae usus comprobat, ipsaque oecumenica Concilia, ea imprimis, in quibus Oriens cum Occidente in fidei charitatisque unionem conveniebat, declaraverunt. Patres enim Concilii Constantinopolitani quarti, majorum vestigiis inhaerentes, hanc solemnem ediderunt professionem: Prima salus est, rectae fidei regulam custodire. Et quia non potest Domini nostri Jesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus, et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, haec, quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper catholica reservata religio, et sancta celebrata doctrina. Ab hujus ergo fide et doctrina separari minime cupientes, speramus, ut in una communione, quam Sedes Apostolica praedicat, esse mereamur, in qua est integra et vera Christianae religionis soliditas. Approbante vero Lugdunensi Concilio secundo, Graeci professi sunt: Sanctam Romanam Ecclesiam summum et plenum primatum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinere, quem se ab ipso Domino in beato Petro, Apostolorum principe sive vertice, cujus Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit; et sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et, si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent judicio definiri. Florentinum denique Concilium definivit: Pontificem Romanum, verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse.

Huic pastorali muneri ut satisfacerent, Praedecessores 1679
Nostri indefessam semper operam dederunt, ut salutaris Christi doctrina apud omnes terrae populos propagaretur, parique cura vigilarunt, ut, ubi recepta esset, sincera et pura conservaretur. Quocirca totius orbis Antistites, nunc singuli, nunc in Synodis congregati, longam ecclesiarum consuetudinem et antiquae regulae formam sequentes, ea praesertim pericula, quae in negotiis fidei emergebant, ad hanc Sedem Apostolicam retulerunt, ut ibi potissimum resarcirentur damna fidei, ubi fides non potest sentire defectum. Romani autem Pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis oecumenicis Conciliis aut explorata Ecclesiae per orbem di-

spersae sententia, nunc per Synodos particulares, nunc aliis, quae divina suppeditabat providentia, adhibitis auxiliis, ea tenenda definiverunt, quae sacris Scripturis et apostolicis Traditionibus consentanea, Deo adjutore, cognoverant. Neque enim Petri successoribus Spiritus Sanctus promissus est, ut eo revelante novam doctrinam patefacerent, sed ut, eo assistente, traditam per Apostolos revelationem seu fidei depositum sancte custodirent et fideliter exponerent. Quorum quidem apostolicam doctrinam omnes venerabiles Patres amplexi et sancti Doctores orthodoxi venerati atque secuti sunt; plenissime scientes, hanc sancti Petri Sedem ab omni semper errore illibatam permanere, secundum Domini Salvatoris nostri divinam pollicitationem discipulorum suorum principi factam: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.

1680 Hoc igitur veritatis et fidei numquam deficientis charisma Petro ejusque in hac Cathedra successoribus divinitus collatum est, ut excelso suo munere in omnium salutem fungerentur, ut universus Christi grex per eos ab erroris venenosa esca aversus, coelestis doctrinae pabulo nutriretur, ut, sublata schismatis occasione, Ecclesia tota una conservaretur, atque suo fundamento innixa, firma adversus inferi portas consisteret.

1681 At vero cum hac ipsa aetate, qua salutifera Apostolici muneris efficacia vel maxime requiritur, non pauci inveniantur, qui illius auctoritati obtrectant; necessarium omnino esse censemus, praerogativam, quam unigenitus Dei Filius cum summo pastorali officio conjungere dignatus est, solemniter asserere.

1682 Itaque Nos traditioni a fidei Christianae exordio perceptae fideliter inhaerendo, ad Dei Salvatoris nostri gloriam, religionis Catholicae exaltationem et Christianorum populorum salutem, sacro approbante Concilio, docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est, cum omnium Christianorum Pastoris et Doctoris munere fungens pro suprema sua Apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque ejusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae, irreformabiles esse.

1683 Si quis autem huic Nostrae definitioni contradicere, quod Deus avertat, praesumpserit; anathema sit.

CXL. Decisio S. Inquisitionis quoad explicationem transsubstantiationis sub d. 7. Julii 1875.

Quaesitum erat: „Utrum tolerari possit explicatio transsubstantiationis in ss. Eucharistiae sacramento, quae sequentibus propositionibus comprehendatur:

1. Sicut formalis ratio hypostaseos est per se esse, 1684
seu per se subsistere, ita formalis ratio substantiae est in se esse, et actualiter non sustentari in alio tanquam primo subjecto; probe enim ista duo discernenda sunt: esse per se (quae est formalis ratio hypostaseos), et esse in se (quae est formalis ratio substantiae).

2. Quare sicut natura humana in Christo non est hypo- 1685
stasis, quia non per se subsistit, sed est assumpta ab hypostasi superiori divina, ita substantia finita ex. gr. substantia panis, desinit esse substantia, eo solum, et absque alia sui mutatione, quod in alio supernaturaliter sustentatur, ita ut jam non in se sit, sed in alio ut in primo subjecto.

3. Hinc transsubstantiatio seu conversio totius sub- 1686
stantiae panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, explicari potest hac ratione, quod corpus Christi, dum fit substantialiter praesens in eucharistia, sustentat naturam panis, quae hoc ipso et absque alia sui mutatione desinit esse substantia, quia jam non est in se, sed in alio sustentante; adeoque manet quidem natura panis, sed in ea cessat formalis ratio substantiae; et ideo non duae sunt substantiae, sed una sola, nempe corporis Christi.

4. Igitur in Eucharistia manent materia et forma ele- 1687
mentorum panis; verum jam in alio supernaturaliter existentes, rationem substantiae non habent, sed habent rationem supernaturalis accidentis, non quasi ad modum naturalium accidentium afficerent corpus Christi, sed eo dumtaxat quod a corpore Christi modo, quo dictum est, sustentantur."

Sacra Congregatio respondit: „Doctrinam transsubstantiationis, prout hic exponitur, tolerari non posse."

CXLI. Responsum S. Inquisitionis de conferendo haereticis baptismo.

1688 Fer. VI., 20. Novembris 1878 Emi Patres Inquisitores Generales proposito dubio: An baptismus sub conditione conferri debeat haereticis, qui se convertunt ad religionem catholicam, a quocunque loco proveniant et ad quamcunque sectam pertineant? responderunt:

„*Negative*. Sed in conversione haereticorum, a quocunque loco et a quacunque secta venerint, inquirendum de validitate baptismi in haeresi suscepti. Instituto igitur in singulis casibus examine, si compertum fuerit, aut nullum, aut nulliter collatum fuisse, baptizandi sunt absolute. Si autem pro tempore et locorum ratione, investigatione peracta, nihil sive pro validitate, sive pro invaliditate detegatur, aut adhuc probabile dubium de baptismi validitate supersit, tum sub conditione secreto baptizentur. Demum si constiterit validum fuisse, recipiendi erunt tantummodo ad abjurationem seu professionem fidei.“

CXLII. Responsum S. Congreg. S. R. U. Inquisitionis quoad craniotomiam datum 31. Maji 1889 ad Archiepiscopum Lugdunensem.

1689 Illme et Rme Domine. Emi Patres mecum Inquisitores generales in Congregatione habita feria IV. die 28. labentis Maji, ad examen revocarunt dubium ab Eminentia Tua propositum: „An tuto doceri possit in scholis catholicis, licitam esse operationem chirurgicam, quam craniotomiam appellant, quando scilicet, ea ommissa, mater et infans perituri sint, ea econtra admissa, salvanda sit mater, infante pereunte?“ — Ac omnibus diu et mature perpensis, habita quoque ratione eorum quae hac in re a peritis catholicis viris conscripta ac ab Eminentia Tua huic Congregationi transmissa sunt, respondendum esse duxerunt: „Tuto doceri non posse.“ Quam responsionem Sanctissimus Dominus Noster in audientia ejusdem feriae ac diei plene confirmavit.

R. Card. Monaco.

CXLIII. Responsa S. Congreg. S. R. U. Inquisitionis quoad confessarium et medicum, qui duellantibus assisterent, data ad Episcopum Pictaviensem 31. Maji 1884.

Illme et Rme Domine. Litteris die 24. Septembris 1690
superioris anni datis, Vicarius generalis Amplitudinis Tuae proposuit tria sequentia dubia, scilicet:

I. Potestne medicus rogatus a duellantibus duello assistere cum intentione citius finem pugnae imponendi, vel simpliciter vulnera ligandi ac curandi, quin incurrat excommunicationem Summo Pontifici simpliciter reservatam?

II. Potestne saltem, quin duello sit praesens, in domo vicina vel in loco propinquo sistere, proximus ac paratus ad praebendum suum ministerium, si duellantibus opus fuerit?

III. Quid de confessario in iisdem conditionibus?

Emi Patres una mecum Inquisitores generales haec dubia ad examen revocarunt in Congregatione generali habita feria IV. die 28. labentis Maji, ac re mature perpensa, respondendum censuerunt:

Ad I. Non posse, et excommunicationem incurri.

Ad II. et III. Quatenus ex condicto fiat, item non posse et excommunicationem incurri.

R. Card. Monaco.

CXLIV. Decretum S. Congreg. S. R. U. Inquisitionis quoad cadaverum cremationem.

A S. Inquisitione declarari, postulatum est

I. An licitum sit nomen dare societatibus, quibus pro- 1691
positum est promovere usum comburendi hominum cadavera?

II. An licitum sit mandare, ut sua aliorumve cadavera comburantur?

Emi ac Reomi. Patres Cardinales . . . . respondendum censuerunt (d. 19. Maji 1886):

Ad I. Negative, et si agatur de societatibus massonicae sectae filialibus, incurri poenas contra hanc latas.

Ad II. Negative.

Factaque de his Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papae XIII. relatione, Sanctitas Sua resolutiones Emorum Patrum approbavit et confirmavit, et cum locorum Ordinariis

communicandas mandavit, ut opportune instruendos curent Christifideles circa detestabilem abusum humana corpora cremandi, utque ab eo gregem sibi concreditum totis viribus deterreant.

CXLV. Decretum S. R. et U. Inquisitionis de actione magistratuum civilium in causis matrimonialibus.

1692 A nonnullis Galliarum Episcopis sequentia dubia S. R. et U. Inquisitioni proposita sunt: „In epistola S. R. et U. J. 25. Junii 1885 ad omnes in Gallica ditione Ordinarios circa civilis divortii legem ita decernitur: *Attentis gravissimis rerum, temporum ac locorum adjunctis, tolerari posse, ut qui magistratus obtinent et advocati causas matrimoniales in Gallia agant, quin officio cedere teneantur,* conditiones adjecit, quarum secunda haec est: *Dummodo ita animo comparati sint tum circa valorem et nullitatem conjugii, tum circa separationem corporum, de quibus causis judicare coguntur, ut nunquam proferant sententiam, neque proferendam defendant vel ad eam provocent et excitent divino aut ecclesiastico juri repugnantem.*"

„*Quaeritur*:

I. „An recta sit interpretatio per Gallias diffusa ac etiam typis data, juxta quam satisfacit conditioni praecitatae judex qui, licet matrimonium aliquod validum sit coram Ecclesia, ab illo matrimonio vero et constanti omnino abstrahit, et applicans legem civilem pronuntiat locum esse divortio, modo solos effectus civiles solumque contractum civilem abrumpere mente intendat, eaque sola respiciant termini prolatae sententiae? Aliis terminis, an sententia sic lata dici possit divino aut ecclesiastico juri non repugnans?

II. Postquam judex pronuntiavit locum esse divortio, an possit Syndicus (gallice: le maire) et ipse solos effectus civiles solumque civilem contractum intendens, ut supra exponitur, divortium pronuntiare, quamvis matrimonium validum sit coram Ecclesia.

III. „Pronuntiato divortio, an possit idem Syndicus conjugem ad alias nuptias transire attentantem civiliter cum alio jungere, quamvis matrimonium prius validum sit coram Ecclesia vivatque altera pars?"

Fer. V. d. 27. Maji 1886 S. R. et U. Inquisitio approbante et confirmante Smo Domino nostro Leone Papa XIII. respondit ad primum, secundum et tertium dubium *Negative.*

CXLVI. Leonis PP. XIII. Encyclica „Immortale Dei" de civitatum constitutione christiana d. 1. Nov. 1885.

Immortale Dei miserentis opus, quod est Ecclesia, quam- 1693
quam per se et natura sua salutem spectat animorum adipiscendamque in coelis felicitatem, tamen in ipso etiam rerum mortalium genere tot et tantas ultro parit utilitates, ut plures majoresve non posset, si in primis et maxime esset ad tuendam hujus vitae, quae in terris agitur, prosperitatem institutum . . . Sed vetus tamen illa est atque antiqua vituperatio, quod Ecclesiam ajunt esse cum rationibus rei publicae dissidentem nec quicquam posse ad ea vel commoda vel ornamenta conferre, quae suo jure, suaque sponte omnis bene constituta civitas appetit . . . Sed quantumvis multa multi periclitati sunt, constat, repertam nunquam esse praestantiorem constituendae temperandaeque civitatis rationem, quam quae ab evangelica doctrina sponte efflorescit. — Maximi igitur momenti atque admodum muneri Nostro apostolico consentaneum esse arbitramur, novas de re publica opiniones cum doctrina christiana conferre: quomodo erroris dubitationisque causas ereptum iri, emergente veritate, confidimus, ita ut videre quisque facile queat summa illa praecepta vivendi, quae sequi et quibus parere debeat.

Non est magni negotii statuere, qualem sit speciem 1694
formamque habitura civitas, gubernante christiana philosophia rem publicam. — Insitum homini natura est, ut in civili societate vivat: is enim necessarium vitae cultum et paratum, itemque ingenii atque animi perfectionem cum in solitudine adipisci non possit, provisum divinitus est, ut ad conjunctionem congregationemque hominum nasceretur cum domesticam, tum etiam civilem, quae suppeditare *vitae sufficientiam perfectam* sola potest. Quoniam vero non potest 1695
societas ulla consistere, nisi si aliquis omnibus praesit, efficaci similique movens singulos ad commune propositum impulsione, efficitur, civili hominum communitati necessariam esse auctoritatem, qua regatur: quae, non secus ac societas,

1696 a natura propterea que a Deo ipso oriatur auctore. — Ex quo illud consequitur, potestatem publicam per se ipsam non esse nisi a Deo. Solus enim Deus est verissimus maximusque rerum dominus, cui subesse et servire omnia, quaecunque sunt, necesse est, ita ut quicumque jus imperandi habent, non id aliunde accipiant, nisi ab illo summo omnium
1697 principe Deo. „*Non est potestas nisi a Deo*". (Rom. 13, 1.). — Jus autem imperii per se non est cum ulla rei publicae forma necessario copulatum: aliam sibi vel aliam assumere recte potest, modo utilitatis bonique communis reapse efficientem. Sed in quolibet genere rei publicae omnino principes debent summum mundi gubernatorem Deum intueri, eumque sibimet ipsis in administranda civitate tamquam exemplum legemque proponere. Deus enim, sicut in rebus, quae sunt quaeque cernuntur, causas genuit secundarias, in quibus perspici aliqua ratione posset natura actioque divina, quaeque ad eum finem, quo haec rerum spectat universitas, conducerent: ita in societate civili voluit esse principatum, quem qui gererent, ii imaginem quandam divinae in genus humanum
1698 potestatis divinaeque providentiae referrent. Debet igitur imperium justum esse, neque herile, sed quasi paternum, quia Dei justissima in homines potestas est et cum paterna bonitate conjuncta: gerendum vero est ad utilitatem civium, quia qui praesunt ceteris hac una de causa praesunt, ut civitatis utilitatem tueantur. Neque ullo pacto committendum, unius ut vel paucorum commodo serviat civilis auctoritas, cum ad commune omnium bonum constituta sit. Quod si, qui praesunt, delabantur in dominatum injustum, si importunitate superbiave peccaverint, si male populo consuluerint, sciant sibi rationem aliquando Deo esse reddendam, idque tanto severius, quanto vel sanctiore in munere versati sint, vel gradum dignitatis altiorem obtinuerint. „*Potentes*
1699 *potenter tormenta patientur*" (Sap. 6, 7.) — Ita sane majestatem imperii reverentia civium honesta et libens comitabitur. Etenim cum semel in animum induxerint, pollere, qui imperant, auctoritate a Deo data, illa quidem officia justa ac debita esse sentient, dicto audientes esse principibus eisdemque obsequium ac fidem praestare cum quadam similitudine pietatis, quae liberorum est erga parentes: „*Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*". (Rom. 13,1).

— Spernere quippe potestatem legitimam, quavis eam in persona esse constiterit, non magis licet, quam divinae voluntati resistere: cui si qui resistant, in interitum ruunt voluntarium. *„Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt"*. (Ibid. v. 2.). Quapropter obedientiam abjicere et per vim multitudinis rem ad seditionem vocare est crimen majestatis neque humanae tantum, sed etiam divinae.

Hac ratione constitutam civitatem, perspicuum est, omnino 1700
debere plurimis maximisque officiis, quae ipsam jungunt Deo, religione publica satisfacere. — Natura et ratio, quae jubet vel singulos sancte religioseque Deum colere, quod in ejus potestate sumus et quod a Deo profecti ad eumdem reverti debemus, eadem lege adstringit civilem communitatem. Homines enim communi societate conjuncti nihilo sunt minus in Dei potestate, quam singuli; neque minorem quam singuli gratiam Deo societas debet, quo auctore coaluit, cujus nutu conservatur, cujus beneficio innumerabilem bonorum, quibus
affluit, copiam accepit. Quapropter sicut nemini licet sua 1701
adversus Deum officia negligere, officiumque est maximum amplecti et animo et moribus religionem, nec quam quisque maluerit, sed quam Deus jusserit quamque certis minimeque dubitandis indiciis unam ex omnibus veram esse constiterit: eodem modo civitates non possunt, citra scelus, gerere se tamquam si Deus omnino non esset, aut curam religionis velut alienam nihilque profuturam abjicere, aut asciscere de pluribus generibus indifferenter quod libeat: omninoque debent eum in colendo numine morem usurpare modumque, quo
coli se Deus ipse demonstravit velle. — Sanctum igitur 1702
oportet apud principes esse Dei nomen: ponendumque in praecipuis illorum officiis religionem gratia complecti, benevolentia tueri, auctoritate nutuque legum tegere, nec quippiam instituere aut decernere, quod sit eius incolumitati contrarium. Id et civibus debent, quibus praesunt. Nati enim susceptique omnes homines sumus ad summum quoddam et ultimum bonorum, quo sunt omnia consilia referenda, extra hanc fragilitatem brevitatemque vitae in coelis collocatum. Quoniam autem hinc pendet hominum undique expleta ac perfecta felicitas, idcirco assequi eum, qui commemoratus est, finem tanti interest singulorum, ut pluris

interesse non possit. Civilem igitur societatem, communi utilitati natam, in tuenda prosperitate rei publicae necesse est sic consulere civibus, ut obtinendo adipiscendoque summo illi atque incommutabili bono, quod sponte appetunt, non modo nihil importet unquam incommodi, sed omnes quascumque possit opportunitates afferat. Quarum praecipua est, ut detur opera religioni sancte inviolateque servandae, cujus officia hominem Deo conjungunt.

1703 Vera autem religio quae sit, non difficulter videt, qui judicium prudens sincerumque adhibuerit; argumentis enim permultis atque illustribus, veritate nimirum vaticiniorum, prodigiorum frequentia, celerrima fidei vel per medios hostes ac maxima impedimenta propagatione, martyrum testimonio, aliisque similibus liquet, eam esse unice veram, quam Jesus Christus et instituit ipsemet et Ecclesiae suae tuendam propagandamque demandavit.

1704 Nam unigenitus Dei Filius societatem in terris constituit, quae Ecclesia dicitur, cui excelsum divinumque munus in omnes saeculorum aetates continuandum transmisit, quod ipse a Patre acceperat. „*Sicut misit me Pater, et Ego mitto vos*" (Joh. 20,21). — *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.*" (Matth. 28,20).

Igitur sicut Jesus Christus in terras venit, ut „*homines vitam habeant et abundantius habeant*" (Joh. 10,10), eodem modo Ecclesia propositum habet tamquam finem salutem animorum sempiternam: ob eamque rem talis est natura sua, ut porrigat sese ad totius complexum gentis humanae, nullis nec locorum, nec temporum limitibus circumscripta: „*Praedicate evangelium omni creaturae!*" (Marc. 16,15). Tam ingenti hominum multitudini Deus ipse magistratus assignavit, qui cum potestate praeessent: unumque omnium principem, et maximum certissimumque veritatis magistrum esse voluit, cui claves regni coelorum commisit. „*Tibi dabo claves regni coelorum*" (Matth. 16,19) „*Pasce agnos . . . . pasce oves*" (Joh. 21,16): „*ego rogavi pro te, ut non deficiat fides*
1705 *tua*". (Luc. 22,32). — Haec societas, quamvis ex hominibus constet, non secus ac civilis communitas, tamen propter finem sibi constitutum, atque instrumenta, quibus ad finem contendit, supernaturalis est et spiritualis atque idcirco distinguitur ac differt a societate civili: et, quod plurimum interest, societas

est genere et jure perfecta, cum adjumenta ad incolumitatem actionemque suam necessaria, voluntate beneficioque conditoris sui, omnia in se et per se ipsa possideat. Sicut finis, quo tendit Ecclesia, longe nobilissimus est, ita ejus potestas est omnium praestantissima, neque imperio civili potest haberi inferior, aut eidem esse ullo modo obnoxia. Re vera Jesus Christus Apostolis suis libera mandata dedit in sacra, adjuncta tum ferendarum legum veri nominis facultate, tum gemina, quae hinc consequitur, judicandi puniendique potestate. . . .

Itaque dux hominibus esse ad coelestia, non civitas, sed Ecclesia debet: eidemque hoc est munus assignatum a Deo, ut de iis, quae religionem attingunt, videat ipsa et statuat: ut doceat omnes gentes: ut christiani nominis fines, quoad potest, late proferat: brevi, ut rem christianam libere expediteque judicio suo administret. — Hanc vero auctoritatem in se ipsa absolutam planeque sui juris, quae ab assentatrice principum philosophia jamdiu oppugnatur, Ecclesia sibi asserere itemque publice exercere nunquam desiit, primis omnium pro ea propugnantibus Apostolis, qui cum disseminare evangelium ab principibus synagogae prohiberentur, constanter respondebant: *„Obedire oportet Deo magis quam hominibus"* (Act. 5,29). Eamdem sancti Ecclesiae Patres rationum momentis tueri pro opportunitate studuerunt: Romanique Pontifices invicta animi constantia adversus oppugnatores vindicare nunquam praetermiserunt. Quin etiam opinione et re eamdem probarunt ipsi viri principes rerumque publicarum gubernatores, ut qui paciscendo, transigendis negotiis, mittendis vicissimque accipiendis legatis, atque aliorum mutatione officiorum, agere cum Ecclesia tamquam cum suprema auctoritate legitima consueverunt. — Neque profecto sine singulari providentis Dei consilio factum esse censendum est, ut haec ipsa potestas principatu civili, velut optima libertatis suae tutela, muniretur.

Itaque Deus humani generis procurationem inter duas 1706
potestates partitus est, scilicet ecclesiasticam et civilem, alteram quidem divinis, alteram humanis rebus praepositam. Utraque est in suo genere maxima: habet utraque certos, quibus contineatur, terminos, eosque sua cujusque natura causaque proxima definitos; unde aliquis velut orbis circumscribitur, in quo sua cujusque actio jure proprio versetur. Sed quia utriusque imperium est in eosdem, cum usuvenire

possit, ut res una atque eadem, quamquam aliter atque aliter, sed tamen eadem res ad utriusque jus judiciumque pertineat, debet providentissimus Deus, a quo sunt ambae constitutae, utriusque itinera recte atque ordine composuisse. „*Quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt*". (Rom. 13,1). Quodni ita esset, funestarum saepe contentionum concertationumque causae nascerentur; nec raro sollicitus animi, velut in via ancipiti, haerere homo deberet, anxius quid facto opus esset, contraria jubentibus binis potestatibus, quarum recusare imperium salvo officio non potest. Atqui maxime istud repugnat de sapientia cogitare et bonitate Dei, qui vel in rebus physicis, quamquam sunt longe inferioris ordinis, tamen naturales vires causasque invicem conciliavit moderata ratione et quodam velut concentu mirabili, ita ut nulla earum impediat caeteras, cunctaeque simul illuc, quo mundus spectat,
1707 convenienter aptissimeque conspirent. — Itaque inter utramque potestatem quaedam intercedat necesse est ordinata colligatio: quae quidem conjunctioni non immerito comparatur, per quam anima et corpus in homine copulantur. Qualis autem et quanta ea sit, aliter judicari non potest, nisi respiciendo, ut diximus, ad utriusque naturam, habendaque ratione excellentiae et nobilitatis causarum; cum alteri proxime maximeque propositum sit rerum mortalium curare commoda, alteri coelestia ac sempiterna bona comparare. — Quidquid igitur est in rebus humanis quoquo modo sacrum, quidquid ad salutem animorum cultumve Dei pertinet, sive tale illud sit natura sua, sive rursus tale intelligatur propter causam, ad quam refertur, id est omni in potestate arbitrioque Ecclesiae: cetera vero, quae civile et politicum genus complectitur, rectum est civili auctoritate esse subjecta, cum Jesus Christus jusserit, quae Caesaris sint, reddi Caesari, quae Dei, Deo. — Incidunt autem quandoque tempora, cum alius quoque concordiae modus ad tranquillam libertatem valet, nimirum, si qui principes rerum publicarum et Pontifex Romanus de re aliqua separata in idem placitum consenserint. Quibus Ecclesia temporibus maternae pietatis eximia documenta praebet, cum facilitatis indulgentiaeque tantum adhibere soleat, quantum maxime potest.

Ejusmodi est, quam summatim attigimus, civilis hominum societatis christiana temperatio, et haec non temere neque ad libidinem ficta, sed ex maximis ducta verissimisque principiis, quae ipsa naturali ratione confirmantur.

Talis autem confirmatio reipublicae nihil habet, quod 1709
possit aut minus videri dignum amplitudine principum, aut parum decorum: tantumque abest, ut jura majestatis imminuat, ut potius stabiliora atque augustiora faciat. Immo, si altius consideretur, habet illa conformatio perfectionem quandam magnam, qua carent ceteri rerum publicarum modi: ex eaque fructus essent sane excellentes et varii consecuturi, si modo suum partes singulae gradum tenerent, atque illud integre efficerent, cui unaquaeque praeposita est, officium et munus. — Revera in ea, quam ante diximus, constitutione reipublicae sunt quidem divina atque humana convenienti ordine partita: incolumia civium jura, eademque divinarum, naturalium, humanarumque legum patrocinio defensa: officiorum singulorum cum sapienter constituta descriptio, tum opportune sancita custodia. Singuli homines in hoc ad sempiternam illam civitatem dubio laboriosoque curriculo sibi sciunt praesto esse, quos tuto sequantur ad ingrediendum duces, ad perveniendum adjutores: pariterque intelligunt, sibi alios esse ad securitatem, ad fortunas, ad commoda cetera, quibus communis haec vita constat vel parienda vel conservanda datos. — Societas domestica eam, quam par est firmitudinem adipiscitur ex unius atque individui sanctitate conjugii: jura officiaque inter conjuges sapienti justitia et aequitate reguntur: debitum conservatur mulieri decus: auctoritas viri ad exemplum est auctoritatis Dei conformata: temperata patria potestas convenienter dignitati uxoris prolisque: denique liberorum tuitioni, commodis, institutioni optime consulitur. In genere rerum 1710
politico et civili leges spectant commune bonum, neque voluntate judicioque fallaci multitudinis, sed veritate justitiaque diriguntur; auctoritas principum sanctitudinem quandam induit humana majorem, contineturque ne declinet a justitia, neu modum in imperando transiliat: obedientia civium habet honestatem dignitatemque comitem, quia non est hominis ad hominem servitus, sed obtemperatio voluntati Dei, regnum per homines exercentis. Quo cognito ac persuaso, omnino ad justitiam pertinere illa intelliguntur, vereri majestatem principum, subesse constanter et fideliter potestati publicae, nihil seditiose facere, sanctam servare disciplinam civitatis. Similiter ponitur in officiis caritas mutua, benignitas, liberalitas: non distrahitur in contrarias partes, pugnantibus inter se

praeceptis, civis idem et christianus: denique amplissima bona, quibus mortalem quoque hominum vitam christiana religio sua sponte explet, communitati societatique civili omnia quaeruntur: ita, ut illud appareat verissime dictum: „pendet a religione, qua Deus colitur, reipublicae status, multaque inter hunc et illam cognatio et familiaritas intercedit." . . .

1711 Fuit aliquando tempus, cum evangelica philosophia gubernaret civitates: quo tempore christianae sapientiae vis illa et divina virtus in leges, instituta, mores populorum, in omnes reipublicae ordines rationesque penetraverat: cum religio per Jesum Christum instituta in eo, quo aequum erat, dignitatis gradu firmiter collocata, gratia principum legitimaque magistratuum tutela ubique floreret: cum sacerdotium atque imperium concordia et amica officiorum vicissitudo auspicato coniungeret. Eoque modo composita civitas fructus tulit omni opinione majores, quorum viget memoria et vigebit innumerabilibus rerum gestarum consignata monumentis, quae nulla adversariorum arte corrumpi aut obscurari possunt. — . . . . Mansissent profecto eadem bona, si utriusque potestatis concordia mansisset majoraque exspectari jure poterant, si auctoritati, si magisterio, si consiliis Ecclesiae maiore esset cum fide perseverantiaque obtemperatum. Illud enim perpetuae legis instar habendum est, quod Ivo Carnutensis ad Paschalem II. Pontificem maximum perscripsit: „cum regnum et sacerdotium inter se conveniunt, bene regitur mundus, floret et fructificat Ecclesia. Cum vero inter se discordant, non tantum parvae res non crescunt, sed etiam magnae res miserabiliter dilabuntur." (ep. 238).

1712 Sed perniciosa illa ac deploranda rerum novarum studia, quae saeculo XVI. excitata sunt, cum primum religionem christianam miscuissent, mox naturali quodam itinere ad philosophiam, a philosophia ad omnes civilis communitatis ordines pervenerunt. Ex hoc velut fonte repetenda illa recentiora effrenatae libertatis capita, nimirum in maximis perturbationibus superiore saeculo excogitata in medioque proposita, perinde ac principia et fundamenta *novi juris*, quod et fuit antea ignotum et a jure non solum christiano, sed etiam naturali plus una ex parte discrepat. — Eorum principiorum illud est maximum, omnes homines, quemadmodum genere naturaque similes intelliguntur, ita reapse esse in

actione vitae inter se pares: unumquemque ita esse sui juris, ut nullo modo sit alterius auctoritati obnoxius: cogitare de re qualibet quae velit, agere quod lubeat, libere posse: imperandi aliis jus esse in nemine. His informata disciplinis societate, principatus non est nisi populi voluntas, qui, ut in sui ipsius unice est potestate, ita sibimetipsi solus imperat: deligit autem, quibus se committat, ita tamen ut imperii non tam jus, quam munus in eos transferat, idque suo nomine exercendum. In silentio jacet dominatio divina, non secus ac vel Deus aut nullus esset, aut humani generis societatem nihil curaret; vel homines sive singuli sive sociati nihil Deo deberent, vel principatus cogitari possit ullus, cujus non in Deo ipso causa et vis et auctoritas tota resideat. Quo modo, ut perspicitur, est respublica nihil aliud nisi magistra et gubernatrix sui multitudo: cumque populus omnium jurium omnisque potestatis fontem in se ipse continere dicatur, consequens erit, ut nulla ratione officii obligatam se civitas putet, ut religionem publice profiteatur nullam; nec debeat ex pluribus quae vera sola sit, quaerere, nec unam quamdam ceteris anteponere, nec uni maxime favere, sed singulis generibus aequabilitatem juris tribuere ad eum finem, dum disciplina reipublicae ne quid ab illis detrimenti capiat. Consentaneum erit, judicio singulorum permittere omnem de religione quaestionem: licere cuique aut sequi quam ipse malit, aut omnino nullam, si nullam probet. Hinc profecta illa nascuntur; exlex uniuscujusque conscientiae judicium; liberrimae de Deo colendo, de non colendo, sententiae; infinita tum cogitandi, tum cogitata publicandi licentia.

His autem positis, quae maxime probantur hoc tempore, 1713
fundamentis reipublicae, facile apparet, quem in locum quamque iniquum compellatur Ecclesia. — Nam ubi cum ejusmodi doctrinis actio rerum consentiat, nomini catholico par cum societatibus ab eo alienis vel etiam inferior locus in civitate tribuitur: legum ecclesiasticarum nulla habetur ratio. Ecclesia, quae jussu mandatoque Jesu Christi docere omnes gentes debet, publicam populi institutionem jubetur nihil attingere. — De ipsis rebus, quae sunt mixti juris, per se statuunt gubernatores rei civilis arbitratu suo, in eoque genere sanctissimas Ecclesiae leges superbe contemnunt. Quare ad jurisdictionem suam trahunt matrimonia christianorum, decernendo etiam

de maritali vinculo, de unitate, de stabilitate conjugii: movent possessiones clericorum, quod res suas Ecclesiam tenere posse negant. Ad summam, sic agunt cum Ecclesia, ut societatis perfectae genere et juribus opinione detractis, plane similem habeant ceterarum communitatum, quas respublica continet: ob eamque rem si quid illa juris, si quid possidet facultatis ad agendum legitimae, possidere dicitur concessu beneficioque principum civitatis. — Si qua vero in republica suum Ecclesia jus, ipsis civilibus legibus probantibus, teneat, publiceque inter utramque potestatem pactio aliqua facta sit, principio clamant, dissociari Ecclesiae rationes a reipublicae rationibus oportere; idque eo consilio, ut facere contra interpositam fidem impune liceat, omniumque rerum habere, remotis impedimentis, arbitrium. — Id vero cum patienter ferre Ecclesia non possit, neque enim potest officia deserere sanctissima et maxima, omninoque postulet, ut obligata sibi fides integre religioseque solvatur, saepe sacram inter ac civilem potestatem dimicationes nascuntur, quarum ille ferme est exitus, alteram, ut quae minus est opibus humanis valida, alteri ut validiori succumbere.

Ita Ecclesiam, in hoc rerum publicarum statu, qui nunc a plerisque adamatur, mos et voluntas est, aut prorsus de medio pellere, aut vinctam adstrictamque imperio tenere. Quae publice aguntur, eo consilio magnam partem aguntur. Leges, administratio civitatum, expers religionis adolescentium institutio, spoliatio excidiumque ordinum religiosorum, eversio principatus civilis Pontificum romanorum, huc spectant omnia, incidere nervos institutorum christianorum, Ecclesiaeque catholicae et libertatem in angustum deducere, et jura cetera comminuere.

1714 Ejusmodi de regenda civitate sententias ipsa naturalis ratio convincit, a veritate dissidere plurimum. — Quidquid enim potestatis usquam est, a Deo tanquam maximo augustissimoque fonte proficisci, ipsa natura testatur. Imperium autem populare, quod, nullo ad Deum respectu, in multitudine inesse natura dicitur, si praeclare ad suppeditandum valet blandimenta et flammas multarum cupiditatum, nulla quidem nititur ratione probabili, neque satis habere virium potest ad securitatem publicam quietamque ordinis constantiam. Revera his doctrinis res inclinavere usque eo, ut haec a pluribus tanquam lex in

civili prudentia sanciatur, seditiones posse jure conflari. Valet enim opinio, nihilo principes pluris esse, quam delectos quosdam, qui voluntatem popularem exequantur: ex quo fit, quod necesse est, ut omnia sint pariter cum populi arbitrio mutabilia, et timor aliquis turbarum semper impendeat.

De religione autem putare, nihil inter formas dispares et contrarias interesse, hunc plane habet exitum, nolle ullam probare judicio, nolle usu. Atque istud ab atheismo, si nomine aliquid differt, re nihil differt. Quibus enim Deum esse persuasum est, ii, modo constare sibi nec esse perabsurdi velint, necessario intelligunt, usitatas in cultu divino rationes, quarum tanta est differentia maximisque etiam de rebus dissimilitudo et pugna, aeque probabiles, aeque bonas, aeque Deo acceptas esse omnes non posse.

Sic illa quidlibet sentiendi litterarumque formis quidlibet 1716
exprimendi facultas, omni moderatione posthabita, non quoddam est vi sua bonum, quo societas humana jure laetetur: sed multorum malorum fons et origo. — Libertas, ut quae virtus est hominem perficiens, debet in eo quod verum sit, quodque bonum, versari: boni autem verique ratio mutari ad hominis arbitrium non potest, sed manet semper eadem, neque minus est, quam ipsa rerum natura, incommutabilis. Si mens adsentiatur falsis, si malum voluntas adsumat et ad id se applicet, perfectionem sui neutra consequitur, sed excidunt dignitate naturali et in corruptelam ambae delabuntur. Quaecunque sunt igitur virtuti veritatique contraria, ea in luce atque in oculis hominum ponere non est aequum: gratia tutelave legum defendere, multo minus. Sola bene acta vita via est in coelum, quo tendimus universi: ob eamque rem aberrat civitas a regula et praescriptione naturae, si licentiam opinionum praveque factorum in tantum lascivire sinat, ut impune liceat mentes a veritate, animos a virtute
deducere. — Ecclesiam vero, quam Deus ipse instituit, ab actione 1717
vitae excludere, a legibus, ab institutione adolescentium, a societate domestica, magnus et perniciosus est error. Bene morata civitas esse, sublata religione, non potest: imo plus fortasse, quam oporteret est cognitum, qualis in se sit et quorsum pertineat illa de vita et moribus philosophia, quam *civilem* nominant. Vera est magistra virtutis et custos morum Ecclesia Christi: ea est, quae incolumia tuetur principia, unde

officia ducuntur, propositisque causis ad honeste vivendum efficacissimis, jubet non solum fugere prave facta, sed regere
1718 motus animi rationi contrarios etiam sine effectu. Ecclesiam vero etiam in suorum officiorum munere potestati civili velle esse subjectam, magna quidem injuria, magna temeritas est. Hoc facto perturbatur ordo, quia quae naturalia sunt praeponuntur iis, quae sunt supra naturam: tollitur aut certe magnopere minuitur frequentia bonorum, quibus, si nulla re impediretur, communem vitam Ecclesia compleret: praetereaque via ad inimicitias munitur et certamina quae, quantam utrique reipublicae perniciem afferant, nimis saepe eventus demonstravit.

Hujusmodi doctrinas, quae nec humanae rationi probantur, et plurimum habent in civilem disciplinam momenti, romani Pontifices decessores Nostri, cum probe intelligerent, quid a se postularet apostolicum munus, impune abire nequaquam passi sunt. Sic Gregorius XVI. per litteras encyclicas hoc initio *Mirari vos* die XV. Augusti anno MDCCCXXXII, magna sententiarum gravitate ea perculit, quae jam praedicabantur, in cultu divino nullum adhibere delectum oportere: integrum singulis esse quod malint, de religione judicare; solam cuique suam esse conscientiam judicem: praeterea edere quae quisque senserit, itemque res moliri novas in
1719 civitate licere. De rationibus rei sacrae reique civilis distrahendis sic idem Pontifex: „Neque laetiora et religioni et principatui ominari possemus ex eorum votis, qui Ecclesiam a regno separari, mutuamque imperii cum sacerdotio concordiam abrumpi discupiunt. Constat quippe, pertimesci ab impudentissimae libertatis amatoribus concordiam illam, quae semper rei et sacrae et civili fausta extitit et salutaris." — Non absimili modo Pius IX. ut se opportunitas dedit, ex opinionibus falsis, quae maxime valere coepissent, plures notavit, easdemque postea in unum cogi jussit, ut scilicet in tanta errorum colluvione haberent catholici homines, quod sine offensione sequerentur [1]).

1720 Ex iis autem Pontificum praescriptis illa omnino intelligi necesse est, ortum publicae potestatis a Deo ipso, non a multitudine repeti oportere; seditionum licentiam cum ratione

[1]) Citantur hic ex syllabo propositiones 19, 39, 55, 79.

pugnare: officia religionis nullo loco numerare, vel uno modo esse in disparibus generibus affectos, nefas esse privatis hominibus, nefas civitatibus: immoderatam sentiendi sensusque palam jactandi potestatem non esse in civium juribus neque in rebus gratia patrocinioque dignis ulla ratione ponen-
dam. — Similiter intelligi debet, Ecclesiam societatem esse, 1721
non minus quam ipsam civitatem, genere et jure perfectam: neque debere qui summam imperii teneant, committere ut sibi servire aut subesse Ecclesiam cogant, aut minus esse sinant ad suas res agendas liberam, aut quicquam de ceteris juribus detrahant, quae in ipsam a Jesu Christo col-
lata sunt. — In negotiis autem mixti juris, maxime esse 1722
secundum naturam, itemque secundum Dei consilia non secessionem alterius potestatis ab altera, multoque minus contentionem, sed plane concordiam, eamque cum causis proximis congruentem, quae causae utramque societatem genuerunt.

Haec quidem sunt, quae de constituendis temperan- 1723
disque civitatibus ab Ecclesia catholica praecipiuntur. — Quibus tamen dictis decretisque si recte dijudicari velit, nulla per se reprehenditur ex variis reipublicae formis, ut quae nihil habent, quod doctrinae catholicae repugnet, eaedemque possunt, si sapienter adhibeantur, in optimo statu tueri civi-
tatem. — Immo neque illud per se reprehenditur, participem 1724
plus minus esse populum rei publicae: quod ipsum certis in temporibus certisque legibus potest non solum ad utilitatem,
sed etiam ad officium pertinere civium. — Insuper neque 1725
causa justa nascitur, cur Ecclesiam quisquam criminetur, aut esse in lenitate facilitateque plus aequo restrictam, aut ei,
quae germana et legitima sit, libertati inimicam. — Revera 1726
si divini cultus varia genera eodem jure esse, quo veram religionem, Ecclesia judicat non licere, non ideo tamen eos damnat rerum publicarum moderatores, qui, magni alicujus adipiscendi boni, aut prohibendi causa mali, moribus atque usu patienter ferunt, ut ea habeant singula in civitate locum.
— Atque illud quoque magnopere cavere Ecclesia solet, ut 1727
ad amplexandam fidem catholicam nemo invitus cogatur, quia quod sapienter Augustinus monet, *credere non potest homo nisi volens.*

Simili ratione nec potest Ecclesia libertatem probare eam, 1728
quae fastidium gignat sanctissimarum Dei legum, debitamque

potestati legitimae obedientiam exuat. Est enim licentia verius, quam libertas: rectissimeque ab Augustino *libertas perditionis*, a Petro Apostolo *velamen malitiae* appellatur: immo, cum sit praeter rationem, vera servitus est: *qui enim facit peccatum, servus est peccati.* Contra illa germana est atque expetenda libertas, quae si privatim spectetur, erroribus et cupiditatibus, teterrimis dominis, hominem servire non sinit: si publice, civibus sapienter praeest, facultatem augendorum commodorum large ministrat: remque publicam ab
1729 alieno arbitrio defendit. — Atqui honestam hanc et homine dignam libertatem Ecclesia probat omnium maxime, eamque ut tueretur in populis firmam atque integram, eniti et contendere nunquam destitit. — Revera quae res in civitate plurimum ad communem salutem possunt: quae sunt contra licentiam principum populo male consulentium utiliter institutae; quae summam rempublicam vetant in municipalem, vel domesticam rem importunius invadere: quae valent ad decus, ad personam hominis, ad aequabilitatem juris in singulis civibus conservandam, earum rerum omnium Ecclesiam catholicam vel inventricem, vel auspicem, vel custodem semper fuisse, superiorum aetatum monumenta testantur. Sibi igitur perpetuo consentiens, si ex altera parte libertatem respuit immodicam, quae et privatis et populis in licentiam vel in servitutem cadit, ex altera volens et libens amplectitur res meliores, quas dies afferat, si vere prosperitatem contineant hujus vitae, quae quoddam est velut stadium ad alteram eamque perpetuo
1730 mansuram. — Ergo quod inquiunt, Ecclesiam recentiori civitatum invidere disciplinae, et quaecunque horum temporum ingenium peperit, omnia promiscue repudiare, inanis est et jejuna calumnia. Insaniam quippe repudiat opinionum, improbat nefaria seditionum studia, illum nominatim habitum animorum, in quo initia perspiciuntur voluntarii discessus a Deo: sed quia omne, quod verum est, a Deo proficisci necesse est, quidquid, indagando, veri attingatur, agnoscit Ecclesia velut quoddam divinae mentis vestigium. Cumque nihil sit in rerum natura veri, quod doctrinis divinitus traditis fidem abroget, multa quae adrogent omnisque possit inventio veri ad Deum ipsum vel cognoscendum vel laudandum impellere, idcirco quidquid accedat ad scientiarum fines proferendos gaudente et libente Ecclesia semper accedet: eademque studiose, ut solet, sicut

alias disciplinas, ita illas etiam fovebit ac provehet, quae positae sunt in explicatione naturae. Quibus in studiis non adversatur Ecclesia, si quid mens repererit novi: non repugnat quin plura quaerantur ad decus commoditatemque vitae: immo inertiae desidiaeque inimica, magnopere vult ut hominum ingenia uberes ferant exercitatione et cultura fructus: incitamenta praebet ad omne genus artium atque operum: omniaque harum rerum studia ad honestatem salutemque virtute sua dirigens, impedire nititur, quominus a Deo bonisque coelestibus sua hominem intelligentia atque industria deflectat.

Sed haec tametsi plena rationis et consilii, minus pro- 1731
bantur hoc tempore, cum civitates non modo recusant sese ad christianae sapientiae referre formam, sed etiam videntur quotidie longius ab ea velle discedere. — Nihilominus quia in lucem prolata veritas solet sua sponte late fluere, hominumque mentes sensim pervadere, idcirco Nos conscientia maximi sanctissimique officii, hoc est Apostolica, qua fungimur, ad gentes universas legatione permoti, ea quae vera sunt, libere ut debemus eloquimur: non quod non perspectam habeamus rationem temporum, aut repudianda aetatis nostrae honesta atque utilia incrementa putemus, sed quod rerum publicarum tutiora ab offensionibus itinera ac firmiora fundamenta vellemus: idque incolumi populorum germana libertate; in hominibus enim mater et custos optima libertatis veritas est: *veritas liberabit vos.*

Itaque in tam difficili rerum cursu, catholici homines, si 1732
Nos, ut oportet, audierint, facile videbunt quae sua cujusque sint tam in *opinionibus*, quam in *factis* officia. — Et in opinando quidem, quaecumque Pontifices romani tradiderunt vel traditurí sunt, singula necesse est et tenere judicio stabili comprehensa, et palam, quoties res postulaverit, profiteri. Ac nominatim de iis quas *libertates* vocant novissimo tempore quaesitas oportet Apostolicae Sedis stare judicio, et quod ipsa senserit, idem sentire singulos. Cavendum, ne quem fallat honesta illarum species: cogitandumque quibus ortae initiis, et quibus passim sustententur atque alantur studiis. Satis jam est experiendo cognitum, quarum illae rerum effectrices sint in civitate: eos quippe passim genuere fructus, quorum probos viros et sapientes jure poeniteat. Si talis alicubi aut

reapse sit, aut fingatur cogitatione civitas, quae christianum nomen insectetur proterve et tyrannice, cum eaque conferatur genus id reipublicae recens, de quo loquimur, poterit hoc videri tolerabilius. Principia tamen, quibus nititur, sunt profecto ejusmodi, sicut ante diximus, ut per se ipsa probari nemini debeant.

Potest autem in privatis domesticisque rebus, aut in publicis actio versari. — Privatim quidem primum officium est, praeceptis evangelicis diligentissime conformare vitam et mores, nec recusare si quid christiana virtus exigat ad patiendum tolerandumque paulo difficilius. Debent praeterea singuli Ecclesiam sic diligere ut communem matrem: ejusque et servare obedienter leges, et honori servire, et jura salva velle: conarique, ut ab iis, in quos quisque aliquid auctori-
1733 tate potest, pari pietate colatur atque ametur. — Illud etiam publicae salutis interest, ad rerum urbanarum administrationem conferre sapienter operam: in eaque studere maxime et efficere, ut adolescentibus ad religionem, ad probos mores informandis ea ratione, qua aequum est christianis, publice consultum sit: quibus ex rebus magnopere pendet singularum salus civitatum. Item catholicorum hominum operam ex hoc tanquam angustiore campo longius excurrere, ipsamque summam rempublicam complecti generatim utile est atque honestum. *Generatim* eo dicimus, quia haec praecepta Nostra gentes universas attingunt. Ceterum potest alicubi accidere, ut maximis justissimisque de causis, rempublicam capessere, in muneribusque politicis versari, nequaquam expediat. Sed generatim, ut diximus, nullam velle rerum publicarum partem attingere tam esset in vitio, quam nihil ad communem utilitatem afferre studii, nihil operae: eo vel magis quod catholici homines ipsius, quam profitentur, admonitione doctrinae, ad rem integre et ex fide gerendam impelluntur. Contra, ipsis otiosis, facile habenas accepturi sunt ii, quorum opiniones spem salutis haud sane magnam afferant. Idque esset etiam cum pernicie conjunctum christiani nominis: propterea quod plurimum possent qui male essent in Ecclesiam animati; minimum, qui bene. Quamobrem perspicuum est, ad rempublicam adeundi causam esse justam catholicis: non enim adeunt, neque adire debent ob eam causam, ut probent quod est hoc tempore in rerum publicarum rationibus non honestum; sed ut has ipsas

rationes, quoad fieri potest, in bonum publicum transferant sincerum et verum, destinatum animo habentes, sapientiam virtutemque catholicae religionis, tanquam saluberrimum succum et sanguinem, in omnes reipublicae venas inducere. — Haud 1734
aliter actum in primis Ecclesiae aetatibus. Mores enim et studia ethnicorum quam longissime a studiis abhorrebant moribusque evangelicis: christianos tamen cernere erat in media superstitione incorruptos semperque sui similes animose, quacumque daretur aditus, inferre sese. Fideles in exemplum principibus, obedientesque, quoad fas esset, imperio legum, fundebant mirificum splendorem sanctitatis usquequaque; prodesse studebant fratribus, vocare ceteros ad sapientiam Christi, cedere tamen loco atque emori fortiter parati, si honores, si magistratus, si imperia retinere, incolumi virtute, nequivissent. Qua ratione celeriter instituta christiana non modo in privatas domos, sed in castra, in curiam, in ipsam regiam invexere. „Hesterni sumus et vestra omnia implevimus, urbes, insulas, castella, municipia, conciliabula, castra ipsa, tribus, decurias, palatium, senatum, forum“: (Tert. Apol. n. 37); ita ut fides christiana, cum Evangelium publice profiteri licuit, non in cunis vagiens, sed adulta et jam satis firma in magna civitatum parte apparuerit.

Jamvero his temporibus consentaneum est, haec majorum 1735
exempla renovari. Catholicos quidem, quotquot digni sunt eo nomine, primum necesse est amantissimos Ecclesiae filios et esse et videri velle; quae res nequeant cum hac laude consistere, eas sine cunctatione respuere: institutis populorum, quantum honeste fieri potest, ad veritatis justitiaeque patrocinium uti: elaborare, ut constitutum naturae Deique lege modum libertas agendi ne transsiliat: dare operam, ut ad eam quam diximus christianam similitudinem et formam omnis respublica traducatur. — Harum rerum adipiscendarum ratio constitui uno certoque modo haud commode potest, cum debeat singulis locis temporibusque, quae sunt multum inter se disparia, convenire. Nihilominus conservanda in primis est voluntatum concordia, quaerendaque agendorum similitudo. Atque optime utrumque impetrabitur, si praescripta Sedis Apostolicae legem vitae singuli putent, atque Episcopis obtemperent, quos *Spiritus s. posuit regere Ecclesiam Dei*“ (Act. 20. 28). — Defensio quidem catholici nominis necessario

postulat ut in profitendis doctrinis, quae ab Ecclesia traduntur, una sit omnium sententia, et summa constantia, et hac ex parte cavendum ne quis opinionibus falsis aut ullo modo conniveat aut mollius resistat, quam veritas patiatur. De iis quae sunt opinabilia, licet cum moderatione studioque indagandae veritatis disputare, procul autem suspicionibus injuriosis, criminationibus mutuis. Quam ad rem, ne animorum conjunctio criminandi temeritate dirimatur; sic intelligant universi: integritatem professionis catholicae consistere nequaquam posse cum opinionibus ad *naturalismum* vel *rationalismum* accedentibus, quarum summa est tollere funditus instituta christiana, hominisque stabilire in societate principatum, posthabito Deo. — Pariter non licere aliam officii formam privatim sequi, aliam publice, ita scilicet ut Ecclesiae auctoritas in vita privata observetur, in publica respuatur. Hoc enim esset honesta et turpia conjungere, hominemque secum facere digladiantem, cum contra debeat sibi semper constare, neque ulla in re ullove in genere vitae a virtute christiana deficere. Verum si quaeratur de rationibus mere politicis, de optimo genere reipublicae, de ordinandis alia et alia ratione civitatibus, utique de his rebus potest honesta esse dissensio. Quorum igitur cognita ceteroqui pietas est, animusque decreta Sedis apostolicae obedienter accipere paratus, iis vitio verti dissentaneam de rebus quas diximus sententiam, justitia non patitur: multoque est major injuria, si in crimen violatae suspectaeve fidei catholicae, quod non semel factum dolemus, adducantur. — Omninoque istud praeceptum teneant qui cogitationes suas solent mandare litteris, maximeque ephemeridum auctores. In hac quippe de rebus maximis contentione nihil est intestinis concertationibus, vel partium studiis reliquendum loci, sed conspirantibus animis studiisque id debent universi contendere, quod est commune omnium propositum, religionem remque publicam conservare. Si quid igitur dissidiorum antea fuit, oportet voluntaria quadam oblivione conterere; si quid temere, si quid injuria actum, ad quoscumque demum ea culpa pertineat, compensandum est charitate mutua, et praecipuo quodam omnium in Apostolicam Sedem obsequio redimendum. — Hac via duas res praeclarissimas catholici consecuturi sunt, alteram ut adjutores sese impertiant Ecclesiae in conservanda propagandaque sapientia christiana; alteram

ut beneficio maximo afficiant societatem civilem, cujus, malarum doctrinarum cupiditatumque causa, magnopere periclitatur salus.

CXLVII. Decretum a suprema Congregatione Eminentissimorum Patrum Inquisitorum Generalium, approbante et confirmante SSmo. D. N. Leone XIII. emissum die 14. Decembris 1887, quo damnatur XL propositiones ex operibus Antonii Rosmini Serbati.

Suprema Congregatio, propositiones quae sequuntur, in proprio Auctoris sensu, reprobandas, damnandas ac proscribendas esse judicavit, prout hoc generali decreto reprobat, damnat, proscribit; quin exinde cuiquam deducere liceat, ceteras ejusdem Auctoris doctrinas, quae per hoc decretum non damnantur, ullo modo adprobari. . . . Sanctitas Sua decretum Emorum Patrum adprobavit, confirmavit, atque ab omnibus servari mandavit.

1. In ordine rerum creatarum immediate manifestatur 1736
humano intellectui aliquid divini in seipso, hujusmodi nempe quod ad divinam naturam pertineat.

2. Cum divinum dicimus in natura, vocabulum istud 1737
divinum non usurpamus ad significandum effectum non divinum causae divinae; neque mens nobis est loqui de *divino* quodam quod tale sit per participationem.

3. In natura igitur universi, idest in intelligentiis quae 1738
in ipso sunt, aliquid est cui convenit denominatio divini non sensu figurato, sed proprio. — Est actualitas non distincta a reliquo actualitatis divinae.

4. Esse indeterminatum, quod procul dubio notum est 1739
omnibus intelligentiis, est divinum illud quod homini in natura manifestatur.

5. Esse quod homo intuetur, necesse est, ut sit aliquid 1740
entis necessarii et aeterni, causae creantis, determinantis ac finientis omnium entium contingentium: atque hoc est Deus.

6. In esse quod praescindit a creaturis et a Deo, quod 1741
est esse indeterminatum, atque in Deo, esse non indeterminato sed absoluto, eadem est essentia.

7. Esse indeterminatum intuitionis, esse initiale, est 1742
aliquid Verbi, quod mens Patris distinguit non realiter, sed secundum rationem a Verbo.

1743 8. Entia finita, quibus componitur mundus, resultant ex duobus elementis, idest ex termino reali finito et ex esse initiali quod eidem termino tribuit formam entis.

1744 9. Esse, objectum intuitionis, est actus initialis omnium entium. — Esse initiale est initium tam cognoscibilium quam subsistentium: est pariter initium Dei, prout a nobis concipitur, et creaturarum.

1745 10. Esse virtuale et sine limitibus est prima ac simplicissima omnium entitatum, adeo ut quaelibet alia entitas sit composita, et inter ipsius componentia semper et necessario sit esse virtuale. — Est pars essentialis omnium omnino entitatum, utut cogitatione dividantur.

1746 11. Quidditas (id quod res est) entis finiti non constituitur eo quod habet positivi, sed suis limitibus. Quidditas entis infiniti constituitur entitate, et est positiva: quidditas vero entis finiti constituitur limitibus entitatis, et est negativa.

1747 12. Finita realitas non est, sed Deus facit eam esse addendo infinitae realitati limitationem. — Esse initiale fit essentia omnis entis realis. — Esse quod actuat naturas finitas, ipsis conjunctum, est recisum a Deo.

1748 13. Discrimen inter esse absolutum et esse relativum non illud est quod intercedit substantiam inter et substantiam, sed aliud multo majus; unum enim est absolute ens, alterum est absolute non-ens. At hoc alterum est relative ens. Cum autem ponitur ens relativum, non multiplicatur absolute ens; hinc absolutum et relativum absolute non sunt unica substantia, sed unicum esse; atque hoc sensu nulla est diversitas esse, imo habetur unitas esse.

1749 14. Divina abstractione producitur esse initiale, primum finitorum entium elementum; divina vero imaginatione producitur reale finitum seu realitates omnes quibus mundus constat.

1750 15. Tertia operatio esse absoluti mundum creantis est divina synthesis, idest unio duorum elementorum: quae sunt *esse initiale*, commune omnium finitorum entium initium, atque *reale* finitum, seu potius diversa realia finita, termini diversi ejusdem esse initialis. Qua unione creantur entia finita.

1751 16. Esse initiale per divinam synthesim ab intelligentia relatum, non ut intelligibile, sed mere ut essentia, ad terminos finitos reales, efficit ut existant entia finita subjective et realiter.

17. Id unum efficit Deus creando, quod totum actum 1752
esse creaturarum integre ponit: hic igitur actus proprie non est factus, sed positus.

18. Amor quo Deus se diligit etiam in creaturis, et 1753
qui est ratio qua se determinat ad creandum, moralem necessitatem constituit, quae in ente perfectissimo semper inducit effectum: hujusmodi enim necessitas tantummodo in pluribus entibus imperfectis integram relinquit libertatem bilateralem.

19. Verbum est materia illa invisa ex qua, ut dicitur 1754
Sap. XI. 18, creatae fuerunt res omnes universi.

20. Non repugnat, ut anima humana generatione 1755
multiplicetur, ita ut concipiatur eam ab imperfecto, nempe a gradu sensitivo, ad perfectum, nempe ad gradum intellectivum, procedere.

21. Cum sensitivo principio intuibile fit esse, hoc solo 1756
tactu, hac sui unione, principium illud antea solum sentiens, nunc simul intelligens, ad nobiliorem statum evehitur, naturam mutat, ac fit intelligens, subsistens atque immortale.

22. Non est cogitatu impossibile divina potentia fieri 1757
posse, ut a corpore animato dividatur anima intellectiva, et ipsum adhuc maneat animale: maneret nempe in ipso, tanquam basis puri animalis, principium animale, quod antea in eo erat veluti appendix.

23. In statu naturali, anima defuncti existit perinde ac 1758
non existeret: cum non possit ullam super seipsam reflexionem exercere, aut ullam habere sui conscientiam, ipsius conditio similis dici potest statui tenebrarum perpetuarum et somni sempiterni.

24. Forma substantialis corporis est potius effectus 1759
animae, atque interior terminus operationis ipsius: propterea forma substantialis corporis non est anima. — Unio animae et corporis proprie consistit in immanenti perceptione, qua subjectum intuens ideam, affirmat sensibile, postquam in hac ejus essentiam intuitum fuerit.

25. Revelato mysterio SSmae Trinitatis, potest ipsius 1760
existentia demonstrari argumentis mere speculativis, negativis quidem et indirectis, hujusmodi tamen ut per ipsa veritas illa ad philosophicas disciplinas revocetur, atque fiat propositio scientifica sicut ceterae: si enim ipsa negaretur, doctrina

theosophica *purae rationis* non modo incompleta maneret, sed etiam omni ex parte absurditatibus scatens annihilaretur.

1761 26. Tres supremae formae *esse*, nempe subjectivitas, objectivitas, sanctitas, seu realitas, idealitas, moralitas, si transferantur ad esse absolutum, non possunt aliter concipi nisi ut personae subsistentes et viventes. — Verbum quatenus objectum amatum, et non quatenus Verbum idest objectum in se subsistens per se cognitum, est persona Spiritus Sancti.

1762 27. In humanitate Christi humana voluntas fuit ita rapta a Spiritu Sancto ad adhaerendum Esse objectivo, idest Verbo, ut illa Ipsi integre tradiderit regimen hominis, et Verbum illud personaliter assumpserit, ita sibi uniens naturam humanam. Hinc voluntas humana desiit esse personalis in homine, et, cum sit persona in aliis hominibus, in Christo remansit natura.

1763 28. In christiana doctrina, Verbum, character et facies Dei, imprimitur in animo eorum qui cum fide suscipiunt baptismum Christi. — Verbum idest character in anima impressum, in doctrina christiana est Esse reale (infinitum) per se manifestum, quod deinde novimus esse secundam personam SSmae Trinitatis.

1764 29. A catholica doctrina, quae sola est veritas, minime alienam putamus hanc conjecturam: In eucharistico Sacramento substantia panis et vini fit vera caro et verus sanguis Christi, quando Christus eam facit terminum sui principii sentientis, ipsamque sua vita vivificat: eo ferme modo quo panis et vinum vere transsubstantiantur in nostram carnem et sanguinem, quia fiunt terminus nostri principii sentientis.

1765 30. Peracta transubstantiatione, intelligi potest corpori Christi glorioso partem aliquam adiungi in ipso incorporatam, indivisam, pariterque gloriosam.

1766 31. In Sacramento eucharistiae, *vi verborum* corpus et sanguis Christi est tantum ea mensura quae respondet quantitati (a quel tanto) substantiae panis et vini quae transubstantiantur: reliquum corporis Christi ibi est *per concomitantiam.*

1767 32. Quoniam qui non manducat carnem Filii hominis et bibit ejus sanguinem, non habet vitam in se, et nihilominus qui moriuntur cum baptismate aquae, sanguinis aut desiderii certo consequuntur vitam aeternam, dicendum est, his qui in hac vita non comederunt corpus et sanguinem Christi, subministrari hunc coelestem cibum in futura vita,

ipso mortis instanti. — Hinc etiam Sanctis V. T. potuit Christus descendens ad inferos seipsum communicare sub speciebus panis et vini, ut aptos eos redderet ad visionem Dei.

33. Cum daemones fructum possederint, putarunt se 1768
ingressuros in hominem, si de illo ederet; converso enim cibo in corpus hominis animatum, ipsi poterant libere ingredi, animalitatem, i. e. in vitam subjectivam hujus entis, atque ita de eo disponere sicut proposuerant.

34. Ad praeservandam B. V. Mariam a labe originis, 1769
satis erat ut incorruptum maneret minimum semen in homine, neglectum forte ab ipso daemone, e quo incorrupto semine, de generatione in generationem transfuso, suo tempore orietur Virgo Maria.

35. Quo magis attenditur ordo justificationis in homine, 1770
eo aptior apparet modus dicendi scripturalis, quod Deus peccata quaedam tegit aut non imputat. — Juxta Psalmistam discrimen est inter iniquitates quae remittuntur et peccata quae teguntur: illae, ut videtur, sunt culpae actuales et liberae, haec vero sunt peccata non libera eorum qui pertinent ad populum Dei, quibus propterea nullum afferunt nocumentum.

36. Ordo supernaturalis constituitur manifestatione esse 1771
in plenitudine suae formae realis; cujus communicationis seu manifestationis effectus est sensus (sentimento) deiformis, qui inchoatus in hac vita constituit lumen fidei et gratiae, completus in altera vita constituit lumen gloriae.

37. Primum lumen reddens animam intelligentem est 1772
esse ideale; alterum primum lumen est etiam esse, non tamen mere ideale, sed subsistens ac vivens: illud abscondens suam personalitatem ostendit solum suam objectivitatem: at qui videt alterum (quod est Verbum) etiamsi per speculum et in aenigmate, videt Deum.

38. Deus est obiectum visionis beatificae, in quantum 1773
est auctor operum ad extra.

39. Vestigia sapientiae ac bonitatis quae in creaturis 1774
relucent, sunt comprehensoribus necessaria; ipsa enim in aeterno exemplari collecta sunt ea Ipsius pars quae ab illis videri possit (che è loro accessibile), ipsaque argumentum praebent laudibus, quas in aeternum Deo Beati concinunt.

1775 40. Cum Deus non possit, nec per lumen gloriae, totaliter se communicare entibus finitis, non potuit essentiam suam comprehensoribus revelare et communicare, nisi eo modo qui finitis intelligentiis sit accommodatus: scilicet Deus se illis manifestat quatenus cum ipsis relationem habet ut eorum creator, provisor, redemptor, sanctificator.

CXLVIII. Responsa S. Inquisitionis de vino utendo in S. Sacrificio Missae.

1776 I Episcopus Carcasson. exponebat: Ad vini corruptionis periculum praecavendum duo remedia proponuntur:

1. Vino naturali addatur parva quantitas d'eau-de-vie;
2. Ebulliatur vinum ad sexaginta et quinque altitudinis gradus.

Ad quaestionem, utrum haec media licita sint in vino pro Sacrificio Missae et quodnam praeferendum, S. Congregatio S. R. U. Inquisitionis respondit (d. 8. Maji 1887):

Praeferendum vinum prout secundo loco exponitur.

1777 II. Episcopus Massilien. exponit et quaerit:

In pluribus Galliae partibus, maxime si eae ad meridiem sitae reperiantur, vinum album, quod incruento Missae Sacrificio inservit, tam debile est ac impotens, ut diu servari non valeat, nisi eidem quaedam spiritus vini quantitas admisceatur.

1. An istiusmodi commixtio licita sit?
2. Et, si affirmative, quaenam quantitas hujusmodi materiae extraneae vino adjungi permittatur!
3. In casu affirmativo, requiriturne spiritus vini ex vino puro seu ex vitis fructu extractus?

Fer. IV. die 30. Julii 1890 S. Congregatio respondit, approbante Summo Pontifice:

Dummodo spiritus extractus fuerit ex genimine vitis, et quantitas alcoholica una cum ea, quam vinum, de quo agitur, naturaliter continet, non excedat proportionem duodecim pro centum, et admistio fiat, quando vinum est valde recens, nihil obstare, quominus idem vinum in Missae Sacrificio adhibeatur.

SUPPLEMENTUM.

CIL. Zephirini dictum de absolutione gravium peccatorum. 1778

Ego et moechiae et fornicationis delicta poenitentia functis dimitto.

CL. Professio fidei a schismaticis Cornelio papae (a. 251) oblata ab eoque accepta. 1779

Nos Cornelium episcopum sanctissimae ecclesiae catholicae, electum a Deo omnipotente et Christo domino nostro scimus; nos errorem nostrum confitemur; imposturam passi sumus; circumventi sumus perfidia et loquacitate captiosa; nam tametsi videbamur quasi quandam communicationem cum schismatico et haeretico homine habuisse, cor tamen nostrum semper in ecclesia fuit; nec enim ignoramus, unum Deum esse et unum Christum esse dominum, quem confessi sumus, unum sanctum spiritum, unum episcopum in catholica ecclesia esse debere.

CLI. Felicis papae declaratio de incarnatione (fragmentum). 1780

De verbi autem incarnatione et fide credimus in dominum nostrum Jesum Christum ex virgine Maria natum, quod ipse est sempiternus Dei filius et verbum, non autem homo a Deo assumptus, ut alius sit ab illo; neque enim hominem assumsit Dei Filius, ut alius ab eo existat, sed cum perfectus Deus esset, factus est simul et homo perfectus ex virgine incarnatus.

CLII. Siricii papae de perpetua virginitate Mariae (epist. ad Anysium.)

Sane non possumus negare de Mariae filiis jure re- 1781
prehensum, meritoque vestram sanctitatem abhorruisse, quod ex eodem utero virginali, ex quo secundum carnem Christus natus est, alius partus effusus sit. Neque enim elegisset

Dominus Jesus nasci per virginem, si eam judicasset tam incontinentem fore, ut illud genitale Dominici corporis, illam aulam regis aeterni concubitus humani semine coinquinaret. Qui enim hoc adstruit, nihil aliud nisi perfidiam Judaicam adstruit, qui dicunt eum non potuisse nasci ex virgine. Nam si hanc accipiant a sacerdotibus auctoritatem, ut videatur Maria partus fudisse plurimos, majore studio veritatem fidei expugnare contendunt.

CLIII. Dionysii Papae epistolae II. adversus Sabellianos fragmentum.

1782 Jamvero aequum fuerit adversus illos disputare, qui augustissimam Dei Ecclesiae praedicationem, monarchiam in tres quasdam virtutes ac separatas hypostases tresque divinitates dividunt, discindunt, destruuntque. Audivi enim quosdam ex his, qui apud vos divinum verbum praedicant et docent, hujus opinionis magistros esse, qui quidem ex diametro, ut ita loquar, Sabellii sententiae adversantur. Illius enim in eo consistit impietas, quod dicat Filium esse Patrem et vicissim; illi autem tres deos quodammodo praedicant, cum sanctam unitatem in tres diversas hypostases inter se omnino separatas
1783 dividunt. Necesse est enim divinum Verbum Deo universorum esse unitum, et Spiritum Sanctum in Deo manere et habitare, ac denique divinam Trinitatem in unum quasi in quendam verticem (Deum universorum omnipotentem dico) reduci et colligi. Nam futilis Marcionis doctrima, quae monarchiam in tria principia secat et dividit, diabolica sane est, non autem verorum Christi discipulorum, vel eorum quibus Salvatoris disciplina placet. Hi enim Trinitatem non ignorant in divina Scriptura praedicari, tres autem esse deos nec in veteri nec
1784 in novo Testamento doceri. Non minus etiam illi culpandi sunt, qui Filium opus esse existimant, et Dominum factum esse sentiunt, quasi videlicet unum esset ex his quae vere facta sunt, cum divina Scriptura illum genitum esse, ut eidem convenit congruitque, non autem formatum et factum esse testatur. Non levis igitur, sed summa est impietas, Dominum aliquo modo manufactum dicere. Nam si factus est Filius, fuit aliquando, cum non esset: atqui fuit semper, si utique sit in Patre, ut ipse declarat, et si Christus ipsum sit Verbum, sapientia et virtus. Haec siquidem Christum esse, divinae

litterae docent, ut vobis certe non latet: haec autem eadem virtutes Dei sunt; ac proinde si factus est Filius, fuit ergo aliquando, cum haec non essent. Igitur tempus fuit, cum sine his esset Deus, quod perabsurdum est. Sed quid pluribus de his apud vos disseram, viros Spiritu plenos, quibus utique explorata sunt quae absurda sequuntur ex illorum sententia, qui Filium factum esse contendunt, ad quae sane non attendisse mihi videntur hujus opinionis duces, atque idcirco a veritate prorsus aberrasse, qui scl. contra mentem divinae et propheticae Scripturae haec verba explicant: „Dominus creavit me in principium viarum suarum“. Nec enim, ut scitis, una est significatio verbi „creavit“. Nam hoc in loco „creavit“ idem est ac praefecit operibus ab ipso factis, factis, inquam per ipsum Filium. Hoc autem verbum „creavit“ hic intelligendum non est pro „fecit“: siquidem facere et creare inter se differunt. Hinc Moyses in magno Deuteronomii carmine ait: „Numquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, et fecit te et creavit te?“ Sic etiam illos recte quis possit arguere: O praecipites temerariique homines! Ergone facta res est primogenitus omnis creaturae, qui ex utero ante luciferum genitus est, qui ut Sapientia dicit: „ante omnes colles me gignit“. Denique Scripturae divinae multis in locis genitum eum dicunt, nusquam vero factum: ex quibus aperte convincuntur falsa de Dominica generatione opinari, hi qui divinam ejus atque inexplicabilem generationem factionem audent dicere. Itaque admirabilis divinaque unitas in tres divinitates non est separanda, neque factionis vocabulo dignitas summaque Domini magnitudo est diminuenda; sed credendum est in Deum Patrem omnipotentem, et in Christum Jesum ejus Filium, et in Spiritum sanctum, ac Verbum Deo universorum esse unitum. „Ego“ enim inquit, „et Pater unum sumus,“ et: „Ego in Patre et Pater in me est.“ Ita scilicet divina Trinitas et sancta monarchiae praedicatio integra servabitur.

CLIV. Bonifacii VIII. bulla: „Unam sanctam“.

Unam sanctam ecclesiam catholicam et ipsam apostolicam 1785
urgente fide credere cogimur et tenere, nosque hanc firmiter credimus et simpliciter confitemur, extra quam nec salus est, nec remissio peccatorum, sponso in canticis proclamante:

„Una est columba mea, perfecta mea. Una est matri suae, electa genitrici suae;" quae unum corpus mysticum repraesentat, cuius caput Christus, Christi vero Deus. In qua unus
1786 Dominus, una fides, unum baptisma. Una nempe fuit diluvii tempore arca Noe, unam ecclesiam praefigurans, quae in uno cubito consummata unum, Noe videlicet, gubernatorem habet et rectorem, extra quam omnia subsistentia super terram legimus fuisse deleta. Hanc autem veneramur et unicam, dicente Domino in propheta: „Erue a framea, Deus, animam meam, et de manu canis unicam meam." Pro anima enim id est pro se ipso capite simul oravit et corpore, quod corpus unicam scl. ecclesiam nominavit, propter sponsi, fidei, sacramentorum et caritatis ecclesiae unitatem. Haec est tunica illa Domini inconsutilis, quae scissa non fuit, sed sorte provenit.

1787 Igitur ecclesiae unius et unicae unum corpus, unum caput, non duo capita quasi monstrum, Christus videlicet et Christi vicarius Petrus, Petrique successor, dicente Domino ipsi Petro: „Pasce oves meas". Meas, inquit, et generaliter, non singulariter has vel illas: per quod commisisse sibi intelligitur universas. Si ergo Graeci sive alii se dicant Petro ejusque successoribus non esse commissos: fateantur necesse se de ovibus Christi non esse, dicente Domino in
1788 Joanne: unum ovile et unicum esse pastorem. In hac ejus potestate duos esse gladios, spiritualem videlicet et temporalem, evangelicis dictis instruimur. . . Uterque ergo est in potestate ecclesiae, spiritualis scilicet gladius et materialis. Sed is quidem pro ecclesia, ille vero ab Ecclesia exercendus. Ille sacerdotis, is manu regum et militum, sed ad nutum et
1789 patientiam sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio, et temporalem auctoritatem spirituali subjici potestate. . . . Spiritualem et dignitate et nobilitate terrenam quamlibet praecedere potestatem oportet tanto clarius nos fateri, quanto spiritualia temporalia antecellunt . . . Nam veritate testante, spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet, et judicare, si bona non fuerit. . . . Ergo si deviat terrena potestas, judicabitur a potestate spirituali; sed, si deviat spiritualis minor, a suo superiori; si vero suprema, a solo Deo, non ab homine poterit judicari. Testante Apostolo: „Spiritualis homo judicat omnia, ipse autem a nemine judicatur."

Est autem haec auctoritas etsi data sit homini, et exerceatur per hominem, non humana, sed potius divina, ore divino Petro data sibique suisque successoribus in ipso, quem confessus fuerit petra, firmata, dicente Domino ipsi Petro: „Quodcunque ligaveris etc.“ Quicunque igitur huic potestati 1790
a Deo sic ordinatae resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo sicut Manichaeus, fingat esse principia, quod falsum et haereticum judicamus, quia, testante Moyse, non in principiis, sed in principio coelum Deus creavit et terram. Porro subesse Romano Pontifici omni humanae creaturae declaramus, dicimus, definimus et pronunciamus omnino esse de necessitate salutis.

Philippus IV. Franciae rex hac bulla abusus est dicens, Papam potestatem directam super reges habere etiam in puris temporalibus, hac bulla definiri; quod Bonifacius nullo modo intendit, qui in consistorio hac de re habito expresse declaravit, falso impositum sibi esse „quod nos mandaveramus regi, quod recognosceret regnum a nobis. Quadraginta anni sunt, quod nos sumus experti in jure, et scimus quod duae sunt potestates ordinatae a Deo; quis ergo debet credere vel potest, quod tanta fatuitas, tanta insipientia sit vel fuerit in capite nostro? Dicimus, quod in nullo volumus usurpare jurisdictionem regis, et sic frater noster Portuensis dixit. Non potest negare rex seu quicunque alter fidelis, quin sit nobis subjectus ratione peccati.“ Cf. Du Puy, Histoire du différend etc. pag. 77.

CLV. Libellus a Benedicto XII. ad Armenos transmissus, quo errores 116 censura pontificia notantur.

1. (Armeni) condemnaverunt antiquos doctores Arme- 1791
norum . . ., eo quod dixerant, Spiritus Sanctus procedit a Filio sicut et a Patre. . . . Si quandoque inveniatur in libris eorum positum, quod Spiritus Sanctus procedit a Filio, hanc processionem de temporali ad sanctificandam creaturam, et non de processione ejus aeterna, qua processit aeternaliter a Patre et Filio in esse personaliter (intelligendam dicunt).

3. Item quod reprobaverunt concilium Chalcedonense ex 1792
eo principaliter, quod in dicto concilio Chalcedonensi fuerat determinatum, quod in Domino Jesu Christo erant duae naturae, humana scilicet et divina, et unica persona subsistens in duabus naturis: et determinaverint (Armeni), quod sicut in Domino Jesu Christo erat unica persona, ita erat una natura scilicet divina, et una voluntas et una operatio.

4. Item quod Armeni dicunt, quod peccatum primorum 1793
parentum personale ipsorum tam grave fuit, quod omnes

eorum filii ex semine eorum propagati usque ad Christi passionem merito dicti peccati personalis ipsorum damnati fuerunt et in inferno post mortem detrusi, non propter hoc, quod ipsi ex Adam aliquod peccatum originale contraxerint, cum dicant pueros nullum omnino habere originale peccatum, nec ante Christi passionem nec post; sed dicta damnatio ante Christi passionem eos sequebatur ratione gravitatis peccati personalis, quod commiserunt et Adam et Eva, transgrediendo divinum praeceptum eis datum: sed post Domini passionem, in qua peccatum primorum parentum deletum fuit, pueri, qui nascuntur ex filiis Adam, non sunt damnationi addicti, nec in inferno ratione dicti peccati sunt detrudendi, quia Christus totaliter peccatum primorum parentum delevit in sua passione.

1794 5. Item quod quidam magister vocatus Mechitariz de novo introduxit et docuit, quod anima humana filii propagatur ab anima patris sui, sicut corpus a corpore, et angelus etiam unus ab alio; quia cum anima humana rationalis existens, et angelus existens intellectualis naturae sint quaedam lumina spiritualia, ex se ipsis propagant alia lumina spiritualia.

1795 6. Item dicunt Armeni, quod animae puerorum, qui nascuntur ex christianis parentibus post Christi passionem, si moriantur antequam baptizentur, vadunt ad paradisum terrestrem, in quo fuit Adam ante peccatum; animae vero puerorum, qui nascuntur ex parentibus non christianis post Christi passionem et moriuntur sine baptismo, vadunt ad loca, ubi sunt animae parentum ipsorum.

1796 7. Item quod Armeni dicunt, quod animae hominum adultorum, qui mortui sunt vel morientur post Christi passionem, vadunt in aëre vel in terra, quae est juxta paradisum terrestrem, vel alibi, ubi Deus ordinat ipsas manere usque ad diem judicii, sive sint Christiani sive non: nulla tamen anima ipsorum vadit ad infernum, vel paradisum coelestem vel terrestrem, usque ad dictum tempus judicii. . . . Post generale judicium animae adultorum ibunt ad loca, quae eis deputabuntur post dictum generale judicium.

1797 8. Item quod Armeni dicunt quod animae puerorum baptizatorum et animae multum perfectorum hominum post generale judicium intrabunt in regnum coelorum, ubi carebunt omni malo poenali huius vitae . . . non tamen videbunt Dei essentiam, quia nulla creatura eam videre potest: sed vide-

bunt claritatem Dei, quae ab ejus essentia emanat, sicut lux solis emanat a sole et tamen non est sol.

9. Item de pueris non baptizatis et de non perfecte 1798
justis hominibus, qui scilicet non pervenerunt ad perfectionem apostolorum . . ., Armeni dicunt, quod post generale judicium ibunt ad paradisum terrestrem et non coelestem, ubi carebunt omni molestia corporali et delectabuntur inter ligna paradisi . . . et ita perpetuo ibi manebunt, et in hoc consistit eorum beatitudo.

11. Item de multum malis hominibus, sicut sunt gene- 1799
raliter omnes infideles et christiani malam vitam ducentes, habent duas opiniones, quarum una est, quod tales post generale judicium, ponentur in oceanum, quod tunc erit igneum, et ibi graviter cruciabuntur per vermes. Cruciabuntur etiam ibi daemones, qui ibi cum eis erunt . . . et ita perpetuo ibi mali homines cruciabuntur. Alia vero opinio eorum dicit, quod post generale judicium nullus infernus erit, nec nunc est, nec fuit, postquam Christus ad inferos descendit et infernum totaliter destruxit, sed unusquisque peccator peccato, quod commisit, cruciabitur . . . et sic talia peccata dicuntur esse infernus, in quo peccatores post generale judicium cruciabuntur.

12. Item Armeni dicunt, quod homines mediocriter mali 1800
in judicio cum operibus suis ponentur in statera, et si plus ponderaverint eorum mala quam bona, tunc ponentur in oceanum secundum praedictam opinionem . . . et affligentur ibi secundum quod demeruerunt. Si vero plus ponderaverint eorum bona quam mala, tunc ponentur in ista terra, quae erit arboribus plena, non tamen ita delectabilis, sicut est paradisus terrestris. Si vero bona eorum et mala aequaliter ponderent, tum a precibus beatae Mariae et aliorum Sanctorum Deus ponet eos in ista terra, in qua nullum malum afflictivum patientur.

13. Item . . . quod dicunt, quod pueri (qui veniunt ad 1801
baptismum) nullum peccatum habent, sed sicut omnino innocentes, et omni peccato etiam originali immunes.

17. Item quod Armeni communiter tenent, quod in 1802
alio saeculo non est purgatorium animarum, quia, ut dicunt, si Christianus confiteatur peccata sua, omnia peccata ejus et poenae peccatorum ei dimittuntur. Nec etiam ipsi orant pro

defunctis, ut eis in alio saeculo peccata dimittantur, sed generaliter orant pro omnibus mortuis, sicut pro B. Maria, Apostolis etc.

1803 18. Item quod Armeni credunt, quod Christus incarnatus fuit propter hominum salutem non pro eo, quod filii propagati ex Adam et Eva post peccatum eorum ex eis contrahant originale peccatum, a quo per Christi incarnationem et mortem solventur, cum nullum tale peccatum dicant esse in filiis Adae: sed dicunt quod Christus propter salutem hominum est passus, quia per suam passionem filii Adam, qui dictam passionem praecesserunt, fuerunt liberati ab inferno, in quo erant non ratione originalis peccati quod in eis esset, sed ratione gravitatis peccati personalis primorum parentum. Credunt etiam, quod Christus propter salutem puerorum, qui nati fuerunt post eius passionem, incarnatus fuit et passus, quia per suam passionem destruxit totaliter infernum.

1804 19. In tantum dicunt (Armeni), quod concupiscentia carnis est peccatum et malum, quod parentes etiam Christiani, quando matrimonialiter concumbunt, committunt peccatum . . . quia actum matrimonialem dicunt esse peccatum et etiam matrimonium.

1805 20. Item quod Armeni credunt, quod aeternus Dei Filius in tempore sibi univit humanam naturam, sic tamen quod in ipsa unione humanae naturae ad Dei Filium humana natura conversa fuit in divinam eius naturam, sic quod post dictam unionem in Christo non esset nisi una natura, scilicet divina et non humana, sicut ipse est una persona.

1806 21. Cum dicta natura divina in Christo fuit passibilis et impassibilis, mortalis et immortalis, secundum quod Christo placebat; sic dicunt Christum fuisse passum et mortuum secundum divinam naturam. Credunt etiam quod in Domino Jesu Christo post unionem non fuit nisi unus intellectus, una voluntas et una operatio, scilicet divina et non humana.

1807 26. Item quod Armeni credunt, quod licet resurrectio a morte solum ad carnem pertineat, quae mortua fuerat, tamen in Christo, quia non erat nisi divina natura post unionem, ipsa secundum quod volebat, faciebat opera carnis et opera animae, quamvis in Christo nec caro esset nec anima post unionem.

29. Item quod Armeni tenent, quod voluntati Christi 1808
subiecta erat divina natura, ut de ea faceret quod vellet, et ita, ut dicunt, quando voluit, divina eius natura mortalis fuit et etiam mortua et, quando voluit, facta fuit immortalis.

36. Item quod Armeni credunt quod solum apud ipsos est 1809
una Ecclesia catholica, quia, ut dicunt, apud eos sunt illa, quae faciunt esse unam sanctam Ecclesiam scilicet unus baptismus et unica fides Christi . . . Armeni, ut dicunt, habent verum baptismum, propter quod omnes venientes ad se de aliis ecclesiis rebaptizant, . . . quia baptismum datum in aliis ecclesiis non reputant esse verum baptismum.

40. Aliqui dicunt, quod episcopi et presbyteri Arme- 1810
norum nihil faciunt ad peccatorum remissionem nec principaliter nec ministerialiter, sed solus Deus peccata remittit: nec episcopi vel presbyteri adhibentur ad faciendam dictam peccatorum remissionem, nisi quia ipsi acceperunt potestatem loquendi a Deo et idcirco, cum absolvunt, dicunt: Deus dimittat tibi etc.

42. Item dicunt, quod sola Christi passio sine omni alio 1811
Dei dono, etiam gratificante, sufficit ad peccatorum remissionem: nec dicunt, quod ad peccatorum remissionem faciendam requiratur gratia Dei gratificans, vel iustificans, nec quod in sacramentis novae legis detur gratia gratificans.

48. Item Armeni dicunt, quod, si Armeni committant 1812
semel quodcunque crimen, quibusdam exceptis, ecclesia eorum potest absolvere eos, quantum ad culpam et poenam de dictis criminibus: sed si aliquis postea committeret iterum dicta crimina, absolvi non posset per eorum ecclesiam.

49. Item dicunt, si quis accipiat tertiam (uxorem), vel 1813
quartam et deinceps non potest absolvi per eorum ecclesiam, quia dicunt quod tale matrimonium fornicatio est.

51. Item quod Armeni dicunt, quod ista (aliqua) peccata 1814
sunt irremissibilia nec eorum ecclesia potest haec peccata remittere, quia Christus non dedit ecclesiae potestatem, quod talia peccata remittat.

52. Si quis commiserit talia peccata, non potest absolvi 1815
per ecclesiam, nisi prima vice, et si, postquam semel confessus fuerit et absolutus de aliquo peccato, de praedictis iterato committat dictum peccatum, prima absolutio non valet.

1816 58. Item quod Armeni dicunt, quod ad hoc, quod sit baptismus verus, ista tria requiruntur scilicet chrisma, aqua et eucharistia; ita quod, si aliquis baptizaret in aqua dicendo: Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen, et postea non inungeretur chrismate, non esset baptismus. Si etiam non daretur ei eucharistiae sacramentum, baptizatus non esset.

1817 63. Item apud Armenos non datur sacramentum confirmationis et dicunt, quod illi, qui baptizati fuerunt per Philippum, non acceperant verum baptismum, quia Philippus solum erat diaconus, quia presbyter et episcopus solum possunt dare verum baptismum et ideo missi fuerunt duo Apostoli ad eos, ut verum baptismum et Spiritum sanctum acciperent.

1818 64. Catholicon minoris Armeniae dicit, quod sacramentum confirmationis nihil valet, et si valet aliquid, ipse dedit licentiam presbyteris suis, ut idem sacramentum conferant.

1819 65. Apud Armenos non est sacramentum confirmationis nec extremae unctionis.

1820 66. Armeni dicunt, quod per verba, (quae verba consecrationis sunt) non conficitur (sacramentum), nec ipsi conficere intendunt corpus et sanguinem Christi; sed per alia verba (invocatoria) confici corpus Christi et sanguinem.

1821 67. Armeni non dicunt, quod post verba consecrationis facta sit transsubstantiatio panis et vini in verum corpus Christi et sanguinem, sed tenent, quod illud sacramentum sit exemplar vel similitudo aut figura veri corporis et sanguinis Domini: propter quod sacramentum Altaris non vocant corpus et sanguinem Domini, sed hostiam vel sacrificium vel communionem.

1822 68. Item dicunt, quod si presbyter vel episcopus ordinatus committat fornicationem, perdit potestatem conficiendi et ministrandi omnia sacramenta.

1823 70. Armeni non dicunt, quod sacramentum eucharistiae digne susceptum operetur in suscipiente peccatorum remissionem, vel poenarum debitarum peccato relaxationem, vel quod per ipsum detur gratia Dei vel eius augmentum: sed quia corpus Christi intrat in eius corpus et in ipsum convertitur, sicut alia alimenta convertuntur in alimentato.

74. Quod apud Armenos maioris Armeniae non sit imago 1824
Crucifixi, nec aliae imagines tenentur Sanctorum.

82. Quod quando aliqui communicare debent per sacer- 1825
dotem, fit confessio generalis, dicendo genera peccatorum non descendendo ad aliquod peccatum singulare; et postea populus reiterat dictam confessionem: in secreto tamen raro, vel nunquam aliquis Armenus confitetur peccata sua sacerdoti; et si confitetur, non dicit, quod hoc vel illud singulare peccatum commiserit.

84. Armeni dicunt, quod catholicon, episcopi vel pres- 1826
byteri Armenorum eandem et aequalem potestatem habent ligandi et solvendi, quantam et qualem habuit Petrus Apostolus.

85. Armeni dicunt, quod usque ad concilium Nicaenum 1827
Romanus pontifex non habuit potestatem maiorem, quam alii patriarchae: sed tunc de voluntate dicti concilii fuit ordinatum, quod Romanus pontifex haberet potestatem super alios patriarchas.

90. Armeni dicunt, quod potestas, quam Christus dedit 1828
beato Petro, dicendo ei: Quodcunque ligaveris etc., est solum data personae Petri et pro ipso solo, ita quod haec potestas non transivit ad aliquem eius successorem.

92. Quod apud Armenos non sunt nisi tres ordines, scl. 1829
acolythatus, diaconatus et presbyteratus: quos ordines conferunt episcopi promissa vel accepta pecunia. Et eodem modo dicti ordines presbyteratus et diaconatus confirmantur, scl. per manus impositionem, dicendo quaedam verba hoc solummodo mutato, quod in ordinatione diaconi exprimitur ordo diaconatus, et in ordinatione presbyteri ordo presbyteratus. Nullus autem episcopus apud eos potest ordinare alium episcopum nisi solus catholicon.

95. Quod catholicon minoris Armeniae dedit potestatem 1830
cuidam presbytero, ut posset ordinare in diaconos, quos vellet de subjectis.

98. Quod catholicon minoris Armeniae ulnam et manum 1831
beati Gregorii ponit super caput et manus illorum, quos ordinat in episcopos, quia impositio dicti bracchii et manus faciunt consecrationem episcoporum.

100. Quod apud Armenos nulla est certa forma verborum 1832
exprimens consensum matrimonialem inter virum et uxorem: immo multi per parentes et amicos coguntur venire ad ec-

clesiam, ut matrimonium fiat inter eos; et quamvis unus vel ambo dicant, quod nolunt inter se matrimonialiter copulari, tamen matrimonium fit inter eos in facie ecclesiae.

1833 102. Quod apud Armenos, si post matrimonium contractum etiam carnali copula subsecuta et prole suscepta, viro non placeat uxor vel de converso . . . (data pecunia) episcopus seu sacerdos separat dictum matrimonium, et dat licentiam alteri nubendi etiam tum altero coniuge invito.

1834 103. Quod apud Armenos multi sunt, qui habent multas uxores simul, (in variis locis). In locis etiam propriis manentes multi sunt, qui duas uxores viventes simul habent, quarum unam accipiunt post aliam, etiam in facie ecclesiae talia matrimonia facientes.

1835 105. Dicunt (Armeni) quod vita aeterna etiam in illis, qui ibunt ad paradisum caelestem, non consistit in Dei visione faciali et fruitione, quia Dei essentia a nulla creatura unquam videbitur, sed solum claritas eius.

1836 108. Quod aliqui dixerunt, quod sicut bestiae in morte exspirant et sic moriuntur, ita et homines . . . nec homines postquam mortui fuerint, unquam resurgent.

1837 109. Quod apud Armenos nullus punitur de quocunque errore, quem teneat.

INDEX SYSTEMATICUS MATERIARUM.

Nota. Numeri in hoc indice numeris marginalibus textui appositis respondent.

THEOLOGIA DOGMATICA.

De Principiis fidei et theologiae.

De religione et de fide et ratione.

De fontibus veritatis revelatae.

De Ecclesia.

ECCLESIAE NOTIO ET PROPRIETATES.

DE HIERARCHIA ECCLESIASTICA.

DE POTESTATE ECCLESIASTICA.

De Deo uno et trino ut in se est.

Deus ad extra operans.

Deus principium et finis ordinis naturalis.

DE CREATIONE ET CREATIS.

DE PROVIDENTIA

Deus principium et finis ordinis supernaturalis gratiae.

Elevatio creaturae rationalis ad finem supernaturalem visionis beatificae.

Status hominis primigenius.

Lapsus hominis et peccatum originale.

De Incarnatione Verbi ad redimendum hominem lapsum.

De mediis ad finem assequendum per Christum datis in statu naturae reparatae.

DE GRATIA ACTUALI.

DE GRATIA HABITUALI, EJUS ACQUISITIONE, AUGMENTO, AMISSIONE &c.

De natura sanctificantis gratiae in statu naturae lapsae.

forensi modo nobis imputata, sed nobis communicata: 677, 682, 692, 702, 703, 681. In justificatione non raditur tantum vel tegitur, sed vere deletur peccati reatus: 626, 674, 687, 1770.

Est proinde sanctificatio et renovatio interna et positiva: 167, 681, 682, 692, 702, 703. Justificatio nunquam habetur separata a remissione peccatorum, neque consistit in sola obedientia mandatorum: 922, 923, 949, 950, 898, 911—913; est gratia infusa, inhaerens: 681, 682, 692, 703, 411, 1811; est supernaturalis, exaltatio supra naturam hominis in consortium divinae naturae, ad statum deificum, gratia adoptionis in filium Dei, inhabitatio Spiritus Sancti: 678, 682, 922, 949, 897, 901, 903. Cui juncti sunt habitus fidei, spei, charitatis: 682, 703, 411.

Justificatio non est semper conjuncta cum remissione omnium poenarum temporalium: 690, 722, 783, 800, 803, 1802.

De gratiae habitualis acquisitione in statu naturae lapsae s. justificatione.

Justificatio est translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adae, in statum gratiae et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum et reparatio lapsorum, qua amissam gratiam recuperare procurant; 678, 690.

Ejus causa finalis est gloria Dei et Christi et vita aeterna; meritoria, Christus pro nobis crucifixus; instrumentalis, sacramenta baptismi et poenitentiae: 681, 690.

Sine Christi merito nemo justificatur: 167, 168, 672, 676, 682, 692, 702, 880, 67, 68.

Sed homo potest ac debet cum gratia se ad justificationem disponere: 679, 680, 696, 701, 705, 777, 793, 1283. Opera non sunt tantum fructus ac signa adeptae justitiae: 692, 716. Isti actus hominis sunt verae dispositiones et praeparationes ad justificationem: 679—682, 777, 793. Majori dispositioni respondet major gratia: 681.

Nihil tamen eorum, quae justificationem praecedunt, eam meretur, sed gratis justificamur, fiuntque haec opera per gratiam: 146—149, 151, 155, 157, 159, 164, 167, 171, 672, 680 etc.

Actus disponentes debent esse supernaturales: non sufficit fides late dicta ex testimento creaturarum, neque attritio naturalis: 171, 693, 695, 922, 924, 1040, 1074. Dispositiones sunt fides, spes,

De augmento justificationis s. justificatione secunda.

De certitudine justificationis.

De amissione justificationis.

DE LEGE PROUT MEDIUM SALUTIS EST.

DE MERITO ET DEMERITO.

De operibus non justificatorum.

De operibus justorum.

De motivis operum.

De peccatis.

DE STATU PERFECTORUM.

DE SUPERNATURALI DEI PROVIDENTIA, PRAEDEFINITIONE OPERUM, PRAEDESTINATIONE ET REPROBATIONE.

In genere.

Quoad gratiam et opera.

Praedestinatione (positiva) Deus ea tantum statuit, quae ipse vel gratuita misericordia vel justo judicio facturus est: 285.

Nec ex praejudicio ejus aliquis, sed ex merito propriae iniquitatis condemnatur: 284.

Quod quidam salvantur, salvantis est donum, quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum: 281.

Poenam autem illis, quia justus est, praedestinavit (positive sed consequenter) aeternam. Poenam malum meritum eorum sequentem, uti Deus, qui omnia prospicit, praescivit et praedestinavit, quia justus est: 279, 285.

DE DIVERSA SALUTIS OECONOMIA.

Status legis naturae non eo sensu intelligendus, quasi homo propriis luminibus plane relictus fuisset, ut de sua caeca ratione diffidere disceret, et ex suis aberrationibus moveret se ad desiderandum auxilium superioris luminis; 1381. cf. 1162.

Vetus testamentum est bonum et opus unius Dei: 121, 600, 367, 386, 296.

Rejicitur doctrina Jansenistarum, Vetus testamentum non habuisse nisi legem, non gratiam: 1382, 1383, 1221—1223, et in Veteri lege non fuisse nisi timorem: 1278—1280.

Lex tamen ex se non justificabat: 159, 164, 675.

Legalia V. T., etsi usque ad evangelii promulgationem absque peccato observari potuerunt, tamen post promulgatum N. T., mortifera facta sunt: 877, 603.

Falsum est, decalogum non pertinere etiam ad Novum foedus; solam fidem esse praeceptam, caetera indifferentia: 711, 712, 719, 744; Christum esse redemptorem tantum, non legislatorem: 713.

DE SACRAMENTIS NOVAE LEGIS.

De Sacramentis in genere.

Sacramentum est symbolum rei sacrae et invisibilis gratiae forma visibilis: 757.

Sacramenta novae legis continent atque causant gratiam, quam significant; eam conferunt ex opere operato non ponentibus obicem: 590, 625, 731—733, 287, 370, 1811. Differunt a sacramentis V. L., quae tantum figurabant gratiam: 590, 727, 738. Non sunt mera signa ad distinguendos Christianos ab infidelibus: 731. Non instituta ad fidem tantum nutriendam: 730. Nec mera signa acceptae

De baptismo.

De confirmatione.

De Eucharistia, ut sacramentum est.

De poenitentia.

De remissione poenae temporalis per indulgentias.

Sacramentum ordinis.

De sacramento matrimonii.

De sacramento extremae unctionis.

DE SACRAMENTALIBUS.

DE SACRIFICIO NOVAE LEGIS.

De comprehensione et amissione finis, sive de rebus novissimis.

DE BEATIS ET CULTU SANCTORUM.

THEOLOGIA MORALIS.

Principia et primae notiones theologiae moralis.

De actibus humanis et de Lege.

De conscientia.

De operibus bonis et supernaturalibus, de peccatis.

De officiis communibus.

Erga Deum.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

DE RELIGIONE ET CULTU.

Erga seipsum.

Erga proximum.

Officia quoad Sacramentorum administrationem vel susceptionem.

De Ecclesiae mandatis.

Officia particularia.

Clericorum.

De statu regularium.

De potestatibus saecularibus eorumque subditis.

De perfectione christiana.

Alia vide supra p. 462 sq.

Corrigenda.

pag.	43	lin.	3	de	supra	lege:	nos.
„	50	„	4	„	infra	„	ἀνδρωπότητος.
„	62	„	19	„	supra	„	cum.
„	83	„	1	„	infra	„	subvertendum.
„	121	„	5/6	„	supra	„	et illam.
„	133	„	12	„	„	„	autorem.
„	163	„	12	„	„	„	confecit.
„	163	„	13	„	„	„	conficit.
„	164	„	8	„	„	„	odoratum.
„	203	„	19	„	infra	„	substantialiter.
„	209	„	4	„	supra	„	necesse.
„	301	„	18	„	infra	„	sacerdotibus.
„	311	„	19	„	„	„	maxime.
„	325	„	19	„	supra	„	ministrorum.
„	331	„	12	„	„	„	abrogandi.
„	337	„	20	„	infra	„	contentos.
„	344	„	2	„	„	„	librum.
„	372	„	19	„	supra	„	nullo.
„	433	„	10	„	„	„	Pontifici, omnem.

